{BnF Gallica

Histoire, sans titre, du sultan ayyoubite Salah al-Din Yousouf ibn Ayyoub, par Aboul-Mouzaffar Yousouf ibn Tadj al-Din [...]

{BnF Gallica

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France. Département des Manuscrits. Arabe 6731

Baha al-Din Aboul-Mahasin Yousouf ibn Rafi ibn Tamim, surnommé Ibn Shaddad. Auteur du texte. Histoire, sans titre, du sultan ayyoubite Salah al-Din Yousouf ibn Ayyoub, par Aboul-Mouzaffar Yousouf ibn Tadj al-Din Shahanshah ibn Ayyoub ibn al-Kadi Baha al-Din, surnommé Ibn Shaddad.. 1903.

Orijinal Metin:
{BnF Gallica
Baha al-Din Aboul-Mahasin Yousouf ibn Rafi ibn Tamim, surnommé Ibn Shaddad. Auteur du texte. Histoire, sans titre, du sultan ayyoubite Salah al-Din Yousouf ibn Ayyoub, par Aboul-Mouzaffar Yousouf ibn Tadj al-Din Shahanshah ibn Ayyoub ibn al-Kadi Baha al-Din, surnommé Ibn Shaddad.. 1903.
Türkçe Çeviri:
{BnF Gallica
İbn Şeddâd olarak bilinen Bahâüddîn Ebu'l-Mehâsin Yûsuf bin Râfi bin Temîm. Metnin yazarı. Eyyûbî Sultanı Selahaddin Yûsuf bin Eyyûb'un isimsiz tarihi; İbn Şeddâd olarak bilinen Ebu'l-Muzaffer Yûsuf bin Tâcüddîn Şehinşâh bin Eyyûb bin el-Kādî Bahâüddîn tarafından. 1903.

Orijinal Metin:
{BnF Gallica
Histoire, sans titre, du sultan ayyoubite Salah al-Din Yousouf ibn Ayyoub, par Aboul-Mouzaffar Yousouf ibn Tadj al-Din [...]
Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France. Département des Manuscrits. Arabe 6731

Türkçe Çeviri:
{BnF Gallica
Eyyûbî Sultanı Selahaddin Yûsuf bin Eyyûb'un isimsiz tarihi, Ebu'l-Muzaffer Yûsuf bin Tâcüddîn [...] tarafından.
Kaynak gallica.bnf.fr / Fransa Milli Kütüphanesi. El Yazmaları Bölümü. Arapça 6731

Sayfa 1 - 2

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله اجمعين اما بعد فيقول الامام العالم العلامة البحر الفهامة ابي المظفر يوسف ابن تاج الدين شاهنشاه ابن ايوب ابن القاضي بهاء الدين المعروف بابن شداد ان الملك صلاح

الدين كان مولده رحمه الله على ما بلغنا من السنة الثقات الذين تتبعوه حتى بنوا عليه تسيير مولده على ما تقتضيه صناعة التنجيم في شهور سنة اثنين وثلاثين وخمسمائة وذلك بقلعة تكريت وكان والده ايوب ابن شاذي رحمه الله تعالى واليا بها وكان كريما اريحيا حييا حسن الاخلاق مولده بدوين ثم اتفق له الانتقال من تكريت الى الموصل المحروسة وانتقل ولده المذكور معه واقام بها الى ان ترعرع وكان والده محترما هو واخوه اسد الدين شيركوه عند اتابك زنكي واتفق لوالده الانتقال الى الشام واعطي بعلبك واقام بها مدة فنقل ولده المذكور اليـ

Türkçe Çeviri:

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla. Alemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun. Salat ve selam Efendimiz Muhammed'e ve onun tüm ailesine olsun. Bundan sonra; derin ilim sahibi, allame, anlayış deryası olan imam, İbn Şeddâd lakabıyla bilinen el-Kadı Bahâüddîn oğlu Eyyûb oğlu Şehinşâh oğlu Tâcüddîn oğlu Ebu'l-Muzaffer Yusuf der ki: Şüphesiz Melik Selahaddin Dîn'in doğumu -Allah ona rahmet etsin-, kendisini takip eden ve doğumunu yıldız ilminin (astronominin) gerektirdiği şekilde hesaplayan güvenilir kişilerden bize ulaştığına göre; Beş yüz otuz iki (532) yılı aylarında, Tikrit Kalesi'nde gerçekleşmiştir. Babası Eyyûb bin Şâdi -Allah Teala ona rahmet etsin- orada valiydi. Cömert, yardımsever, hayâ sahibi ve güzel ahlaklı biriydi; doğumu (aslen) Duwin'dir. Sonra Tikrit'ten korunmuş Musul'a taşınması icap etti ve adı geçen oğlu (Selahaddin) da onunla birlikte gitti. Selahaddin serpilip büyüyene kadar orada kaldı. Babası ve amcası Esedüddin Şirkuh, Atabeg Zengi'nin yanında saygın kişilerdi. Babasının Şam'a geçmesi icap etti ve kendisine Baalbek verildi.

Sayfa 3 - 4

الى بعلبك المحروسة واقام بها في خدمة والده يتربى تحت حجره ويترشف ثدي محاسن اخلاقه حتى بدت منه امارات السعادة ولاحت عليه لوايح التقدم والسيادة وقدمه الملك العادل نور الدين محمود بن زنكي رحمه الله تعالى وعول عليه ونظر اليه وقربه وخصصه ولم يزل كلما تقدم قدما تبدوا منه اسباب تقتضي تقديمه الى ما هو اعلى منه حتى بدا لعمه اسد الدين رحمه الله الحركة الى مصر المحروسة وذهابه اليها وسياتي بيان ذكر ذلك مفصلا مبينا ان شاء الله تعالى وذكر ما شاهدناه من مواظبته على القواعد الدينية ورد في الحديث الصحيح عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال بني الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله واقام الصلاة وايتاء الزكاة وصوم رمضان والحج الى بيت الله الحرام وكان رحمه الله

عليه حسن العقيدة كثير الذكر لله تعالى قد اخذ عقيدته على الدليل بواسطة البحث مع مشايخ اهل العلم واكابر الفقهاء وفهم من ذلك ما يحتاج الى تفهمه بحيث كان اذا جرى كلام بين هـ

Orada bir süre kaldı ve adı geçen oğlunu da yanına aldırdı korunmuş Baalbek'e; orada babasının hizmetinde, onun himayesi altında yetişerek ve onun güzel ahlakının pınarından beslenerek kaldı. Öyle ki kendisinde saadet alametleri belirdi, öncü ve lider olacağına dair işaretler üzerinde parladı. Adil Hükümdar Nureddin Mahmud bin Zengi -Allah Teala ona rahmet etsin- onu öne çıkardı, ona güvendi, onu gözetip yakınına aldı ve ona özel bir yer verdi. O, her bir adım ilerlediğinde, kendisini daha üst makamlara taşımayı gerektiren yeni liyakat sebepleri ortaya çıkıyordu. Nihayet amcası Esedüddin -Allah ona rahmet etsin- için korunmuş Mısır'a hareket etme ve oraya gitme fikri hasıl oldu; bunun zikri inşallah ileride ayrıntılı ve açık bir şekilde gelecektir. Onun dini kurallara olan bağlılığına dair şahit olduklarımızı zikretmek gerekirse: Hz. Peygamber'den (s.a.v.) gelen sahih hadiste şöyle buyurulmuştur: "İslam beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet etmek, namazı kılmak, zekatı vermek, Ramazan orucunu tutmak ve Beytullah'ı haccetmek." O -Allah'ın rahmeti üzerine olsun-, inancı sağlam, Allah Teala'yı çokça zikreden biriydi. Akidesini (inanç esaslarını), ilim ehli hocalar ve büyük fıkıh alimleriyle yaptığı araştırmalar ve deliller vasıtasıyla edinmişti.

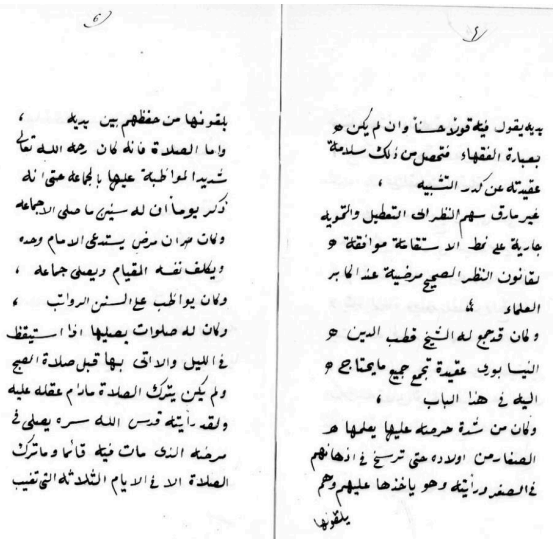

Sayfa 5 - 6

يديه يقول فيه قولا حسنا وان لم يكن هو بعبارة الفقهاء فتحصل من ذلك سلامة عقيدته عن كدر التشبيه غير مارق بسهم النظر الى التعطيل والتمويه جارية على نمط الاستقامة موافقة لقانون النظر الصحيح مرضية عند اكابر العلماء وكان قد جمع له الشيخ قطب الدين النيسابوري عقيدة تجمع جميع ما يحتاج اليه في هذا الباب وكان من شدة حرصه عليها يعلمها الصغار من اولاده حتى ترسخ في اذهانهم في الصغر ورأيته وهو يأخذها عليهم وهم يلقونها من حفظهم بين يديه واما الصلاة فانه كان رحمه الله تعالى شديد المواظبة عليها بالجماعة حتى انه ذكر يوما ان له سنين ما صلى الا جماعة وكان مهما مرض يستدعي الامام وحده ويكلف نفسه القيام ويصلي جماعة وكان يواظب على السنن الرواتب وكان له صلوات يصليها اذا استيقظ في الليل والاتى بها قبل صلاة الصبح ولم يكن يترك الصلاة ما دام عقله عليه ولقد رأيته قدس الله سره يصلي في مرضه الذي مات فيه قائما وما ترك الصلاة الا في الايام الثلاثة التي تغيب

Anlaşılması gereken hususları öyle bir seviyede kavramıştı ki, ne zaman bir kelam/tartışma ortamı oluşsa huzurunda bu konuda güzel sözler söylerdi; her ne

kadar ifadeleri fıkıh alimlerinin teknik tabirleriyle olmasa da, sonuç olarak inancı (akidesi) teşbih (Allah'ı yaratılmışlara benzetme) bulanıklığından kurtulmuş ve selamete ermişti. Düşünce okuyla "ta'til" (Allah'ın sıfatlarını inkar) ve aldatmaca sapmalarına düşmemişti. Akidesi, doğruluk üzere olup doğru düşünme kurallarına uygun ve büyük alimlerin katında makbul bir çizgide ilerliyordu. Şeyh Kutbüddin en-Nisaburi, onun için bu konuda ihtiyaç duyulan her şeyi içeren bir akaid metni hazırlamıştı. Bu metne olan aşırı ilgisinden dolayı onu çocuklarına daha küçük yaşta öğretir, böylece zihinlerine yerleşmesini sağlardı. Onlar huzurunda ezberden okurken, kendisinin bizzat onları dinleyip ders verdiğini gördüm. Namaza gelince; o -Allah Teala ona rahmet etsin- namazı cemaatle kılmaya çok düşkündü. Hatta bir gün, yıllardır namazı cemaatten başka şekilde kılmadığını zikretmişti. Hastalandığında bile imamı tek başına çağırır, kendini zorlayarak ayağa kalkar ve namazı cemaatle kılardı. Revatip sünnetlere (vakit namazlarına bağlı sünnetler) devam ederdi. Gece uyandığında kıldığı namazları ve sabah namazından önce eda ettiği (teheccüd gibi) namazları vardı. Aklı başında olduğu sürece namazı asla bırakmazdı. Allah onun sırrını mukaddes kılsın; onu vefat ettiği hastalığında bile namazı ayakta kılarken gördüm. Namazı sadece (bilincinin) kaybolduğu o son üç günde bırakmıştı zihninin yerinde olmadığı zamanlardı.

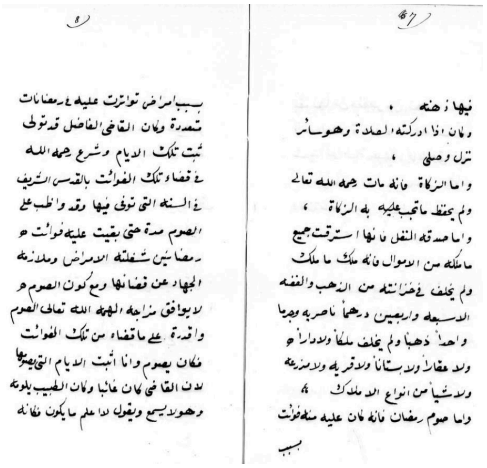

Sayfa 7 - 8

فيها ذهنه وكان اذا ادركته الصلاة وهو سائر نزل وصلى واما الزكاة فانه مات رحمه الله تعالى ولم يحفظ ما تجب عليه به الزكاة واما صدقة النفل فانها استرقت جميع ما ملكه من الاموال فانه ملك ما ملك ولم يخلف في خزانته من الذهب والفضة الا سبعة واربعين درهما ناصرية وجرما واحدا ذهبا ولم يخلف ملكا ولا دارا ولا عقارا ولا بستانا ولا قرية ولا مزرعة ولا شيئا من انواع الاملاك واما صوم رمضان فانه كان عليه منه فوائت بسبب امراض تواترت عليه في رمضانات متعددة وكان القاضي الفاضل قد تولى ثبت تلك الايام وشرع رحمه الله في قضاء تلك الفوائت بالقدس الشريف في السنة التي توفي فيها وقد واظب على الصوم مدة حتى بقيت عليه فوائت رمضانين شغلته الامراض وملازمة الجهاد عن قضائها ومع كون الصوم لا يوافق مزاجه الهمه الله تعالى الصوم واقدره على ما قضاه من تلك الفوائت فكان يصوم وانا اثبت الايام التي يصومها لان القاضي كان غائبا وكان الطبيب يلومه وهو لا يسمع ويقول لا اعلم ما يكون فكأنه

Türkçe Çeviri: Yolculuk halindeyken namaz vakti geldiğinde hemen (atından) iner ve namazını kılardı. Zekata gelince; o -Allah Teala ona rahmet etsin- vefat ettiğinde, üzerinden zekat vermesini gerektirecek miktarda (nisap miktarı) bir malı bulunmuyordu. Nafile sadakalara gelince; bunlar sahip olduğu tüm malları eritip

bitirmişti. Birçok mülke sahip olmuştu ancak hazinesinde topu topu kırk yedi Nasıriyye dirhemi ile bir tek altın (cerma) bırakmıştı. Ne bir mülk, ne bir ev, ne bir akar, ne bir bostan, ne bir köy, ne de bir çiftlik; kısacası mülk türünden hiçbir şey bırakmamıştı. Ramazan orucuna gelince; peş peşe gelen hastalıklar sebebiyle birkaç Ramazan'dan kazaya kalmış borçları vardı. El-Kâdı el-Fâzıl bu günlerin kaydını tutmaktaydı. Selahaddin -Allah rahmet etsin-, vefat ettiği yıl Kudüs-ü Şerif'te bu borçlarını kaza etmeye başladı. Bir süre oruca öyle bir devam etti ki, geriye sadece hastalıklar ve kesintisiz cihat sebebiyle kaza edemediği Ramazan borçları kalmıştı. Bünyesi oruca pek müsait olmamasına rağmen, Allah Teala ona oruç tutma azmi ve bu kazaları ödeme gücü verdi. O oruç tutarken, (kayıt tutan) Kadı orada bulunmadığı için tuttuğu günleri ben tespit ediyordum. Doktoru (sağlığı için) onu azarlıyor ama o dinlemiyor ve "Ne olacağını bilmiyorum" diyordu.

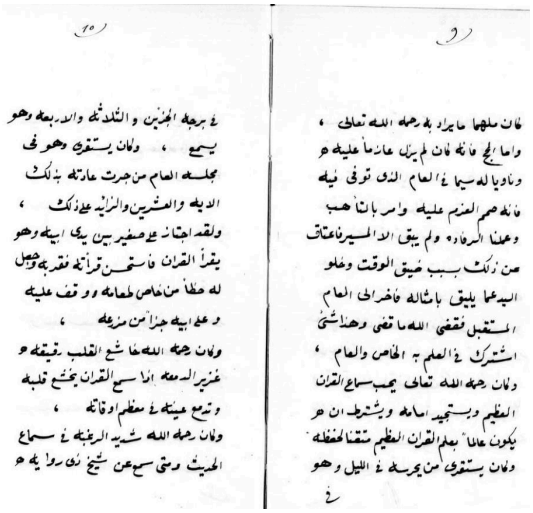

Sayfa 9 - 10

كان ملهما ما يراد به رحمه الله تعالى واما الحج فانه كان لم يزل عازما عليه وناويا له سيما في العام الذي توفي فيه فانه صمم العزم عليه وامر بالتأهب وعملنا الرفادة ولم يبق الا المسير فاعتاق عن ذلك بسبب ضيق الوقت وخلو اليد عما يليق بامثاله فأخر الى العام المستقبل فقضى الله ما قضى وهذا شئ اشترك في العلم به الخاص والعام وكان رحمه الله تعالى يحب سماع القرآن العظيم ويستجيد امامه ويشترط ان يكون عالما بعلم القرآن العظيم متقنا لحفظه وكان يستقرئ من يحرسه في الليل وهو في برجه الجزءين والثلاثة والاربعة وهو يسمع وكان يستقرئ وهو في مجلسه العام من جرت عادته بذلك الاية والعشرين والزايد على ذلك ولقد اجتاز على صغير بين يدي ابيه وهو يقرأ القرآن فاستحسن قراءته فقربه وجعل له حظا من خاص طعامه ووقف عليه وعلى ابيه جزءا من مزرعه وكان رحمه الله خاشع القلب رقيقه غزير الدمعه اذا سمع القرآن يخشع قلبه وتدمع عينه في معظم اوقاته وكان رحمه الله شديد الرغبه في سماع الحديث ومتى سمع عن شيخ ذي روايه هو

Sanki (vefat edeceğini hissetmiş gibiydi) Allah ona rahmet etsin, kendisine ne murad edildiği ona ilham olunmuştu. Hacca gelince; o buna her zaman niyetli ve azimliydi; özellikle vefat ettiği yıl bu konuda kesin kararını vermiş, hazırlıkların yapılmasını emretmişti. Bizler azık ve ihtiyaç listelerini hazırlamıştık, geriye sadece yola çıkmak kalmıştı. Ancak vaktin daralması ve elinde kendi şanına yakışır (dağıtacak) imkanların bulunmaması sebebiyle engellendi ve haccı bir sonraki yıla erteledi. Derken Allah takdir ettiğini yerine getirdi (vefat etti); bu, seçkininden avamına herkesin bildiği bir durumdur. O -Allah Teala ona rahmet etsin- Yüce Kur'an'ı dinlemeyi çok severdi. Kur'an okuyan imamın kıraatinin güzel olmasını, Kur'an

ilimlerini bilmesini ve hafızlığının çok sağlam olmasını şart koşardı. Gece nöbetini tutanlara, kendisi kulesindeyken iki, üç, hatta dört cüz okutur ve dinlerdi. Halkın huzuruna çıktığı genel meclisinde de adet edindiği üzere yirmi ayet veya daha fazlasını okuturdu. Bir defasında babasının önünde Kur'an okuyan küçük bir çocuğun yanından geçmişti; çocuğun kıraatini çok beğenip onu yanına yaklaştırdı, kendisine özel yemeğinden pay ayırdı ve hem ona hem babasına bir çiftlikten hisse vakfetti. O -Allah ona rahmet etsin- huşu dolu ve yufka yürekli biriydi; Kur'an işittiğinde kalbi ürperir, gözyaşları sel olurdu, çoğu zaman gözü yaşlıydı. Ayrıca hadis dinlemeye karşı çok büyük bir arzusu vardı.

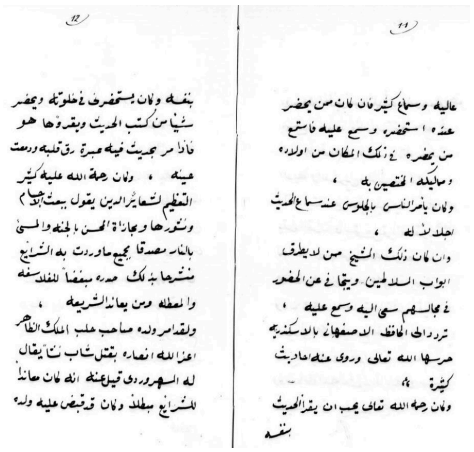

Sayfa 11 - 12

عاليه وسماع كثير فان كان ممن يحضر عنده استحضره وسمع عليه واستمع من يحضره في ذلك المكان من اولاده ومماليكه المختصين به وكان يأمر الناس بالجلوس عند سماع الحديث اجلالا له وان كان ذلك الشيخ ممن لا يطرق ابواب السلاطين ويتحامى عن الحضور في مجالسهم سعى اليه وسمع عليه كرر الى الحافظ الاصفهاني بالاسكندرية حرسها الله تعالى وروى عنه احاديث كثيرة ويحب ان يقرأ الحديث بنفسه وكان يستحضر في خلوته ويحضر شيئا من كتب الحديث ويقرأها هو فاذا مر بحديث فيه عبرة رق قلبه ودمعت عينه وكان رحمه الله عليه كثير التعظيم لشعائر الدين يقول ببعث الاجسام ونشورها ومجازاة المحسن بالجنة والمسيء بالنار مصدقا بجميع ما وردت به الشرايع منشرحا بذلك صدره مبغضا للفلاسفة والمعطلة ومن يعاند الشريعة ولقد امر ولده صاحب حلب الملك الظاهر اعز الله انصاره بقتل شاب كان يقال له السهروردي قيل عنه انه كان معاندا للشرايع مبطلا وكان قد قبض عليه ولده

Ne zaman rivayet sahibi bir hocanın varlığını duysa yüksek (isnadlı) ve çokça duyulmuş (rivayetleri varsa), eğer o hoca huzuruna gelebilecek biriyse onu davet eder, bizzat ondan dinlerdi; o sırada mekanda bulunan çocuklarına ve has memlüklerine de dinletirdi. Hadis işitilirken, hadise olan saygısından dolayı insanlara oturmalarını emrederdi. Şayet o hoca, sultanların kapısını aşındırmayan ve onların meclislerine çıkmaktan kaçınan biriyse, Selahaddin bizzat ona gider ve ondan hadis dinlerdi. (Nitekim) Allah Teala'nın koruduğu İskenderiye'deki Hafız el-İsfahani'ye defalarca gitmiş ve ondan birçok hadis rivayet etmiştir. O -Allah Teala ona rahmet etsin- hadisi bizzat kendisi okumayı da severdi. Yalnız kaldığı zamanlarda hadis kitaplarını getirtir ve onları kendi okurdu. İçinde ibret olan bir hadise denk geldiğinde kalbi yumuşar ve gözyaşı dökerdi. Dini şiarlara (kutsallara) tazimi çok büyüktü; öldükten sonra dirilmeyi, mahşer gününü, iyilik yapanın cennetle, kötülük yapanın ise ateşle cezalandırılacağını söyler, şeriatın getirdiği her şeyi gönül huzuruyla tasdik ederdi. Filozoflardan, sıfatları inkar edenlerden (muattıla) ve şeriata karşı direnenlerden nefret ederdi.

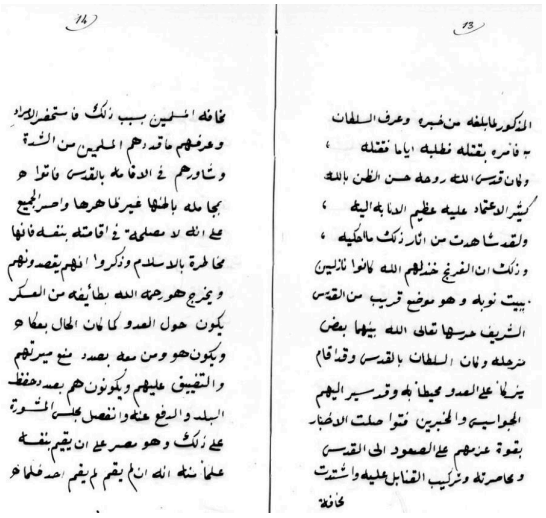

Sayfa 13 - 14

المذكور لما بلغه من خبره وعرف السلطان به فامره بقتله فطلبه اياما فقتله وكان قدس الله روحه حسن الظن بالله كثير الاعتماد عليه عظيم الانابة اليه ولقد شاهدت من اثار ذلك ما احكيه وذلك ان الفرنج خذلهم الله كانوا نازلين ببيت نوبه و هو موضع قريب من القدس الشريف حرسها تعالى الله بينهما بعض مرحلة وكان السلطان بالقدس وقد اقام يزكا على العدو محيطا به وقد سير اليهم الجواسيس والمخبرين فتواصلت الاخبار بقوة عزمهم على الصعود الى القدس ومحاصرته وتركيب القنابل عليه واشتدت مخافة المسلمين بسبب ذلك فاستحضر الامراء وعرفهم ما قد دهم المسلمين من الشدة وشاورهم في الاقامة بالقدس فاتوا بما بمجملة باطنها غير ظاهرها واصر الجميع على انه لا مصلحة في اقامته بنفسه فانها مخاطرة بالاسلام وذكروا انهم يقصدونهم ويخرج هو رحمه الله بطائفة من العسكر يكون حول العدو كما كان الحال بعكا ويكون هو ومن معه بصدد منع ميرتهم والتضييق عليهم ويكونون هم بصدد حفظ البلد والدفع عنه وانفصل مجلس المشورة على ذلك وهو مصر على ان يقيم بنفسه علما منه انه ان لم يقم لم يقم احد فلما فر

Nitekim Halep hükümdarı olan oğlu Melik el-Zahir'e -Allah yardımcılarını aziz kılsın-, şeriatlara karşı olduğu ve onları batıl saydığı söylenen Sühreverdî adındaki bir gencin öldürülmesini emretmişti; oğlu onu çoktan yakalatmıştı adı geçen (Sühreverdî) hakkında kendisine ulaşan haberler üzerine Sultan'ı bilgilendirdi. Sultan da onun öldürülmesini emretti; birkaç gün arandıktan sonra yakalanıp öldürüldü. O (Selahaddin) —Allah ruhunu mukaddes kılsın— Allah'a karşı hüsn-ü zan sahibi, O'na güveni tam, yönelişi ve bağlılığı büyüktü. Bu özelliğinin eserlerinden (sonuçlarından) bizzat şahit olduğum bir hadiseyi anlatayım: Allah onları perişan etsin, Frenkler (Haçlılar), Kudüs-ü Şerif'e —Allah orayı korusun— yaklaşık bir konak mesafedeki Beytü-Nûbe denilen yere konaklamışlardı. Sultan ise Kudüs'teydi ve düşmanı her yönden kuşatacak şekilde gözcüler dikmişti. Casuslar ve haberciler gönderdi; düşmanın Kudüs'e çıkma, orayı kuşatma ve üzerine mancınıklar kurma konusundaki kesin kararlılığına dair haberler ardı ardına gelmeye başladı. Bu durum Müslümanlar arasında büyük bir korkuya sebep oldu. Bunun üzerine Sultan emirleri topladı, Müslümanların karşı karşıya kaldığı bu şiddetli tehlikeyi onlara bildirdi ve Kudüs'te kalma konusunda onlarla istişare etti. Onlar ise içi dışı bir olmayan, muğlak sözler söylediler. Herkes, Sultan'ın bizzat orada kalmasında bir maslahat olmadığı, bunun İslam için büyük bir risk olduğu noktasında birleşti. Düşmanın doğrudan kendilerini hedef aldığını, bu yüzden Sultan'ın bir grup askerle çıkıp —Akkâ'da olduğu gibi—

düşmanın çevresinde dolanması gerektiğini belirttiler. Böylece Sultan ve yanındakiler düşmanın ikmal yollarını kesip onları darda bırakacak, kendileri de şehri koruyup savunacaktı. İstişare meclisi bu karar üzerine dağıldı; ancak Sultan, kendisi kalmazsa kimsenin kalmayacağını bildiği için bizzat şehirde kalmakta ısrarcıydı. Toplantı sona erince emirler evlerine dağıldıklarında, onlardan haber getiren biri gelip dedi ki: "Ancak (Sultan'ın) kardeşi Melik el-Âdil veya çocuklarından biri kalırsa, başlarında hükümdar olarak bulunup emrine itaat edecekleri biri olursa kalırlar."

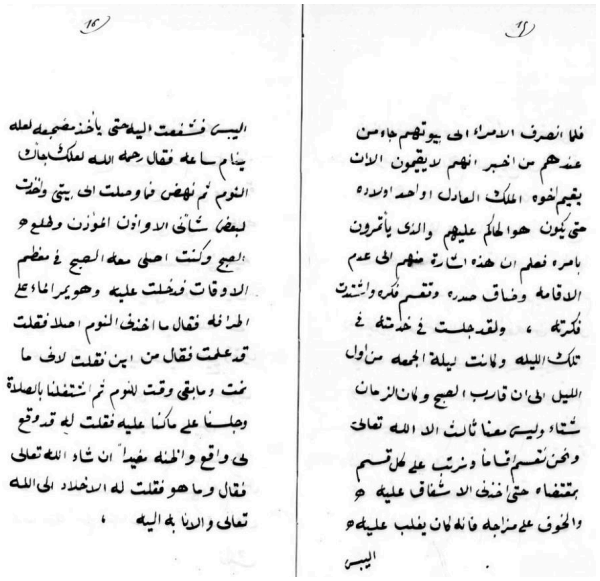

Sayfa 15 - 16

فلما انصرف الامراء الى بيوتهم جاء من عندهم من اخبر انهم لا يقيمون الا ان يقيم اخوه الملك العادل او احد اولاده حتى يكون هو الحاكم عليهم والذي يأتمرون بامره فعلم ان هذه اشارة منهم الى عدم الاقامة وضاق صدره وتقسم فكره واشتدت فكرته ، ولقد جلست في خدمته في تلك الليلة وكانت ليلة الجمعة من اول الليل الى ان قارب الصبح وكان الزمان شتاء وليس معنا ثالث الا الله تعالى ونحن نقسم زمانا ونرتب على كل قسم بمقتضاه حتى اخذني الاشفاق عليه والخوف على مزاجه فانه كان يغلب عليه اليبس فشفعت اليه حتى ياخذ مضجعه لعله ينام ساعة فقال رحمه الله لعلّك جائع النوم ثم نهض فما وصلت الى بيتي ولاخذت لبعض شأني الا واذن المؤذن وطلع الصبح وكنت اصلى معه الصبح في معظم الاوقات فدخلت عليه وهو يمر الماء على اطرافه فقال ما اخذني النوم اصلا فقلت قد علمت فقال من اين فقلت لاني ما نمت وما بقى وقت للنوم ثم اشتغلنا بالصلاة وجلسنا على حالنا عليه فقلت له قد وقع لي واقع واظنه مفيدا ان شاء الله تعالى فقال وما هو فقلت له الاخلاط الى الله تعالى والانابة اليه

Sultan, bunun onların "kalmayacağız" demesinin üstü kapalı bir yolu olduğunu anladı; göğsü daraldı, zihni bulandı ve derin düşüncelere daldı. O gece, bir Cuma gecesiydi; gecenin başından sabaha yaklaşana kadar onun hizmetinde oturdum. Mevsim kıştı ve yanımızda Allah Teala'dan başka üçüncü bir kimse yoktu. Zamanı kısımlara ayırıyor, her kısım için gereken düzenlemeleri yapıyorduk. Nihayet onun için endişelenmeye başladım ve sağlığı (mizacı) için korktum; zira bünyesi oldukça bitkin düşmüştü. Bir saat uyuması için istirahat buyurmasını rica ettim. Rahmetli, "Herhalde uykun geldi" dedi. Sonra kalktı; ben daha evime varıp kendi işlerime bakamadan müezzin ezan okudu ve sabah oldu. Çoğu zaman sabah namazını onunla kılardım; yanına girdiğimde uzuvlarını (abdest için) suyla yıkıyordu. Bana, "Gözüme hiç uyku girmedi" dedi. Ben de "Biliyordum" dedim. "Nereden biliyordun?" diye sordu. Dedim ki: "Çünkü ben de uyumadım ve uyumak için vakit de kalmadı."

Sonra namazla meşgul olduk ve eski halimiz üzere oturduk. Ona dedim ki: "Aklıma bir fikir geldi, inşallah faydalı olacağını sanıyorum." "Nedir o?" diye sordu.

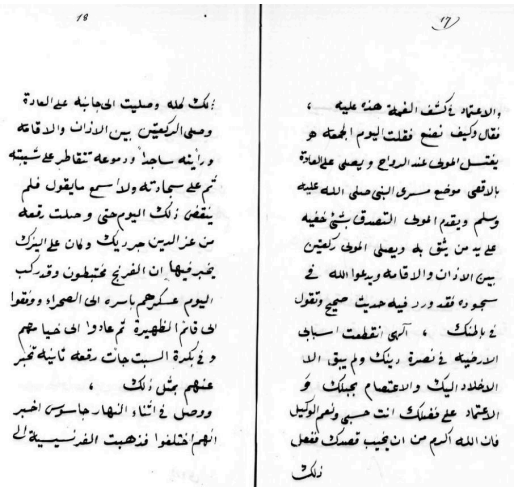

Sayfa 17 - 18

والاعتماد في كشف الغمة هذه عليه فقال وكيف نصنع فقلت اليوم الجمعة هو يغتسل المصلي عند الرواح ويصلي على العادة بالأقصى موضع مسرى النبي صلى الله عليه وسلم ويقدم المصلي التصدق بشيء خفي على يد من يثق به ويصلي المصلي ركعتين بين الأذان والاقامة ويدعو الله في سجوده فقد ورد فيه حديث صحيح وتقول في باطنك الهي انقطعت اسبابي الارضية في نصرة دينك ولم يبق الا الخلود اليك والاعتصام بحبلك والاعتماد على فضلك انت حسبي ونعم الوكيل فان الله اكرم من ان يخيب قصدك ففعل ذلك كله وصليت الى جانبه على العادة وصلى الركعتين بين الأذان والاقامة ورأيته ساجداً ودموعه تتقاطر على شيبته ثم على سجادته ولا اسمع ما يقول فلم ينقض ذلك اليوم حتى وصلت رقعة من عز الدين جرديك وكان على اليزك يخبر فيها ان الفرنج مختبطون وقد ركب اليوم عسكرهم باسره الى الصحراء ووقفوا الى قائم الظهيرة ثم عادوا الى خيامهم وفي بكرة السبت جاءت رقعة ثانية تخبر عنهم بمثل ذلك ، ووصل في اثناء النهار جاسوس اخبر انهم اختلفوا فذهبت الفرنسية الى

Ona: "Allah Teala'ya sığınmak ve O'na yönelmek/iltica etmektir" dedim ve bu kederin/sıkıntının giderilmesinde O'na (Allah'a) güvenmektir. Sultan "Peki nasıl yapalım?" diye sordu. Dedim ki: "Bugün Cuma; namaz kılan kişi namaza giderken boy abdesti alır, adet üzere Hz. Peygamber'in (s.a.v.) İsra mekanı olan Mescid-i Aksa'da namaz kılar. Kişi namazdan önce güvendiği biri vasıtasıyla gizlice sadaka verir. Ezanla kamet arasında iki rekat namaz kılar ve secdesinde Allah'a dua eder; zira bu konuda sahih bir hadis gelmiştir. İçinden de şöyle dersin: **'İlahım! Senin dinine yardım etme yolunda tüm yeryüzü sebeplerim kesildi; geriye sadece Sana sığınmak, Senin ipine sarılmak ve Senin lütfuna güvenmek kaldı. Sen bana yetersin, Sen ne güzel vekilsin.'** Şüphesiz Allah, Senin niyetini boşa çıkarmayacak kadar kerem sahibidir." Sultan bunların hepsini yaptı. Ben de adetimiz üzere onun yanında namaz kıldım. Ezanla kamet arasında o iki rekatı kıldı. Onu secdedeyken gördüm; gözyaşları sakalına, oradan da seccadesine damlıyordu, ne dediğini ise işitmiyordum. Daha o gün bitmemişti ki, gözcü birliğinin başında bulunan **İzzüddin Cürdik'ten** bir mektup geldi. Mektupta Frenklerin (Haçlıların) şaşkınlık ve karışıklık içinde olduklarını, bugün tüm ordularıyla sahra tarafına at sürdüklerini, öğle vaktine kadar orada durup sonra çadırlarına geri döndüklerini bildiriyordu. Cumartesi sabahı aynı minvalde ikinci bir mektup daha geldi.

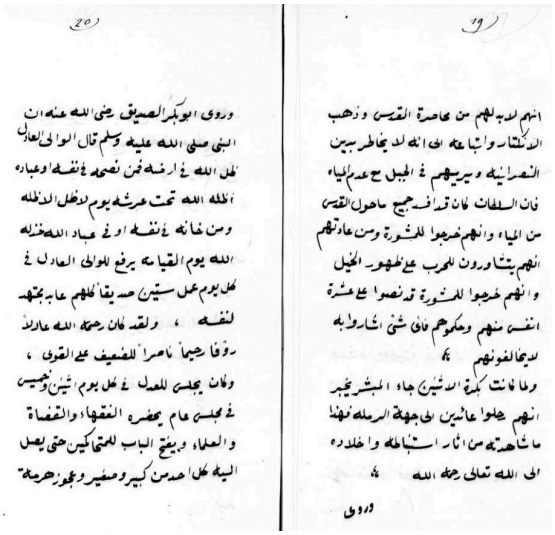

Sayfa 19 - 20

انهم لا بد لهم من محاصرة القدس وذهب الانكتار واتباعه الى انه لا يخاطر بين النصرانية ويرميهم في الجبل مع عدم المياه فان السلطان كان قد افسد جميع ما حول القدس من المياه وانهم خرجوا للمشورة ومن عادتهم انهم يتشاورون للحرب عن ظهور الخيل وانهم خرجوا للمشورة قد نصوا على عشرة انفس منهم وحكموهم فاي شئ اشاروا به لا يخالفونهم ولما كانت بكرة الاثنين جاء المبشر يخبر انهم حلوا عائدين الى جهة الرمله فهذا ما شاهدته من آثار استباطه واخلاده الى الله تعالى رحمه الله وروى ابو بكر الصديق رضي الله عنه ان النبي صلى الله عليه وسلم قال الوالي العادل ظل الله في ارضه فمن نصحه في نفسه وعباده اظله الله تحت عرشه يوم لا ظل الا ظله ومن خانه في نفسه او في عباد الله خذله الله يوم القيامة يرفع للوالي العادل في كل يوم عمل ستين صديقا كلهم عابد مجتهد لنفسه ولقد كان رحمه الله عادلا رؤوفا رحيما ناصرا للضعيف على القوي وكان يجلس للعدل في كل يوم اثنين وخميس في مجلس عام يحضره الفقهاء والقضاة والعلماء ويفتح الباب للمتحاكمين حتى يصل اليه كل احد من كبير وصغير وعجوز هرمة

Gün içinde ise bir casus gelip düşmanın birbirine düştüğü, Fransızların çekilip gittiği haberini getirdi onların (Haçlıların) Kudüs'ü kuşatmaktan başka çareleri kalmadığı haberini getirdi. İngiltere Kralı (Richard) ve takipçileri ise, Hristiyan ordusunu riske atıp suyun olmadığı bir dağlık bölgeye süremeyeceği görüşündeydi; zira Sultan, Kudüs çevresindeki tüm su kaynaklarını kullanılmaz hale getirmişti. İstişare için dışarı çıktılar; onların adeti, savaş istişarelerini at sırtında yapmaktı. Aralarından on kişi seçip onları hakem tayin ettiler ve onlar neye işaret ederlerse ona uymaya karar verdiler. Pazartesi sabahı müjdeci gelip düşmanın konak yerinden ayrıldığını ve Remle tarafına geri döndüğünü haber verdi. İşte bu, Sultan'ın Allah Teala'ya sığınmasının ve O'na yönelmesinin bizzat şahit olduğum neticeleridir, Allah ona rahmet etsin. Ebu Bekir es-Sıddık (r.a.) vasıtasıyla rivayet olunduğuna göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **"Adil yönetici, Allah'ın yeryüzündeki gölgesidir. Kim hem kendi nefsinde hem de tebaası hakkında ona samimiyetle nasihat ederse (yardımcı olursa), Allah da onu Kendi gölgesinden başka gölge olmayan o günde Arş'ının altında gölgelendirir. Kim de ona veya Allah'ın kullarına hıyanet ederse, Allah da kıyamet günü onu yardımsız bırakır."** Adil bir yönetici için her gün, her biri kendi başına müctehid ve abid olan altmış sıddîkın ameli (sevabı) kadar amel yükseltilir. O (Selahaddin) —Allah rahmet etsin— gerçekten adil, şefkatli, merhametli ve zayıfı güçlüye karşı koruyan biriydi. Adaleti tesis etmek için her Pazartesi ve Perşembe günü; fakihlerin, kadıların ve alimlerin

hazır bulunduğu genel bir meclis kurar, kapısını davacılara açardı; öyle ki büyük-küçük, genç-yaşlı herkes ona doğrudan ulaşabilirdi ve yaşlı bir pirdir.

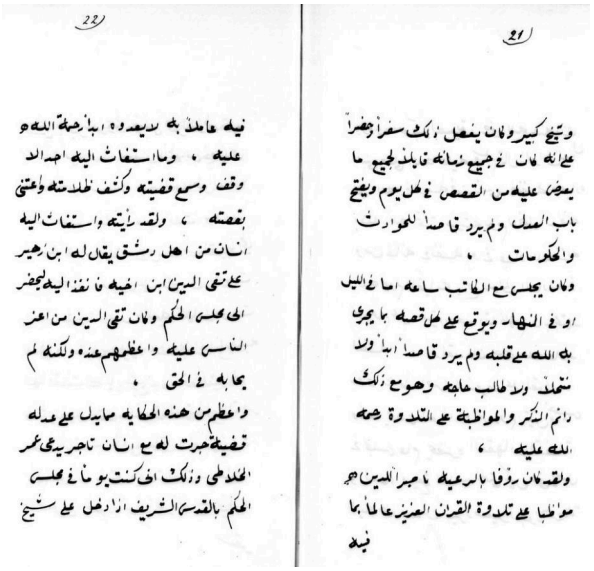

Sayfa 21 - 22

ويشيخ كبير وكان يفعل ذلك سفراً وحضراً علما منه ان في جميع زمانه قابلا لجميع ما يعرض عليه من القصص في كل يوم ويفتح باب العدل ولم يرد قاصداً للحوادث والحكومات وكان يجلس مع الكاتب ساعة اما في الليل او في النهار ويوقع على كل قصة بما يجري به الله على قلبه ولم يرد قاصداً ابداً ولا متحملاً ولا طالب حاجة وهو مع ذلك دائم الذكر والمواظبة على تلاوة القرآن العزيز عالماً بما فيه عاملاً به لا يعدوه ابداً رحمه الله عليه وما استغاث اليه احد الا وقف وسمع قضيته وكشف ظلامته واعتنى بقصته ولقد رأيته واستغاث اليه اثنان من اهل دمشق يقال له ابن زهير على تقي الدين ابن اخيه فانفذ اليه ليحضر الى مجلس الحكم وكان تقي الدين من اعز الناس عليه واعظمهم عنده ولكنه لم يحابه في الحق ،

واعظم من هذه الحكاية مما يدل على عدله قضية جرت له مع انسان تاجر يدعى عمر الخلطي وذلك اني كنت يوماً في مجلس الحكم بالقدس الشريف اذ دخل على شيخ

Sultan, seferde de hazarda da (barışta da) bunu böyle yapardı; çünkü o, bütün vaktini her gün kendisine sunulan dilekçeleri kabul etmeye ayırmıştı. Adalet kapısını açar, olaylar ve hükümler için gelen hiçbir kimseyi geri çevirmezdi. Katibiyle birlikte ya gece ya da gündüz bir saat oturur, Allah'ın kalbine ilham ettiği şekilde her dilekçenin altına imzasını/hükmünü atardı. Kendisine yönelen hiçbir kimseyi, hiçbir dertliyi veya ihtiyaç sahibini asla reddetmezdi. O, tüm bunlarla birlikte daima Allah'ı zikreder ve Kur'an tilavetine devam ederdi, Allah'ın rahmeti üzerine olsun. Tebasına karşı çok şefkatliydi, dinin yardımcısıydı; Yüce Kur'an'ın tilavetine devam eder, içindekileri bilir ve onlarla amel ederdi, asla onun dışına çıkmazdı, Allah ona rahmet etsin. Kendisinden yardım isteyen (feryat eden) kim olursa olsun durur, davasını dinler, uğradığı haksızlığı açığa çıkarır ve meselesiyle bizzat ilgilenirdi. Bir defasında Şam halkından İbn Züheyr denilen iki kişinin, Sultan'ın yeğeni Takyüddin'den şikayetçi olduklarını gördüm. Sultan, Takyüddin'i mahkeme meclisine gelmesi için çağırttı. Oysa Takyüddin, Sultan'ın en sevdiği ve katında en değerli olan insanlardandı; buna rağmen hak hususunda ona iltimas geçmedi. Onun adaletine delalet eden bu hikayeden daha büyüğü ise, Ömer el-Haltî adındaki bir tüccarla yaşadığı olaydır.

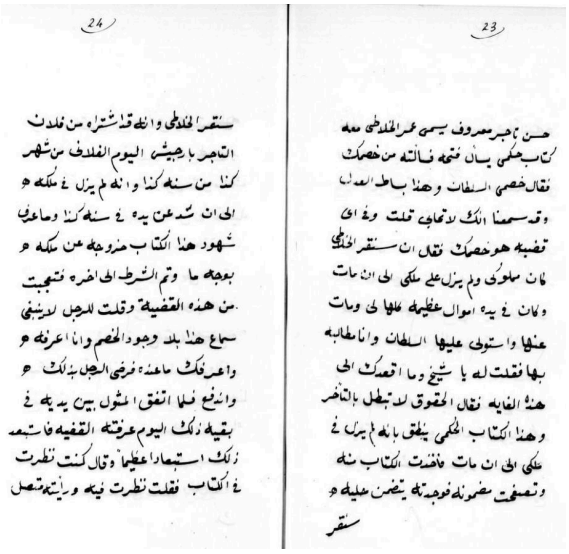

Sayfa 23 - 24

حين تاجر معروف يسمى عمر الخلطي معه كتاب حكمي يسأل فتحه فقلته من خصمك فقال خصمي السلطان وهذا بساط العدل وقد سمعنا انك لا تحابي قلت وفي اي قضية هو خصمك فقال ان سنقر الخلطي كان مملوكي ولم يزل على ملكي الى ان مات وكان في يده اموال عظيمة كلها لي ومات عنها واستولى عليها السلطان وانا اطالبه بها فقلت له يا شيخ وما اقعدك الى هذه الغاية فقال الحقوق لا تبطل بالتأخر وهذا الكتاب الحكمي ينطق بانه لم يزل في ملكي الى ان مات فاخذت الكتاب منه وتصفحت مضمونه فوجدته يتضمن ملكية سنقر الخلطي وانه قد اشتراه من فلان التاجر بحديث اليوم الفلاني من شهر كذا من سنة كذا وانه لم يزل في ملكه الى ان شد عن يده في سنة كذا ووصف شهود هذا الكتاب بخروجه عن ملكه بوجه ما وتم الشرط الى آخره فتعجبت من هذه القضية وقلت للرجل لا ينبغي سماع هذا بلا وجود الخصم وانا اعرفه واعرفك ما عنده فرضي الرجل بذلك واندفع فلما اتفق المثول بين يديه في بقية ذلك اليوم عرفته القضيه فاستبعد ذلك استبعاداً عظيماً وقال كنت نظرت في الكتاب فقلت نظرت فيه ورأيته يتصل

Bir gün Kudüs-ü Şerif'te mahkeme meclisindeyken içeri bir yaşlı adam girdi Ömer el-Haltî adında tanınmış bir tüccardı; elinde açılmasını (işleme konulmasını) istediği bir mahkeme ilamı vardı. Ona, **"Hasmın (davalı taraf) kimdir?"** diye sordum. **"Hasmım Sultan'dır; burası adalet meydanıdır ve duyduğumuza göre sen iltimas geçmezsin"** dedi. Ona, **"Sultan hangi konuda senin hasmındır?"** diye sordum. Dedi ki: **"Sungur el-Haltî benim kölemdi ve ölene kadar mülkiyetimde kaldı. Elinde bana ait büyük miktarda mal vardı; vefat edince Sultan o mallara el koydu, şimdi ben o malları talep ediyorum."** Ona, **"Ey Şeyh! Bugüne kadar neden bekledin?"** dedim. **"Haklar, üzerinden zaman geçmekle batıl olmaz; bu mahkeme ilamı da onun ölünceye kadar benim mülkümde olduğunu tasdik ediyor"** cevabını verdi. Kitabı (belgeyi) ondan alıp içeriğini inceledim; Sungur el-Haltî'nin mülkiyetine dair bilgileri, filan tüccardan filan yılın filan ayının filan gününde satın alındığını ve mülkiyetinden hiçbir şekilde çıkmadığını, ta ki filan yılda elinden kaçana (veya uzaklaşana) kadar mülkünde kaldığını içeriyordu. Belgedeki şahitlerin ifadeleri de mülkiyetinden çıkmadığına dairdi. Bu duruma şaşırdım ve adama, **"Hasım hazır bulunmadan bu davanın dinlenmesi uygun olmaz; ben durumu ona bildireyim ve senin ne dediğini ileteyim"** dedim. Adam bunu kabul edip ayrıldı. O günün devamında Sultan'ın huzuruna çıkma vakti gelince durumu ona arz ettim. Sultan bunu duyunca çok şaşırdı ve **"Sen belgeye baktın mı?"** diye sordu. **"Baktım, (belgedeki bilgilerin) birbirini teyit ettiğini gördüm"** dedim.

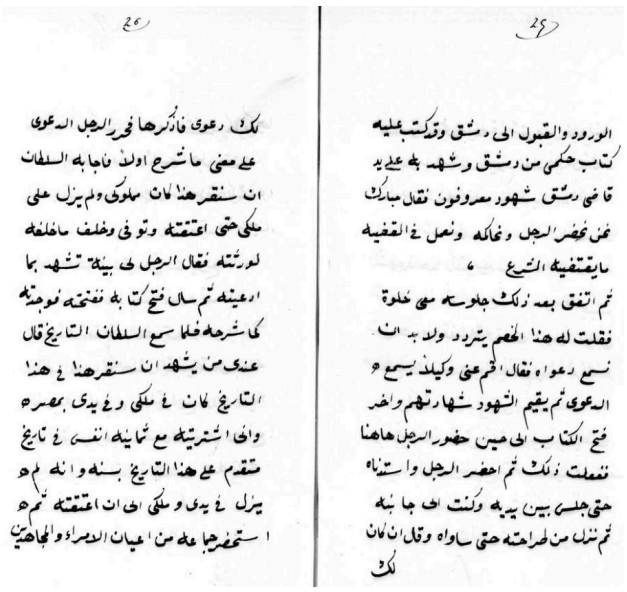

Sayfa 25 - 26

الورود والقبول الى دمشق وقد كتب عليه كتاب حكمي من دمشق وشهد به عندي قاضي دمشق شهود معروفون فقال مبارك نحن نحضر الرجل ونحاكمه ونعمل في القضية ما يقتضيه الشرع ثم اتفق بعد ذلك جلوسه في خلوة فقلت له هذا الخصم يتردد ولا بد ان نسمع دعواه فقال قم عني وكيلا يسمع هذه الدعوى ثم يقيم الشهود شهادتهم واخذ فتح الكتاب الى حين حضور الرجل هاهنا ففعلت ذلك ثم احضر الرجل واستدناه حتى جلس بين يديه وكنت الى جانبه ثم نزل من صراحته حتى ساواه وقال ان كان لك دعوى فاذكرها فحرر الرجل الدعوى على معنى ما شرح اولاً فاجابه السلطان ان سنقر هذا كان مملوكي ولم يزل على ملكي حتى اعتقته وتوفي وخلف ما خلفه لورثته فقال الرجل لي بينة تشهد بما ادعيته ثم سال فتح كتابه ففتحه فوجدته كما شرحه فلما سمع السلطان التاريخ قال عندي من يشهد ان سنقر هذا في هذا التاريخ كان في ملكي وفي يدي بمصر واني اشتريته مع ثمانية انفس في تاريخ متقدم على هذا التاريخ بسنة وانه لم يزل في يدي وملكي الى ان اعتقته ثم استخضر جماعة من اعيان الامراء والمجاهدين

Şam'a varışı ve kabulü üzerine; Şam'da hakkında bir mahkeme ilamı yazılmış ve Şam kadısı huzurunda tanınmış şahitler buna şehadet etmişti. Sultan, **"Mübarek olsun, adamı huzurumuza getiririz, muhakeme ederiz ve dava hakkında şeriatın gereği neyse onu yaparız"** dedi. Daha sonra bir gün Sultan'la baş başa kaldığımızda ona, **"Bu hasım (davacı) gelip gidiyor, artık davasını dinlememiz gerekiyor"** dedim. Bunun üzerine **"Senin bu davayı dinleyecek bir vekil tayin etmeni istiyorum, sonra şahitler şehadetlerini sunarlar; adam buraya gelene kadar belgenin açılmasını (işlemi) ertele"** dedi. Ben de öyle yaptım; sonra adam getirildi, Sultan onu yanına yaklaştırıp huzurunda oturttu. Ben de Sultan'ın yanındaydım. Sultan o heybetli makamından (hukuken) davacıyla eşit seviyeye indi ve **"Eğer bir davan varsa söyle"** dedi. Adam davasını daha önce açıkladığı şekilde dile getirdi. Sultan ona şöyle cevap verdi: **"Bu Sungur benim kölemdi, onu azat edene kadar mülkiyetimde kaldı; vefat ettiğinde de bıraktığı mirası mirasçılarına kaldı."** Adam, **"İddiamı kanıtlayacak delilim (beyyinem) var"** dedi, sonra belgesinin açılmasını istedi. Belgeyi açtığımda tam da anlattığı gibi olduğunu gördüm. Sultan tarihlerini işitince şöyle dedi: **"Benim de bu Sungur'un o tarihte Mısır'da benim mülkümde ve elimde olduğuna dair şahitlerim var. Ben onu ve beraberindeki sekiz kişiyi, senin bu tarihinden bir yıl önceki bir tarihte satın almıştım; azat edene kadar da elimde ve mülkümde kalmaya devam etti."**

Ardından önde gelen emirlerden ve mücahitlerden oluşan bir grubu (şahitlik için) çağırdı.

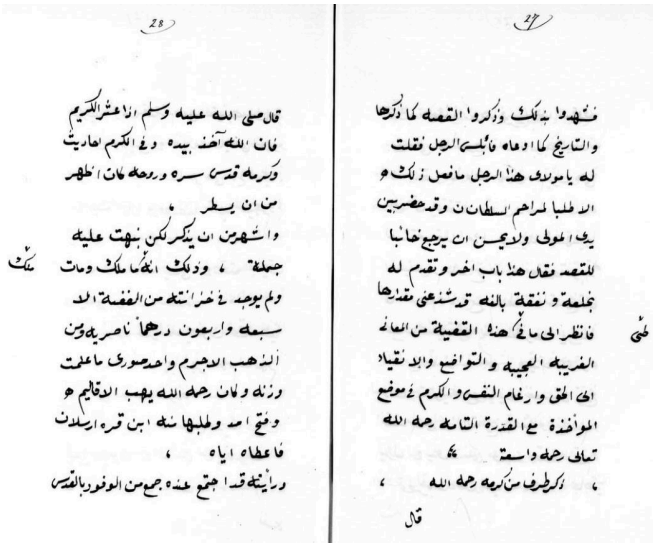

Sayfa 27-28

فتشهدوا بذلك وذكروا القصه كما ذكرها والتاريخ كما اوعاه فاقبل الرجل فقلت له يا مولاى هذا الرجل ما فعل ذلك الا طلباً لمراحم السلطان وقد حضر بين يدى المولى ولا يحسن ان يرجع خائباً للقصد فقال هذا باب اخر وتقدم له بخلعة ونفقة بالغة قد شاع مقدارها فانظر الى ما في هذه القضية من المعاني الغريبة العجيبة والتواضع والانقياد الى الحق وارغام النفس والكرم في موضع المؤاخذة مع القدرة التامة رحمه الله تعالى رحمة واسعة وذكر طرف من كرمه رحمه الله قال صلى الله عليه وسلم اذا عثر الكريم فان الله آخذ بيده وفي الكرم احاديث وكرمه قدس سره وروحه كان اظهر من ان يسطر واشهر من ان يذكر لكن نبهت عليه بجملة ، وذلك انه ملك ومات ملك ولم يوجد في خزانته من الفضة الا سبعة واربعون درهماً ناصرية ومن الذهب الادجرم واحد صوري ما علمت وزنه وكان رحمه الله يهب الاقاليم وفتح آمد وطلبها منه ابن قره ارسلان فاعطاه اياه ، ورأيته قد اجتمع عنده جمع من الوفود بالقدس

Buna şahitlik ettiler ve hikâyeyi anlatıldığı gibi, tarihi de zihninde tuttuğu (kaydedildiği) şekliyle zikrettiler. Adam bunu kabul etti. Ben de ona dedim ki: **"Ey efendim! Bu adam bunu ancak sultanın merhametine nail olmak için yaptı. İşte efendimizin huzuruna gelmiştir; amacından eli boş dönmesi uygun düşmez."** Bunun üzerine sultan, **"Bu başka bir meseledir,"** dedi ve ona bir hilat (onur kaftanı) ile miktarı dilden dile dolaşacak kadar büyük bir harçlık verilmesini emretti. Bu hadisedeki garip ve hayret verici manalara; hakka boyun eğmeye, tevazuya, nefsi dize getirmeye ve tam cezalandırma gücü varken gösterilen kereme (cömertliğe) bir bak! Allah Teâlâ ona geniş rahmetiyle merhamet eylesin.

Onun cömertliğinden bir nebze zikredilmiştir (Allah ona rahmet etsin). Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem) buyurdu ki: **"Kerem sahibi (cömert) biri tökezlediğinde, kuşkusuz Allah onun elinden tutar."** Kerem hakkında pek çok hadis vardır. Onun —sırrı mukaddes olsun ve ruhu şad olsun— cömertliği, satırlara dökülemeyecek kadar aşikâr, zikredilmeye gerek duyulmayacak kadar meşhurdur; ancak ben buna topluca bir nebze değindim. Şöyle ki: O, hükümdar olmasına ve hükümdar olarak vefat etmesine rağmen, hazinesinde kırk yedi Nasıriyye dirhemi gümüşten ve ağırlığını bilmediğim bir adet Suri altınından başka bir şey bulunamadı. O (Allah ona rahmet etsin), koca iklimleri (bölgeleri) bağışlardı. Diyarbakır'ı (Âmid) fethettiğinde, İbn Kara Arslan orayı kendisinden istedi, o da ona orayı verdi. Onu, Kudüs'te etrafında büyük bir heyet (topluluk) toplanmış halde görmüştüm.

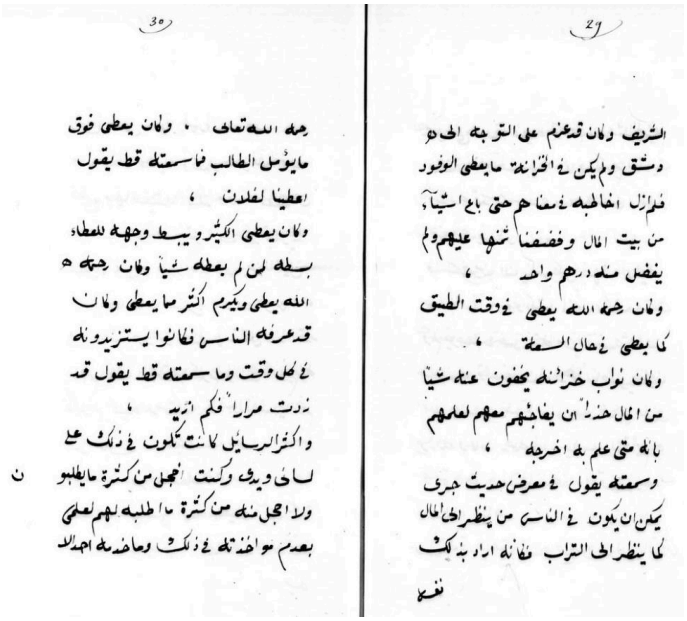

Sayfa 29-30

الشريف وكان قد عزم على التوجه الى دمشق ولم يكن في الخزانة ما يعطى الوفود فلم يزل اخاطبه في معناهم حتى باع اشياء من بيت المال وفضضنا ثمنها عليهم ولم يفضل منه درهم واحد ، وكان رحمه الله يعطى في وقت الضيق كما يعطى في حال السعة ، وكان نواب خزانته يخفون عنه شيئاً من المال حذراً ان يفاجئهم معهم لعلمهم بأنه متى علم به اخرجه ، وسمعته يقول في معرض حديث جرى يمكن ان يكون من الناس من ينظر الى المال كما ينظر الى التراب فكأنه اراد بذلك نفسه رحمه الله تعالى . وكان يعطى فوق ما يؤمل الطالب فما سمعته قط يقول اعطينا لفلان ، وكان يعطى الكثير ويبسط وجهه للعطاء بسطه لمن لم يعطه شيئاً وكان رحمه الله يعطى ويكرم اكثر مما يعطى وكان قد عرفه الناس فكانوا يستزيدونه في كل وقت وما سمعته قط يقول قد زدت مراراً فكم تريد ، واكثر الرسائل كانت تكون في ذلك على يدى ويدى وكنت اخجل من كثرة ما يطلبون ولا اخجل منه من كثرة ما اطلبه لهم لعلمى بعدم مواخذته في ذلك وحاضره احد الا

(Kudüs-i) Şerif'te iken Şam'a gitmeye azmetmişti. Ancak hazinede gelen heyetlere verilecek bir şey yoktu. Ben bu mesele hakkında onunla konuşmaya devam ettim, nihayet beytülmalden (hazineye ait) bazı eşyaları sattı ve bedellerini onlara paylaştırdık; geriye tek bir dirhem bile kalmadı. Allah ona rahmet etsin; o, darlık zamanında da tıpkı bolluk zamanındaki gibi verirdi. Hazinedarları, ansızın bir ihtiyaç çıkar da ellerindekini harcar diye korkularından ondan bir miktar parayı gizlerlerdi; çünkü bilirlerdi ki ne zaman bir miktar para olduğunu duysa onu hemen elinden çıkarırdı (dağıtırdı).

Bir konuşma esnasında şöyle dediğini işittim: **"İnsanlar arasında mala, tıpkı toprağa bakar gibi bakan birinin bulunması mümkündür."** Sanki bu sözüyle kendisini kastediyordu, Allah Teâlâ ona rahmet etsin. İsteyenin umduğundan fazlasını verirdi. Onun hiçbir zaman **"Filancaya (zaten) vermiştik"** dediğini duymadım. Çokça verir ve verirken de yüzü, sanki hiçbir şey vermiyormuşçasına güleç ve rahattı. İnsanlar onu böyle tanıdıkları için her vakit daha fazlasını isterlerdi; onun ise hiçbir zaman **"Defalarca artırdım, daha ne kadar istiyorsun?"** dediğini işitmedim. Bu konudaki taleplerin çoğu benim aracılığımla olurdu; ben onların istediklerinin çokluğundan utanırdım ama onun adına onlara istemekten utanmazdım. Çünkü onun bu konuda asla kızmayacağını ve kınamayacağını bilirdim.

Sayfa 31-32

واغناه عن سؤال غيره ، واما تعداد عطاياه وتعداد صنوفها فقد تطمع فيها حقيقة احد وقد سمعت من صاحب ديوانه يقول لى قد تجارينا عطاياه فحصرنا عدد ما وهب من الخيل بمرج عكا فكان عشرة آلاف فرس ، ومن شاهد مواهبه يستقل هذا القدر اللهم انك الهمته الكرم وانت اكرم منه فتكرم عليه برحمتك ورضوانك يا ارحم الراحمين ، ذكر شجاعته رحمه الله ، روى عن النبي صلى الله عليه وسلم انه قال ان الله يحب الشجاعة ولو على قتل حيه ، ولقد كان رحمه الله تعالى من عظماء الشجعان قوى النفس شديد الباس عظيم الثبات لا يهوله امر ولقد رأيته يعطى دستورا في اوائل الشتاء ويبقى في شرذمة يسيرة في مقابلة عدوهم الكثير وقد كانت باليان بن بارزان وهو من كبار ملوك الساحل وهو جالس بين يديه رحمه الله يوم انعقاد الصلح ممن عدتهم فقال الترجمان عنه انه يقول كنت انا وصاحب صيدا ، وكان ايضا من ملوكهم وعقلاؤهم قاصدين عكرنا من صور فلما اشرفنا عليه تحاززناه فحزرهم هو خمس مائة الف وحزرتهم انا هـ

Onun huzurunda bulunan hiç kimse yoktur ki ve onu başkasına el açmaktan kurtarırdı. Onun ihsanlarını ve bu ihsanların çeşitlerini saymaya gelince; bunların hakikatini sayıp dökmeye kimsenin gücü yetmez. Divan katibinin (hazine sorumlusunun) bana şöyle dediğini işittim: **"Onun bağışlarını kendi aramızda müzakere ettik ve sadece Akka ovasında bağışladığı atların sayısını hesapladık; tam on bin attı."** Onun cömertliğine bizzat şahit olan biri için bu miktar bile az görünür. Allah'ım! Ona bu keremi sen ilham ettin, sen ise ondan daha kerem sahibisin; ona rahmetinle ve rızanla kerem eyle ey merhametlilerin en merhametlisi! Onun şecaatinin (kahramanlığının) zikri —Allah ona rahmet etsin—: Peygamber (sallallahu aleyhi ve sellem)'den rivayet edildiğine göre şöyle buyurmuştur: **"Allah, bir yılanın öldürülmesinde bile olsa şecaati sever."** O (Allah Teâlâ ona rahmet etsin), kahramanların en büyüklerinden, nefsi kuvvetli, dayanıklı, sebatı muazzam bir zat idi; hiçbir iş onu dehşete düşürmezdi. Kışın başlarında (askerine) izin verdiğini, kendisinin ise kalabalık düşman karşısında çok az bir toplulukla kaldığını görmüşümdür. Barışın akdedildiği gün, sahil krallarının büyüklerinden olan Balian bin Barzan, onun huzurunda oturanlar arasındaydı. Tercüman onun adına şöyle dediğini aktardı: **"Ben ve Sayda sahibi (ki o da krallarından ve akıllılarından biriydi), Sur'dan bizim ordugaha doğru geliyorduk. Orduya tepeden baktığımızda sayıyı tahmin etmeye çalıştık; o beş yüz bin tahmin etti, ben ise altı yüz bin"** dedi ya da tam tersini söyledi.

Sayfa 33-34

بستمائة الف او قال عكس ذلك قلت فلم هلك منهم فقال اما بالقتل فقريب من مائة الف واما بالموت والغرق فلا نعلم وما رجع من هذا العالم الا الاقل ، وكان لا بد له من ان يطوف حول العدو في كل يوم مرة او مرتين اذا كنا قريباً منهم ، ولقد وصل في ليلة واحدة منهم نيف وسبعون مركباً على عكا وانا اعدها من بعد صلاة العصر الى غروب الشمس وهو لا يزداد الا قوة نفس ، وكان رحمه الله تعالى اذا اشتد الحرب يطوف بين الصفين ومعه صبي واحد على يديه جنيب ويخرق العساكر من اليمينة الى الميسرة ويرتب الاطلاب ويأمرهم بالتقدم والوقوف في مواضع يراها ، وكان يشارف العدو ويجاوره رحمه الله ، ولقد قرئ عليه جزء من الحديث بين الصفين وذلك انى قلت له قد سمع الحديث في جميع المواطن الشريفة ولم ينقل انه سمع بين الصفين فان رأى المولى ان يؤثر عنه ذلك كان حسناً فاذن في ذلك فاحضر جزءاً مما حضر من له به سماع فقرأ عليه ونحن على ظهور الدواب بين الصفين نمشي تارة ونقف اخرى و ما رأيته استكثر العدو احداً ولا استعظم

Ben, **"Peki onlardan ne kadarı helak oldu?"** diye sordum. O da, **"Öldürülmek suretiyle ölenler yüz bine yakındır; hastalık ve boğulma yoluyla ölenleri ise biz bilemiyoruz. Bu kalabalıktan ancak çok azı geri dönebildi,"** dedi. Düşmana yakın olduğumuz zamanlarda, her gün mutlaka bir veya iki kez düşman hattının etrafında dolaşırdı.

Bir keresinde, sadece bir gece içinde Akka'ya onlardan yetmiş küsur gemi ulaştı; ben ikindi namazından gün batımına kadar onları sayıyordum. O ise bu durum karşısında sadece manevi gücünü ve cesaretini artırıyordu. Allah Teâlâ ona rahmet etsin; savaş şiddetlendiğinde, yanında sadece (yedek atını çeken) bir çocuk olduğu halde iki saf arasında dolaşır, ordunun sağ kanadından sol kanadına kadar birlikleri yararak geçer, taburları düzene sokar ve onlara uygun gördüğü mevzilerde ilerlemelerini veya durmalarını emrederdi.

Düşmanı yakından gözetler ve onlara çok yaklaşırdı. Hatta iki saf (ordu) arasında ona bir hadis cüzü okunmuştu. Bu şöyle oldu: Ben ona, **"Hadis-i şerif tüm mübarek makamlarda dinlendi ancak iki ordu safı arasında dinlendiği nakledilmedi. Eğer efendimiz kendisinden böyle bir şeyin rivayet edilmesini uygun görürse bu güzel olur,"** dedim. O da buna izin verdi.

Sayfa 35-36

امرهم قط وكان مع ذلك في حال الفكر والتدبير تتكرسين بين يديه الارقام كلها ويرتب على كل قسم بمقتضاه من غير حدة ولا غضب يعتريه ، ولقد انهزم المسلمون في يوم المصاف الاكبر بمرج عكا حتى القلب ورجاله ووقع في الكسوف والعلم وهو رضي الله عنه ثابت القدم في نفر يسير حتى انحاز الى الجبل يجمع الناس ويردهم ويخجلهم حتى يرجعوا ولم يزل كذلك حتى نصر عسكر المسلمين على العدو في ذلك اليوم وقتل منهم زهاء سبعة آلاف ما بين راجل وفارس ولم يزل رحمه الله صابراً لهم

وهم في العدة الوافرة الى ان ظهر له ضعف المسلمين فصالح وهو مسؤول من جانبهم فان الضعف والهلاك كان فيهم اكثر ولكنهم كانوا يتوقعون النجدة ونحن لا نتوقعها وكانت المصلحة في الصلح وظهر ذلك لما ابدت الاقضية الالهية والاقدار ما في مكنونها ، وكان رحمه الله يمرض ويصح وتعتريه احوال مهولة وهو صابر مرابط و تترائى النيران ، ونسمع منهم صوت الناقوس ويسمعون منا صوت الاذان الى ان انقضت الوقعة على احسن حال وايسره قدس الله روحه

Dinleme icazeti olan birinden o an yanımızda bulunan bir cüz getirildi; biz hayvanlarımızın sırtında, iki ordu arasında bazen yürüyerek bazen durarak o cüz ona okundu. Düşmanın sayıca çokluğunu hiçbir zaman ne gözünde büyüttüğünü ne de bunu bir engel olarak gördüğünü gördüm. (Düşmanın) durumunu hiçbir zaman gözünde büyütmedi. Bununla beraber, tefekkür ve tedbir halindeyken önünde tüm yazışmalar ve raporlar birikir, o ise hiçbir hiddet veya öfkeye kapılmaksızın her birini gereğine göre sıraya koyup düzenlerdi. Akka ovasındaki o büyük savaş gününde, ordunun merkezi ve askerleri dahil Müslümanlar bozulup dağıldığında, ortalık karışıklığa ve yeise düştüğünde bile o —Allah ondan razı olsun— yanındaki az bir toplulukla beraber yerinde sarsılmaz bir sebatla durdu. Nihayet dağ tarafına çekilip insanları topladı, onları geri çevirdi ve (kaçtıkları için) onları utandırarak tekrar savaşa dönmelerini sağladı. O gün Müslüman ordusu düşmana galip gelene kadar bu hal üzere devam etti. O gün düşmandan piyade ve süvari olmak üzere yaklaşık yedi bin kişi öldürüldü. Allah ona rahmet etsin, o düşmana karşı sabırla direnmeye devam etti.

Onlar (düşmanlar) sayıca çok üstün durumdayken, Müslümanların zayıflığı kendisine aşikar olunca, karşı tarafın talebi üzerine barış yaptı. Aslında zayıflık ve helak onlarda (düşmanlarda) daha fazlaydı; fakat onlar dışarıdan yardım bekliyorlardı, biz

ise beklemiyorduk. Barışta maslahat (kamu yararı) vardı ve ilahi takdir ile kader, gizlediği sırlarını açığa çıkardığında bu durumun doğruluğu anlaşıldı. Allah ona rahmet etsin; o, bazen hastalanır bazen iyileşirdi; başına dehşet verici haller gelirdi ama o sabırla cephede kalmaya (murabıtlığa) devam ederdi. Öyle ki (iki ordunun) ateşi birbirine görünür, biz onlardan çan sesini duyardık, onlar da bizden ezan sesini duyarlardı. Nihayet bu savaş hali en güzel ve en kolay şekilde sona erdi; Allah onun ruhunu mukaddes kılsın.

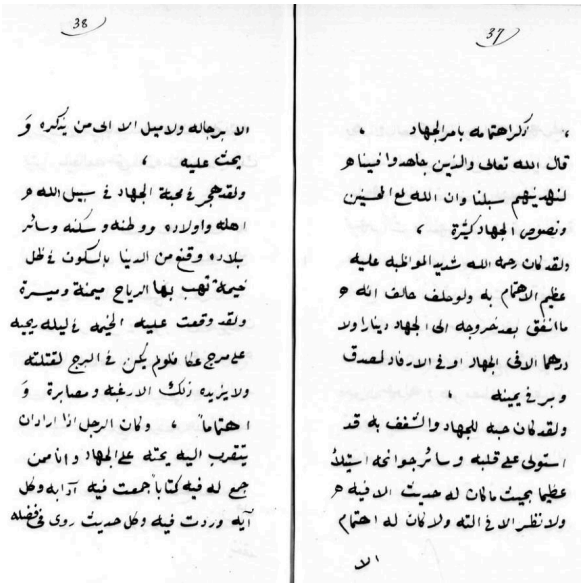

Sayfa 37-38

ذكر اهتمامه بامر الجهاد قال الله تعالى والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله لمع المحسنين ونصوص الجهاد كثيرة ، ولقد كان رحمه الله شديد المواظبة عليه عظيم الاهتمام به ولو حلف حالف انه ما انفق بعد خروجه الى الجهاد دينارا ولا درهما الا في الجهاد او في الارصاد لصدق وبر في يمينه ، ولقد كان حبه للجهاد والشغف به قد استولى على قلبه وسائر جوانحه استيلاء عظيما بحيث ما كان له حديث الا فيه هـ ولا نظر الا في الته ولا كان له اهتمام

الا برجاله ولا ميل الا الى من يذكره و يحث عليه ، ولقد هجر في محبة الجهاد في سبيل الله هـ اهله واولاده ووطنه وسكنه وسائر بلاده وقنع من الدنيا بالسكون في ظل خيمة تهب بها الرياح ميمنة وميسرة ولقد وقعت عليه الخيمة في ليلة ريحية على مرج عكا فلو لم يكن في البرج لقتلته ولا يزيده ذلك الارغبة ومصابرة و اهتماما ، وكان الرجل اذا اراد ان يتقرب اليه يحثه على الجهاد وانا ممن جمع له فيه كتابا جمعت فيه آدابه وكل آية وردت فيه وكل حديث روى في فضله

Cihat işine verdiği önemin zikri: Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: **"Bizim uğrumuzda cihat edenleri elbette kendi yollarımıza eriştireceğiz. Şüphesiz Allah, iyilik edenlerle beraberdir."** Cihat hakkındaki nasslar (dini deliller) pek çoktur. Allah ona rahmet etsin; o, cihada son derece devam eder ve ona muazzam bir önem verirdi. Eğer bir kimse, onun cihat yoluna çıktığından beri cihattan veya cihat hazırlıklarından başka bir yere tek bir dinar veya dirhem harcamadığına dair yemin etse, doğru söylemiş olur ve yemininde sadıktır.

Cihat sevgisi ve ona olan tutkusu; kalbini ve bütün azalarını öylesine büyük bir şekilde istila etmişti ki, onun cihattan başka konuştuğu bir konu, cihat araçlarından başka baktığı bir şey ve cihat erlerinden başka bir önceliği yoktu. Sadece cihattan bahseden ve ona teşvik eden kimselere meyil gösterirdi. Allah yolunda cihat uğruna; ailesini, çocuklarını, vatanını, meskenini ve tüm memleketini terk etmişti. Dünyadan payına, rüzgarların sağdan soldan estiği bir çadırın gölgesinde konaklamaya razı olmuştu. Hatta Akka ovasında rüzgarlı bir gecede çadır üzerine yıkılmıştı; eğer o

sırada (çadırın içindeki) ahşap destek (burç) olmasaydı çadır onu öldürebilirdi. Bu durum bile onun arzusunu, sabrını ve gayretini artırmaktan başka bir işe yaramadı. Bir kimse ona yakınlaşmak isterse, onu cihada teşvik ederdi. Ben de onun için cihat adabını, bu konuda gelen her ayeti ve faziletine dair rivayet edilen her hadisi topladığım bir kitap derleyenlerdenim.

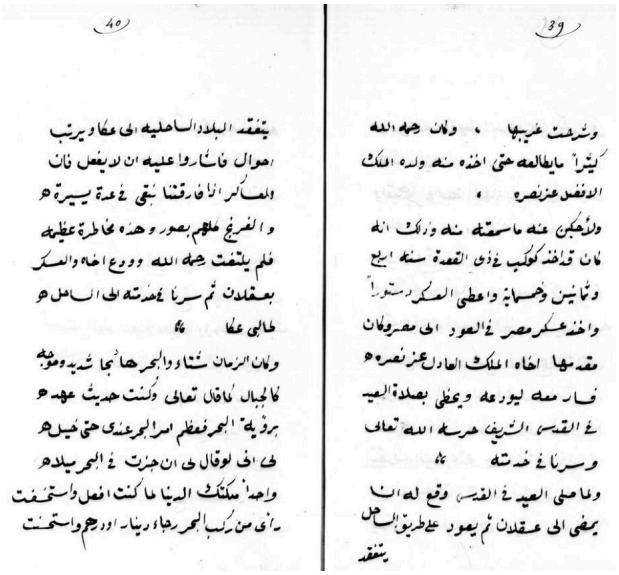

Sayfa 39-40

وشرحت غريبها ، وكان رحمه الله كثيراً ما يطالعه حتى اخذه منه ولده الملك الافضل عز نصره ، ولأحكين عنه ما سمعته منه وذلك انه كان قد اخذ كوكب في ذي القعدة سنة اربع وثمانين وخمسمائة واعطى العسكر دستورا واخذ عسكر مصر في العود الى مصر وكان مقدمها اخاه الملك العادل عز نصره فسار معه ليودعه ويعطى بصدقة العيد في القدس الشريف حرسه الله تعالى وسرنا في خدمته ، ولما صلى العيد في القدس وقع له ان يمضي الى عسقلان ثم يعود على طريق الساحل يتفقد البلاد الساحلية الى عكا ويرتب احوالها فأشاروا عليه ان لا يفعل فان العساكر اذ فارقتنا بقى في عدة يسيرة والفرنج ملئهم بصور وهذه مخاطرة عظيمة فلم يلتفت رحمه الله وودع اخاه والعسكر بعسقلان ثم سرنا في خدمته الى الساحل و طالبى عكا ، وكان الزمان شتاء والبحر هائجاً شديداً موجه كالجبال كما قال تعالى وكنت حديث عهد بـ برؤية البحر فعظم امر البحر عندي حتى خيل لي انى لو قال لى ان جزت في البحر ميلاً واحداً ملكتك الدنيا ما كنت افعل واستخفت واستخفت رأى من ركب البحر رجاء دينار او درهم

(O kitabın) garip/anlaşılması zor yerlerini de açıkladım. Allah ona rahmet etsin; o, bu kitabı çokça mütalaa ederdi, **hatta sonunda oğlu el-Melikü'l-Efdal** (yardımı aziz olsun) kitabı kendisinden aldı.

Ondan bizzat işittiğim bir şeyi anlatayım: Beş yüz seksen dört yılı Zilkade ayında Kevkeb (Kalesi'ni) fethetmişti. Askerlere izin verdi; **Mısır askeri de başında kardeşi el-Melikü'l-Adil** (yardımı aziz olsun) olduğu halde Mısır'a dönmek üzere yola çıktı. Sultan, kardeşini yolcu etmek ve bayram sadakasını (Kudüs-i Şerif'te) dağıtmak üzere onunla beraber gitti; biz de onun hizmetinde beraberce ilerledik.

Kudüs'te bayram namazını kılınca, aklına Askalan'a gitmek, oradan da sahil yoluyla dönüp Akka'ya kadar sahil şehirlerini denetlemek ve durumlarını düzenlemek fikri geldi. Yanındakiler ona bunu yapmamasını, zira askerler ayrılınca çok az bir toplulukla kalacağımızı, Haçlıların ise Sur (Tyre) şehrinde dolu olduğunu ve bunun büyük bir risk teşkil ettiğini söylediler. Allah ona rahmet etsin; o bunlara kulak asmadı, Askalan'da kardeşi ve askerlerle vedalaştı. Sonra onun hizmetinde sahil boyunca Akka tarafına doğru ilerledik.

Mevsim kıştı ve deniz, Allah Teâlâ'nın buyurduğu gibi dağlar gibi dalgalarıyla çok hırçındı. Ben ise denizi yeni yeni görmeye başlıyordum; deniz bende öylesine bir heybet uyandırdı ki, o an birisi bana "Denizde bir mil gitsen sana tüm dünyayı veririm" dese yapmazdım. Bir dinar veya dirhem umuduyla denize açılanların aklına şaşar ve onları hafiflik/cahillik ile nitelerdim.

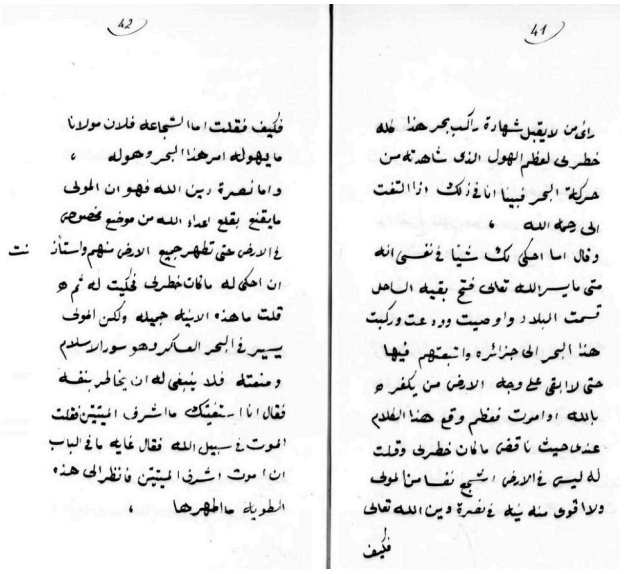

Sayfa 41-42

رأى من لا يقبل شهادة راكب البحر هذا كله خطر لي لعظم الهول الذي شاهدته من حركة البحر فبينما انا في ذلك اذ التفت إلى رحمه الله ، وقال اما احكى لك شيئا في نفسي انه متى ما يسر الله تعالى فتح بقية الساحل قسمت البلاد واوصيت وودعت وركبت هذا البحر الى جزائره واتبعتهم فيها حتى لا ابقى على وجه الارض من يكفر بالله او اموت فعظم وقع هذا الكلام عندي حيث ناقض ما كان خطر لي وقلت له ليس في الارض اشجع نفسا من المولى ولا اقوى منه نية في نصرة دين الله تعالى

فكيف فقلت اما الشجاعة فلان مولانا ما يهوله امر هذا البحر وهوله ، واما نصرة دين الله فهو ان المولى ما يقنع بقلع اعداء الله من موضع مخصوص في الارض حتى تطهر جميع الارض منهم واستأذنت ان احكي له ما كان خطر لي فحكيت له ثم هـ قلت ما هذه الامنية جيده ولكن المولى يسير في البحر العساكر وهو سور الاسلام ومنعته فلا ينبغى له ان يخاطر بنفسه فقال اما استفيتك ما اشرف الميتين فقلت الموت في سبيل الله فقال غاية ما في الباب ان اموت اشرف الميتين فانظر الى هذه الطوية ما اطهرها ،

Deniz yolcusunun şahitliğini kabul etmeyenlerin görüşü, denizin o hırçın hareketlerinden müşahede ettiğim dehşetin büyüklüğü karşısında aklıma gelmişti. Ben bu düşünceler içindeyken o (Allah ona rahmet etsin) bana döndü ve şöyle dedi: **"Sana içimden geçen bir şeyi anlatayım mı? Ne zaman ki Allah Teâlâ sahilin geri kalanının fethini müyesser kılar, işte o zaman ülkeleri (oğullarım arasında) paylaştırır, vasiyetimi yapar, vedalaşır ve bu denize açılıp adalara kadar onların (kafirlerin) peşine düşerim. Öyle ki yeryüzünde Allah'ı inkar eden hiç kimse bırakmam ya da bu uğurda ölürüm."**

Bu sözlerin bende bıraktığı etki çok büyük oldu; zira az önce aklımdan geçenlerle tam bir tezat oluşturuyordu. Ona dedim ki: **"Yeryüzünde efendimizden daha cesur bir nefse ve Allah Teâlâ'nın dinine yardım hususunda ondan daha güçlü bir niyete sahip kimse yoktur."**

Sonra devam ederek dedim ki: **"Şecaat konusuna gelince; efendimizi bu denizin işi ve dehşeti asla korkutmuyor. Allah'ın dinine yardım konusuna gelince;**

efendimiz, Allah'ın düşmanlarını yeryüzünün sadece belirli bir bölgesinden söküp atmakla yetinmiyor, tüm yeryüzünü onlardan temizlemek istiyor." Sonra aklımdan geçenleri ona anlatmak için izin istedim ve anlattım. Ardından dedim ki: **"Bu temenni çok güzel, ancak efendimiz İslam'ın kalesi ve koruyucusudur; orduları denizlerde yürütsün ama kendi canını tehlikeye atması uygun olmaz."** Bunun üzerine o, **"Sana sormuştum, ölümlerin en şereflisi hangisidir?"** dedi. Ben de **"Allah yolunda ölmektir"** dedim. O da **"O halde işin nihayeti, ölümlerin en şereflisi ile ölmektir"** buyurdu. Bak şu niyetin (iç alemin) temizliğine!

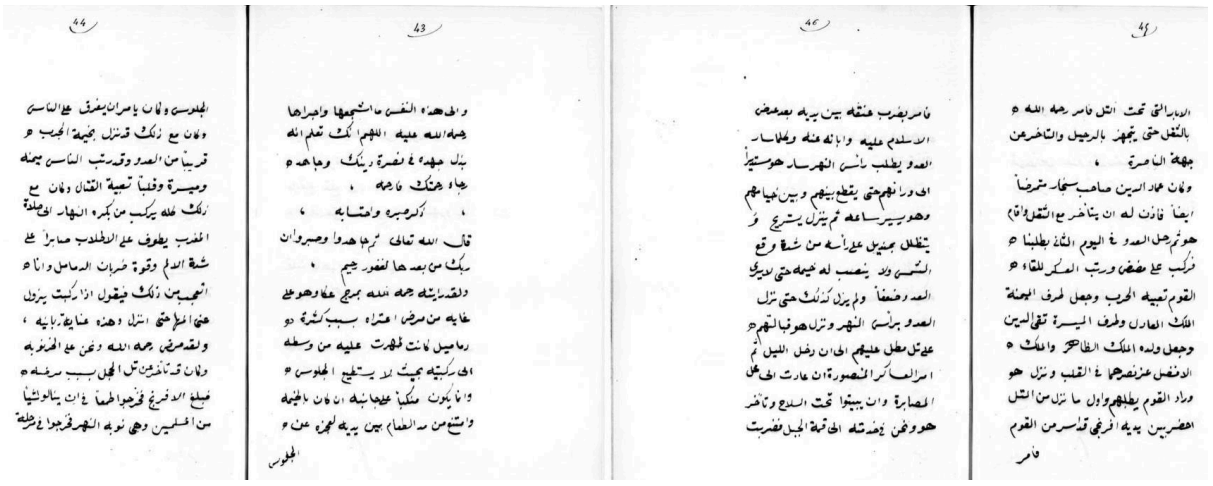

Sayfa 43- 44 - 45 - 46

وإلى هذه النفس ما أشجعها وأجراها رحمه الله عليه اللهم إنك تعلم أنه بذل جهده في نصرة دينك ورجاء رحمتك فاحمه وأكرم بره وآبابه. قال الله تعالى "ثم إن ربك للذين هاجروا من بعد ما فتنوا ثم جاهدوا وصبروا إن ربك من بعدها لغفور رحيم". ولقد رأيته رحمه الله بمرج عكا وهو على غاية من مرض اعتراه بسبب كثرة دماميل كانت ظهرت عليه من وسطه إلى ركبته بحيث لا يستطيع الجلوس وإنما يكون منكباً على جانبه إن كان في الخيمة ويمتنع من الطعام بين يديه لعجزه عن الجلوس.

الجلوس وكان يأمر أن يفرق على الناس وكان مع ذلك قد نزل بخيمة الحرب هو قريباً من العدو وقد رتب الناس يمنة وميسرة وقلباً تعبئة القتال وكان مع ذلك كله يركب من بكرة النهار إلى صلاة المغرب يطوف على الأطلاب صابراً على شدة الألم وقوة ضربات الدمامل وأنا أعجب من ذلك فيقول إذا ركبت يزول عني ألمي حتى أنزل وهذه عناية ربانية ولقد مرض رحمه الله ونحن على الخروبة وكان قد تأخر من ثقل الجبل بسبب مرضه فبلغ الإفرنج فخرجوا طمعاً في أن ينالوا شيئاً من المسلمين وهي نوبة القهر فخرجوا في خلق.

الآبار التي تحت التل فأمر رحمه الله بالثقل حتى يتجهز بالرحيل والتأخر عن جهة الناصرة وكان عماد الدين صاحب سنجار متمرضاً أيضاً فأذن له أن يتأخر مع الثقل وأقام هو يترقب العدو في اليوم الثاني بطلبنا فركب على مضض ورتب العسكر للقاء القوم تعبئة الحرب وجعل طرف الميمنة الملك العادل وطرف الميسرة تقي الدين وجعل ولده الملك الظاهر والملك الأفضل عز نصرهما في القلب ونزل هو وراء القوم يطلبهم وأول ما نزل من التل ادهش بين يديه فرنجي قد سر من القوم فأمر.

فضرب عنقه بين يديه بعد عرض الإسلام عليه وإبائه عنه ولما سار العدو يطلب رأس النهر سار هو مسيراً إلى ورائهم حتى يقطع بينهم وبين خيامهم وهو يسير ساعة ثم ينزل يستريح ويتظلل بمنديل على رأسه من شدة وقع الشمس ولا ينصب له خيمة حتى نزل العدو برأس النهر ونزل هو قبالتهم على تل مطل عليهم إلى أن دخل الليل ثم استمر العسكر المنصورة ان عادت إلى محل المصابرة وأن يبيتوا تحت السلاح وتأخر هو وممن خدمته إلى قمة الجبل فضربت.

Bu nefis ne kadar cesur ve yüreklidir! Allah ona rahmet eylesin. Allah'ım, Sen onun senin dinine yardım etmek ve rahmetini ummak için var gücüyle çalıştığını biliyorsun;

onu koru, iyiliğini ve dönüşünü yücelt. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Sonra şüphesiz Rabbin, eziyet edildikten sonra hicret edip, ardından cihad eden ve sabredenlerledir. Şüphesiz Rabbin, ondan sonra elbette çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir." Onu (Selahaddin'i) Akka ordugahında, belinden dizine kadar çıkan çok sayıdaki çıban nedeniyle ağır bir hastalık içindeyken gördüm. Öyle bir durumdaydı ki oturamıyordu; çadırda olduğu zamanlarda sadece yan tarafı üzerine uzanabiliyordu ve oturamadığı için önündeki yemeği yiyemiyordu.
Yemeğin insanlara dağıtılmasını emrederdi. Bu haline rağmen, düşmana yakın bir noktada savaş çadırına yerleşmişti; orduyu sağ, sol ve merkez olarak savaş düzenine göre tertip etmişti. Tüm bunlara rağmen, sabahın erken saatlerinden akşam namazına kadar at sırtında birlikleri dolaşır, çıbanların şiddetli ağrısına ve sancısına sabrederdi. Ben bu duruma şaşırırdım, o ise **"At bindiğim zaman, inene kadar ağrım diniyor"** derdi; bu Rabbânî bir inayetti. Allah ona rahmet etsin, Harruube'deyken hastalandı ve hastalığı nedeniyle dağın yamacından geri çekilmek zorunda kaldı. Bunu duyan Haçlılar, Müslümanlara zarar verme ümidiyle büyük bir kalabalık halinde ortaya çıktılar.
Tepenin altındaki kuyular mevkisindeyken, ağırlıkların taşınması ve Nasıra yönüne doğru geri çekilme hazırlıklarının yapılmasını emretti. Sincar beyi İmâdeddin de hastaydı, bu yüzden onun ağırlıklarla beraber geriden gelmesine izin verdi. Kendisi ise düşmanı beklemek üzere kaldı. Ertesi gün düşman bizi aradığında, acı çekmesine rağmen atına bindi ve orduyu savaş düzenine soktu. Sağ kanada el-Melikü'l-Adil'i, sol kanada Takiyyüddin'i, merkez kısma ise oğulları el-Melikü'z-Zâhir ve el-Melikü'l-Efdal'i yerleştirdi. Kendisi ise ordunun arkasında onları takip ederek ilerledi. Tepeden indiğinde, düşman birliğinden yakalanan bir Haçlı huzuruna getirildi ve emir verdi.
Ona İslam'ı teklif etti, reddedince huzurunda boynunu vurdurdu. Düşman nehir başına doğru ilerlediğinde, o da düşmanla çadırlarının bağını kesmek için arkalarından yürüdü. Bir süre yol alıyor, sonra güneşin yakıcı sıcağından korunmak için başına bir mendil tutarak dinleniyordu. Düşman bir zayıflık belirtisi görmesin diye çadır kurdurmuyordu. Düşman nehrin başına ulaşana kadar bu böyle devam etti; kendisi de onlara hakim bir tepe üzerinde, tam karşılarına yerleşti. Gece olana kadar orada kaldı. Ardından muzaffer ordu direnç noktalarına geri döndü ve geceyi silah başında geçirdiler. Kendisi ve beraberindekiler ise dağın zirvesine çekildiler ve orada konakladılar.

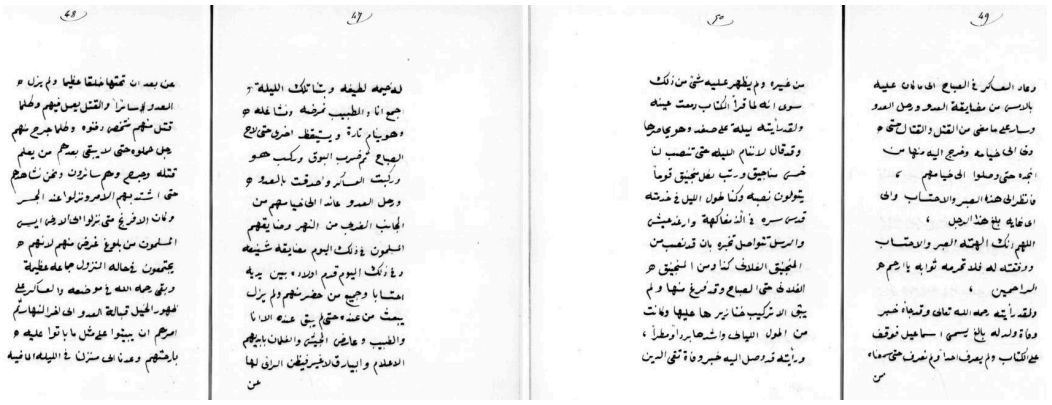

Sayfa 47 - 48 - 49 - 50

له خيمة لطيفة وبنا تلك الليلة جمع أنا والطبيب نمرضه وشأن لعله هو ينام تارة ويستيقظ أخرى حتى لاح الصباح ثم ضرب البوق وركب هو وركبت العساكر وأحدقت بالعدو ورحل العدو عائداً إلى خيامهم من الجانب الغربي من النهر وضايقهم المسلمون في ذلك اليوم مضايقة شديدة وفي ذلك اليوم قدم أولاده بين يديه احتساباً وجميع من حضر منهم ولم يزل يبعث من عنده حتى لم يبق عنده إلا أنا والطبيب وعارض الجيش والغلمان بأيديهم الأعلام والبيارق لا غير فيظن الرائي لها من بعد أن تمتها خلقاً عظيماً ولم يزل العدو يسير والقتل يعمل فيهم وكلما قتل منهم شخص دفنوه وكلما جرح منهم حملوه حتى لا يبقى بعدهم من يعلم قتله وجرحه وهم سائرون ونحن نناشدهم حتى اشتد بهم الأمر ونزلوا عند الجر وكان الإفرنج متى نزلوا إلى الأرض أيس المسلمون من بلوغ غرض منهم لأنهم يحتمون في حالة النزول جماعة عظيمة وبقي رحمه الله في موضعه والعساكر على ظهور الخيل قبالة العدو إلى آخر النهار ثم أمرهم أن يبيتوا على مثل ما باتوا عليه وحرستهم وعدنا إلى منزلنا في الليلة الماضية وعاد العساكر في الصباح إلى ما كان عليه بالأمس من مضايقة العدو وسار على ما مضى من القتل والقتال حتى وفى إلى خيامه وخرج إليه منها من نجده حتى وصلوا إلى uورحل العد خيامهم فانظر إلى هذه الصبر والاحتساب وإلى أي غاية بلغ هذا الرجل اللهم إنك ألهمته الصبر والاحتساب ووفقته له فلا تحرمه ثوابه يا أرحم الراحمين ولقد رأيته رحمه الله تعالى وقد جاءه خبر وفاة ولد له بالغ يسمى إسماعيل فوقف على الكتاب ولم يعرف أحداً ولم نعرف حتى سمعناه من من غيره ولم يظهر عليه شيء من ذلك سوى أنه لما قرأ الكتاب دمعت عيناه ولقد رأيته ليلة على صفد وهو يحاصرها وقد قال لا أنام الليلة حتى تنصب لنا خمس منجنيق ورتب لكل منجنيق قوماً يتولون نصبه وكنا طول الليل في خدمته قدس سره في المفاكهة وإرغاد عيش والرسل تواصل تخبره بأن قد نصب من المنجنيق الفلاني كذا ومن المنجنيق الفلاني كذا حتى الصباح وقد فرغ منها ولم يبق إلا التركيب فناديرها عليها وكانت من أطول الليالي وأشدها برداً ومطراً ورأيته قد وصل إليه خبر وفاة تقي الدين

Ona küçük, zarif bir çadır kuruldu ve o gece ben ve tabibi, ona bakmak için yanında toplandık. O bazen uyuyor, bazen uyanıyordu; nihayet sabah olduğunda boru çalındı, kendisi ve askerler atlarına binip düşmanı kuşattılar. Düşman, nehrin batı tarafındaki çadırlarına doğru geri çekilmeye başladı. Müslümanlar o gün onları çok şiddetli bir şekilde sıkıştırdılar. O gün, sevabını Allah'tan umarak çocuklarını ve orada bulunan herkesi (savaşa) ileri sürdü. Yanında ben, tabibi, ordu sorumlusu ve ellerinde bayraklar ile sancaklardan başka bir şey olmayan kölelerden başka kimse kalmayana dek herkesi göndermeye devam etti. Öyle ki onları görenler, (bayrakların çokluğundan dolayı) arkada büyük bir kalabalık olduğunu sanıyordu.

Düşman ilerlemeye devam ediyor, ölüm ise aralarında kol geziyordu. Onlardan biri öldüğünde hemen gömüyorlar, yaralandığında ise arkada ölü veya yaralı bırakıp da durumları anlaşılmasın diye taşıyorlardı. Onlar yürürken biz de onları sıkıştırmaya devam ediyorduk; nihayet durum onlar için iyice zorlaştı ve el-Cerr mevkisine indiler. Haçlılar bir yere konakladıklarında, Müslümanlar onlardan bir sonuç almaktan ümidi keserlerdi; çünkü konakladıkları anda büyük bir kitle halinde korunmaya geçerlerdi. Allah ona rahmet etsin, kendisi yerinde kaldı, askerler ise gün sonuna kadar at sırtında düşmanın karşısında durdular. Sonra onlara, önceki gece olduğu gibi tetikte beklemelerini ve nöbet tutmalarını emretti; biz de geçen geceki yerimize döndük. Askerler sabahleyin yine düşmanı sıkıştırma işine döndüler. Düşman, önceki gibi süren çarpışmalar ve kayıplar eşliğinde yoluna devam ederek nihayet çadırlarına ulaştı; oradakiler de yardıma çıktılar. Bu adamın ulaştığı sabra ve ecrini Allah'tan bekleme azmine bir bak! Allah'ım, Sen ona sabrı ve tevekkülü ilham ettin, onu buna muvaffak kıldın; onu sevabından mahrum etme ey merhametlilerin en merhametlisi! Allah ona rahmet etsin, ona İsmail adındaki yetişkin oğlunun vefat haberi geldiğinde mektubu okudu, ancak kimseye bir şey belli etmedi. Biz durumu ancak kendisinden duyana kadar fark etmedik.

Kendisinden başka kimse durumu anlamadı; sadece mektubu okuduğunda gözlerinden yaşlar süzüldü. Onu, Safed kalesini kuşattığı bir gece görmüştüm; "Beş mancınık kurulana kadar bu gece uyumayacağım" demişti. Her mancınık için kurulumu üstlenecek bir grup görevlendirmişti. Gece boyunca onun hizmetinde, hoş sohbetler eşliğinde bulunduk. Elçiler sürekli gelip "Şu mancınığın şu kadarı kuruldu, bu mancınığın bu kadarı bitti" diye haber getiriyordu. Sabaha kadar mancınıkların kurulumu tamamlanmıştı. O gece, en uzun, en soğuk ve en yağmurlu gecelerden biriydi. Yine o sıralarda kendisine Takiyyüddin'in vefat haberi ulaşmıştı.

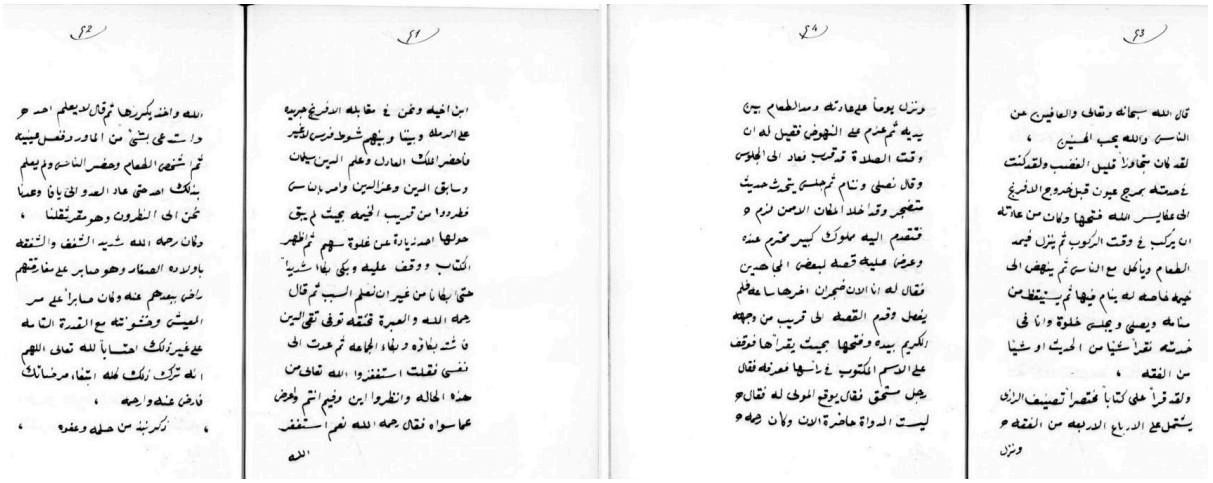

Sayfa 51 - 52 - 53 - 54

ابن أخيه ونحن في مقابلة الفرنج جربنا على الرملة وبيننا وبينهم شوط فرس لا غير فأحضر الملك العادل وعلم الدين سليمان وسابق الدين وعز الدين وأمر بإنناس فطردوا من قريب الخيمة بحيث لم يبق حولها أحد زيادة عن غلوة سهم ثم أظهر الكتاب ووقف عليه وبكى بكاءً شديداً حتى بكى من غير أن نعلم السبب ثم قال رحمه الله والعبرة تخنقه توفي تقي الدين فاشتد بكاؤه وبكاء الجماعة ثم عدت إلى نفسي فقلت استغفروا الله تعالى من هذه الحالة وانظروا أين وفيما أنتم وعوض عما سواه فقال رحمه الله نعم استغفر الله وأخذ يكررها ثم قال لا يعلم أحد ما رأت علي بنى من الأمور وفعل فيبه ثم تنشف للطعام وحضر الناس ولم يعلم بذلك أحد حتى عاد العدو إلى يافا وعدنا نحن إلى النطرون وهو مقر ثقلنا وكان رحمه الله شديد الشفقة والتعطف بأولاده الصغار وهو صابر على مفارقتهم راض ببعدهم عنه وكان صابراً على مر العيش وخشونته مع القدرة التامة على غير ذلك احتساباً لله تعالى اللهم إنه ترك ذلك كله لك ابتغاء مرضاتك فارض عنه وارحمه أكرم نزل من حلمه وعفوه قال الله سبحانه وتعالى والعافين عن الناس والله يحب المحسنين لقد كان يتجاوز قليل الغضب ولقد كنت في خدمته بمرج عيون قبل خروج الإفرنج إلى عكا يسر الله فتحها وكان من عادته أن يركب في وقت الركوب ثم ينزل فيمد الطعام ويأكل مع الناس ثم ينهض إلى خيمة خاصة له ينام فيها ثم يستيقظ من منامه ويصلي ويجلس خلوة وأنا في خدمته نقرأ شيئاً من الحديث أو شيئاً من الفقه ولقد قرأ علي كتاباً مختصراً تصنيف الرازي يشتمل على الأربع الأربعة من الفقه ونزل يوماً على عادته ومد الطعام بين يديه ثم عزم على النهوض فقيل له إن وقت الصلاة قد قرب فعاد إلى الجلوس وقال نصلي وننام ثم جلس يتحدث حديث متضجر وقد أخذ المكان الأيمن لزم فتقدم إليه مملوك كبير محترم عنده وعرض عليه قصة لبعض المجاهدين فقال له أنا الآن ضجران اؤخرها ساعة فلم يفعل وقدم القصة إلى قريب من وجهه الكريم بيده وفتحها بحيث يقرأها فوقف على الاسم المكتوب في رأسها فعرفه فقال رجل مستحق فقال يوقع المولى له فقال ليس الدواة حاضرة الآن وكان رحمه

Yeğeninin vefat haberi geldiğinde, Remle'de Haçlıların tam karşısındaydık. Aramızda sadece bir at koşumu kadar mesafe vardı. el-Melikü'l-Adil, Alemüddin Süleyman, Sabıküddin ve İzzüddin'i çağırttı. İnsanların çadırdan uzaklaştırılmasını emretti, öyle ki etrafta bir ok atımı mesafeden daha yakın kimse kalmadı. Sonra mektubu çıkarıp okudu ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Biz sebebini bilmeden onunla birlikte ağladık. Sonra boğazı düğümlenerek, "Takiyyüddin vefat etmiş" dedi. Bunun üzerine

kendisinin ve oradakilerin ağlaması daha da şiddetlendi. Sonra ben kendime gelerek, "Bu halimizden dolayı Allah'tan bağışlanma dileyin; nerede ve ne durumda olduğumuza bir bakın (cihad meydanındayız)" dedim. O da "Evet, Allah'tan bağışlanma dilerim" dedi.
Bu sözü tekrar tekrar söyledi. Sonra, "Bana ne gibi işlerin isabet ettiğini kimse bilemez" dedi ve ardından (metanetini toplayıp) yemek için kurulandı. İnsanlar içeri girdi; düşman Yafa'ya dönene ve biz ağırlıklarımızın olduğu Natrun'a dönene kadar kimse durumu fark etmedi. O, küçük çocuklarına karşı çok şefkatli ve merhametliydi; ancak onlardan ayrı kalmaya Allah rızası için sabreder, uzaklıklarına rıza gösterirdi. İmkanı olduğu halde, sadece Allah'ın rızasını umarak hayatın zorluklarına ve sade yaşamına sabrederdi. Allah'ım! O, tüm bunları Senin rızanı kazanmak için terk etti; Sen de ondan razı ol, ona rahmet et ve engin hilmi ile affını ona ikram eyle.
Allah Teâlâ şöyle buyurur: "O (müttakiler) ki... insanların kusurlarını bağışlarlar. Allah, iyilik edenleri sever." O, öfkesini yenen ve çokça bağışlayan biriydi. Akka'nın fethinden önce (Allah fethini müyesser kılsın), Merc-i Uyûn'da onun hizmetindeydim. Adeti olduğu üzere binicilik vaktinde at biner, sonra iner, yemek sofrası kurdurur ve insanlarla birlikte yemek yerdi. Ardından uyumak için kendine has bir çadıra geçerdi. Uykusundan uyanınca namaz kılar ve baş başa kalırdık; ben ona hadis veya fıkıhtan bölümler okurdum. Bana, Râzî'nin fıkhın dört ana rüknünü içeren muhtasar bir kitabını okutmuştu.
Bir gün yine adeti üzere indi ve önüne yemek sofrası kuruldu. Yemekten sonra kalkmaya niyetlendiğinde ona namaz vaktinin yaklaştığı söylendi. Bunun üzerine tekrar oturdu ve "Namazı kılıp öyle uyuyalım" dedi. O sırada biraz yorgun ve bezgin bir halde sohbet ediyordu. Yanına, katında saygınlığı olan büyük bir memlük yaklaştı ve bazı mücahitlerle ilgili bir dilekçeyi sundu. Selahaddin ona, "Şu an yorgunum, bunu bir saat sonraya bırakalım" dedi. Ancak adam ısrar edip dilekçeyi mübarek yüzüne yaklaştırdı ve okuyabilmesi için açtı. Selahaddin başındaki ismi görünce onu tanıdı ve "Bu hak eden biridir" dedi. Adam, "Efendim, o zaman imzalayın" deyince, Selahaddin "Hokka ve kalem şu an yanımda değil" dedi.

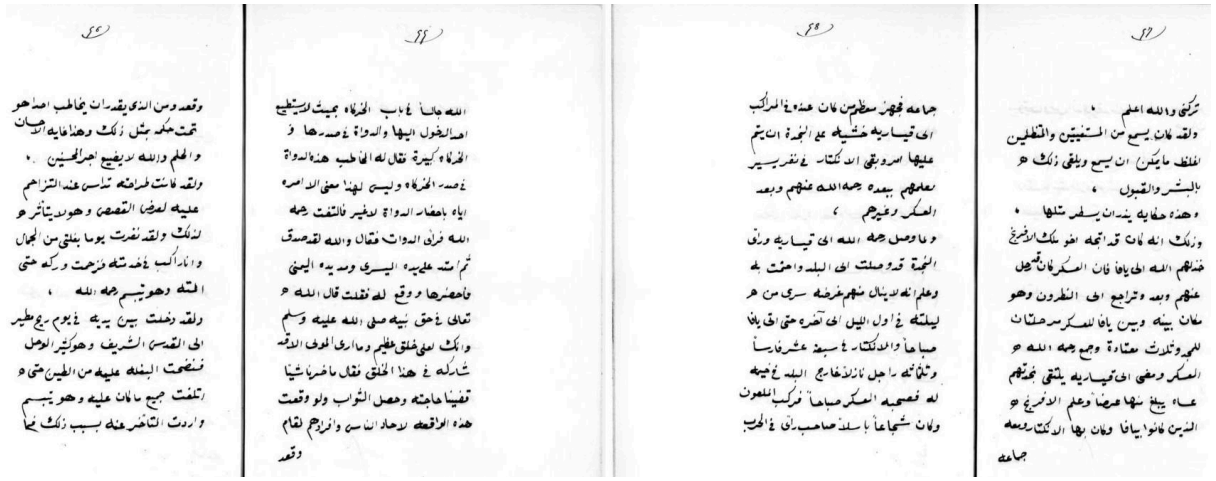

Sayfa 55 - 56 - 57 - 58

الله جالساً بباب الخركاه بحيث لا يستطيع أحد الدخول إليها والدواة في صدرها والخيمة كبيرة فقال له الخاطب هذه الدواة في صدر الخركاه وليس لهذا معنى إلا أمره إياه بإحضار الدواة لا غير فالتفت رحمه الله فرأى الدوات فقال والله لقد صدق

ثم اعتمد على يده اليسرى ومد يده اليمنى فأحضرها ووقع له فقلت قال الله تعالى في حق نبيه صلى الله عليه وسلم "وإنك لعلى خلق عظيم" وما أرى المولى إلا قد شاركه في هذا الخلق فقال ما خسرنا شيئاً قضينا حاجته وحصل الثواب ولو وقعت هذه الواقعة لآحاد الناس وأرذلهم لقام وقعد وقعد ومن الذي يقدر أن يخاطب أحداً هو تحت حكمه بمثل ذلك وهذا غاية الإحسان والحلم والله لا يضيع أجر المحسنين ولقد كانت طوافه تداس عند التزاحم عليه لعرض القصص وهو لا يتأثر بذلك ولقد نفرت يوماً بغلتي من الجمال وأنا راكب في خدمته فزحمت وركه حتى آلمته وهو يتبسم رحمه الله ولقد دخلت بين يديه في يوم ريح مطير إلى القدس الشريف وهو كثير الوحل فنضحت البغلة عليه من الطين حتى اتسخت جميع ما كان عليه وهو يتبسم وأردت التأخر عنه بسبب ذلك فما تركني والله أعلم ولقد كان يسمع من المستغيثين والمتظلمين أغلظ ما يمكن أن يسمع ويلقى ذلك بالبشر والقبول وهذه حكاية يندر أن يسطر مثلها وزلك أنه لما قد اتجه نحو ملك الإفرنج خذلهم الله إلى يافا فإن العسكر كان قد حل عنهم وبعد وتراجع إلى النطرون وهو مكان بينه وبين يافا للمجد وثلاث معتادة وجمع رحمه الله العسكر ومضى إلى قيصرية يلتقي بجدتهم عسى يبلغ منها anللعسكر مرحلت غرضاً وعلم الإفرنج بالذين كانوا بيافا وكان بها الانكتار ومعه جماعة جماعة مجهز معظم من كان عنده في المراكب إلى قيصرية خشية على النجدة أن يتم عليها أمر وبقي الانكتار في نفر يسير لعلهم بضع مئة رحمه الله عنهم وبعد العسكر وغيرهم ووصل رحمه الله إلى قيصرية ورأى النجدة قد وصلت إلى البلد واحتمت به وعلم أنه لا ينال منهم غرضه سرى من هر ليلته في أول الليل إلى آخره حتى أتى يافا صباحاً والانكتار في سبعة عشر فارساً وثلاثمائة راجل نازلاً خارج البلد في خيمه له فصحبه العسكر صباحاً فركب الملعون وكان شجاعاً بأسلأ صاحب رأي في الحرب

Selahaddin, otağın (çadırın) kapısında öyle bir şekilde oturuyordu ki, hokka ve kalem takımı tam arkasında kalmıştı ve içeriye kimsenin girmesi mümkün değildi. Çadır da oldukça büyüktü. Dilekçe sahibi ona, "Bu hokka otağın içinde kalmış (ulaşılamıyor)" dedi. Bu sözün tek bir anlamı vardı; o da bizzat sultanın dönüp hokkayı kendisine vermesini istemekti. Selahaddin Allah ona rahmet etsin, dönüp baktı ve hokkayı gördü. "Vallahi doğru söyledin" dedi. Sonra sol eline dayanıp sağ elini uzatarak hokkayı aldı ve adamın dilekçesini imzaladı. Ben kendisine, "Allah Teâlâ peygamberi (s.a.v) hakkında 'Şüphesiz sen yüce bir ahlak üzeresin' buyurmuştur. Ben efendimizin de bu ahlaktan büyük bir pay aldığını görüyorum" dedim. O ise, "Bir şey kaybetmedik; hem adamın ihtiyacını gördük hem de sevap kazandık" diye cevap verdi. Eğer bu durum sıradan, kaba insanların başına gelseydi yeri göğü inletirlerdi. Oysa kim kendi yönetimi altındaki birine böyle bir cüretle hitap edebilir? Bu, ihsanın ve halim selim olmanın zirvesidir; şüphesiz Allah iyilik edenlerin ecrini zayi etmez.
İnsanlar dilekçelerini sunmak için etrafına üşüştüğünde bazen elbiselerine basılırdı ama o buna hiç aldırış etmezdi. Bir gün onunla beraber yol alırken katırım develerden ürktü ve onun kalçasına çarpıp canını yaktı. O ise buna rağmen sadece gülümsedi. Yine bir gün, Kudüs-ü Şerif'e doğru aşırı rüzgarlı ve yağmurlu bir havada giderken her yer çamur içindeydi. Katırımın sıçrattığı çamurlar onun tüm elbiselerini kirletti. O yine gülümsüyordu; bu halinden mahcup olup geride kalmak istedim ama buna izin vermedi.
En doğrusunu Allah bilir; o, feryat edenlerin ve zulme uğrayanların en ağır sözlerini bile büyük bir güler yüzle ve kabulle dinlerdi. İşte benzerine az rastlanır bir hikaye daha: Haçlı kralı -Allah onları kahretsin- Yafa'ya yöneldiğinde, İslam ordusu onlardan ayrılmış ve iki-üç konak mesafedeki Natrun'a çekilmişti. Selahaddin orduyu toplayıp, belki bir sonuç alırım ümidiyle takviye birliklerini karşılamak üzere Kayserya'ya gitti. Yafa'daki Haçlılar ve başlarındaki İngiltere Kralı (Aslan Yürekli Richard), bu durumdan haberdar oldular.
Kral, yanındakilerin çoğunu gemilerle Kayserya'ya, takviye birliğine bir zarar gelmesinden korktuğu için göndermişti. Kendisi ise birkaç yüz kişilik küçük bir grupla

kalmıştı. Selahaddin, Kayserya'ya ulaşıp takviye birliğinin şehre girip koruma altına alındığını görünce, onlardan bir sonuç alamayacağını anladı. Gece boyunca yol alıp sabah erkenden Yafa'ya ulaştı. İngiltere Kralı ise sadece 17 süvari ve 300 piyade ile şehrin dışında çadırlarda konaklıyordu. Sabah ordumuz baskın yapınca o "lanetli" hemen atına bindi; kendisi cesur, savaşçı ve askeri dehası olan bir liderdi.

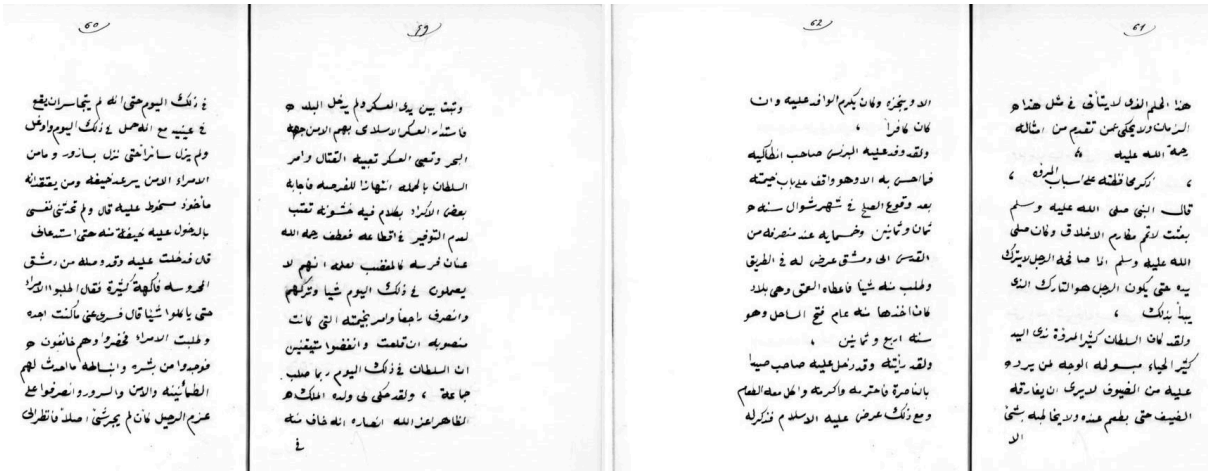

Sayfa 59 - 60 - 61 - 62

وثبت بين يدي العسكر ولم يدخل البلد فاشتد العسكر الإسلامي يرمون رشق جهة البحر وتعبى العسكر تعبيئة القتال وأمر السلطان بالحملة انتهازاً للفرصة فأجابه بعض الأكراد بكلام فيه خشونة تعتب لعدم التوفير في إقطاعه فعطف رحمه الله عنان فرسه كالمغضب بعدما أنهم لا يعملون في ذلك اليوم شيئاً وتركهم وانصرف راجعاً وأمر بخيمته التي كانت منصوبة أن قلعت وانقضوا متيقنين أن السلطان في ذلك اليوم ربما صلب جماعة، ولقد حكى لي ولده الملك الظاهر أعز الله أنصاره أنه خاف منه في في ذلك اليوم حتى إنه لم يتجاسر أن يقع في عينيه مع أنه حصل في ذلك اليوم واغل ولم يزل سائراً حتى نزل بآزور وما من الأمراء إلا من يرعد خيفة ومن يعتقد أنه مأخوذ مسخوط عليه قال ولم تحدثني نفسي بالدخول عليه خيفة منه حتى استدعاني قال فدخلت عليه وقد وصله من رشق المحروسة فاكهة كثيرة فقال اطلبوا الأمراء حتى يأكلوا شيئاً قال فرأى مني ما كنت أجده وطلبت الأمراء فحضروا وهم خائفون فوجدوا من بشره وانبساطه ما أحدث لهم الطمأنينة والأمن والسرور وانصرفوا على عزم الرحيل فإن لم يجر شيئاً أصلاً فانظر إلى هذا الحلم الذي لا يتأتى في مثل هذا الزمان ولا يحكى عمن تقدم من أمثاله رحمه الله عليه وأكرم في ظله على أسباب المروة، قال النبي صلى الله عليه وسلم "بعثت لأتمم مكارم الأخلاق" وكان صلى الله عليه وسلم إذا صافحه الرجل لا يترك يده حتى يكون الرجل هو التارك الذي يبدأ بذلك، ولقد كان السلطان كثير المروة ندي اليد كثير الحياء متبسط الوجه لمن يرد عليه من الضيوف لا يرى أن يفارقه الضيف حتى يطعم عنده ولا يخاطبه بشيء إلا إلا وبجره وكان يكرم الوافد عليه وإن كان كافراً، ولقد وفد عليه البرنس صاحب انطاكية فما أحسن به إلا وهو واقف على باب خيمته بعد وقوع الصلح في شهر شوال سنة ثمان وثمانين وخروجه عند منصرفه من القدس إلى دمشق عرض له في الطريق وطلب منه شيئاً فأعطاه العتق وهي بلاد كان أخذها منه عام فتح الساحل وهو سنة أربع وثمانين، ولقد رأيته وقد دخل عليه صاحب حصن بالناصرة فاحترمه وأكرمه وأكل معه الطعام ومع ذلك عرض عليه الإسلام فذكر له

Ordunun önünde metanetle durdu ve şehre girmedi. İslam ordusu, deniz tarafına doğru yoğun bir ok yağmuru başlatarak savaş düzenine geçti. Sultan, fırsatı değerlendirmek için saldırı emri verdi; ancak **Kurt emirlerinden bazıları, ikta (toprak) paylarının yetersizliğinden şikayet ederek kaba bir dille karşılık verdiler. Selahaddin -Allah ona rahmet etsin- sanki o gün hiçbir şey yapmayacaklarmış gibi öfkeyle atının dizginini kırdı, onları terk edip geri döndü.** Kurulu olan çadırının sökülmesini emretti. Herkes, Sultan'ın o gün birilerini cezalandıracağından (asacağından) kesinlikle emindi. Oğlu el-Melikü'l-Zâhir bana

anlattı ki, o gün babasından o kadar korkmuştu ki göz göze gelmeye bile cesaret edememişti.
O gün Sultan durmadan yoluna devam etti ve Yazur'a ulaştı. Emirlerin her biri korkudan titriyor, Sultan'ın gazabına uğradıklarını düşünüyorlardı. Oğlu Zâhir, "Korkumdan yanına girmeyi bile düşünemiyordum, ta ki beni çağırana kadar" dedi ve ekledi: "Yanına girdiğimde, korunaklı bölgelerden ona bir yığın taze meyve gelmişti. 'Emirleri çağırın da biraz meyve yesinler' dedi. Benim korktuğumu görünce durumu anladı. Emirler korku içinde geldiklerinde, Sultan'ın o kadar güler yüzlü ve rahat olduğunu gördüler ki içlerine bir huzur ve neşe doğdu. Sanki hiçbir şey olmamış gibi oradan ayrıldılar. Bak şu eşsiz hilme (yumuşak huyluluğa)!"
Bu öyle bir halim selimliktir ki ne bu zamanda bir benzeri bulunur ne de geçmiştekilerden böyle bir şey anlatılır. Allah ona rahmet etsin ve onu mürüvvet ehli kılsın. Peygamber (s.a.v.) "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim" buyurmuştur. Efendimiz bir adamla tokalaşınca, adam elini çekmedikçe o elini bırakmazdı. Sultan da mürüvvet sahibi, cömert, hayâlı ve misafirlerine karşı her daim güler yüzlüydü. Yanına gelen bir misafirin yemek yemeden gitmesine asla razı olmaz, misafirine her zaman lütufla muamele ederdi.
Huzuruna gelene, kâfir bile olsa ikramda bulunurdu. Antakya Prensi (III. Bohemond), Şevval 588 yılındaki barıştan sonra Kudüs'ten Şam'a dönerken ansızın Sultan'ın çadırının önünde bitivermişti. Sultan onu en güzel şekilde ağırladı. Prens kendisinden bir yer isteyince, ona 584 yılındaki sahil fethi sırasında elinden aldığı el-Atârib bölgesini geri verdi. Yine bir gün, Nasıra'daki bir kale sahibinin Sultan'ın huzuruna girdiğini gördüm; Sultan ona saygı gösterdi, ikramda bulundu ve birlikte yemek yediler. Tüm bunlarla beraber, ona İslam'ı da teklif etti ve hatırlattı.

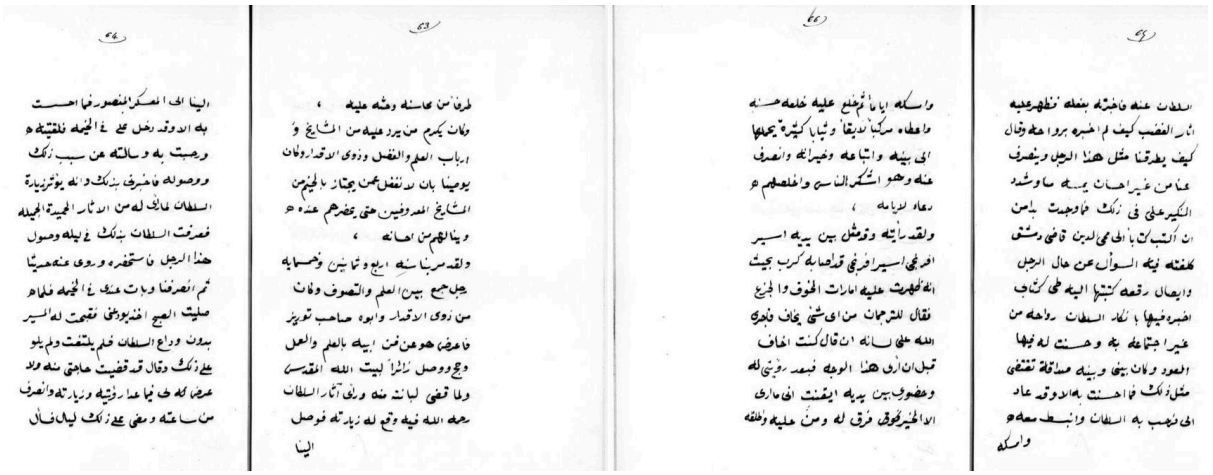

Sayfa 63 - 64 - 65 - 66

طرف من محاسنه رحمه الله عليه وكان يكرم من يرد عليه من المشايخ وأرباب العلم والفضل وذوي الأقدار وكان يوصينا بأن لا نغفل عمن يجتاز بالخيم من المشايخ المعروفين حتى يحضرهم عنده وينالهم من إحسانه ولقد مر بنا سنة أربع وثمانين وخمسمائة رجل جمع بين العلم والتصوف وكان من ذوي الأقدار واسمه صاحب تبريز فأعرض هو عن فن أبيه بالعلم والعمل وجمع ووصل زائراً لبيت الله المقدس ولما قضى لبانته منه ورأى آثار السلطان رحمه الله فيه وقع له زيارته فوصل إلينا إلينا إلى المعسكر المنصور فما أحست به إلا وقد دخل علي في الخيمة فلقيته ورحبت به وسألته عن سبب ذلك ووصوله فأخبرني بذلك وأنه يؤثر زيارة السلطان لما رأى له من الآثار المجيدة الجميلة فصدقت السلطان بذلك في ليلة وصول هذا الرجل فاستحضره وروى عنه حديثاً ثم انصرف وبات عندي في الخيمة فلما صليت الصبح أخذ

يودعني فقميت له المسير بدون وداع السلطان فلم يلتفت ولم يلو على ذلك وقال قد قضيت حاجتي منه ولا غرض لي في ما عدا رؤيته وزيارته وانصرف من ساعته ومضى فبلغ ذلك السلطان السلطان عنه فأخبرته بفعله فظهر عليه آثار الغضب كيف لم أخبره برواحه وقال كيف يطرقنا مثل هذا الرجل وينصرف عنا من غير إحسان يمسه ما أشد التقصير علي في ذلك فأوجدت بداً من أن أكتب كتاباً إلى محي الدين قاضي دمشق كلفته فيه السؤال عن حال الرجل وإيصال رقعة كتبتها إليه طي كتاب أخبره فيها بإنكار السلطان رواحه من غير اجتماع به وحسنت له فيها العود وكان بيني وبينه صداقة تقتضي مثل ذلك فما أحست به إلا وقد عاد إلى دمشق به السلطان وانبسط معه وأسكنه وأسكنه أياماً ثم خلع عليه خلعة منه وأعطاه مركباً لائقاً وثياباً كثيرة يحملها إلى بينه وأتباعه وخيراته وانصرف عنه وهو أشكر الناس وأخلصهم دعاء لأيامه ولقد رأيته وتؤمثل بين يديه أسير فرنجي يسير فرنجي قد أصابه كرب بحيث إنه ظهرت عليه أمارات الخوف والجزع فقال للترجمان من أي شيء يخاف فأجره الله على لسانه أن قال كنت أخاف قبل أن أرى هذا الوجه فبعد رؤيتي له وحضوري بين يديه أيقنت أني لا أرى إلا الخير فرق له ومن عليه وأطلقه

Allah ona rahmet etsin; onun güzel ahlakının bir yönü de huzuruna gelen şeyhlere, ilim ve fazilet erbabına, saygın kişilere ikramda bulunmasıydı. Bize, tanınmış şeyhlerden çadırların yakınından geçen kim olursa olsun ihmal etmememizi, onları huzuruna getirmemizi tembih ederdi ki onlar da sultanın ihsanından nasiplensinler.
Hicri 584 yılında, ilim ile tasavvufu kendinde toplamış, Tebrizli Sahip adında saygın bir zat yanımıza uğramıştı. O, babasının yolunu ilim ve amelle devam ettirmiş, Beytü'l-Makdis'i (Kudüs'ü) ziyarete gelmişti. Oradaki görevini tamamlayıp Sultan'ın eserlerini görünce onu ziyaret etmek istemiş ve yanımıza gelmişti.
Konakladığımız ordugaha geldiğinde, aniden benim çadırıma giriverdi. Onu karşılayıp ağırladım, geliş sebebini sordum. Bana, Sultan'ın bıraktığı o güzel ve şanlı eserleri gördükten sonra onu bizzat ziyaret etmeyi her şeye tercih ettiğini söyledi. O gece bu durumu Sultan'a arz ettim; Sultan onu huzuruna kabul etti, ondan hadis dinledi. Adam sonra benim çadırımda geceledi. Sabah namazını kılınca veda etmeye başladı; Sultan'a veda etmeden gitmemesi için ısrar ettimse de oralı olmadı. "Benim muradım hasıl oldu; onu görmek ve ziyaret etmekten başka bir gayem yok" dedi ve hemen yola koyulup gitti. Durum Sultan'a ulaşınca ona olanları anlattım.
Sultan, adamın gidişinden haberdar edilmediği için çok hiddetlendi. "Böyle bir zat bize kadar gelip de nasıl bir ihsan görmeden ayrılır? Bu konuda ne büyük bir kusur işlendi!" dedi. Bunun üzerine Şam kadısı Muhyiddin'e bir mektup yazmak zorunda kaldım. Mektupta adamın halini sormasını ve Sultan'ın, kendisiyle tekrar görüşmeden gitmesine ne kadar üzüldüğünü bildiren, geri dönmesini rica eden bir notu iletmesini istedim. Aramızdaki dostluk buna müsaitti. Çok geçmeden adam Şam'dan geri döndü; Sultan onu sevinçle karşıladı, onunla yakından ilgilendi.
Onu birkaç gün misafir ettikten sonra ona hilat (onur elbisesi) giydirdi, uygun bir binek ve ailesine götürmesi için pek çok kıymetli eşya bağışladı. Adam, Sultan'ın ömrüne ve devletine dualar ederek, en büyük şükran duygularıyla yanından ayrıldı.
Yine bir gün Sultan'ın huzuruna bir Haçlı esiri getirildiğini gördüm; adam korku ve çaresizlik içinde titriyordu. Sultan tercümana, "Neden bu kadar korkuyor?" diye sordu. Adamın diliyle Allah ona şu cevabı verdirdi: "Bu yüzü görmeden önce korkuyordum; fakat huzuruna çıkıp bu cemali gördükten sonra eminim ki bana iyilikten başka bir şey gelmez." Sultan bu sözden duygulandı, adama merhamet edip onu bağışladı ve serbest bıraktı.

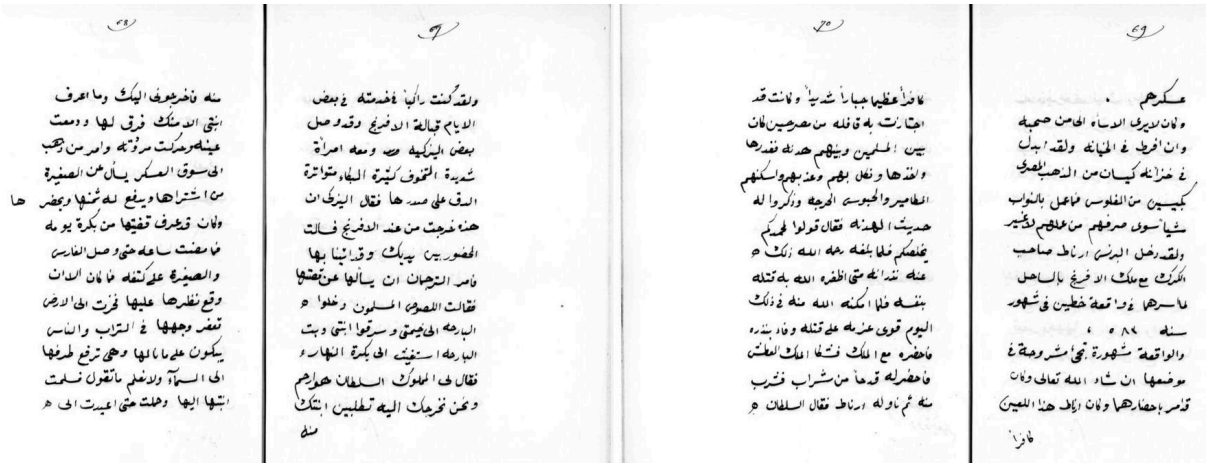

Sayfa 67 - 68 - 69 - 70

ولقد كنت راكباً خدمته في بعض الأيام قبالة الفرنج وقد وصل بعض اليزكية ومعه امرأة شديدة التخوف كثيرة البكاء متواترة الدق على صدرها فقال اليزكي ان هذه خرجت من عند الفرنج قالت للمحضورين ببيتك وقرابنا بها فأمر الترجمان ان يسألها عن قصتها فقالت اللصوص المسلمون دخلوا البارحة الى خيمتي وسرقوا ابنتي وبقت البارحة استغيث الى بكرة النهار فقال لي المملوك السلطان هو ارحم ونحن نخرجك اليه تطلبين ابنتك منه فأخبروني اليك وما اعرف ابنتي الا منك فرق لها ودمعت عينه وحركت مروءته وامر من ذهب الى سوق العسكر يسأل عن الصغيرة من اشتراها ويدفع له ثمنها ويحضرها وكان قد عرف قضيتها من بكرة يومه فما مضت ساعة حتى وصل الفارس والصغيرة على كتفه فما ان وقع نظرها عليها حتى خرت الى الأرض تعفر وجهها في التراب والناس يبكون على ما نالها وهي ترفع طرفها الى السماء ولا نعلم ما تقول فحملت ابنتها اليها وحملت حتى اعيدت الى عسكرهم وان لا يرى الاساءة الى من حبه وان افرط في الخيانة ولقد ابدل في خزائنه كيسان من الذهب المصري كبيرين من الفلوس فما عمل بالنواب شيئاً سوى صرفهم من عملهم لا غير ولقد دخل البرنس ارناط صاحب الكرك مع ملك الفرنج بالساحل لما اسرها في واقعة حطين في شهور سنة ٥٨٤ والواقعة مشهورة تجيء مشروحة في موضعها ان شاء الله تعالى وكان قد امر باحضارهما وكان ارناط هذا اللعين كافراً عاراً عظيماً جباراً شديداً وكانت قد اجتازت به قافلة من مصر حين كان بين المسلمين وبينهم هدنة فغدرها واخذها ونكل بهم وعذبهم واسكنهم المطامير والحبوس الحرجة وذكروا له حديث الهدنة فقال قولوا لمحمدكم يخلصكم فلما بلغه رحمه الله ذلك عنه نذر الله متى اظفره الله به قتله بنفسه فلما امكنه الله منه في ذلك اليوم قوى عزمه على قتله وفاء بنذره فاحضره مع الملك فتشكى الملك العطش فاحضر له قدحاً من شراب فشرب منه ثم ناوله ارناط فقال السلطان هو

Bir gün düşman karşısında onun hizmetinde at sırtındayken, bazı öncü birlikler beraberlerinde çok korkmuş, durmadan ağlayan ve göğsüne vuran bir kadınla geldiler. Öncü asker, bu kadının düşman tarafı (Haçlı ordugahı) içinden çıktığını ve yanındakilere **"Sizin sultanınız merhametlidir"** diyerek ona ulaştırılmasını istediğini söyledi. Sultan tercümana kadının hikayesini sormasını emretti. Kadın şöyle dedi: **"Müslüman hırsızlar dün gece çadırıma girip kızımı çaldılar. Sabaha kadar feryat edip yardım istedim. Sonunda askerler bana 'Sultan çok merhametlidir, seni ona götürelim, kızını ondan iste' dediler. Beni sana getirdiler, kızımı ancak sen bulabilirsin."** Sultan ona acıdı, gözleri yaşardı ve mürüvveti harekete geçti. Hemen ordu pazarına (sûku'l-asker) birini gönderip küçük kızı kimin satın aldığını sormasını, bedelini ödeyip kızı getirmesini emretti. Aslında Sultan durumdan o günün sabahında haberdar olmuştu. Daha bir saat geçmeden bir süvari, küçük kızı omzuna almış halde geldi. Kadın kızını görür görmez yere kapandı, yüzünü toprağa sürdü. İnsanlar kadının bu halini görüp ağlıyorlardı; kadın ise gözlerini göğe dikmiş, ne

dediğini bilmediğimiz dualar ediyordu. Kızı ona teslim edildi ve ikisi de (güvenle) kendi ordugahlarına geri gönderildi.
Kendisine bağlı olanlar ihanette aşırıya kaçsalar bile onlara kötü davranmayı sevmezdi. Bir keresinde hazinesindeki iki büyük Mısır altını kesesi yerine bakır paralarla (fülûs) dolu keseler konulmuştu; buna rağmen görevlilere işten el çektirmekten başka bir ceza vermedi. Hicri 584 yılında, sahil bölgesindeki Haçlı kralı ile beraber Kerek hakimi Prens Ernat (Reynald de Châtillon), meşhur Hıttin Savaşı'nda esir düştüğünde Sultan onları huzuruna çağırtmıştı. (Hıttin Savaşı ileride kendi yerinde inşallah anlatılacaktır). Bu lanetli Ernat, azgın bir kafir, büyük bir utanç kaynağı ve zalim bir cebbardı. Müslümanlarla aralarında ateşkes varken Mısır'dan gelen bir kervana saldırmış, onları esir alıp dar zindanlarda işkence etmişti. Ona ateşkesi hatırlattıklarında **"Haydi Muhammed'inize söyleyin de sizi kurtarsın!"** demişti. **Bu söz Selahaddin'e ulaşınca, Allah ona fırsat verirse onu kendi elleriyle öldüreceğine dair nezretmiş (yemin etmiş) idi.** Allah o gün ona imkan verince, adağını yerine getirmek için onu öldürmeye azmetti. Ernat'ı kral ile birlikte huzura getirdiğinde, kral susadığını söyledi.

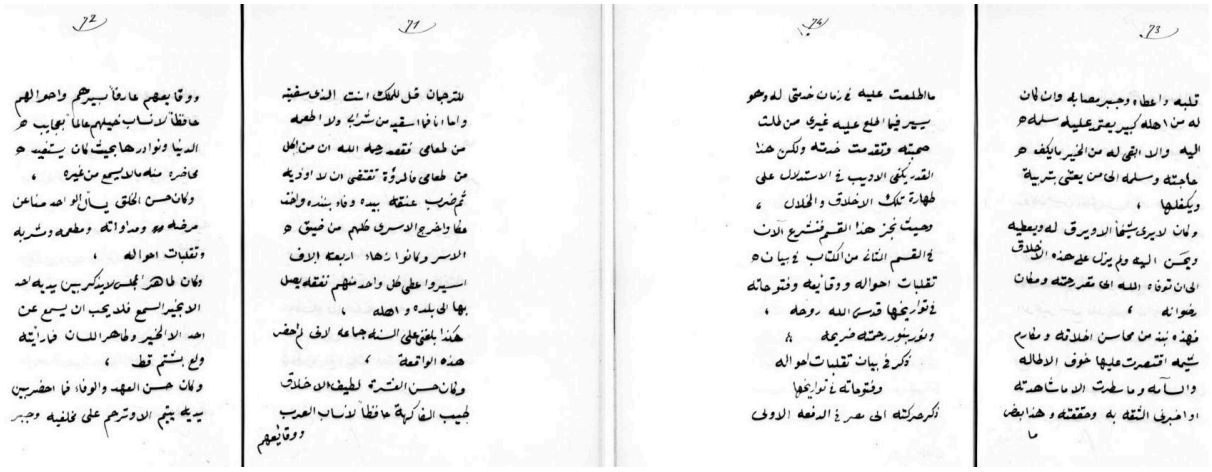

Sayfa 71, 72, 73, 74

للترجمان قل للملك انت الذي سقيته وأما أنا فما اسقيته من شراب ولا أطعمته من طعامي ففقه رحمه الله ان من أكل من طعامي فالمروءة تقتضي ان لا أوذيه ثم ضرب عنقه بيده وفاء بنذره وأنفذ عهداً وأخرج الأسرى كلهم من ضيق الأسر وكانوا زهاء أربعة آلاف أسير وأعطى كل واحد منهم نفقة يصل بها الى بلده وأهله هكذا بلغني على ألسنة جماعة ممن حضر هذه الواقعة وكان حسن القدرة لطيف الاخلاق طيب الفاكهة حافظاً لأنساب العرب ووقائعهم.

ووقائعهم عارفاً بسيرهم وأحوالهم حافظاً لأنساب خيلهم عالماً بعجائب الدنيا ونوادرها بحيث كان يستفيد محاضره منه ما لا يسمع من غيره وكان حسن الخلق يسأل الواحد منا عن مرضه ومداواته ومطعمه ومشربه وتقلبات أحواله وكان طاهر المجلس لا يذكر بين يديه أحد إلا بخير وطاهر اللسان فما رأيته ولع بشتم قط وكان حسن العهد والوفاء فما أحضر بين يديه يتيم إلا وترحم على مخلفه وجبر.

قلبه وأعطاه وجبر مصابه وإن كان له من أهله كبير يعتمد عليه سلمه إليه وإلا ابقى له من الحيز ما يكفي حاجته وسلمه إلى من يعنى بتربيته ويكفلها وكان لا يرى يتيماً إلا ويرق له ويعطيه ويحسن إليه ولم يزل على هذه الأخلاق إلى أن توفاه الله الى مستقر رحمته ومكان رضوانه فهذه نبذة من محاسن أخلاقه ومكارم شيمه اقتصرت عليها خوف الاطالة والآمة وما سطرت الا ما شاهدته أو أخبرني الثقة به وحققته وهذا بعض ما.

ما اطلعت عليه في زمان خدمتي له وهو يسير فيما اطلع عليه غيري من طالت صحبته وتقدمت خدمته ولكن هذا القدر يكفي الأريب في الاستدلال على طهارة تلك الأخلاق والخلال وحيث نجز هذا القسم فنشرع الآن في القسم الثاني من

الكتاب في بيان تقلبات أحواله ووقائعه وفتوحاته في تواريخها قدس الله روحه ونور ضريحه ذكر في بيان تقلبات أحواله وفتوحاته في تواريخها ذكر حركته الى مصر في الدفعة الاولى.

Sultan ona bir kadeh şerbet ikram etti. Kral içtikten sonra kadehi Ernat'a uzattı, bunun üzerine Sultan şöyle dedi tercümana şöyle dedi: "Krala söyle, ona şerbeti içiren sensin; ben ne ona şerbet içirdim ne de yemeğimden yedirdim". Allah ona rahmet etsin; o iyi bilirdi ki, benim yemeğimden yiyen birine mürüvvetim gereği zarar vermemem gerekir. Sonra adağını yerine getirmek için onu kendi eliyle öldürdü, sözünü tuttu. Ardından dört bine yakın tüm esirleri serbest bıraktı ve her birine memleketlerine ulaşabilmeleri için yol harçlığı verdi. Bu olayı bizzat orada bulunanlardan bu şekilde dinledim. O, güzel ahlaklı, hoş sohbet, Arapların soylarını ve tarihlerini iyi bilen biriydi.

Onların hayatlarını ve hallerini bilir, atlarının soylarını tanır, dünyanın harikaları ve nadir olayları hakkında bilgi sahibiydi; öyle ki yanında bulunanlar başkasından duyamayacakları bilgileri ondan öğrenirlerdi. Güzel ahlaklıydı; bizlerden birinin hastalığını, tedavisini, yemesini, içmesini ve değişen hallerini sorardı. Meclisi temizdi, huzurunda kimse hayırdan başka bir şekilde anılmazdı. Dili temizdi, onu hiçbir zaman küfrederken görmedim. Vefalı ve sadıktı; huzuruna bir yetim getirildiğinde onun ölen yakınına rahmet okur, yetimin gönlünü alır ve acısını paylaşırdı.

Yetimin ailesinden güvenebileceği bir büyük varsa çocuğu ona teslim eder, yoksa ona yetecek kadar imkan sağlar ve eğitimiyle ilgilenecek birine verirdi. Hiçbir yetimi görmezdi ki ona acımasın, ikramda bulunmasın ve iyilik etmesin. Allah onu rahmetine ve rızasına kavuşturana kadar bu ahlak üzere kaldı. Uzatmamak adına onun güzel ahlakından ve yüce vasıflarından sadece bu kadarıyla yetiniyorum. Sadece bizzat şahit olduklarımı veya güvendiğim kişilerden duyup kesinleştirdiklerimi yazdım.

Bunlar, ona hizmet ettiğim süre boyunca öğrendiklerimin sadece bir kısmıdır; uzun süre onunla arkadaşlık edenlerin ve hizmetinde bulunanların bildikleri yanında çok az kalır. Ancak bu kadarı bile akıllı bir kimse için onun ahlakının ve karakterinin temizliğini anlamaya yeterlidir. Bu bölüm tamamlandığına göre, şimdi kitabın ikinci kısmına; onun hayatındaki değişimleri, savaşlarını ve fetihlerini tarihlerine göre anlatmaya başlıyoruz. Allah ruhunu kutsasın ve kabrini nurlandırsın. Hayatındaki değişimlerin, savaşların ve fetihlerin tarihlerine göre anlatılması; Mısır'a yaptığı ilk seferin zikri.

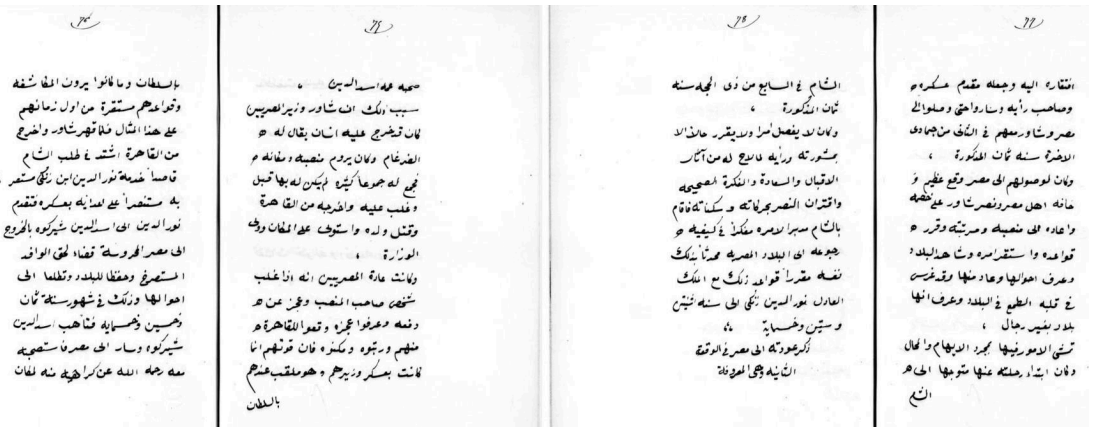

Sayfa 75, 76, 77, 78 صحبه معه اسد الدين سبب ذلك ان شاور وزير المصريين كان قد خرج عليه انسان يقال له الضرغام وكان يروم منصبه ومكانه فجمع له جموعاً كثيرة لم يكن له بها قبل وغلب عليه واخرجه من القاهرة وقتل ولده واستولى على المكان ووطئ الوزارة وكانت عادة المصريين انه اذا غلب شخص صاحب المنصب وعجز عن دفعه وعرفوا عجزه وتبعوا للقاهرة منهم ورتبوه ومكنوه فان قوتهم انما كانت بعسكر وزيرهم وهو ملقب عندهم باللطان. بالسلطان وما كانوا يرون الملاطفة وقواعدهم مستقرة من اول زمانهم على هذا المثال فلما قهر شاور وخرج من القاهرة اشتد في طلب الشام قاصداً خدمة نور الدين ابن زنكي مستقر فاً به مستنصراً على اعدائه بعسكره فتقدم نور الدين الى اسد الدين شيركوه بالخروج الى مصر المحروسة قضاء لحق الوافد المستصرخ وحفظاً للبلاد وتطلعاً الى احوالها وذلك في شهور سنة ثمان وخمسين وخمسمائة فتاهب اسد الدين شيركوه وسار الى مصر فاستصحبه معه رحمه الله عن كراهية منه لمان. الشام في السابع من ذي الحجة سنة ثمان المذكورة وكان لا يفصل امراً ولا يقرر حالاً الا بمشورته ورأيه لما لاح له من آثار الاقبال والسعادة والفكرة الصحيحة واقتران النصر بحركاته وسكناته فاقام بالشام مديراً لأمره مفكراً في كيفيته رجوعه الى البلاد المصرية محدثاً بذلك نفسه مقدراً قواعد ذلك مع الملك العادل نور الدين زنكي الى سنة اثنتين وستين وخمسمائة ذكر عودته الى مصر في الوقعة الثانية وهي المعروفة. افتقاره اليه وجعله مقدم عسكره وصاحب رأيه ونار واجته وصلوا الى مصر وشاور معهم في الثاني من جمادى الآخرة سنة ثمان المذكورة وكان لوصولهم الى مصر وقع عظيم وخافه اهل مصر ونصر شاور على خصمه واعاده الى منصبه ومرتبته وقرره قواعده واستقر امره وكانت هذه البلاد وعرف احوالها وعاد منها وقد غرس في قلبه الطمع في البلاد وعرف انها بلاد بغير رجال تسي الامور فيها بمجرد الاوهام والخيال وكان ابتداء رحلته عنها متوجهاً الى الشام.

Esedüddin'in onunla beraber bulunmasının sebebi şuydu: Mısırlıların veziri Şaver'e karşı Dirgam adında biri isyan etmişti. Dirgam, onun makamını ve yerini ele geçirmek istiyordu; bu amaçla Şaver'in karşı koyamayacağı kadar büyük bir kalabalık topladı. Sonunda ona galip gelerek Şaver'i Kahire'den çıkardı, oğlunu öldürdü ve makamını gasp ederek vezirlik koltuğuna oturdu. Mısırlıların adeti şöyledir: Bir kimse makam sahibine galip gelir de makam sahibi onu defetmekten aciz kalırsa, onun acziyetini anladıkları an Kahire'de galip gelene tabi olurlar, onu yerleştirir ve yetkilendirirler. Zira onların gücü ancak vezirlerinin ordusundaydı ve onlar vezire kendi aralarında "Sultan" derlerdi. Sultan'a karşı yumuşaklık göstermezlerdi; onların düzeni zamanın başından beri bu minval üzere yerleşmişti. Şaver mağlup olup Kahire'den çıkınca, ordusuyla düşmanlarına karşı yardım istemek ve sığınmak amacıyla Nureddin Mahmud bin Zengi'nin hizmetine girmek üzere Şam yoluna düştü. Bunun üzerine Nureddin, kendisine sığınan ve yardım dileyen bu kişinin hakkını korumak, ülkeyi muhafaza etmek ve oradaki durumları gözlemlemek amacıyla Esedüddin Şirkuh'a mukaddes Mısır topraklarına gitmesini emretti. Bu olay beş yüz elli sekiz (558) yılının aylarında gerçekleşti. Esedüddin Şirkuh hazırlıklarını tamamlayıp Mısır'a doğru yola çıktı; (Selahaddin) gönülsüz olmasına rağmen Esedüddin onu da beraberinde götürdü. Sözü edilen sekizinci yılın Zilhicce ayının yedisinde Şam'dan yola çıkıldı. Selahaddin'deki ikbal, saadet, isabetli fikir işaretlerini gördüğü; zaferin onun her hareketine ve duruşuna eşlik ettiğini fark ettiği için hiçbir işi ondan fikir almadan veya ona danışmadan karara bağlamazdı. Selahaddin, Mısır topraklarına nasıl döneceğini düşünerek ve bunun planlarını yaparak Şam'da işleri idare ederek kaldı; bu niyetini ve planlarını beş yüz altmış iki (562) yılına kadar Adil Kral Nureddin Zengi ile paylaştı. İkinci sefer olarak bilinen Mısır'a dönüşün zikri şöyledir. Ona (Selahaddin'e) duyduğu ihtiyaçtan dolayı onu ordusunun komutanı ve baş danışmanı yaptı; gayretleri ve çabalarıyla parladı. Yanlarında Şaver de olduğu halde, sözü edilen sekizinci yılın Cemaziyelahir ayının ikisinde Mısır'a ulaştılar. Onların Mısır'a gelişi büyük bir yankı uyandırdı; Mısır halkı onlardan korktu. Şaver düşmanına karşı galip

geldi, makamına ve mertebesine geri döndü, düzenini yeniden kurdu ve durumu istikrara kavuştu. (Esedüddin) bu ülkeleri tanıdı, hallerini öğrendi ve oradan ayrılırken kalbinde bu topraklara karşı bir fetih arzusu yeşermişti. Zira oranın savunmasız bir yer olduğunu, işlerin sadece vehim ve hayallerle yürüdüğünü anlamıştı. Oradan ayrılıp Şam'a doğru yolculuğu bu şekilde başladı.

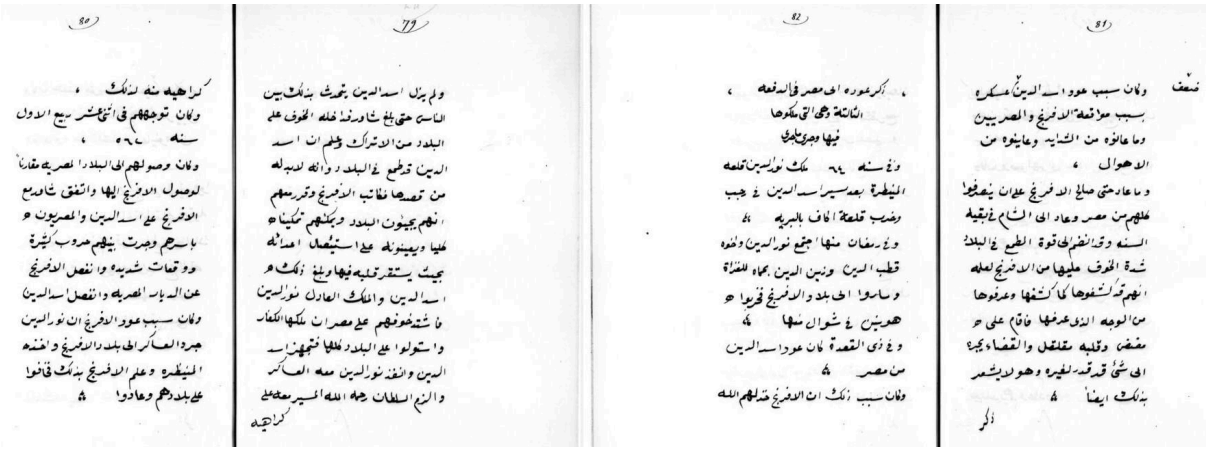

Sayfa 79, 80, 81, 82

ولم يزل اسد الدين يتحدث بذلك بين الناس حتى بلغ شاور فداخله الخوف على البلاد من الاتراك وعلم ان اسد الدين قد طمع في البلاد والله لابد له من قصدها فكاتب الفرنج وقرر معهم انهم يجيئون البلاد ويمكنهم تمكيناً كلياً ويعينونه على استئصال اعدائه بحيث يستقر قدمه فيها وبلغ ذلك اسد الدين والملك العادل نور الدين فاشتد خوفهم على مصر ان يملكها الكفار واستولوا على البلاد كلها فتجهز اسد الدين وانفذ نور الدين معه العساكر والزم السلطان رحمه الله المسير معه على كراهة. كراهية منه لذلك وكان توجههم في اثني عشر ربيع الاول سنة ٥٦٢ وكان وصولهم الى البلاد المصرية مقارناً لوصول الفرنج اليها واتفق شاور مع الفرنج على اسد الدين والمصريون بأسرهم وجرت بينهم حروب كثيرة ووقعات شديدة وانفصل الفرنج عن الديار المصرية وانفصل اسد الدين وكان سبب عود الفرنج ان نور الدين جرد العساكر الى بلاد الفرنج واخذه المنيطرة وعلم الفرنج بذلك فخافوا على بلادهم وعادوا. ضعف وكان سبب عود اسد الدين عسكره بسبب واقعة الفرنج والمصريين وما عانوه من الشدائد وعاينوه من الاهوال وما عاد حتى صالح الفرنج على ان ينصفوا كلهم من مصر وعاد الى الشام في بقية السنة وقد انضم الى قوة الطمع في البلاد شدة الخوف عليها من الفرنج لعله انهم قد كشفوها كما كشفها وعرفوها من الوجه الذي عرفها فاقام على مضض وقلبه مقلقل والقضاء يجره الى شئ قد قدر لغيره وهو لا يشعر بذلك ايضاً. ذكر عوده الى مصر في الدفعة الثالثة وهي التي ملكوها فيها وجرى ما جرى في سنة ٦٤ ملك نور الدين قلعة المنيطرة بعد سير اسد الدين في رجب وضرب قلعة حاف بالبرية وفي رمضان منها اجتمع نور الدين واخوه قطب الدين وزين الدين بحماه للقاء وساروا الى بلاد الافرنج فخربوا هوين في شوال منها وفي ذي القعدة كان عود اسد الدين من مصر وكان سبب ذلك ان الافرنج خذلهم الله.

Esedüddin, insanlar arasında bu meseleyi (Mısır'ın durumunu) konuşmaya devam etti; sonunda bu durum Şaver'in kulağına gitti. **Şaver'i Türklerin ülkeyi ele geçireceği korkusu sardı ve Esedüddin'in bu topraklara göz diktiğini, er ya da geç buraya yöneleceğini anladı.** Bunun üzerine Haçlılara (Frenklere) mektup yazarak onlarla bir anlaşma yaptı: Haçlılar ülkeye gelecek, Şaver onlara tam bir hareket alanı sağlayacak, onlar da Şaver'in düşmanlarını tamamen yok etmesine ve iktidarını sağlamlaştırmasına yardım edeceklerdi. Bu durum Esedüddin'e ve Adil Kral Nureddin'e ulaşınca, Mısır'ın kafirlerin eline geçmesi ve tüm ülkeyi istila etmeleri konusundaki endişeleri arttı. Esedüddin hazırlıklara başladı, Nureddin de onunla beraber ordular gönderdi. Sultan (Selahaddin) rahmetullahi aleyh, her ne kadar istemese de gönülsüz bir şekilde onunla gitmeye mecbur kaldı.

Onların bu sefere çıkışı 12 Rebiülevvel 562 tarihindeydi. Mısır topraklarına ulaşmaları, Haçlıların oraya varışıyla aynı zamana denk geldi. Şaver ve tüm Mısırlılar, Esedüddin'e karşı Haçlılarla ittifak kurdular. Aralarında pek çok savaş ve şiddetli çarpışmalar meydana geldi. Sonunda Haçlılar Mısır topraklarından çekildi, Esedüddin de oradan ayrıldı. Haçlıların geri dönme sebebi, Nureddin'in ordularını doğrudan Haçlı topraklarına sevk edip Münaytıra Kalesi'ni ele geçirmesiydi. Haçlılar bunu haber alınca kendi ülkeleri için korkup geri döndüler.
Esedüddin'in ve ordusunun geri dönme sebebi ise Haçlılar ve Mısırlılara karşı verdikleri mücadele sırasında çektikleri zorluklar ve gördükleri dehşet verici olaylardı. Esedüddin, tarafların Mısır'dan tamamen çekilmesi şartıyla Haçlılarla anlaşma yapmadan dönmedi ve yılın geri kalanında Şam'a ulaştı. Artık içindeki fetih arzusuna, orayı Haçlılara karşı koruma endişesi de eklenmişti; zira Haçlıların da tıpkı kendisi gibi bu toprakların zayıf yönlerini keşfettiğini biliyordu. Şam'da huzursuz bir halde bekliyordu; kalbi kıpır kıpırdı. Kader onu, henüz farkında olmasa da başkası için takdir edilmiş (ancak ona nasip olacak) bir sonuca doğru sürüklüyordu.
Mısır'a üçüncü ve asıl hakimiyetin sağlandığı seferin zikri; olaylar 564 yılında şöyle gelişti: Esedüddin yola çıktıktan sonra Recep ayında Nureddin Münaytıra Kalesi'ni fethetti ve çöldeki Haf Kalesi'ni kuşattı. Aynı yılın Ramazan ayında Nureddin, kardeşi Kutbeddin ve Zeyneddin ile Hama'da buluşarak Haçlı topraklarına yürüdüler. Şevval ayında Huveyn bölgesini tahrip ettiler. Zilkade ayında ise Esedüddin Mısır'dan döndü. Bunun sebebi, Allah onları kahretsin, Haçlıların (verilen sözleri tutmamasıydı).

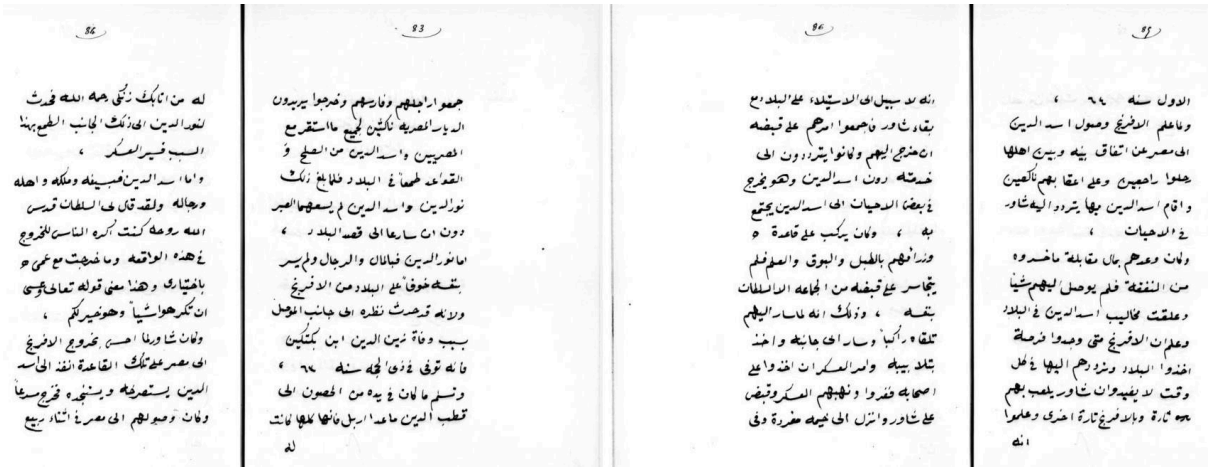

Sayfa 83, 84, 85, 86 جمعوا راجلهم وفارسهم وخرجوا يريدون الديار المصرية ناكثين للجميع ما استقر مع المصريين واسد الدين من الصلح والقدوم طمعاً في البلاد فلما بلغ ذلك نور الدين واسد الدين لم يسعهما الصبر دون ان سارعا الى قصد البلاد، اما نور الدين فبالمال والرجال ولم يسر بنفسه خوفاً على البلاد من الافرنج ولأنه قد حدث نظره الى جانب الموصل بسبب وفاة زين الدين ابن بكتكين فانه توفي في ذي الحجة سنة ٦٣، وتسلم ما كان في يده من الحصون الى قطب الدين ما عدا اربل فانها كلها كانت له. له من اتابك زنكي رحمه الله فحدث لنور الدين الى ذلك الجانب الطمع بهذا السبب في العسكر، واما اسد الدين فبنينه وملكه واهله ورجاله ولقد قال لي السلطان قدس الله روحه كنت اكره الناس للخروج في هذه الواقعة وما خرجت مع عمي باختياري وهذا معنى قوله تعالى "عسى ان تكرهوا شيئاً وهو خير لكم"، وكان شاور لما احس بخروج الافرنج الى مصر على تلك القاعدة انفذ الى اسد الدين يستصرخه وينجده فخرج سريعاً وكان وصولهم الى مصر في اثناء ربيع. الاول سنة ٦٤، ولما علم الافرنج وصول اسد الدين الى مصر عن اتفاق بينه وبين اهلها حلوا راجعين وعلى اعقابهم ناكصين واقام اسد الدين بها يتردد اليه شاور في الاحيان، ولما وعدهم به من

مقابلة ما اخذوه من النفقة فلم يوصل اليهم شيئاً وعلقت مخاليب اسد الدين في البلاد وعلم ان الافرنج متى وجدوا فرصة اخذوا البلاد وترددهم اليها في كل وقت لا يفيد وان شاور يلعب بهم مرة وتارة وبالافرنج تارة اخرى وعلموا انه. انه لا سبيل الى الاستيلاء على البلاد مع بقاء شاور فاجمعوا امرهم على قبضه ان خرج اليهم وكانوا يترددون الى خدمته دون اسد الدين وهو يخرج في بعض الاحيان الى اسد الدين يجتمع به، وكان يركب على قاعدة وزرائهم بالطبول والبوق والعلم فلم يتجاسر على قبضه من الجماعة الا السلطان بنفسه، وذلك انه لما سار اليهم تلقاه راكباً وسار الى جانبه واخذ بتل بيبه وامر العسكر ان اخذوا على اصحابه ففروا ونهبهم العسكر وقبض على شاور وانزل الى خيمة منفردة وفي.

Piyadelerini ve süvarilerini toplayıp, Mısırlılar ve Esedüddin ile yapılan sulh anlaşmalarını bozarak Mısır topraklarını ele geçirmek amacıyla yola çıktılar. Bu haber Nureddin ve Esedüddin'e ulaşınca, ülkeye doğru harekete geçmekte bir an bile tereddüt etmediler. Nureddin, hem Haçlıların kendi topraklarına saldırmasından korktuğu hem de Zeyneddin bin Bektigin'in 563 yılı Zilhicce ayında vefatı üzerine gözünü Musul tarafına diktiği için bizzat gitmeyip mal ve asker gönderdi. Zeyneddin'in elindeki kaleler, Erbil hariç (ki orası Atabey Zengi'den beri ona aitti) Kutbeddin'e teslim edilmişti; bu durum Nureddin'in o bölgeye asker sevk etme arzusunu uyandırmıştı.

Esedüddin ise tüm mülkü, ailesi ve adamlarıyla yola koyuldu. Sultan (Selahaddin) —Allah ruhunu kutsasın— bana şöyle demişti: **"Bu sefere çıkmaktan herkesten çok ben nefret ediyordum; amcamla kendi isteğimle gitmedim."** İşte bu durum, Allah Teâlâ'nın "Hoşlanmadığınız bir şey sizin için hayırlı olabilir" ayetinin bir tecellisiydi. Şaver, Haçlıların Mısır'a yöneldiğini anlayınca Esedüddin'e haber gönderip yardım istedi. Bunun üzerine Esedüddin hızla yola çıktı ve 564 yılı Rebiülevvel ayı ortalarında Mısır'a ulaştılar.

Türkçeye çeviren İbrahim Şimşeğin dipnotu: Mısır veziri Şaver'in Mısır'ı ele geçirmelerinden korktuğu grup açıkça Türkler (الأتراك - el-Etrâk) olarak zikredilmiştir. Selahaddin Eyyubi'nin amcam (عمي - ammî) dediği kişi olan Esedüddin Şirkuh, bu Türk ordusunun başındaki Türk komutandır. Şaver, bu Türk gücünün karşısında duramayacağını ve koltuğunu kaybedeceğini anladığı için Haçlılarla ittifak kurmuştur. Zengiler bir Türk devletidir ve metin bu siyasi kimliği doğrudan "Türkler" ifadesiyle mühürlemiştir.

Haçlılar, Esedüddin'in Mısır halkıyla anlaşarak oraya vardığını öğrenince geri çekilip kendi yollarına döndüler. Esedüddin Mısır'da kaldı ve Şaver zaman zaman onu ziyaret etmeye başladı. Ancak Şaver, masraflarını karşılama konusunda verdiği sözlerin hiçbirini tutmadı. Bu sırada Esedüddin'in pençeleri artık ülkeye iyice geçmişti. O, Haçlıların fırsat buldukları an burayı alacaklarını, Şaver'in ise bir onlarla bir kendileriyle oynayarak vakit geçirdiğini ve bu durumun bir fayda sağlamayacağını anlamıştı.

Şaver hayatta kaldığı sürece ülkeye tam hakim olmanın bir yolu olmadığını anladılar. Şaver yanlarına geldiğinde onu yakalamaya karar verdiler. Şaver'in adamları Esedüddin'den ziyade onun hizmetine gidip geliyorlardı; Şaver de bazen Esedüddin ile görüşmeye çıkıyordu. Şaver, vezirlik geleneğine uygun olarak davullar, borazanlar ve sancaklarla görkemli bir şekilde dolaşıyordu. Bu yüzden gruptan hiç kimse onu yakalamaya cesaret edemedi, ta ki Sultan'ın (Selahaddin) bizzat kendisi bu işi yapana kadar. Şaver onlara doğru geldiğinde, Selahaddin onu at üstünde karşıladı, yanına yaklaşıp yakasından kavradı ve askerlerine Şaver'in adamlarını etkisiz hale getirmelerini emretti. Adamları kaçtı, ordu onları yağmaladı; Şaver ise yakalanarak ayrı bir çadıra kapatıldı.

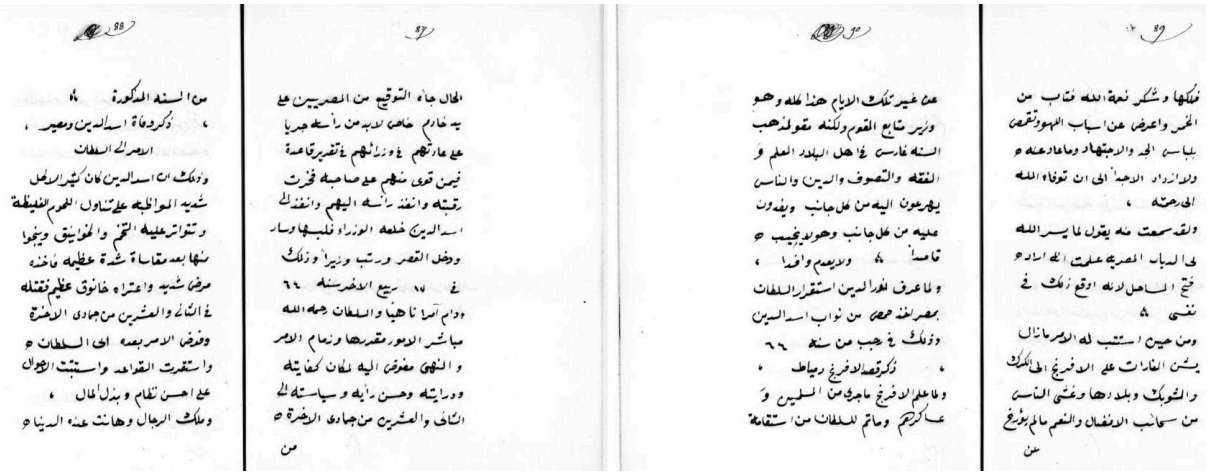

Sayfa 87, 88, 89, 90

الحال جاء التوقيع من المصريين علي يد خادم خاص لابد من رأسه جريا علي عادتهم في وزرائهم في تقدير قاعدة فيمن قوي منهم علي صاحبه فخرت رقبته وانفذ رأسه إليهم وانفذ إلي اسد الدين خلعة الوزراء فلبسها وسار ودخل القصر ورتب وزيراً وذلك في ١٧ ربيع الآخر سنة ٥٦٤ ودام آمراً ناهياً والسلطان رحمه الله مباشر الامور مقدرها وزمام الامر والنهي مفوض إليه لمكان كفايته ودرايته وحسن رأيه وسياسته الي الثاني والعشرين من جمادى الآخرة من من السنة المذكورة. ذكروفاة اسد الدين ومصير الامر الى السلطان وذلك ان اسد الدين كان كثير الاكل شديد المواظبة علي تناول اللحوم الغليظة وتواتر عليه التخم والخوانيق ونجا منها بعد مقاساة شدة عظيمة فأخذه مرض شديد واعتراه خانوق عظيم فقتله في الثاني والعشرين من جمادى الآخرة وفوض الامر بعده الى السلطان واستقرت القواعد واستتبت الاحوال علي احسن نظام وبذل المال وملك الرجال وهانت عنده الدنيا و

عن غير تلك الايام هذا فعله وهو وزير متابع للقوم ولكنه مقلد ذهب السنه فارس في اهل البلاد العلم و الفقه والتصوف والدين والناس يهرعون اليه من كل جانب ويفدون عليه من كل جانب وهو يجيب قاصداً ولا يعدم وافداً ، ولما عرف نور الدين استقرار السلطان بمصر انفذ حصص من نواب اسد الدين وذلك في رجب من سنة ٥٦٤ ذكر قصد الافرنج دمياط وما علم الافرنج ما جرى من المسلمين وعساكرهم وما تم للسلطان من استقامة

فكلها وشكر نعمة الله فتاب من الخمر واعرض عن اسباب اللهو وتقمص بلباس الجد والاجتهاد وما عاد عنه ولا ازداد الا جداً الى ان توفاه الله الى رحمته ، ولقد سمعت منه يقول لما يسر الله لي الديار المصرية عملت انه اراد فتح الساحل لانه اوقع ذلك في نفسي ومن حين استتب له الامر ما زال يشن الغارات علي الافرنج الي الكرك والشوبك وبلدها وغشي الناس من سحائب الافضال والنعم مالم يفرغ عن

من

en iyi nizam üzere yerleşti. O, mal mülk dağıtarak insanların kalbini kazandı. Dünya onun gözünde küçüldü ve böylece dünyaya hükmetti. Allah'ın nimetine şükrederek içkiyi tövbe edip bıraktı, eğlence hayatından yüz çevirdi, ciddiyet ve gayret elbisesini kuşandı. Allah'ın rahmetine kavuşana dek bu ciddiyetinden asla ödün vermedi, aksine gayretini hep artırdı.

Kendisinden bizzat şunu duyduğum olmuştur: "Allah bana Mısır diyarlarını müyesser kıldığında, anladım ki O (c.c) sahil şeridinin (Haçlı işgalindeki yerlerin) fethini murat ediyor; çünkü bu düşünceyi gönlüme düşüren O idi." İşler düzene girdiği andan itibaren Kerek, Şubek ve çevre bölgelerdeki Haçlılara (Frenklere) karşı sürekli akınlar düzenlemeye başladı. İnsanlar, o günlerde başka hiçbir dönemde görülmemiş bir lütuf ve nimet yağmuruna gark oldular. Tüm bunlar olurken o hala resmiyette diğerlerine tabi bir vezirdi ancak Sünni yolu takip eden, ilim, fıkıh, tasavvuf ve din ehli arasında seçkin bir süvari gibiydi. İnsanlar her taraftan ona koşuyor, her yönden ona geliyorlardı; o da kendisine yönelen her isteğe cevap verir, gelen hiç kimseyi mahrum bırakmazdı. Nureddin (Zengi), Sultan'ın Mısır'da tam hakimiyet sağladığını öğrenince, Esedüddin'in naiplerinden boşalan yerlere tayinler yaptı. Bu, 564 yılının Recep ayındaydı. Haçlıların Dimyat'a yönelmesinin zikri; Haçlılar Müslümanların ve ordularının durumundan, Sultan'ın işleri nasıl düzene koyduğundan haberdar olunca harekete geçtiler.

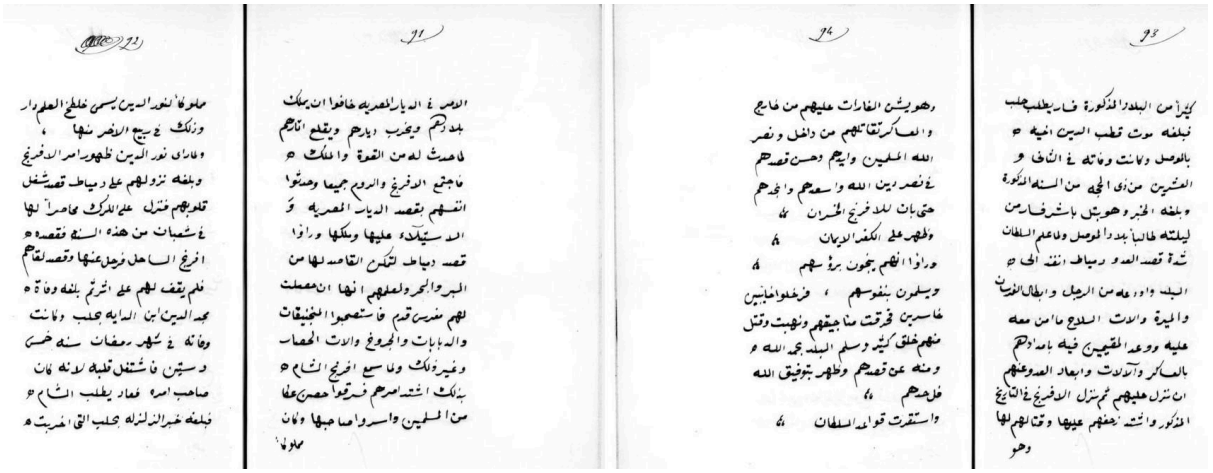

Sayfa 91, 92, 93, 94

الأمر في الديار المصرية خافوا ان يملك بلادهم ويخرب ديارهم ويقلع آثارهم لما حدث له من القوة والملك فاجتمع الافرنج والروم جميعاً وحدثوا أنفسهم بقصد الديار المصرية والاستيلاء عليها وملكها ورأوا قصد دمياط لتكن القاعدة لها من البر والبحر ولعلمهم انها ان حصلت لهم مغرس قدم فاستصحبوا المنجنيقات والدبابات والجروف وآلات الحصار وغير ذلك ولما سمع افرنج الشام بذلك اشتد أمرهم ففرقوا حصوناً على من المسلمين واسروا صاحبها وكان مملوكاً لنور الدين يسمى خطلخ العلم دار وذلك في ربيع الآخر منها، ولما رأى نور الدين ظهور أمر الافرنج وبلغه نزولهم على دمياط قصد شغل قلوبهم فنزل على الكرك محاصراً لها في شعبان من هذه السنة فقصده افرنج الساحل فرحل عنها وقصد لقاءهم فلم يقف لهم على أثر ثم بلغه وفاة مجد الدين ابن الداية بحلب وكانت وفاته في شهر رمضان سنة خمس وستين فاشتغل قلبه لأنه كان صاحب أمره فعاد يطلب الش am فبلغه خبر الزلزلة بحلب التي اخربت كثيراً من البلاد المذكورة فارتقب بحلب فبلغه موت قطب الدين أخيه بالموصل وكانت وفاته في الثاني والعشرين من ذي الحجة من السنة المذكورة وبلغه الخبر وهو بعلبك باشرف من ليلته طالباً بغداد والموصل ولما علم السلطان شدة قصد العدو دمياط أنفذ إلى البلد والآواة من الرجال وأبطال الفرنج والميرة وآلات السلاح ما أمن معه عليه ووعد المقيمين فيه بإمدادهم بالعساكر والآلات وابعاد العدو عنهم ان نزل عليهم ثم تنزل الافرنج في التاريخ المذكور واشتد زحفهم عليها وقتالهم لها وهو وهو يشن

الغارات عليهم من خارج والعساكر تقاتلهم من داخل ونصر الله المسلمين وأيدهم وحسن قصدهم في نصر دين الله واسعفهم وانجدهم حتى بان للافرنج الخسران وظهر على الكفار الإيمان ورأوا أنهم ينجون برؤوسهم ويسلمون بنفوسهم، فرجعوا خائبين خاسرين فحرقت مناجيقهم ونهبت وقتل منهم خلق كثير وسلم البلد بحمد الله ومنه عن قصدهم وظهر بتوفيق الله فلجهم، واستقرت قواعد السلطان.

Mısır diyarlarındaki durum (Sultan'ın güçlenmesi) karşısında Haçlılar; onun artan gücü ve hakimiyeti sebebiyle kendi ülkelerini ele geçireceğinden, yurtlarını yıkacağından ve izlerini sileceklerinden korktular. Bunun üzerine tüm Haçlılar (Frenkler) ve Rumlar bir araya gelerek Mısır diyarlarına yönelmeyi, orayı istila edip ele geçirmeyi kararlaştırdılar. Hem karadan hem denizden bir üs olması için Dimyat'ı hedef seçtiler; zira orayı ele geçirirlerse sağlam bir dayanak noktası elde edeceklerini biliyorlardı. Yanlarında mancınıklar, savaş kuleleri (dabbâbe), hendek araçları ve diğer kuşatma aletlerini getirdiler. Şam Haçlıları bunu duyunca cesaretlenip saldırılarını artırdılar; Müslümanlara ait bazı kaleleri kuşatıp Nureddin'in "Hutluğ el-Alemdâr" adındaki bir memlük komutanını esir aldılar. Bu olay aynı yılın Rebiülahir ayında gerçekleşti.

Nureddin (Zengi), Haçlıların ortaya çıktığını ve Dimyat'a indiklerini haber alınca, onların dikkatini dağıtmak ve meşgul etmek amacıyla aynı yılın Şaban ayında Kerek Kalesi'ni kuşattı. Sahil boyundaki Haçlılar ona doğru yönelince oradan ayrılıp onlarla karşılaşmak üzere hareket ettiyse de onlardan bir iz bulamadı. Ardından Halep'te Mecdüddin İbnü'd-Dâye'nin vefat haberi geldi. Vefatı 565 yılı Ramazan ayındaydı. Kendisi önemli bir devlet adamı olduğu için bu haber Nureddin'i derinden sarstı ve Şam'a dönmek üzere yola çıktı. O sırada Halep'te pek çok yeri yerle bir eden deprem haberini aldı. Halep civarındayken, Musul'daki kardeşi Kutbeddin'in vefat ettiğini öğrendi (22 Zilhicce 565). Bu haberi aldığında Ba'lebek'teydi ve o gece Bağdat ve Musul tarafına gitmek üzere yola koyulmuştu.

Sultan (Selahaddin), düşmanın Dimyat'a yönelik şiddetli niyetini anlayınca, şehre her türlü savunma araçları, yiğit askerler, azık ve silah göndererek güvenliği sağladı. Orada bulunanlara yardım göndereceği ve düşman kuşatması başladığında onları uzaklaştıracağı sözünü verdi. Haçlılar sözü edilen tarihte şehre inip şiddetli saldırılara ve savaşa başladılar. Sultan dışarıdan onlara baskınlar düzenliyor, içerideki askerler ise kahramanca savaşıyordu. Allah, dinine yardım etme niyetinde olan Müslümanlara yardım etti, onları destekledi ve muzaffer kıldı; öyle ki Haçlılar için hüsran apaçık ortaya çıktı. Kafirlere karşı iman galip geldi. Haçlılar artık sadece canlarını kurtarmanın derdine düştüler.

Sonunda hüsrana uğramış ve kaybetmiş bir halde geri çekildiler; mancınıkları yakıldı, malları yağmalandı ve birçoğu öldürüldü. Allah'ın hamdı ve inayetiyle şehir onların elinden kurtuldu ve Allah'ın tevfikiyle zafer kazanıldı. Böylece Sultan'ın otoritesi tam olarak yerleşti.

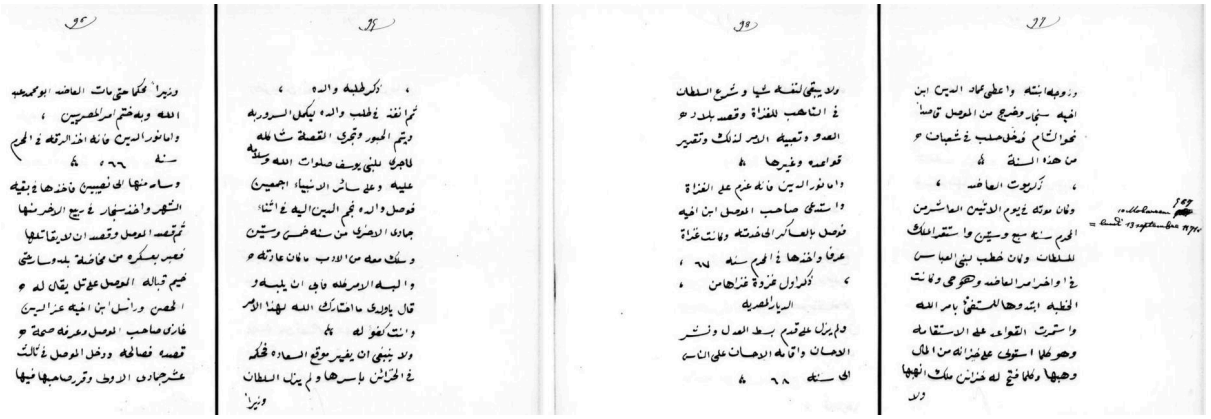

Sayfa 95, 96, 97, 98

وزيراً لم يحكم حتى مات العاضد ابو محمد عبد الله وبه ختم امر المصريين، وأما نور الدين فانه اخذ الرقة في المحرم سنة ٥٦٦، وسار منها الى نصيبين فاخذها في بقية الشهر وأخذ سنجار في ربيع الآخر منها ثم قصد الموصل وقصد ان يديق اهلها فعبر بعسكره من مخاضة بلد وسار حتى خيم قبالة الموصل على تل يقال له الحصن وراسل ابن اخيه عز الدين غازي صاحب الموصل وعرفه صحة قصده فصالحه ودخل الموصل في ثالث عشر جمادى الاولى وقرر صاحبها فيها ولا ولا يتبقى لنفسه شيئاً وشرع السلطان في التأهب للغزاة وقصد بلاد العدو وتعبئة الأمر لذلك وتقدير قواعده وغيرها، وأما نور الدين فانه عزم على الغزاة واستدعى صاحب الموصل ابن اخيه فوصل بالعساكر الى حرمته وملكت غزاة عرقا واخذها في المحرم سنة ٥٦٧ ذكر اول غزوة غزاها من الديار المصرية، ولم يزل على قدم بسط العدل ونشر الاحسان واقامة البرهان على الناس الى سنة ٥٦٨، وزوجه ابنته واعطى عماد الدين ابن اخيه سنجار وخرج من الموصل قاصداً نحو الشام ودخل حلب في شعبان من هذه السنة، ذكر موت العاضد، وكان موته في يوم الاثنين العاشر من المحرم سنة سبع وستين واستقر الملك للسلطان وكان خطب بني العباس في أواخر امر العاضد وهو حي وكانت الخطبة ابتل به والمقتفي بامر الله واستمرت القواعد على الاستقامة وهو كلما استولى على خزانة من المال وهبها وكلما فتح له خزائن ملك انهبها ولا، ذكر طلبه والده، ثم انفذ في طلب والده ليكمل السرور به وتتم الحبور وتجري القصة شاكله لما جرى لبني يوسف صلوات الله وسلامه عليه وعلى سائر الانبياء اجمعين فوصل والده نجم الدين اليه في أثناء جمادى الآخرة من سنة خمس وستين وسلك معه من الادب ما كان عادته والبه الامر فعله فابى ان يلبسه وقال يا ولدي ما اختارك الله لهذا الامر وانت كفو له ولا ينبغي ان يغير موقع السعادة فحكمه في الخزائن باسرها ولم يزل السلطان وزيراً.

Vezir (Selahaddin), el-Âdıd Ebû Muhammed Abdullah ölene dek (fiilen) yönetmedi; onun ölümüyle Mısırlıların (Fâtımîlerin) işi son buldu. Nureddin (Zengi) ise 566 yılı Muharrem ayında Rakka'yı aldı; oradan Nusaybin'e geçip ayın geri kalanında orayı fethetti. Rebiülahir ayında Sincar'ı aldı, ardından Musul üzerine yürüdü. Musul halkını (teslimiyete) zorlamak amacıyla ordusuyla şehrin sığ yerinden geçti ve Musul'un karşısında el-Hisn denilen bir tepede karargah kurdu. Musul sahibi olan yeğeni İzzeddin Gâzi'ye elçi göndererek niyetinin ciddiyetini bildirdi. Sonunda anlaştılar; Nureddin 13 Cemaziyelevvel'de Musul'a girdi ve eski sahibini (yeğenini) orada yönetici olarak bıraktı.

Kendisi için hiçbir şey ayırmadı. Sultan (Selahaddin) ise bu sırada gazaya hazırlanmaya, düşman memleketlerine yönelmeye, ordusunu düzenlemeye ve fetih kurallarını belirlemeye başladı. Nureddin de gazaya azmetmişti; Musul sahibi olan yeğenini çağırdı, o da ordularıyla hizmetine geldi. Erka gazasına yönelip 567 yılı Muharrem ayında orayı aldılar. Mısır diyarlarından başlattığı ilk gazanın zikri: Selahaddin, adaleti tesis etme, ihsanı yayma ve insanlar üzerinde otoritesini kanıtlama yolunda 568 yılına kadar devam etti.

Nureddin, kızını onunla (yeğeniyle) evlendirdi ve diğer yeğeni İmâdeddin'e Sincar'ı verdi. Musul'dan Şam'a doğru yola çıkarak bu yılın Şaban ayında Halep'e girdi.

el-Âdıd'ın ölümünün zikri: Ölümü 567 yılı Muharrem ayının onuncu Pazartesi günü gerçekleşti. Böylece saltanat tamamen Sultan Selahaddin için istikrar buldu. el-Âdıd henüz hayattayken, onun son günlerinde Mısır'da Abbasi halifeleri (el-Müstencid ve el-Müstazî bi-Emrillâh) adına hutbe okunmaya başlanmıştı. Düzen tam bir istikamet üzere devam etti. Selahaddin, ne zaman bir mal hazinesine el koysa onu bağışlar, ne zaman bir krallığın hazineleri ona açılsa onları askerlerine dağıtırdı.
Babasını çağırmasının zikri: Sevincini tamamlamak ve mutluluğunu pekiştirmek için babasını yanına getirtti. Bu durum, Hz. Yusuf'un (s.a.v) kıssasına ve diğer peygamberlerin hallerine benzer şekilde cereyan etti. Babası Necmeddin Eyyub, 565 yılının Cemaziyelahir ayı ortalarında onun yanına ulaştı. Selahaddin ona karşı her zamanki edebiyle davrandı ve yönetimi ona devretmek istedi. Ancak babası bunu kabul etmeyerek şöyle dedi: "Yavrum, Allah bu iş için seni seçti ve sen buna layıksın; saadetin yerini değiştirmek uygun olmaz." Bunun üzerine Selahaddin, babasını tüm hazinelerin başına yetkili kıldı; kendisi ise Sultan (vekil) ve vezir olarak kalmaya devam etti.

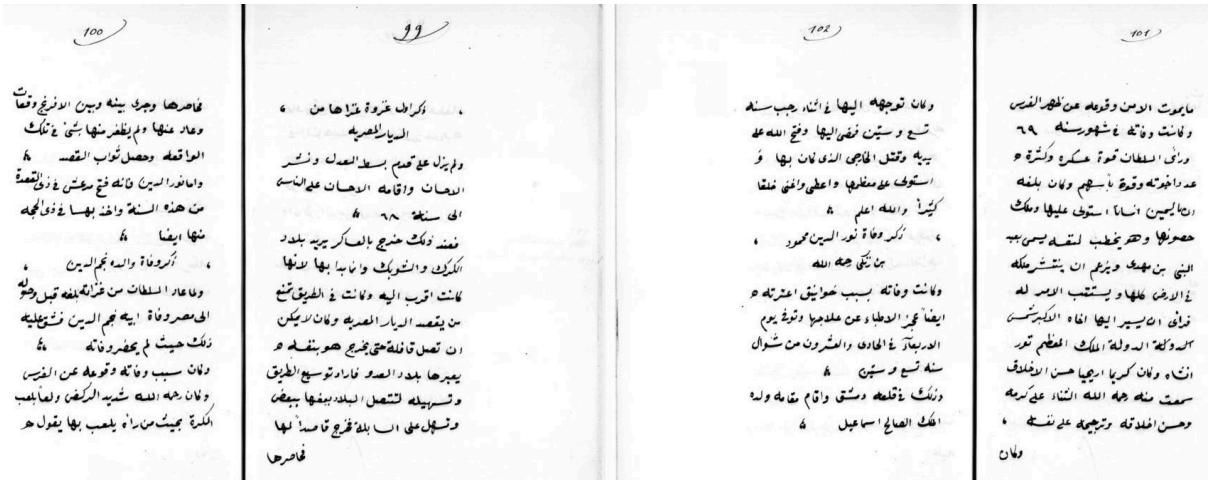

Sayfa 99, 100, 101, 102

ذكر اول غزوة غزاها من الديار المصرية، ولم يزل على قدم بسط العدل ونشر الاحسان واقامة البرهان على الناس الى سنة ٥٦٨، فعند ذلك خرج بالعسكر يريد بلاد الكرك والشوبك وانما بدأ بها لانها كانت اقرب اليه وكانت في الطريق تمنع من يقصد الديار المصرية وكان لا يمكن ان تصل قافلة حتى يخرج هو بنفسه ويعبرها ببلاد العدو فاراد توسيع الطريق وتسهيله لتتصل البلاد ببعضها ببعض وتسهل على من بلاد فخرج قاصداً لها فحاصرها وجرى بينه وبين الافرنج وقعات وعاد عنها ولم يظفر منها بشئ في تلك الواقعة وحصل ثواب القصد. واما نور الدين فانه فتح مرعش في ذي القعدة من هذه السنة واخذ بهانس في ذي الحجة منها ايضاً. ذكر وفاة والده نجم الدين، ولما عاد السلطان من غزاته بلغه قبل وصوله الى مصر وفاة ابيه نجم الدين فتوجع لذلك حيث لم حضر وفاته، وكان سبب وفاته وقوعه عن الفرس وكان رحمه الله شديد الركض واللعب بالكرة بحيث من رآه يلعب بها يقول هو ما يموت الا من وقوعه عن ظهر الفرس وكانت وفاته في شهور سنة ٥٦٩ ورأى السلطان قوة عكره وكثرة اعدائه وقوة بأسهم وكان بلغه ان باليمن انساناً استولى عليها وملك حصونها وهو يتخبط بلقبه يسمى عبد النبي بن مهدي ويزعم ان ينتشر ملكه في الارض كلها ويستتب الامر له فرأى ان يسير اليها اخاه الاكبر شمس الدولة توران شاه وكان كريماً اريحياً حسن الاخلاق سمعت منه رحمه الله الثناء على كرمه وحسن اخلاقه وترجيحه على نفسه، وكان توجهه اليها في اثناء رجب سنة تسع وستين فمضى اليها وفتح الله على يديه وقتل الخارجي الذي كان بها واستولى على معقلها واعطى واغنى خلقاً كثيراً والله اعلم. ذكر وفاة نور الدين محمود بن زنكي رحمه الله، وكانت وفاته بسبب خوانيق اعترته ايضاً عجز الاطباء عن علاجها وتوفي يوم الاربعاء في الحادي والعشرين من شوال سنة تسع وستين وذلك في قلعة دمشق واقام مقامه ولده الملك الصالح اسماعيل.

Mısır diyarlarından başlattığı ilk gazanın zikri: (Selahaddin), 568 yılına kadar adaleti tesis etme, ihsanı yayma ve insanlar üzerinde otoritesini kanıtlama yolunda devam etti. Bu tarihte ordusuyla Kerek ve Şubek bölgelerine yöneldi; buralardan başlamasının sebebi kendisine en yakın yerler olmalarıydı. Bu yerler Mısır'a giden yolu tutuyor ve o bizzat kendisi çıkıp düşman topraklarından geçirmedikçe hiçbir kervanın ulaşması mümkün olmuyordu. Selahaddin, ülkeleri birbirine bağlamak ve ulaşımı kolaylaştırmak için yolları genişletmek ve rahatlatmak istedi; bu amaçla oraya yönelerek bölgeyi kuşattı. Orayı kuşattı, Haçlılarla (Frenklerle) arasında çarpışmalar yaşandı; ancak bu seferden kesin bir sonuç alamadan geri döndü; yine de niyetinin sevabına nail oldu.
Nureddin (Zengi) ise bu yılın Zilkade ayında Maraş'ı, Zilhicce ayında ise Behisni'yi fethetti. Babası Necmeddin'in vefatının zikri: Sultan, seferden dönerken henüz Mısır'a varmadan babası Necmeddin'in vefat haberini aldı; yanında bulunamadığı için bu duruma çok üzüldü. Babasının vefat sebebi attan düşmesiydi. Rahmetli, atı o kadar hızlı sürer ve öyle çevik çevgân oynardı ki, onu görenler "Bu adam ölürse ancak attan düşerek ölür" derlerdi. Vefatı 569 yılının aylarında gerçekleşti.
Sultan (Selahaddin), ordusunun gücünü, düşmanlarının çokluğunu ve cesaretini gördü. O sırada Yemen'de Abdünnebî bin Mehdi adında birinin ortaya çıktığını, kaleleri ele geçirdiğini ve krallığının tüm dünyaya yayılacağını iddia ederek kargaşa çıkardığını haber aldı. Bunun üzerine, cömertliği ve güzel ahlakıyla tanınan büyük abisi Şemsüddevle Turan Şah'ı oraya göndermeye karar verdi. (Ben bizzat Selahaddin'in, abisinin cömertliği ve ahlakı hakkındaki övgülerini ve onu kendi nefsine tercih ettiğini duymuşumdur). Turan Şah'ın Yemen'e gidişi 569 yılının Recep ayı ortalarındaydı. Oraya vardı ve Allah onun eliyle fethi müyesser kıldı; oradaki asiyi öldürüp kaleleri ele geçirdi, pek çok insana ihsanlarda bulunarak onları zengin etti. En iyisini Allah bilir. Nureddin Mahmud bin Zengi'nin vefatının zikri: Onun vefatı da yine doktorların tedavi etmekte aciz kaldığı bir boğaz tıkanıklığı (difteri) sebebiyle oldu. 569 yılı Şevval ayının yirmi birinci Çarşamba günü Şam Kalesi'nde vefat etti. Yerine oğlu el-Melikü’s-Sâlih İsmail geçti.

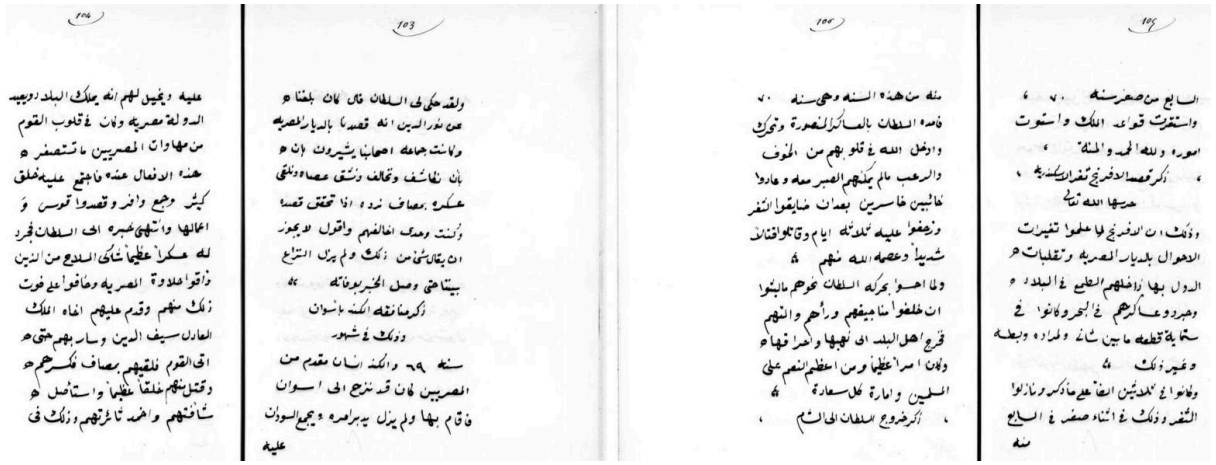

Sayfa 103, 104, 105, 106

ولقد حكى لي السلطان فما كان بلغنا هـ عن نور الدين انه قصدنا بالديار المصرية وكانت جماعة أصحابنا يشيرون بإن هـ بأن نكاتف وتحالف وتشق عصاه وتلقى عكره بعصا ف نروه اذا تحقق قصده وكنت وحدي أخالفهم واقول لا يجوز ان

يقال شئ من ذلك ولم يزل النزاع بيتنا حتى وصل الخبر بوفاته هـ ذكر منازلته الكرنك باسوان وذلك في شهور سنة ٦٩ والكد انان مقدم من المصريين كان قد نزح الى اسوان فاقام بها ولم يزل يدبر امره ويجمع السودان عليه ويخيل لهم انه يملك البلاد ويعيد الدولة مصرية وكان في قلوب القوم من مهاواة المصريين ما تستصغر هـ هذه الافعال عنده فاجتمع عليه خلق كثير وجمع وافر وقصدوا قوص و اعمالها وانتهى خبره الى السلطان فجرد له عسكراً عظيماً شكى الدلع من الذين وافقوا حدود المصرية وخافوا على فوت ذلك منهم وقدم عليهم اخاه الملك العادل سيف الدين وسار بهم حتى هـ اتى القوم فلقيهم بصاف فكسرهم هـ وقتل منهم خلقاً عظيماً واستأصل هـ شأفتهم واحمد ثائرتهم وذلك في السابع من صفر سنة هـ ٧٠ واستقرت قواعد الملك واستوت اموره ولله الحمد والمنة هـ ذكر قصد الفرنج ثغر الاسكندرية هـ حرسها الله تعالى وذلك ان الفرنج لما علموا تغيرات الاحوال بالديار المصرية وتقلبات هـ الدول بها راطهم الطمع في البدر هـ وصيروا عساكرهم في البحر وكانوا في ستماية قطعة ما بين شاني وطرادة وبطة وغير ذلك هـ وكانوا في تمدنين الضا مح كما ذكر و نازلوا الثغر وذلك في اثناء صفر في السابع منه من هذه السنة وهي سنة هـ ٧٠ فامده السلطان بالعساكر المنصورة وتمسك و ادخل الله في قلوبهم من الخوف والرعب مالم يمهلهم الصبر معه وعادوا خائبين خاسرين بعد ان ضايقوا الثغر وزحفوا عليه ثلاثة ايام وقاتلوا قتالاً شديداً وعصمه الله منهم هـ ولما احوا بحركة السلطان نحوهم مالبثوا ان خلفوا مناجيقهم وراهم والتهم تخرج اهل البلد الى نهبها واحراقها هـ وكان امراً عظيماً ومن اعظم النعم على المسلمين وامارة كل سعادة هـ الذكر خروج السلطان الى الشام هـ

Sultan bana anlattı ki; bize ulaşan haberlere göre Nureddin, Mısır diyarına yönelerek bizi hedef almıştı. Bizim arkadaş grubumuz ise ona karşı koymamızı, ittifak yapmamızı, ona itaati bırakmamızı ve niyeti kesinleştiğinde ordusunu sopayla karşılamamızı öneriyorlardı. Ben ise tek başıma onlara karşı çıkıyor ve "Böyle bir şey söylenmesi dahi caiz değildir" diyordum. Aramızdaki bu anlaşmazlık, onun vefat haberi gelene kadar devam etti. Asvan'daki Kernik'e konaklamasının zikri: Bu olay 569 yılı aylarında gerçekleşti. Mısırlıların önde gelenlerinden olan Kenzü'd-Devle, Asvan'a çekilmişti. Orada ikamet ederek işlerini yürütmeye devam etti ve Sudanlıları kendi etrafında topladı. Onlara ülkeye hakim olacağı ve Mısır devletini (Fatımi düzenini) geri getireceği hayalini kurduruyordu. Mısırlıların gönlünde onlara karşı olan meyil o kadar büyüktü ki, yapılan bu işler onların gözünde küçük kalıyordu. Sonuçta etrafında çok büyük bir kalabalık birleşti; Kus ve çevresine yöneldiler. Onun haberi Sultan'a ulaşınca, Sultan ona karşı büyük bir ordu görevlendirdi. Mısır sınırlarında olanlar durumun ellerinden çıkmasından korkuyordu. Ordunun başına kardeşi el-Melikü'l-Adil Seyfüddin'i geçirdi. Adil, orduyla ilerleyerek o topluluğa ulaştı, onlarla meydan savaşında karşılaşıp onları bozguna uğrattı. Onlardan çok sayıda kişiyi öldürdü, köklerini kazıdı ve çıkardıkları fitneyi söndürdü. Bu olay 570 yılı Sefer ayının yedisinde gerçekleşti. Böylece mülkün temelleri sağlamlaştı ve işler düzene girdi; Allah'a hamd ve minnet olsun.

Frenklerin -Allah Teala orayı korusun- İskenderiye Limanı'na yönelmelerinin zikri: Frenkler, Mısır diyarındaki durumların değiştiğini ve devletlerin oradaki sarsıntılarını haber alınca, içlerinde orayı ele geçirme hırsı doğdu. Askerlerini denize indirdiler; savaş gemileri ve nakliye gemilerinden oluşan yaklaşık altı yüz parça gemiyle geldiler. Zikredildiği üzere büyük bir güçle limana indiler. Bu olay 570 yılı Sefer ayının yedisi civarında vuku buldu. Sultan orayı zafer kazanan ordularıyla destekledi. Allah düşmanın kalplerine öyle bir korku ve dehşet saldı ki, daha fazla dayanacak sabırları kalmadı. Limanı kuşatıp üç gün boyunca şiddetli bir savaş verdikten sonra, hüsrana uğramış bir halde geri döndüler; Allah orayı onlardan korudu. Sultan'ın kendilerine doğru harekete geçtiğini hissettiklerinde, hemen mancınıklarını arkalarında bırakıp kaçtılar. Şehir halkı dışarı çıkarak o araçları yağmaladı ve ateşe verdi. Bu muazzam

bir olaydı ve Müslümanlar üzerindeki en büyük nimetlerden, her türlü saadetin işaretlerinden biriydi. Sultan'ın Şam'a çıkışının zikri...

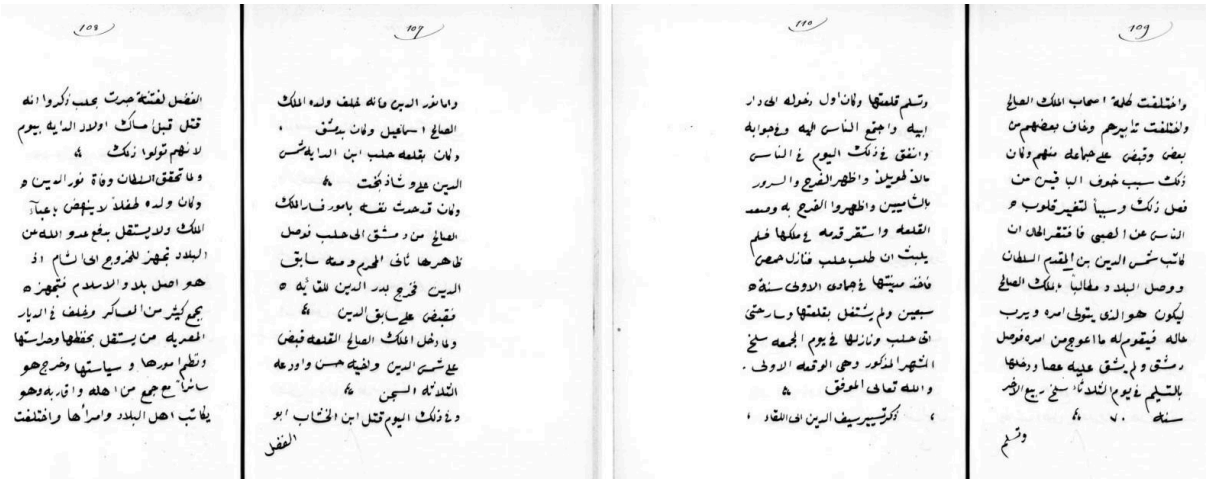

Sayfa 107, 108, 109, 110

واما نور الدين فانه خلف ولده الملك الصالح اسماعيل وكان بدمشق وكان بقلعه حلب ابن الداية شمس الدين علي وشاذبخت وكان قد حدث ثقة بامور فدار الملك الصالح من دمشق الى حلب فوصل ظاهرها ثاني المحرم ومعه سابق الدين فخرج بدر الدين للقائه فقبض على سابق الدين ولما دخل الملك الصالح القلعة قبض على شمس الدين واخيه حسن واورعه الثلاثة السجن وفي ذلك اليوم قتل ابن الخشاب ابو الفضل لفتنة حدثت بحلب ذكروا انه قتل قبل ملك اولاد الداية بيوم لانهم تولوا ذلك ولما تحقق السلطان وفاة نور الدين وكان ولده طفلا لا ينهض باعباء الملك والدين يستقل بدفع عدو الله من البلاد فجهز للخروج الى الشام اذ هو اصل بلاد الاسلام فتجهز في جمع كثير من العساكر وخلف في الديار المصرية من يستقل بحفظها وحراستها ونظم امورها وسياستها وخرج هو سائرا مع جمع من اهله واقاربه وهو يكاتب اهل البلاد وامراءها واختلفت واختلفت كلمة اصحاب الملك الصالح واختلفت تدابيرهم وخاف بعضهم من بعض وقبض على جماعة منهم وكان ذلك سبب خوف الباقين من فعل ذلك وسببا لتغير قلوب الناس عن الصبي فاستقر الحال ان كاتب شمس الدين بن المقدم السلطان ووصل البلاد مطالبا بالملك الصالح ليكون هو الذي يتولى امره ويرب حاله فيقوم له ما اعوج من امره فوصل دمشق ولم يشق عليه عصا ودخلها بالتسليم في يوم الثلاثاء سلخ ربيع الاخر سنة ٧٠ وتسلم قلعتها وكان اول دخوله الى دار ابيه واجتمع الناس اليه وفي جوابه وانفق في ذلك اليوم في الناس مالا طويلا واظهر الفرح والسرور بالشاميين واظهروا الفرح به وصعد القلعة واستقر قدمه في ملكها فلم يلبث ان طلب حلب فنازل حمص فاخذ مدينتها في جمادى الاولى سنة سبعين ولم يشتغل بقلعتها وسار حتى اتى حلب ونازلها في يوم الجمعة سلخ الشهر المذكور وهي الوقعة الاولى والله تعالى الموفق ذكر تسيير سيف الدين الى اللقاء

Nureddin (Zengi) vefat ettiğinde geride, o sırada Şam'da bulunan oğlu el-Melikü’s-Sâlih İsmail’i bıraktı. Halep Kalesi’nde ise İbnü’d-Dâye Şemseddin Ali ile Şâzbaht bulunuyordu. Bazı güvenilir devlet meseleleri ve gelişmeler üzerine Melik Sâlih, Şam’dan Halep’e hareket etti; Muharrem ayının ikisinde Sâbıkuddin ile birlikte Halep önlerine ulaştı. Bedreddin onu karşılamaya çıktı ancak Sâbıkuddin’i yakalayıp tutukladı. Melik Sâlih kaleye girdiğinde ise Şemseddin’i ve kardeşi Hasan’ı yakalattı; her üçünü de hapse attırdı. Aynı gün, Halep’te çıkan bir fitne sırasında Ebü’l-Fazl ibnü’l-Haşşâb öldürüldü. Anlatıldığına göre o, İbnü’d-Dâye oğullarının yönetimi ele almasından bir gün önce, bizzat onlar tarafından öldürülmüştü.

Sultan (Selahaddin), Nureddin’in vefatını ve yerine geçen oğlunun henüz devlet yükünü omuzlayamayacak, Allah’ın düşmanlarını ülkeden uzak tutamayacak küçük bir çocuk olduğunu kesin olarak anlayınca, İslam topraklarının merkezi olan Şam’a doğru gitmek için hazırlıklara başladı. Kalabalık bir ordu topladı; Mısır diyarında ise orayı koruyacak, işlerini düzenleyecek ve idaresini yürütecek vekiller bıraktı. Kendisi,

ailesi ve yakınlarından oluşan bir toplulukla yola çıktı; bir yandan da bölge halkına ve emirlerine mektuplar yazıyordu. Bu sırada Melik Sâlih'in adamları arasında fikir ayrılıkları ve yönetim krizleri baş göstermişti. Birbirlerinden korkmaya başlamışlar, bir kısmını tutuklamışlardı; bu durum diğerlerinin de korkmasına ve halkın küçük yaştaki hükümdara olan güveninin sarsılmasına yol açtı.
Nihayetinde Şemseddin bin el-Mukaddem, Sultan'a (Selahaddin'e) mektup yazarak onu davet etti. Selahaddin, Melik Sâlih'in hamiliğini üstlenmek, onun işlerini düzene koymak ve aksaklıkları gidermek iddiasıyla bölgeye ulaştı. Şam'a vardığında hiçbir direnişle karşılaşmadı; 570 yılı Rebiülahir ayının son salı günü şehir ona teslim edildi. Babasının (Nureddin'in) evine girdi; halk etrafında toplandı. O gün insanlara büyük miktarda mallar dağıttı; Şamlılara karşı sevincini gösterdi, onlar da onu neşeyle karşıladılar. Kaleye çıkıp oraya yerleşerek yönetimi devraldı. Çok geçmeden Halep'e yöneldi; yol üzerinde Humus'u kuşatarak 570 yılı Cemaziyelevvel ayında şehri ele geçirdi. Kalesiyle vakit kaybetmeden ilerleyerek Halep'e ulaştı ve aynı ayın son cuma günü orayı kuşattı. Bu onun oraya ilk seferidir. Muvaffakiyet Allah'tandır.
Seyfüddin'in (karşı koymak üzere) gönderilmesinin zikri...

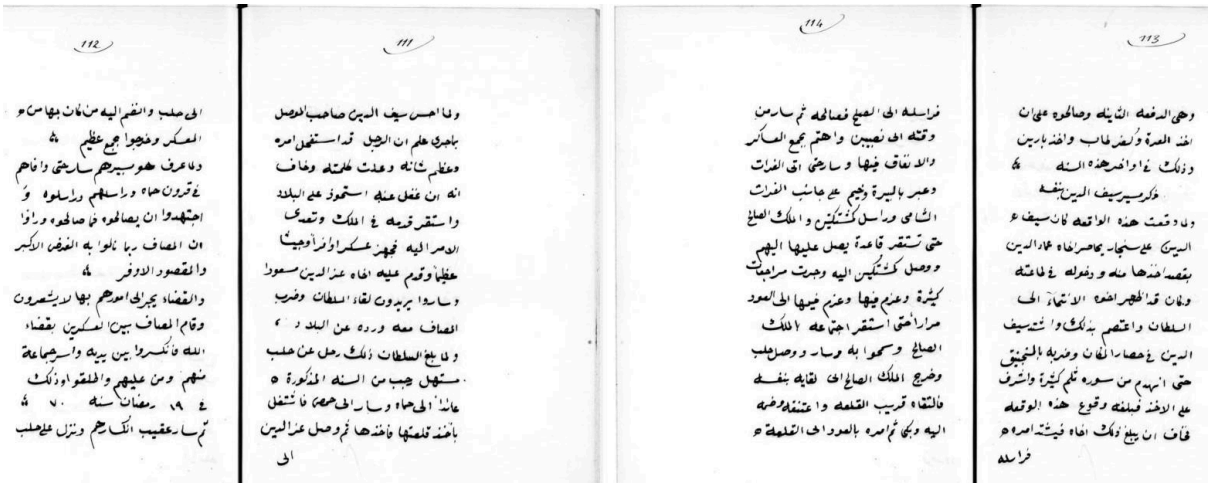

Sayfa 111, 112, 113, 114

ولما احس سيف الدين صاحب الموصل بما جرى علم ان الرجل قد استفحل امره وعظم شأنه وعدت كلمته وخاف انه ان غفل عنه استحوذ على البلاد واستقر قدمه في الملك وتعدى الامر اليه فجهز عسكراً وافراً وجيشاً عظيماً وقدم عليه اخاه عز الدين مسعود وساروا يريدون لقاء السلطان وضرب المصاف معه ورده عن البلاد ولما بلغ السلطان ذلك رحل عن حلب مستهل رجب من السنة المذكورة عائداً الى حماه وسار الى حمص فاشتغل باخذ قلعتها فاخذها ثم وصل عز الدين الى حلب وانضم اليه من كان بها من العسكر وخرجوا جميعاً عظيم ولما عرف هو سيرهم سار حتى وافاهم في قرون حماه وراسلهم وراسلوه واجتهدوا ان يصالحوه فما صالحوه ورأوا ان المصاف ربما نالوا به الغرض الاكبر والمقصود الاوفر والقضاء يجري الى امورهم بها لا يشعرون وقام المصاف بين العسكرين بقضاء الله فانكسروا بين يديه واسر جماعة منهم ومن عبيدهم واطلقوا وذلك في ١٩ رمضان سنة ٧٠ ثم سار عقيب انكسارهم ونزل على حلب وهي الدفعة الثانية وصالحوه على ان اخذ المعرة وكفر طاب واخذ بارين وذلك في اواخر هذه السنة ذكر مسير سيف الدين بنفسه ولما وقعت هذه الواقعة كان سيف الدين على سنجار يحاصر اخاه عماد الدين بقصد اخذها منه ودخوله في طاعته وكان قد اظهر اخوه الانتماء الى السلطان واعتصم بذلك وان تيسيف الدين في حصار المكان وضربه بالمنجنيق حتى انهدم من سوره ثلم كثيرة واشرف على الاخذ فبلغه وقوع هذه الوقعة فخاف ان يبلغ ذلك اخاه فيشتد امره فراسله الى الصلح فصالحه ثم سار من وقته الى نصيبين واهتم بجمع العساكر والاتفاق فيها وسار حتى اتى الفرات وعبر بالبيرة وخيم على جانب الفرات الشامي وراسل كشتكين والملك الصالح حتى تستقر قاعدة يصل عليها اليهم ووصل كشتكين اليه وجرت مراسلة الى الصلح فصالحه ثم سار من وقته الى نصيبين واهتم بجمع العساكر والاتفاق فيها وسار حتى اتى الفرات وعبر بالبيرة وخيم على جانب الفرات الشامي وراسل كشتكين والملك الصالح حتى تستقر قاعدة يصل عليها اليهم ووصل كشتكين اليه وجرت

مراجعات كثيرة وعزم فيها وعزم فيها الى العود مراراً حتى استقر اجتماعه بالملك الصالح وسمحوا به وسار ووصل حلب وخرج الملك الصالح الى لقائه بنفسه فالتقاه قريب القلعة واعتنقه وضمه اليه وبكى ثم امره بالدخول الى القلعة
Musul sahibi Seyfüddin, meydana gelen gelişmeleri hissedince Selahaddin'in işinin güçlendiğini, şanının büyüdüğünü ve sözünün her yerde geçerli olduğunu anladı. Eğer ona karşı gafil davranılırsa, Selahaddin'in tüm ülkeyi ele geçirmesinden, tahtını sağlamlaştırmasından ve sıranın kendisine gelmesinden korktu. Bunun üzerine bol miktarda asker ve büyük bir ordu hazırlayıp başına kardeşi İzzettin Mesud'u geçirdi. Selahaddin ile karşılaşmak, meydan savaşı yapmak ve onu topraklardan uzaklaştırmak amacıyla yola çıktılar. Sultan Selahaddin bu haberi alınca, söz konusu yılın (570) Recep ayı başında Halep'ten ayrılarak Hama'ya döndü; oradan Humus'a geçip kalesini almakla meşgul oldu ve orayı fethetti. Bu sırada İzzettin Mesud Halep'e ulaştı ve oradaki askerler de ona katıldı; hep birlikte büyük bir topluluk halinde yola çıktılar. Selahaddin onların hareketini öğrenince, Hama'nın Kurun (Boynuzlar) bölgesinde onlarla karşılaşana kadar ilerledi. Karşılıklı elçiler gönderildi; Selahaddin barış yapmak için çok çabaladıysa da onlar yanaşmadılar. Bir meydan savaşıyla en büyük amaçlarına ve nihai hedeflerine ulaşacaklarını sanıyorlardı; halbuki kaderin onlar için hazırladığı sondan habersizlerdi. Allah'ın takdiriyle iki ordu arasında savaş başladı; (Musul ordusu) Selahaddin'in önünde bozguna uğradı. Onlardan ve kölelerinden pek çok kişi esir alındı, sonra serbest bırakıldılar. Bu olay 19 Ramazan 570 tarihinde gerçekleşti. Bu zaferin ardından Selahaddin tekrar Halep üzerine yürüdü (bu ikinci gidişidir); Maarratünnu'man, Kefertâb ve Bârin'i almak şartıyla onunla barış yaptılar. Bu olaylar yılın sonlarında vuku buldu.
Seyfüddin'in bizzat harekete geçmesinin zikri: Bu savaş meydana geldiği sırada Seyfüddin, Sincar'da kardeşi İmaduddin'i orayı elinden almak ve kendisine itaat ettirmek için kuşatıyordu. Kardeşi İmaduddin ise Sultan Selahaddin'e bağlılık göstermiş ve ona sığınmıştı. Seyfüddin orayı kuşatıp mancınıklarla dövmüş, surlarda büyük gedikler açmış ve tam ele geçirmek üzereyken bu yenilgi haberini almıştı. Haberin kardeşine ulaşıp direncini artırmasından korkarak hemen barış teklif etti ve anlaştılar. Hiç vakit kaybetmeden Nusaybin'e geçti, orada asker toplama ve ittifak kurma işleriyle ilgilendi. İlerleyerek Fırat nehrine ulaştı, Birecik'ten karşıya geçip Fırat'ın Şam (batı) yakasında ordu kurdu. Gümüştekin ve Melik Sâlih'e elçiler göndererek yanlarına varabileceği bir zemin hazırlamaya çalıştı. Gümüştekin yanına geldi, pek çok görüşme yapıldı; Seyfüddin birkaç kez geri dönmeye niyetlendiyse de sonunda Melik Sâlih ile buluşma kararı kesinleşti. Halep tarafı buna razı oldu; Seyfüddin hareket edip Halep'e ulaştı. Melik Sâlih bizzat onu karşılamaya çıktı, kaleye yakın bir yerde buluştular; Melik ona sarıldı, bağrına bastı ve ağladı. Ardından onu kaleye girmeye davet etti.

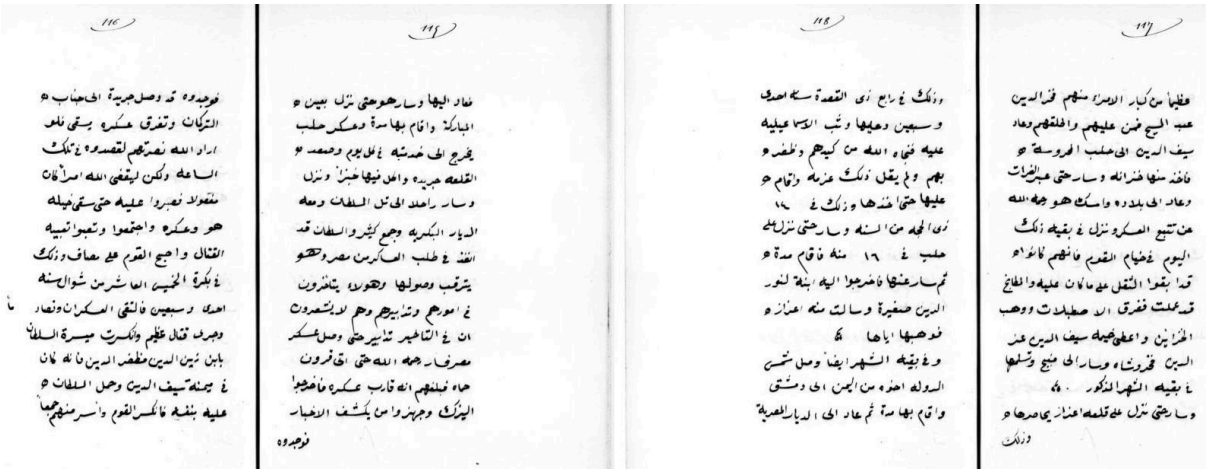

Sayfa 115, 116, 117, 118

فار اليها وسار هو حتى نزل بعين هـ المباركة واقام بها مدة ومعسكر حلب يخرج الى خدمته في كل يوم وصعد هو قد انفذ في anالقلعة جريدة واحل فيها خيراً ونزل وسار وافداً الى قتل السلطان ومعه الديار البكرية وجمع كثير والسلط طلب العساكر من مصر وهو يترقب وصولها وهؤلاء يتأخرون في امورهم وتدبيرهم وهم لا يشعرون ان في التأخير تدبير حتى وصل عسكر مصر فارس رحمه الله حتى اتى قرون حماه فبلغهم انه قارب عسكره فما خيبوا البزك وجهزوا من يكشف الاخبار فوجدوه قد وصل جريئة الى جناب هـ التركمان وتفرق عسكره بقى تلو اراد الله نصرتهم لقصدوه في تلك الساعة ولكن ليقضي الله امراً كان مفعولا فصبروا عليه حتى سقى خيله وعسكره واجتمعوا وتعبوا تعبية القتال واصبح القوم على مصاف وذلك في بكرة الخميس العاشر من شوال سنة احدى وسبعين فالتقى العسكران وتصادما وجرى قتال عظيم وانكسرت ميسرة السلطان بابن رئيس الدين مظفر الدين فانه كان في ميمنة سيف الدين وحمل السلطان عليه بنفسه فانكسر القوم وأسر منهم خلقاً عظيماً من كبار الامراء منهم فخر الدين عبد المسيح فمن عليهم واطلقهم وعاد سيف الدين الى حلب المحروسة هـ فاخذ منها خزائنه وسار حتى عبر الفرات وعاد الى بلاده وامسك هو رحمه الله عن تتبع العسكر ونزل في بقية ذلك اليوم في خيام القوم فانهم كانوا قد بقوا الثقل على ما كان عليه والمطابخ قد عملت ففرق الاصطبلات ووهب الخزاين واعطى فيله سيف الدين عز الدين فخروناه وسار الى منبج وتسلمها في بقية الشهر المذكور هـ وسار حتى نزل على قلعه اعزاز في صدرها وذلك في رابع ذي القعدة سنة احدى وسبعين وعليها وثب الاسماعيلية عليه فنجاه الله من كيدهم وظفر بهم ولم يقل ذلك عزمه واقام هـ عليها حتى اخذها وذلك في هـ ذي الحجة من السنة وسار حتى نزل على حلب في ١٦ منه فاقام مدة هـ ثم سار عنها فاخرجوا اليه ابنة لنور الدين صغيرة وسألت منه اعزاز هـ فوهبها اياها هـ وفي بقية الشهر ايضاً وصل شمس الدولة اخوه من اليمن الى دمشق واقام بها مدة ثم عاد الى الديار المصرية

(Selahaddin) oraya (Halep tarafına) yöneldi ve "Aynü'l-Mübâreke" denilen mevkide konaklayarak bir süre orada kaldı. Halep ordusu her gün ona hizmet için dışarı çıkıyordu. O ise tek başına kaleye çıktı, orada ihsanlarda bulundu ve sonra aşağı inerek, Diyarbekir kuvvetleri ve büyük bir toplulukla birlikte Sultan'ı (Selahaddin'i) öldürmek kastıyla gelenlere karşı harekete geçti. Sultan ise Mısır'dan asker çağırmıştı ve onların gelmesini bekliyordu. Düşman tarafı ise kendi işleri ve planlarıyla vakit kaybediyordu; bu gecikmenin (Selahaddin için) bir fırsat olduğunun farkında değillerdi. Nihayet Mısır ordusu (Allah onlara rahmet etsin) Hama'nın "Kurun" mevkisine ulaştı. Selahaddin'in ordusunun yaklaştığı haberi düşmana ulaşınca, onlar da hemen harekete geçip keşif kolları çıkardılar. Selahaddin'in Türkmenlerin yakınına kadar ulaştığını ve ordusunun (o an için) dağınık olduğunu gördüler. Eğer Allah onlara zafer dilemiş olsaydı, o saatte saldırırlardı; ancak Allah, takdir ettiği bir emri yerine getirmek için onlara bekletti. Böylece Selahaddin ve ordusu atlarını sulayıp toparlanana, savaş düzeni alana kadar sabrettiler. Nihayet

571 yılı Şevval ayının onuncu Perşembe sabahı iki ordu karşı karşıya geldi. Büyük bir savaş cereyan etti; Seyfüddin'in sağ kanadında bulunan Muzafferüddin (İbn Zeyneddin) sebebiyle Sultan'ın sol kanadı sarsıldı. Ancak Sultan bizzat saldırıya geçince düşman ordusu bozuldu. Aralarında Fahrettin Abdülmesih gibi büyük emirlerin de bulunduğu çok sayıda kişi esir alındı; Sultan onlara lütufta bulunup serbest bıraktı.
Seyfüddin, "Mahmure" Halep'e dönerek hazinelerini aldı, Fırat'ı geçip kendi topraklarına döndü. Sultan (Selahaddin) ise kaçan orduyu takip etmekten vazgeçip o günü düşman çadırlarında geçirdi. Düşman ağırlıklarını ve hazır haldeki mutfaklarını bırakıp kaçmıştı; Sultan buraları ve ahırları askerlerine dağıttı, hazineleri bağışladı. Ardından Menbiç'e yürüyerek aynı ay içinde orayı teslim aldı. Sonra ilerleyip 571 yılı Zilkade ayının dördünde Azez Kalesi'ni kuşattı. Orada İsmaili (Haşhaşi) fedaileri ona bir suikast girişiminde bulunduysa da Allah onu korudu ve Sultan onlara galip geldi. Bu olay onun azmini kırmadı; Zilhicce ayına kadar kuşatmayı sürdürüp kaleyi fethetti. Ayın 16'sında tekrar Halep önlerine gelip bir süre kaldı. Halep'ten ayrılacağı sırada, Nureddin Mahmud Zengi'nin küçük kızı yanına gelerek ondan Azez'i (kendi mülkü olarak) istedi; Sultan da kaleyi ona bağışladı. Aynı ayın sonunda, Sultan'ın kardeşi Şemsüddevle Yemen'den Şam'a geldi; bir süre orada kaldıktan sonra Mısır diyarına döndü.

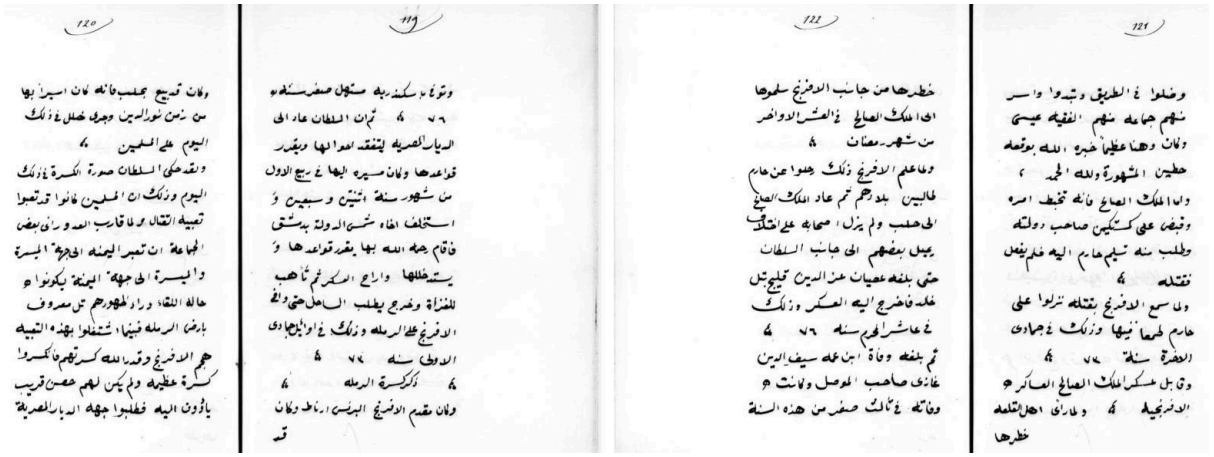

Sayfa 119, 120, 121, 122

عاد الى الديار المصرية ليتفقد احوالها ويقدر قواعدها وكان anوتوفى بالاسكندرية مستهل صفر سنة هـ ٧٦ ثم ان السلط
مسيره اليها في ربيع الاول من شهور سنة اثنتين وسبعين و استخلف اخاه شمس الدولة بدمشق فقام رحمه الله بها يقدر
قواعدها و يستظلها واراح العسكر ثم تأهب للغزاة وخرج يطلب الساحل حتى وافى الافرنج على الرملة وذلك في اوائل
جمادي الاولى سنة ٧٣ ذكر كسرة الرملة وكان مقدم الافرنج البرنس ارناط وكان قد وضلوا في الطريق وتبددوا واسر
منهم جماعة منهم الفقيه عيسى وكان وهذا عظيماً خيره الله بوقعة حطين المشهورة ولله الحمد واما الملك الصالح فانه
تخبط امره وقبض على كشتكين صاحب دولته وطلب منه تسليم هارم اليه فلم يفعل فقتله ولما سمع الافرنج بقتله نزلوا
على هارم طمعاً فيها وذلك في جمادى الآخرة سنة ٧٤ وقابل عسكر الملك الصالح العساكر الافرنجية ولما رأى اهل
القلعة خطرها خطرها من جانب الافرنج سلموها الى الملك الصالح في العشر الاواخر من شهر رمضان ولما علم
الافرنج ذلك رحلوا عن هارم طالبين بلادهم ثم عاد الملك الصالح الى حلب ولم يزل اصحابه على اختلاف يميل بعضهم
الى جانب السلطان حتى بلغه عصيان عز الدين قليج بتل خالد فخرج اليه العسكر وذلك في عاشر المحرم سنة ٧٦ ثم بلغه
وفاة ابن عمه سيف الدين غازي صاحب الموصل وكانت وفاته في ثالث صفر من هذه السنة وكان قد بيع بحلب فانه كان
اسيراً بها من زمن نور الدين وجرى خلل في ذلك اليوم على المسلمين ولقد حكى السلطان صورة الكسرة في ذلك اليوم
وذلك ان المسلمين كانوا قد تعبوا تعبية القتال ولما قارب العدو رأى بعض الجماعة ان تعبر الميمنة الى جهة الميسرة

والميسرة الى جهة الميمنة ليكونوا في حالة اللقاء وراء ظهورهم تل معروف بارض الرملة فبينما اشتغلوا بهذه التعبئة هجم الافرنج وقدّر الله كسرتهم فانكسروا كسرة عظيمة ولم يكن لهم حصن قريب يأوون اليه فطلبوا جهة الديار المصرية

İskenderiye'de 576 yılı Sefer ayının başında vefat etti. Daha sonra Sultan, durumları teftiş etmek ve düzeni sağlamlaştırmak için Mısır diyarına döndü. Oraya gidişi 572 yılı Rebiülevvel ayındaydı. Şam'da yerine kardeşi Şemsüddevle'yi vekil bıraktı; o da (Allah rahmet etsin) orada düzeni kurdu, asayişi sağladı ve orduyu dinlendirdi. Daha sonra (Selahaddin) gazaya hazırlandı ve sahil bölgesine yöneldi; nihayet 573 yılı Cemaziyelevvel ayının başlarında Remle'de Frenklerle karşılaştı. Remle Bozgunu'nun zikri: Frenklerin başında Prens Ernat (Reynald de Châtillon) vardı. (Müslümanlar) yolda yollarını şaşırmış ve dağılmışlardı; aralarında Fakih İsa'nın da bulunduğu bir grup esir düşmüştü. Bu olay (Müslümanlar için) büyük bir üzüntüydü, ta ki Allah meşhur Hittin Savaşı ile hayırlısını verene kadar; Allah'a hamdolsun. Melik Sâlih ise (Halep'te) kargaşa içindeydi; devletinin idarecisi Gümüştekin'i tutukladı ve Harem kalesini kendisine teslim etmesini istedi. Gümüştekin bunu yapmayınca onu öldürdü. Frenkler onun öldürüldüğünü duyunca, orayı ele geçirme ümidiyle Harem üzerine yürüdüler. Bu olay 574 yılı Cemaziyelahir ayındaydı. Melik Sâlih'in askeri Frenk askerleriyle karşı karşıya geldi. Kale halkı Frenklerden gelen tehlikeyi görünce, Ramazan ayının son on gününde kaleyi Melik Sâlih'e teslim ettiler. Frenkler bunu öğrenince kendi topraklarına dönmek üzere Harem'den ayrıldılar. Melik Sâlih tekrar Halep'e döndü; ancak adamları arasındaki anlaşmazlık devam ediyordu ve bir kısmı Sultan'a (Selahaddin'e) meylediyordu. Nihayet Tel Halid'de İzzettin Kılıç'ın isyanı haberi gelince, ordu 576 yılı Muharrem ayının onunda ona karşı yola çıktı. Ardından (Melik Sâlih'e) Musul sahibi olan amcasının oğlu Seyfüddin Gazi'nin vefat haberi ulaştı; vefatı bu yılın Sefer ayının üçündeydi. Nureddin zamanından beri Halep'te esir bulunan biri için de orada pazarlık yapıldı. O (Remle) günü Müslümanlar için bir çözülme yaşandı. Sultan, o günkü bozgunun şeklini şöyle anlatmıştı: Müslümanlar savaş düzeni almışlardı. Düşman yaklaşınca gruptan bazıları, savaş anında arkalarında Remle toprağındaki meşhur tepe kalsın diye sağ kanadın sol kanada, sol kanadın da sağ kanada geçmesini önerdi. Onlar tam bu yer değiştirme ve düzenleme ile meşgulken Frenkler hücum etti. Allah'ın takdiriyle büyük bir bozguna uğradılar. Sığınabilecekleri yakın bir kale de yoktu; bu yüzden Mısır diyarı yönüne doğru çekildiler.

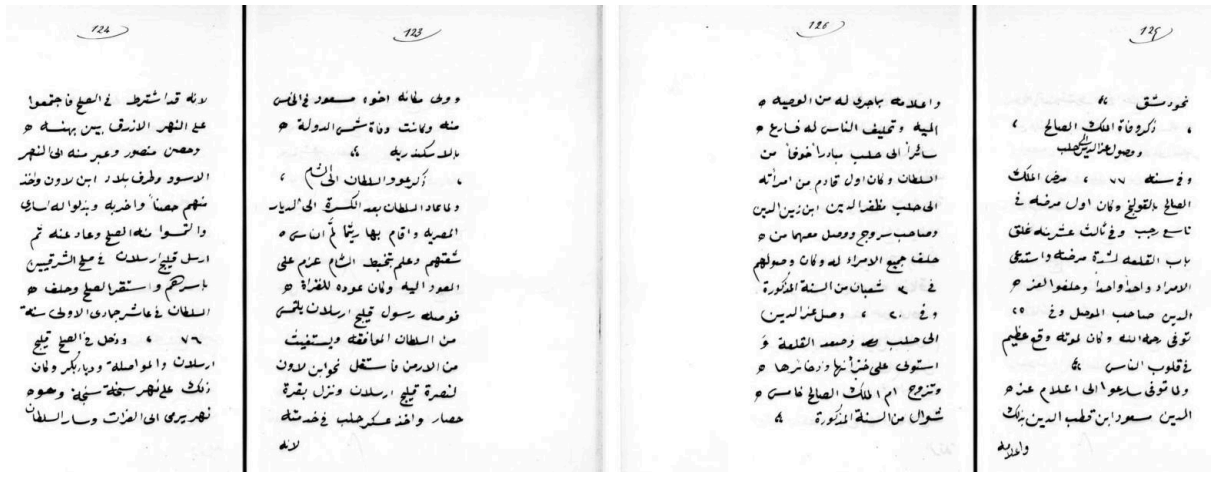

Sayfa 123, 124, 125, 126

وولى مكانه اخوه مسعود في الخامس منه وكانت وفاة شمس الدولة بالاسكندرية ذكر عود السلطان الى الشام ولما عاد السلطان بعد الكرة الى الديار المصرية واقام بها ريثما لم شعثهم وعلم بتخبط الشام عزم على العود اليه وكان عوده للغزاة فوصله رسول قليج ارسلان يلتمس من السلطان الموافقة ويستغيث من الارمن فاستقل نحو ابن لاون لنصرة قليج ارسلان ونزل بقرة حصار واخذ عسكر حلب في خدمته لانه كان قد اشترط في الصلح فاجتمعوا على النهر الازرق بين بهنسى وحصن منصور وعبر منه الى النهر الاسود وطرف بلاد ابن لاون واخذ منهم حصناً واخربه وبذلوا له الامان والتمسوا منه الصلح وعاد عنه ثم ارسل قليج ارسلان في صلح الشرقيين باسرهم واستقر الصلح وحلف هو السلطان في عاشر جمادى الاولى سنة ٧٦ ودخل في الصلح قليج ارسلان والمواصلة وديار بكر وكان ذلك على نهر سنجة سجية وهو نهر يرمى الى الفرات وسار السلطان نحو دمشق ذكر وفاة الملك الصالح ووصول عز الدين الى حلب وفي سنة ٧٧ مرض الملك الصالح بالقولنج وكان اول مرضه في تاسع رجب وفي ثالث عشر منه غلق باب القلعة لشدة مرضه واستدعى الامراء واحداً واحداً وحلفوا لعز الدين صاحب الموصل وفي ٢٥ توفى رحمه الله وكان لموته وقع عظيم في قلوب الناس ولما توفى سارعوا الى اعلام عز الدين مسعود ابن قطب الدين بذلك واعلامه بما جرى له من الوصية اليه وتحليف الناس له فسارع سائراً الى حلب مبادراً خوفاً من السلطان وكان اول قادم من امرائه الى حلب مظفر الدين ابن زين الدين وصاحب سروج ووصل معهما من حلف جميع الامراء له وكان وصولهم في ٢٠ شعبان من السنة المذكورة وفي ٢٤ وصل عز الدين الى حلب وصعد القلعة واستولى على خزائنها وذخائرها وتزوج ام الملك الصالح في ٢٠ شوال من السنة المذكورة

(Seyfüddin Gazi'nin) yerine kardeşi (İzzettin) Mesud, ayın beşinde geçti. Şemsüddevle ise İskenderiye'de vefat etmişti. Sultan'ın (Selahaddin) Şam'a dönüşünün zikri: Sultan, (Remle) bozgunundan sonra Mısır diyarında bir süre kalıp işleri yoluna koyduktan sonra, Şam'daki karışıklıkları haber alınca oraya dönmeye karar verdi. Bu dönüşü gaza amaçlıydı. O sırada Kılıç Arslan'ın elçisi gelerek Sultan'dan mutabakat istedi ve Ermenilere karşı yardım talep etti. Bunun üzerine Selahaddin, Kılıç Arslan'a yardım etmek için İbn Lavon (Ermeni Krallığı) üzerine yürüdü ve Karahisar önüne indi. Barış antlaşması gereği Halep askerini de yanına aldı. Behisni ile Hısnı Mansur (Adıyaman) arasındaki Göksu (Nehrü'l-Ezrak) üzerinde birleştiler. Oradan Karasu'ya ve İbn Lavon topraklarının sınırına geçerek bir kaleyi ele geçirip yıktı. Bunun üzerine aman dileyip barış istediler; Selahaddin de oradan ayrıldı. Daha sonra Kılıç Arslan tüm doğu (hükümdarları) adına barış teklif etti. 576 yılı Cemaziyelevvel ayının onunda Sultan Selahaddin yemin ederek barışı onayladı. Bu barışa Kılıç Arslan, Musullular ve Diyarbekir beyleri de dahil oldu. Antlaşma, Fırat'a dökülen Sence (Süce) nehri kıyısında yapıldı. Ardından Sultan Şam'a doğru yola çıktı.

Melik Sâlih'in vefatı ve İzzettin'in Halep'e varışının zikri: 577 yılında Melik Sâlih kulunç hastalığına yakalandı. Hastalığı Recep ayının dokuzunda başladı; ayın on üçünde hastalığının şiddetlenmesi üzerine kale kapıları kapatıldı. Melik Sâlih, emirleri birer birer çağırarak Musul sahibi İzzettin (Mesud) adına onlardan bağlılık yemini aldı. Recep ayının yirmi beşinde (Melik Sâlih) vefat etti (Allah rahmet etsin); ölümü halkın gönlünde derin bir üzüntü yarattı. Vefat edince, durumu derhal Kutbeddin'in oğlu İzzettin Mesud'a bildirdiler; vasiyeti ve halkın ona biat ettiğini haber verdiler. İzzettin, Sultan Selahaddin'den önce davranmak için hızla Halep'e doğru yola çıktı. Emirlerinden Halep'e ilk varanlar Muzafferüddin bin Zeyneddin ve Suruç sahibi oldu; onlarla birlikte tüm emirlerin bağlılık yemini de ulaştı. Varışları söz konusu yılın Şaban ayının yirmisindeydi. Ayın yirmi dördünde ise İzzettin bizzat

Halep'e gelip kaleye çıktı; hazinelere ve mühimmata el koydu. Şevval ayının yirmisinde ise Melik Sâlih'in annesi ile evlendi.

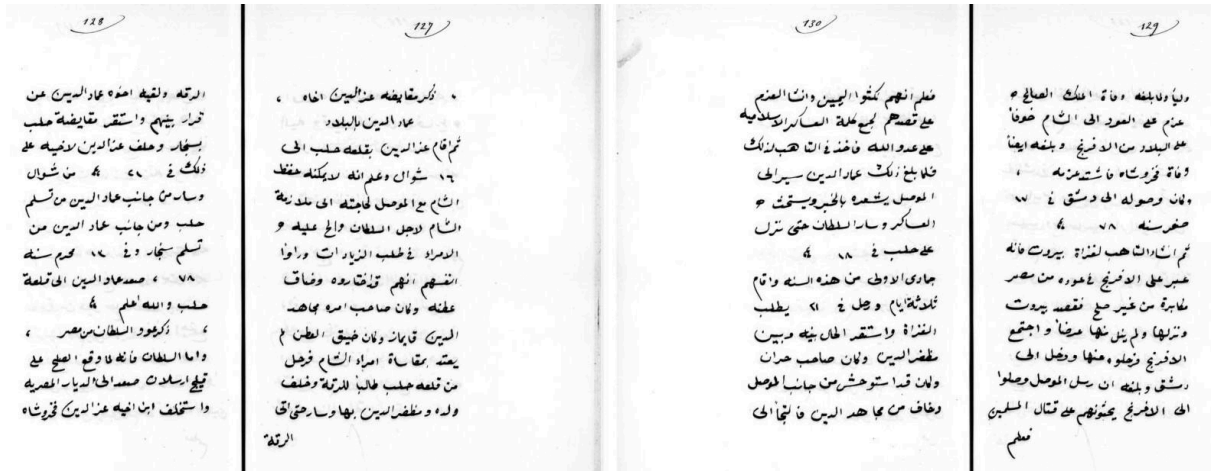

Sayfa 127, 128, 129, 130

ذكر مقايضته عز الدين اخاه عماد الدين بالبلاد ثم اقام عز الدين بقلعة حلب الى ١٦ شوال وعلم انه لا يمكنه حفظ الشام مع الموصل لحاجته الى ملازمة الشام لاجل السلطان والح عليه الامراء في طلب الزيادات ورأوا انفسهم انهم قد قادروه وضاق عطنه وكان صاحب اربه مجاهد الدين قايماز وكان ضيق العطن لم يعتد بمقاساة امراء الشام فرحل من قلعة حلب طالباً للدولة وخلف ولده ومظفر الدين بها وسار حتى اتى الرقة ولقيه اخوه عماد الدين عن قدر بينهم واستقر مقايضة حلب بسنجار وحلف عز الدين لاخيه على ذلك في ٢٤ من شوال وسار من جانب عماد الدين من تسلم حلب ومن جانب عز الدين من تسلم سنجار وفي ٢١ محرم سنة ٧٨ صعد عماد الدين الى قلعة حلب والله اعلم ذكر عود السلطان من مصر واما السلطان فانه لما وقع الصلح على قليج ارسلان صعد الى الديار المصرية واستخلف ابن اخيه عز الدين فرخشاه ولما بلغه وفاة الملك الصالح عزم على العود الى الشام خوفاً على البلاد من الفرنج وبلغه ايضاً وفاة فرخشاه فاشتد عزمه وكان وصوله الى دمشق في صفر سنة ٧٨ ثم انه اهب للغزاة بيروت فانه عبر على الفرنج في عوده من مصر مغاهرة من غير صلح فقصد بيروت ونزلها ولم ينل منها غرضاً واجتمع الافرنج ورحلوا عنها ووصل الى دمشق وبلغه ان رسل الموصل وصلوا الى الافرنج يحثونهم على قتال المسلمين فعلم انهم نكثوا اليمين وان عزمهم على قصدهم لجمع كلمة العساكر الاسلامية على عدو الله فاخذ في التأهب لذلك فلما بلغ ذلك عماد الدين سير الى الموصل يستنجده بالخبر ويستحث العساكر وسار السلطان حتى نزل على حلب في ١٨ جمادى الاولى من هذه السنة واقام ثلثة ايام ورحل في ٢١ يطلب الغزاة واستقر الحال بينه وبين مظفر الدين وكان صاحب حران ولما قد استوحش من جانب الموصل وخاف من مجاهد الدين فالتجأ الى

İzzettin'in (Mesud), kardeşi İmadüddin ile şehirleri takas etmesinin zikri: İzzettin, Şevval ayının on altısına kadar Halep Kalesi'nde kaldı. Ancak Sultan (Selahaddin) tehlikesi nedeniyle sürekli Şam'da bulunması gerektiğinden, hem Şam'ı hem de Musul'u aynı anda elde tutamayacağını anladı. Ayrıca emirler sürekli iktalarının artırılmasını isteyerek ona baskı yapıyor, kendilerini ondan üstün görüyorlardı; bu durum onu iyice bunalttı. İşlerini yürüten Mücahideddin Kaymaz da dar görüşlü biriydi ve Şam emirlerinin nazıyla uğraşmaya alışık değildi. Sonunda İzzettin, Halep Kalesi'nden ayrılarak kendi ana topraklarına dönmeye karar verdi; yerine oğlunu ve Muzafferüddin'i bıraktı. Rakka'ya vardığında, önceden kararlaştırdıkları üzere kardeşi İmadüddin ile buluştu. Halep'e karşılık Sincar'ın verilmesi üzerine takas kararı kesinleşti. İzzettin, Şevval ayının yirmi dördünde kardeşi lehine yemin etti. İmadüddin tarafı Halep'i, İzzettin tarafı ise Sincar'ı teslim almak üzere karşılıklı görevliler gönderdi. 578 yılı Muharrem ayının yirmi birinde İmadüddin, Halep Kalesi'ne çıktı. En iyisini Allah bilir.

Sultan'ın Mısır'dan dönüşünün zikri: Sultan (Selahaddin), Kılıç Arslan ile barış yaptıktan sonra Mısır diyarına gitmiş, yerine yeğeni İzzeddin Ferruhşah'ı vekil bırakmıştı. Melik Sâlih'in vefatını haber alınca, toprakların Frenklerin eline geçmesinden korkarak Şam'a dönmeye karar verdi. Bu sırada Ferruhşah'ın da vefat haberi gelince azmi daha da arttı. 578 yılı Sefer ayında Şam'a ulaştı. Ardından Beyrut gazası için hazırlıklara başladı; zira Mısır'dan dönerken Frenk topraklarından bir barış antlaşması olmaksızın, onlara meydan okuyarak geçmişti. Beyrut'u kuşattı ancak bir sonuç alamadı. Frenkler toplanınca oradan ayrılıp Şam'a döndü. Orada, Musul elçilerinin Frenklerin yanına giderek onları Müslümanlara karşı savaşmaya kışkırttığı haberini aldı. Bunun üzerine onların yeminlerini bozduklarını ve asıl amaçlarının, Müslüman ordularının Allah'ın düşmanına karşı birleşmesini engellemek olduğunu anladı. Hemen hazırlıklara başladı. Durumu haber alan İmadüddin, Musul'a haber göndererek yardım ve ek asker istedi. Sultan ilerleyerek söz konusu yılın Cemaziyelevvel ayının on sekizinde Halep önüne geldi. Üç gün kaldıktan sonra ayın yirmi birinde gaza niyetiyle oradan ayrıldı. Bu sırada, Musul tarafıyla arası açılan ve Mücahideddin'den korkan Harran sahibi Muzafferüddin ile Sultan'ın arası düzeldi ve Muzafferüddin Sultan'a sığındı.

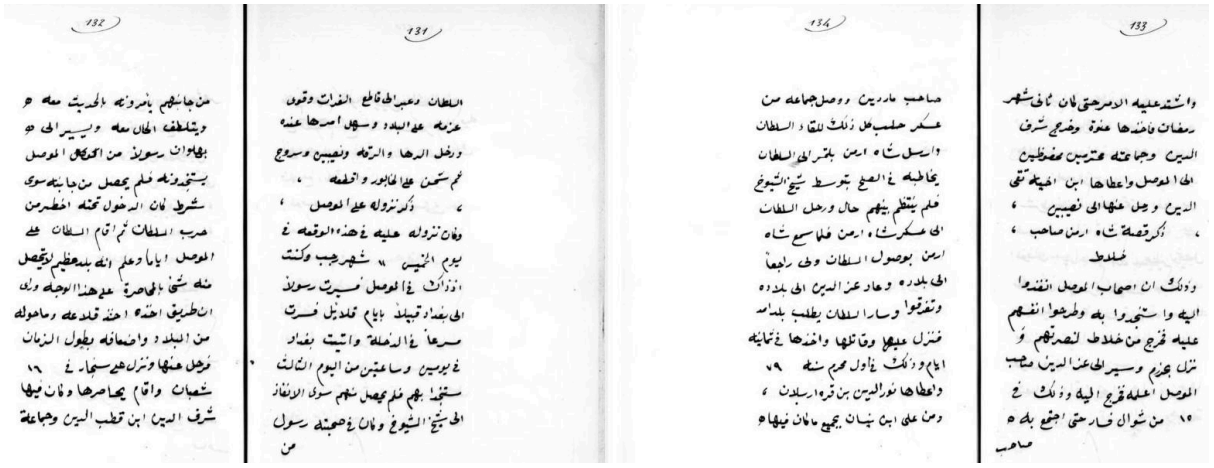

Sayfa 131, 132, 133, 134

السلطان وعبر الى قاطع الفرات وقوي عزمه على البلاد وسهل امرها عنده ودخل الرها والرقة ونصيبين وسروج ثم سكن على الخابور واقطعه ذكر نزوله على الموصل وكان نزوله عليه في هذه الواقعة في يوم الخميس ١٠ شهر رجب وكنت اذ ذاك في الموصل وسيرت رسولاً الى بغداد قبيل ذلك بايام قلائل فمرت سريعاً في الدجلة واتيت بغداد في يومين وساعتين من اليوم الثالث استنجد بهم فلم يحصل منهم سوى الانفاذ الى شيخ الشيوخ وكان في صحبته رسول من جانبهم يأمرونه بالحديث معه هـ ويتلطف الحال معه وسير الى هو بهلوان رسولاً من الموصل يستنجدونه فلم يحصل من جانبه سوى شرط كان الدخول تحته اخطر من حرب السلطان ثم اقام السلطان على الموصل اياماً وعلم انه بلد عظيم لا يحصل منه شئ بالمحاصرة عن هذا الوجه ورأى ان طريقه اخذه اخذ قلاعه وما حوله من البلاد واضعافه بطول الزمان ورحل عنها ونزل على سنجار في ١٦ شعبان واقام يحاصرها وكان فيها شرف الدين ابن قطب الدين وجماعة واشتد عليه الامر حتى كان ثاني شهر رمضان فاخذها عنوة وخرج شرف الدين وجماعته محترمين محفوظين الى الموصل واعطاها ابن اخيه تقي الدين ورحل عنها الى نصيبين ذكر قصة شاه ارمن صاحب خلاط وذلك ان اصحاب الموصل انفذوا اليه واستنجدوا به وطرحوا انفسهم عليه فخرج من خلاط لنصرتهم ونزل بمردين وسير الى عز الدين صاحب الموصل اعلمه قدومه اليه وذلك في ١٥ من شوال فارتحل حتى اجتمع به صاحب ماردين ووصل جماعة من عسكر حلب كل ذلك للقاء السلطان وارسل شاه ارمن يخاطبه في الصلح بتوسط شيخ الشيوخ فلم ينتظم بينهم حال ورحل السلطان الى عسكر شاه ارمن فلما سمع شاه ارمن بوصول السلطان ولى راجعاً الى بلاده وعاد عز الدين الى بلاده

يطلب بلد اره فنزل عليها وقاتلها واخذها في ثمانية ايام وذلك في اول محرم سنة ٧٩ واعطاها anوتفرقوا وسار السلط
نور الدين بن قره ارسلان ومن على ابن نبهان بجميع ما كان فيها هـ

Sultan (Selahaddin), Fırat'ın karşı yakasına geçti; buraları ele geçirme azmi güçlendi ve bölgenin işleri ona kolay geldi. Urfa (Ruha), Rakka, Nusaybin ve Suruç'a girdi. Ardından Habur çayı boyunda konakladı ve buraları ikta olarak dağıttı. Musul önlerine inişinin zikri: Selahaddin'in bu olaydaki ilk Musul kuşatması 578 yılı Recep ayının onuncu Perşembe günü başladı. Ben o sırada Musul'daydım; kuşatmadan birkaç gün önce Bağdat'a bir elçi gönderilmiştim. Dicle üzerinden hızla geçerek iki gün ve üçüncü günden de iki saatlik bir sürede Bağdat'a vardım. Onlardan (Abbasilerden) yardım istedim ancak Şeyhü'ş-Şüyûh'u göndermekten başka bir sonuç alamadım. Şeyh'in yanında, Sultan ile görüşmesini ve ona yumuşak davranmasını emreden bir elçi de vardı. Musul'dan Pehlivan'a da (İldenizli Atabeyi) yardım istemek üzere bir elçi gönderildi; fakat onun yardımı için öne sürdüğü şartlar, Sultan ile savaşmaktan daha tehlikeliydi. Sultan birkaç gün Musul önlerinde kaldı; ancak buranın kuşatmayla kolayca alınamayacak kadar büyük bir şehir olduğunu anladı. Şehri almanın yolunun, çevredeki kaleleri ve beldeleri tek tek ele geçirerek Musul'u zamanla zayıflatmak olduğunu gördü. Musul'dan ayrılıp 16 Şaban'da Sincar üzerine yürüdü. Sincar'da Kutbeddin'in oğlu Şerefeddin ve bir grup asker bulunuyordu. Kuşatma şiddetlendi ve Ramazan ayının ikinci günü Selahaddin orayı zorla (anveten) aldı. Şerefeddin ve adamları saygı görerek emniyet içinde Musul'a gönderildiler. Selahaddin Sincar'ı yeğeni Takiyüddin'e verdi ve oradan Nusaybin'e geçti.

Ahlatşah (Sökmen) sahibi Şah-ı Ermen'in kıssası: Musullular ona haber gönderip yardım istemişler, ona sığınmışlardı. Şah-ı Ermen onlara yardım etmek için Ahlat'tan çıktı ve Mardin'e indi. Musul sahibi İzzettin'e geldiğini bildiren bir haber gönderdi. 15 Şevval'de hareket ederek Mardin sahibiyle buluştu. Halep ordusundan da bir grup asker Sultan ile karşılaşmak üzere onlara katıldı. Şah-ı Ermen, Şeyhü'ş-Şüyûh aracılığıyla Sultan'a barış için haber gönderip onu meşgul etmeye çalıştı; ancak aralarında bir anlaşma sağlanamadı. Sultan, Şah-ı Ermen'in ordusunun üzerine yürüyünce, Şah-ı Ermen Sultan'ın yaklaştığını duyar duymaz geri dönüp kendi ülkesine kaçtı. İzzettin de kendi topraklarına döndü ve müttefikler dağıldı. Sultan ise Âmid (Diyarbakır) şehrine yöneldi, orayı kuşatıp savaştı ve sekiz gün içinde ele geçirdi. Bu olay 579 yılı Muharrem ayının başındaydı. Şehri Nureddin bin Kara Arslan'a verdi; İbn Nebhân'a da (şehrin eski sahibi) içindeki her şeyiyle birlikte bağışta bulundu.

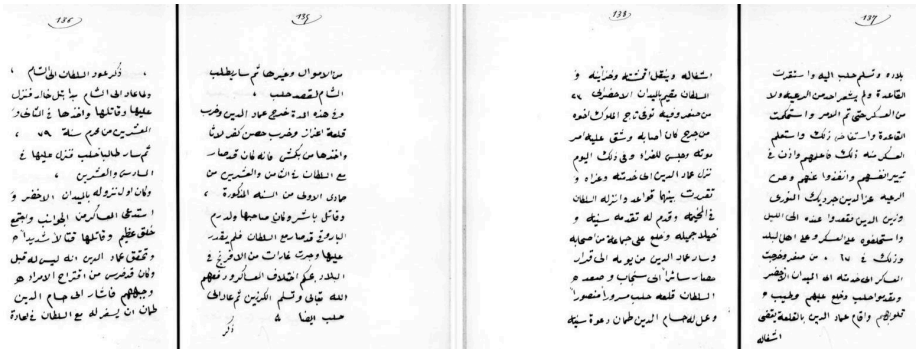

Sayfa 135, 136, 137, 138

بلاده وتسلم حلب اليه واستقرت القاعدة ولم يشعر احد من الرعية ولا من العسكر حتى تم الامر واستحكمت القاعدة واستفاض ذلك واستعلم العسكر منه ذلك فاعلمهم واذن في تسيير انفسهم وانفذوا عنهم وعن الرعية عز الدين جرديك النوري وزين الدين فتقصدوا عنده الى البلد واستخلفوه على العسكر وعلى اهل البلد وذلك في ٢٧ من صفر وخرج العسكر الى خدمته الى الميدان الاخضر وتقدموا حلب وخلع عليهم وطيب قلوبهم واقام عماد الدين بالقلعة يتصفى اشغاله وينقل تخته وخزائنه والسلطان مقيم بالميدان الاخضر في ٢٧ من صفر وفيه توفى تاج الملوك اخوه من جرح كان اصابه الدين الى خدمته وعزاه وتقررت بينهما قواعد وانزله adوشق عليه امر موته وجلس للعزاء وفي ذلك اليوم نزل عم السلطان في الخيمة وقدم له تقدمه سنية وخيلا جميلة وخلع على جماعة من اصحابه وسار عماد الدين من يومه الى قرار حصار سائراً الى سنجار وصعد السلطان قلعة حلب مسروراً منصوراً وجعل لجام الدين طمان دعوة سنية من الاموال وغيرها ثم سار يطلب الشام لقصد حلب وفي هذه المدة خرج عماد الدين وخرب قلعة اعزاز وخرب حصن كفر لاثا واخذها من بكتمر فانه كان قد صار مع السلطان في الثامن والعشرين من جمادى الاولى من السنة المذكورة وقاتل باشر وكان صاحبها ولد الام الباروقي قد صار مع السلطان فلم يقدر عليها وجرت غارات من الافرنج في البلاد بحكم اختلاف ولما عاد الى الشام بدأ amالعساكر ورفعهم الله تعالى وتسلم الكرزين ثم عاد الى حلب ايضاً ذكر عود السلطان الى الش بتل خالد فنزل عليها وقاتلها واخذها في الثاني والعشرين من محرم سنة ٧٩ ثم سار طالباً بحلب فنزل عليها في السادس والعشرين وكان اول نزوله بالميدان الاخضر واستدعى العساكر من الجوانب واجتمع خلق عظيم وقاتلها قتالاً شديداً وتحقق عماد الدين انه ليس له قبل وكان قد ضرس من اقتراح الامراء في وجههم فاشار الى حسام الدين طمان ان يصالح له مع السلطان في اعادة

(İmadüddin Zengi) memleketine dönüp Halep'i ona (Selahaddin'e) teslim etti. Düzen sağlandı; ne halktan ne de askerden hiç kimse iş tamamlanıp düzen pekişene kadar durumu fark etmedi. Olay yayılıp askerler durumu kesin olarak öğrenince, İmadüddin onlara durumu bildirdi ve gitmelerine izin verdi. Hem kendileri hem de halk adına İzzeddin Cerdik en-Nuri ve Zeyneddin'i gönderdiler. Onlar şehirde Sultan'ın yanına gittiler; Sultan onları askerin ve halkın başında vekil bıraktı. Bu olay Sefer ayının yirmi yedisinde gerçekleşti. Askerler hizmet arz etmek için "Meydan-ı Ahdar"a (Yeşil Meydan) çıktılar. Halep'in ileri gelenleri öne çıktı; Sultan onlara hilatler giydirdi ve gönüllerini hoş tuttu. İmadüddin ise işlerini tasfiye etmek, tahtını ve hazinelerini taşımak için kalede kaldı. Sultan ise Sefer ayının yirmi yedisinde Yeşil Meydan'da ikamet etmekteydi. Aynı gün kardeşi Tacülmülük, aldığı bir yaradan dolayı vefat etti. Sultan kardeşinin ölümüne çok üzüldü ve taziyeleri kabul etti. O gün İmadüddin, Sultan'ın huzuruna inerek taziyelerini sundu. Aralarında şartlar kararlaştırıldı; Sultan onu çadırında ağırladı, ona değerli hediyeler ve güzel atlar sundu, arkadaşlarından bir gruba hilatler giydirdi. İmadüddin aynı gün Sincar'a doğru yola çıktı. Sultan ise sevinçli ve muzaffer bir şekilde Halep Kalesi'ne çıktı. Câmuddin Tuman'a mallar ve diğer eşyalardan oluşan değerli bir bağışta bulundu. Daha sonra Halep'i kast ederek Şam'a yöneldi. Bu süre zarfında İmadüddin çıkmış; Azez Kalesi'ni, Keferlata Hisarı'nı yıkmış ve buraları (Sultan'ın safına geçen) Bektimur'dan geri almıştı. Bu olay söz konusu yılın Cemaziyelevvel ayının yirmi sekizindeydi. "Bâşir" ile savaştı; oranın sahibi Barukî'nin eşinin oğluydu ve Sultan'ın tarafına geçmişti. Ancak orayı ele geçiremedi. Orduların farklı yönlere dağılması sebebiyle ülkede Frenk akınları baş gösterdi; fakat Allah onları defetti. "El-Kerzîn"i teslim aldıktan sonra tekrar Halep'e döndü.

Sultan'ın Şam'a dönüşünün zikri: Şam'a döndüğünde işe Tel Halid'den başladı; orayı kuşatıp savaştı ve 579 yılı Muharrem ayının yirmi ikisinde ele geçirdi. Sonra Halep'i talep ederek yola çıktı ve ayın yirmi altısında oraya indi. İlk olarak Yeşil Meydan'da

konakladı. Her taraftan asker çağırdı; büyük bir kalabalık toplandı ve Halep ile şiddetli bir savaşa tutuştu. İmadüddin, Sultan'a karşı koyamayacağını anladı. Zaten emirlerin bitmek bilmeyen isteklerinden ve karşı çıkışlarından usanmıştı. Bunun üzerine Hüsameddin Tuman'a, Sultan ile bir barış yapması ve karşılıklı hakların iadesi konusunda aracı olması için işaret verdi.

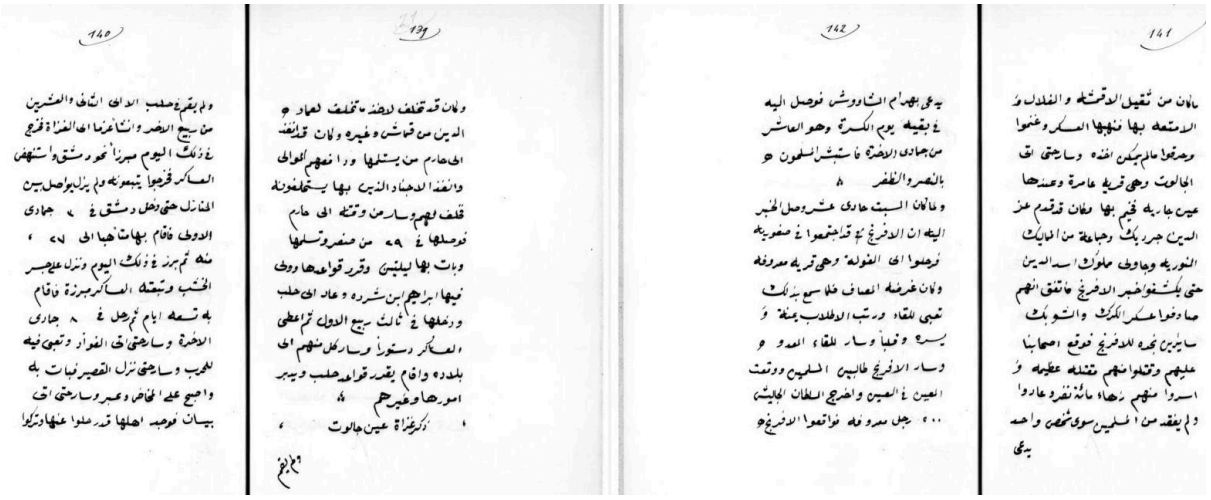

Sayfa 139, 140, 141, 142

ولما كان قد تخلف لاخته ما تخلف لعماد الدين من قماش وغيره وكان قد انفذ الى حارم من يتسلمها ورافقهم الموالي وانفذ الاجناد الذين بها يستحلفونه فحلف لهم وسار من وقته الى حارم فوصلها في ٢٩ من صفر وتسلمها وبات بها ليلتين وقرر قواعدها وولى فيها ابراهيم ابن شروه وعاد الى حلب ودخلها في ثالث ربيع الاول ثم اعطى العساكر دستورا وسار كل منهم الى بلده واقام يقرر قواعد حلب ويدبر امورها وغيرهم ذكر غزاة عين جالوت ولم يقم في حلب الا الى الثاني والعشرين من ربيع الآخر وسار غازيا الى الغزاة فخرج في ذلك اليوم مبرزا نحو دمشق واستنهض العساكر فخرجوا يتبعونه ولم يزل يواصل بين المنازل حتى دخل دمشق في ١٠ جمادى الاولى فاقام بها متاهبا الى ٢٧ منه ثم برز في ذلك اليوم ونزل على جسر الخشب وتبعته العساكر مبرزة فاقام به تسعة ايام ثم رحل في ٨ جمادى الآخرة وسار حتى اتى الفوار وتعبى فيه للحرب وسار حتى نزل القصير فبات به واصبح على المخاض وعبر وسار حتى اتى بيسان فوجد اهلها قد جلوا عنها وتركوا ما كان من ثقيل الامتعة والغلل والامتعة بها فنهبها العسكر وغنموا وصرفوا مالم يكن اخذه وسار حتى اتى جالوت وهي قرية عامرة وعندها عين جارية فخيم بها وكان قد قدم عز الدين جرديك وجماعة من المماليك النورية وجاولى مملوك اسد الدين حتى يكشفوا خبر الافرنج فاتفق انهم صادفوا عسكر الكرك والشوبك سائرين نحوه للافرنج فوقع اصحابنا عليهم وقتلوهم مقتله عظيمة واسروا منهم زهاء مائة نفرد عادوا ولم يفقد من المسلمين سوى شخص واحد يدعى يحيى بهرام الشاويش فوصل اليه في بقية يوم الكرة وهو العاشر من جمادى الآخرة فاستبشر المسلمون بالنصر والظفر ولما كان السبت حادي عشر وصل الخبر اليه ان الافرنج قد اجتمعوا في صفورية فرحلوا الى الفولة وهي قرية معروفة وكان غرضه المصاف فلما سمع بذلك تعبى للقاء ورتب الاطلاب يمنة ويسرة وقلبا وسار للقاء العدو وسار الافرنج طالبين المسلمين ووقعت العين في العين واخرج السلطان الحالية ٢٠٠٠ رجل معروفة فواقعوا الافرنج

İmadüddin'e (kız kardeşi için) bırakılan kumaş ve diğer eşyalar ayrıldıktan sonra, Harem kalesini teslim almak üzere görevliler gönderildi. Yerel beyler (mevâlî) onlara eşlik etti. Kaledeki askerler, kendisinden (Selahaddin'den) bağlılık yemini etmesini istediler; o da yemin etti ve vakit kaybetmeden Harem'e hareket etti. Sefer ayının yirmi dokuzunda oraya ulaşıp teslim aldı. Orada iki gece kalarak düzeni kurdu; İbrahim bin Şerve'yi oraya vali atadı ve Halep'e geri döndü. Rebiülevvel ayının üçünde Halep'e girdi. Ardından askerlere izin verdi; her biri kendi memleketine gitti. Sultan ise Halep'in nizamını sağlamak ve işlerini idare etmek üzere orada kaldı.

Ayn Câlût Gazasının Zikri: Halep'te ancak Rebiülahir ayının yirmi ikisine kadar kaldı ve gaza niyetiyle yola çıktı. O gün Şam'a doğru hareket ederek orduları topladı. Askerler onu takip etti; menzilleri aşarak Cemaziyelevvel ayının onunda Şam'a girdi. Burada hazırlıklarını tamamlamak için ayın yirmi yedisine kadar kaldı. O gün şehirden çıkıp Cisrü'l-Haşeb'de (Ahşap Köprü) konakladı; ordular da arkasından gelerek orada toplandı. Burada dokuz gün kaldıktan sonra 8 Cemaziyelahir'de hareket etti. "El-Fevvâr" denilen yere varıp orada savaş düzeni aldı. İlerleyip "El-Kuseyr"e indi ve geceyi orada geçirdi. Sabahleyin nehrin geçit yerine (mehâd) ulaştı, nehri geçip Beysân'a vardı. Şehir halkının kaçtığını, ağır yüklerini ve zahirelerini geride bıraktıklarını gördü. Askerler buraları yağmalayıp ganimet aldılar, geri kalanları ise imha ettiler. Sultan ilerleyerek, içinde gür bir pınar olan mamur Ayn Câlût köyüne ulaştı ve orada ordugah kurdu.
Bu sırada İzzeddin Cerdik, bir grup Nuriye memlükü ve Esededdin'in memlükü Câvlı, Frenklerin durumunu keşfetmek üzere öncü olarak gönderilmişti. Bu öncü birlik, Frenklerin yardımına giden Kerek ve Şubek askerleriyle karşılaştı. Adamlarımız onlara saldırıp büyük bir kısmını kılıçtan geçirdiler ve yaklaşık yüz kişiyi esir alarak geri döndüler. Müslümanlardan sadece Yahya Behrâm eş-Şâvîş adında bir kişi şehit oldu. Bu zafer haberi, Cemaziyelahir ayının onuncu günü akşamı Sultan'a ulaştı; Müslümanlar bu zaferle büyük sevinç duydular. Ayın on biri Cumartesi günü, Frenklerin "Seffûriye"de toplandığı haberi gelince, Sultan bilinen bir köy olan "El-Fûle"ye hareket etti. Amacı meydan savaşı yapmaktı. Düşmanın yaklaştığını duyunca savaş düzenine girdi; birlikleri sağ, sol ve merkez olarak tertip edip düşmanı karşılamak üzere ilerledi. Frenkler de Müslümanların üzerine yürüdü ve iki ordu karşı karşıya geldi (ayn fi'l-ayn). Sultan, seçkin iki bin askerini (hâliye) öne çıkardı ve onlar Frenklerle çarpışmaya başladılar.

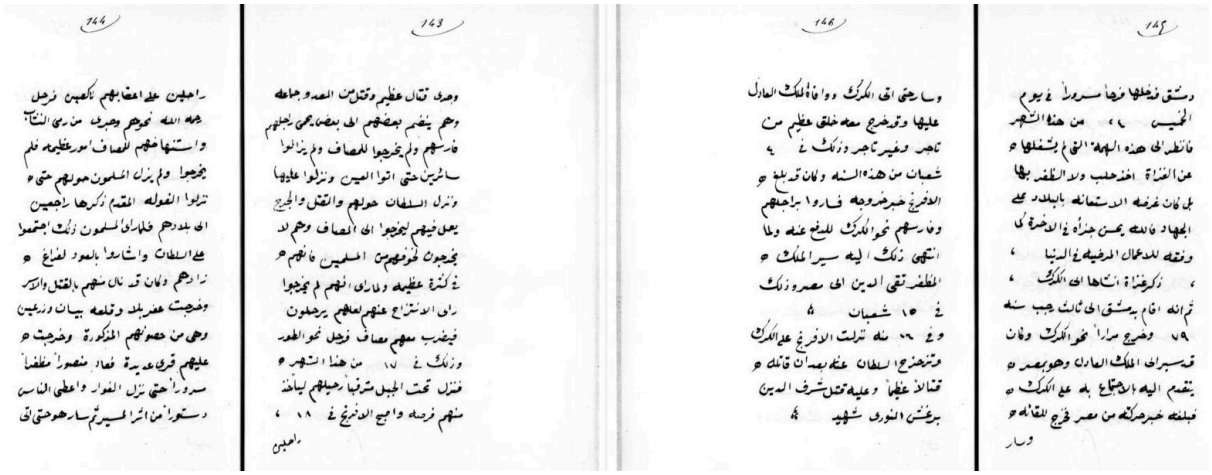

Sayfa 143, 144, 145, 146

وجرى قتال عظيم وقتل من العدو جماعة وهم ينضم بعضهم الى بعض حتى يلحقهم فارسهم ولم يخرجوا للمصاف ولم يزالوا سائرين حتى اتوا العين ونزلوا عليها ونزل السلطان حولهم والقتل والجيح يعمل فيهم ليخرجوا الى المصاف وهم لا يخرجون لخوفهم من المسلمين فانهم في كثرة عظيمة ولما رأى انهم لم يخرجوا رأى الانزاع عنهم لعلهم يرحلون فيضرب معهم مصاف ورحل نحو الطور وذلك في ١٧ من هذا الشهر ونزل تحت الجبل مترقباً رحيلهم ليأخذ منهم فرصة واصبح الفرنج في ١٨ راجعين راحلين على اعقابهم نادمين فرحل رحمه الله نحوهم وجرى من رمي النشاب واستنهاضهم للمصاف امور عظيمة فلم يخرجوا ولم يزل المسلمون حولهم حتى نزلوا الفوله المقدم ذكرها راجعين الى

بلادهم فلما رأى المسلمون ذلك اجتمعوا على السلطان واشاروا بالعود لضياع زادهم وكان قد نال منهم بالقتل والاسر وخرجت عقر بلد وقلعة بيسان وخرجت وهي من حصونهم المذكورة وخرجت عليهم قرى عديدة فعاد منصوراً مظفراً مسروراً حتى نزل الفوار واعطى الناس دستوراً من اثر السير ثم سار هو حتى اتى دمشق ودخلها وجهاً مسروراً في يوم الخميس ٢٠ من هذا الشهر فانظر الى هذه الهمة التي لم يشغلها عن الغزاة اخذ حلب ولا الظفر بها بل كان غرضه الاستعانة بالبلاد على الجهاد فالله يحسن جزاءه في الآخرة كما وفقه للاعمال المرضية في الدنيا ذكر غزاة اتاها الى الكرك ثم انه اقام بدمشق الى ثالث رجب سنة ٧٩ وخرج مراراً نحو الكرك وكان قد سار الملك العادل وهو بمصر يتقدم اليه الاجتماع به على الكرك فبلغته خبر حركته من مصر فخرج للقائه وسار حتى اتى الكرك ووافاه الملك العادل عليها وتوزع معه خلق عظيم من تاجر وغير تاجر وذلك في ٤ شعبان من هذه السنة ولما كان قد بلغ الافرنج خبر خروجه فاروا يراجمهم وفارسهم نحو الكرك للدفع عنه ولما انتهى خبر ذلك اليه سير الملك المظفر تقي الدين الى مصر وذلك في ١٥ شعبان وفي ١٦ منه نزلت الافرنج على الكرك وتزحزح السلطان عنه بعد ان قاتله قتالاً عظيماً وعليه قتل شرف الدين برغش النوري شهيد

Büyük bir savaş vuku buldu; düşmandan bir grup öldürüldü. Düşman birlikleri, süvarileri kendilerine yetişene kadar birbirlerine kenetlenerek ilerlediler ve meydan savaşına yanaşmadılar. Nihayet pınara (Ayn) ulaşıp oraya indiler. Sultan da çevrelerine konakladı; onları meydan savaşına zorlamak için üzerlerinde kılıç ve mızrak (katl ve cehy) işledi, ancak Müslümanların heybetinden korktukları için -ki Müslümanlar büyük bir kalabalık halindeydi- çıkmadılar. Sultan, onların savaş meydanına çıkmayacaklarını anlayınca, belki geri çekilirler de yolda bir meydan savaşı yapabilirim düşüncesiyle kuşatmayı kaldırmayı uygun gördü ve bu ayın (Cemaziyelahir) 17'sinde Tabor Dağı (Tûr) tarafına yöneldi. Dağın eteğine inerek, bir fırsat yakalamak umuduyla onların çekilmesini bekledi. 18'inci günün sabahında Frenkler, pişmanlık içinde kendi izlerini takip ederek geri çekilmeye başladılar. Sultan (Allah rahmet etsin) üzerlerine yürüdü; ok atışları ve onları savaşa çekme gayretleriyle büyük olaylar yaşandı. Fakat yine de çıkmadılar. Müslümanlar, onlar memleketlerine dönmek üzere daha önce zikredilen El-Fûle'ye inene kadar çevrelerinden ayrılmadılar. Müslümanlar bu durumu görünce Sultan'ın etrafında toplandılar ve azıklarının tükenmesi sebebiyle geri dönülmesini tavsiye ettiler. Bu seferde düşmandan öldürülen ve esir edilenlerle önemli bir başarı elde edilmişti; Beysân kalesi ve şehri ile onlara ait bahsedilen diğer kalelerden ve köylerden pek çok ganimet çıkarılmıştı. Sultan, muzaffer ve sevinçli bir şekilde dönerek El-Fevvâr'a indi; seferin yorgunluğu üzerine askerlere izin (destur) verdi. Ardından ilerleyerek Şam'a vardı ve bu ayın 20'nci Perşembe günü şehre sevinçle girdi. Halep'i almanın ve ona zaferle hükmetmenin kendisini gazadan alıkoymadığı şu yüksek himmete bakınız; bilakis amacı, bu toprakları cihat yolunda bir dayanak yapmaktı. Allah, dünyada razı olduğu amellere muvaffak kıldığı gibi, ahirette de mükafatını güzel eylesin.

Kerek üzerine yapılan gazanın zikri: Sultan, 579 yılı Receb ayının üçüncüsüne kadar Şam'da kaldı ve Kerek tarafına defalarca sefer düzenledi. O sırada Mısır'da bulunan el-Melikü'l-Adil'e, Kerek'te kendisiyle buluşması için haber göndermişti. Adil'in Mısır'dan hareket ettiği haberi ulaşınca onu karşılamak için yola çıktı. Kerek'e ulaştığında el-Melikü'l-Adil de tüccarlar ve diğerlerinden oluşan büyük bir kalabalıkla oraya gelip Sultan'a katıldı; bu olay söz konusu yılın 4 Şaban günüydü. Frenkler Sultan'ın çıkış haberini alınca, piyade ve süvarileriyle Kerek'i savunmak üzere harekete geçtiler. Bu haber Sultan'a ulaştığında, 15 Şaban'da el-Melikü'l-Muzaffer

Takiyüddin'i Mısır'a gönderdi. Ayın 16'sında Frenkler Kerek'e indiler; Sultan, onlarla büyük bir savaşa tutuştuktan sonra oradan geri çekildi. Bu çarpışmalar sırasında Şerefeddin Bergüş en-Nuri şehit düştü.

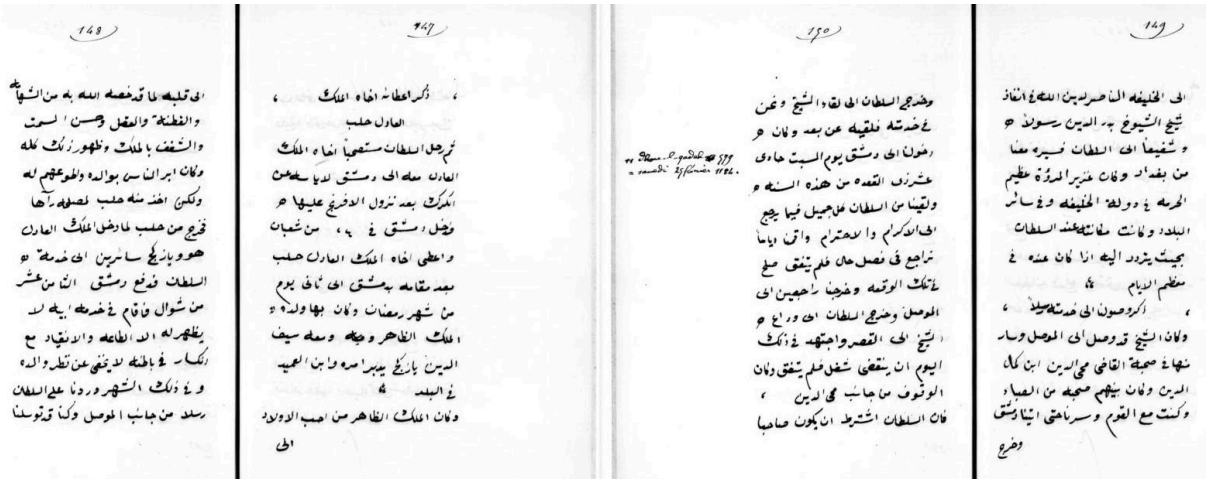

Sayfa 147, 148, 149, 150

ذكر اعطائه اخاه الملك العادل حلب ، ثم رحل السلطان مصطحباً اخاه الملك العادل معه الى دمشق لاداء حق الدرك بعد نزول الافرنج عليها هـ ودخل دمشق في 4 من شعبان واعطى اخاه الملك العادل حلب بعد مقامه بدمشق الى ثاني يوم من شهر رمضان وكان بها ولده الملك الظاهر ومعه سيف الدين يازكوج يدبر امره وابن العميد في البلد وكان الملك الظاهر من احب الاولاد الى قلبه لما قد خصه الله به من الشهامة والفطنة والعقل وحسن السمت والشغف بالملك وظهور ذلك كله وكان ابر الناس بوالده واطوعهم له ولكن اخذ منه حلب لمصلحة راها فخرج من حلب لما رحل الملك العادل هو ويازكوج سائرين الى خدمة السلطان فوفى دمشق الى الثاني عشر من شوال واقام في خدمة ابيه لا يظهر له الا الطاعة والانقياد مع انكار في باطنه لا يخفى عن نظر والده وفي ذلك الشهر وردنا على السلطان رسل من جانب الموصل وكنا قد وصلنا الى الخليفة الناصر لدين الله في انفاذ شيخ الشيوخ بدر الدين رسولا هـ وشفيعا الى السلطان فبرز معنا من بغداد وكان غزير المروة عظيم الحرمة في دولة الخليفة وفي سائر البلاد وكانت مكانته عند السلطان بحيث يتردد اليه اذا كان عنده في معظم الايام ، الوصول الى خدمته هـ وكان الشيخ قد وصل الى الموصل وسار منها في صحبة القاضي محيي الدين ابن زكي الدين وكان بينهم صحبة من الصبا وكنت مع القوم وسرنا حتى اتينا دمشق وخرج السلطان للقاء الشيخ ونحن في خدمته فلقيه عن بعد وكان هـ دخولنا الى دمشق يوم السبت حادي عشر ذي القعدة من هذه السنة هـ ولقينا من السلطان كل جميل فيما يرجع الى الاكرام والاحترام واقمنا اياما نراجع في فصل حال فلم يتفق صلح في ذلك الوقت وخرجنا راجعين الى الموصل وخرج السلطان الى وداع هـ الشيخ الى القصر واجتهد في ذلك اليوم ان ينقضي شغل فلم يتفق وكان الوقوف من جانب محيي الدين فان السلطان اشترط ان يكون صاحبا

Kardeşi el-Melikü’l-Adil’e Halep’i vermesinin zikri: Sonra Sultan, kardeşi el-Melikü’l-Adil’i yanına alarak, Frenklerin oraya inmesinden sonra savunma görevini yerine getirmek üzere Şam’a hareket etti. Şaban ayının 4’ünde Şam’a girdi. Şam’da Ramazan ayının ikinci gününe kadar kaldıktan sonra kardeşi el-Melikü’l-Adil’e Halep’i verdi. O sırada orada (Halep’te) oğlu el-Melikü’z-Zahir bulunuyordu; yanında işlerini idare eden Seyfeddin Yazkuş ve şehirde İbnü’l-Amid vardı. El-Melikü’z-Zahir, Allah’ın ona bahşettiği yiğitlik, anlayış, akıl, güzel ahlak ve hükümdarlığa olan tutkusu sebebiyle babasının kalbine en yakın olan çocuklarından biriydi ve tüm bu özellikleri onda zahirdi. Babasına karşı insanların en hayırlısı ve en itaatkar olanıydı. Fakat Sultan, gördüğü bir maslahat gereği Halep’i ondan aldı. El-Melikü’l-Adil oraya hareket edince, o da Yazkuş ile birlikte Halep’ten çıkarak Sultan’ın hizmetine gitmek üzere yola koyuldular. Şevval ayının on ikisinde Şam’a ulaştı ve babasının hizmetinde kalarak ona sadece itaat ve boyun eğme gösterdi; ancak içinde

babasının gözünden kaçmayan bir hoşnutsuzluk vardı. O ay içinde Musul tarafından Sultan'a elçiler geldi; biz de o sırada, Halife el-Nasır Lidinillah'ın Şeyhü'ş-Şüyuh Bedreddin'i bir elçi ve Sultan nezdinde bir şefaatçi olarak göndermesi için (Bağdat'a) ulaşmıştık. O da bizimle birlikte Bağdat'tan çıktı. O, mürüvveti bol, Halife'nin devletinde ve diğer tüm beldelerde hürmeti büyük bir kimseydi. Sultan katındaki makamı öyleydi ki, Sultan çoğu günlerde bizzat onu ziyaret ederdi. Şeyh, Musul'a varmış ve oradan, çocukluktan beri aralarında dostluk bulunan Kadı Muhyiddin İbn Zekiyüddin ile birlikte yola çıkmıştı. Ben de bu toplulukla beraberdim; Şam'a gelene kadar yol aldık. Sultan, Şeyh'i karşılamak için çıktı, biz de onun hizmetindeydik; onu uzaktan karşıladı. Şam'a girişimiz bu yılın Zilkade ayının on birinci Cumartesi günüydü. İkram ve saygı hususunda Sultan'dan her türlü güzelliği gördük. Durumun neticelenmesi için görüşmeler yaparak günlerce kaldık, fakat o sırada bir sulh nasip olmadı. Musul'a dönmek üzere yola çıktık. Sultan, Şeyh'i uğurlamak için Kasr'a kadar çıktı ve o gün işin bitmesi için çabaladıysa da bir sonuca varılamadı. Duraksama Muhyiddin tarafındandı; zira Sultan, onun belirli bir bölgenin sahibi olmasını şart koşmuştu.

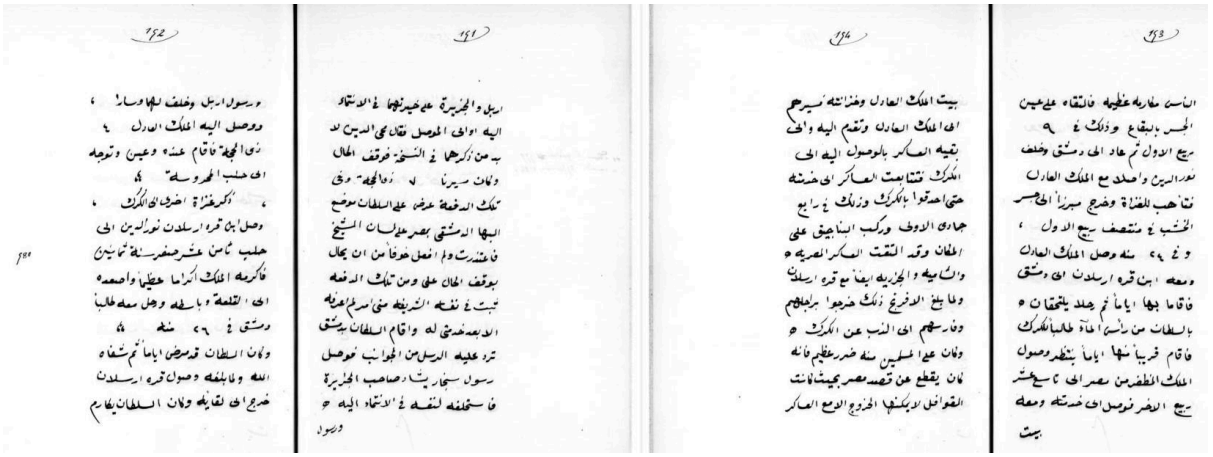

Sayfa 151, 152, 153, 154

اربل والجزيرة عن غيرهما في الاستناد اليه فابى الموصل فقال محيي الدين لا بد من ذكرهما في النسخة فوقف الحال وكان سيرنا في 7 ذي الحجة وفي تلك الدفعة عرض على السلطان موضع اليها دمشق بصرى فكان الشيخ فاعتذرت ولم افعل خوفاً من ان يحال بوقف الحال على ومن تلك الدفعة ثبت في نفسه الشريفة مني ما لم اعرفه الا بعد خدمتي له واقام السلطان بدمشق ترد عليه الرسل من الجوانب فوصل رسول سنجار ثم صاحب الجزيرة فاستحلفه لنفسه في الاستناد اليه هـ ورسول اربل وخلف لهما وسار ، ووصل اليه الملك العادل في 4 ذي الحجة فاقام عنده وعين وتوجه الى حلب المحروسة هـ ، ذكر غزاة اخرى الى الكرك ، وصل ابن قره ارسلان نور الدين الى حلب ثامن عشر صفر سنة ثمانين قد مرض anفاكرمه الملك اكراماً عظيماً واصعده الى القلعة وبالطاعة وجل معه طالباً دمشق في 6 منه هـ وكان السلط اياماً ثم شفاه الله ولما بلغه وصول قره ارسلان خرج الى لقائه وكان السلطان يكرم الناس مكرمة عظيمة فالتقاه على عين الجر بالبقاع وذلك في 9 ربيع الاول ثم عاد الى دمشق وخلف نور الدين واصلح مع الملك العادل فتاهب للغزاة وخرج الى دمشق anمبرزاً الى جسر الخشب في منتصف ربيع الاول ، وفي 4 منه وصل الملك العادل ومعه ابن قره ارسل قريباً منها اياماً ينتظر وصول الملك amفاقاما بها اياماً ثم وصلا يلتحقان بالسلطان من رأس الماء طالباً للكرك فاق المظفر من مصر الى تاسع عشر ربيع الاخر فوصل الى خدمته ومعه بيت الملك العادل وهداته فسيرهم الى الملك العادل وتقدم اليه والى بقية العساكر بالوصول اليه الى الكرك فتتابعت العساكر الى خدمته حتى احدقوا بالكرك وذلك في رابع جمادى الاولى وركب المجانيق على الحصن وقد التقت العساكر المصرية والشامية والجزيرية ايضاً مع قره ارسلان ولما بلغ الافرنج ذلك خرجوا برجلهم وفارسهم الى الذب عن الكرك هـ وكان على المسلمين منه ضرر عظيم فانه كان يقطع عن قصد مصر بحيث كانت القوافل لا يمكنها الخروج الا مع العساكر

Erbil ve Cezire'nin kendisine bağlanması konusunda ısrar edince Musul tarafı buna yanaşmadı. Muhyiddin, "Nüshada bu ikisinin mutlaka zikredilmesi gerekir" deyince işler durma noktasına geldi. Bizim yola çıkışımız Zilhicce'nin 7'sinde gerçekleşti. O sırada Sultan bana Şam yakınlarındaki Busra mevkini teklif etti; ancak işlerin tıkanmasının bana mal edilmesinden çekinerek nazikçe geri çevirdim. Bu olaydan sonra Sultan'ın gönlünde, ancak hizmetine girdikten sonra fark edeceğim bir yer edindim. Sultan Şam'da kalmaya devam ederken dört bir yandan elçiler geliyordu; önce Sincar elçisi, ardından Cezire sahibi geldi ve kendisine bağlılık yemini etti. Erbil elçisi de gelip yemin ettikten sonra ayrıldı. Zilhicce'nin 4'ünde el-Melikü'l-Adil gelip bir süre kaldıktan sonra Halep'e doğru yola çıktı. Kerak üzerine yapılan bir diğer seferin zikri: Nuruddin bin Kararslan, Sefer ayının 18'inde Halep'e ulaştı. Sultan ona büyük ikramlarda bulunup kaleye çıkardı. Sultan bir süre rahatsızlandıktan sonra şifa buldu ve Kararslan'ın geldiğini duyunca onu karşılamak üzere yola çıktı. Sultan insanlara çok cömert davranırdı; onunla Rebiülevvel'in 9'unda Bikâ vadisindeki Ayn el-Cerr'de buluştu. Ardından Şam'a dönüp Nuruddin'i orada bıraktı ve el-Melikü'l-Adil ile arayı düzelterek gazaya hazırlandı; Rebiülevvel'in ortasında Cisr el-Haşeb'e hareket etti. Ayın 4'ünde el-Melikü'l-Adil ve İbn Kararslan Şam'a gelip birkaç gün kaldılar, sonra Kerak yolundaki Sultan'a yetiştiler. Sultan, Mısır'dan el-Melikü'l-Muzaffer'in gelmesini bekleyerek Kerak yakınlarında konakladı. Rebiülahir'in 19'unda Muzaffer ulaştı; beraberindeki hediyeleri el-Melikü'l-Adil'e gönderdi. Tüm ordulara Kerak'a toplanma emri verildi. Cumadelula'nın 4'ünde kaleyi kuşatıp mancınıkları kurdular. Mısır, Şam ve Cezire orduları Kararslan ile birleşmişti. Frenkler durumu haber alınca Kerak'ı savunmak için tüm güçleriyle (piyade ve süvarileriyle) harekete geçtiler. Bu kale Müslümanlara büyük zarar veriyordu; zira Mısır yolunu kesiyor, kervanlar ancak ordular eşliğinde dışarı çıkabiliyordu.

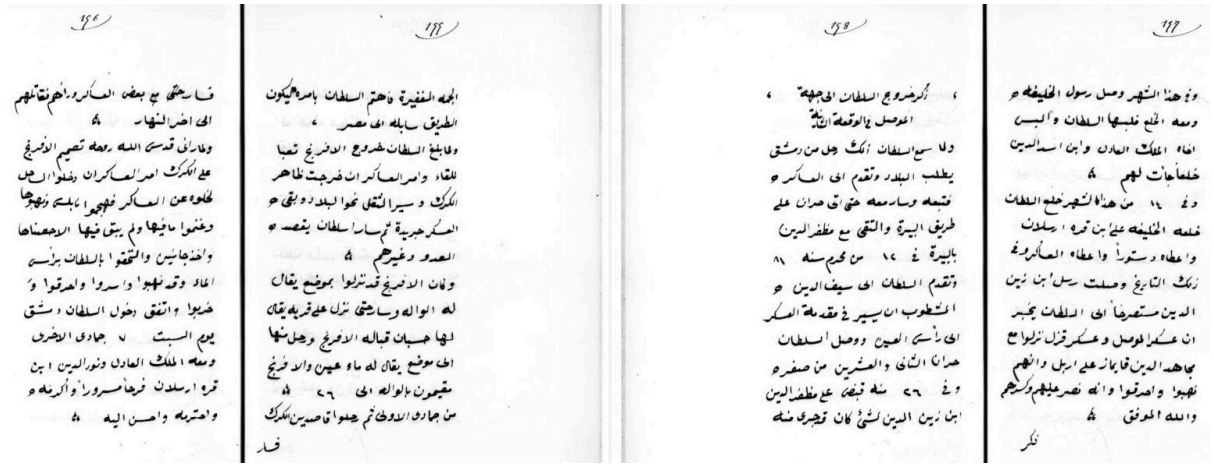

Sayfa 155, 156, 157, 158

وفي هذا الشهر وصل رسول الخليفة هـ ومعه الخلع فلبسها السلطان والبس اخاه الملك العادل وابن اسد الدين خلعاً جاءت لهم هـ وفي 14 من هذا الشهر خلع السلطان خلعة الخليفة على ابن قره ارسلان واعطاه دستورا واعطاه العساكر وفي ذلك التاريخ وصلت رسل ابن زين الدين متصرفا الى السلطان يخبر ان عسكر الموصل وعسكر قزل نزلوا مع مجاهد الدين فايماز على اربل وانهم نهبوا واحرقوا وانه نصر عليهم وكسرهم والله الموفق هـ ، ذكر خروج السلطان الى جهة الموصل والوقعة الثانية ولما سمع السلطان ذلك رحل من دمشق يطلب البلاد وتقدم الى العساكر فتبعوه وسار معه حتى اتى حران على طريق البيرة والتقى مع مظفر الدين بالبيرة في 12 من محرم سنة 81 وتقدم السلطان الى سيف الدين

المشطوب ان يسير في مقدمة العسكر الى رأس العين ووصل السلطان حران الثاني والعشرين من صفره وفي 26 منه قبض على مظفر الدين ابن زين الدين لشيء كان يجري منه الجهة السفيرة فاهتم السلطان بامرها ليكون الطريق سابلة الى مصر هـ ولما بلغ السلطان خروج الافرنج تعب للقاء وامر العساكر فخرجت ظاهر الكرك وسير الثقل نحو البدر وبقي هـ العسكر جريدة ثم سار السلطان يقصد هـ العدو وغيرهم هـ ولما ان الافرنج قد نزلوا بموضع يق له الواله al واشتى نزل على قرية يقال لها حبان قبالة الافرنج ورحل منها الى موضع يقال له ماء عين والافرنج مقيمون بالواله الى 26 من جمادى الاولى ثم رحلوا قاصدين الكرك فـ فارتحل مع بعض العساكر واهم مقاتلتهم الى اخر النهار هـ ولما رأى قدس الله روحه تصميم الافرنج على الكرك امر العساكر ان دخلوا البلد ليلووا عن العساكر فهجموا نابلس ونهبوها وغنموا ما فيها ولم يبق فيها الا حصنها واخذوا جانياً والتحقوا بالسلطان برأس الماء وقد نهبوا واسروا واحرقوا وضربوا واتفق دخول السلطان دمشق يوم السبت 7 جمادى الاخرى ومعه الملك العادل ونور الدين ابن قره ارسلان فرحاً مسروراً واكرمه هـ واحترمه واحسن اليه هـ

Bu ay içerisinde Halife'nin elçisi beraberinde hil'atlerle (onur giysileriyle) geldi. Sultan bu hil'atleri giydi; ayrıca kardeşi el-Melikü'l-Adil ile Esedüddin'in oğluna da kendileri için gönderilen hil'atleri giydirdi. Ayın 14'ünde Sultan, Halife'nin hil'atini İbn Karaslan'a giydirerek ona izin ve asker verdi. Aynı tarihte İbn Zeyneddin'in elçileri Sultan'a gelerek; Musul ve Kızıl ordularının Mücahidüddin Kaymaz ile birlikte Erbil üzerine yürüdüklerini, orayı yağmalayıp yaktıklarını ancak kendisinin onlara galip gelerek onları bozguna uğrattığını haber verdi. Başarı Allah'tandır. Sultan'ın Musul tarafına çıkışı ve ikinci vakayı zikredersek; Sultan bunu duyunca memleketlerini korumak için Şam'tan ayrıldı ve ordulara ilerlemelerini emretti. Onlar da peşinden gittiler. Bire yolu üzerinden Harran'a geldi ve 12 Muharrem 581 tarihinde Bire'de Muzafferüddin ile buluştu. Sultan, Seyfeddin el-Meştub'a ordunun öncü birliği olarak Resulayn'a gitmesini emretti. Sultan kendisi ise Safer ayının 22'sinde Harran'a ulaştı. Ayın 26'sında, takındığı bazı tavırlar sebebiyle Muzafferüddin bin Zeyneddin'i tutukladı. Sultan, Mısır yolunun güvenli ve işlek olması için aşağı (Sefire) bölgesinin işlerine ehemmiyet verdi. Frenklerin çıktığı haberi gelince Sultan hazırlıklara başladı ve ordunun Kerak dışına çıkmasını emretti; ağırlıkları Bedr tarafına gönderip ordunun geri kalanını hafif (hareket kabiliyeti yüksek) bıraktı. Ardından düşmanın üzerine yürüdü. Frenkler el-Vale denilen yere inmişlerdi; Sultan da onlara karşı Habban köyüne konakladı. Oradan Maeyn denilen yere geçti. Frenkler 26 Cemaziyelevvel'e kadar Vale'de kaldılar, sonra Kerak'a yöneldiler. Sultan ordunun bir kısmıyla hareket ederek gün bitimine kadar onlarla çarpıştı. Allah ruhunu kutsasın, Sultan Frenklerin Kerak üzerindeki kararlılığını görünce, ordularına şehre girmelerini ve düşmanı şaşırtmalarını emretti. Müslüman askerler Nablus'a hücum ederek orayı yağmaladılar ve ganimet aldılar; geride kalesinden başka bir şey bırakmadılar. Birçok esir alıp yakıp yıktıktan sonra Re'sü'l-Ma mevkiinde Sultan'a katıldılar. Sultan, yanında el-Melikü'l-Adil ve İbn Karaslan olduğu halde, büyük bir sevinç ve huzurla 7 Cemaziyelahir Cumartesi günü Şam'a girdi; onlara ikram ve saygı gösterip ihsanlarda bulundu.

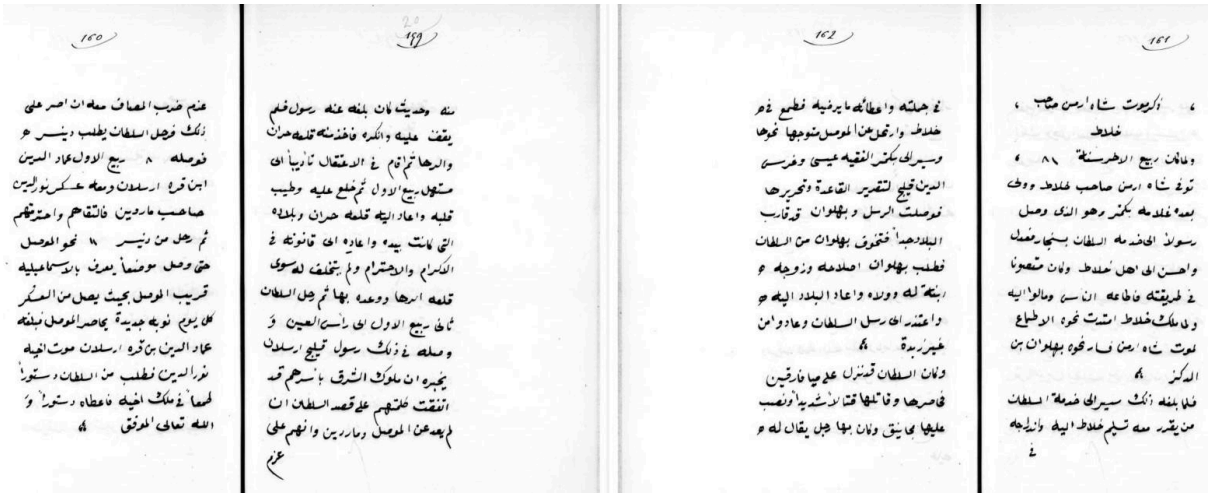

Sayfa 159, 160, 161, 162

منه وحديثه كان بلغه عنه رسول فلم يقف عليه وانكره فاخذ منه قلعه حران والرها ثم اقام في الاعتقال تأديباً الى متهل ربيع الاول ثم خلع عليه وطيب قلبه واعاد اليه قلعه حران وبلاده التي كانت بيده واعاده الى قانونه في الاكرام والاحترام ولم يتخلف له سوى قلعه الرها ووعده بها ثم رحل السلطان ثاني ربيع الاول الى رأس العين ووصله في ذلك رسول تيلج ارسلان يخبره ان ملوك الشرق بامرهم قد اتفقت كلمتهم على قصد السلطان ان لم يبعد عن الموصل وساررين وانهم على عزم عزم ضرب المصاف معه ان اصر على ذلك ورحل السلطان يطلب دنيسر فوصلها 8 ربيع الاول ومعه عسكر نور الدين ابن قره ارسلان ومعه عسكر نور الدين صاحب ماردين فالتقاهم واحترمهم ثم رحل من دنيسر 11 نحو الموصل حتى وصل موضعاً يعرف بالاسماعيليه قريب الموصل بحيث يصل من العسكر كل يوم نوبة جديدة يحاصر الموصل فبلغنه عاد الدين بن قره ارسلان موت اخيه نور الدين فطلب من السلطان دستوراً لمضائه في ملك اخيه فاعطاه دستوراً والله تعالى الموفق ، الكر بوت شاه ارمن صاحب خلاط وكان ربيع الاخر سنة 81 توفي شاه ارمن صاحب خلاط وولي بعده غلامه بكمر وهو الذي وصل رسولاً الى خدمة السلطان بسنجار فعدل واحسن الى اهل خلاط وكان متصوفاً في طريقته فاطاعه الناس ومالوا اليه والى ملك خلاط اشتدت نحوه الاطماع لموت شاه ارمن فسار نحوه بهلوان بن الدكز فلما بلغه ذلك سير الى خدمة السلطان من يقدر معه تسليم خلاط اليه واندراجه في جملته واعطائه ما يرضيه فطمع في خلاط وارتحل عن الموصل متوجهاً نحوها وسير الى بكمر الفقيه عيسى وغرس الدين قبلي لتقدير القاعدة وتحريرها فوصلت الرسل و بهلوان قد قارب البلاد جداً فتنحرف بهلوان من السلطان فطلب بهلوان اصطلاحه وزوجه ابنته له وولده واعاد البلاد اليه واعتذر الى رسل السلطان وعادوا من غير زبدة وكان السلطان قد نزل على ميافارقين فحاصرها وقاتلها قتالاً شديداً ونصب عليها مجانيق وكان بها جبل يق له

Onun hakkında (Muzafferüddin) kendisine bir elçi aracılığıyla haber ulaşmıştı ancak Sultan buna itibar etmedi ve onu reddetti. Ardından Harran ve Urfa kalelerini ondan aldı. Rebiülevvel ayının başına kadar terbiye amacıyla tutuklu kaldı; sonra Sultan ona hil'at giydirip gönlünü aldı, Harran kalesini ve elindeki diğer toprakları ona geri verdi. Onu eski saygın konumuna iade etti, sadece Urfa kalesi kendisinde kaldı ve onu da daha sonra vereceğini vaat etti. Sultan, Rebiülevvel'in ikisinde Resulayn'a doğru yola çıktı. Orada kendisine Teylec Arslan'ın elçisi ulaştı; Doğu hükümdarlarının, Sultan eğer Musul'dan uzaklaşmazsa ona saldırmak üzere birleştiklerini ve bu konuda ısrarcı olursa meydan savaşı yapmaya kararlı olduklarını bildirdi. Sultan, Düneysir'e doğru hareket etti ve Rebiülevvel'in 8'inde oraya ulaştı. Yanında İbn Karaslan'ın ordusu ve Mardin sahibi Nuruddin'in ordusu vardı; Sultan onları karşılayıp hürmet gösterdi. Ayın 11'inde Düneysir'den Musul'a doğru yola çıktı ve Musul yakınlarındaki İsmailiye denilen yere ulaştı. Orada her gün ordudan yeni bir birlik Musul'u kuşatmak üzere geliyordu. Bu sırada İbn Karaslan'a kardeşi Nuruddin'in ölüm haberi ulaştı; kardeşinin yerine geçmek için Sultan'dan izin istedi,

Sultan da ona izin verdi. Başarı Allah'tandır. Ahlat sahibi Şah-ı Ermen'in vefatı: 581 yılı Rebiülahirinde Ahlat hükümdarı Şah-ı Ermen vefat etti. Yerine, daha önce Sincar'da Sultan'ın hizmetine elçi olarak gelen kölesi Bektemur geçti. Bektemur, Ahlat halkına adil ve iyi davrandı; tasavvuf yolunda olduğu için halk ona itaat etti ve ısındı. Şah-ı Ermen'in ölümüyle Ahlat üzerindeki emeller artınca İldeniz oğlu Pehlivan oraya yöneldi. Bektemur bunu haber alınca Sultan'a elçiler göndererek Ahlat'ı ona teslim etmeyi, onun idaresine girmeyi ve uygun görülen şartları kabul etmeyi teklif etti. Sultan Ahlat'ı almayı arzulayarak Musul'dan oraya doğru hareket etti. Şartları görüşmek üzere Bektemur'a Fakih İsa ve Garsuddin Kaymaz'ı gönderdi. Elçiler vardığında Pehlivan bölgeye iyice yaklaşmıştı; ancak Sultan'dan çekinerek Bektemur ile anlaşma yoluna gitti. Onu kızıyla evlendirdi, toprakları ona bıraktı ve Sultan'ın elçilerinden özür dileyerek onları bir sonuç alamadan geri gönderdi. Bu sırada Sultan, Meyyafarkin (Silvan) önüne inmiş, orayı şiddetli bir şekilde kuşatıp mancınıklar kurmuştu. Şehrin yanında... isimli bir dağ vardı.

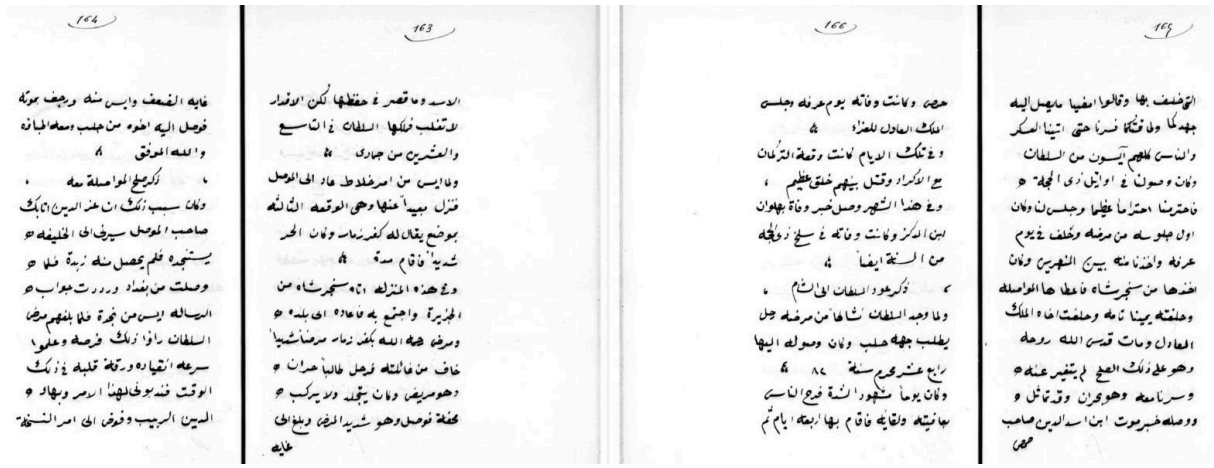

Sayfa 163, 164, 165, 166

الأسد وما قصر في حفظها لكن الأقدار لا تغلب فملكها السلطان في التاسع والعشرين من جمادى ولما يئس من أمر خلاط عاد إلى الموصل فنزل بجيشه عنها وهي الوقعة الثالثة بموضع يقال له كفر زمار وكان الحر شديدا فأقام مدة وفي هذه من غائلته afالمنزلة أتاه سنجر شاه من الجزيرة واجتمع به فأعاده إلى بلده ومرض رحمه الله بكفر زمار مرضا شديدا خ فرحل طالبا حران وهو مريض وكان يتجلد ولا يركب في محفة فوصل وهو شديد المرض وبلغ إلى غايه غاية الضعف وابنه معه ويصف موته فوصل إليه أخوه من حلب ومعه أطباؤه والله الموفق ذكر صلح الموصل معه وكان سبب ذلك أن عز الدين أتابك صاحب الموصل سير إلى الخليفة يستنجده فلم يحصل منه زبدة فلهذا وصلت من بغداد وردت جواب الرسالة ليس من نجدة فلما بلغهم مرض السلطان رأوا ذلك فرصة وعلموا سرعة انقياده ورقة قلبه في ذلك الوقت فندبوا لهذا الأمر وبهاء الدين السبيب وفوض إلى أمر النسخة التي حلف بها وقالوا امضوا بما يسهل إليه جهدكم ولا تفتنا فربما حتى أتينا العسكر والناس كلهم آيسون من السلطان وكان وصولنا في أوائل ذي الحجة فاحترمنا احتراما عظيما وجلس لنا وكان أول جلوسه من مرضه وحلف في يوم عرفه وأخذنا منه بين النهرين وكان أخذها من سنجر شاه فأعطاها للموصل وحلفته يمينا تامة وحلفت أخاه الملك العادل ومات قدس الله روحه وهو على ذلك الصلح لم يتغير عنه وسرنا معه وهو بحران وقد تماثل ووصل خبر موت ابن أسد الدين صاحب حمص حمص وكانت وفاته يوم عرفه وجلس الملك العادل للعزاء وفي تلك الأيام كانت وقعة التركمان مع **الأكراد** وقتل بينهم خلق عظيم وفي هذا الشهر وصل خبر وفاة بهلوان ابن الدكز وكانت وفاته في سلخ ذي الحجة من السنة أيضا ذكر عود السلطان إلى الشام ولما وجه السلطان شالها من مرضه جعل يطلب جهة حلب وكان وصوله إليها رابع عشر محرم سنة ٥٨٢ وكان يوما مشهودا لشدة فرح الناس بعافيته ولقائه فأقام بها أربعة أيام ثم

Aslan gibi onu korumakta kusur etmedi, lakin kaderler yenilmez. Sultan orayı Cemaziyelahir ayının yirmi dokuzunda fethetti. Ahlat işinden ümidini kesince Musul'a geri döndü. Ordusuyla oradan ayrılıp konakladı; bu, Kefer Zemmar denilen mevkideki üçüncü konaklamasıydı. Sıcaklar çok şiddetliydi, bu yüzden bir süre orada kaldı. Bu konaklama yerinde Cezire'den Sencer Şah yanına geldi, onunla görüştü ve sonra onu kendi ülkesine geri gönderdi. Allah ona rahmet eylesin, Kefer Zemmar'da tehlikesinden korkulacak kadar ağır bir hastalığa yakalandı. Bunun üzerine hasta haliyle Harran'a doğru yola çıktı. Dayanmaya çalışıyor ve tahtırevan kullanmıyordu. Harran'a ulaştığında hastalığı iyice ağırlaşmıştı ve son raddeye varmıştı.
Zayıflığı had safhadaydı, oğlu da yanındaydı; ölümü bu şekilde tasvir edilir. Halep'ten kardeşi ve yanındaki doktorlar ona ulaştı. Başarı Allah'tandır. Musul'un onunla barış yapmasının zikri: Bunun sebebi, Musul sahibi İzzeddin Atabek'in halifeye haber gönderip yardım istemesi, ancak bir sonuç alamamasıydı. Bu sebeple Bağdat'tan gelen elçilik cevabı bir yardım içermiyordu. Sultan'ın hastalığını haber aldıklarında bunu bir fırsat olarak gördüler. O sıradaki yumuşak huyluluğunu ve boyun eğmeye yakın halini bildikleri için bu iş için Bahaddin es-Sebib'i görevlendirdiler ve metnin düzenlenmesi işini ona devrettiler.
Yemin edilecek metni hazırladılar ve "Elinizden geldiğince işi kolaylaştırın, bizi zora sokmayın, belki biz orduya varana kadar bir şeyler değişir" dediler. O sırada herkes Sultan'dan ümidini kesmişti. Zilhicce ayının başlarında ulaştık. Bizi büyük bir saygıyla karşıladı ve huzuruna kabul etti. Bu, hastalığından sonraki ilk meclisiydi. Arife günü yemin etti. Sencer Şah'tan aldığı Beyne'n-Nehreyn'i ondan teslim alıp Musul'a verdi. Ona tam bir yemin ettirdim, kardeşi Melik Adil'e de yemin ettirdim. Allah ruhunu kutsasın, o barış üzere vefat etti, ondan dönmedi. O iyileşmeye yüz tutmuşken onunla birlikte Harran'daydık. O sırada Humus sahibi Esadeddin'in oğlunun ölüm haberi geldi.
Humus (sahibinin) vefatı Arife günüydü ve Melik Adil taziyeleri kabul etti. O günlerde Türkmenler ile **Kurtlar** arasında büyük bir çarpışma yaşandı ve aralarında pek çok kişi öldürüldü. Yine bu ayda, İldeniz oğlu Pehlivan'ın ölüm haberi geldi; vefatı yine bu yılın Zilhicce ayının sonunda gerçekleşmişti. Sultan'ın Şam'a dönüşünün zikri: Sultan hastalığından kurtulup iyileşince Halep tarafına yöneldi. Oraya ulaşması 582 yılı Muharrem ayının on dördüncü günüydü. İnsanların onun sağlığına kavuşmasına ve onunla karşılaşmasına duydukları büyük sevinç nedeniyle o gün tarihi bir gündü.
Çeviren İbrahim Şimşeğin dipnotu: Ermeni kroniğinde bu konu ԿՈՒՐԴ Kurtlar olarak geçer.

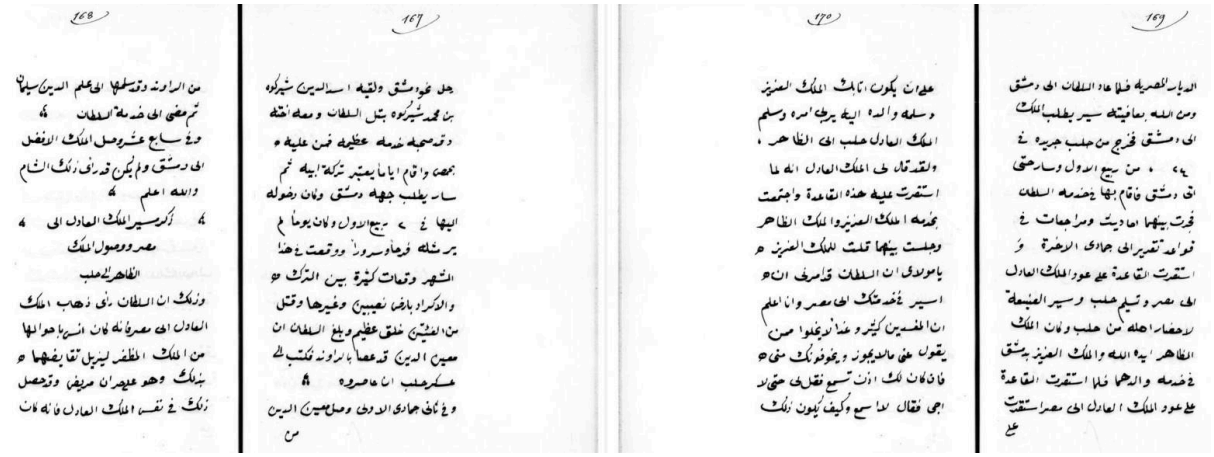

Sayfa 167, 168, 169, 170

رحل نحو دمشق ولقيه أسد الدين شيركوه بن محمد شيركوه بتل السلطان ومعه أخته وقد صحبه خدمة عظيمة فمن عليه بحمص وأقام أياما يعتبر تركة أبيه ثم سار يطلب جهة دمشق وكان دخوله إليها في ٢٠ ربيع الأول وكان يوما لم ير مثله فرحا وسرورا ووقعت في هذا الشهر وقعات كثيرة بين التركمان والأكراد بأرض نصيبين وغيرها وقتل من الفئتين خلق عظيم وبلغ السلطان أن معين الدين قد عصا بالراوند فكتب إلى عسكر حلب أن يحاصروه وفي ثاني جمادى الأولى وصل معين الدين من الراوند وتسلمها منه علم الدين سليمان ثم مضى إلى خدمة السلطان وفي سابع عشر وصل الملك الأفضل إلى دمشق ولم يكن قد رأى ذلك الشام والله أعلم ذكر مسير الملك العادل إلى مصر ووصول الملك الظاهر إلى حلب وذلك أن السلطان رأى ذهاب الملك العادل إلى مصر فإنه كان قد جاءه الخبر من الملك المظفر ليزيل تقايضهما بذلك وهو بحران مريض وحصل ذلك في نفس الملك العادل فإنه كان الديار المصرية فلما عاد السلطان إلى دمشق ومن الله بعافيته سير يطلب الملك العادل فخرج من حلب بجريدة في ٢٠ من ربيع الأول وسار حتى أتى دمشق فأقام بها في خدمة السلطان فجرت بينهما أحاديث ومراجعات في قواعد تقدير إلى جمادى الآخرة واستقرت القاعدة على عود الملك العادل إلى مصر وتسليم حلب وسير العظمة لإحضار أهله من حلب وكان الملك الظاهر أيده الله والملك العزيز بدمشق في خدمة والدهما فلما استقرت القاعدة على عود الملك العادل إلى مصر استقرت على أن يكون أتابك الملك العزيز وسلمه والده إليه يربي أمره وسلم الملك العادل حلب إلى الظاهر ولقد قال لي الملك العادل الله لما استقرت عليه هذه القاعدة واجتمعت بخدمة الملك العزيز والملك الظاهر وجلست بينهما قلت للملك العزيز يا مولاي إن السلطان قد أمرني أن أسير في خدمتك إلى مصر وأنا أعلم أن المفسدين كثير وعدا يدخلوا من يقول عني ما لا يجوز ويخوفونك مني فإن كان لك إذن تسمع قولي حتى لا أجي فقال لا أسمع وكيف يكون ذلك

Şam'a doğru yola çıktı ve Muhammed Şirkuhoğlu Esadeddin Şirkuh, kız kardeşiyle birlikte Tellü's-Sultan'da onu karşıladı. Yanında büyük bir hizmet kafilesi vardı; Sultan ona Humus'u bağışladı. Orada babasının mirasını düzenlemek için birkaç gün kaldı, sonra Şam tarafına hareket etti. Şam'a girişi Rebiülevvel ayının 20'sinde oldu; o gün benzeri görülmemiş bir sevinç ve mutluluk yaşandı. Bu ayda Nusaybin topraklarında ve başka yerlerde Türkmenler ile Kurtlar arasında birçok çatışma çıktı ve her iki taraftan çok sayıda insan öldü. Sultan'a, Muineddin'in Ravend'de isyan ettiği haberi ulaştı. Bunun üzerine Halep ordusuna orayı kuşatmaları için yazdı. Cemaziyelevvel'in ikisinde Muineddin Ravend'den geldi ve kaleyi Alemuddin Süleyman'a teslim etti, sonra Sultan'ın hizmetine girdi. Ayın onyedisinde Melik Efdal Şam'a ulaştı; o zamana kadar Şam'ı görmemişti, Allah en iyisini bilir. Melik Adil'in Mısır'a gidişi ve Melik Zahir'in Halep'e varışının zikri: Sultan, Melik Adil'in Mısır'a gitmesini uygun gördü. Çünkü o sırada Harran'da hasta yatağındayken, Melik Muzaffer'den aralarındaki ihtilafı gidermek için bu yönde bir haber gelmişti. Bu durum Melik Adil'in de aklına yattı çünkü o zaten Mısır topraklarındaydı. Sultan Şam'a dönüp Allah şifa verince, Melik'i Şam'a çağırıdı. Melik Rebiülevvel'in 20'sinde hafif bir

birlikle Halep'ten çıktı ve Şam'a gelip Sultan'ın hizmetine girdi. Aralarında Cemaziyelahir ayına kadar yönetim esasları üzerine görüşmeler yapıldı. Sonunda Melik Adil'in Mısır'a dönmesi, Halep'i teslim etmesi ve ailesini Halep'ten getirtmek için büyük bir kafile göndermesi kararlaştırıldı. Melik Zahir ve Melik Aziz o sırada babalarının hizmetinde Şam'daydılar. Düzenleme tamamlanınca Melik Adil'in Melik Aziz'e atabeylik yapması, babasının Aziz'i eğitmesi için ona teslim etmesi ve Adil'in de Halep'i Zahir'e devretmesi üzerine anlaşıldı. Melik Adil bana dedi ki: "Bu kural netleşince Melik Aziz ve Melik Zahir ile bir araya geldim, ikisinin arasına oturdum ve Aziz'e: 'Efendim, Sultan bana Mısır'da senin hizmetinde yürümemi emretti. Biliyorum ki bozguncular çoktur ve senin yanına girip hakkımda olmayacak şeyler söyleyip seni benden korkutacaklardır. Eğer bana kulak vereceğine dair sözün varsa geleyim, yoksa gelmeyeyim' dedim. O da 'Asla dinlemem, öyle şey olur mu?' diye cevap verdi."

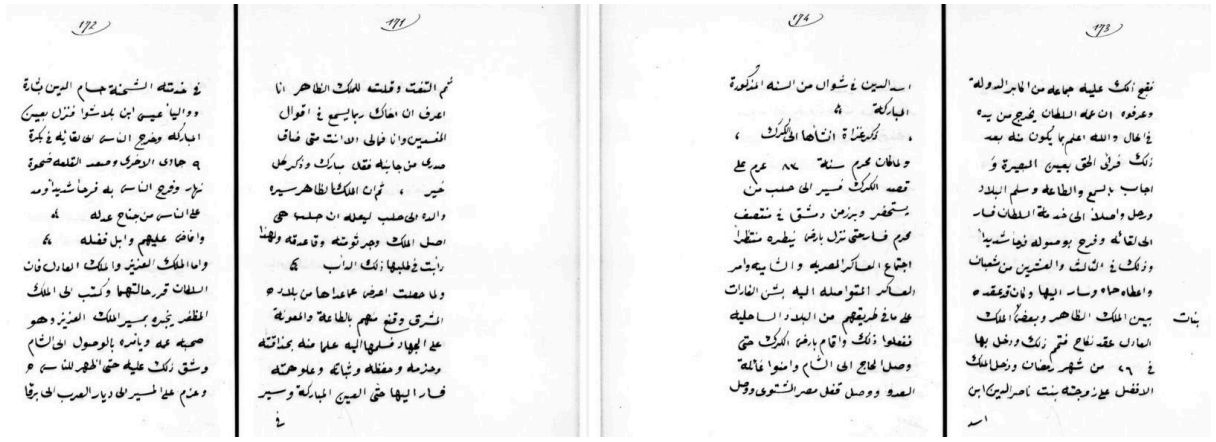

Sayfa 171, 172, 173, 174

ثم التفت وقلت للملك الظاهر أنا أعرف أن أخاك ربما يسمع فيك أقوال المفسدين وأنا فإني الآن متى ضاق صدري من جانبه فقل مبارك وذكر كل خير، ثم إن الملك الظاهر سيره والده إلى حلب ليعلم أن حلب هي أصل الملك وجرثومته وقاعدته ولهذا رأيت في طلبها ذلك الدأب ولما حصلت أعرض عما عداها من بلاد الشرق وقنع منهم بالطاعة والمعونة على الجهاد فلهما إليه علما منه بحذاقته وحزمه وحفظه وثباته وعلو همته فسار إليها حتى العين المباركة وسير في خدمته الشحنة حسام الدين بشارة ووالیا عیسی ابن بلاد شوا فنزل بعين المباركة وخرج الناس للقائه في بكرة ٩ جمادى الأخرى وصعد القلعة ضحوة نهار وفرح الناس به فرحا شديدا ومن على الناس من جناح عدله وأفاض عليهم وابل فضله وأما قرر حالتهما وكتب إلى الملك المظفر يخبره بسير الملك العزيز وهو صحبة anالملك العزيز والملك العادل فإن السلط عمه ويأمره بالوصول إلى الشام وشق ذلك عليه حتى ظهر للناس وعزم على المسير إلى ديار العرب إلى برقا يقع أنك عليه جماعة من الأكراد والدولة وعرفوه أن عمل السلطان يخرج من يده في الحال والله أعلم بما يكون منه بعد ذلك فرأى الحق بعين البصيرة وأجاب بالسمع والطاعة وسلم البلاد ورحل واصلا إلى خدمة السلطان فسار إلى لقائه وفرح بوصوله فرحا شديدا وذلك في الثالث والعشرين من شعبان وأعطاه حماة وسار إليها وكان قد عقد بنات بين الملك الظاهر وبعض الملك العادل عقد نكاح فتم ذلك ودخل بها في ٢٦ من شهر رمضان ورحل الملك الأفضل على زوجته بنت ناصر الدين ابن أسد السين في شوال من السنة المذكورة المباركة ذكر عدة انقادها إلى الكرك وفي طالع محرم سنة ٥٨٣ عزم على قصد الكرك فسير إلى حلب من يستحضر وبرز من دمشق في منتصف محرم فسار حتى نزل بأرض يطرد منتظرا اجتماع العساكر المصرية والآتية وأمر العساكر المتواصلة إليه بشن الغارات على ما في طريقهم من البلاد الساحلية وأمنوا غائلة العدو ووصل قفل مصر الشتوي ووصل amففعلوا ذلك وأقام بأرض الكرك حتى وصل الحاج إلى الش

Sonra (Adil) döndü ve Melik Zahir’e dedi ki: "Biliyorum ki kardeşin (Aziz), senin hakkında bozguncuların sözlerine kulak verebilir; fakat ben, ondan yana canım ne zaman sıkılsa 'mübarek olsun' derim ve hep hayırla yad ederim." Sonra Melik Zahir,

babası tarafından Halep'e gönderildi; zira babası Halep'in mülkün aslı, kökü ve merkezi olduğunu biliyordu. İşte bu yüzden Zahir'in orayı istemekteki azmini gördün. Zahir orayı alınca, Doğu ülkelerinin geri kalanından yüz çevirdi; onlardan sadece itaat ve cihat için yardım beklemekle yetindi. Sultan, Zahir'in kıvraklığını, azmini, koruyuculuğunu, sebatını ve yüksek gayesini bildiği için bu işi ona bıraktı. Zahir, Aynü'l-Mübareke'ye kadar ilerledi. Hizmetine şahne (asayiş amiri) olarak Hüsameddin Beşare ve vali olarak İsa bin Biladşeva verildi. Aynü'l-Mübareke'ye indiğinde, insanlar 9 Cemaziyelahir sabahı onu karşılamaya çıktı. Kuşluk vakti kaleye çıktı; halk onun gelişine çok sevindi. O da adalet kanatlarını halkın üzerine gerdi ve onlara fazlu keremini bolca sundu. Melik Aziz ve Melik Adil'e gelince; Sultan onların durumunu karara bağladı ve Melik Muzaffer'e mektup yazarak Melik Aziz'in amcasıyla birlikte yola çıktığını haber verdi, ona da Şam'a gelmesini emretti. Bu durum (Muzaffer'e) ağır geldi, hatta bu dışarıdan belli oldu. Arap diyarlarına, Berka'ya doğru gitmeye niyetlendi. **Ancak Kurtlardan ve devlet erkânından bir grup ona engel oldu;** Sultan'ın emrinden çıkmanın elindeki her şeyi anında kaybetmesine yol açacağını ona anlattılar. Allah ondan sonra ne olacağını en iyi bilendir; (Muzaffer) hakikati basiret gözüyle gördü, işitip itaat ettiğini bildirdi. Topraklarını teslim edip Sultan'ın hizmetine gelmek üzere yola çıktı. Sultan onu karşılamaya gitti ve gelişine çok sevindi; bu olay 23 Şaban'da gerçekleşti. Sultan ona Hama'yı verdi, o da oraya gitti. O sırada Melik Zahir ile Melik Adil'in kızlarından biri arasında nikah akdi yapılmıştı; bu nikah tamamlandı ve 26 Ramazan'da zifaf gerçekleşti. Melik Efdal de söz konusu mübarek yılın Şevval ayında Nasreddin bin Esedüddin'in kızı olan eşinin yanına gitti. Kerek üzerine yapılan seferin zikri: 583 yılı Muharrem ayının başında Kerek üzerine yürümeye karar verdi. Halep'e haber gönderip birlikleri çağırdı. Muharrem ayının ortasında Şam'dan çıktı ve Mısır'dan ve diğer yerlerden gelecek askerlerin toplanmasını beklemek üzere Yitrid (Yebna) toprağına indi. Kendisine ulaşan birliklere, yolları üzerindeki sahil şehirlerine akınlar düzenlemelerini emretti; onlar da bunu yaptılar. Hac kafilesi Şam'a ulaşıp düşman tehlikesinden emin olana kadar Kerek topraklarında kaldı. Bu sırada Mısır'ın kış kervanı da ulaştı.

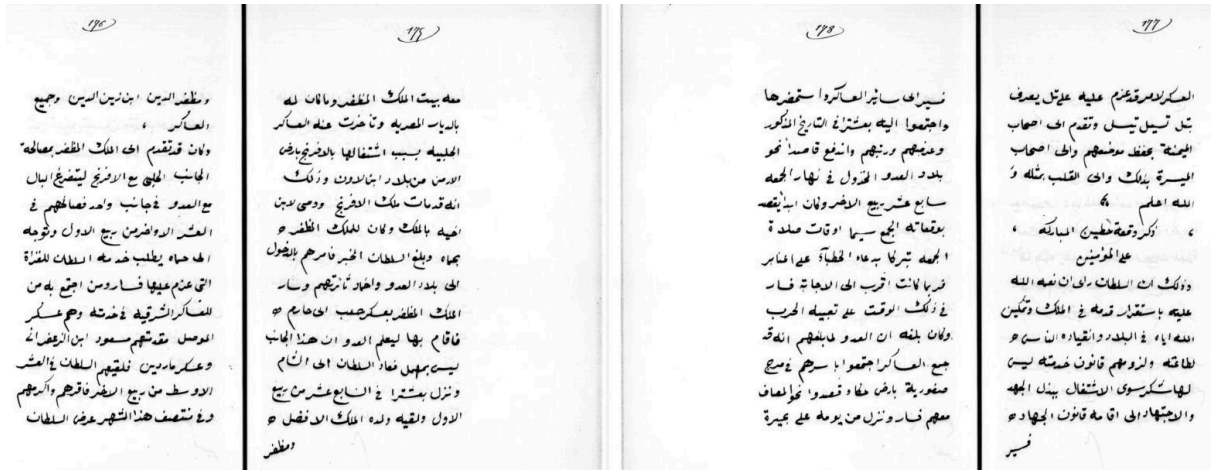

Sayfa 175, 176, 177, 178

معه بيت الملك المظفر وما كان له بالديار المصرية وتأخرت عنه العساكر الحلبية بسبب اشتغالها بالفرنج بأرض الأرمن من بلاد ابن لاون وذلك أنه قدمات ملك الإفرنج ووصى لابن أخيه بالملك وكان للملك المظفر حماه وبلغه السلطان الخبر فأمرهم بالدخول إلى بلاد العدو وإفساد زراعتهم وسار الملك المظفر بعساكر حلب إلى حماة فأقام بها ليعلم العدو أن هذا الجانب ليس بمهمل فعاد السلطان إلى الشام ونزل بعشترا في السابع عشر من ربيع الأول ولقيه ولده الملك الأفضل ومظفر ومظفر الدين ابن زين الدين وجميع العساكر، وكان قد تقدم إلى الملك المظفر بمصالحة الجانب الحلبي مع الإفرنج ليتفرغ البال مع العدو في جانب واحد فصالحهم في العشر الأواخر من ربيع الأول وتوجه إلى حماة يطلب خدمة السلطان للغزاة التي عزم عليها فسار ومن اجتمع به من العساكر الشرقية في خدمته وهم عسكر الموصل مقدمتهم مسعود ابن الزعفراني وعسكر ماردين فلقيهم السلطان في العشر الأوسط من ربيع الآخر ففرقهم وأكرمهم وفي منتصف هذا الشهر عرض السلطان العساكر وفرقهم وعزم على أن ينزل يعرف بتل تسيل وتقدم إلى أصحاب الميمنة بحفظ موضعهم وإلى أصحاب الميسرة بذلك وإلى القلب بمثله والله أعلم ذكر وقعة حطين المباركة على المؤمنين وذلك أن السلطان رأى أن نعمة الله عليه باستقرار قدمه في الملك وتمكين الله إياه في البلاد وانقياد الناس له لطاعته ولزومهم قانون خدمته ليس لها شكر سوى الاشتغال ببذل الجهد والاجتهاد إلى إقامة قانون الجهاد فسير إلى سائر العساكر واستحضرها واجتمعوا إليه بعشترا في التاريخ المذكور وعدتهم ورتبهم واندفع قاصدا نحو بلاد العدو فنزل في نهار الجمعة سابع عشر ربيع الآخر وكان ابدأ ينقص بوقعاته الجمع سيما أوقات صلاة الجمعة تبركا بدعاء الخطباء على المنابر فإنها كانت أقرب إلى الإجابة فسار في ذلك الوقت على تعبية الحرب وكان بلغه أن العدو لما بلغهم أنه قد جمع العساكر اجتمعوا بأسرهم في مرج صفورية بأرض عكا وقصدوا نحو المصاف معهم فسار ونزل من يومه على بحيرة

Melik Muzaffer'in ailesi ve Mısır'daki mal varlığı da onunla beraberdi. Halep askerleri ise İbn Lavun topraklarındaki (Kilikya) Ermeni yurdunda Haçlılarla meşgul oldukları için geciktiler. Çünkü o sırada Haçlı kralı ölmüş ve krallığı yeğenine vasiyet etmişti. Hama sahibi Melik Muzaffer'e ve Sultan'a bu haber ulaşınca, Sultan onlara düşman topraklarına girip ekinlerini tahrip etmelerini emretti. Melik Muzaffer, Halep askerleriyle Hama'ya gidip orada konakladı ki düşman bu tarafın ihmal edilmediğini anlasın. Sultan ise Şam'a döndü ve Rebiülevvel'in onyedisinde Aştara'ya indi; orada oğlu Melik Efdal, Muzafferüddin bin Zeyneddin ve tüm ordu tarafından karşılandı. Sultan, düşmanla tek bir cephede ilgilenebilmek için Melik Muzaffer'e Halep tarafındaki Haçlılarla barış yapmasını emretmişti. Rebiülevvel'in son on gününde onlarla sulh yapıldı. Muzaffer, niyet edilen büyük gaza için Sultan'ın hizmetine girmek üzere Hama'ya yöneldi. Onunla birlikte, emrinde toplanan Doğu orduları da (Musul askeri başında Mesud bin Zaferani ve Mardin askeri) yola çıktı. Sultan onlarla Rebiülsani'nin orta on gününde buluştu, onları birliklerine ayırıp ikramda bulundu. Ayın ortasında Sultan orduyu teftiş edip mevzilendirdi. Tellü Tesil denilen yere inmeyi kararlaştırdı; sağ kanat, sol kanat ve merkez birliklerine mevkilerini korumalarını emretti, Allah en iyisini bilir. Müminler için mübarek olan Hittin Savaşı'nın zikri: Sultan, Allah'ın mülkünde kendisine sebat vermesi, toprakları ona nasip etmesi ve insanların ona boyun eğmesi gibi nimetlerin şükrünün, ancak cihat kanununu ikame etmek için tüm gücüyle çabalamakla eda edileceğini gördü. Bunun üzerine tüm ordulara haber gönderip onları topladı. Belirtilen tarihte Aştara'da bir araya geldiler; sayıları ve düzenleri belirlendi. Düşman topraklarına doğru harekete geçerek Rebiülsani'nin onyedinci günü olan Cuma vakti konakladı. Sultan, seferlerini ve savaşlarını, özellikle minberlerde hatiplerin dualarının kabul olunmaya en yakın olduğu Cuma namazı vakitlerine denk getirmeye özen gösterirdi. O vakitte savaş düzeniyle ilerledi. Duyduğuna göre düşman, Sultan'ın ordu topladığını haber alınca Akka topraklarındaki Safuriye mercinde (çayırında) toplanmış ve meydan savaşına karar vermişlerdi. Sultan o gün ilerleyip bir gölün (Taberiye) kenarına indi.

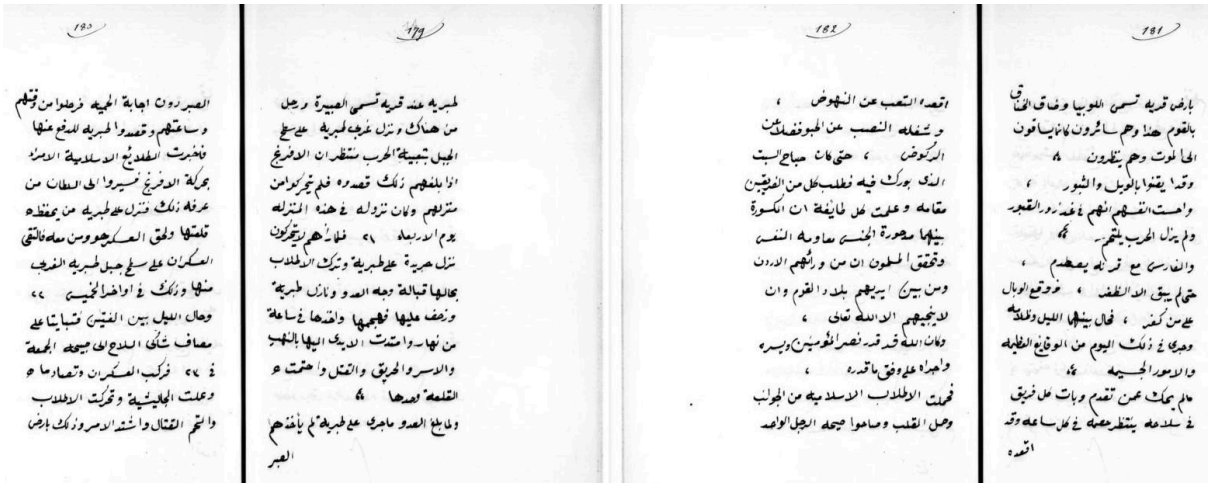

Sayfa 179, 180, 181, 182

طبرية عند قرية تسمى الصبيرة ورحل من هناك ونزل غربي طبرية على سطح الجبل بتعبئة الحرب منتظراً أن الإفرنج إذا بلغهم ذلك قصدوه فلم يتحركوا من منزلهم وكان نزوله في هذه المنزلة يوم الأربعاء فلما رآهم لا يتحركون نزل جريدة على طبرية وترك الأطلاب بمحالها قبالة وجه العدو ونازل طبرية وزحف عليها فملكها وأخذها في ساعة من نهار وامتدت الأيدي إليها بالنهب والأسر والحريق والقتل واحتمت في القلعة وحدها ولما بلغ العدو ما جرى على طبرية لم يأخذهم الصبر دون إجابة الحمية فخرجوا من وقتهم وساعتهم وقصدوا طبرية ليدفعوا عنها فأخبرت الطلائع الإسلامية الأمراء بحركة الإفرنج فسيروا إلى السلطان من عرفه ذلك فنزل على طبرية من يحفظ ملكها ولحق العسكر هو ومن معه فالتقى العسكران على سطح جبل طبرية الغربي منها وذلك في أواخر الخميس وحال الليل بين الفئتين فبايتا على مصاف شأى اللقاء إلى صبيحة الجمعة فركب العسكران وتصادما وعملت الجاليشية وتحركت الأطلاب والتحم القتال واشتد الأمر وذلك بأرض بارض قرية تسمى اللوبيا وضاق الخناق بالقوم هذا وهم سائرون كأنما يساقون إلى الموت وهم ينظرون وقد أيقنوا بالويل والثبور واهتفت أنفسهم أنهم في غد من القبور ولم يزل الحرب يلتحم والفارس مع قرنه يصطدم حتى لم يبق إلا اللطف فوقع الوبال على من كفر فحالع بينهم الليل ولابد وجرى في ذلك اليوم من الوقائع العظيمة والأمور الجسيمة مالم يحك عمن تقدم وبات كل فريق في سلاحه ينتظر حتفه في كل ساعة وقد أقعده التعب عن النهوض وثقله النصب عن الهبوط فضلا عن النهوض حتى كان صباح السبت الذي بورك فيه فطلب كل من الفريقين مقامه وعلمت كل طائفة أن الكسرة بينهما محتومة الموت لا محالة منه وتحقق الملعون أن لا منجى ولا مفر لهم ولا راد لما حكم الله عليهم به وكان الله قد قدر نصر المؤمنين ويسره وأجراه على وفق ما قدره فحملت الأطلاب الإسلامية من الجوانب ومن القلب وصاحوا صيحة الرجل الواحد

Taberiye yakınlarında Sabira denilen bir köye ulaştı. Oradan ayrılıp Taberiye'nin batısında, dağın yamacında savaş düzeni alarak konakladı. Haçlıların bunu haber alınca üzerine gelmelerini bekledi, fakat onlar yerlerinden kıpırdamadılar. Bu mevkiye Çarşamba günü inmişti. Onların hareket etmediğini görünce, ordunun ana gövdesini (atlab) düşmanın karşısında bırakarak hafif bir birlikle Taberiye üzerine yürüdü. Şehre hücum etti ve günün kısa bir vaktinde orayı ele geçirdi. Şehirde yağma, esir alma, yangın ve çatışmalar yaşandı; sadece kale direnebildi. Taberiye'nin düştüğü haberi Haçlılara ulaşınca, dini hamiyetlerine yediremeyip sabredemediler. Hemen o an yola çıkıp Taberiye'yi kurtarmak için yöneldiler. İslam öncü birlikleri (keşif kolları) durumu emirlere, onlar da Sultan'a bildirdi. Sultan, Taberiye'de şehri muhafaza edecek bir birlik bırakıp kendisi ve yanındakilerle asıl orduya katıldı. İki ordu, Taberiye'nin batısındaki dağın yüzeyinde Perşembe gününün sonlarında karşı karşıya geldi. Gece araya girince iki taraf da sabahı beklemek üzere savaş düzeninde geceledi. Cuma sabahı her iki ordu da atlanıp çatışmaya başladı. Öncü birlikler (calişiyye) harekete geçti, ana saflar ilerledi ve savaş şiddetlendi.

Çarpışmalar Lubiya denilen köyün topraklarında cereyan ediyordu. Düşman çemberi daraldı; onlar sanki ölüme sürüklendiklerini görerek ilerliyor, başlarına gelecek felaketi ve helakı kesin olarak anlıyorlardı. Yarın mezara gireceklerini hissettiler. Savaş tüm şiddetiyle devam ediyor, süvariler göğüs göğüse çarpışıyordu. Nihayet Allah'ın inayetiyle küfredenlerin üzerine bela çöktü. Gece tekrar araya girdi; o gün, öncekilerin anlatmadığı kadar azametli ve büyük olaylar yaşanmıştı. Her iki taraf da her an ölümü bekleyerek silahlarıyla geceledi. Yorgunluktan ayağa kalkacak, bitkinlikten kımıldayacak halleri kalmamıştı. Nihayet mübarek Cumartesi sabahı olunca, her iki taraf da mevzilerini aldı. Her grup, aralarındaki bu kırılmanın kaçınılmaz olduğunu ve ölümden kaçış olmadığını anladı. Lanetliler (Haçlılar) ne bir kurtuluş ne de bir kaçış olmadığını, Allah'ın onlar hakkındaki hükmünü geri çevirecek bir güç bulunmadığını kavradılar. Allah, müminlerin zaferini takdir etmiş ve kolaylaştırmıştı. İslam orduları kanatlardan ve merkezden tek bir adam gibi haykırarak hücuma kalktı.

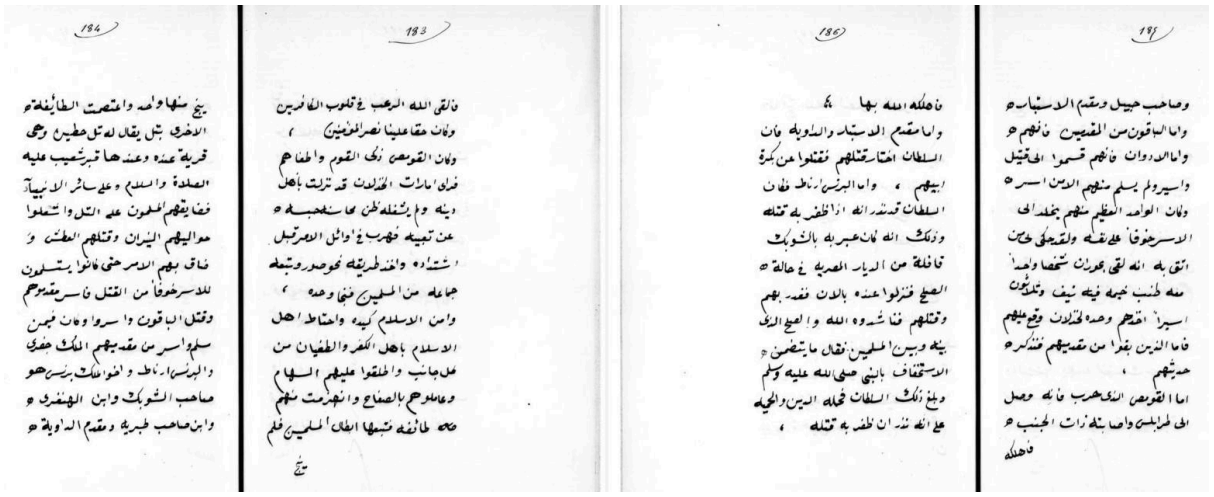

Sayfa 183, 184, 185, 186

فألقى الله الرعب في قلوب الكافرين وكان حقا علينا نصر المؤمنين وكان القوم قد زكى القوم وأطفاهم فلما رأى هؤلاء الخذلان قد نزلت بأهل دينه ولم يشغله ظن محاسنة جيشه عن تعبيته فهرب في أوائل الأمر قبل اشتداده وأخذ طريقه نحو صور وتبعه جماعة من المسلمين فنجا وحده وأمن الإسلام كيده واحتاط أهل الإسلام بأهل الكفر والطغيان من كل جانب وأطلقوا عليهم السهام وعاملوهم بالصناح وانهزمت منهم طائفة فتبعها أبطال المسلمين فلم ينج منها واحد واعتصمت الطائفة الأخرى بتل يقال له تل حطين وهي قرية عنده وعندها قبر شعيب عليه الصلاة والسلام وعلى سائر الأنبياء فضايقهم المسلمون على التل وأشعلوا حواليهم النيران وقتلهم العطش وضاق بهم الأمر حتى كانوا يسلمون للاسر خوفا من القتل فأسر مقدموهم وقتل الباقون وأسروا وكان فيمن سلم وأسر من مقدميهم الملك جفري والبرنس أرناط وأخو الملك جفري صاحب الشوبك وابن الهنفرى وابن صاحب طبرية ومقدم الداوية وصاحب جبيل ومقدم الاسبتارية وأما الباقون من المشركين فمنهم من واما الاردوان فانهم قسموا إلى قتيل وأسير ولم يسلم منهم الا يسير وكان الواحد العظيم منهم يجر إلى الاسر خوفا على عنقه ولقد حكي عن أنس بن مالك رضي الله عنه أنه لقى بحوران شخصا واحدا معه طنب خيمة فيه نيف وثلاثون أسيرا يقودهم وحده لخذلان وقع عليهم فأما الذين بقوا من مقدميهم فنذكره حديثهم أما القوم الذي هرب فانه وصل إلى طرابلس واصابته ذات الجنب فأهلكه الله بها وأما مقدم الاسبتارية والداوية فان السلطان اختار قتلهم فقتلوا عن بكرة أبيهم وأما البرنس أرناط فكان السلطان قد نذر أنه إذا ظفر به قتله وذلك أنه كان عبر به بالشوبك قافلة من الديار المصرية في حالة الصلح فنزلوا عنده بالأمان فغدر بهم وقتلهم فناشدوه الله والصلح الذي بينه وبين المسلمين فقال ما يتضمن الاستخفاف بالنبي صلى الله عليه وسلم وبلغ ذلك السلطان فحمله الدين والحمية على الله نذر ان ظفر به قتله

Allah kafirlerin kalplerine korku saldı; zira müminlere yardım etmek üzerimize haktır. (Düşman tarafındaki) bir grup diğerini terk etti. Kendi dindaşlarının üzerine bu

bozgunun çöktüğünü görünce ve ordusunun iyi durumda olduğuna dair zannı onu savaş düzeninden alıkoymayınca, (Kont Raymond) işin başında, savaş şiddetlenmeden önce kaçtı. Sur tarafına doğru yol aldı; müslümanlardan bir grup onu takip ettiyse de tek başına kurtulmayı başardı. Böylece İslam onun hilesinden emin oldu. İslam ehli, küfür ve azgınlık ehlini her yandan kuşattı, üzerlerine oklar yağdırdı ve onlara silahlarla karşılık verdi. Onlardan bir grup bozguna uğradı; müslüman kahramanlar onları takip etti ve bir kişi bile kurtulamadı. Diğer grup ise Hittin Tepesi denilen, yanında bir köy bulunan ve orada Şuayb aleyhisselam ile diğer peygamberlerin kabrinin bulunduğu tepeye sığındı. Müslümanlar onları tepede sıkıştırdı, etraflarında ateşler yaktılar. Susuzluk onları bitirdi; iş öyle bir noktaya geldi ki, öldürülme korkusuyla esir olmayı kabul ediyorlardı. Öncüleri esir alındı, geri kalanlar öldürüldü veya esir edildi. Esir düşen öncüleri arasında Kral Guy (Lüzinyanlı), Prens Ernat (Reynald de Chatillon), Kral Guy'un kardeşi ve Şevbek (Oultrejordain) sahibi, İbn Hünferi (II. Humphrey), Taberiye sahibinin oğlu, Tapınak Şövalyeleri'nin (Daviyye) üstadı, Cübeyl sahibi ve Hospitalier (İspitariyye) Şövalyeleri'nin üstadı vardı. Müşriklerin geri kalanına gelince; kimisi öldürüldü, kimisi esir edildi ve içlerinden çok azı kurtulabildi. Onların en büyüklerinden biri dahi boynunu korumak korkusuyla esarete sürükleniyordu. Rivayet edildiğine göre, Horan'da tek bir müslüman, çadır ipine bağladığı otuzdan fazla esiri, üzerlerine çöken bozgun nedeniyle tek başına sürüklüyordu. Öncülerinden sağ kalanların durumuna gelince: Kaçan kişi Trablus'a ulaştı fakat orada zatülcenp (akciğer zarı iltihabı) hastalığına yakalandı ve Allah onu orada helak etti. Hospitalier ve Tapınak şövalyelerinin üstadlarına gelince; Sultan onların öldürülmesini tercih etti ve hepsi tek tek öldürüldü. Prens Ernat'a gelince; Sultan onu eğer ele geçirirse öldüreceğine dair nezretmişti (yemin etmişti). Bunun sebebi şuydu: Barış döneminde Mısır'dan gelen bir kervan Şevbek yakınlarından geçerken Ernat'ın yanına sığınmıştı. O ise eman (güven) vermesine rağmen onlara ihanet etti ve onları öldürdü. Onlar Allah ve müslümanlarla olan barış adına ona yalvardıklarında, o Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem efendimize hakaret içeren sözler sarf etmişti. Bu durum Sultan'a ulaştığında, dini gayreti ve Allah'a olan bağlılığı nedeniyle onu ele geçirdiğinde öldüreceğine dair yemin etmişti.

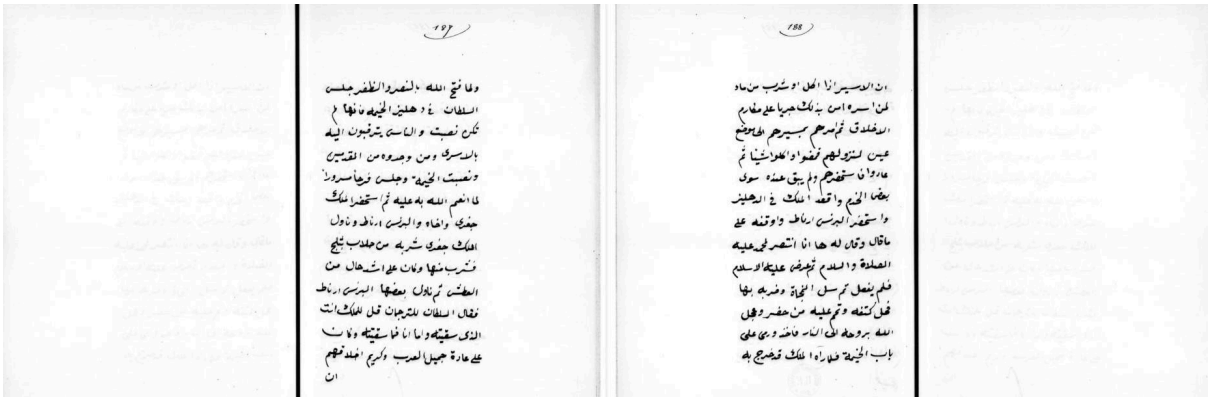

Sayfa 187, 188

ولما فتح الله بالنصر والظفر جلس السلطان في دهليز الخيمة فإنها لم تكن نصبت والناس يتقربون إليه بالأسرى ومن وجدوه من المقدمين ونصب الخيمة وجلس فرحاً مسروراً بما أنعم الله به عليه ثم استخضر الملك جفري وأخاه والبرنس

أرناط وناول الملك جفري شربه من جلاب ثلج فشرب منها وكان على أشغال من العطش ثم ناول بعضها البرنس أرناط فقال السلطان للترجمان قل للملك أنت الذي سقيته وأما أنا فما سقيته وكان على عادة جميل العرب وكريم أخلاقهم أن الأسير إذا أكل وشرب من مأكل لمن أسره أمن بذلك جريا على مكارم الأخلاق ثم أمرهم بمسيرهم إلى موضع عين لنزولهم فمضوا وأكلوا شيئاً ثم عادوا فاستحضرهم ولم يبق عنده سوى بعض الخدم وأقعد الملك في الدهليز واستحضر البرنس أرناط وأوقفه على ما قال وقال له ها أنا انتصر لمحمد عليه الصلاة والسلام ثم عرض عليه الإسلام فلم يفعل ثم سل النجاة وضربه بها فحل كتفه وأتم عليه من حضر وعجل الله بروحه إلى النار فأخذ ورمي على باب الخيمة فلما رآه الملك قد خرج به

Allah zafer ve başarı nasip edince, Sultan henüz kurulmamış olan çadırın girişine (dehliz) oturdu. İnsanlar, esirlerle ve ele geçirdikleri öncü isimlerle ona yaklaşmaya başladılar. Çadır kurulunca, Allah'ın kendisine bahşettiği nimetten dolayı sevinç ve mutlulukla içine oturdu. Ardından Kral Guy (Lüzinyanlı), kardeşi ve Prens Ernat'ı (Reynald de Chatillon) huzuruna çağırdı. Kral Guy'a buzlu bir şerbet ikram etti. Kral, susuzluktan bitkin bir haldeyken ondan içti, sonra bir kısmını Prens Ernat'a uzattı. Sultan tercümana, "Krala de ki; ona şerbeti sen içirdin, ben içirmedim" dedi. Arapların güzel geleneklerine ve asil ahlaklarına göre bir esir, kendisini esir alanın yemeğinden yer veya suyundan içerse, bu onun güvende (eman altında) olduğu anlamına gelirdi.

Daha sonra onların konaklamaları için bir pınar başına götürülmelerini emretti. Gidip bir şeyler yedikten sonra geri döndüler. Sultan, yanındaki bazı hizmetliler dışında herkesi çıkarıp onları tekrar huzura çağırdı. Kralı dehlizde (çadır girişinde) oturttu ve Prens Ernat'ı yanına çağırıp karşısına dikti. Ona daha önce söylediklerini hatırlatarak, "İşte ben, Muhammed (s.a.v) adına intikam alıyorum" dedi. Ardından ona İslam'ı teklif etti ancak o kabul etmedi. Bunun üzerine Sultan kılıcını (necât) çekip ona vurdu ve omzunu yardı; orada bulunanlar da işini bitirdiler. Allah onun ruhunu çarçabuk cehenneme gönderdi; bedeni alınıp çadırın kapısına atıldı.

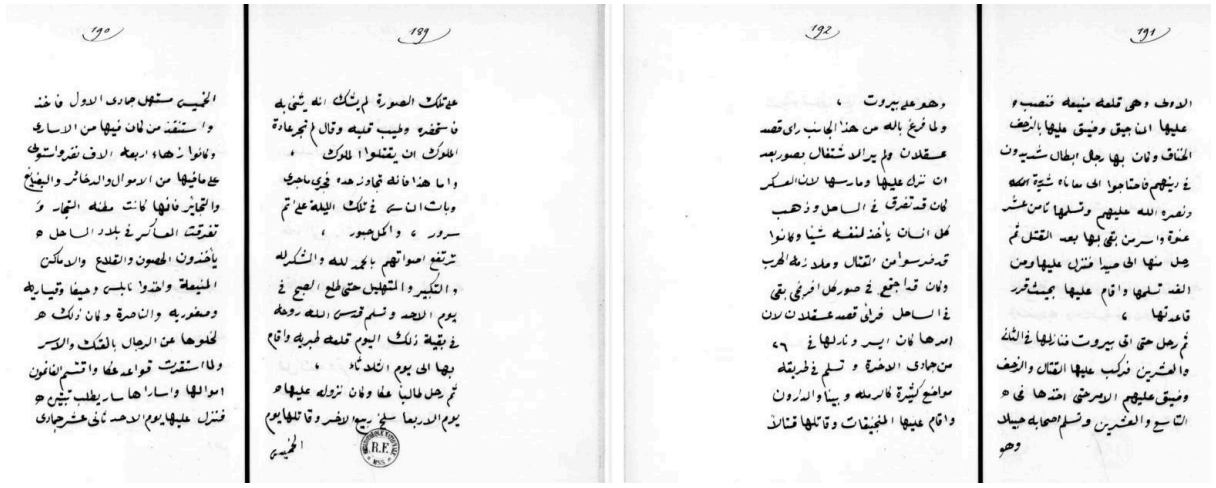

Sayfa 189, 190, 191, 192

على تلك الصورة لم يشك أنه يثنى به فاستحضره وطيب قلبه وقال لم تجر عادة الملوك أن يقتلوا الملوك وأما هذا فإنه تجاوز حده فجرى ما جرى وبات الناس في تلك الليلة على أتم سرور وأكمل حبور ترتفع أصواتهم بالحمد لله والشكر له والتكبير والتهليل حتى طلع الصبح في يوم الأحد وتسلم قدس الله روحه في بقية ذلك اليوم قلعة طبرية وأقام بها إلى يوم الثلاثاء ثم رحل طالبا عكا وكان نزوله عليها يوم الأربعاء سلخ ربيع الآخر وقاتلها يوم الخميس مستهل جمادى الأولى فأخذ واستنقذ من كان فيها من الأسرى وكانوا زهاء أربعة آلاف نسمة واستولى على ما فيها من الأموال والذخائر والبضائع والتجائر فإنها كانت مظنة التجار وتفرقت العساكر في بلاد الساحل يأخذون الحصون والقلاع والأماكن المنيعة

وأخذوا نابلس وحيفا وقيسارية وصفورية والناصرة وكان ذلك لخلوها عن الرجال بالفتك والأسر ولما استقرت قواعد عكا واقتسم الغانمون أموالها وسارها سار يطلب تبنين فنزل عليها يوم الأحد ثاني عشر جمادى الأولى وهي قلعة منيعة فنصب عليها المنجنيق وضيق عليها بالزحف حتى وهن بها رجال أبطال شديدون في دينهم فاحتاجوا إلى منعة فشملهم ونصرهم الله عليهم وتسلمها ثامن عشر عنوة وأسر من بقى بها بعد القتل ثم رحل منها إلى صيدا فنزل عليها ومن الغد تسلمها وأقام عليها بحيث تقرر قاعدتها ثم رحل حتى أتى بيروت فنزل عليها في الثاني والعشرين فركب عليها القتال والزحف وضيق عليهم الأمر حتى أخذها في التاسع والعشرين وتسلم أصحابه جبل هيلد وهو على بيروت ولما فرغ باله من هذا الجانب رأى قصد عسقلان ولم ير الاشتغال بصور بعد أن نزل عليها وحاصرها لأن العسكر كان قد تفرق في الساحل وذهب كل إنسان يأخذ لنفسه شيئا وكانوا قد ضرسوا من القتال ومدّة الحرب ولما كان قد اجتمع في صور كل إفرنجي بقى في الساحل فرأى قصد عسقل an لأن أمرها كان أيسر ونازلها في ٢٦ من جمادى الآخرة وتسلم في طريقه مواضع كثيرة كالرملة وبينا والدرون وأقام عليها المنجنيقات وقاتلها قتالاً

Kral onun bu şekilde dışarı çıkarıldığını görünce (Kral Guy) bu manzarayı görünce sıranın kendisine geldiğinden hiç şüphe etmedi. Sultan onu huzuruna çağırarak gönlünü hoş tuttu ve "Hükümdarların hükümdarları öldürmesi adetimiz değildir; ancak bu adam (Ernat) haddini aştığı için bunlar yaşandı" dedi. O gece insanlar tam bir sevinç ve mutluluk içinde sabahladılar; Pazar sabahı gün ağarana kadar sesleri hamd, şükür, tekbir ve tehlil ile yükseldi. Sultan —Allah ruhunu kutsasın— o günün geri kalanında Taberiye kalesini teslim aldı ve Salı gününe kadar orada kaldı. Ardından Akka'ya yöneldi; Rebiülsani ayının son günü olan Çarşamba günü şehre ulaştı. Cemaziyelevvel'in ilk günü olan Perşembe günü saldırarak orayı ele geçirdi ve içerideki yaklaşık dört bin esiri kurtardı. Şehirdeki mallara, mühimmata ve ticaret eşyalarına el koydu; zira orası tüccarların merkeziydi. Ordusu sahil bölgelerine dağılarak kaleleri ve müstahkem mevkileri ele geçirmeye başladı. Nablus, Hayfa, Kayserya, Safuriye ve Nasıra; Hittin'de ölenler ve esir edilenler nedeniyle erkek nüfusun kalmaması sayesinde kolayca alındı. Akka'da düzen sağlandıktan ve ganimetler paylaşıldıktan sonra Sultan, Tibnin'e yöneldi. 12 Cemaziyelevvel Pazar günü oraya ulaştı; burası çok sarp bir kaleydi. Mancınıklar kurdu ve kuşatmayı öyle daralttı ki, dinlerine çok bağlı olan o güçlü savaşçılar zayıf düştü. Allah'ın yardımıyla ayın 18'inde orayı zorla (anveten) teslim aldı ve sağ kalanları esir etti. Oradan Sayda'ya geçti, ertesi gün orayı teslim alıp düzeni kurana kadar bir süre kaldı. Daha sonra Beyrut'a hareket etti ve ayın 22'sinde kuşatmaya başladı. Saldırıları yoğunlaştırarak ayın 29'unda şehri aldı; adamları Beyrut'a hakim olan Cebel-i Heyled'i de ele geçirdi. Bu bölgedeki işlerini bitirince Aşkelon (Askalon) üzerine yürümeye karar verdi. Sahil boyundaki her bir asker kendi ganimetiyle meşgul olduğu ve savaştan yoruldukları için, Sur (Tyrus) kuşatmasıyla vakit kaybetmek istemedi. Sahilde kalan tüm Haçlıların Sur'da toplandığını görünce, alması daha kolay olan Aşkelon'a yöneldi. 26 Cemaziyelahir'de oraya ulaştı; yolda Remle, Yebna ve Darum gibi pek çok yeri teslim aldı. Şehrin önüne mancınıklar kurup şiddetli bir savaşa girişti.

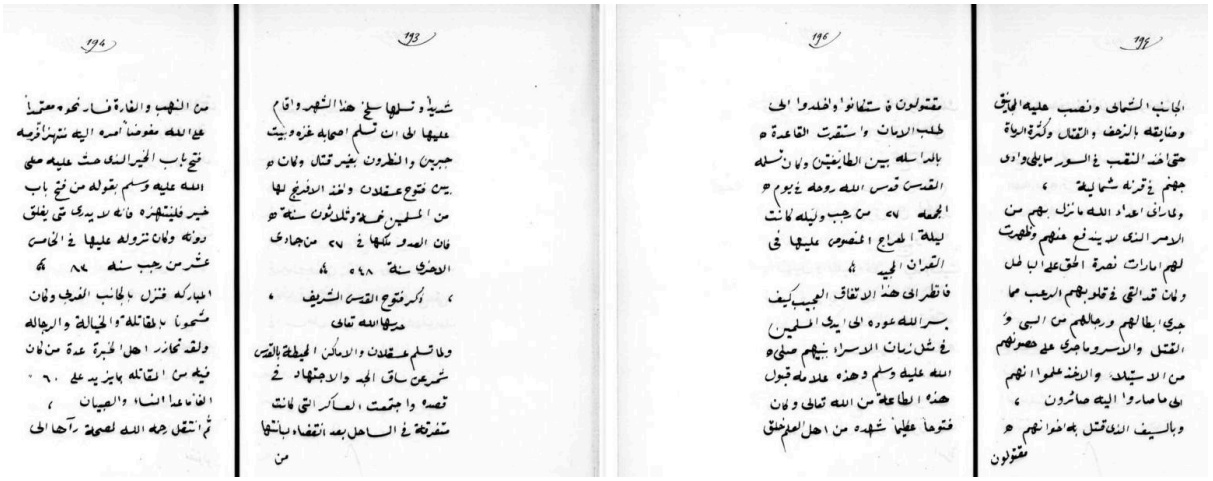

Sayfa 193, 194, 195, 196

شديدا وتلاها سلخ هذا الشهر وأقام عليها حتى ان تسلم أصحابه غزة وبيت جبرين والنطرون بغير قتال وكان ما بين فتوح عسقلان وأخذ الإفرنج لها من المسلمين خمسة وثلاثون سنة فإن العدو ملكها في ٢٧ من جمادى الأخرى سنة ٥٤٨ ذكر فتوح القدس الشريف صانها الله تعالى ولما تسلم عسقلان والأماكن المحيطة بالقدس شمر عن ساق الجد والاجتهاد في قصده واجتمعت العساكر التي كانت متفرقة في الساحل بعد انقضاء لبانها من النهب والغارة فسار نحوه معتمدا على الله مفوضا أمره إليه مستهزا بما يفتح باب الخير الذي حث عليه صلى الله عليه وسلم بقوله من فتح باب خير فليشهره فإنه لا يدري متى يغلق دونه وكان نزوله عليها في الخامس عشر من رجب سنة ٥٨٣ المباركة فنزل بالجانب الغربي وكان مشحونا بالمقاتلة والخيالة والرجالة ولقد تجاوز أهل الخبرة عدد من كان فيه من المقاتلة ما يزيد على ٦٠ ألفا ما عدا النساء والصبيان ثم انتقل رحمه الله لصعوبة أذاها إلى الجانب الشمالي ونصب عليه المنجنيق وضايقه بالزحف والقتال وكثرة الرماية حتى أخذ النقب في السور ما يلي وادي جهنم في قرنة شمالية ولما رأى أعداء الله ما نزل بهم من الأمر الذي لا يندفع عنهم وظهرت لهم أمارات نصرة الحق على الباطل ولما قد ألقي في قلوبهم الرعب مما جرى بأبطالهم ورجالهم من السبي والقتل والأسر وما جرى على حصونهم من الاستيلاء والأخذ علموا أنهم إلى ما صاروا إليه صائرون وبالسيف الذي قتل به إخوانهم مقتولون فاستكانوا وأخلدوا إلى طلب الأمان واستقرت القاعدة بالمهادنة بين الطائفتين وكان تسلم القدس قدس الله روحه في يوم الجمعة ٢٧ من رجب وليلة كانت ليلة المعراج المنصوص عليها في القرآن المجيد فانظر إلى هذا الاتفاق العجيب كيف يسر الله عوده إلى أيدي المسلمين في مثل زمان الإسراء بنبيهم صلى الله عليه وسلم وهذه علامة قبول هذه الطاعة من الله تعالى وكان فتوحا عظيما شهده من أهل العلم خلق

Şiddetli bir savaştan sonra ayın sonu geldi. Sultan'ın adamları Gazze, Beyt Cibrin ve Natrun'u savaşsız teslim alana kadar orada kaldı. Aşkelon'un fethi ile Haçlıların orayı Müslümanlardan alışı arasında otuz beş yıl geçmişti; nitekim düşman orayı 27 Cemaziyelahir 548 tarihinde ele geçirmişti. Allah Teâlâ'nın koruduğu Kudüs-ü Şerif'in fethinin zikri: Aşkelon ve Kudüs'ü çevreleyen yerler teslim alınınca, Sultan oraya yönelmek için büyük bir azim ve gayretle kollarını sıvadı. Sahil boyunda yağma ve akınlarla meşgul olan dağınık birlikler toplandı. Allah'a güvenerek ve işini O'na havale ederek yola çıktı. Hz. Peygamber'in (s.a.v) "Kim bir hayır kapısı açarsa onu ilan etsin; zira ne zaman kapanacağını bilemez" hadisindeki müjdeye sarıldı. Kudüs önüne gelişi mübarek 15 Receb 583 tarihindeydi. Önce şehrin batı tarafına yerleşti; burası savaşçılar, süvariler ve yayalarla doluydu. Bilgi sahibi kimseler, şehirdeki savaşçı sayısının kadın ve çocuklar hariç 60 binden fazla olduğunu rivayet etmişlerdir.

Sultan —Allah ona rahmet etsin— batı tarafındaki zorluklar nedeniyle şehrin kuzey tarafına geçti. Oraya mancınıklar kurdu, yoğun saldırılar ve ok atışlarıyla kuşatmayı daralttı. Nihayet kuzey köşesinde, Cehennem Vadisi'ne bakan surlarda gedik açıldı.

Allah’ın düşmanları, başlarına gelen bu kaçınılmaz durumu görünce ve Hakk’ın Batıl’a galip geleceğine dair işaretler belirince teslim olmaya karar verdiler. Kahramanlarının ve adamlarının başına gelen ölüm, esaret ve kalelerinin bir bir düşmesi sonucu kalplerine düşen korkuyla, sonlarının ne olacağını anladılar. Kardeşlerini öldüren kılıcın kendilerini de öldüreceğini bilerek boyun eğdiler ve eman (güvenlik) dileyerek barışa razı oldular. İki taraf arasında anlaşma sağlandı ve Sultan —Allah ruhunu kutsasın— Kudüs’ü 27 Receb Cuma günü teslim aldı. Bu gece, Kur’an-ı Kerim’de zikredilen Miraç gecesiydi. Şu harikulade tevafuka bakınız ki; Allah, Kudüs’ün tekrar Müslümanların eline geçmesini, Peygamber’inin (s.a.v) İsra hadisesinin gerçekleştiği aynı zamana denk getirdi. Bu, yapılan bu ibadetin Allah katında kabul edildiğinin bir işaretidir. Pek çok ilim ehlinin şahitlik ettiği muazzam bir fetihti.

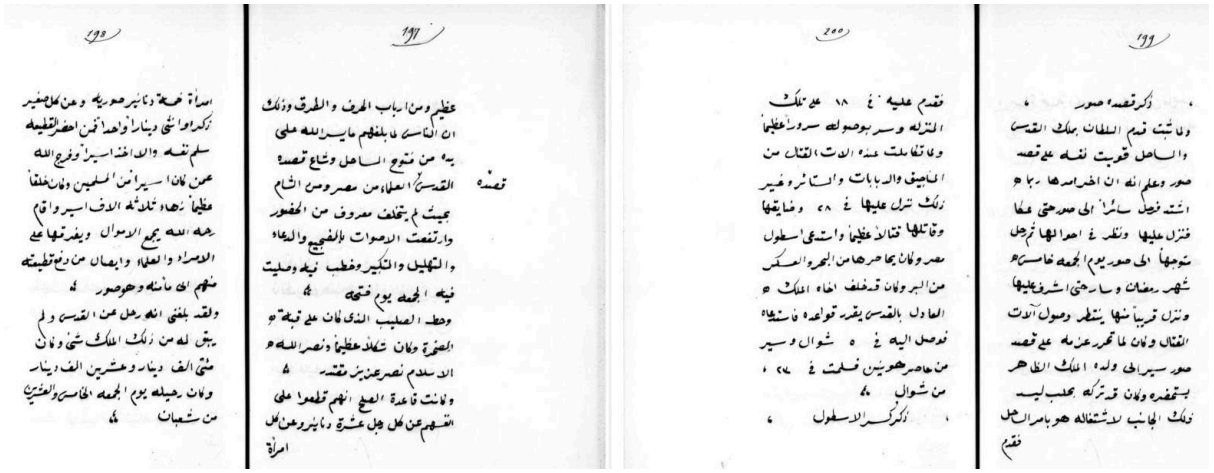

sayfa 197, 198, 199, 200

الساحل وشاع قصده القدس hعظيم ومن ارباب الحرف والطرق وذلك ان الناس على طبقتهم ما يسر الله على يده من فتو
والعلماء من مصر ومن الشام بحيث لم يتخلف معروف من الحضور وارتفعت الاصوات بالضجيج والدعاء والتهليل
والتكبير وخطب فيه وصليت فيه الجمعة يوم فتحه وحط الصليب الذي كان على قبة الصخرة وكان تجليًا عظيمًا ونصر
الله الاسلام نصرًا عزيزًا مقتدرًا وكانت قاعدة الصلح انهم قطعوا على انفسهم عن كل رجل عشرة دنانير وعن كل امرأة
صورية وعن كل صغير ذكر وانثى ديناران واحدًا فمن احضر القطيعة سلم نفسه والداخدا اسيرًا anirامرأة خمسة دن
وفرج الله عمن كان اسيرًا من المسلمين وكان خلقًا عظيمًا زهاء ثلاثة آلاف اسير واقام رحمه الله يجمع الاموال ويفرقها
على الامراء والعلماء وايصال من وقعت قطيعته منهم الى مأمنه وهو صور ولقد بلغني انه رحل عن القدس ولم يبق له
من ذلك الملك شيئ وكان مئتي الف دينار وعشرين الف دينار وكان رحيله يوم الجمعة الخامس والعشرين من شعبان
ذكر قصد صور ولما ثبت قدم السلطان بملك القدس والساحل قويت نفسه على قصد صور وعلم الله ان اخراصها رباها
اشتد فرحل سائرًا الى صور حتى عطا فنزل عليها ونظر في احوالها ثم رحل متوجهًا الى صور يوم الجمعة خامس شهر
رمضان وسار حتى اشرف عليها ونزل قريبًا منها ينتظر وصول آلات القتال وكان لما تحرر عزمه على قصد صور
سير الى ولده الملك الظاهر بتصغره وكان قد تركه بحلب ليسد ذلك الجانب لاشتغاله هو بامر الساحل فقدم فقدم عليه في
من تلك المنزلة وسر بوصوله سرورًا عظيمًا ولما تكاملت عنده آلات القتال من المناجيق والدبابات والستائر وغير ذلك
نزل عليها في وضايقها وقاتلها قتالاً عظيمًا واستدعى اسطول مصر وكان يحاصرها من البحر والعسكر من البر وكان قد
خلف اخاه الملك العادل بالقدس يقدر قواعده فاستدعاه فوصل اليه في شوال وسير من حاصر هونين فحت في من شوال
ذكر كسر الاسطول

Büyük bir durumdu; sanatkarlar ve tarikat erbabı da oradaydı. İnsanlar, Allah'ın onun eliyle sahil bölgelerinin fethini müyesser kılmasıyla tabaka tabaka toplandılar. Kudüs'e yöneldiği haberi yayıldı; Mısır ve Şam'dan alimler akın etti, öyle ki tanınmış

hiç kimse gelmemezlik etmedi. Sesler feryatlarla, dualarla, tehlillerle ve tekbirlerle yükseldi. Orada hutbe okundu ve fethedildiği gün cuma namazı kılındı. Kubbetü's-Sahra'nın üzerindeki haç indirildi. Bu muazzam bir tecelliydi; Allah, İslam'a aziz ve güçlü bir zafer nasip etti. Barışın temeli ise şuydu: Kendileri için her erkek başına on dinar, her kadın için beş Sur dinarı, her küçük erkek ve kız çocuğu için ise birer dinardan iki dinar ödemeleri kararlaştırıldı. Kim bu bedeli getirirse kendisini kurtardı, getiremeyen ise esir oldu. Allah, Müslümanlardan esir olanları kurtardı; yaklaşık üç bin esir serbest kaldı. Allah ona rahmet etsin, o paraları toplayıp emirler ve alimler arasında paylaştırmakla ve bedelini ödeyenleri güvenli yerleri olan Sur'a ulaştırmakla meşgul oldu. Bana ulaştığına göre, Kudüs'ten ayrıldığında o mülkten elinde hiçbir şey kalmamıştı; oysa miktar iki yüz yirmi bin dinardı. Ayrılışı ise Şaban ayının yirmi beşinci cuma günüydü. Sur üzerine yürüyüşün zikri: Sultan'ın Kudüs ve sahil üzerindeki hakimiyeti sağlamlaşınca, Sur'u ele geçirme arzusu güçlendi. Allah bilir ki, oranın zorlukları artmıştı. Sur'a doğru hareket etti, oraya ulaşıp konakladı ve durumunu inceledi. Sonra Ramazan ayının beşinci cuma günü tekrar Sur'a yönelerek yola çıktı. Oraya hakim bir noktaya gelinceye kadar ilerledi ve savaş aletlerinin gelmesini beklemek üzere yakınına konuşlandı. Sur'a yürüme kararı kesinleşince, o sırada sahil işleriyle meşgul olduğu için o bölgeyi koruması amacıyla Halep'te bıraktığı oğlu el-Melikü'z-Zahir'e haber gönderdi. Bunun üzerine oğlu ayın ortalarında yanına ulaştı ve onun gelişiyle büyük bir sevinç yaşadı. Mancınıklar, savaş kuleleri, siperler ve diğer savaş aletleri tamamlanınca şehrin üzerine indi, baskıyı artırdı ve şiddetle savaştı. Mısır donanmasını çağırdı; şehir denizden donanma, karadan ise ordu ile kuşatıldı. Bu sırada kardeşi el-Melikü'l-Adil'i düzeni sağlaması için Kudüs'te bırakmıştı; onu da çağırdı ve o da Şevval ayının başında ulaştı. Hunin'i kuşatanları gönderdi ve orası Şevval ayında fetholundu. Donanmanın bozguna uğratılmasının zikri.

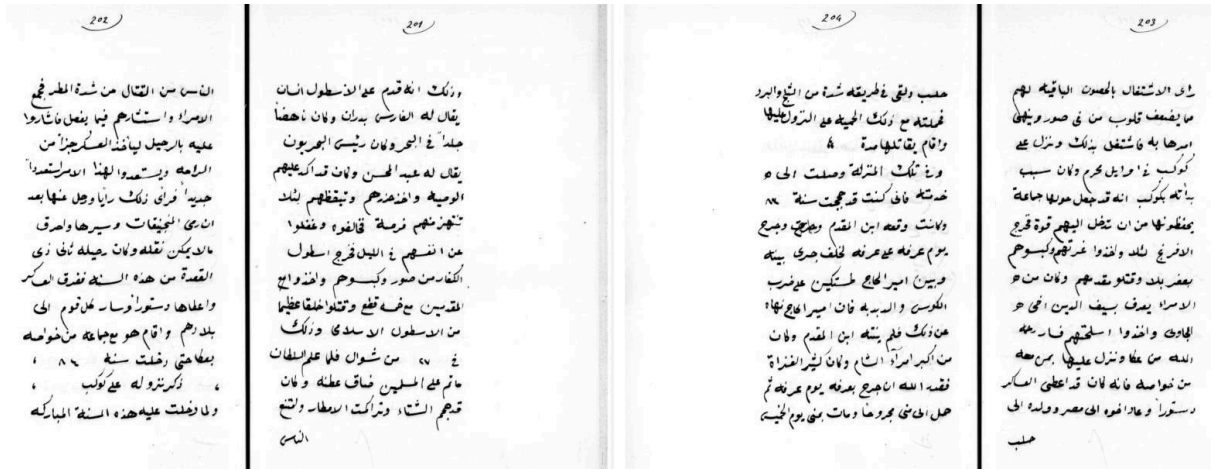

sayfa 201, 202, 203, 204

له عبد alوذلك انه قدم على الاسطول اثنان يقال له الفارس بدران وكان ناهضاً جلداً في البحر وكان رئيس البحريين يق المحسن وكان قد اكد عليهم الوصية واخذهم وتيقظهم لئلا تنتهز منهم فرصة فخالفوه وغفلوا عن انفسهم في الليل فخرج اسطول الكفار من صور وكبسوهم واخذوا خمسة المقدمين مع خمس قطع وقتلوا خلقاً عظيماً من الاسطول الاسلامي وذلك في من شوال فلما علم السلطان ماتم على المسلمين ضاق عطنه وكان قدمهم الشتاء وتراكمت الامطار وامتنع الناس من القتال من شدة المطر فجمع الامراء واستشارهم فيما يفعل فاشاروا عليه بالرحيل لياخذ العسكر حظاً من الراحة

ويستعدوا لهذا الامر استعداداً جديداً فرأى ذلك رأياً وجلى عنها بعد ان رمى المنجنيقات وسيرها واحرق ما لم يكن نقله وكان رحيله ثاني ذي القعدة من هذه السنة ففرق العسكر واعطاها دستوراً وسار هو لمن قدم الى بلادهم واقام هو مع جماعة من خواصه بعكا حتى دخلت سنة ذكر نزوله على كوكب ولما دخلت هذه السنة المباركة رأى الاشتغال بالحصون الباقية لهم مما يضعف قلوب من في صور وينهي امرها به فاشتغل بذلك ونزل على كوكب في اوائل محرم وكان سبب بدايته بكوكب انه قد جعل حولها جماعة يحفظونها من ان تدخل اليهم قوة فخرج الافرنج لشد واخذوا غرتهم وكبسوهم ببعض بلاد وقتلوا مقدمهم وكان من هو الامراء يعرف بسيف الدين اخي هو الجاولي واخذوا اسلحهم فارتحل اليه من عكا ونزل عليها بمن معه من خواصه فانه كان قد اعطى العسكر دستوراً وعاد اخوه الى مصر وولده الى حلب حلب ولقي في طريقه شدة من الثلج والبرد فحملته مع ذلك الحمية على النزول عليها واقام يقاتلها مدة وفي تلك المنزلة وصلت الي خدمته فاني كنت قد حججت سنة وكانت وقعة ابن المقدم وجرحه وجرح يوم عرفة على عرفة خلف جرى بينه وبين امير الحاج طاشتكين على ضرب الكوس والدبدبة فان امير الحاج نهاه عن ذلك فلم ينته ابن المقدم وكان من اكبر امراء الشام وكان كثير الغزاة فقدر الله ان جرح بعرفة يوم عرفة ثم حمل الى منى مجروحاً ومات بمنى يوم الجمعة

Donanmanın başına, denizde oldukça mahir ve atılgan olan Faris Bedran ile denizcilerin reisi olan Abdülmuhsin adında iki kişi getirilmişti. Sultan onlara sıkı sıkı tembihatta bulunmuş, bir fırsat kollanmaması için uyanık olmalarını emretmişti. Ancak onlar buna aykırı davranıp geceleyin gaflete düştüler. Sur'daki kafir donanması dışarı çıkıp onlara baskın yaptı; beş gemi ile beş komutanı ele geçirdiler ve İslam donanmasından pek çok kişiyi şehit ettiler. Bu hadise Şevval ayında gerçekleşti. Sultan, Müslümanların başına gelen bu durumu öğrenince çok üzüldü ve sıkıldı. Kış bastırmış, yağmurlar şiddetlenmişti; yağmurun şiddeti nedeniyle insanlar savaşamaz hale gelmişti. Bunun üzerine Sultan emirleri toplayıp ne yapılması gerektiğini istişare etti. Onlar, askerin dinlenmesi ve bu işe yeniden hazırlanması için geri çekilmeyi önerdiler. Sultan da bunu uygun gördü; mancınıkları söküp gönderdikten ve taşınamayanları yaktıktan sonra oradan ayrıldı. Ayrılışı bu yılın Zilkade ayının ikisindeydi. Askeri dağıtıp onlara izin verdi. Kendisi ise memleketlerine dönenlerle birlikte yola çıktı ve yanındaki bir grup has adamıyla birlikte yeni yıla kadar Akka'da kaldı. Kevkeb Kalesi'ne inişinin zikri: Bu mübarek yıl girince Sultan, Haçlıların elinde kalan diğer kalelerle meşgul olmanın Sur'dakilerin moralini bozacağını ve oranın işini bitireceğini düşündü. Bu sebeple Muharrem ayının başlarında Kevkeb üzerine yürüdü. Kevkeb'den başlamasının sebebi, orayı kuşatan ve yardım girmesini engelleyen bir grubun baskına uğramasıydı. Frenkler bir baskınla Müslümanların bir kısmını öldürmüş, komutanlarını şehit etmiş ve silahlarını almışlardı. Bu komutan, el-Cevli'nin kardeşi Seyfeddin adında bir emirdi. Bunun üzerine Sultan, Akka'dan hareket ederek has adamlarıyla birlikte kalenin önüne indi. O sırada askerlerin çoğuna izin vermişti; kardeşi Mısır'a, oğlu ise Halep'e dönmüştü. Halep yolunda şiddetli kar ve soğuğa maruz kalmış olsa da, sahip olduğu hamiyet ve azimle kaleyi kuşatmaya devam etti. Ben de o sırada hac vazifesini tamamlamış olarak Sultan'ın hizmetine ulaştım. O yıl İbnü'l-Mukaddem hadisesi yaşanmış ve kendisi Arefat'ta yaralanmıştı. Olay, hac emiri Taştekin ile aralarında kös ve davul çalma meselesi yüzünden çıkan bir tartışmadan kaynaklanmıştı. Hac emiri onu men etmişse de İbnü'l-Mukaddem dinlememişti. Kendisi Şam'ın en büyük emirlerinden ve çokça gaza eden biriydi. Takdir-i ilahi, Arefe günü Arefat'ta yaralandı, yaralı halde Mina'ya taşındı ve cuma günü orada vefat etti.

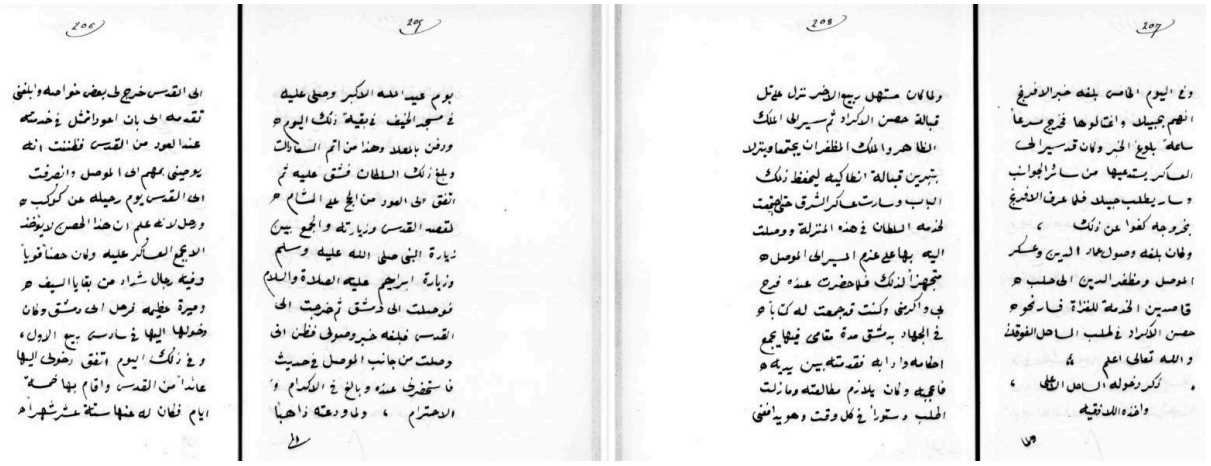

sayfa 205, 206, 207, 208

يوم عيد الله الاكبر وصلي عليه في مسجد الخيف في بقية ذلك اليوم ودفن بالمعلا وهذا من اتم السعادات وبلغ ذلك السلطان فشق عليه ثم اتفق لي العود من الحج على الشام لقصد القدس وزيارته والجمع بين زيارة النبي صلى الله عليه وسلم وزيارة ابراهيم عليه الصلاة والسلام فوصلت الى دمشق ثم خرجت الى القدس فبلغه خبر وصولي فظن اني من جانب الموصل في حديث فاستحضرني عنده وبالغ في الاكرام والاحترام ولما ودعته ذاهباً الى القدس خرج في بعض خواصه وبلغني تقدمه الى بان اعود لمثل في خدمته عند العود من القدس فظننت انه يوصيني بمهم الى الموصل وانصرفت الى القدس يوم رحيله عن كوكب ورحل لانه علم ان هذا الحصن لا يؤخذ الا بجيج العساكر عليه ولان حصناً قوياً وفيه رجال شداد من بقايا السيف وميرة عظيمة فرحل الى دمشق وكان وصولها اليها في مارس ربيع الاول وفي ذلك اليوم اتفق دخولي اليها عائداً من القدس واقام بها خمسة ايام فكان له فيها سنة عشر شهرًا وفي اليوم الخامس بلغه خبر الافرنج انهم بجبلة واغتالوها فخرج مسرعاً ساعة بلوغ الخبر وكان قد سير الى العساكر بتعجيلها من سائر الجوانب وسار يطلب جبلة فلما عرف الافرنج بخروجه كفوا عن ذلك وكان بلغه وصول عماد الدين وعسكر الموصل ومظفر الدين الى حلب قاصدين الخدمة للغزاة فارتحل نحو حصن الاكراد في طلب الساحل الفوقاني والله تعالى اعلم ذكر دخوله الساحل الأعلى واخذه اللاذقية ولما كان مستهل ربيع الآخر نزل على قبالة حصن الاكراد ثم سير الى الملك الظاهر والملك المظفر ان يجتمعا وينزلا بتدربين قبالة انطاكية ليحفظ ذلك الباب وسار في كراس الشرق حتى هجمت لخدمة السلطان في هذه المنزلة ووصلت اليه بها فعلم عزم المسير الى الموصل متجهزاً لذلك فلاحضرت عنده فرح بي واكرمني وكنت قد جمعت له كتاباً في الجهاد بدمشق مدة مقامي فيها يجمع احكامه وآدابه فقدمته بين يديه فاعجبه وكان يديم مطالعته وما زلت اطلب دستورا في كل وقت وهو يدافعني

İbnü'l-Mukaddem, Allah'ın en büyük bayram gününde vefat etti; o günün geri kalanında Mescid-i Hayf'ta cenaze namazı kılındı ve Mualla Mezarlığı'na defnedildi. Bu, saadetlerin en tam olanlarındandır. Bu haber Sultan'a ulaştığında çok üzüldü. Daha sonra hac dönüşünde Kudüs'ü ziyaret etmek, **Hz. Peygamber (s.a.v) ve Hz. İbrahim'in (a.s) makamlarını ziyaret** sevabını birleştirmek amacıyla Şam üzerinden dönmeye karar verdim. Şam'a ulaştıktan sonra Kudüs'e doğru yola çıktım. Sultan geliş haberimi alınca, Musul tarafından bir haber getirdiğimi zannederek beni huzuruna çağırdı; bana büyük bir ikram ve saygı gösterdi. Kudüs'e gitmek üzere vedalaştığımda, yanındaki bazı has adamlarıyla dışarı çıkmıştı. Dönüşte tekrar hizmetine girmem için bana haber gönderdi; ben de Musul ile ilgili önemli bir görev vereceğini zannettim. Sultan'ın Kevkeb'den ayrıldığı gün ben Kudüs'e geçtim. Sultan, bu kalenin ancak büyük orduların kuşatmasıyla alınabileceğini, zira kalenin çok güçlü olduğunu, içinde kılıç artığı sert savaşçıların ve bolca erzakın bulunduğunu anlayınca oradan ayrılmıştı. Mart ayında Rebiülevvel başında Şam'a ulaştı. Ben de aynı gün Kudüs dönüşü Şam'a girdim. Orada beş gün ikamet etti; bu süre zarfında

on ay süren bir seferin ardından dinlenmiş oldu. Beşinci gün, Frenklerin Cebele'ye ulaştığı ve orayı aniden bastıkları haberi geldi. Haberi alır almaz hemen yola çıktı. Diğer bölgelerdeki askerlere de acele etmeleri için haber göndermişti. Cebele'ye doğru hareket ettiğinde Frenkler onun gelişini haber alıp saldırıdan vazgeçtiler. Bu sırada Musul askerleriyle İmadüddin ve Muzaffereddin'in gaza hizmeti için Halep'e ulaştıkları haberi geldi. Bunun üzerine yukarı sahil bölgesini ele geçirmek amacıyla Hısnü'l-Ekrad'a (Kurtlar Kalesi) doğru hareket etti. Allah en iyisini bilir. Sahil bölgesine girişi ve Lazkiye'yi alışının zikri: Rebiülahir ayının başında Hısnü'l-Ekrad'ın karşısına konakladı. Ardından el-Melikü'z-Zahir ve el-Melikü'l-Muzaffer'e, Antakya kapısını tutmaları için Tedrebin'de toplanmalarını emretti. Doğu yollarından ilerlerken ben de bu konaklama yerinde Sultan'ın hizmetine yetiştim ve yanına ulaştım. Musul'a gitme niyetinde olduğumu anlayınca beni sevinçle ve ikramla karşıladı. Şam'da kaldığım süre boyunca cihatla ilgili hüküm ve adapları toplayan bir kitap hazırlamıştım; onu kendisine sundum. Çok beğendi ve sürekli mütalaa etmeye başladı. Ben her fırsatta ayrılmak için izin istesem de o beni yanında tutmaya devam etti.

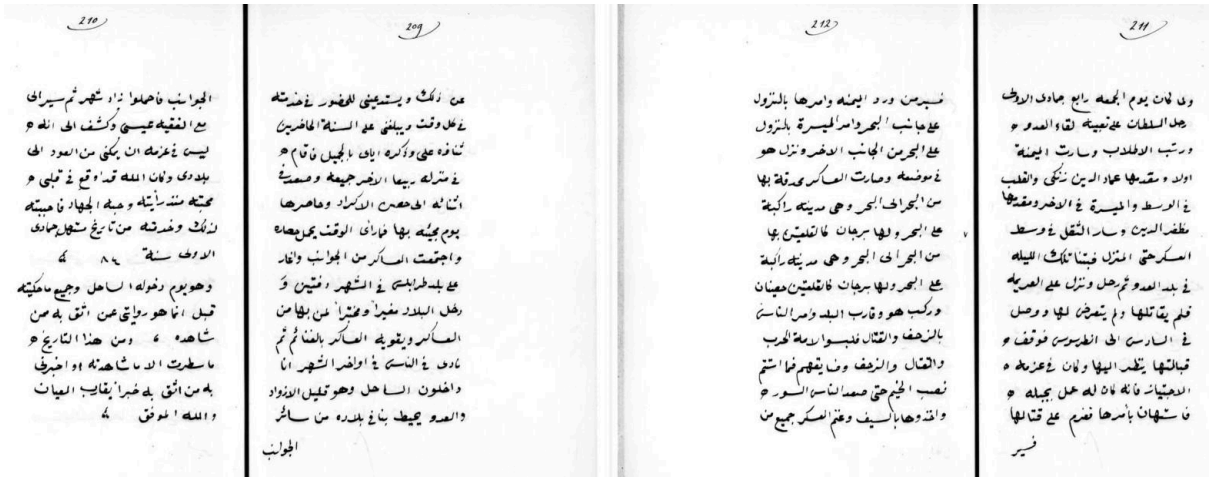

sayfa 209, 210, 211, 212

عن ذلك ويستدعيني للحضور في خدمته في كل وقت ويبلغني على السنة الحاضرين ثناؤه علي وذكره اياي بالجميل فاقام في منزله ربيعاً الآخر جميعه وصعد في اثنائه الى حصن الاكراد وحاصرها يوم مجيئه بها فاراه الوقت يحر محصاة واجتمعت العساكر من الجوانب واغار على بلد طرابلس في الشهر رقتين ودخل البلاد مغيراً ومخرباً لمن بها من العساكر ويقوي العساكر بالغنائم ثم نادى في الناس في اواخر الشهر انا داخلون الساحل وهو قليل الازواد والعدو يحيط بنا في بلاده من سائر الجوانب فاحملوا زاد شهر ثم سير الى مع الفقيه عيسى وكشف الى الله في عزمه ان يمكن من العود الى بلدي وكان الله قد وقع في قلبي محبته منذ رأيته وحبه الجهاد فاحببته لذلك وخدمته من تاريخ مستهل جمادى الاولى سنة ٥٨٤ وهو يوم دخوله الساحل وجميع ما حكيته قبل انما هو روايتي عن اثق به ممن شاهده ومن هذا التاريخ ما سطرت الا ما شاهدته او اخبرني به من اثق به خبراً يقارب العيان والله الموفق وفي كان يوم الجمعة رابع جمادى الاولى عدل السلطان عن تعبية لقاء العدو ورتب الاطلاب وسارت الميمنة اولا ومقدمها عماد الدين زنكي والقلب في الوسط والميسرة في الآخر ومقدمها مظفر الدين وسار الثقل في وسط العسكر حتى المنزل فبتنا تلك الليلة في بلد العدو ثم رحل ونزل على العريمة فلم يقاتلها ولم يتعرض لها ووصل في السادس الى انطرسوس فوقف قبالتها ينظر اليها وكان في عزمه الاحتياز فانه كان له عمل بجبلة فاستهان بامرها فعزم على قتالها فسير فبد من ورد اليمين وامرها بالنزول على جانب البحر وامر الميسرة بالنزول على البحر من الجانب الآخر ونزل هو في موضعه وصارت العساكر محدقة بها من البحر الى البحر وهي مدينة راكبة على البحر ولها برجان كالقلعتين بها من البحر الى البحر وهي مدينة راكبة على البحر

ولها برجان كقلعتين حصينان وركب هو وقارب البلد وامر الناس بالزحف والقتال فلبسوا لامة الحرب والقتال والزحف وضايقهم فما استم نصب الخيم حتى صعد الناس السور واخذوها بالسيف وعنم العسكر جميع من

Sultan beni sürekli huzuruna ve hizmetine çağırıyor, orada bulunanlar aracılığıyla hakkımdaki övgülerini ve benden güzellikle bahsettiğini bana ulaştırıyordu. Rebiülahir ayının tamamını bulunduğu yerde geçirdi. Bu sırada Hısnü'l-Ekrad (Kurtlar Kalesi) üzerine çıktı ve oraya vardığı gün kuşattı.

Çeviren İbrahim Şimşek'in Dipnotu: Metinde zikredilen Hısnü'l-Ekrad (حصن الأكراد) kalesinde o dönemde mevcudiyet gösteren ve kaleyi savunanlar tamamen Frenklerdir (Haçlı Şövalyeleri). Eğer burada geçen "Ekrad" kelimesi sadece etnik bir aidiyetle "Kürtler" olarak tercüme edilirse, İbn Şeddad'ın kaledeki Frenk şövalyelerine "Kürtler" dediği gibi mantıksız bir sonuç ortaya çıkar. Oysa buradaki terminoloji etnik değil, askeri bir sınıfı temsil etmektedir. Kalenin dünya literatüründeki adı olan Krak des Chevaliers (Şövalyeler Kalesi), Arapça kroniklerdeki Hısnü'l-Ekrad (حصن الأكراد) isminin tam karşılığıdır. Dolayısıyla metne ve tarihsel gerçekliğe sadık kalındığında, bu kalenin doğru Türkçe adı Şövalyeler Kalesi olmak zorundadır. Zira her iki isimlendirme de kalenin asıl işlevi olan profesyonel atlı süvari garnizonuna atıfta bulunmaktadır.

Etraftan gelen askerler toplandı; ay içinde Trablus topraklarına iki kez akın düzenledi. Bu akınlarla düşman topraklarını tahrip ederken, kendi askerlerini de ganimetlerle güçlendirdi. Ayın sonuna doğru askerlere, "Biz sahil bölgesine giriyoruz; orada erzak azdır ve düşman bizi her yandan kendi topraklarında kuşatacaktır," diyerek herkesin bir aylık azık almasını emretti. Sonra Fakih İsa ile birlikte yola çıktı. Benim ise artık memleketime dönme niyetim kalmamış, her şeyi Allah'a bırakmıştım. Onu gördüğüm andan itibaren kalbime sevgisi düşmüştü; özellikle cihat aşkı nedeniyle ona bağlandım ve hizmetine girdim. Bu hizmetim, sahil bölgesine girdiği 584 yılı Cemaziyelevvel ayının başından itibaren başlar. Bu tarihten önce anlattığım her şey, olayı bizzat gören güvenilir kişilerden nakildir. Bu tarihten sonra yazdıklarım ise ya bizzat şahit olduğum ya da gözle görmüşçesine güvendiğim kişilerin bana haber verdiği olaylardır. Başarı Allah'tandır.

Cemaziyelevvel ayının dördüncü cuma günü Sultan, ordusunu düşmanla karşılaşacak şekilde saf düzenine koydu. Sağ kanadın (meymene) başında İmadeddin Zengi vardı ve ilk olarak onlar harekete geçti. Merkez (kalb) ortada, Muzaffereddin komutasındaki sol kanat (meysere) ise en arkada yer aldı. Ordu ağırlıkları (segal) güvenliği sağlamak için merkezin ortasındaydı. O gece düşman topraklarında konakladık. Ertesi gün El-Ureyma üzerine yürüdü ancak oraya saldırmayıp yoluna devam etti. Ayın altıncısında Antartus'a ulaştı ve karşısında durup şehri inceledi. Niyeti orayı ele geçirmekti. Daha önce Cebele'de yaptığı gibi burayı da kolayca alabileceğini düşündü ve savaş kararı aldı. Sağ kanadı denizin bir yanına, sol kanadı ise diğer yanına yerleştirdi. Kendisi de merkezde durdu. Ordu şehri denizden denize kuşattı. Şehir deniz kıyısında kurulu olup, kale gibi sağlam iki kulesi vardı. Sultan atına binip şehre yaklaştı ve askere saldırı emri verdi. Askerler savaş zırhlarını giyip hücuma geçtiler. Daha çadırlar tam kurulmadan askerler surlara tırmanmayı başardı; şehri kılıç zoruyla aldılar ve oradaki her şeyi ganimet olarak topladılar.

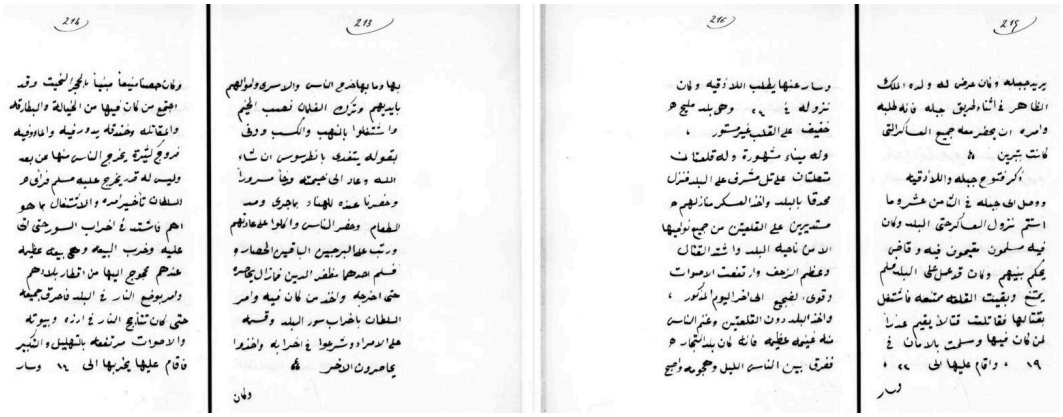

sayfa 213, 214, 215, 216

بها وما بها من الناس والاسرى واموالهم بايديهم وترك الغلمان نصب الخيم واشتغلوا بالنهب والكسب ووفى بقوله يتغدى بانطرسوس ان شاء الله وعاد الى خيمته وتهنا سروراً وحضرنا عنده للهناء فاجرى ومد الطعام وحضر الناس واكلوا على عادتهم ورتب على البرجين الباقيين الحصار فلم احدهما مظفر الدين فما زال يحصره حتى اخرجه واخذ من كان فيه وامر السلطان باخراب سور البلد وقسمه على الامراء وشرعوا في اخرابه واخذوا يحاصرون الآخر وكان حصناً منيعاً مبنياً بالحجر النحيت وقد اجتمع من كان فيها من الخيالة والبطارقة والمقاتلة وخندقه يدور فيه والماء فيه فروع كثيرة يخرج الناس منها عن بعد وليس له قد يخرج عينه من فرأى السلطان تأخير امره والاشتغال بما هو اهم فاشتد في بلادهم وامر بوضع النار في arخراب السور حتى اتى عليه وخرب البيعة وهي بيعة عظيمة عندهم يحج اليها من اقط البلد فاحترق جميعه حتى كان تتأجج النار في ارزه وبيوته والاصوات مرتفعة بالتهليل والتكبير فاقام عليها يخربها الى وسار يريد جبلة وكان عرض له ولده الملك الظاهر في اثناء الطريق جبلة فانه طلبه وامره ان يحضر معه جميع العساكر التي كانت بتدربين ذكر فتوح جبلة واللاذقية ووصل الى جبلة في الثامن عشر وما استتم نزول العساكر حتى تسلم البلد وكان فيه مسلمون مقيمون فيه وقاض يحكم بينهم وكان قد عمل على البلد فلم يمتنع وبقيت القلعة ممتنعة فاشتغل بقاتلها فقاتلت قتالاً يسيراً عذراً لمن كان فيها وسلمت بالامان في و اقام عليها الى وسار وسار عنها يطلب اللاذقية وكان نزوله في وهي بلد مليح خفيف على القلب غير مسور وله ميناء مشهورة وله قلعتان متصلتان على تل مشرف على البلد فنزل محدقاً بالبلد واخذ العسكر منازلهم مستديرين على القلعتين من جميع نواحيها الى من ناحية البلد واشتد القتال وعظم الزحف وارتفعت الاصوات وقوي الضجيج الى اخر اليوم المذكور واخذ البلد دون القلعتين وغنم الناس منه غنيمة عظيمة فانه كان بلد التجار ففرق بين الناس الليل وهجومه واصبح

Frenklerin elinden alınan şehirdeki insanlar, esirler ve malları ellerinde kaldı. Hizmetçiler çadır kurmakla meşgul olurken, askerler ganimet ve kazanç peşine düştü. Sultan, "İnşallah Antartus'ta (Tartus) öğle yemeği yiyeceğim" sözünü yerine getirmiş oldu ve büyük bir sevinçle çadırına döndü. Biz de onu tebrik etmek için yanına gittik; yemekler ikram edildi, insanlar adetleri üzere yemeklerini yediler. Sultan, geri kalan iki kulenin kuşatılmasını emretti. Muzaffereddin bu kulelerden birini kuşatarak içindekileri dışarı çıkardı ve kaleyi teslim aldı. Sultan şehrin surlarının yıkılmasını emrederek surları emirler arasında paylaştırdı. Herkes kendi payına düşen kısmı yıkmaya başladı. Diğer kule ise oldukça tahkim edilmiş, yontma taşlarla inşa edilmiş sağlam bir hisardı. İçinde süvariler, din adamları ve savaşçılar toplanmıştı. Etrafında su dolu derin hendekler vardı. Sultan, bu kaleyle uğraşmanın vakit kaybı olacağını düşünerek daha önemli işlere öncelik verdi. Surların yıkımına ağırlık verildi ve surlar tamamen yerle bir edildi. Ayrıca onların katında çok kutsal olan ve uzak ülkelerden hac için geldikleri büyük kilise de yıkıldı. Şehir ateşe verildi; evler ve sedir ağaçları alevler içinde kaldı. Tekbir ve tehlil sesleri yükselirken Sultan surları yıkmaya devam etti. Daha sonra Cebele'ye doğru hareket etti. Yolda oğlu

el-Melikü'z-Zahir ile karşılaştı ve ona Tedrebin'deki tüm askerlerini toplamasını emretti. Cebele ve Lazkiye'nin fethi: Ayın 18'inde Cebele'ye ulaşıldı. Ordular tam yerleşmeden şehir teslim oldu. Şehirde zaten Müslümanlar ve aralarında hüküm veren bir kadı bulunuyordu. Şehir halkı direnmedi ancak kale direnişe devam etti. Kısa bir çatışmanın ardından kale içindekiler eman dileyerek teslim oldular. Sultan bir süre orada kaldıktan sonra Lazkiye'ye yöneldi. Lazkiye, surları olmayan, limanıyla meşhur ve oldukça güzel bir şehirdi. Şehre hakim bir tepede birbirine bağlı iki kalesi vardı. Ordu şehri her yönden kuşattı; saldırı ve baskı akşama kadar sürdü. Kaleler henüz düşmese de şehir ele geçirildi. Burası bir ticaret merkezi olduğu için halk çok büyük ganimetler elde etti. Gece çökünce ordu dinlenmeye çekildi ve sabah kuşatmaya devam edildi.

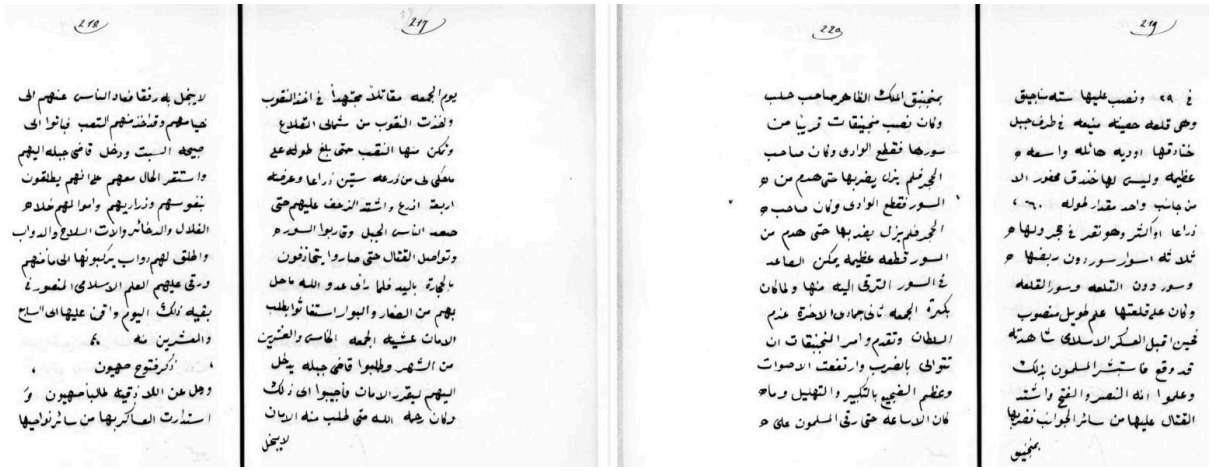

sayfa 217, 218, 219, 220

يوم الجمعة مقاتلة مجتهدة في اخذ النقوب وهدمت النقوب من شمالي القلاع وتمكن منها النقب حتى بلغ طوله على ما حكي لي من ذرعه ستين ذراعاً وعرضه اربعة اذرع واشتد الزحف عليهم حتى صعد الناس الجبل وقاربوا السور وتواصل القتال حتى صاروا يتجافون بالحجارة باليد فلما رأى عدو الله ما حل بهم من الصغار والبوار استغاثوا بطلب الامان عشية الجمعة الخامس والعشرين من الشهر وطلبوا قاضي جبلة يدخل اليهم يقرر الامان فاجيبوا الى ذلك وكان رحمه الله متى طلب منه الامان لا يبخل به رفقاً بعباد الله فكف الناس عنهم الى خيامهم وقد اخذ منهم التعب فباتوا الى صبيحة السبت ودخل قاضي جبلة اليهم واستقر الحال معهم على انهم يطلقون بانفسهم وذراريهم واموالهم عدا الغلال والذخائر وآلات السلاح والدواب واطلق لهم دواب يركبونها الى مأمنهم وقي عليهم العلم الاسلامي المنصور في بقية ذلك اليوم واقام عليها الى السابع والعشرين منه ذكر فتوح صهيون رحل عن اللاذقية طالباً صهيون واستدارت العساكر بها من سائر نواحيها في ٢٩ ونصب عليها ستة مناجيق وهي قلعة حصينة منيعة في طرف جبل خنادقها اودية هائلة واسعة وعظيمة وليس لها خندق محفور الا من جانب واحد مقدار طوله ٦٠ ذراعاً او اكثر وهو نقر في حجر ولها ثلاثة اسوار سور دون بعضها وسور دون القلعة وسور القلعة وكان على قلعتها علم طويل منصوب فحين اقبل العسكر الاسلامي شاهدته قد وقع فاستبشر المسلمون بذلك وعلموا ان الله اذن بالنصر والفتح واشتد القتال عليها من سائر الجوانب فضربها بمنجنيق الملك الظاهر صاحب حلب ولما نصبت منجيقات قريباً من سورها فقطع الوادي وكان صاحب المجد فلم يزل يضربها حتى هدم من السور قطعة عظيمة يمكن الصاعد في السور الترقي اليه منها ولما كان بكرة الجمعة ثاني جمادى الآخرة عزم السلطان وتقدم وامر المنجنيقات ان تتوالى بالضرب وارتفعت الاصوات وعظم الضجيج بالتكبير والتهليل وما كانت الا ساعة حتى رقي المسلمون على السور

Müslüman ordusu kalelerin kuzeyinden gedikler açarak şiddetli bir saldırı başlattı. Açılan gediğin uzunluğu 60 arşın, genişliği ise 4 arşındı. Çatışmalar o kadar yakınlaştı ki taraflar birbirlerine elle taş atar hale geldi. Cuma akşamı düşman, çaresiz kalarak eman dileyerek teslim oldu. Cebele kadısının arabuluculuğu ile

anlaşma sağlandı. Sultan Salahaddin, merhameti gereği eman dileğini kabul etti. Cumartesi sabahı kaleler boşaltıldı; Haçlıların canları, aileleri ve malları (silahlar ve erzak hariç) güvence altına alındı. Kaleye İslam sancağı çekildi.
Ardından ordu Sahyun Kalesi üzerine yürüdü. Burası üç kat suru ve derin vadileri olan, sarp kayalıklara oyulmuş hendekleri bulunan çok müstahkem bir kaleydi. 6 adet mancınık kuruldu. Kuşatma sırasında kaledeki Haçlı sancağının düştüğünün görülmesi Müslümanlar için zafer müjdesi sayıldı. Halep sahibi el-Melikü'z-Zahir'in mancınıklarıyla surlarda büyük bir delik açıldı. Cemaziyelahir ayının ikinci cuma sabahı yapılan genel saldırı ve tekbirler eşliğinde Müslüman askerler surlara tırmanmayı başardı.

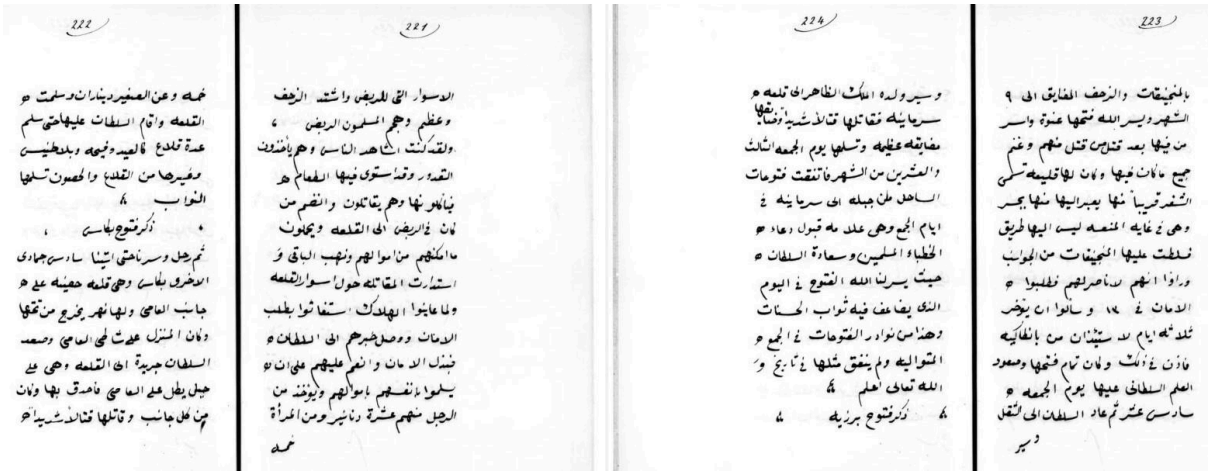

sayfa 221, 222, 223, 224

السور التي للربيض واشتد الزحف وعظم وهجم المسلمون الربيض ولقد كنت اشاهد الناس وهم يأخذون القدور وقد استوى فيها الطعام وهم يناولونها وهم يقاتلون وانضم من كان في الربيض الى القلعة ويخلون ما امكنهم من اموالهم ونهب الباقي واستدارت المقاتلة حول سور القلعة ولما عاينوا الهلاك استغاثوا بطلب الامان ووصل خبرهم الى السلطان فبذل الامان وانعم عليهم على ان يسلموا بانفسهم واموالهم ويؤخذ من الرجل منهم عشرة دنانير ومن المرأة خمسة وعن الصغير ديناران وسلمت القلعة واقام السلطان عليها حتى سلم عدة قلاع في البلد وفيها برزية وغيرها من القلاع والحصون التي تليها النواب ذكر فتوح بكسر ثم رحل وسرنا حتى اتينا سادس جمادى الاخرى بلطاس وهي قلعة حصينة على جانب العاصي ولها نهر يخرج من تحتها وكان المنزل بحيث يلي العاصي وصعد السلطان جريدة الى القلعة وهي على جبل يطل على العاصي فاحدق بها وكان من كل جانب وقاتلها قتالاً شديداً بالمنجنيقات والزحف المتوايق الى ٩ الشهر ويسر الله فتحها عنوة واسر من فيها بعد قتل من قتل منهم وغنم جميع ما كان فيها وكان لها قلعة تسمى الشغرت قريباً منها يعبر اليها من بحر وهي في غاية المنعة ليس اليها طريق فنصبت عليها المنجنيقات من الجوانب ورأوا انهم لا ناصر لهم فطلبوا الامان في ١٧ وسألوا ان يؤخر ثلاثة ايام لا ستئذان من بانطاكيه فاذن في ذلك ولما تم فتحها وصعود العلم السلطاني عليها يوم الجمعة سادس عشر ثم عاد السلطان الى الثقل وسير ولده الملك الظاهر الى قلعة برزيه وقاتلها قتالاً شديداً وضايقها مضايقة عظيمة وتسلمها يوم الجمعة ثالث والعشرين من الشهر فاتفقت فتوحات الساحل من جبله الى برزيه في ايام الجمع وهي على ما قيل دعاء الخطباء المسلمين وسعادة السلطان حيث يسر لنا الله الفتوح في اليوم الذي يضاعف فيه ثواب الحسنات وهذا من نوادر الفتوحات في الجمع المتواليه ولم يتفق مثلها في تاريخ والله تعالى اعلم ذكر فتوح برزيه

Surlar ve dış mahalleler üzerindeki baskı arttı ve şiddetlendi, Müslümanlar dış mahalleye hücum ettiler. İnsanların, tencerelerde pişen yemekleri hazır bulup savaşırken bir yandan da yediklerine bizzat şahit oldum. Dış mahalledekiler kaleye sığındılar; yanlarına alabildikleri malları aldılar, geri kalanı ise yağmalandı. Savaşçılar kale surlarını her yönden kuşattı. Helak olacaklarını anlayan kale sakinleri

eman dilediler. Haber Sultan'a ulaştığında, canları ve malları karşılığında onlara eman verdi; ancak her erkekten , her kadından ve her çocuktan dinar alınmasını şart koştu. Kale teslim edildi. Sultan, Berziye ve çevredeki diğer kale ve hisarlar teslim olana kadar orada kaldı. Ardından Cemaziyelahir ayının 'sında Asi Nehri kıyasında bulunan müstahkem Balatas Kalesi'ne ulaştık. Sultan bizzat tepeye çıkarak kaleyi inceledi; kale her yönden kuşatıldı. Ayın 'una kadar mancınıklarla ve yoğun saldırılarla devam eden kuşatma sonunda Allah fethi müyesser kıldı; içindekiler esir alındı, ganimetler toplandı. Yakınlarda bulunan ve denizle ulaşılan çok sarp Şugr Kalesi de kuşatıldı. Yardım gelmeyeceğini anlayanlar 'sinde eman dilediler ve Antakya'dan izin almak için gün süre istediler. Ayın 'sı Cuma günü Sultan'ın sancağı kaleye çekildi. Daha sonra Sultan, oğlu el-Melikü'z-Zahir'i Berziye Kalesi'ne gönderdi. Şiddetli bir kuşatmanın ardından ayın 'ü Cuma günü orası da fethedildi. Böylece Cebele'den Berziye'ye kadar tüm sahil fütühatı Cuma günlerine denk geldi. Bu durum, Müslüman hatiplerin duaları ve Sultan'ın bereketiyle, sevapların katlandığı mübarek bir günde gerçekleşmiş oldu. Art arda gelen Cuma günlerinde bu kadar fethin olması tarihte nadir görülen bir olaydır.

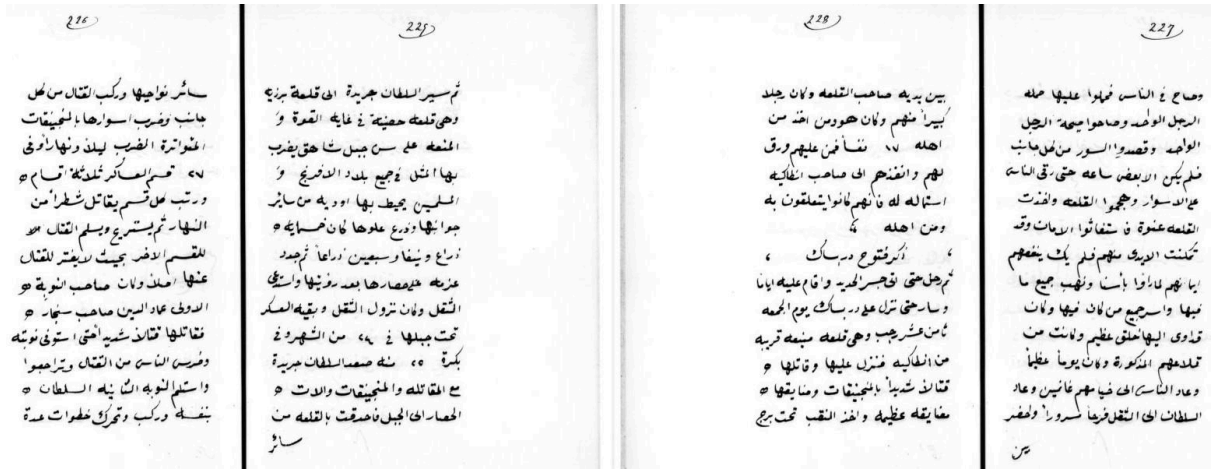

sayfa 225, 226, 227, 228

ثم سير السلطان جريدة الى قلعة برزيه وهي قلعة حصينة في غاية القوة والمنعة على سن جبل شاهق يضرب بها المثل في جميع بلاد الافرنج والمسلمين يحيط بها اودية من سائر جوانبها وذرع علوها كان ثمانمائة ذراع ونيفاً وسبعين ذراعاً ثم جدد عزمه على حصارها بعد رؤيتها واستدعى الثقل وكان نزول الثقل وبقية العسكر تحت جبلها في ٢٤ من الشهر وفي بكرة ٢٥ منه صعد السلطان جريدة مع المقاتلة والمنجيقات والآت الحصار الى الجبل فاحدقت بالقلعة من سائر نواحيها ورتب القتال من كل جانب وضرب اسوارها بالمنجيقات المتواترة الضرب ليلاً ونهاراً وفي ٢٧ قسم العساكر ثلاثاً اقام ورتب لكل قسم يقاتل شطراً من النهار ثم يستريح ويسلم القتال للقسم الآخر بحيث لا يفتر القتال عنها اصلا وكان صاحب النوبة الاولى عماد الدين صاحب سنجار فقاتلها قتالاً شديداً حتى استوفى نوبته وضرب الناس من القتال وتراحموا واستلم النوبة الثانية السلطان بنفسه وركب وتحرك خطوات عدة وصاح في الناس فحملوا عليها حملة الرجل الواحد وصاحوا صيحة الرجل الواحد وقصدوا السور من كل جانب فلم يكن الا بعض ساعة حتى رقى الناس على الاسوار وهجموا القلعة عنوة في ساعتها ولقد تحدثت الايدي منهم فلم يك ينفعهم اباً نهم لما رأوا بأساً ونهب جميع ما فيها واسر جميع من كان فيها وكان قد اوي اليها خلق عظيم وكانت من قلاعهم المذكورة وكان يوماً عظيماً وعاد الناس الى خيامهم غانمين وعاد السلطان الى الثقل فرحاً مسروراً وحضر بين يديه صاحب القلعة وكان رجلاً كبيراً منهم وكان هو ومن اخذ من اهله ، فمنّ عليهم ورق لهم وانفذهم الى صاحب انطاكية استمالة له فانهم كانوا يتعلقون به ومن اهله . ذكر فتوح دربساك ثم رحل حتى اتى جسر الحديد واقام عليه اياماً وسار حتى نزل على دربساك يوم الجمعة

ثامن عشر رجب وهي قلعة منيعة قريبة من انطاكيه فنزل عليها وقاتلها قتالا شديدا بالمنجيقات وضايقها مضايقة عظيمة واخذ النقب تحت برج

Sultan, son derece müstahkem ve sarp bir kale olan Berziye Kalesi üzerine bir süvari birliği gönderdi. Bu kale, hem Frenk (Haçlı) hem de İslam topraklarında aşılmazlığıyla darımesel olmuş, her yönden derin vadilerle çevrili, yüksekliği sekiz yüz yetmiş küsur arşın olan bir dağın zirvesindedir. Sultan kaleyi bizzat görünce kuşatma azmini tazeledi ve ağırlıkları (mühimmatı) çağırttı. Ordunun geri kalanı ayın 24'ünde dağın eteğine konakladı. Ayın 25'i sabahı Sultan, savaşçılar, mancınıklar ve kuşatma aletleriyle birlikte dağa çıktı; kaleyi her yönden kuşatıp saldırı düzenini kurdu. Gece gündüz durmaksızın mancınıklarla surlar dövüldü.

Ayın 27'sinde Sultan, orduyu üç kısma ayırdı. Her kısım günün belirli bir vaktinde saldıracak, sonra dinlenip nöbeti diğerine devredecekti; böylece saldırı hiç kesilmeyecekti. İlk nöbet Sincar sahibi İmadeddin'deydi; o, süresi dolana kadar şiddetle savaştı. İnsanlar savaştan yorulup birbirlerine acımaya (gevşemeye) başladıkları anda ikinci nöbeti Sultan bizzat devraldı. Atına binip birkaç adım ilerledi ve askere nida etti. Hep birlikte tek bir adam gibi tekbir getirerek her taraftan surlara hücum ettiler. Çok geçmeden Müslümanlar surlara tırmandı ve kaleye daldılar. Kale o saatte cebren (güç kullanılarak) fethedildi. İçeridekilerin direnci artık fayda vermiyordu; her şey ganimet olarak alındı ve içerideki büyük kalabalık esir edildi. O gün muazzam bir gündü; insanlar ganimetlerle çadırlarına, Sultan ise sevinçle ana karargâha döndü. Kalenin beyi -ki önemli bir liderdi- ailesiyle birlikte esir alınarak Sultan'ın huzuruna çıkarıldı. Sultan onlara merhamet edip serbest bıraktı ve Antakya sahibiyle bir yakınlık kurmak (gönlünü çelmek) amacıyla onları oraya gönderdi, zira bu aile onunla akrabaydı.

Derbsâk Fethi: Ardından ordu hareket edip Cisr-i Hadid'e (Demir Köprü) ulaştı ve orada birkaç gün kaldı. 18 Recep Cuma günü Antakya yakınlarındaki müstahkem Derbsâk Kalesi önüne gelerek konakladı. Mancınıklarla şiddetli bir savaşa girişildi, kale iyice sıkıştırıldı ve kulenin altına gedik açıldı.

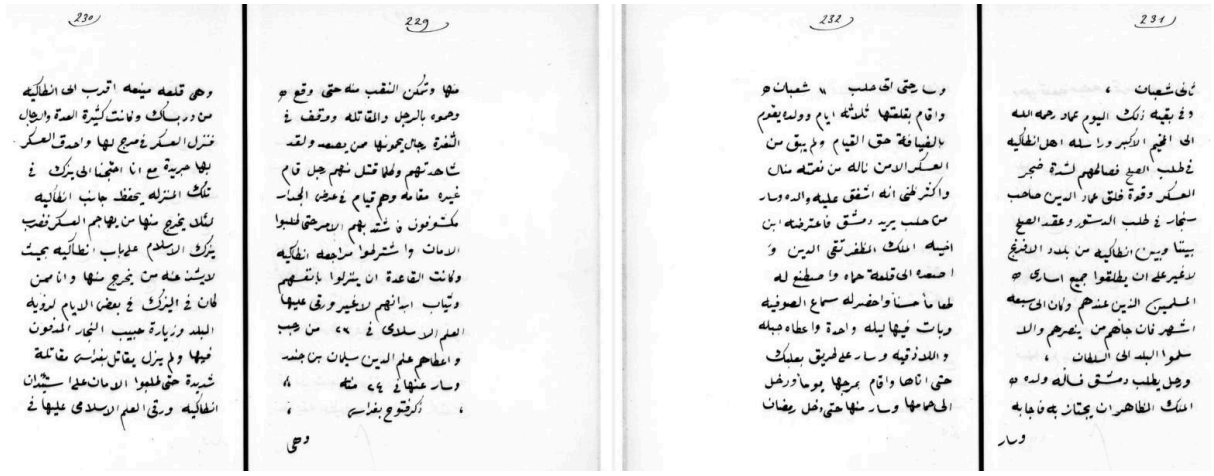

sayfa 229, 230, 231, 232

منها وتمكن النقب منه حتى وقع هو وصوه بالرجل والمقاتلة ووقف في الثغرة رجال يحمونها من يصفه ولقد شاهدتهم ولما قتل منهم جبل قام غيره مقامه وهم قيام في عرض الجدار مكتوفون في شدة بهم الامر حتى طلبوا الامان واستأذنوا مراجعة انطاكيه وكانت القاعدة ان ينزلوا بانفسهم وثياب ابدانهم لا غير ورقي عليها العلم الاسلامي في ٢٢ من رجب

واعطاهم علم الدين سليمان بن جندر وسار عنها في ٢٤ منه ذكر فتوح بغراس وهي قلعة منيعة اقرب الى انطاكيه من دربساك وكانت كثيرة العدة والرجال فنزل العسكر في صبح لها واحدق العسكر بها جريدة مع انا انحجنا الى يترك في تلك المنزلة يحفظ جانب انطاكيه لئلا يخرج منها من يهاجم العسكر فنصب يترك الاسلام على باب انطاكيه بحيث لا يستطيع احد من يخرج منها وانما من كان في اليزك في بعض الايام لرؤية البلد وزيارة حبيب النجار المدفون فيها ولم يزل يقاتل بغراس مقاتلة شديدة حتى طلبوا الامان على استئذان انطاكيه ورقي العلم الاسلامي عليها في ثاني شعبان وفي بقيه ذلك اليوم عماد رحمه الله الى الغنم الاكبر وراسله اهل انطاكيه في طلب الصلح فصالحهم لشدة ضجر العسكر وقوة خلق عماد الدين صاحب سنجار في طلب الدستور وعقد الصلح بيننا وبين انطاكيه من بدد الفرنج لا غير على ان يطلقوا جميع اساري المسلمين الذين عندهم وكانوا الى سبعة اشهر فان جاءهم من ينصرهم والا سلموا البلد الى السلطان ورحل يطلب دمشق فان ولده الملك الظاهر كان يحتاج به فاجابه وسار حتى اتى حلب شعبان واقام بقلعتها ثلاثة ايام وولده يقوم بالضيافة حق القيام ولم يبق من العسكر الامن ناله من نعمته منال واكثر ظني انه اشفق عليه والده وسار من حلب يريد دمشق فاعترضه ابن اخيه الملك المظفر تقي الدين واصعده الى قلعة حماة وصنع له طعاماً حسناً واحضر له سماع الصوفية وبات فيها ليلة واحدة واعطاه جبله واللاذقية وسار على طريق بعلبك حتى اتاها واقام بمرجها يوماً ودخل الى حماها وسار منها حتى دخل رمضان

Derbsâk Kalesi'ndeki gedik iyice genişledi, öyle ki kule savaşçılarla birlikte çöktü. Açılan gedikte savunmacılar duruyor ve burayı canla başla koruyorlardı; onları bizzat müşahede ettim. İçlerinden bir grup öldürüldüğünde, yerlerine hemen başkaları geçiyordu. Duvarın genişliği içinde o kadar sıkışmışlardı ki, durumun vehameti üzerine Antakya'ya danışarak eman dilediler. Sadece üzerlerindeki giysilerle çıkıp gitmeleri şartıyla anlaşma sağlandı. 22 Recep'te İslam sancağı kaleye çekildi. Sultan, kaleyi İmaduddin Süleyman bin Cender'e verdi ve ayın 24'ünde oradan ayrıldı.
Bağras Fethi: Burası Antakya'ya Derbsâk'tan daha yakın, mühimmat ve asker bakımından çok zengin, müstahkem bir kaledir. İslam ordusu sabah vakti kaleye ulaştı ve etrafını kuşattı. Antakya tarafından gelebilecek bir saldırıyı önlemek ve şehirden kimsenin çıkmasına izin vermemek için bir birlik Antakya kapısına yerleştirildi. Nöbetçi birliklerindeki (yezistan) bazı askerler zaman zaman şehri görmek ve orada metfun bulunan Habib-i Neccar'ı ziyaret etmek için giderlerdi. Bağras Kalesi'nde çatışmalar şiddetle devam etti; nihayet onlar da Antakya'dan izin almak şartıyla eman dilediler. 2 Şaban'da İslam sancağı buraya da çekildi.
Aynı günün devamında ordu büyük ganimetler elde etti. Bu sırada Antakya halkı sulh (barış) talebiyle Sultan'a elçi gönderdi. Askerlerin yorgunluğu ve Sincar sahibi İmadeddin'in ayrılma isteğindeki ısrarı üzerine Sultan sulhu kabul etti. Antakya ile yapılan bu anlaşma yedi ay sürecekti; şartlara göre ellerindeki tüm Müslüman esirleri serbest bırakacaklardı. Eğer yedi ay içinde kendilerine dışarıdan bir yardım gelmezse şehri Sultan'a teslim edeceklerdi.
Sultan daha sonra, oğlu el-Melikü'z-Zahir'in ihtiyacı üzerine Şam'a doğru yola çıktı. Şaban ayında Halep'e ulaştı ve kalesinde üç gün kaldı. Oğlu ona mükemmel bir ev sahipliği yaptı. Halep'ten Şam'a gitmek üzereyken yeğeni el-Melikü'l-Muzaffer Takiyyüddin önünü keserek onu Hama Kalesi'ne davet etti. Orada Sultan için güzel sofralar kuruldu, Sufi sema meclisleri tertip edildi. Sultan orada bir gece kaldı; yeğenine Cebele ve Lazkiye'yi ikta olarak verdi. Ardından Baalbek yolu üzerinden devam ederek şehre ulaştı, Merj bölgesinde bir gün konakladı ve Ramazan ayına girerken Şam'a girdi.

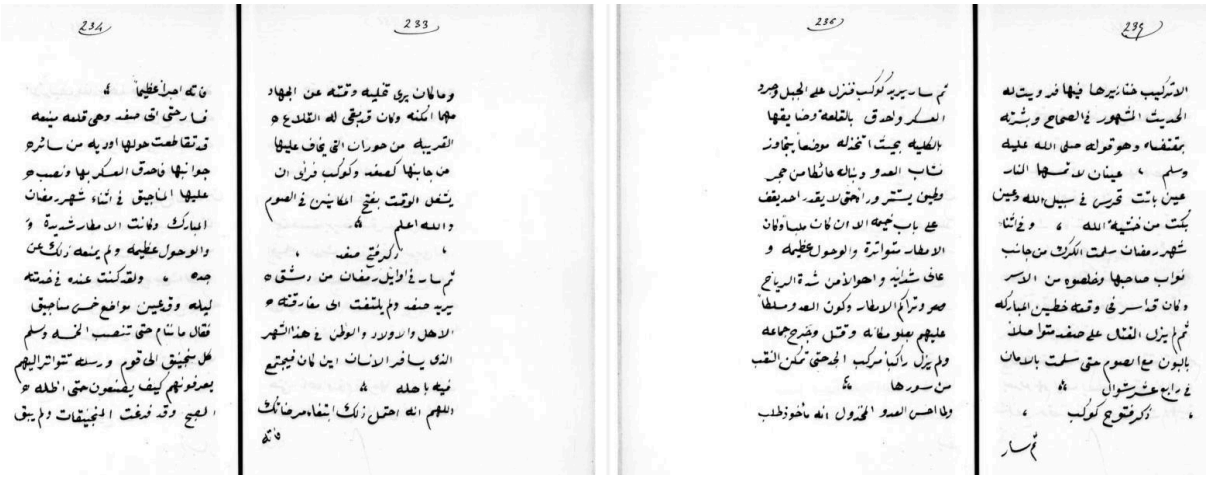

sayfa 233, 234, 235, 236

وما كان يرى تخلية وقته عن الجهاد مهما أمكنه وكان قد بقي له القلاع القريبة من حوران التي يخاف عليها من جانبها كصفد وكوكب فرأى ان يشغل الوقت بفتح المكانين في الصوم والله اعلم ذكر فتوح صفد ثم سار في أوائل رمضان من دمشق يريد صفد ولم يلتفت الى مفارقته للاهل والاولاد والوطن في هذا الشهر الذي يألف الانسان فيه الاجتماع فيه باهله اللهم انه احتمل ذلك ابتغاء مرضاتك فاته رأى امراً عظيماً فسار حتى اتى صفد وهي قلعة منيعة قد تقاطعت حولها اودية من سائر جوانبها فاحدق العسكر بها ونصب عليها المنجنيقات في اثناء شهر رمضان المبارك وكانت الامطار شديدة والوحول عظيمة ولم يمنعه ذلك عن جده ولقد كنت عنده في خدمته ليلة وقد عين مواضع خمسة منجنيقات فقال ما انام حتى تنصب الخمسة وسلم كل منجنيق الى قوم ورسله تتواتر اليهم يعرّفونهم كيف يصنعون حتى اطلعه الصبح وقد فرغت المنجنيقات ولم يبق الا تركيب حجارتها فيها فديت له الحديث المشهور في الصحاح وبشرته بمقتضاه وهو قوله صلى الله عليه وسلم "عينان لا تمسهما النار عين باتت تحرس في سبيل الله وعين بكت من خشية الله" وفي اثناء شهر رمضان سلمت الكرك من جانب نواب صاحبها وخلصوه من الاسر وكان قد أسر في وقعة حطين المباركة ثم لم يزل القتال على صفد متواصلاً بالبون مع الصوم حتى سلمت بالامان في رابع عشر شوال ذكر فتوح كوكب ثم سار سيرته الى كوكب فنزل على الجبل وجرد العسكر واحدق بالقلعة وضايقها بالكلية بحيث اتخذ له موضعاً يتجاوز ثياب العدو وبناه حائطاً من حجر وطين يستتر وراءه حتى لا يقدر احد يقف على باب خيمته الا ان كان ملبساً وكان الامطار متواترة والوحول عظيمة وعانى شدائد واحوالاً من شدة الرياح وبرد وتراكم الامطار وكون العدو مسلطاً عليهم بعلو مكانه وقتل وجرح جماعة ولم يزل راكباً موكبه الى حتى تمكن النقب من سورها ولما احس العدو المخذول انه مأخوذ طلب

Sultan, imkan bulduğu sürece vaktini cihattan boş geçirmeyi uygun görmezdi. Havran bölgesine yakın olan ve tehlike arz eden Safed ile Kevkeb kaleleri henüz fetholunmamıştı. Ramazan ayını bu iki yerin fethiyle değerlendirmeyi uygun gördü. Safed Fethi: Ramazan'ın başında, insanların ailesi ve çocuklarıyla bir arada olmayı sevdiği bu mübarek ayda; ailesinden, evlatlarından ve vatanından ayrı kalmaya aldırış etmeden Şam'dan Safed'e doğru yola çıktı. Allah'ım, o bunu senin rızanı kazanmak için yaptı. Safed, etrafı derin vadilerle çevrili çok müstahkem bir kaledir. İslam ordusu kaleyi kuşattı ve Ramazan ayı boyunca mancınıklar kuruldu. Şiddetli yağmurlar ve diz boyu çamurlar vardı; ancak bu zorluklar Sultan'ın azmini kırmadı. Bir gece onun hizmetindeyken, beş mancınığın yerini bizzat belirledi ve "Bu beş mancınık kurulmadan uyumayacağım" dedi. Her mancınığı bir birliğe teslim etti ve görevlilere sürekli haber göndererek nasıl yapacaklarını tarif etti. Sabah olduğunda mancınıklar kurulmuş, sadece taşlarının yerleştirilmesi kalmıştı. Ona sahih hadis kitaplarında geçen meşhur hadisi okuyup müjdeledim: "İki göz vardır ki onlara ateş dokunmaz; biri Allah yolunda nöbet bekleyen göz, diğeri ise Allah korkusundan ağlayan göz." Ramazan ayı içinde Kerak Kalesi de teslim oldu ve sahibi (Hattîn'de

esir düşen) esaretten kurtuldu. Safed üzerindeki baskı ve çatışmalar, oruçla birlikte aralıksız devam etti; nihayet 14 Şevval'de eman ile teslim oldu.
Kevkeb Fethi: Ardından Sultan Kevkeb'e yöneldi. Dağın üzerine konaklayıp kaleyi her yönden kuşattı. Kaleyi öyle bir dar çembere aldı ki, düşmanın atış menzilini aşan bir noktada taş ve çamurdan bir duvar ördürdü; bu duvarın arkasında gizlenilirdi, öyle ki zırh giymeyen hiç kimse çadırının önüne bile çıkamazdı. Yağmurlar kesilmiyor, çamur her yeri kaplıyordu. Şiddetli rüzgarlar, dondurucu soğuklar ve düşmanın yüksek konumda olmasından dolayı büyük sıkıntılar çekildi; pek çok asker şehit oldu veya yaralandı. Sultan, surlarda gedik açılana kadar bizzat at sırtında kuşatmayı yönetti. Mağlup düşman kalenin düşeceğini anlayınca eman talep etti...

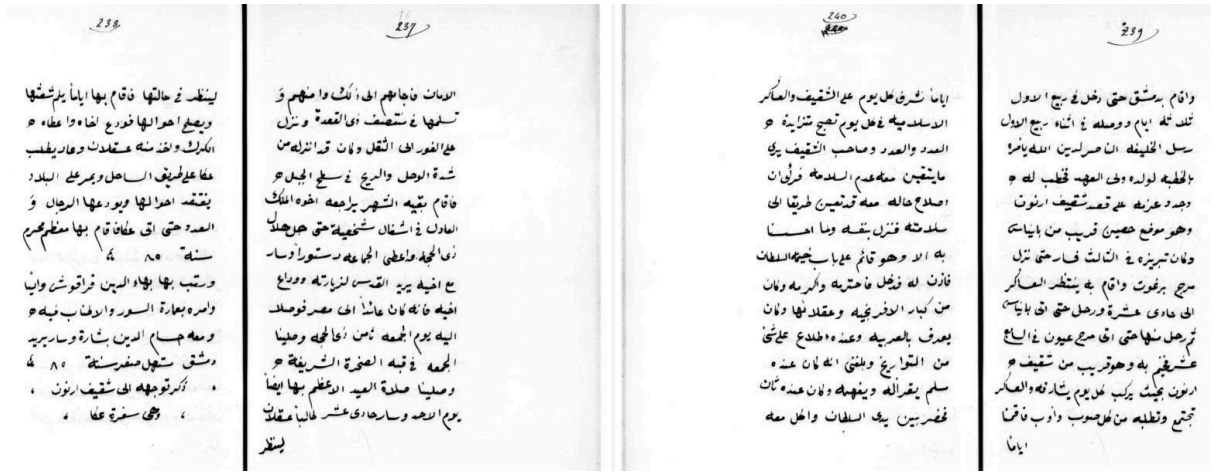

sayfa 237, 238, 239, 240

الأمان فاجابهم الى ذلك وامنهم وتسلمها في منتصف ذي القعدة ونزل على الفور الى الثقل وكان قد انزله من شدة الوحل والريح في سطح الجبل فأقام بقية الشهر يراجعه اخوه الملك العادل في اشغال شخصية حتى هل هلال ذي الحجة وأعطى الجماعة دستورا وسار مع اخيه يريد القدس لزيارته ووداع اخيه فانه كان عائدا الى مصر فوصل اليه يوم الجمعة ثامن ذي الحجة وصلينا الجمعة في قبة الصخرة الشريفة وصلينا صلاة العيد الأعظم بها أيضا يوم الاحد وسار حادي عشر طالبا عسقلان لينظر في حالها فأقام بها اياما يلم شعثها ويصلح احوالها فودع اخاه واعطاه الكرك واخذ منه عسقلان وعاد يطلب عكا على طريق الساحل ويمر على البلاد يتفقد احوالها ويودعها الرجال والعدد حتى أتى عكا فأقام بها معظم محرم سنة ٥٨٥ هـ ورتب بها بهاء الدين قراقوش وايا وامره بعمارة السور والاطناب فيه ومعه حسام الدين بشارة وسار يريد دمشق فاستهل صفر سنة ٥٨٥ هـ ذكر توجهه الى شقيف ارنون وهي سفرة عكا واقام بدمشق حتى دخل ربيع الاول ثلثه ايام ووصله في اثناء ربيع الاول رسل الخليفة الناصر لدين الله يأمره بالخطبة لولده ولي العهد فخطب له وجدد عزمه على قصد شقيف ارنون وهو موضع حصين قريب من بانياس وكان تبريزه في الثالث فما زال حتى نزل مرج برغوث واقام به ينتظر العساكر الى حادي عشر ورحل حتى اتى بانياس ثم رحل منها حتى اتى مرج عيون في السابع عشر فنزل به وهو قريب من شقيف ارنون بحيث يركب كل يوم يشارفه والعساكر تجتمع وتطلبه من كل صوب وأدب فاقمنا اياما يشرف كل يوم على الشقيف والعساكر الاسلامية في كل يوم تصبح متزايدة في العدد والعدد وصاحب الشقيف يرى ما يتقين معه عدم المدافعة فرأى ان صلاح حاله معه قد تعين طريقا الى سلامته فنزل بنفسه ولما احسنا به الا وهو قائم على باب خيمة السلطان فاذن له فدخل فاحترمه واكرمه وكان من كبار الافرنجية وعقلاءها وكان يعرف بالعربية وعنده اطلاع على شئ من التواريخ وبلغني انه كان عنده سلم يقال انه ليفهمه وكان عنده شأن فحضر بين يدي السلطان واكل معه

Düşman eman dileyince Sultan kabul etti ve canlarını bağışladı. Zilkade ayının ortasında kaleyi teslim aldı. Şiddetli çamur ve rüzgar nedeniyle ordunun ağırlıklarını indirdiği dağın düzlüğüne hemen geri döndü. Ayın geri kalanında, kardeşi el-Melikü'l-Adil ile şahsi meseleler üzerine istişarelerde bulundu. Zilhicce hilali

göründüğünde orduya izin verdi ve kardeşiyle birlikte hem ziyaret hem de Mısır'a dönecek olan kardeşiyle vedalaşmak üzere Kudüs'e hareket etti.
Zilhicce'nin sekizinci Cuma günü oraya vardık ve Cuma namazını Kubbetü's-Sahra'da kıldık. Pazar gününe denk gelen Kurban Bayramı namazını da yine orada eda ettik. Ayın on birinde, durumunu yerinde incelemek ve eksiklerini gidermek üzere Askalan'a doğru yola çıktı. Orada birkaç gün kalıp işleri yoluna koyduktan sonra kardeşiyle vedalaştı; ona Kerak'ı verip kendisi Askalan'ı devraldı. Ardından sahil yolu üzerinden, geçtiği yerlerin durumunu teftiş ederek, oralara asker ve mühimmat yerleştirerek Akka'ya döndü. Hicri 585 yılının Muharrem ayının çoğunu Akka'da geçirdi. Şehre Bahaeddin Karakuş'u atadı ve ona surları tahkim etmesini, hendekleri genişletmesini emretti; yanında Hüsameddin Bişare de vardı. Sonra Şam'a doğru yola çıktı ve 585 yılının Sefer ayı böyle başladı.
Şakif Ernun (Beaufort) Seferi: Sultan Şam'da Rebiülevvel'in üçüncü gününe kadar kaldı. Bu sırada Halife Nasır Lidinillah'ın elçileri gelerek veliaht oğlu adına hutbe okutulmasını emretti; Sultan da bunu yerine getirdi. Ardından Baniyas yakınlarında çok müstahkem bir yer olan Şakif Ernun'u ele geçirme azmini tazeledi. Ayın üçünde sefer hazırlıklarını tamamlayıp Merj-i Bergut'ta askerleri beklemek üzere konakladı. Ayın on birinde oradan ayrılıp Baniyas'a, on yedisinde ise Şakif Ernun'un hemen yanındaki Merj-i Uyun'a ulaştı. Her gün at sırtında kaleyi gözetliyor, İslam askerleri ise her yönden bölgeye akın ediyordu.
Günler geçtikçe İslam ordusunun sayısı ve mühimmatı artıyordu. Şakif'in sahibi (Raynald of Sidon), savunma yapmanın imkansız olduğunu ve helak olacağını anlayınca, canını kurtarmanın yolunun Sultan ile anlaşmak olduğunu gördü. Bir de baktık ki bizzat gelmiş, Sultan'ın çadırının önünde duruyor. Sultan huzura kabul edilmesine izin verdi; ona saygıyla ve ikramla muamele etti. Bu adam Frenklerin ileri gelenlerinden ve en akıllılarındandı. Arapça biliyor ve tarih bilgisine sahipti. Duyduğuma göre yanında meseleleri anlamasına yardımcı olan birtakım haritalar veya metinler (tesellüm/teslim belgeleri) vardı. Sultan'ın huzurunda bulunup onunla birlikte yemek yedi.

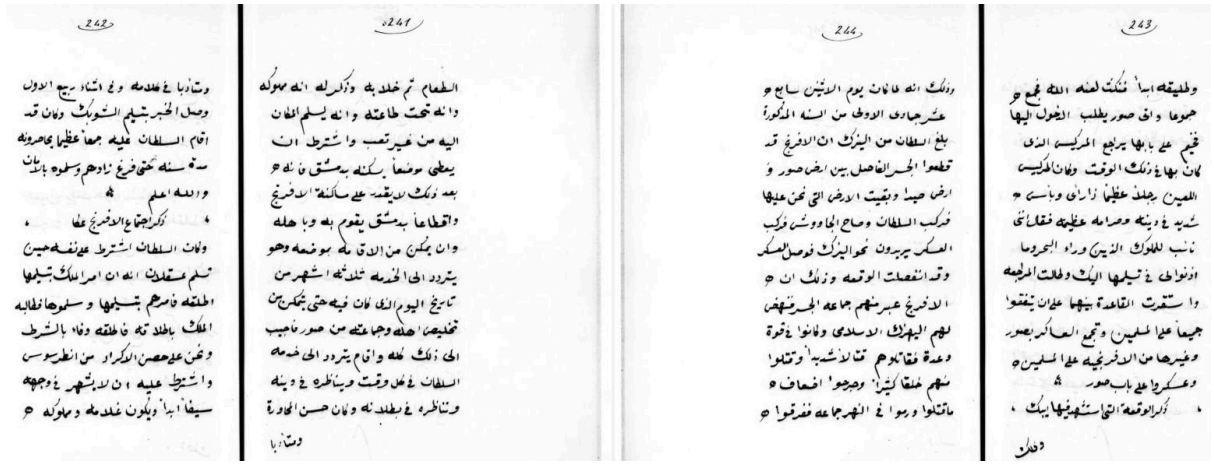

sayfa 241, 242, 243, 244
الطعام ثم خلا به وذكر له انه مملوكه وانه تحت طاعته وانه يسلم المكان اليه من غير تعب واشترط ان يعطى موضعا يسكنه بدمشق في نهار بيعه وذلك لا يقدر على مساكنة الافرنج واقطاعا بدمشق يقوم به وبا هله وان يمكن من الاقامة

بموضعه وهو يتردد الى الخدمة ثلثة اشهر من تاريخ اليوم الذي كان فيه حتى يتمكن من تخليص اهله وجماعته من صور فاجيب الى ذلك كله واقام يتردد الى خدمة السلطان في كل وقت ويشاطره في دينه ومناظره في بطلانه وكان حسن المحاورة ومتأدبا في خدمته فانتظمت به الامور وفي اثناء ربيع الاول وصل الخبر بتسليم الشوبك وكان قد اقام السلطان عليه جمعا عظيما يحاصرونه مدة سنة حتى فرغ زادهم وسلموه بالامان والله اعلم ذكر اجتماع الافرنج على عكا وكان السلطان اشترط عليه لما تسلم عسقلان ان ان امر الملك بتسلمها اطلقه فامرهم بتسليمها وسلموها فطلبه الملك باطلاقه فاطلقه وفاء بالشرط ونحن على حصن الاكراد من انطرسوس واشترط عليه ان لا يشهر في وجهه سيفا ابدا ويكون خادمه وملوكه وطريقه ابدا فكانت لعنه الله يجمع جموعا واتي صور يطلب الدخول اليها فخيم على بابها يراجع الماركيس الذي كان بها في ذلك الوقت وكان الماركيس اللعين رجلا عظيما رزينا وبأسا شديدا في دينه وصرامة عظيمة فقال انت نائب للملوك الذين وراء البحار وما اذنو لك في تسلمها اليك وطالت المراجعة واستقرت القاعدة بينهما على ان ينفقوا جميعا على اللعين وتجمع العساكر بصور وغيرها من الافرنجية على المسلمين وعسكروا على باب صور ذكر الوقعة التي استشهد فيها ابيك وذلك انه لما كان يوم الاثنين سابع عشر جمادى الاولى من السنة المذكورة بلغ السلطان من اليزك ان الافرنج قد قطعوا الجسر الفاصل بين ارض صور وارض صيدا وبقية الارض التي نحن عليها فركب السلطان وصاح في الجند وركب العسكر يريدون نحو اليزك فوصل العسكر وقد انفصلت الوقعة وذلك ان الافرنج عبر منهم جماعة الجسر فنهض لهم اليزك الاسلامي وكانوا في قوة وعدة فقاتلوهم قتالا شديدا وقتلوا منهم خلقا كثيرا وجرحوا اضعاف ما قتلوا ورموا في النهر جماعة فغرقوا

Şakif Kalesi'nin sahibi (Raynald) Sultan ile yemek yedikten sonra onunla baş başa kaldı. Kendisinin Sultan'ın bir kulu ve itaati altında olduğunu, kaleyi hiç zorluk çıkarmadan teslim edeceğini ifade etti. Ancak bazı şartlar öne sürdü: Şam'da yaşayabileceği bir yer verilmesini (çünkü artık Frenklerin arasında barınamazdı), kendisinin ve ailesinin geçimini sağlayacak bir ikta tahsis edilmesini ve ailesini Sur'dan (Tyre) güvenle çıkarabilmesi için bugünden itibaren üç ay mühlet verilmesini istedi. Sultan bu şartların tamamını kabul etti. Raynald bu süre zarfında sık sık Sultan'ın huzuruna gelmeye, onunla dinler üzerine tartışmaya ve kendi inancının tutarsızlıkları üzerine konuşmaya başladı. Konuşması düzgün ve hizmetinde edepli bir adamdı; işler bu minvalde düzene girdi.

Rebiülevvel ayı içinde Şevbek Kalesi'nin teslim olduğu haberi geldi. Sultan oraya büyük bir birlik göndermiş ve kale bir yıl boyunca kuşatılmıştı; nihayet erzakları bitince eman dileyerek teslim oldular.

Frenklerin Akka Önünde Toplanması: Sultan, Askalan'ı teslim aldığında (Kral Lüzinyanlı Guy'a) bir şart koşmuştu: Eğer krallık erkanına kaleyi teslim etmelerini emrederse kendisini serbest bırakacaktı. Kral emretti, onlar da teslim ettiler. Bunun üzerine Kral serbest bırakılmasını talep etti ve Sultan ahde vefa göstererek onu salıverdi. Biz o sırada Antartus'taki Hısnü'l-Ekrad (Şövalyeler Kalesi) civarındaydık. Kral'a bir daha asla Sultan'a karşı kılıç çekmeyeceğine dair yemin ettirilmişti. Fakat o lanetli, yeminine ihanet ederek ordular topladı ve Sur şehrine girmek istedi. Şehrin kapısında orayı yöneten Marki (Conrad de Montferrat) ile görüşmek için kamp kurdu. Lanetli Marki, dinine bağlı, vakur ve çok sert bir adamdı. Kral'a: "Sen deniz aşırı kralların vekilisin, onların izni olmadan burayı sana teslim edemem" dedi. Aralarındaki tartışma uzadı ve sonunda Müslümanlara karşı birlikte hareket etme, Sur ve diğer yerlerdeki tüm Frenk kuvvetlerini toplama kararı aldılar. Sur kapısında ordugah kurdular.

Aybak'ın Şehit Düştüğü Çatışma: 17 Cemaziyelevvel Pazartesi günü Sultan'a öncü birliklerden (yezistan) haber geldi: Frenkler, Sur ile Sayda arazisini bizim bulunduğumuz bölgeden ayıran köprüyü geçmişlerdi. Sultan hemen atına binip

orduyu topladı ve öncü birliğe yardıma gitti. Ancak vardığında çatışma sona ermişti. Köprüyü geçen bir grup Frenk'e karşı İslam öncü birliği saldırıya geçmiş, sayıca üstün ve hazırlıklı olan düşmanla şiddetle çarpışmışlardı. Birçok düşman askeri öldürülmüş, daha fazlası yaralanmış ve bir kısmı da nehre atlayarak boğulmuştu.

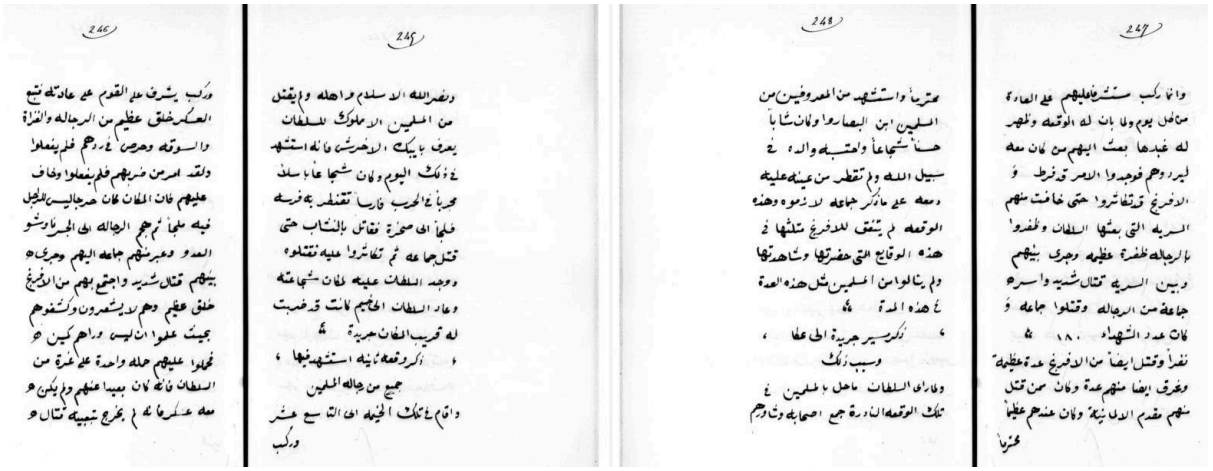

sayfa 245, 246, 247, 248

ونصر الله الاسلام واهله ولم يقتل من المسلمين الا مملوك للسلطان يعرف بايبك الاخرش فانه استشهد في ذلك اليوم وكان شجاعاً عادلاً مجرباً في الحرب فارساً تقنطر به فرسه فلجأ الى صخرة فقاتل بالنشاب حتى قتل جماعة ثم تكاثروا عليه فقتلوه ووجد السلطان عليه لمكان شجاعته وعاد السلطان الخيم كانت قد ضربت له قريب المكان جريدة ذكر وقعة ثانية استشهد فيها جميع من جال في المسلمين واقام في تلك الخيمة الى التاسع عشر وركب يشرف على القوم على عادته فتبع العسكر خلق عظيم من الرجالة والغزاة والسوقة وحرص في ردهم فلم ينفعلوا ولقد امر من ضربهم فلم ينفعلوا وخاف عليهم فان المكان كان صرحا ليس للجبل فيه ملجأ ثم زحم الرجالة الى الجسر واوشوا العدو وعبر منهم جماعة اليهم وجرى بينهم قتال شديد واجتمع بهم من الافرنج خلق عظيم وهم لا يشعرون وكشفوهم بحيث علموا ان ليس وراءهم كمين فحملوا عليهم حملة واحدة على غرة من السلطان فانه كان بعيدا عنهم ولم يكن معه عسكر فانه لم يخرج تبيئة قتال وانما ركب متفرجا عليهم على العادة من كل يوم ولما بانت له الوقعة وظهر له غبارها بعث اليهم من كان معه ليردوهم فوجدوا الامر قد فرط والافرنج قد تكاثروا حتى خافت منهم السرية التي بعثها السلطان وظفروا بالرجالة ظفرة عظيمة وجرى بينهم وبين السرية قتال شديد وأسره جماعة من الرجالة وقتلوا جماعة وكان عدد الشهداء ١٨٠ نفراً وقتل ايضاً من الافرنج عدة عظيمة وغرق ايضاً منهم عدة وكان ممن قتل منهم مقدم الداوية وكان عندهم عظيماً مخزياً واستشهد من المعروفين من المسلمين ابن البيسار وكان شاباً حسناً شجاعاً واحتسبه والده في سبيل الله ولم تقطر من عينه عليه دمعة على ما ذكر جماعة لازموه وهذه الوقائع التي حضرتها وشاهدتها ولم ينالوا من المسلمين مثل هذه العدة في هذه المدة ذكر مسير جريدة الى عكا وسبب ذلك ولما رأى السلطان ما حل بالمسلمين في تلك الوقعة النادرة جمع اصحابه وشاورهم

Allah İslam'a ve ehline zafer nasip etti. Müslümanlardan, Sultan'ın Aybak el-Ahreş adıyla bilinen memlukundan başka kimse şehit olmadı. Aybak, o gün şehit düştü; kendisi savaş tecrübesi olan, adil, cesur ve mahir bir süvariydi. Savaş esnasında atı tökezleyince bir kayaya sığındı ve okla (nişab) savaşarak düşmandan pek çok kişiyi öldürdü. Ancak düşman sayıca üstün gelip üzerine çullandı ve onu şehit ettiler. Sultan, onun cesareti ve sadakati nedeniyle vefatına çok üzüldü. Ardından Sultan, o bölgeye yakın bir yerde kendisi için kurulan çadırlara geri döndü.

Müslümanların Kayıp Verdiği İkinci Çatışma: Sultan o çadırlarda ayın on dokuzuna kadar kaldı. Adeti olduğu üzere düşmanı gözetlemek için atına bindi. Ancak ordudan büyük bir piyade (reccale), gazi ve ordu pazarcısı (sukka) grubu da onu takip etti. Sultan onları geri çevirmek için çok uğraştı, hatta engellemek için darp edilmelerini

bile emretti ama söz dinletemedi. Onlar için korkuyordu; çünkü bulundukları yer açık bir araziydi ve sığınılacak bir dağ yoktu. Derken piyadeler köprüye doğru yüklendiler ve düşmanı taciz ettiler. İçlerinden bir grup köprüyü geçince aralarında şiddetli bir çatışma çıktı. Farkında olmadıkları bir anda karşılarında büyük bir Frenk kitlesi toplandı. Düşman, Müslümanların arkasında bir pusu olmadığını anlayınca, Sultan'ın gafil olduğu bir anda topluca hücuma geçti. Sultan o sırada onlardan uzaktı ve yanında büyük bir ordu yoktu; çünkü savaşa hazırlıklı çıkmamış, sadece her zamanki gözetleme turuna çıkmıştı.
Toz bulutu yükselip çatışma iyice belirginleşince Sultan, yanındakileri onları geri çekmeleri için gönderdi. Fakat artık iş işten geçmişti; Frenkler o kadar kalabalıktı ki Sultan'ın gönderdiği birlik bile onlardan çekindi. Düşman piyadeler üzerinde büyük bir üstünlük sağladı. Çatışmada pek çok piyade esir düştü veya şehit oldu. Şehitlerin sayısı 180'e ulaştı. Ancak Frenklerden de çok sayıda kişi öldürüldü ve bir kısmı nehirde boğuldu. Ölenler arasında Tapınak Şövalyeleri'nin (Daviyye) büyük bir komutanı da vardı ki onun ölümü düşman için büyük bir utanç ve yıkım oldu. Müslümanların tanınmış simalarından İbnü'l-Beysar da şehit düştü; kendisi genç, yakışıklı ve çok cesur biriydi. Babası onu Allah yolunda feda etti ve yanında bulunanların anlattığına göre gözünden tek bir damla yaş dökülmedi. Benim bizzat şahit olduğum bu savaşlar süresince, Frenkler Müslümanlara karşı hiçbir zaman bu kadar kısa sürede bu kadar büyük bir kayıp verdirememişlerdi.
Akka'ya Hızlı Yürüyüş ve Sebebi: Sultan, bu nadir görülen çatışmada Müslümanların başına gelenleri görünce, kurmaylarını toplayıp onlarla istişare etti.

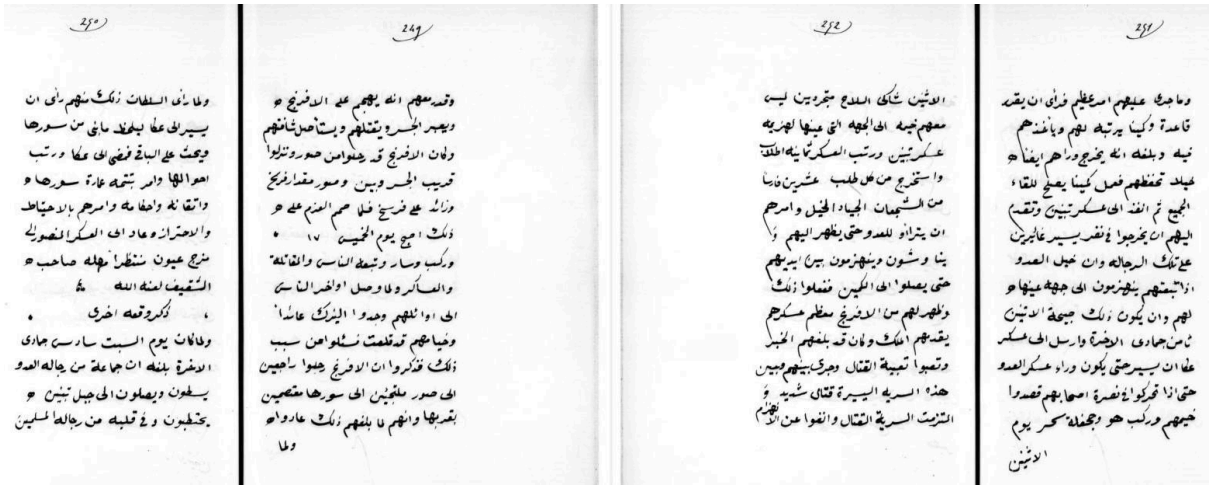

sayfa 249, 250, 251, 252

وقد بلغهم انه يهجم على الافرنج ويعبر الجسر ويقتلهم ويتأخر شأنهم وكان الافرنج قد رحلوا من صور ونزلوا قريب الجسر وبين صور مقدار فرسخ وزائد على فرسخ فلما صمم العزم على ذلك اصبح يوم الخميس ١٧ وركب وسار وتبعه الناس والمقاتلة والعساكر ولما وصل اواخر الناس الى اوائلهم وجدوا اليزك عائداً وخيامهم قد قدمت فسئلوا عن سبب ذلك فذكروا ان الافرنج جبنوا راجعين الى صور ملجئين الى سورها معتصمين بقربها وانهم لما بلغهم ذلك عادوا ولما ولما رأى السلطان ذلك منهم رأى ان يسير الى عكا يلحظ ما بني من سورها ويحث على الباقي فمضى الى عكا ورتب احوالها وامر بتتمة عمارة سورها واتقانه واحتياطه وامرهم بالاحتياط والاحتراز وعاد الى العسكر المنصور بمرج عيون منتظراً مهلة صاحب الشقيف لعنه الله ذكر وقعة اخرى ولما كان يوم السبت سادس جمادى الآخرة بلغه ان جماعة من رجالة العدو يخرجون ويصلون الى جبل تبنين يحتطبون وفي قلبه من رجالة المسلمين وما جرى عليهم امر عظيم فرأى ان يقدر قاعدة وكميناً يترتب بهم وباخذهم فيه وبلغه انه يخرج وراءهم ايضاً خيل تحفظهم فعمل كميناً يصلح للقاء الجميع ثم انفذ

الى عسكرين وتقدم اليهم ان يخرجوا في نفر يسير عائلين عن تلك الرجالة وان خيل العدو اذ اتبعتهم ينهزمون الى جهة عيناهم لهم وان يكون ذلك صبيحة الاثنين ثامن جمادى الآخرة وارسل الى عسكر عكا ان يسير حتى يكون وراء عسكر العدو حتى اذا تحركوا لنصرة اصحابهم قصدوا خيمهم وركب هو وجعلته كرر يوم الاثنين الاثنين ثماني السلاح متجردين ليس معهم خيمه الى الجهة التي عينها لهذين عسكرين ورتب العسكر ثمانية اطلاب واستخرج من كل طلب عشرين فارساً من الشجعان الجياد الخيل وامرهم ان يترادوا للعدو حتى يظهر اليهم ويناوشون وينهزمون بين ايديهم حتى يصلوا الى الكمين ففعلوا ذلك وظهر لهم من الافرنج معظم عسكرهم يقدمهم الملك وكان قد بلغهم الخبر وتأهبوا تعبئة القتال وجرى بينهم وبين هذه السرية اليسيرة قتال شديد والتزمت السرية القتال وانفوا من الانهزام

Sultan'ın Haçlılara saldıracağı, köprüyü geçip onları kılıçtan geçireceği ve düzenlerini bozacağı haberi düşmana ulaştı. Bunun üzerine Haçlılar, Sur (Tyre) şehrinden ayrılarak şehre yaklaşık bir fersah veya biraz daha fazla uzaklıktaki köprü yakınına ordugah kurmuşlardı. Sultan, saldırı kararı alarak 17 [Cemaziyelahir] Perşembe sabahı atına bindi; ordu, savaşçılar ve halk onu takip etti. Ancak ordunun öncüleri, geri dönen devriyelerle (yezistan) karşılaştılar. Devriyeler, çadırlarını çoktan toplamışlardı. Sebebi sorulduğunda, Haçlıların korkuya kapılarak Sur şehrine geri kaçtıklarını, şehrin surlarına sığınarak yakınlarında mevzilendiklerini söylediler. Sultan bunu görünce, planını değiştirip Akka'ya gitmeye karar verdi.

Akka'ya varınca surların inşasını denetledi, eksik kısımların tamamlanması için talimatlar verdi. Surların sağlamlaştırılması, hendeklerin derinleştirilmesi ve her türlü güvenlik önleminin alınmasını emretti. Daha sonra, Şakif Kalesi sahibinin (Raynald - Allah ona lanet etsin) verdiği mühletin dolmasını beklemek üzere Merj-i Uyun'daki zafer kazanan ordusuna geri döndü.

Başka Bir Çatışma: 6 Cemaziyelahir Cumartesi günü, düşman piyadelerinden (reccale) bir grubun odun toplamak için Tebnin Dağı'na çıktığı haberi geldi. Sultan, daha önce Müslüman piyadelerin başına gelenleri (şehit düşmelerini) unutmamıştı ve kalbinde bunun acısını taşıyordu. Bu yüzden düşmanı yakalamak için bir plan ve pusu kurmaya karar verdi. Odun toplayan piyadeleri korumak için arkalarından bir süvari birliğinin (hayl) çıktığı haberini alınca, her iki grubu da imha edecek bir pusu hazırladı. İki birliğe emir vererek, az sayıda askerle piyadelerin üzerine gitmelerini, ancak düşman süvarileri onları takip edince önceden belirlenen yöne doğru kaçar gibi yapmalarını emretti. Bu operasyon için 8 Cemaziyelahir Pazartesi sabahını belirledi. Ayrıca Akka'daki birliğe de düşman ordugahının arkasına sızmalarını; eğer düşman kendi piyadelerine yardıma çıkarsa doğrudan boş kalan çadırlarına saldırmalarını emretti.

Pazartesi günü Sultan bizzat atına bindi; yanındakilerle birlikte çadırlarını geride bırakıp sadece silahlarını alarak belirlenen bölgeye yöneldiler. Orduyu sekiz kola (taleb) ayırdı ve her koldan en cesur, iyi atlı yirmi süvari seçti. Onlara düşmana görünmelerini, çatışmaya girip sonra pusu kurulan yere doğru kaçmalarını emretti. Öyle yaptılar; ancak karşılarına Kral'ın (Guy de Lusignan) önderliğindeki büyük bir Haçlı kuvveti çıktı. Haçlılar durumu haber almış ve savaş düzenine girerek hazırlanmışlardı. Bu küçük süvari birliği ile büyük düşman kuvveti arasında şiddetli bir çarpışma başladı; birlik, yenilgiyi onurlarına yediremeyerek geri çekilmeyi reddetti ve çatışmaya devam etti.

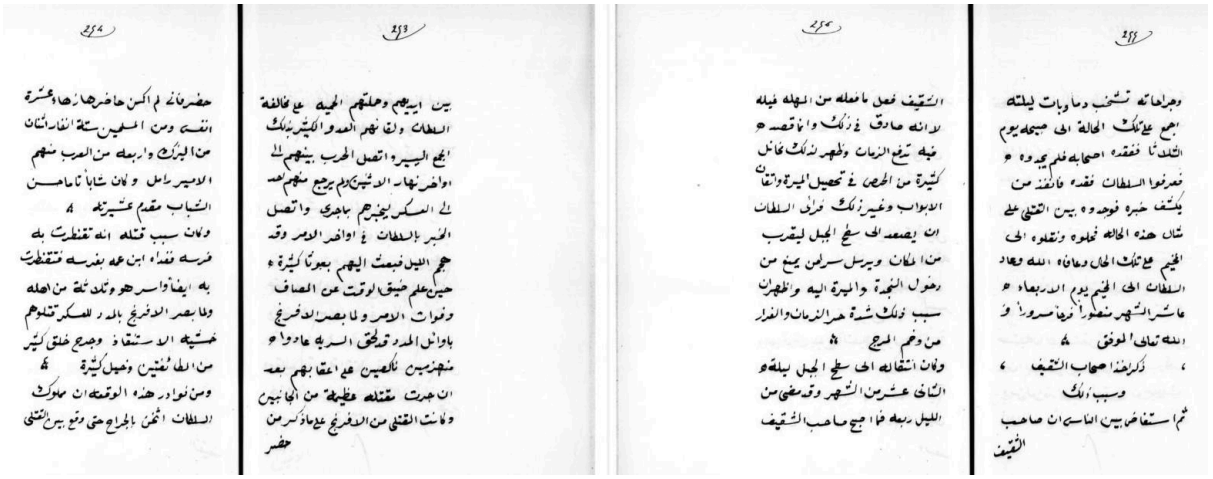

sayfa 253, 254, 255, 256

بين ايديهم وهلتهم الحمية عن مخالفة السلطان ولقائهم العدو والكثير بذلك الجمع اليسير واتصل الحرب بينهم الى اواخر نهار الاثنين ولم يرجع منهم احد الى العسكر يخبرهم بما جرى واتصل الخبر بالسلطان في اواخر الامر وقد هجم الليل فبعث اليهم بمعونة كثيرة وحين علم ضيق الوقت عن المصاف وفوات الامر ولما ابصروا الافرنج باوائل المدد قد لحق السرية عادوا وانهزموا ناكصين على اعقابهم بعد ان جرت مقتلة عظيمة من الجانبين وكانت القتلى من الافرنج على ما ذكر من حضر فاني لم اكن حاضرها عشرة انفس ومن المسلمين ستة انفار اثنان من اليزك واربعة من العرب منهم الامير وائل وكان شاباً ناماً من الشباب مقدم عشيرته وكان سبب قتله انه تقنطرت به فرسه ففداه ابن عمه بفرسه فتقنطرت به ايضاً وأسر هو وقتله من اهله ولما ابصر الافرنج بالمدد العسكر قتلوهم خشية الاستنقاذ وجرح خلق كثير من الطائفتين وخيل كثيرة ومن نوادر هذه الوقعة ان مملوك السلطان اثخن بالجراح حتى وقع بين القتلى وجراحاته تشخب وناوباته ليلته اجمع على تلك الحالة الى صبيحة يوم الثلاثاء ففقده اصحابه فلم يجدوه فعرفوا السلطان فقده فانفذ من يكشف خبره فوجدوه بين القتلى على مثل هذه الحالة فحملوه ونقلوه الى الخيم على تلك الحال وعافاه الله وعاد السلطان الى الخيم يوم الاربعاء عاشر الشهر منصوراً مسروراً والله تعالى الموفق ذكر اخذ صاحب الشقيف وسبب ذلك ثم استفاض بين الناس ان صاحب الشقيف فعل ما فعله من المهلة خيلة لانه صادق في ذلك وانما قصده فيه دفع الزمان وظهر لذلك مخايل كثيرة من الحرص في تحصيل الميرة واتقان الابواب وغير ذلك فرأى السلطان ان يصعد الى سطح الجبل ليقرب من المكان ويرسل سرايا يمنع من دخول النجدة والميرة اليه واظهر ان سبب ذلك شدة حر الزمان والقرار من وحم المرج وكان انتقاله الى سطح الجبل ليلة الثاني عشر من الشهر وقد مضى من الليل ربعه فما اصبح صاحب الشقيف

[Küçük süvari birliği] Sultan'ın emirlerine karşı gelmemek ile düşmanla çarpışma arzusu arasında kalsa da, hamiyet duygusu ağır bastı ve bu az sayıdaki birlik düşmanla savaşa tutuştu. Çarpışma Pazartesi gününün sonuna kadar sürdü; içlerinden hiçbiri orduya dönüp durumu haber vermedi. Haber Sultan'a ulaştığında artık gece olmuştu. Sultan hemen büyük bir yardım birliği gönderdi. Ancak vakit daralmış ve ana muharebe düzeni için fırsat kaçmıştı. Haçlılar, İslam ordusunun yardım birliklerini görünce, her iki taraftan da çok sayıda kişinin öldüğü büyük bir çarpışmanın ardından geri çekilip kaçmaya başladılar. Orada bizzat bulunmadığım için görenlerin anlattığına göre, Haçlılardan on kişi, Müslümanlardan ise altı kişi şehit düştü. Şehit olanların ikisi devriye (yezistan), dördü ise Araplardandı; bunların içinde kabilesinin önderi olan genç Emir Vail de vardı. Vail'in şehadet sebebi, atının tökezlemesiydi; amcasının oğlu kendi atını ona feda etmiş ancak onun atı da tökezleyince esir düşmüşlerdi. Haçlılar, İslam yardım birliklerinin yaklaştığını görünce, esirlerin kurtarılmasından korkarak onları şehit ettiler. Her iki taraftan da çok sayıda asker yaralandı ve pek çok at telef oldu.

Bu çarpışmanın en ilginç olaylarından biri şudur: Sultan'ın memluklarından biri ağır yaralanıp ölülerin arasına düşmüştü. Yaralarından kan fışkırıyor ve bütün geceyi Salı sabahına kadar bu halde geçirdi. Arkadaşları onu bulamayınca durumu Sultan'a haber verdiler. Sultan haber getirmeleri için adamlar gönderdi ve onu ölülerin arasında o halde buldular; hemen kampa taşıdılar ve Allah'ın izniyle sağlığına kavuştu. Sultan, ayın onuncu Çarşamba günü zafer kazanmış ve mutlu bir şekilde karargaha döndü.
Şakif Kalesi Sahibinin Yakalanması ve Sebebi: Daha sonra halk arasında Şakif sahibinin (Raynald) mühlet istemesinin samimiyetten değil, tamamen bir hile olduğu ve zaman kazanmaya çalıştığı konuşulmaya başlandı. Kaleye erzak yığılması ve kapıların tahkim edilmesi gibi pek çok şüpheli durum bu kanaati güçlendirdi. Bunun üzerine Sultan, kaleye daha yakın olmak ve dışarıdan gelecek yardım ile erzak girişini engellemek için dağın zirvesine çıkmaya karar verdi. Görünürde ise buna sebep olarak havaların çok ısınmış olmasını ve ovanın (merj) boğucu sıcağından kaçma isteğini gösterdi. Ayın on ikinci gecesi, gecenin ilk çeyreğinde dağın zirvesine taşındı.

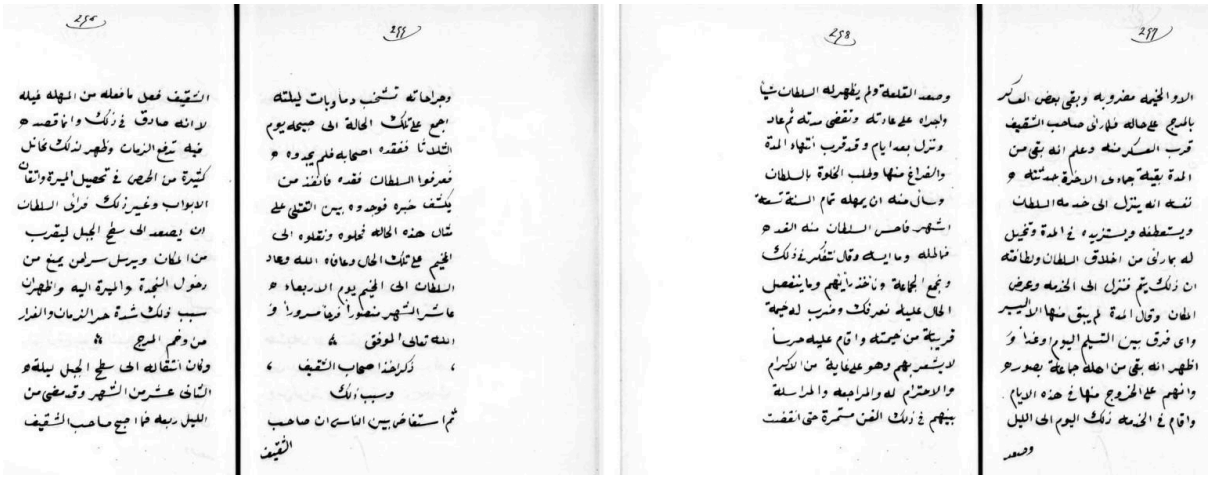

sayfa 257, 258, 259, 260

الا والخيام مضروبة وبقي بعض العسكر بالمرج على حاله فلما رأى صاحب الشقيف قرب العسكر منه وعلم انه بقي من المدة بقية جمادى الآخرة حدثته نفسه انه ينزل الى خدمة السلطان ويستعطفه ويستزيده في المدة وتخيل له بما رأى من اخلاق السلطان ونظافته ان ذلك يتم فنزل الى الخدمة وعرض السلطان وقال المدة لم يبق منها الا يسير واي فرق بين التسليم اليوم وغداً واظهر انه بقي من اهله جماعة بصور وانهم على الخروج منها في هذه الايام واقام في الخدمة ذلك اليوم الى الليل وصعد وصف القلعة ولم يظهر له السلطان شيئاً واجراه على عادته وانقضى مدته ثم عاد ونزل بعد ايام وقد قرب انتهاء المدة والفراغ منها وطلب الخلوة بالسلطان وسأل منه ان يمهله تمام السنة تسعة اشهر فأبى السلطان منه ذلك فماطله وماطله وقال تفكر في ذلك واجمع الجماعة وناظرنا فيهم وما ينفصل الحال عليه فصرفك وضرب له خيمة قريبة من خيمته واقام عليه حرسًا لا يشعر بهم وهو على غاية من الاكرام والاحترام له والمراجعة والمراسلة بينهم في ذلك الفن مستمرة حتى انقضت

Sabah olduğunda Şakif sahibi durumu görünce [Sultan dağın zirvesine yerleşince] sabah olduğunda çadırlar çoktan kurulmuştu. Ordunun bir kısmı ise ovadaki (merj) eski yerinde bırakılmıştı. Şakif sahibi (Raynald), ordunun kendisine bu kadar yaklaştığını görünce ve Cemaziyelahir ayının bitmesine daha vakit olduğunu bildiği halde, Sultan'ın huzuruna inip ona yaranmayı ve mühleti uzatmayı düşündü. Sultan'ın asil ahlakına ve nezaketine güvenerek bu talebinin kabul edileceğini hayal

etti. Huzura inip Sultan'a şöyle dedi: "Mühletin bitmesine çok az kaldı; kaleyi bugün teslim etmekle yarın teslim etmek arasında ne fark var? Sur (Tyre) şehrinde hala ailemden bir grup var, bugün yarın oradan çıkacaklar." O gün akşama kadar Sultan'ın hizmetinde kaldı, sonra kaleye çıktı. Sultan ona niyetini belli etmedi ve her zamanki gibi nazik davrandı.

Mühletin dolmasına çok az bir zaman kala Raynald tekrar aşağı indi. Sultan ile baş başa görüşmek istedi ve mühletin bir yıla tamamlanmasını, yani dokuz ay daha eklenmesini talep etti. Sultan bunu kesinlikle reddetti. Raynald meseleyi uzattıkça uzattı. Sultan ona: "Bu konuyu iyice düşün, adamlarını topla, onlarla istişare et; durum netleşince ona göre hareket ederiz" dedi. Sultan, onun için kendi çadırının yakınına bir çadır kurdurdu. Raynald'a hissettirmeden etrafına nöbetçiler yerleştirdi. Dışarıdan bakıldığında kendisine son derece ikram ve saygı gösteriliyor, görüşmeler ve yazışmalar usulünce devam ediyordu.

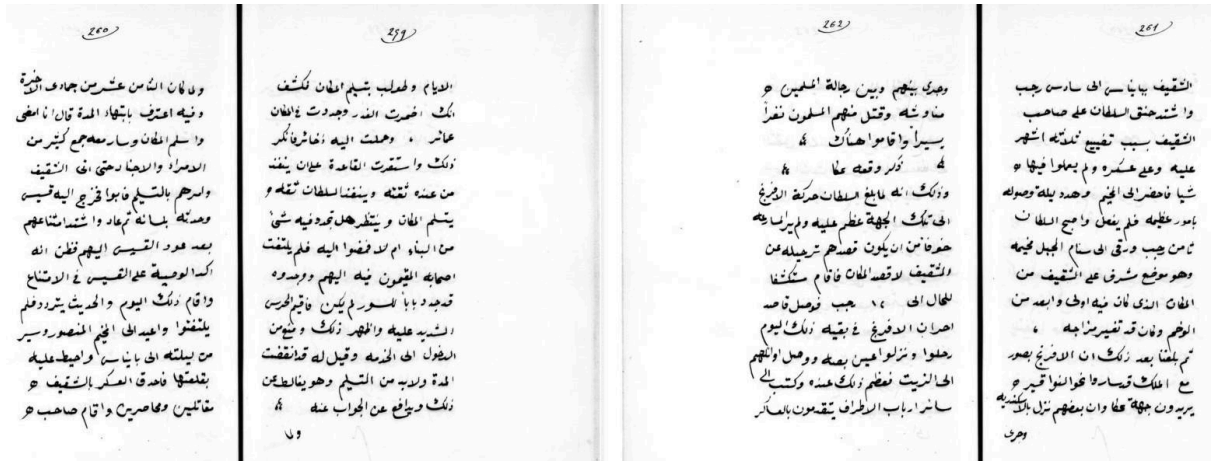

sayfa 261, 262, 263, 264

الايام ومطالب بتسليم المكان فكشف انه اظهر الغدر ووجدت في المكان عساكر وعدة فخاف من ذلك واستقرت القاعدة على ان ينفذ من عنده ثقته وينفذ السلطان ثقته ويتسلم المكان وينظر هل تجد فيه شئ من البناء ام لا فمضوا اليه فلم يلتفت اصحابه المقيمون فيه اليهم ووجده قد جدد بابا للسور لم يكن فاقيم الحرس الشديد عليه واظهر ذلك وقيل له قد انقضت المدة ولابد من التسليم وهو يغالط في ذلك ويدافع عن الجواب عنه ولما كان الثامن عشر من جمادى الآخرة وفيه اعترف بانتهاء المدة قال انا امضي واسلم المكان وسار معه جمع كثير من الامراء والاجناد حتى اتى الشقيف وامرهم بالتسليم فابوا فخرج اليه قسيس وحدثه بلسانه ثم عاد واشتد امتناعهم بعد عود القسيس اليهم فظن انه اكد الوصية على القسيس في الامتناع واقام ذلك اليوم والحديث يتردد فلم يلتفتوا واعيد الى الخيم المنصور وسير من ليلته الى باياس واحيط عليه بقلعتها فاصدق العسكر بالشقيف مقاتلين ومحاصرين واقام صاحب الشقيف بانياس الى سادس رجب as باني واشتد حنق السلطان على صاحب الشقيف بسبب تضييع ثلثة اشهر عليه وعلى عسكره ولم يعملوا فيها شياً فاحضره الى الخيم وهدده ليلة وصوله بامور عظيمة فلم يفعل واصبح السلطان ثامن رجب ورقى الى سن الجبل بخيمه وهو موضع مشرف على الشقيف من المكان الذي كان فيه اولى وابعد من الوخم وكان قد تغير مزاجه ثم بلغنا بعد ذلك ان الافرنج بصور مع الملك قد ساروا وتحولوا يريدون جهة عكا وان بعضهم نزل بالاسكندرونة وجرى بينهم وبين رجالة المسلمين مناوشة وقتل منهم نفراً يسيراً واقاموا هناك ذكر وقعة عكا وذلك انه لما بلغ السلطان حركة الافرنج الى تلك الجهة عظم عليه ولم يراسايه خوفاً من ان يكون قصدهم ترحيله عن الشقيف لا قصد المكان فاقام مكشوفاً للحال الى ١٠ رجب فوصل خاصه اخباره ان الافرنج في بقية ذلك اليوم رحلوا ونزلوا عين بصه ووصل اولهم الى الزيب فعظم ذلك عنده وكتب الى سائر ارباب الاطراف يتقدمون بالعساكر

Bu durum mühlet tamamen dolana kadar böylece sürdü mühlet dolup kalenin teslimi istendiğinde, Raynald'ın ihanet içinde olduğu ve kalede büyük bir askeri hazırlık

yapıldığı ortaya çıktı. Sultan, durumu kesinleştirmek için hem kendi güvenilir adamlarını hem de Raynald'ın bir adamını kaleye gönderdi. Amaç, içeride yeni bir tahkimat yapılıp yapılmadığını görmekti. Gittiklerinde kaledeki askerler onlara aldırış bile etmediler; üstelik surlara daha önce olmayan yeni bir kapı eklendiği görüldü. Bunun üzerine Raynald'ın üzerindeki gözetim sıkılaştırıldı ve Sultan'ın huzuruna çıkması yasaklandı. Kendisine mühletin bittiği ve kaleyi teslim etmesi gerektiği söylendi; o ise hala durumu çarpıtıyor ve net cevap vermekten kaçınıyordu.
18 Cemaziyelahir günü geldiğinde, Raynald mühletin bittiğini kabul etmek zorunda kaldı ve "Gidip kaleyi teslim edeceğim" dedi. Yanına pek çok emir ve asker verilerek Şakif'e gönderildi. Kale önüne varınca teslim olmalarını emretti ancak içeridekiler reddetti. Bir rahip dışarı çıkıp onunla kendi dillerinde bir şeyler konuştu. Rahip içeri döndükten sonra kaledekilerin direnci daha da sertleşti. Bu durum, Raynald'ın rahibe gizlice "direnmeye devam edin" talimatı verdiği şüphesini uyandırdı. O gün boyunca görüşmeler sürse de bir sonuç alınamadı. Raynald ana karargâha geri getirildi ve o gece Baniyas'a gönderilerek kalesine hapsedildi. İslam ordusu ise Şakif'i tamamen kuşatarak saldırıya geçti.
Raynald, 6 Recep gününe kadar Baniyas'ta tutuklu kaldı. Sultan, hem kendisinin hem de ordusunun üç ayını hiçbir sonuç almadan boşa harcadığı için ona çok kızgındı. Geldiği gece onu ağır cezalarla tehdit ettiyse de kale yine teslim edilmedi. 8 Recep sabahı Sultan, çadırlarını Şakif'e daha hakim, havası daha temiz ve önceki yerinden daha stratejik bir tepeye taşıdı; zira sağlığı biraz bozulmuştu. Bu sırada Sur (Tyre) şehrindeki Haçlıların Kral ile birlikte Akka yönüne doğru harekete geçtikleri haberi geldi. Bir kısmı İskenderun (Casal Imbert) mevkiine ulaşmıştı. Orada Müslüman piyadelerle aralarında küçük bir çatışma yaşandı; Müslümanlar düşmandan birkaç kişiyi öldürdü.
Akka Kuşatması Başlangıcı: Haçlıların bu hareketi Sultan'ı çok endişelendirdi. Onların asıl amacının Akka'yı kuşatmak mı yoksa kendisini Şakif kuşatmasından vazgeçirmek mi olduğunu anlamaya çalışıyordu; bu endişeyle bir an bile uyumadı. 10 Recep gününe kadar durumu takip etti. Nihayet güvenilir istihbarat kaynaklarından Haçlıların o gün hareket edip Ayn Bassa'ya (Le Bassa) indiklerini, öncülerin ise ez-Zib (Casal Humberti) mevkiine ulaştığını öğrendi. Bu durum üzerine meseleyi ciddiyetle ele alan Sultan, tüm bölgelerdeki emirlerine mektuplar yazarak ordularıyla birlikte derhal yardıma gelmelerini emretti.

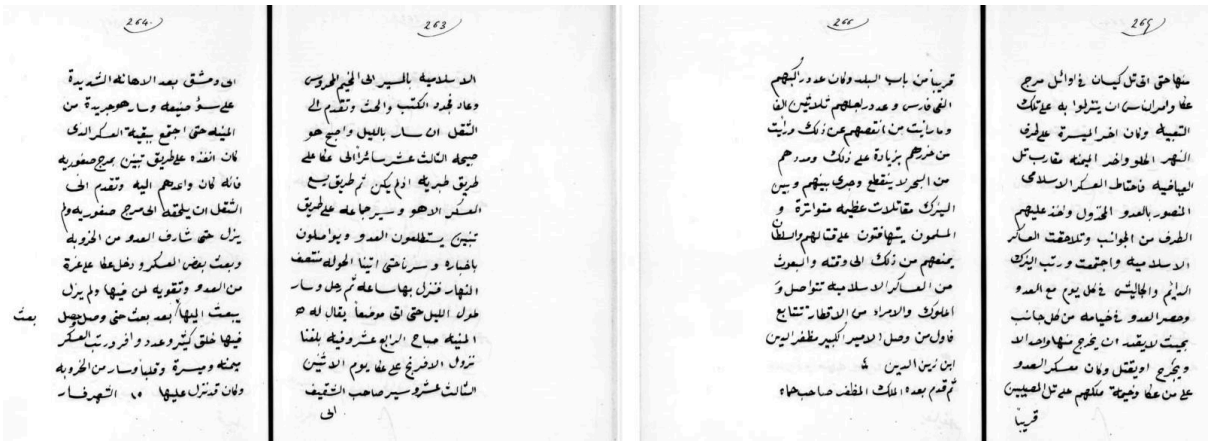

sayfa 221, 222, 223, 224

الاسوار التي للمريض واشتد الزحف وعظم وهجم المسلمون الربيض ولقد كنت اشاهد الناس وهم يأخذون القدور وقد استوى فيها الطعام فيأكلونها وهم يقاتلون والنصر من كان في الربيض الى القلعة ويحملون ما أمكنهم من أموالهم ونهب الباقي واستدارت المقاتلة حول أسوار القلعة ولما عاينوا الهلك استغاثوا بطلب الأمان ووصل خبرهم الى السلطان فبذل الأمان وانعم عليهم على ان يخلوا بما نفعهم بأموالهم ويؤخذ من الرجل منهم عشرة دنانير ومن المرأة خمسة وعن عليها حتى سلم عدة قلاع كالعيد وغيره وبلوطيس وغيرها من القلاع anالصغير ديناران وسلمت القلعة واقام السلط والحصون تسلمها النواب. ذكر فتوح بانياس: ثم رحل وسرنا حتى اتينا سادس جمادى الأخرى بانياس وهي قلعة حصينة على جانب العاصي ولها نهر يخرج من تحتها وكان المنزل بحيث لم العاصي وصعد السلطان جريدة الى القلعة وهي على جبل يطل على العاصي فاصدق بها وكان من كل جانب وقاتلها قتالاً شديداً بالمجنيقات والزحف المضايق الى ٩ الشهر ويسر الله فتحها عنوة وأسر من فيها بعد قتال قتل منهم وغنم جميع ما كان فيها وكان لها قلعة تسمى الشقيف قريباً منها يعبر اليها منها بجسر وهي في غاية المنعة ليس اليها طريق فنصبت عليها المجنيقات من الجوانب ورأوا انهم لا ناصر لهم فطلبوا الامان في ١٢ وسألوا ان يمهلوا ثلاثة ايام ليستأذنوا من بانطاكيا فاذن في ذلك ولما تم فتحها وصعود العلم السلطاني عليها يوم الجمعة سادس عشر ثم عاد السلطان الى الثقل وسير ولده الملك الظاهر الى قلعة سرماية فقاتلها قتالاً شديداً وضايقها مضايقة عظيمة وتسلمها يوم الجمعة الثالث والعشرين من الشهر فانتظمت فتوحات الساحل من جبله الى سرماية في ايام الجمع وهي علامة قبول دعاء الخطباء المسلمين وسعادة السلطان حيث يسر الله الفتوح في اليوم الذي يضاعف فيه ثواب الحسنات وهذا من نوادر الفتوحات في الجمع المتوالية ولم يتفق مثلها في تاريخ والله تعالى اعلم ذكر فتوح برزيه...

Safed'in Fethi: Surlar üzerindeki baskı arttı ve saldırı şiddetlendi; Müslümanlar dış mahalleye (rabiz) hücum ettiler. Ben bizzat şahit oldum ki; askerler içinde yemek olan kazanları ele geçiriyor, bir yandan savaşırken bir yandan da o yemekleri yiyorlardı. Dış mahalledekiler can havliyle kaleye sığındılar ve yanlarına alabildikleri malları taşıdılar, geri kalanı ise ganimet olarak alındı. Savaşçılar kale surlarını tamamen kuşattı. Kuşatılanlar helak olacaklarını anlayınca eman dileyerek teslim olmak istediler. Haber Sultan'a ulaşınca eman verdi ve şu şartla onları bağışladı: Mallarından sadece kendilerine yetecek kadarını alıp çıkacaklar; karşılığında her erkek on dinar, her kadın beş dinar ve her çocuk için iki dinar ödeyecekti. Böylece kale teslim edildi. Sultan, el-İyd ve Belutis gibi diğer kale ve hisarların da naipler tarafından teslim alınmasına kadar orada ikamet etti.

Banyas'ın Fethi: Ardından yola çıkıldı ve 6 Cemaziyelevvel günü Banyas'a varıldı. Burası Asi Nehri'nin kenarında, altından nehir akan çok müstahkem bir kaledir. Konakladığımız yer nehrin hemen yanındaydı. Sultan, küçük bir birlikle Asi'ye bakan dağın üzerindeki kaleye çıktı. Her yönden kuşatılan kale, mancınıklarla ve yoğun saldırılarla ayın 9'una kadar sıkıştırıldı. Allah fethi müyesser kıldı; içeridekilerin bir kısmı öldürüldü, geri kalanlar esir alındı ve içindeki her şey ganimet olarak toplandı. Buranın yakınında, bir köprüyle geçilen ve ulaşımı neredeyse imkansız olan Şakif adlı bir iç kalesi daha vardı. Her yönden mancınıklar kurulunca içeridekiler kendilerine yardım gelmeyeceğini anladılar. 12. günde eman dileyip Antakya'dan izin almak için üç gün mühlet istediler. Sultan izin verdi. Fetih tamamlanıp Sultan'ın sancağı 16. Cuma günü surlara çekildi.

Ardından Sultan ana orduya döndü ve oğlu el-Melikü't-Zahir'i Sermaye Kalesi'ne gönderdi. Oğlu orayı şiddetle kuşatıp sıkıştırdı ve ayın 23'ü olan Cuma günü teslim aldı. Böylece Cebele'den Sermaye'ye kadar olan sahil fetihleri hep Cuma günlerine denk gelerek bir düzene girdi. Bu durum, Müslüman hatiplerin dualarının kabulü ve sevapların katlandığı o mübarek günde Allah'ın fetihleri kolaylaştırmasıyla Sultan'ın

bahtiyarlığının bir nişanesi oldu. Peş peşe gelen Cuma günlerinde bu kadar fethin yaşanması tarihte nadir görülen olaylardandır. En doğrusunu Allah bilir. Berziye'nin Fethi:

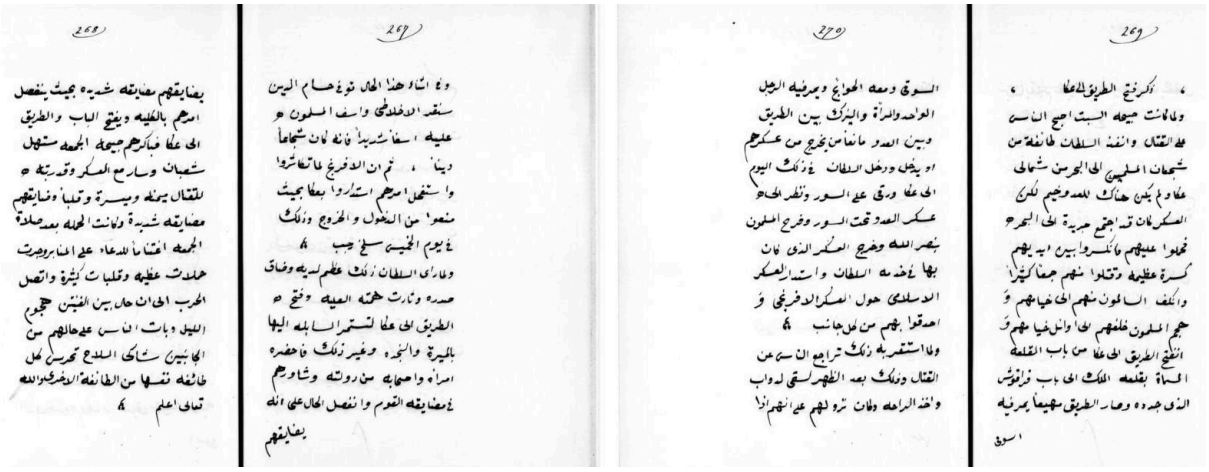

Sayfa 271, 272, 273, 274

الطريق لعكا، ولما كانت صبيحة السبت اجتمع الناس على القتال وانفذ السلطان طائفة من شجعان المسلمين الى البحر... من شمالي عكا ولم يكن هناك للعدو خيم لكن العسكر كان قد اجتمع جريدة الى البحر فحملوا عليهم وانكسروا بين ايديهم كسرة عظيمة وقتلوا منهم خلقاً كثيراً وانكف المسلمون منهم الى خيامهم وهجم المسلمون خلفهم الى اوائل خيامهم وانفتح الطريق الى عكا من باب القلعة المسماة بقلعة الملك الى باب كراقوش الذي جدده وصار الطريق مهيأ يعرفه السوقي ومعه الحوائج ويعرفه الرجل الواحد والمرأة واليزك بين الطريق وبين العدو مانعاً من يخرج من عسكرهم او يدخل، ودخل السلطان في ذلك اليوم الى عكا ورقى على السور ونظر الى عسكر العدو تحت السور وخرج المسلمون بنصر الله وخرج العسكر الذي كان بها في خدمة السلطان واستدار العسكر الاسلامي حول العسكر الافرنجي واحدقوا بهم من كل جانب ولما استقر به ذلك تراجع الناس عن القتال وذلك بعد الظهر لقى له واب واخذه الراحة وكان قد تروا لهم عن انفسهم اذ ان في اثناء هذا الحال توفي حسام الدين سنقر الخلاطي واسف المسلمون عليه اسفاً شديداً فانه كان شجاعاً ديناً، ثم ان الافرنج لما تأخروا واستقر امرهم استداروا بعكا بحيث منعوا من الدخول والخروج وذلك في يوم الخميس سلخ رجب وطار الى السلطان ذلك عظم لديه وضاق صدره وثارت همته العليه وفتح الطريق الى عكا لتستمر الصله اليها بالميرة والنجده وغير ذلك فاحضره امراءه واصحابه من دولته وشاورهم في مضايقة القوم وانفصل الحال على انه يضايقهم مضايقة شديدة بحيث ينفصل امرهم بالكلية ويفتح الباب والطريق الى عكا فباكرهم صبيحة الجمعة مستهل شعبان وسار مع العسكر ورتبه للقتال يمينه وميسرة وقلباً وضايقهم مضايقة شديدة وكانت الحملة بعد صلاة الجمعة اغتناماً للدعاء على المنابر وجرت حملات عظيمة وتقلبات كثيرة واتصل الحرب الى ان حال بين الفئتين هجوم الليل وبات الناس على حالهم من الجانبين شاكي السلاح تحرس كل طائفة نفسها من الطائفة الاخرى والله تعالى اعلم...

Akka’nın Yolunun Açılması: Cumartesi sabahı olduğunda halk savaşmak üzere toplandı. Sultan, Müslümanların en cesurlarından bir grubu Akka’nın kuzeyinden denize doğru sevk etti. Orada düşmanın çadırları yoktu ancak askerleri denize doğru toplanmıştı; Müslümanlar üzerlerine hücum ederek onları büyük bir bozguna uğrattılar ve pek çoğunu öldürdüler. Düşman kendi ordugahına çekilince Müslümanlar onları ilk çadırlara kadar kovaladı; böylece Akka’ya giden yol, Kral Kalesi denilen kapıdan Karakuş’un yenilediği kapıya kadar tamamen açıldı. Artık yol o kadar emindi ki, bir pazarcı bile yüküyle tek başına geçebiliyor, bir kadın dahi yolu tanıyabiliyordu. İslam devriyeleri (yezistan) yol boyunca konuşlanarak düşmanın çıkışını veya girişini engelliyordu.

Sultan o gün bizzat Akka’ya girdi, surlara çıkıp surun dibindeki düşman ordusunu tepeden süzdü. Şehirdeki Müslümanlar Allah’ın yardımıyla dışarı çıkıp Sultan’ın

hizmetine girdiler; İslam ordusu Frenk ordusunu her yönden kuşatarak etraflarını sardı. Öğleden sonra kuşatma iyice yerleşince çarpışmalar duruldu ve askerler dinlenmeye çekildi. Bu sırada dindar ve cesur bir kumandan olan Hüsameddin Sungur el-Hılati vefat etti; Müslümanlar onun kaybına çok üzüldüler.
Akka'da Yeni Safha: Frenkler geri çekilip durumlarını düzelttikten sonra Recep ayının son Perşembe günü Akka'nın etrafını öyle bir sardılar ki, şehre giriş çıkış tekrar kapandı. Bu haber Sultan'a ulaştığında çok üzüldü, göğsü daraldı ve yüce azmi yeniden harekete geçti. Şehre erzak ve yardım ulaştırabilmek için yolun yeniden açılması şarttı. Devletin önde gelen emirlerini ve dostlarını toplayıp onlarla istişare etti. Düşmanı öyle şiddetli bir baskı altına almaya karar verdiler ki, ya tamamen yok olacaklardı ya da Akka'nın kapıları ve yolu sonsuza dek açılacaktı.
Şaban ayının ilk Cuma sabahı erkenden düşmanın üzerine yürüdü; orduyu sağ, sol ve merkez olarak savaş düzenine soktu. Cuma namazı vaktinde, minberlerde edilen duaların bereketinden nasiplenmek amacıyla büyük bir saldırı başlattı. Çok şiddetli çarpışmalar ve karşılıklı hamleler yaşandı; savaş gece karanlığı çökene kadar devam etti. Her iki taraf da geceyi silahları ellerinde, birbirlerini gözleyerek tetikte geçirdi. En doğrusunu Allah bilir.

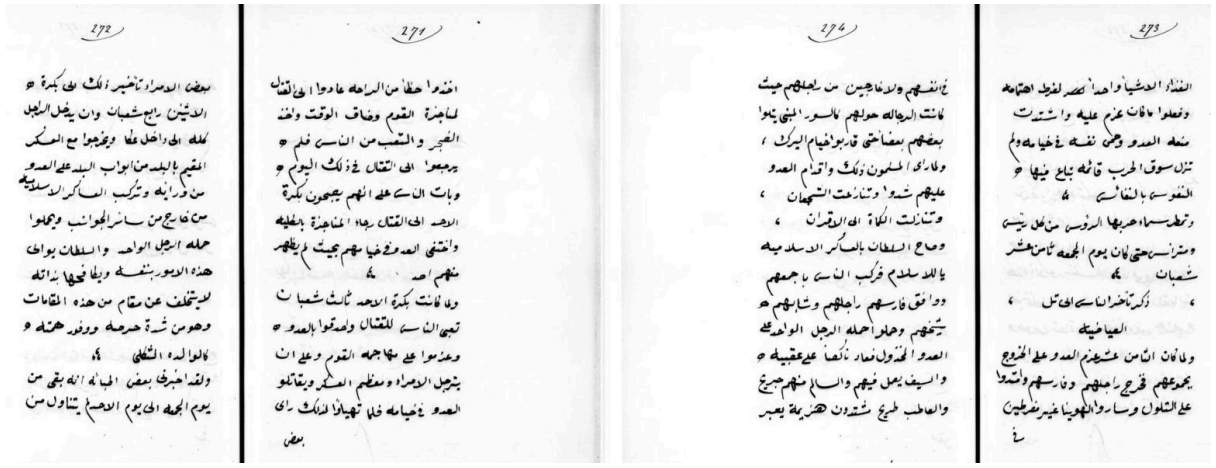

sayfa 271, 272, 273, 274

اخذوا حظاً من الراحة عادوا الى القتال لمناجزة القوم وضاق الوقت ولهذه الضجر والتعب من الناس فلم يرجعوا الى...

القتال في ذلك اليوم وبات الناس على حالهم يسبحون بكرة الاحد الى القتال رجاء المناجزة بالكلية واختفى العدو في خيامهم بحيث لم يظهر منهم احد، ولما كانت بكرة الاحد ثالث شعبان تعبى الناس للقتال ولصقوا بالعدو وعدوا على مهاجمة القوم وعلى ان يترجل الامراء ومعظم العسكر ويقاتلوا العدو في خيامهم فلما تهيأوا لذلك رأى بعض الامراء تأخير ذلك الى بكرة الاثنين رابع شعبان وان يدخل الرجل كله الى داخل عكا ويخرجوا مع العسكر المقيم بالبلد من ابواب البلد على العدو من ورائه وتركب العساكر الاسلامية من خارج من سائر الجوانب ويحملوا حملة الرجل الواحد والسلطان يوافي هذه الامور بنفسه ويطالعها بذاته لا يتخلف عن مقام من هذه المقامات وهو من شدة حرصه ووفور همته كالوالدة الثكلى، ولقد اخبرني بعض اطبائه انه بقي من يوم الجمعة الى يوم الاحد لم يتناول من الغذاء الا شيئاً واحداً لفرط اهتمامه وفعلوا ما كان عزم عليه واشتدت منعه العدو ومنى نفسه في خيامه ولم تزل سوق الحرب قائمة يباع فيها النفوس بالنفاس، وتمطر سماء حربها الرؤوس من كل رئيس واستمر حتى كان يوم الجمعة ثامن عشر شعبان ذكر تأخر الناس الى تل العياضية ولما كان الثامن عشر عزم العدو على الخروج بمجموعهم فخرج راجلهم وفارسهم واقتدوا على التلول وساروا الهوينا غير مفرطين في انفسهم ولا متباعدين من راجلهم حيث كانت الرجالة حولهم كالسور المبني يتبعوا بعضهم بعضاً حتى قاربوا خيام اليزك، ولما رأى المسلمون ذلك واقدام العدو عليهم شدوا وتنازعت الشجعان وتنزلت الكماة الى الاقران، وصاح السلطان بالعساكر الاسلامية يا للاسلام فركب الناس باجمعهم ووافق فارسهم راجلهم وشابهم

شيخهم وحملوا حملة الرجل الواحد على العدو المخذول فعاد ناكصاً على عقبيه والسيف يعمل فيهم والمسلم منهم جريح والعاطب طريح يشتدون هزيمة يعبر...

Bir miktar dinlendikten sonra toplulukla hesaplaşmak için savaşa döndüler. Vakit daralmıştı ve insanlardaki bu bıkkınlık ve yorgunluk nedeniyle o gün savaşa dönmediler. İnsanlar oldukları hal üzere geceledi ler ve Pazar sabahı tamamen hesaplaşma umuduyla savaşa erkenden başladılar. Düşman çadırlarında gizlenmişti, öyle ki onlardan kimse görünmüyordu. 3 Şaban Pazar sabahı olduğunda insanlar savaş için hazırlandılar ve düşmana sokuldular. Topluluğa hücum etmeye, emirlerin ve askerin çoğunun atından inerek düşmanla çadırlarında savaşmasına karar verdiler. Buna hazırlandıklarında, bazı emirler bunun 4 Şaban Pazartesi sabahına ertelenmesini, piyadelerin tamamının Akka'nın içine girmesini ve şehirde ikamet eden askerle birlikte şehrin kapılarından düşmana arkasından çıkmalarını, İslam askerlerinin de dışarıdan her yönden at sürmelerini ve tek bir adamın hamlesi gibi hamle yapmalarını uygun gördü. Sultan bu işleri bizzat takip ediyor ve şahsen inceliyordu, bu mevkilerin hiçbirinden geri kalmıyordu. O, hırsının şiddeti ve himmetinin bolluğu ile evladını yitirmiş yaslı bir anne gibiydi. Doktorlarından biri bana haber verdi ki; Cuma gününden Pazar gününe kadar, aşırı ilgisinden dolayı tek bir şey dışında gıda almadı. Azmettiği şeyi yaptılar, düşmanın direnci şiddetlendi ve çadırlarında kendini savundu. Savaş pazarı kurulmaya devam etti, orada nefisler en kıymetli bedellerle satılıyordu. Savaşın seması her bir baştan başlar yağdırıyordu. Bu durum 18 Şaban Cuma gününe kadar sürdü. İnsanların Tel el-Ayadiyye'ye çekilmesinin zikri: On sekizinci gün olduğunda düşman topluca çıkmaya azmetti. Piyadeleri ve süvarileri çıktı, tepelere yöneldiler. Kendilerini tehlikeye atmadan ve piyadelerinden uzaklaşmadan yavaşça yürüdüler; öyle ki piyadeler çevrelerinde inşa edilmiş bir sur gibiydi, birbirlerini takip ederek yezek (öncü birlik) çadırlarına yaklaştılar. Müslümanlar bunu ve düşmanın üzerlerine gelişini görünce gayrete geldiler, şecaat sahipleri çekişti ve zırhlı yiğitler rakiplerinin karşısına indi. Sultan İslam askerlerine "Ya lel-İslam! (Ey İslam ehli!)" diye haykırdı. İnsanların tamamı at bindi; süvarisi piyadesine, genci yaşlısına uydu ve mağlup düşman üzerine tek bir adamın hamlesi gibi hamle yaptılar. Düşman arkasına dönüp kaçtı, kılıç üzerlerinde işliyordu; onlardan kurtulan yaralı, helak olan ise yere serilmişti.

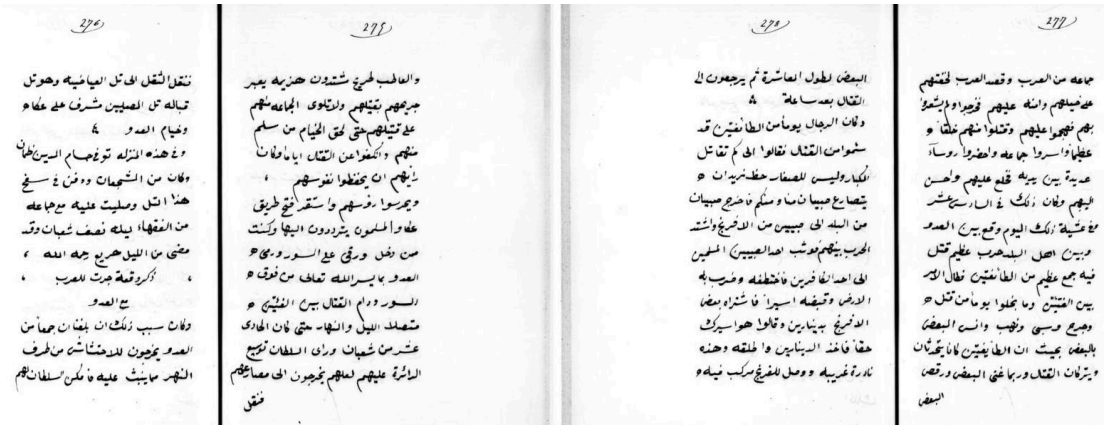

sayfa 275, 276, 277, 278

والعاطب طريح يشتدون هزيمة يعبر جريجهم بقتيلهم ولا تلوى الجماعة منهم على قتيلهم حتى لحقوا الخيام من سلم... منهم، وانكفوا عن القتال اياماً وكان رأيهم ان يحفظوا نفوسهم ويحرسوا رؤوسهم واستقر فتح طريق عكا والمسلمون يترددون اليها وكنت ممن دخل ورقى على السور ومضى العدو بما يسر الله تعالى من فوق السور ودام القتال بين الفئتين متصل الليل والنهار حتى كان الحادي عشر من شعبان ورأى السلطان توسيع الدائرة عليهم لعلهم يخرجون الى مصالحهم فنقل الثقل الى تل العياضية وهو تل قباله تل المصلين مشرف على عكا وخيام العدو، وفي هذه المنزلة توفي حسام الدين طمان وكان من الشجعان ودفن في سفح هذا التل وصليت عليه مع جماعة من الفقهاء ليله نصف شعبان وقد مضى من الليل حيز رحمه الله، ذكر وقعة جرت للعرب مع العدو وكان سبب ذلك ان بلغنا ان جماعة من العدو يخرجون للاحتشاش السلطان لهم جماعة من العرب وقصد العرب لخفتهم على خيلهم وانه عليهم nمن طرف النهر مما يبعث عليه في مكم فخرجوا ولم يشعروا بهم فهجموا عليهم وقتلوا منهم خلقاً عظيماً واسروا جماعة واحضروا رؤساً عديدة بين يديه فخلع عليهم واحسن اليهم وكان ذلك في الحادي عشر مع عشية ذلك اليوم ووقع بين العدو وبين اهل البلد حرب عظيم قتل فيه جمع عظيم من الطائفتين فطال الأمر بين الفئتين وما بخلوا يوماً من قتل وجرح وسبي ونهب وانس البعض بالبعض بحيث ان الطائفتين كانا يتحدثان ويتركان القتال وربما غنى البعض ورقص البعض لطول المعاشرة ثم يرجعون الى القتال بعد ساعة، وكان الرجال يوماً من الطائفتين قد سئموا من القتال فقالوا الى كم تقاتل الكبار وليس للصغار حظ نريد ان يتصارع صبيان منا ومنكم فخرج صبيان من البلد الى صبيين من الافرنج واشتد الحرب بينهم فوثب احد الصبيين المسلمين الى احد الكافرين فاختطفه وضرب به الارض وقبضه اسيراً فاشتراه بعض الافرنج بدينارين وقالوا هو اسيرك حقاً فاخذ الدينارين واطلقه وهذه نادرة غريبة ووصل للفرنج مركب فيه...

Bozgunu şiddetlendirerek geçiyorlardı helak olan ise yere serilmişti. Bozgunu şiddetlendirerek kaçıyorlardı; yaralıları ölülerinin üzerinden geçiyor, topluluktan kimse ölüsüne dönüp bakmıyordu, ta ki onlardan sağ kalanlar çadırlara ulaşana kadar. Birkaç gün savaştan çekildiler; görüşleri nefislerini korumak ve başlarını muhafaza etmekti. Akka yolunun açılması kesinleşti ve Müslümanlar oraya gidip gelmeye başladılar. Ben de oraya giren, sura çıkan ve Allah Teala'nın kolaylaştırmasıyla surun üzerinden düşmanı seyredenlerden biriydim. İki topluluk arasındaki savaş gece ve gündüz bitişik halde devam etti, ta ki Şaban'ın on birinci günü olana kadar. Sultan, belki kendi maslahatları için dışarı çıkarlar diye onların üzerindeki daireyi genişletmeyi uygun gördü; ağırlıkları (lojistik birimleri) Tel el-Ayadiyye'ye taşıdı. Burası Tel el-Musallin'in karşısında, Akka'yı ve düşman çadırlarını tepeden gören bir tepedir. Bu konaklama yerinde şecaat sahiplerinden Hüsameddin Tuman vefat etti; bu tepenin yamacına defnedildi. Şaban'ın yarısı olan gece (Berat Gecesi), geceden bir miktar geçmişken bir grup fakih ile birlikte onun üzerine (cenaze namazı) kıldım, Allah ona rahmet etsin. Arapların düşmanla yaşadığı bir vakanın zikri: Bunun sebebi, düşmandan bir grubun nehir kenarında ot toplamak için çıktığının bize ulaşmasıydı; Sultan onlar için bir grup Arap'ı pusuya gönderdi. Araplar atları üzerindeki hafiflikleriyle onları hedefledi ve üzerlerine vardılar. Onlar (düşman) Arapları fark etmediler; Araplar üzerlerine hücum edip onlardan büyük bir halkı öldürdüler, bir grubu esir aldılar ve Sultan'ın huzuruna pek çok baş getirdiler. Sultan onlara hilatler giydirdi ve ihsanda bulundu; bu olay ayın on birinci günü akşamüzeri gerçekleşti. Düşman ile şehir halkı arasında büyük bir harp koptu, orada her iki taraftan da büyük bir topluluk öldürüldü. İki topluluk arasında iş uzadı; öldürme, yaralama, esir etme ve yağmalamadan uzak tek bir gün bile geçmedi. Öyle ki iki taraf birbiriyle ünsiyet kurdu; iki topluluk bazen konuşuyor ve savaşı bırakıyorlardı; hatta bazen uzun beraberlikten dolayı biri şarkı söylüyor, diğeri dans ediyordu, sonra bir saat geçince savaşa dönüyorlardı. Bir gün iki taraftan adamlar savaştan bıkmışlardı; dediler ki: "Büyükler daha ne kadar savaşacak, küçüklerin bunda bir payı yok, bizden ve sizden

çocukların güreşmesini istiyoruz." Şehirden iki çocuk, Efrençlerden (Haçlılardan) iki çocuğun karşısına çıktı; aralarında harp şiddetlendi. Müslüman çocuklardan biri kafirlerden birinin üzerine atılıp onu kaptı, yere çaldı ve onu esir olarak yakaladı. Efrençlerden bazıları onu iki dinara satın aldılar ve "O gerçekten senin esirindir" dediler; çocuk iki dinarı alıp onu serbest bıraktı. Bu garip bir nadiredir. Efrençlere, içinde olan bir gemi ulaştı önce; oradan bir at kaçtı ve denize düştü.

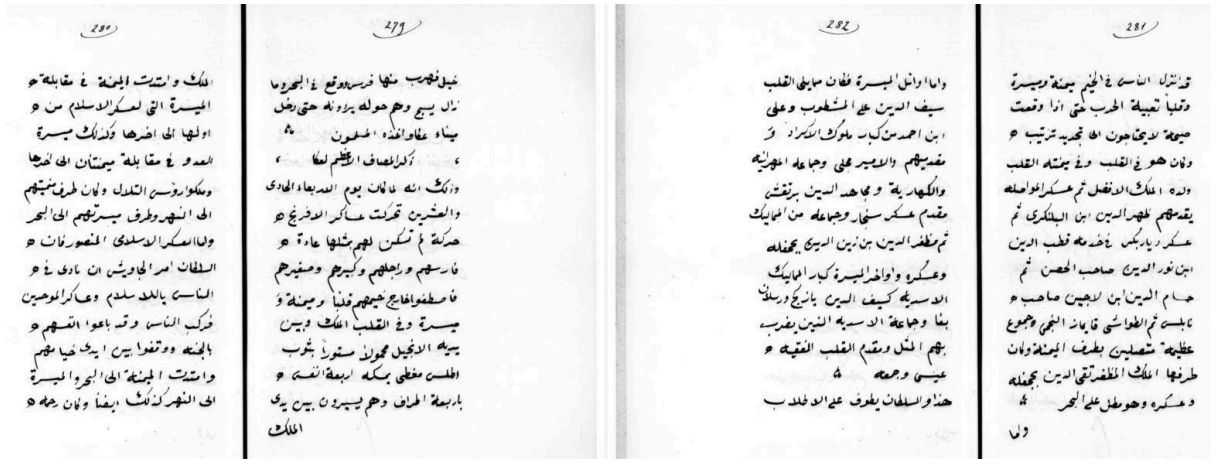

sayfa 279, 280, 281, 282

قبل فهرب منها فرس ووقع في البحر وما زال يسبح وهم حوله يرونه حتى وصل ميناء عكا واخذوه اهلها ذكر المصاف الاعظم لعكا وذلك انه لما كان يوم الاربعاء الحادي والعشرين تحركت عساكر الافرنج حركة لم تكن لهم مثلها عادة فارسهم وراجلهم وكبيرهم وصغيرهم فاصطفوا خارج خيمهم قلباً وميمنة وميسرة وفي القلب الملك وبين يديه الانجيل محمولاً مستوراً بثوب اطلس مغطى بكله اربعة انفس باربعة اطراف وهم يسيرون بين يدي الملك الملك وامتدت اليمنة في مقابلة الميسرة التي لعسكر الاسلام من اولها الى اخرها وكذلك ميسرة العدو في مقابلة ميمنتنا الى اخرها وملكوا رؤوس التلول وكان طرف ميمنتهم الى النهر وطرف ميسرتهم الى البحر واما العسكر الاسلامي المنصور فان السلطان امر الجاويش ان ينادي في الناس بالبلد سلم وعن كرا المومنين فركب الناس وقد باعوا انفسهم بالجنة ووقفوا بين ايدي خيامهم وامتدت الميمنة الى البحر والميسرة الى النهر كذلك ايضاً وكان رحمه الله قد نزل الناس في الخيم يمنة وميسرة وقلباً تعبئة الحرب حتى اذا وقعت صيحة لا يحتاجون الى تجديد ترتيب وكان هو في القلب وفي يمنه القلب ولده الملك الافضل ثم عسكر المواصله يقدمهم ظهير الدين ابن البلنكري ثم عسكر ديار بكر في خدمه قطب الدين ابن نور الدين صاحب الحصن ثم حسام الدين ابن لاجين صاحب نابلس ثم الطواشي قايماز النجمي وجموع عظيمة متصلين بطرف اليمنة وكان طرفها الملك المظفر تقي الدين بجملة وعسكره وهو مطل على البحر ولما واما اوائل الميسرة فكان مما يلي القلب سيف الدين علي المشطوب وعلى ابن احمد من كبار ملوك الاكراد ومقدميهم والامير مجلي وجماعته المهرانية والكهربائية ومجاهد الدين برنقش مقدم عسكر سنجار وجماعته من المماليك ثم مظفر الدين بن زين الدين يحفله وعسكره واواخر الميسرة كبار المماليك الاسدية كيف الدين بارتج ورسلان بغا وجماعة الاسدية الذين يضرب بهم المثل ومقدم القلب الفقيه عيسى وجمعه هذا والسلطان يطوف على الاطلاب

At, çevresindekiler onu görerek izlerken Akka limanına ulaşana kadar yüzmeye devam etti ve şehir halkı onu aldı. Akka'daki en büyük meydan savaşının zikri: Şöyle ki; ayın yirmi birinci günü Çarşamba olduğunda, Efrenç orduları daha önce adetleri olmayan bir şekilde harekete geçtiler; süvarileri, piyadeleri, büyükleri ve küçükleriyle çadırlarının dışında güneyde sağ, sol ve merkez olarak saf tuttular. Merkezde kral vardı; önünde ise atlas bir örtüyle tamamen örtülmüş, dört bir yanından dört kişinin taşıdığı İncil bulunuyordu ve onlar kralın önünde yürüyorlardı. Kral... ve (düşmanın) sağ kanadı, İslam ordusunun sol kanadının karşısında baştan sona uzandı. Aynı şekilde düşmanın sol kanadı da bizim sağ kanadımızın karşısında sonuna kadar

uzandı. Tepelerin başlarını ele geçirdiler; sağ kanatlarının ucu nehre, sol kanatlarının ucu ise denize dayanıyordu. Mansur İslam ordusuna gelince; Sultan, çavuşa (orduda) "Selamet!" ve müminlerin sevabı üzerine nida etmesini emretti. İnsanlar nefislerini cennet karşılığında satmış olarak at bindiler ve çadırlarının önünde durdular. Sağ kanat denize, sol kanat da aynı şekilde nehre kadar uzandı. Ve o (Sultan) -Allah ona rahmet etsin- askerler, bir savaş nidası koptuğunda yeniden düzen almaya ihtiyaç duymayacak şekilde savaş nizamıyla; sağ, sol ve merkez olarak çadırlara indiler. Sultan merkezdeydi; merkezin sağında ise oğlu el-Melikü'l-Efdal, ardından Zahirüddin İbnü'l-Belenkeri önderliğindeki Musul ordusu, sonra Hısn (Keyfa) sahibi Kutbüddin İbn Nûreddin'in hizmetindeki Diyarbakır ordusu, sonra Nablus sahibi Hüsameddin İbn Lâçin, sonra Tavaşî Kaymaz en-Necmî ve sağ kanadın ucuna kadar bitişik büyük topluluklar vardı. Kanadın en ucunda ise tüm ağırlığı ve ordusuyla denize tepeden bakan el-Melikü'l-Muzaffer Takıyyüddin bulunuyordu. Ve sol kanadın başlangıcına gelince; merkezin yanındaki kısımda Seyfeddin Ali el-Meştûb, **Kurt meliklerinin ve önderlerinin büyüklerinden olan Ali İbn Ahmed,** Emir Meclî ve onun Mehrânî ve Kehrabâî cemaati, Sincar ordusu komutanı Mücâhidüddin Berenkuş ve yanındaki memluk topluluğu vardı. Sonra Muzafferüddin İbn Zeyneddin, kendi topluluğu ve ordusuyla yer alıyordu. Sol kanadın sonunda ise Esediyye memluklerinin büyükleri Keyfuddin Baritç, Arslan Boğa ve kendileriyle darbımesel yapılan Esediyye topluluğu bulunuyordu. Merkezin önderi ise Fakih İsa ve cemaatiydi. Bu sırada Sultan ise birlikleri teftiş ederek dolaşıyordu,

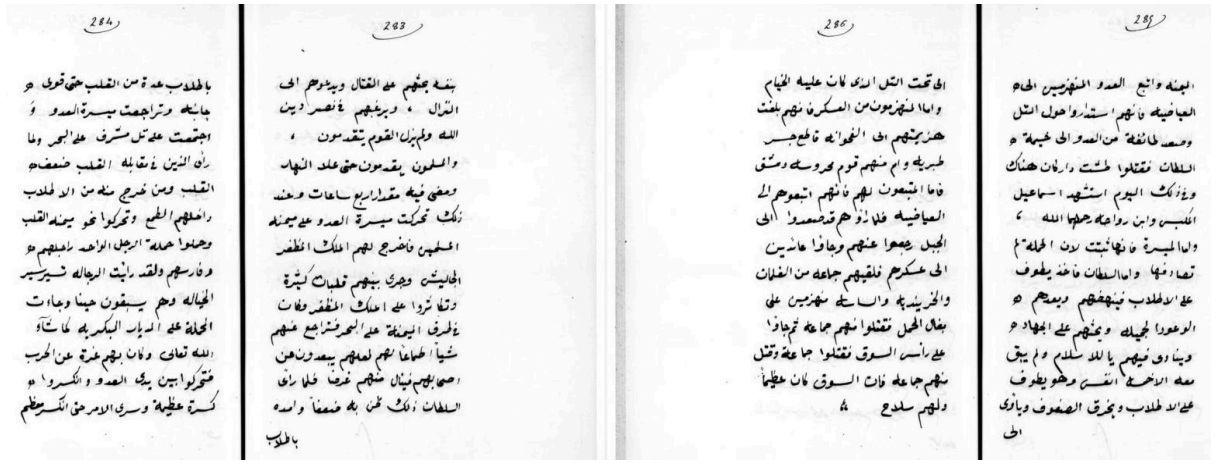

sayfa 283, 284, 285, 286

بقية بعثهم على القتال ويدعوهم الى النزال، ويرغبهم في نصر دين الله ولم يزل القوم يتقدمون والمسلمون يتقدمون حتى علا النهار ومضى فيه مقدار اربع ساعات وعند ذلك تحركت ميسرة العدو على ميمنة المسلمين فاندفع لهم الملك المظفر الجاويش وجرى بينهم قلبات كثيرة ولما رأوا على الملك المظفر وكان في طرف اليمنة على البحر فتراجع عنهم شيئا اطماعا لهم لعلهم يبعدون عن اصحابهم فينال منهم غرضا فلما رأى السلطان ذلك ظن به ضعفا وامده باطلاب بالطلاب عدة من القلب حتى قوي هو جانبه وتراجعت ميسرة العدو واجتمعت جملة مستشرفة على البحر ولما رأى الذين في مقابلة القلب ضعف القلب ومن خرج منه من الاطلاب داخلهم الطمع وتحركوا نحو يمنة القلب وحملوا حملة الرجل الواحد راجلهم وفارسهم ولقد رأيت الرجالة تسير سير الخيالة وهم يسبقون حينا وجاءت الحملة على الديار البكرية لما شاء الله تعالى وكان بهم غرة عن الحرب فتحركوا بين يدي العدو وانكسروا كسرة عظيمة وسرى الامر حتى انكسر معظم اليمنة واتبع العدو المنهزمين الى العياضية فانهم استداروا حول التل وصعد طائفة من العدو الى خيمة السلطان وقتلوا خازنا هناك وفي ذلك اليوم استشهد اسماعيل الملبس وابن رواحة رحمهما الله، ولما الميسرة فانها ثبتت لان الحملة الى تحت التل الذي كان عليه الخيام واما المنهزمون من العسكر فان منهم بلغت هزيمتهم الى الخوابي فاطلع جمع طبريه وام منهم قوم بحروسه ومشى فاما المتبعون لهم فانهم اتبعوهم الى العياضيه فلما رأوهم تصعدوا الى الجبل رجعوا عنهم وجاؤا هاربين الى عسكرهم فلقيهم جماعة من الغلمان والخزينداريه والسائس منهزمين على بغال الحمل فقتلوا منهم جماعة فجاؤا على رأس السوق فقتلوا جماعة وقتل منهم جماعة فان السوق فان عظيما ولهم سلدوح

فاخذ يطوف على الاطلاب فينهضهم ويعيدهم الى الوعود الجميلة ويحثهم على الجهاد وينادى anلم تصادفها وانما السلط فيهم يا للاسلام ولم يبق معه الا خمسة انفس وهو يطوف على الاطلاب ويخرق الصفوف ويأوي الى تحت التل الذى كان عليه الخيام واما المنهزمون من العسكر فانهم بلغت هزيمتهم الى الفوارة قاطع جسر طبرية وام منهم قوم محروسة دمشق فاما المتبعون لهم فانهم اتبعوهم الى العياضية فلما رأوهم قد صعدوا الى الجبل رجعوا عنهم وجاءوا عائدين الى عسكرهم فلقيهم جماعة من الغلمان والخريندية واساقطة منهزمين على بغال الحمل فقتلوا منهم جماعة وقتل منهم جماعة فان السوق كان عظيماً ولهم سلع

kalanları (askerleri) savaşa teşvik etmeye, onları çarpışmaya çağırmaya, Allah'ın dinine yardım etmeye özendirmeye devam ediyordu. Topluluk (düşman) ilerlemeye, Müslümanlar da karşı koymaya devam etti; nihayet gün yükseldi ve üzerinden yaklaşık dört saat geçti. O sırada düşmanın sol kanadı, Müslümanların sağ kanadı üzerine harekete geçti. El-Melikü'l-Muzaffer'in çavuşu onlara karşı atıldı ve aralarında pek çok vuruşma yaşandı. El-Melikü'l-Muzaffer'in (sağ kanat tarafında denize yakın olan kısmın) durumunu gördüklerinde, o onları kendisine çekmek ve belki arkadaşlarından uzaklaştırıp onlardan bir maksat hasıl etmek için bir miktar geri çekildi. Sultan bunu görünce onda bir zayıflık olduğunu sandı ve yanındaki birliklerle ona merkezden destek gönderdi, nihayet onun tarafı güçlendi. Düşmanın sol kanadı ise geri çekildi ve denize nazır bir yerde toplandı. Merkezin karşısında olanlar, merkezin zayıfladığını ve oradan bazı birliklerin çıktığını görünce tamaha kapıldılar; merkezin sağına doğru hareket ederek piyadeleri ve süvarileriyle tek bir adamın saldırışı gibi saldırdılar. Yemin ederim ki piyadelerin, bazen atlıları geçecek şekilde atlılar gibi koştuğunu gördüm. Bu saldırı, Allah Teala'nın dilediği şekilde Diyarbakır birliği üzerine geldi; onlar savaştan gafil bir anlarındaydı, düşman önünde hareketlendiler ve büyük bir bozguna uğradılar. Bu durum yayıldı, öyle ki sağ kanadın çoğu bozuldu. Düşman, kaçanları el-Ayadiyye'ye kadar kovaladı, tepenin etrafını sardılar. Düşmandan bir grup Sultan'ın çadırına kadar çıktı ve oradaki bir hazinedarı öldürdü. O gün İsmail el-Mulebbis ve İbn Ravaha (Allah ikisine de rahmet etsin) şehit oldu. Sol kanat ise yerinde sabit kaldı çünkü saldırı oraya denk gelmemişti. Sultan ise birlikleri dolaşmaya başladı; onları ayağa kaldırıyor, güzel vaatlerle yerlerine döndürüyor, cihada teşvik ediyor ve aralarında "Ey İslam (ehli)!" diye sesleniyordu. Yanında sadece beş kişi kalmıştı; o ise birlikleri dolaşıyor, safları yarıp geçiyor ve çadırların üzerinde bulunduğu tepenin altına sığınıyordu. Ordu içinden bozguna uğrayanlara gelince; onların kaçışı Taberiye köprüsünün kesiştiği el-Favvara'ya kadar ulaştı. Onlardan bir kısmı korunmuş olan Şam'a yöneldi. Onları takip edenler ise el-Ayadiyye'ye kadar peşlerini bırakmadılar. Kaçanların dağa çıktığını görünce onlardan vazgeçip kendi ordularına dönmek üzere geri geldiler. Dönüş yolunda yük katırları üzerinde kaçmakta olan bir grup hizmetli, seyis ve ayaktakımı ile karşılaştılar; onlardan bir grubunu öldürdüler, kendilerinden de bir grup öldürüldü. Zira pazar (ordu pazarı) çok büyüktü ve malları vardı.

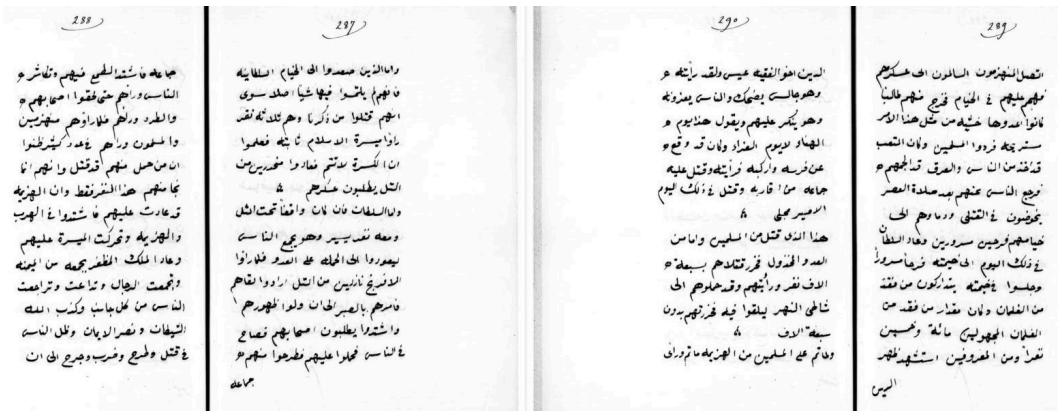

sayfa 287, 288, 289, 290

واما الذين صعدوا الى الخيام السلطانية فانهم لم يجدوا فيها شيئاً صادفوه سوى انهم قتلوا من ذكرنا وهم لشدة نفسهم رأوا ميسرة الاسلام ثابتة فعلموا ان الكرة لا تتم فعادوا منحدرين من التل يطلبون عسكرهم واما السلطان فانه كان واقفاً تحت التل ومعه نقد يسير وهو يجمع الناس ليعودوا الى الحملة على العدو فلما راوا الافرنج نازلين من التل ارادوا لقاءهم فامرهم بالصبر الى ان ولوا ظهورهم واشتدوا يطلبون اصحابهم فصاح في الناس فحملوا عليهم فطرحوا منهم جماعة فاشتد الطمع فيهم وتناصر الناس وراهم حتى لحقوا اصحابهم والطرد وراهم ملاذهم منهزمين والمنون وراهم في عدد كثير ظنوا ان من حل منهم قد قتل وانهم انما نجا منهم هذا النفر فقط وان الهزيمة قد عادت عليهم فاشتدوا في الهرب والهزيمة وتحركت الميسرة عليهم وعاد الملك المظفر بجماعة من اليمنة واجتمعت الرجال وتداعت وتراجعت الناس من كل جانب وكذب الله الشيطان ونصر الايمان وظل الناس في قتل وطمع وضرب وجرح الى ان اتصل المنهزمون السالمون الى عسكرهم فخرج منهم طالباً لانو اعدوها في خيام تمنع مثل هذا الامر مستريحة فردوا المسلمين وكان التعب قد اخذ من الناس والعرق قد الجمهم فرجع الناس عنهم بعد صلاة العصر يخوضون في القتلى في ذلك اليوم الى خيمته فياضاً مسروراً وعلوا خيمته يستدركون anودماؤهم الى خيامهم فرحين مسرورين وعاد السلط من فقد من الغلمان وكان مقدار من فقد من الغلمان المجهولين مائة وذهبين نفراً ومن المعروفين استشهد ظهر الدين اخو الفقيه عيسى ولقد رايته وهو جالس يضحك والناس يعزونه وهو ينكر عليهم ويقول هذا يوم الهناء لا يوم العزاء ولما كان قد وقع عن فرسه وركبه فرأيته وقتل عليه جماعة من اقاربه وقتل في ذلك اليوم الامير مجلى هذا الذي قتل من المسلمين واما من العدو والمقتول فخرج قتلاهم سبعة آلاف نفر ورأيتهم وقد حملوهم الى شاطئ النهر يلقوا فيه فخرقتهم بدون سبعة آلاف ودام تم على المسلمين من الهزيمة ما تم ورأى

Sultan'ın çadırlarına çıkanlara gelince; orada zikrettiğimiz kişileri öldürmekten başka bir şey bulamadılar. Onlar, İslam'ın sol kanadının sabit olduğunu görünce saldırının tamamlanmayacağını anladılar ve tepeden aşağı inerek kendi ordularına yöneldiler. Sultan ise tepenin altında az bir toplulukla bekliyor, insanları tekrar saldırıya geçirmek için topluyordu. Efrençlerin tepeden indiğini görünce onları karşılamak istediler; Sultan onlara, düşman arkasını dönüp arkadaşlarını aramaya başlayana kadar sabretmelerini emretti. Sonra insanlara seslendi, üzerlerine saldırdılar ve bir kısmını yere serdiler. Onlara karşı hırs arttı, insanlar yardımlaşarak onları arkadaşlarının yanına kadar kovaladılar. Düşman büyük bir bozgunla kaçarken ölüm enselerindeydi; oraya ulaşan herkesin öldüğünü, sadece bu küçük grubun kurtulduğunu sandılar ve kaçışı şiddetlendirdiler. Sol kanat üzerlerine harekete geçti, el-Melikü'l-Muzaffer sağ kanattan bir grupla geri döndü. İnsanlar toplandı, her taraftan birbirlerini çağırdılar. Allah şeytanı yalancı çıkardı, imanı muzaffer kıldı. İnsanlar, kurtulanlar kendi ordularına varana kadar öldürme, darbe ve yaralama ile meşgul oldular. Düşman kendi çadırlarına sığındı; oradan taze güçlerle çıktılar çünkü çadırlarını bu tür durumlar için savunma hattı yapmışlardı. İnsanları geri püskürttüler; yorgunluk herkesi bitirmiş, ter ağızlara kadar gem vurmuştu. İkindi namazından

sonra Müslümanlar, ölülerin arasından geçerek, kanlar içinde, sevinçle kendi çadırlarına döndüler. Sultan o gün çadırına büyük bir sevinçle döndü. Eksik olan hizmetlilerini aramaya başladılar; kaybolan hizmetlilerin sayısı yüz yirmi kadardı. Tanınmış kişilerden Fakih İsa'nın kardeşi Zahirüddin şehit oldu. Onu oturmuş gülerken gördüm, insanlar taziyede bulunurken o itiraz ediyor "Bugün mutluluk günü, yas günü değil" diyordu. Atından düşmüştü ve üzerine çullanmışlardı; akrabalarından pek çok kişi onun başında öldürüldü. O gün Emir Meclî de şehit oldu. Düşmandan ise yedi bin kişi öldürüldü. Onları nehir kıyısına taşıyıp içine attıklarını gördüm. Müslümanların başına gelen bozgundan sonra bu zafer tamamlanmış oldu.

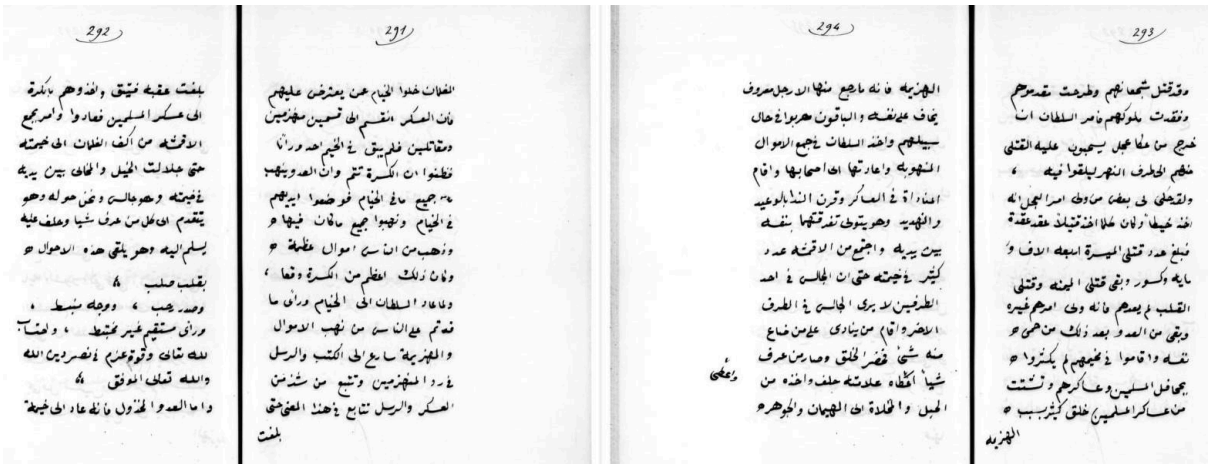

sayfa 291, 292, 293, 294

السلطان خلوا الخيام عمن يعترض عليهم فان العسكر انقسم الى قسمين منهزمين ومقاتلين فلم يبق في الخيام احد ورأى هؤلاء ان الكرة تتم وان العدو ينهب جميع ما في الخيام فوضعوا ايديهم في الخيام ونهبوا جميع ما كان فيها وذهب من الناس اموال عظيمة وكان ذلك اعظم من الكسرة وقعاً ولما عاد السلطان الى الخيام ورأى ما تم على الناس من نهب الاموال والهزيمة سارع الى الكتب والرسل في رد المنهزمين وتتبع من شذ من العسكر والرسل تتابع في هذا المعنى حتى بلغت بلغت عقبة فيق واخذوهم بالكرة الى عسكر المسلمين فعادوا وامر بجمع الاقمشة من الف غلمان الى خيمته حتى جعلت كالجبل والمح في بين يديه في خيمته وهو جالس وممن حوله وهو يتقدم الى كل من عرف شيئا وحلف عليه يسلم اليه وهو يلقى هذه الاحوال بقلب صلب وصدر رحب ، ووجه منبسط ، ورأى مستقيم غير مختلط ، ولهذا لله تعالى وقوة عزم في نصر دين الله والله تعالى الموفق واما العدو المخذول فانه عاد الى خيمته وقد قتل شجعانهم وطرحت مقدموهم وفقدت ملوكهم فامر السلطان ان يخرج من كان عجل يحبون عليه القتلى منهم الى طرف النهر يلقوا فيه والقى على في بعض من ولى امر الجثث انه اخذ خيطا وكان كلما اخذ قتيل عقد عقدة فبلغ عدد قتلى الميسرة سبعة آلاف ومائة وكسر وبقي قتلى اليمنة وقتلى القلب لم يعدهم فانه ولى امرهم غيره وبقي من العدو بعد ذلك من حمى نفسه واقاموا في خيمهم لم يكترثوا بما حل بالمسلمين وعساكرهم وتشتت من عساكر المسلمين خلق كثير بسبب الهزيمة الهزيمة فانه ما رجع منها الا رجل معروف يخاف على نفسه والباقون هربوا في حال سبيلهم واخذ السلطان في جمع الاموال المنهوبة واعادتها الى اصحابها واقام المناداة في العسكر وقرن النداء بالوعيد والتهديد وهو يتولى تفقدها بنفسه بين يديه واجتمع من الاقمشة عدد كثير في خيمته حتى ان الجالس في احد الطرفين لا يرى الجالس في الطرف الاخر واقام من ينادى على من ضاع منه شئ فحضر الخلق وصار من عرف شيأ أعطاه على ما حلف واخذه من الجبل والمحلة الى الهيمان والجوهرة وعلى

Sultan'ın [çadırına gelince], orada onlara karşı koyacak kimseyi bulamadılar. Zira ordu ikiye bölünmüştü; bir kısmı kaçıyor, bir kısmı savaşıyordu. Çadırlarda kimse kalmamıştı. Bunu görenler, saldırının başarıya ulaştığını ve düşmanın her şeyi yağmalayacağını sandılar; bu yüzden çadırlara girip içindeki her şeyi kendileri yağmaladılar. İnsanların çok büyük malları gitti ve bu durum, asıl bozgundan daha ağır bir darbe oldu. Sultan çadırlara dönüp insanların mallarının yağmalandığını ve

bozgunu görünce, hemen emirler ve haberciler göndererek kaçanların geri getirilmesini, ordudan ayrılanların takip edilmesini emretti. Haberciler bu amaçla birbiri ardına Fîk Geçidi'ne kadar ulaştılar ve onları oradan geri çevirip İslam ordusuna kattılar. Sultan, yağmalanan eşyaların toplanmasını emretti; binlerce hizmetli bunları Sultan'ın çadırına getirdi, öyle ki eşyalar orada dağ gibi birikti. Sultan çadırında otururken, çevresindekilerle birlikte eşyaları inceliyor, bir şeyi tanıyıp üzerine yemin eden herkese malını teslim ediyordu. Tüm bu halleri sert bir kalp, geniş bir sîne, güler bir yüz ve karışıklığa düşmeyen sağlam bir görüşle karşılıyordu. İşte bu, Allah Teala'nın ona bir lütfu ve Allah'ın dinine yardım etme konusundaki azminin gücüydü; başarıya ulaştıran Allah'tır. Rezil olan düşmana gelince; onlar, cesur savaşçıları öldürülmüş, önderleri yere serilmiş ve kralları kaybolmuş bir halde çadırlarına döndüler. Sultan, aceleyle ölülerin nehir kenarına taşınmasını ve oraya atılmasını emretti. Cesetlerin işiyle görevlendirilenlerden biri dedi ki; eline bir ip almış ve her ceset için bir düğüm atmış, böylece sadece sol kanatta ölenlerin sayısı yedi bin yüz küsuru bulmuştu. Sağ kanat ve merkezde ölenleri ise başkaları görevlendirildiği için sayamadı. Düşmandan geriye sadece kendisini koruyanlar kaldı ve Müslümanların başına gelenlere rağmen çadırlarında kalmaya devam ettiler. İslam ordusundan pek çok kişi bozgun yüzünden dağılmıştı; zira tanınmış ve kendisinden korkulanlar dışında çoğu geri dönmeyip kendi yoluna kaçmıştı. Sultan, yağmalanan malları toplama ve sahiplerine iade etme işine girişti. Ordu içinde tellallar vasıtasıyla duyurular yaptırdı; bu duyuruları tehdit ve uyarılarla birleştirdi ve bu işi bizzat kendi huzurunda takip etti. Çadırında o kadar çok eşya birikti ki, bir uçta oturan kişi diğer uçtakini göremiyordu. Bir şeyi kaybolanların gelmesi için nida ettirdi; insanlar toplandı ve malını tanıyanlara yemin ettirildikten sonra o dağ gibi biriken yığından malları verildi.

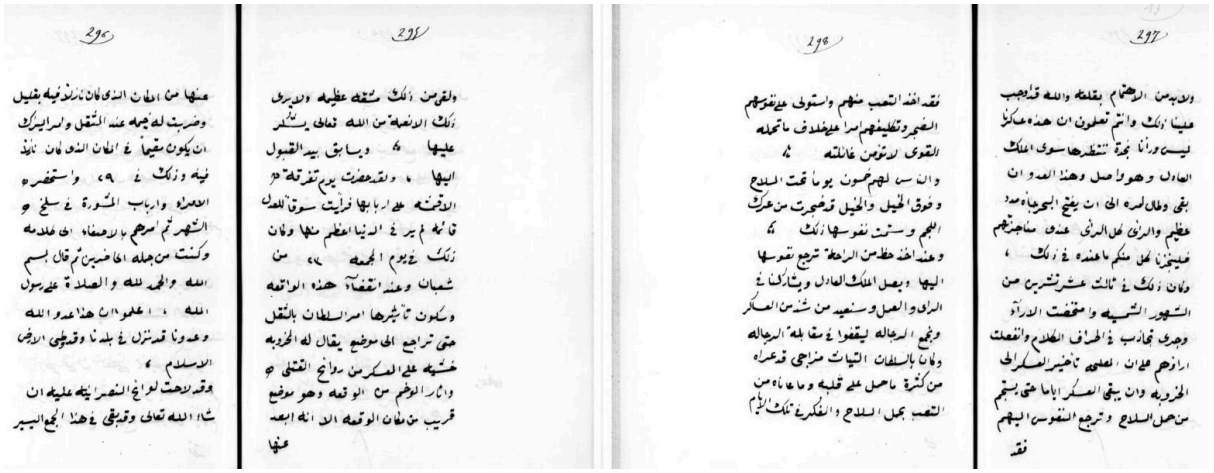

sayfa 295, 296, 297, 298

ولقي من ذلك مشقة عظيمة ولا يرى ذلك الا نصرة من الله تعالى يشكر عليها وبسابق بيده القبول ايها ولقد حضرت يوم تفرقة الاقمشة على اربابها فرأيت سوقا للعدل قائمة لم ير في الدنيا اعظم منها وكان ذلك في يوم الجمعة من شعبان وعند انقضاء هذه الواقعة وسكون تأثيرها امر السلطان بالثقل حتى تراجع الى موضع يقال له الخروبة خشيته على العسكر من روائح القتلى واثار الوخم من الموقعة وهو موضع قريب من مكان الموقعة الا انه ابعد عنها عنها من المكان الذي كان نزل فيه بقليل وضربت له خيمته عند الثقل وامر العسكر ان يكون مقيما في المكان الذي كان نزل فيه وذلك في ٩ واستحضر الامراء وارباب المشورة في سلخ الشهر ثم امرهم بالاصطفاء الى خدمته وكنت من جملة الحاضرين ثم قال

بسم الله والحمد لله والصلاة على رسول الله اعلموا ان هذا عدو الله وعدونا قد نزل في بلدنا وقد وطئ ارض الاسلام وقد لاحت لوايح النصر آيته عليه ان شاء الله تعالى وقد بقى في هذا الجمع اليسير ولا بد من الاهتمام بقلعه والله قد وجب علينا ذلك وانتم تعلمون ان هذه عساكرنا ليس وراءنا نجدة ننتظرها سوى الملك العادل وهو واصل وهذا العدو ان بقى وطال امره الى ان يفتح البحر جاءه مدد عظيم والرأي كل الرأي عندي مناجزتهم فليخرج كل منكم ما عنده في ذلك وكان ذلك في ثالث عشر تشرين من الشهور السيرية وانقضت الاراء وجرى تجاذب في اطراف الكلام وانفصلت اراؤهم على مصلحة تاخير المعركة الى الخروبة وان يبقى العسكر اياما حتى يستجم من حمل السلاح وترجع النفوس اليهم فقد فقد اخذ التعب منهم واستولى على نفوسهم الصبر وتكليفهم امرا على خلاف ما تحمله القوى لا تؤمن غائلته والناس لهم خمسون يوما تحت السلاح وفوق الخيل والخيل قد ضجرت من عرك اللجم وسئمت نفوسها ذلك وعند اخذه حظا من الراحة ترجع نفوسها اليها ويصل الملك العادل ويشاركنا في الراى والعمل ونستفيد من شدس العسكر وكان باللطان التفات من اجل قد اعتراه من كثرة ما حصل على قلبه وما عاناه من التعب بحمل السلاح والفكر في تلك الايام

Bu durumdan (malların iadesinden) dolayı büyük bir meşakkat çekti; ancak bunu Allah Teala'dan şükredilmesi gereken bir yardım olarak görüyor ve kabul ediyordu. Malların sahiplerine dağıtıldığı gün ben de oradaydım; dünyada daha büyüğü görülmemiş, ayakta duran bir adalet pazarı gördüm. Bu olay Şaban ayının bir Cuma günü gerçekleşti. Bu hadise sona erip etkisi yatışınca Sultan, askerlerini ölülerin kokusundan ve savaş meydanındaki hastalık etkilerinden (veba/salgın korkusu) korumak için ordunun ağırlıklarının (lojistik birimlerinin) el-Harrûbe denilen bir yere çekilmesini emretti. Burası savaşın gerçekleştiği yere yakın, ancak daha önce konakladıkları yerden biraz daha uzaktaydı. Çadırı ağırlıkların yanına kuruldu; askerin ise daha önce indiği yerde kalmasını emretti. Bu, ayın 9'unda oldu. Ayın sonunda emirleri ve danışmanlarını (meşveret ehlini) huzuruna çağırdı, sonra onların kendi hizmetinde toplanmalarını emretti. Ben de orada hazır bulunanlar arasındaydim. Sultan şöyle dedi: "Bismillah, Elhamdülillah, Vesselatü ala Resulillah. Biliniz ki bu, Allah'ın ve bizim düşmanımızdır; beldemize inmiş ve İslam toprağına ayak basmıştır. İnşallah zaferin işaretleri onun üzerinde parlamıştır. Bu topluluktan (düşmandan) geriye az bir kısım kalmıştır, onları kökünden kazımak için özen göstermek gerekir ve bu bize vaciptir. Siz de biliyorsunuz ki ordumuz budur; arkamızda el-Melikü'l-Adil'den başka beklediğimiz bir yardım kuvveti yoktur, o da yoldadır. Eğer bu düşman burada kalır ve iş uzarsa, deniz (yolu) açıldığında onlara büyük bir destek gelir. Benim görüşüm onlarla hemen çarpışmaktır; her biriniz bu konudaki fikrini söylesin." Bu konuşma, Süryani aylarından Teşrin'in (Ekim) on üçüncüsünde yapıldı. Görüşler sunuldu, sözler teatisi yapıldı ve sonunda fikirleri şu maslahat üzerine birleşti: Meydan savaşının el-Harrûbe'ye kadar ertelenmesi; ordunun silah taşımaktan dinlenmesi ve nefislerin kendilerine gelmesi için birkaç gün beklemesi. Zira yorgunluk onları ele geçirmiş, sabırları tükenmişti; güçlerinin yetmeyeceği bir şeyi onlara yüklemenin sonundan emin olunamazdı. İnsanlar elli gündür silah altında ve at sırtındaydı; atlar gemlerin baskısından bezmiş, canlarından bıkmışlardı. Bir miktar istirahat ettiklerinde nefisleri kendilerine gelecekti. Ayrıca el-Melikü'l-Adil de ulaşıp fikir ve eylemde bize katılacak, ordunun hırçınlığından (yorgunluğundan) kurtulacaktık. Sultan'ın da kalbindeki ağırlık, silah taşımanın verdiği yorgunluk ve o günlerdeki derin düşünceler sebebiyle dinlenmeye ihtiyacı vardı.

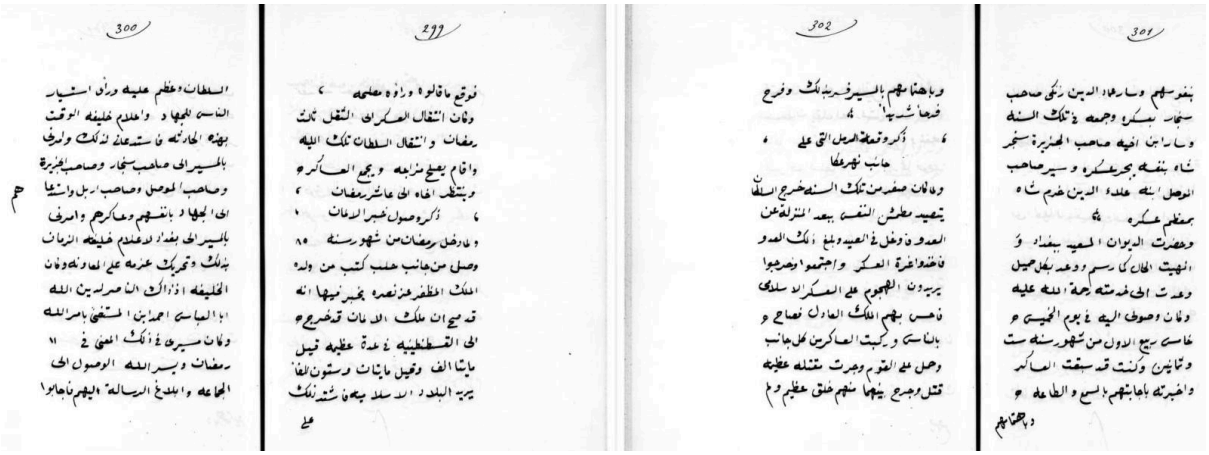

sayfa 299, 300, 301, 302

فوقع ما قالوه ورأوه مصلحة وكان انتقال العسكر الى الثقل ثالث رمضان وانتقال السلطان تلك الليلة واقام يصلح مزاجه ويجمع العساكر وينتظر اخاه الى عاشر رمضان ذكر وصول خبر الامان ودخل رمضان من شهور سنة ٨٥ ووصل من جانب حلب كتب من ولده الملك المظفر عز الدين يخبر فيها انه قد صح ان ملك الالمان قد خرج قاصداً الى القسطنطينية في عدة عظيمة قيل مائتا الف وقيل مائتان وستون الفا يريد البلاد الاسلامية فاشتد ذلك على السلطان وعظم عليه ورأى استنفار الناس للجهاد واعلام خليفة الوقت بهذه الحادثة فاستدعى في ذلك الوقت بالمسير الى صاحب سنجار وصاحب الجزيرة وصاحب الموصل وصاحب اربل واستنهاضهم الى الجهاد بانفسهم وعساكرهم وامرني بالمسير الى بغداد لاعلام خليفة الزمان بذلك وتحريك عزمه على المعاونة وكان الخليفة اذ ذاك الناصر لدين الله ابا العباس احمد بن المستضيء بامر الله وكان مسيري في ثالث المضي في رمضان ويسر الله الوصول الى الجماعة وابلغ الرسالة اليهم فاجابوا بنفوسهم وامر عماد الدين زنكي صاحب سنجار بعسكره وجمعه في تلك السنة وسار ابن اخيه صاحب الجزيرة سنجار شاه بنفسه بحسكره وسير صاحب الموصل ابنه علاء الدين خرم شاه بمعظم عسكره وحضرت الديوان المعين ببغداد وانهيت الحال كما رسم ووعد بكل جميل وعدت الى خدمته رحمة الله عليه وكان وصولي اليه في يوم الخميس ٥ ربيع الاول من شهور سنة ٨٦ وثمانين وكنت قد سبقت العساكر واخبرته باجابتهم بالسمع والطاعة وباهتمامهم بالمسير فسر بذلك وفرح فرحاً شديداً ذكر وقعة الرمل التي على جانب نهر عكا وكان في صفد من تلك السنة خرج السلطان يتصيد مطمئن النفس بعد المنزلة عن العدو في وحل في الصيد وبلغ ذلك العدو فاغتنموا غرة العسكر واجتمعوا وضربوا يريدون الهجوم على العسكر الاسلامي فاحس بهم الملك العادل فصاح بالناس وركبت العساكر من كل جانب وحمل على القوم وجرت مقتلة عظيمة قتل وجرح بينهم خلق عظيم ولم...

Söyledikleri ve maslahat gördükleri şey gerçekleşti. Ordunun ağırlık merkezine (Harrûbe) nakli Ramazan'ın üçünde, Sultan'ın nakli ise o gece oldu. Sultan orada mizacını düzeltmek (dinlenmek), askerleri toplamak ve kardeşini beklemek üzere Ramazan'ın onuna kadar ikamet etti. Eman haberinin gelişi ve Ramazan ayının 585 yılı aylarına girişi: Halep tarafından, oğlu el-Melikü'l-Muzaffer İzzeddin'den, Alman kralının (Barbarossa) İslam beldelerini kast ederek muazzam bir sayı ile -ki iki yüz bin veya iki yüz altmış bin olduğu söyleniyordu- İstanbul'a (Konstantiniyye) doğru yola çıktığının kesinleştiğini bildiren mektuplar ulaştı. Bu durum Sultan'a çok ağır ve büyük geldi. İnsanları cihada çağırmayı ve zamanın halifesini bu hadiseden haberdar etmeyi uygun gördü. O sırada Sincar, Cezire, Musul ve Erbil sahiplerine (emirlerine), bizzat kendileri ve ordularıyla cihada katılmaları için haber gönderilmesini istedi. Beni de bu durumu zamanın halifesine bildirmem ve onu yardıma teşvik etmem için Bağdat'a gitmekle görevlendirdi. O zamanki halife, el-Müstazî Bi-emrillâh'ın oğlu Ebü'l-Abbas Ahmed en-Nâsır Li-dînillâh idi. Yolculuğum Ramazan'ın üçünde başladı; Allah o topluluğa ulaşmayı kolaylaştırdı, risaleyi (mesajı) onlara tebliğ ettim. Onlar da canıgönülden icabet ettiler. Sincar sahibi İmâdeddin Zengî o yıl ordusunu topladı.

Yeğeni Cezire-Sincar sahibi Sencer Şah bizzat ordusuyla yola çıktı. Musul sahibi ise oğlu Alâeddin Hürrem Şah'ı ordusunun büyük kısmıyla gönderdi. Bağdat'ta tayin edilen divana katıldım ve durumu emredildiği gibi sundum; her türlü güzel vaatler verildi. 586 yılının Rebiülevvel ayının 5'inde, Perşembe günü Sultan'ın (Allah ona rahmet etsin) hizmetine geri döndüm. Ben ordulardan önce varmıştım; ona emirlerin "işittik ve itaat ettik" diyerek icabet ettiklerini ve yola çıkma hazırlıklarını haber verdim. Sultan buna çok sevindi ve büyük bir ferahlık duydu. Akka nehri kenarındaki kumlukta (Raml) meydana gelen vakanın zikri: O yılın Safer ayında Sultan, düşmandan uzaklaşmış olmanın huzuruyla ava çıkmıştı. Düşman bu durumu haber alınca ordunun gafletinden istifade etmek istedi; toplanıp İslam ordusuna hücum etmek üzere harekete geçtiler. el-Melikü'l-Adil onları fark edince insanlara seslendi, askerler her taraftan atlarına bindi ve kavmin üzerine saldırıldı.

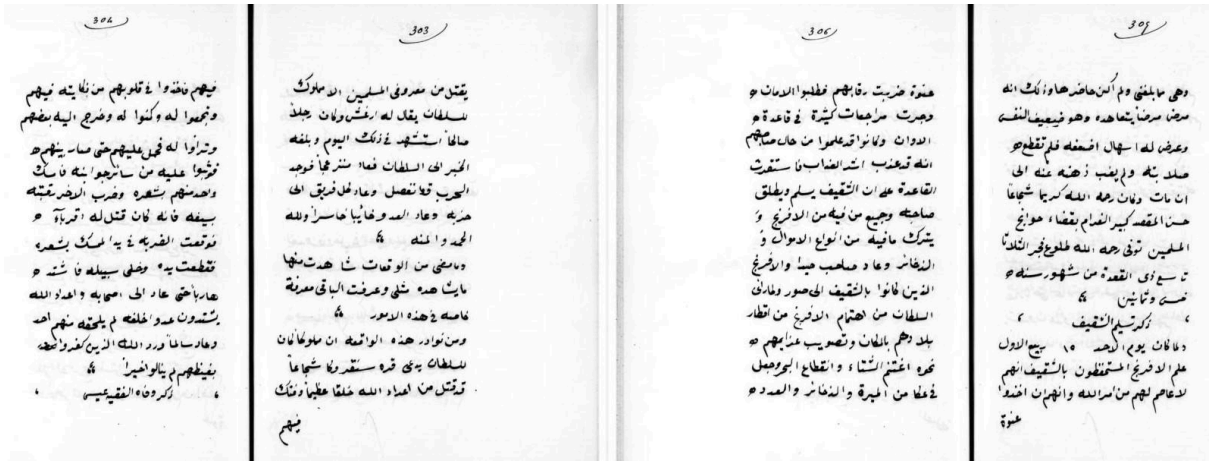

sayfa 303, 304, 305, 306

يقتل من معدودي المسلمين الا مملوك للسلطان يقال له ارغش وكان جلد صالحاً استشهد في ذلك اليوم وبلغه الخبر الى السلطان فعاد منزعجاً فوجه الحرب قد انفصل وعاد كل فريق الى هدبه وعاد العدو خائباً خاسراً ولله الحمد والمنة وما مضى من الوقعات شاهدت منها ما يشبه هذه وعرفت الباقي معرفة خاصة في هذه الامور ومن نوادر هذه الواقعة ان مملوكاً كان للسلطان يدعى قره سنقر وكان شجاعاً قد قتل من اعداء الله خلقاً عظيماً وفتك فيهم فاخذوا في قلوبهم من نكايته فيهم وتجمعوا له وكمنوا له وخرج اليه بعضهم وتراءوا له فحمل عليهم حتى صار بينهم فوثبوا عليه من سائر جوانبه فامسك احدهم بشعره وضرب الاخر رقبته بسيفه فانه كان قد له ادرعاً فوقعت الضربه في يد المسك بشعره فقطعت يده ومضى سبيله فاشتد هارباً حتى عاد الى اصحابه واعداء الله يشتدون عدواً خلفه لم يلحقه منهم احد وعاد سالماً

ورد الله الذين كفروا بغيظهم لم ينالوا خيراً ذكر وفاة الفقيه عيسى وهي مما بلغني ولم اكن حاضرها وذلك انه مرض مرضاً يتباعده وهو ضعيف النفس وعرض له اسهال اضعفه فلم يقطع هو صلاته ولم يغب ذهنه عنه الى ان مات وكان رحمه الله كريماً شجاعاً حسن المقصد كبير الاقدام يقضي حوائج المسلمين توفي رحمه الله طلوع فجر الثلاثاء تاسع ذي القعدة من شهور سنة ٥٨٥ خمس وثمانين ذكر تسليم الشقيف لما كان يوم الاحد ١٥ ربيع الاول علم الافرنج المستحفظون بالشقيف انهم لا عاصم لهم من امر الله وانهم ان اخذوا عنوة ضربت رقابهم فطلبوا الامان وجرت مراجعات كثيرة في قاعدة الامان وكانوا قد علموا من حال صاحبهم انه قد عذب اشد العذاب فاستقرت القاعدة على ان الشقيف يسلم ويطلق صاحبه وجميع من فيه من الافرنج ويترك ما فيه من انواع الاموال والذخائر وعاد صاحب حيفا والافرنج الذين كانوا بالشقيف الى صور ولما رأى السلطان من اهتمام الافرنج من اقطار بلادهم بالاستغاثة وتصويب عذابهم نحو اغتنم الشتاء وانقطاع البر وحصل في غطاء من الميرة والذخائر والعدد...

Büyük bir çarpışma meydana geldi; iki taraf arasında pek çok kişi öldü ve yaralandı müslümanların sayılanlarından, Sultan'ın Arguş denilen memlukü dışında kimse öldürülmedi; o, o gün şehit olan yiğit ve salih bir adamdı. Haber Sultan'a ulaşınca

endişeyle geri döndü, ancak savaşın sona erdiğini ve her iki tarafın da kendi tarafına çekildiğini gördü. Düşman eli boş ve hüsrana uğramış olarak döndü; hamd ve minnet Allah'adır. Geçmiş savaşlardan buna benzeyenleri bizzat gördüm, geri kalanını da bu işlerdeki özel bilgimle bildim. Bu vakanın nadir olaylarından biri şudur: Sultan'ın Karasungur adında cesur bir memlukü vardı. Allah'ın düşmanlarından pek çok kişiyi öldürmüş ve onlara ağır darbeler vurmuştu. Onun kendilerine verdiği bu zarardan dolayı ona kin güttüler, toplandılar ve ona pusu kurdular. Onlardan bazıları ortaya çıkıp ona göründüler, o da üzerlerine atıldı ve aralarına girdi. O sırada her taraftan üzerine çullandılar; biri onun saçından tuttu, diğeri kılıcıyla boynuna vurdu. Ancak onun üzerinde zırhları vardı; darbe, onun saçını tutan kişinin eline isabet edip elini kopardı. Karasungur yoluna devam etti ve hızla kaçarak arkadaşlarının yanına döndü. Allah'ın düşmanları arkasından hızla koştularsa da onlardan kimse ona yetişemedi. Sağ salim geri döndü; Allah, kafirleri öfkeleriyle geri çevirdi ve hiçbir hayra (amaca) ulaşamadılar. Fakih İsa'nın vefatının zikri: Bu bana ulaşan haberlerdendir, bizzat orada değildim. Şöyle ki; kendisi zayıf düştüğü bir hastalığa yakalandı ve ishal onu takatten düşürdü. Buna rağmen ne namazını bıraktı ne de ölene kadar bilinci kapandı. Allah ona rahmet etsin; kerem sahibi, cesur, iyi niyetli ve Müslümanların ihtiyaçlarını gideren yüce bir insandı. Allah rahmet etsin, 585 yılı Zilkade ayının dokuzuncu günü Salı sabahı tan yeri ağarırken vefat etti. Şakif Kalesi'nin tesliminin zikri: Rebiülevvel ayının 15'i Pazar günü olduğunda, Şakif'i koruyan Efrençler (Haçlılar), Allah'ın emrinden başka sığınakları olmadığını ve eğer kale zorla (anveten) alınırsa boyunlarının vurulacağını anladılar. Bunun üzerine eman dilediler. Eman şartları üzerine pek çok görüşme yapıldı. Efendilerinin (Raynald) en şiddetli azaplara çarptırıldığını haber almışlardı. Sonunda Şakif'in teslim edilmesi, efendilerinin ve içindeki tüm Efrençlerin serbest bırakılması; ancak içindeki her türlü mal ve mühimmatın bırakılması şartıyla anlaşmaya varıldı. Hayfa sahibi ve Şakif'teki Efrençler Sur'a döndüler. Sultan, Efrençlerin kendi topraklarından feryat ederek (imdat dileyerek) toplandıklarını ve acılarını bize yönelttiklerini görünce, kış mevsimini ve deniz yolunun kesilmesini fırsat bildi; erzak, mühimmat ve sayıca örtünmüş (hazırlanmış) bir halde...

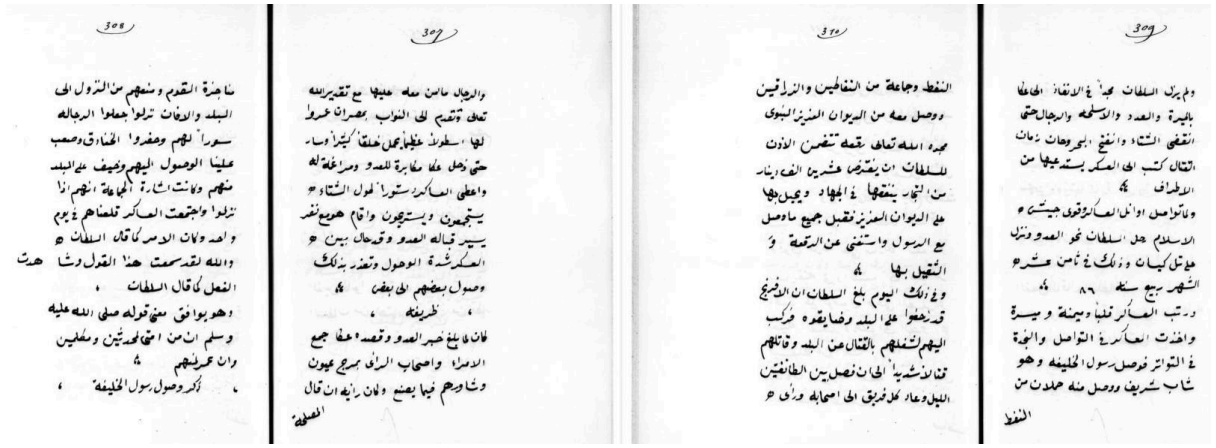

sayfa 307, 308, 309, 310

والرجال مأمن معه عليها مع تقدير الله تعالى وتقدم الى النواب بمصر ان يجروا لها اسطولا عظيما يحمل خلقا كثيرا وسار حتى وصل عكا مخاطرة للعدو ومراغمة له واعطى العسكر دستورا لطول الشتاء يجتمعون ويستريحون واقام هو

مع نفر يسير قباله العدو وقد حال بين العسكر شدة الوحول وتعذر بذلك وصول بعضهم الى بعض . طريقة ، كان لما بلغ خبر العدو وقصده عكا جمع الامراء واصحاب الراي بمرج عيون وشاورهم فيما يصنع وكان رايه ان قال المصلحة مناجزة القوم ومنعهم من النزول الى البلد والا فات نزلوا جعلوا الرجالة سورا لهم وحفروا الخنادق وصعب علينا الوصول اليهم وضيق على البلد منهم وكانت اشارة الجماعة انهم اذا نزلوا واجتمعت العساكر قارعناهم في يوم واحد وكان الامر كما قال السلطان والله لقد سمعت هذا القول وشاهدت الفعل كما قال السلطان وهو يوافق معنى قوله صلى الله عليه وسلم ان من امتي لمحدثين ومعلمين وان عمر منهم . ذكر وصول رسول الخليفة

ولم يزل السلطان مجدا في الانفاذ الى عكا بالميرة والعدد والاسلحة والرجال حتى انقضى الشتاء وانفتح البحر وحان زمان القتال كتب الى العساكر يستدعيها من الاطراف ولما تواصل اوائل العساكر وقوي جيش الاسلام رحل السلطان نحو العدو ونزل على تل كيسان وذلك في ثامن عشر الشهر ربيع سنة ٨٦ ورتب العساكر قلبا وميمنة وميسرة واخذت العساكر في التواصل والنجدة في التواتر فوصل رسول الخليفة وهو شاب شريف ووصل معه حملان من النفط النفط وجماعة من النفاطين والزراقين ووصل معه من الديوان العزيز النبوي مجده الله تعالى رقعة تتضمن الاذن للسلطان ان يقترض عشرين الف دينار من التجار ينفقها في الجهاد ويحيل بها على الديوان العزيز فقبل جميع ما وصل مع الرسول واستغنى عن الرقعة والثقيل بها وفي ذلك اليوم بلغ السلطان ان الافرنج قد زحفوا على البلد وضايقوه فركب اليهم لشغلهم بالقتال عن البلد وقاتلهم قتالا شديدا الى ان فصل بين الطائفتين الليل وعاد كل فريق الى اصحابه وراى

Sultan, Allah'ın takdiriyle beraberindekilerin emniyetini sağladı ve Mısır'daki vekillerine, içinde çok sayıda asker barındıran büyük bir filo hazırlamalarını emretti. Düşmanı göze alarak ve onlara karşı koyarak Akka'ya ulaştı. Kışın uzunluğu nedeniyle orduya, toplanıp dinlenmeleri için izin verdi. Kendisi ise az sayıda bir birlikle düşmanın karşısında konakladı. Çamurun şiddeti nedeniyle askerlerin birbirine ulaşması imkansız hale gelmişti. Bir yöntem olarak; düşmanın haberini ve Akka'ya yönelme niyetini aldığında, Merc-i Uyûn'da emirleri ve akıl hocalarını toplayıp ne yapılması gerektiğini danıştı. Kendi görüşü ve maslahat uygun gördüğü şuydu:

Bu toplulukla (Haçlılarla) hemen savaşmak ve onların şehre inmesine engel olmaktır. Aksi takdirde, eğer karaya inerlerse piyadelerini kendilerine siper ederler, hendekler kazarlar ve onlara ulaşmamız zorlaşır; böylece şehri de darlatırlar. Cemaatin (danışma kurulunun) işareti ise; onlar karaya indiklerinde ve tüm askerlerimiz toplandığında onlarla tek bir günde çarpışmaktı. Sonuç, Sultan'ın dediği gibi oldu. Vallahi, bu sözü bizzat duydum ve Sultan'ın dediği gibi gerçekleşen fiile şahit oldum. Bu durum, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) "Ümmetimin içinde muhaddesler (ilham alanlar) ve muallimler vardır, Ömer de onlardandır" mealindeki hadisine muvafık düşmektedir. Halifenin elçisinin gelişi:

Sultan, kış bitip deniz açılana ve savaş zamanı gelene kadar Akka'ya erzak, mühimmat, silah ve adam göndermeye azimle devam etti. Uç bölgelerdeki askerlerin geri çağrılması için yazılar yazdı. Ordunun öncüleri ulaşıp İslam ordusu güçlenince, Sultan düşmana doğru hareket etti ve 586 yılı Rebiülevvel ayının on sekizinci günü Tel Keysan'a konakladı. Orduyu merkez, sağ ve sol kanat olarak tertip etti. Yardımcı kuvvetler ve askerler birbiri ardına gelmeye devam ederken, halifenin elçisi ulaştı. Kendisi şerefli bir gençti ve yanında iki yük neft getirmişti.

Neftle birlikte bir grup neftçi (ateşçi) ve zerrâkın (neft püskürtenler) da gelmişti. Ayrıca yanında -Allah şanını yüceltsin- Yüce Divan'dan (Halifelik makamı), Sultan'ın cihat yolunda harcamak ve karşılığını Yüce Divan'a havale etmek üzere tüccarlardan yirmi bin dinar borç alabilmesine izin veren bir yazı getirdi. Sultan, elçiyle gelen her şeyi kabul etti ancak o borçlanma yazısına ve onun getireceği yüke ihtiyaç duymadı.

Aynı gün Sultan'a, Efrençlerin (Haçlılar) şehre doğru ilerlediği ve orayı sıkıştırdığı haberi ulaştı. Onları şehirden uzaklaştırmak için üzerlerine at sürdü ve gece iki tarafı ayırana kadar şiddetli bir savaşa tutuştu. Sonunda her grup kendi karargahına döndü.

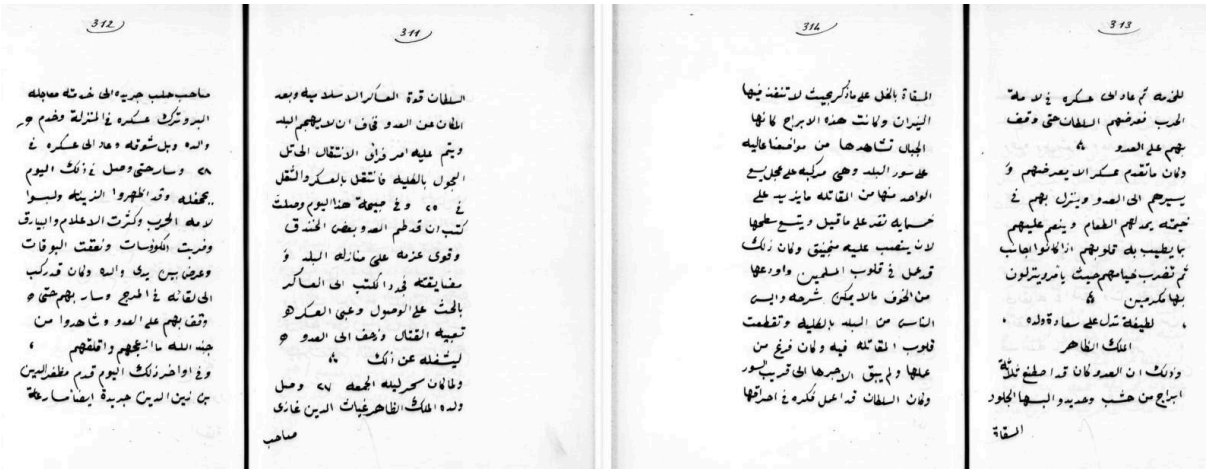

sayfa 311, 312, 313, 314

السلطان قوة العساكر الاسلامية وبعده السلطان عن العدو فخاف ان يدهمهم البلد ويتم عليهم امر ورأى الانتقال الى تل العجول بالحلية فاستقل بالعسكر والثقل في ٢٥ وفي صبيحة هذا اليوم وصلت كتب ان قد طم العدو بعض الخندق وقوي عزمه على منازلة البلد ومضايقته فجرد الكتب الى العساكر بالحث على الوصول وعبى العسكر تعبية القتال وزحف الى العدو ليشغله عن ذلك ولما كان سحر ليلة الجمعة ٢٧ وصل ولده الملك الظاهر غياث الدين غازي صاحب صاحب حلب جريدة الى خدمته فعاجله البر وترك عسكره في المنزلة وقدم هو والده وبل شوقه وعاد الى عسكره في ٢٨ وسار حتى وصل في ذلك اليوم بمحفله وقد اظهروا الزينة ولبسوا لامة الحرب وكثرت الاعلام والبيارق وضربت الكوسات ونفقت البوقات وعرض بين يدي والده ولما ان قدر ركب الى لقائه في المرج وسار بهم حتى وقف بهم على العدو وشاهدوا من جند الله ما شجعهم واقلقهم وفي اواخر ذلك اليوم قدم مظفر الدين بن زين الدين جريدة ايضا في عدة للخدمة ثم عاد الى عسكره في لامة الحرب فعرضهم السلطان حتى وقف بهم على العدو وكان ما تقدم عسكر الا يعرضهم ويسيرهم الى العدو وينزل بهم في خيمته يمد لهم الطعام وينعم عليهم بما يطيب به قلوبهم اذا كانوا اجانب ثم تضرب خيامهم حيث يأمر وينزلون بها مكرمين لطيفة تدل على سعادة ولده الملك الظاهر وذلك ان العدو كان قد اصطنع ثلاثة ابراج من خشب وحديد والبسها الجلود السقاة

المقاة بالخل على ما ذكر بحيث لا تنفذ فيها النيران وكانت هذه الابراج كانها الجبال تشاهدها من مواضع عالية على سور البلد وهي مركبة على عجل يسع الواحد منها من المقاتلة ما يزيد على خمس مائة على ما قيل ويتسع سطحها لان ينصب عليه منجنيق وكان ذلك قد حل في قلوب المسلمين واودعها من الخوف مالا يمكن شرحه وابس الناس من البلد بالكلية وتقطعت قلوب المقاتلة فيه ولما ان فرغ من عملها ولم يبق الا جرهما الى قريب السور وكان السلطان قد اعمل فكره في احراقها

Sultan, İslam ordusunun gücünü ve kendisinin düşmandan uzaklığını değerlendirdi. Düşmanın şehre aniden baskın yapmasından ve işlerin aleyhlerine dönmesinden korktu. Bu yüzden hile ile (stratejik bir hamleyle) Telü'l-Acûl'e taşınmaya karar verdi. Hicri 25'inde ordusu ve ağırlıklarıyla oraya hareket etti. Bu günün sabahında, düşmanın hendeğin bir kısmını doldurduğu, şehre saldırma ve orayı darlama konusundaki kararlılığının arttığına dair mektuplar ulaştı. Bunun üzerine Sultan, askeri birliklere acele etmeleri için emirler gönderdi, orduyu savaş düzenine soktu ve düşmanı bu niyetinden alıkoymak için üzerlerine yürüdü. 27. cuma gecesi seher vaktinde, Halep sahibi oğlu el-Melikü'z-Zâhir Gıyâseddin Gazi,

Halep sahibi, hafif bir birlikle (cerîde) hizmetine ulaştı. İyilikte acele edip ordusunu konak yerinde bıraktı ve babasının yanına geldi; özlemini giderdikten sonra ayın 28'inde tekrar ordusunun başına döndü. O gün muhteşem bir alayla, süsler içinde ve savaş zırhlarını kuşanmış halde yola çıktı. Bayraklar ve sancaklar çoğalmıştı; kösler ve borular çalınıyordu. Babasının huzurunda resmi geçit yaptı. Sultan, onu karşılamak için Merc mevkiine at sürdü ve onları düşman hattına kadar götürüp durdurdu. Onlar, Allah'ın ordusundan kendilerini cesaretlendiren ve düşmanı ise huzursuz eden manzaralar gördüler. O günün sonuna doğru, Muzafferüddin bin Zeyneddin de yine bir grup süvariyle hizmete geldi.
Hizmetten sonra savaş kıyafetleriyle ordusuna geri döndü. Sultan onları teftiş etti ve düşman karşısında durdurdu. Gelen her orduyu böyle teftiş eder, düşmana doğru yürütür, sonra onları kendi çadırında ağırlar, yemek ikram eder ve yabancı oldukları için gönüllerini hoş tutacak lütuflarda bulunurdu. Ardından çadırları emrettiği yere kurulur ve oraya izzetle yerleşirlerdi. Oğlu el-Melikü'z-Zâhir'in bahtiyarlığına delalet eden zarif bir olay da şudur: Düşman; ahşap ve demirden, dışı sakaların (dericilerin) dediğine göre sirke ile ıslatılmış derilerle kaplı, üç büyük kule inşa etmişti.
Öyle ki, anlatıldığına göre bu kulelere ateş işlemiyordu. Bu kuleler, şehir surlarının üzerinden bakıldığında adeta dağlar gibi görünüyorlardı. Tekerlekler üzerine kurulmuşlardı ve her birinin içinde beş yüzü aşkın savaşçının olduğu, tepesine ise bir mancınık kurulabildiği söyleniyordu. Bu durum Müslümanların kalbine çökmüş ve tarif edilemez bir korku salmıştı. İnsanlar şehrin kurtuluşundan tamamen ümit kesmiş, oradaki savaşçıların kalbi parçalanmıştı. Kulelerin yapımı bittiğinde ve surların yanına çekilmekten başka bir şey kalmadığında, Sultan onları yakmak için bir çare düşünmeye başladı.

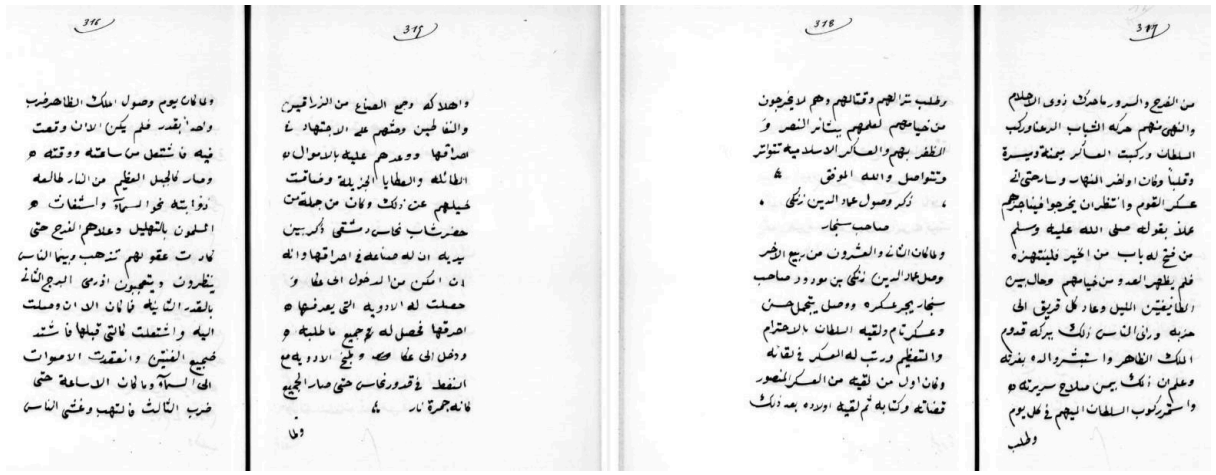

sayfa 315, 316, 317, 318

واهلاكه وجمع الصناع من الزراقين والنفاطين وحثهم على الاجتهاد في احراقها ووعدهم عليه بالاموال الطائلة والعطايا الجزيلة وضاقت حيلهم عن ذلك وكان من جملة من حضر شاب نحاس دمشقي ذكر بين يديه ان له صناعة في احراقها وانه ان امكن من الدخول الى عكا حصلت له الادوية التي يعرفها في احراقها فحصل له جميع ما طلبه ودخل الى عكا وطبخ الادوية مع النفط في قدور نحاس حتى صار الجميع كانه جمرة نار

ولما كان يوم وصول الملك الظاهر ضرب واحد بقدر فلم يكن الا ان وقعت فيه فاشتعل من ساعته ووقته وصار كالجبل العظيم من النار طالعة ذوابته نحو السماء واستغاث المسلمون بالتهليل والدعاء واشتدت نيران عقوبهم تذهب وببينا الناس

ينظرون ويتعجبون اذ رمى البرج الثاني بالقدر الثانية فما كان الا ان وصلت اليه واشتعلت كما انتي قبلها فاشتد ضجيج الفريقين وانعقدت الاصوات الى السماء وما كان الا ساعة حتى ضرب الثالث فالتهب وغشي الناس من الفزع والسرور ما ادهش ذوي الاحلام والنهي منهم وحركه الشباب الدعاء وركب السلطان وركبت العساكر ميمنة وميسرة وقلبا وكان اوائل النهار وسار حتى اتى عسكر القوم وانتظر ان يخرجوا فيناجزهم عملا بقوله صلى الله عليه وسلم من فتح له باب من الخير فلينتهزه فلم يظهر العدو من خيامهم وحال بين الطائفتين الليل وعاد كل فريق الى حزبه ورأى الناس ذلك ببركة قدوم الملك الظاهر واستبشر والده بقدومه وعلم ان ذلك يمن صلاح سريرته واستمر ركوب السلطان اليهم في كل يوم وطلب

وطلب نزاعهم وقتالهم وهم لا يخرجون من خيامهم لعلمهم ببشائر النصر والظفر بهم والعساكر الاسلامية تتواتر وتتواصل والله الموفق . ذكر وصول عماد الدين زنكي صاحب سنجار . ولما كان الثاني والعشرون من ربيع الاخر وصل عماد الدين زنكي بن مودود صاحب سنجار بجريدة عسكره ووصل يتهمل حسن وعسكر تام ولقيه السلطان بالاحترام والتعظيم ورتب له العسكر في لقائه وكان اول من لقيه من العسكر المنصور قضاءه وكتابه ثم لقيه اولاده بعد ذلك

Sultan, kuleleri yok etmek için zerrâk ve neftçi ustalarını topladı; onları bu kuleleri yakma konusunda azimli olmaya teşvik ederek karşılığında büyük meblağlar ve bolca ihsanlar vadetti. Ancak ustaların çareleri bu konuda tükendi. O sırada orada bulunanlar arasında Şamlı bir bakırcı genç vardı; Sultan'ın huzurunda bu kuleleri yakacak bir sanata sahip olduğunu ve eğer Akka'ya girmesine izin verilirse yakma işleminde kullanacağı ilaçları (kimyasalları) elde edebileceğini söyledi. İstediği her şey sağlandı; Akka'ya girdi ve ilaçları bakır kazanlarda neft ile birlikte, karışım adeta bir ateş koru halini alana kadar pişirdi.

Melikü'z-Zâhir'in geldiği gün, ilk tencere (ateş kabı) fırlatıldı; kuleye isabet eder etmez o an alevler içinde kaldı. Göğe yükselen alevleriyle devasa bir ateş dağına dönüştü. Müslümanlar tehliller getirip dualar ederek Allah'a sığındılar; düşmanın ceza ateşi şiddetlendi. İnsanlar hayretle bakarken ikinci kuleye ikinci kap fırlatıldı; o da ulaşır ulaşmaz ilki gibi alev aldı. Her iki tarafın da bağırışları şiddetlendi, sesler göğe yükseldi. Çok geçmeden üçüncü kule de vuruldu, o da tutuştu ve insanları bir dehşet kapladı.

Bu durum, akıl ve sağduyu sahiplerini şaşkına çeviren bir korku ve sevinci bir arada yaşattı; gençleri ise harekete geçirdi. Sultan ve ordusu; sağ, sol ve merkez kanat olarak günün ilk ışıklarında at bindiler. Düşman ordusuna kadar ilerleyip, Peygamber Efendimiz'in (s.a.v) "Kime bir hayır kapısı açılırsa onu ganimet bilsin (değerlendirsin)" hadisi uyarınca onlarla savaşmak için dışarı çıkmalarını bekledi. Ancak düşman çadırlarından çıkmadı; gece olunca iki taraf kendi ordugahına döndü. İnsanlar bu zaferi Melikü'z-Zâhir'in gelişinin bereketine yordular; babası da onun gelişinden dolayı müjde buldu ve bunun, oğlunun niyetinin temizliğinin bir uğuru olduğunu anladı. Sultan her gün üzerlerine at sürmeye ve onları savaşmaya zorlamaya devam etti.

Sultan onları çarpışmaya çağırdığı halde, onlar Müslümanların zafer müjdelerini ve ordularının birbiri ardına ulaşıp güçlendiğini bildikleri için çadırlarından çıkmıyorlardı. Başarı Allah'tandır. Sincar sahibi İmâdeddin Zengî'nin gelişi: Rebiülahîr ayının yirmi ikisi olduğunda, Sincar sahibi Mevdud oğlu İmâdeddin Zengî hafif bir süvari birliğiyle ulaştı; beraberinde mükemmel ve tam teçhizatlı bir ordu vardı. Sultan onu büyük bir saygı ve tazimle karşıladı, onu karşılaması için orduyu nizam etti. Onu ordudan ilk karşılayan El-Mansûr oldu, ardından Sultan'ın çocukları onu karşıladılar.

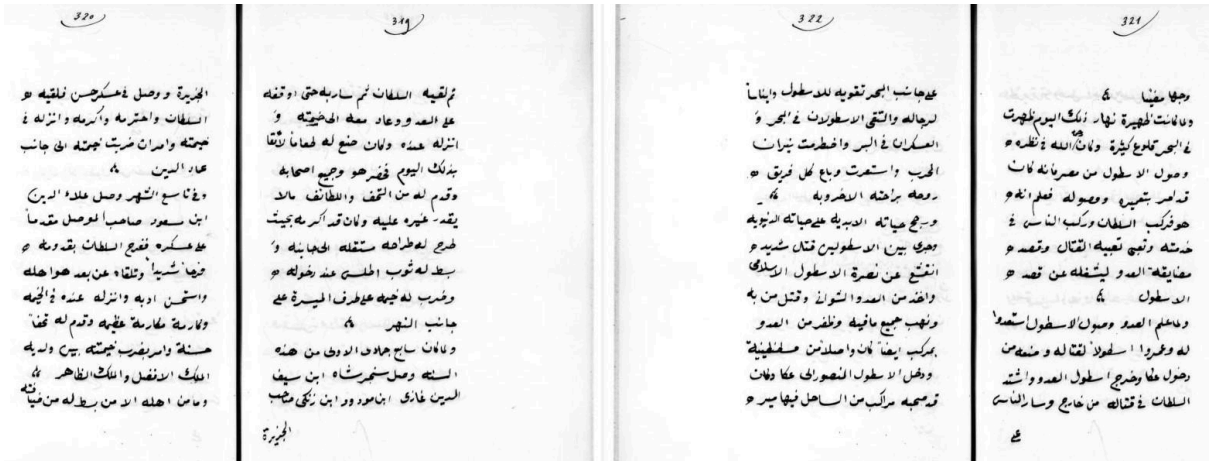

sayfa 319, 320, 321, 322

ثم لقيه السلطان ثم سار به حتى وقفه على العدو وعاد معه الى خيمته وانزله عنده ولما ان صنع له طعاماً لائقاً بذلك اليوم فحضر هو وجميع اصحابه وقدم له من التحف واللطائف مالا يقدر غيره عليه ولما ان قد اكرمه بحيث طرح له طراحه مستقله الى جانبه وبسط له ثوب اطلس عند دخوله وضرب له خيمه على طرف الميسرة على جانب النهر ولما كان سابع جمادى الاولى من هذه السنه وصل سنجر شاه ابن سيف الدين غازي ابن مودود ابن زنگي صاحب الجزيرة

الجزيرة ووصل في عسكر حسن فلقيه السلطان واحترمه واكرمه وانزله في خيمته وامر ان ضربت خيمته الى جانب عماد الدين وفي تاسع الشهر وصل علاء الدين ابن مسعود صاحب الموصل مقدماً على عسكره ففرح السلطان بقدومه فرحاً شديداً وتلقاه من بعد هو واهله واستن ادبه وانزله عنده في الخيمة وخارمة مكارمة عظيمة وقدم له تحفاً حسنة وامر بضرب خيمته بين ولديه الملك الافضل والملك الظاهر وعاض اهله الا من بطله من خياته

وجهاً مغيثاً ولما كانت الظهيرة نهار ذلك اليوم ظهرت في البحر قلوع كثيرة وكان الله في نظره وصول الاسطول من مصر فانه كان قد امر بتعميره ووصوله فعلم انه هو فركب السلطان وركب الناس في خدمته وعبى تعبية القتال وقصده مضايقة العدو ليشغله عن قصد الاسطول ولما علم العدو وصول الاسطول استعدوا له وعبروا اسطولاً لقتاله ومنعه من دخول عكا وخرج اسطول العدو واشتد السلطان في قتاله من خارج وسار الناس على

على جانب البحر تقوية للاسطول وابناً لرجاله والتقى الاسطولان في البحر والعسكران في البر واضطرمت نيران الحرب واستعرت وباع كل فريق روحه براحته الاخروية وسبح حياته الدنيوية على حياته الدينوية وجرى بين الاسطولين قتال شديد وانقشع عن نصرة الاسطول الاسلامي واخذ من العدو الشواني وقتل من به ونهب جميع ما فيه وظفر من العدو بمركب ايضاً كان واصلاً من صقلية ودخل الاسطول المنصور الى عكا وكان قد صحبه مراكب من الساحل فيها ميرة

Sonra Sultan onu karşıladı, ardından onu düşman hattına kadar götürüp durdurdu ve beraberce çadırına dönüp onu misafir etti. O günün şanına layık bir yemek hazırlattığında, o ve tüm arkadaşları hazır bulundular. Sultan ona, başkasının güç yetiremeyeceği kıymette hediyeler ve zarif ikramlar sundu. Onu öyle bir ağırladı ki, yanına müstakil bir minder koydurdu ve içeri girerken ayaklarının altına atlas kumaşlar serdirdi. Onun için nehrin kenarında, ordunun sol kanadının ucunda bir çadır kurdurdu. Bu yılın (586) Cemaziyelevvel ayının yedinci günü, Sincar sahibi Mevdud oğlu Seyfeddin Gazi'nin oğlu Sencer Şah ulaştı.

Cezire sahibi Sencer Şah, güzel bir orduyla geldi. Sultan onu karşıladı, kendisine hürmet ve ikramda bulunup kendi çadırında ağırladı; sonra çadırının İmâdeddin'in çadırının yanına kurulmasını emretti. Ayın dokuzunda ise, ordusunun başında Musul sahibi Mesud oğlu Alâeddin ulaştı. Sultan onun gelişine çok sevindi; o ve ailesi onu uzaktan karşıladılar. Edebine hayran kalıp onu çadırında misafir etti, ona büyük ikramlarda bulundu ve güzel hediyeler sundu. Çadırının iki oğlu el-Melikü'l-Efdal ile el-Melikü'z-Zâhir'in çadırları arasına kurulmasını emretti.

(Bu gelişler) bir yardım eli gibi oldu. O gün öğle vakti olduğunda, denizde pek çok yelkenli göründü. Allah'ın inayetiyle bu, Sultan'ın inşasını ve gelmesini emrettiği Mısır filosu idi. Onun geldiği anlaşılınca Sultan ve yanındakiler atlandılar; savaş düzeni alıp düşmanı meşgul etmek ve onların filoya saldırmasını engellemek amacıyla üzerlerine yürüdüler. Düşman, filonun geldiğini anlayınca hazırlık yaptı; onu karşılamak ve Akka'ya girmesini engellemek için kendi filolarını çıkardılar. Düşman filosu denize açılınca, Sultan dışarıdan (karadan) saldırısını şiddetlendirdi ve insanlar da sahil boyunca filoya destek vermek ve içindeki adamlara moral olmak için sahil boyunca ilerlediler. İki filo denizde, iki ordu ise karada karşı karşıya geldi. Savaş ateşi parladı ve iyice kızıştı. Her grup, ahiret huzuru için canını ortaya koydu ve dünyevi hayatını dini (mukaddes) hayatı uğruna feda etti. İki filo arasında şiddetli bir çarpışma yaşandı. Sonunda İslam filosu zafer kazandı; düşmandan kadırgalar (şüvânî) ele geçirildi, içindekiler öldürüldü ve her şey yağmalandı. Ayrıca düşmanın Sicilya'dan gelen bir gemisi de zapt edildi. Zafer kazanmış filo Akka'ya girdi; beraberinde sahilden gelen ve içinde erzak olan gemiler de vardı.

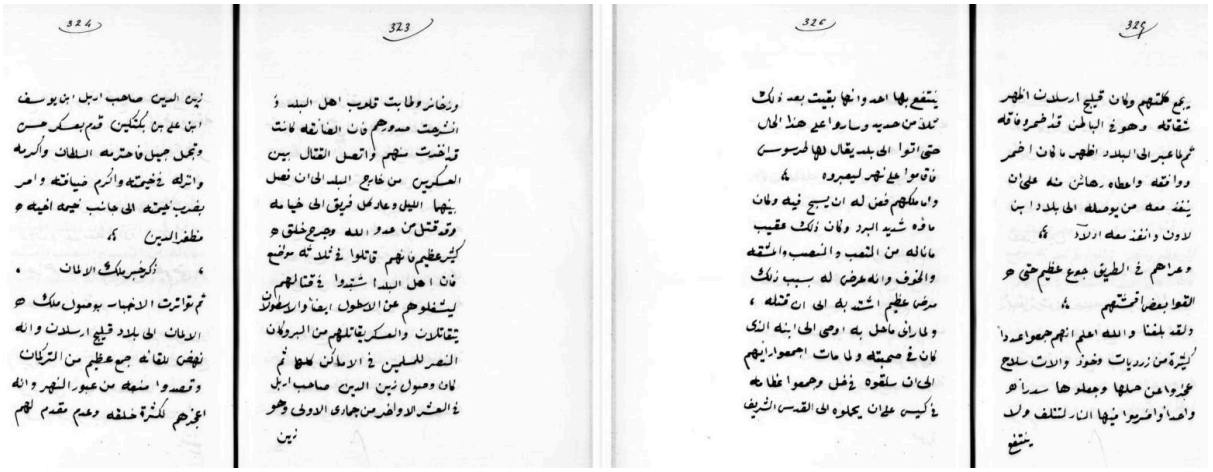

sayfa 323, 324, 325, 326

وذخائر وطابت قلوب اهل البلد وانشرحت صدورهم فان الطائفة كانت قد اخذت منهم واتصل القتال بين العسكرين من خارج البلد الى ان فصل بينهما الليل وعاد كل فريق الى خيامه وقد قتل من عدو الله وجرح خلق كثير عظيم فانهم قاتلوا في تلك المنطقة فان اهل البلد اشتدوا في قتالهم ليشغلوهم عن الاسطول ايضاً والاسطول يتقاتلان والعسكر يقاتلهم من البر وكان النصر للمسلمين في الاماكن كلها ثم كان وصول زين الدين صاحب اربل في العشر الاواخر من جمادى الاولى وهو زين

واكرمه anزين الدين صاحب اربل ابن يوسف ابن علي بن بكتكين قدم بعسكر حسن وتجمل جميل فاحترمه السلط وانزله في خيمته والزم ضيافته وامر بضرب خيمته الى جانب خيمة اخيه مظفر الدين . ذكر خبر ملك الالمان . ثم تواترت الاخبار بوصول ملك الالمان الى بلاد قليج ارسلان والله نهض للقائه جمع عظيم من التركمان وقصدوا منعه من عبور النهر والله اعجزهم لكثرة خلفه وعدم مقدم لهم

يجمع كلمتهم وكان قليج ارسلان اظهر ثباته وهو في الباطن قد دبروا فاته ثم لما عبر الى البلاد اظهر مالا كان اضمر ووافقه واعطاه رهائن منه على ان ينفذ معه من يوصله الى بلاد ابن لاون وانفذ معه اولاده وعراهم في الطريق جموع عظيم حتى هم التقوا ببعض اقمشتهم ولقد بلغنا والله اعلم انهم جمعوا عدداً كثيرة من زرديات وخوذ وآلات سلاح عجزوا عن حملها وجعلوها سدداً هو واحداً واضرموا فيها النار ليتلف ولا ينتفع

ينتفع بها احد وانها بقيت بعد ذلك تلا من حديد وساروا على هذا الحال حتى اتوا الى بلد يقال لها لروس فأتوا على نهر ليعبروه واما ملكهم فمن له ان يسبح فيه وكان ماؤه شديد البرد وكان ذلك عقيب ما ناله من التعب والنصب والمشقة

والخوف وانه عرض له بسبب ذلك مرض عظيم اشتد به الى ان قتله ولما رأى ما حل به اوصى الى ابنه الذي كان في صحبته ولما مات اجمعوا انهم الى ان يلقوه في خل وجمعوا عظاماً له في كيس على ان يحملوه الى القدس الشريف

(Filonun getirdiği) mühimmat ve erzakla şehir halkının kalbi ferahladı ve göğüsleri genişledi; zira darlık onları bunaltmıştı. Şehir dışındaki iki ordu arasındaki çarpışma, gece onları ayırana kadar sürdü ve her iki taraf da kendi çadırlarına döndü. Allah'ın düşmanlarından pek çok kişi öldürüldü ve büyük bir grup yaralandı; zira o bölgede şiddetle çarpışmışlardı. Şehir halkı da düşmanı meşgul etmek ve filodan uzak tutmak için savaşı kızıştırmıştı. Bir yanda filolar denizde çarpışıyor, diğer yanda ordu onları karadan sıkıştırıyordu; zafer her yerde Müslümanların oldu. Ardından Cemaziyelevvel ayının son on gününde Erbil sahibi Zeyneddin ulaştı; o, Zeyneddin Erbil sahibi Ali oğlu Yusuf oğlu Zeyneddin, güzel ve görkemli bir orduyla geldi. Sultan ona hürmet edip ikramda bulundu, onu kendi çadırında ağırlayıp ziyafetler verdi. Çadırının, kardeşi Muzafferüddin'in çadırının yanına kurulmasını emretti. Alman Kralı'nın haberi: Ardından Alman Kralı'nın Kılıç Arslan'ın topraklarına ulaştığına dair haberler birbiri ardına gelmeye başladı. Vallahi, Türkmenlerden büyük bir topluluk onu karşılamak için harekete geçti ve onun nehri geçmesini engellemek istedi; ancak Allah, arkasındaki kalabalık ve başlarında onları toplayacak bir liderin yokluğu sebebiyle onları aciz bıraktı.

Kılıç Arslan görünürde kararlılık sergiliyor olsa da, aslında içten içe (Almanlarla) anlaşmıştı. Topraklarından geçtiklerinde ise gizlediği şeyi açığa vurdu, krala muvafakat etti ve onu İbn Lavon'un (Ermeni Krallığı) topraklarına ulaştıracak birilerini yanına vermesi karşılığında rehineler sundu. Yanına rehberler verdi ancak yolda büyük bir topluluk onlara saldırıp bazı eşyalarını ele geçirdi. Bize ulaştığına göre -doğrusunu Allah bilir- o kadar çok zırh, miğfer ve silah toplamışlardı ki bunları taşımaktan aciz kaldılar. Kimse onlardan yararlanmasın diye hepsini bir araya yığıp ateşe verdiler.

Öyle ki, bu yığınlar daha sonra birer demir tepesi gibi kaldı. Bu hal üzere ilerleyerek Laros denilen bir beldeye geldiler ve geçmek için bir nehrin kenarına vardılar. Krallarına gelince, o bu nehirde yüzmek istedi; ancak su aşırı soğuktu. Üstelik bu durum, çektiği yorgunluk, bitkinlik, meşakkat ve korkunun hemen üzerine gelmişti. Bu sebeple ağır bir hastalığa yakalandı ve bu hastalık onu ölüme sürükledi. Başına gelenleri görünce, yanında bulunan oğluna vasiyette bulundu. Öldüğünde ise cesedini sirkeye yatırmaya karar verdiler ve kemiklerini bir torbaya koyarak Beytü'l-Makdis'e (Kudüs'e) götürmek üzere topladılar.

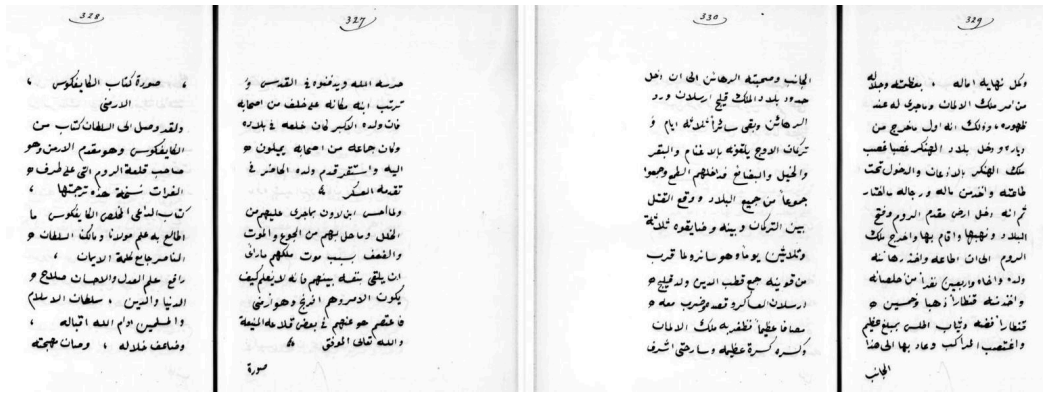

sayfa 327, 328, 329, 330

حرسه الله ويدفنوه في القدس وترتب ابنه مكانه على خلف من اصحابه فان ولده الاكبر كان خلفه في بلاده وكان جماعة من اصحابه يميلون اليه واستقر قدم ولده الحاضر في تقدمه العسكر ولما أحس ابن لاون بما جرى عليهم من الخذل وما حل بهم من الجوع والموت والضعف بسبب موت ملكهم ما رأى ان يلتقي بقلبه بينهم فانه لا يعلم كيف يكون الامر ومع الفرنج وهو ارمني فاعتصم هو عنهم في بعض قلاعه المنيعة والله تعالى الموفق . صورة

صورة كتاب الحايفكوس الارمني ولقد وصل الى السلطان كتاب من الحايفكوس وهو مقدم الارمن وهو صاحب قلعة الروم التي على طرف الفرات نسخة هذه ترجمتها كتاب الداعي المخلص الحايفكوس ما اطلع به علم مولانا ومالكنا السلطان الناصر جامع كلمة الايمان رافع علم العدل والاحسان صلاح الدنيا والدين سلطان الاسلام والمسلمين أدام الله اقباله وضاعف جلاله وصان مهجته

وكل نهاية آماله بعظمته وجلاله من امر ملك الالمان وما جرى له عند ظهوره وذلك انه اول ما خرج من دياره ودخل بلاد الهنكر غصبا غصب ملك الهنكر بالادعاء والدخول تحت طاعته واخذ من ماله ورجاله ما اختار ثم انه دخل ارض مقدم الروم وفتح البلاد ونهبها واقام بها واخرج ملك الروم الى ان اطاعه واخذ رهائنه ولده واخاه واربعين نفرا من خلصائه واخذ منه قنطارا ذهبا وخمسين قنطارا فضة وثياب اطلس بمبلغ عظيم واغتصب المراكب وعاد بها الى هذا الجانب

الجانب وصحبته الرهائن الى ان دخل حدود بلاد الملك قليج ارسلان ورد الرهائن وبقي سائرا ثلاثة ايام وتركمان الاوج يلقونه بالاغنام والبقر والخيل والبضائع فداخلهم الطمع وجمعوا جموعا من جميع البلاد ووقع القتل بين التركمان وبينه وضايقوه ثلاثة وثلاثين يوما وهو سائر ولما قرب من قونيه جمع قطب الدين ولد قليج ارسلان العساكر وقصده وضرب معه مصافا عظيما فظفر به ملك الالمان وكسره كسرة عظيمه وسار حتى اشرف

(Allah orayı korusun) onu Kudüs'te defnetmeye karar verdiler. Kralın yerine, arkadaşlarının muhalefetine rağmen oğlu geçti; zira büyük oğlu kendi ülkesinde kalmıştı ve adamlarından bir grup ona meyilliydi. Ancak yanında bulunan oğlu, ordunun başına geçerek durumunu sağlamlaştırdı. İbn Lavon (Ermeni Prensi), Almanların uğradığı bozgunu, çektikleri açlığı, ölümleri ve krallarının ölümüyle gelen zayıflığı hissedince, onlarla gönül birliği etmeyi uygun görmedi. Zira Frenklerin (Haçlıların) ne yapacağı belli olmazdı, kendisi ise bir Ermeni idi. Bu yüzden onlardan ayrılıp kendi müstahkem kalelerinden birine sığındı. Başarı Allah'tandır. (Mektup) sureti:

Ermeni Hayfukos'un (Katolikos) mektubunun sureti: Sultan'a, Ermenilerin önderi ve Fırat kıyısındaki Kal'atü'r-Rûm'un sahibi olan Hayfukos'tan bir mektup ulaştı. Tercümesinin nüshası şöyledir: "İhlaslı duacınız Hayfukos'un; Mevlamız, Malikimiz, imanın kelimesini birleştiren, adalet ve ihsan sancağını yükselten, dünyanın ve dinin salahı (Selahaddin), İslam'ın ve Müslümanların Sultanı -Allah ikbalini daim eylesin, celalini katlasın ve canını korusun- huzuruna sunduğu mektuptur."

"Onun yüceliği ve azameti hürmetine, tüm arzularının nihayeti olan Alman Kralı'nın durumu ve ortaya çıktığında başına gelenler hakkındadır: O, ülkesinden ilk çıkıp Macar (Henker) topraklarına zorla girdiğinde, iddialarla Macar Kralı'nı baskı altına alıp itaati altına soktu. Onun malından ve adamlarından dilediğini aldı. Sonra Rum (Bizans) topraklarına girdi, şehirleri fethedip yağmaladı ve orada konakladı. Rum imparatorunu itaate zorlayana kadar uğraştı; sonunda onun oğlunu, kardeşini ve yakınlarından kırk kişiyi rehine olarak aldı. Ayrıca ondan bir kantar altın, elli kantar gümüş ve çok büyük meblağda atlas kumaşlar aldı; gemileri de gasp ederek bu yakaya geçti."

"Yanındaki rehinelerle birlikte Kılıç Arslan'ın topraklarının sınırına girene kadar bu haldeydi. Orada rehineleri geri verdi ve üç gün boyunca yoluna devam etti. Uç

bölgelerdeki Türkmenler onu koyun, sığır, at ve çeşitli mallarla karşılıyorlardı. Ancak (Türkmenlerin) tamahı kabardı ve her taraftan büyük kalabalıklar topladılar. Türkmenlerle kral arasında çarpışmalar yaşandı; kral yoluna devam ederken otuz üç gün boyunca onu sıkıştırdılar. Konya'ya yaklaştığında, Kılıç Arslan'ın oğlu Kutbeddin orduları toplayıp onun üzerine yürüdü ve büyük bir meydan savaşına tutuştu. Alman Kralı galip gelerek onu büyük bir bozguna uğrattı ve ilerleyerek (Konya'ya) hakim oldu."

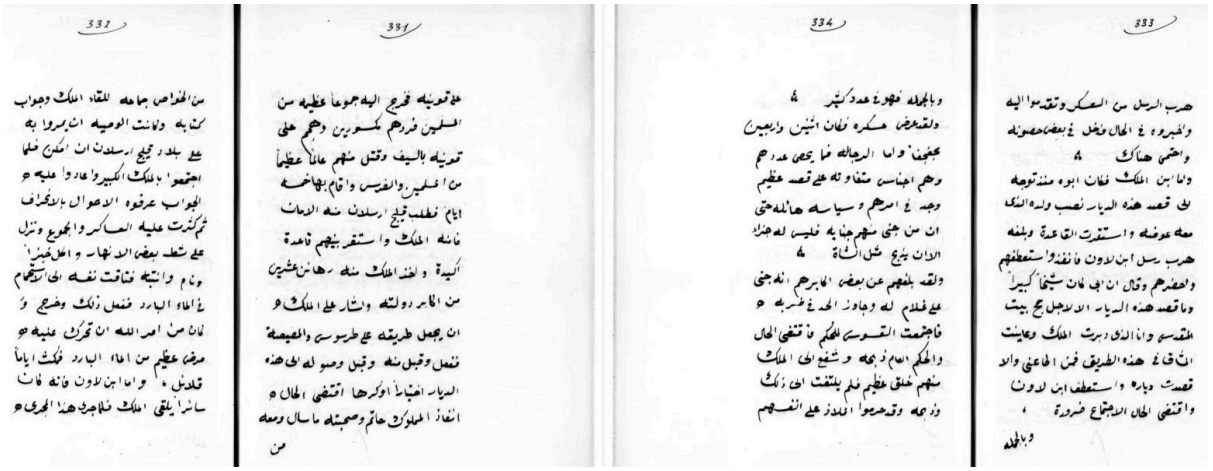

sayfa 331, 332, 333, 334

على قونيه فخرج اليه جموعا عظيمه من المسلمين فردهم مكسورين وهجم على قونيه بالسيف وقتل منهم عالما عظيما من المسلمين والارمن واقام بها خمسة ايام فطلب قليج ارسلان منه الامان فأمنه الملك واستقر بينهم قاعدة اكيده واخذ الملك منه رهائن عشرين من اكابر دولته واشار على الملك ان يجعل طريقه على طرسوس والمصيصة ففعل وقبل منه

وقبل وصوله الى هذه الديار اخبار اوكرها اقتضى الحال انفاذ المملوك حاتم وصحبته ما سأل ومعه من

من الخواص جماعه للقاء الملك وجواب كتابه وكانت الوصيه ان يمروا به على بلاد قليج ارسلان ان امكن فلما اجتمعوا بالملك الكبير وعادوا عليه بالجواب عرفوه الاحوال بالانحراف ثم كثرت عليه العساكر والجموع ونزل على شط بعض الانهار واكل خبزا ونام وانتبه فتاقت نفسه الى الاستحمام في الماء البارد ففعل ذلك وخرج وكان من امر الله ان تحرك عليه مرض عظيم من الماء البارد فمكث اياما قد شل ، واما ابن لاون فانه كان سار ليلتقي الملك فلما جرى هذا الجرى هرب الرجل من العسكر وتقدموا اليه واخبروه في الحال فدخل في بعض حصونه واحتمى هناك واما ابن الملك فكان ابوه منذ توجه الى قصد هذه الديار نصب ولده الذي معه عوضه واستقرت القاعدة وبلغه هرب رسل ابن لاون فانفذ واستعطفهم واحضرهم وقال ان ابي كان شيخا كبيرا وما قصد هذه الديار الا لاجل حج بيت المقدس وانا الذي دبرت الملك وعاينت انتم في هذه الطريق فمن اطاعني والا قصدت دياره واستعطف ابن لاون واقتضى الحال الاجتماع ضرورة ، وبالجمله

وبالجمله فهو في عدد كثير ولقد عرض عسكره فكان اثنين واربعين بجحفا واما الرجاله فلا يحصى عددهم وهم اجناس متفاوته على قدر عظيم وجه في امرهم سياسه هائله حتى ان من جنى منهم جنايه فليس له جزاء الا ان يذبح مثل الشاة ولقد بلغهم عن بعض اكابرهم انه جنى على غلام له وجاوز الحد في ضربه فاجتمعت القسوس للحكم فانقضى الحال والحكم ان يذبح وشفع الى الملك منهم خلق عظيم فلم يلتفت الى ذلك وذبحه وقد حرموا التلذذ على انفسهم

Konya üzerine yürüdü, Müslümanlardan oluşan büyük kalabalıklar onu karşılamaya çıktıysa da onları bozguna uğratıp geri püskürttü. Konya'ya kılıç zoruyla girdi; Müslümanlardan ve Ermenilerden çok büyük bir kitleyi kılıçtan geçirdi. Orada beş gün kaldı. Bunun üzerine Kılıç Arslan ondan eman diledi, Kral da ona eman verdi ve aralarında sağlam bir anlaşma yapıldı. Kral, Kılıç Arslan'ın devlet büyüklerinden yirmi kişiyi rehine olarak aldı. Kılıç Arslan, Kral'a yolunu Tarsus ve Misis üzerinden sürdürmesini tavsiye etti; o da bunu kabul etti. Kral bu diyarlara ulaşmadan önce,

durumun gereği olarak memluk Hatim, istenenlerle ve yanındaki bir grup seçkin kişiyle beraber Kral'ı karşılamak ve mektubuna cevap vermek üzere gönderildi. Vasiyet (talimat) şuydu: Eğer mümkünse Kılıç Arslan'ın toprakları üzerinden ona ulaşacaklardı. Büyük Kral ile buluşup cevabı ilettiklerinde, ona durumun aleyhe döndüğünü bildirdiler. Sonra üzerine ordular ve kalabalıklar daha da arttı. Bazı nehirlerin kıyısına konakladı, orada ekmek yedi ve uyudu. Uyandığında canı soğuk suda yıkanmak istedi. Bunu yapıp sudan çıkınca, Allah'ın takdiriyle soğuk sudan dolayı üzerine ağır bir hastalık çöktü; felç olmuş bir halde birkaç gün öylece kaldı. İbn Lavon'a gelince; o, Kral'ı karşılamak üzere yola çıkmıştı ancak bu olaylar meydana gelince,

Adam ordudan kaçtı, durumu hemen kendisine haber verdiler. O da derhal kalelerinden birine girip orada korunmaya çekildi. Kral'ın oğluna gelince; babası bu diyarlara yöneldiğinden beri yanındaki bu oğlunu kendi yerine vekil tayin etmişti ve düzen böyle kurulmuştu. İbn Lavon'un elçilerinin kaçtığı haberi ona ulaşınca, arkalarından birilerini gönderip gönüllerini aldı ve onları huzuruna getirtti. Onlara şöyle dedi: "Babam yaşlı bir ihtiyardı, bu diyarlara sadece Beytü'l-Makdis'i (Kudüs) ziyaret etmek amacıyla yönelmişti. Şimdi ise yönetimi ben devraldım ve sizin bu yoldaki durumunuzu bizzat gördüm. Kim bana itaat ederse ne ala, aksi takdirde onun diyarlarına yönelirim." Böylece İbn Lavon'un gönlünü aldı ve durum mecburen bir araya gelmeyi gerektirdi.

Netice itibarıyla kralın ordusu sayıca çok büyüktür. Ordusu teftiş edildiğinde kırk iki tabur (boğuk/büyük birlik) olduğu görüldü. Piyadelere gelince, onların sayısı sayılamayacak kadar çoktur ve çok çeşitli sınıflardan oluşmaktadırlar. Aralarında öyle dehşetli bir disiplin ve idare kurmuştur ki, içlerinden biri bir suç işlese cezası sadece bir koyun gibi boğazlanmaktır. Rivayet edildiğine göre, büyüklerinden birinin kendi kölesine karşı suç işlediği ve döverken sınırı aştığı haberi ulaşınca, papazlar hüküm vermek üzere toplandılar. Sonuç ve hüküm, o kişinin boğazlanması yönünde oldu. Kral'a onu bağışlaması için çok büyük bir kitle şefaatçi olduysa da o buna aldırış etmedi ve adamı boğazlattı. Onlar kendilerine dünyevi zevkleri tamamen haram kılmışlardır.

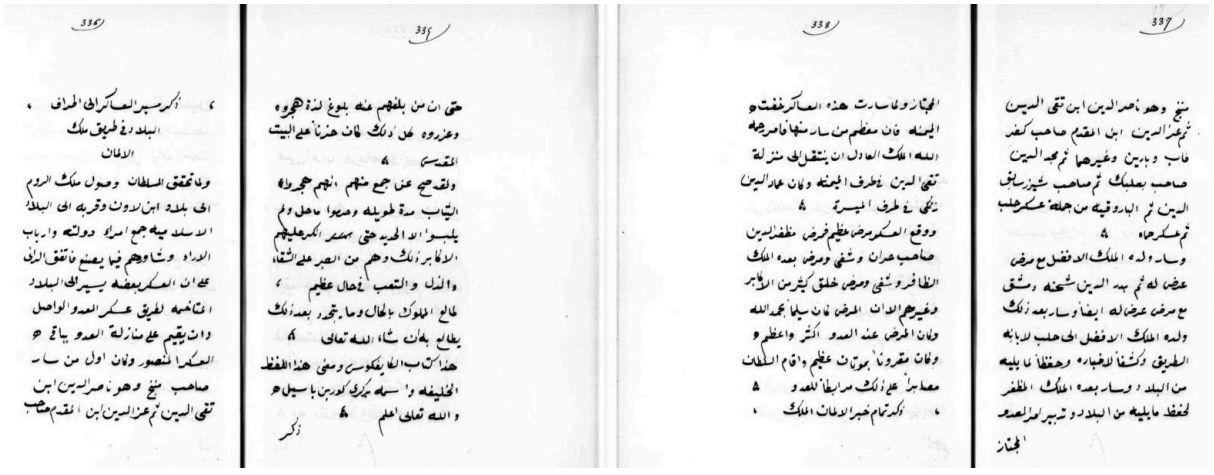

sayfa 335, 336, 337, 338

حتى ان من بلغهم عنه بلوغ لذة هجوه وعزروه على ذلك لما في هذا من عن البيت المقدس . ولقد صح عن جمع منهم انهم هجروا الثياب مدة طويله وصبروا ما هل ولم يلبسوا الا الحديد حتى يسر الله عليهم بالاكابر في ذلك وهم من الصبر على الشقاء والذل والتعب في حال عظيم ، لما طالع الملوك بالحال وما تجدد بعد ذلك يطالع به ان شاء الله تعالى ، هذا كتاب الحايفكوس ومعنى هذا اللفظ الخليفة واسمه يورك بن باسيل ، والله تعالى اعلم . ذكر

أكبر عساكر الاطراف البلد في طريق ملك الالمان . ولما تحقق السلطان وصول ملك الروم الى بلاد ابن لاون وقربه الى البلاد الاسلاميه جمع امراء دولته وارباب الاراء وشاورهم فيما يصنع فاتفق الرأي على ان العسكر بعضه يسير الى البلاد المتاخمه لطريق عسكر العدو والواصل وان يقيم على منازلة العدو ببقية العسكر المنصور وكان اول من سار صاحب بنج وهو ناصر الدين ابن تقي الدين ثم عز الدين ابن المقدم صاحب

بنج وهو ناصر الدين ابن تقي الدين ثم عز الدين ابن المقدم صاحب كفر طاب وبارين وغيرهما ثم مجد الدين صاحب بعلبك ثم صاحب شيزر سابق الدين ثم الباروقي من جملة عسكر حلب ثم عسكر حماه . وسار ولده الملك الافضل مع مرض عرض له ثم بدر الدين شحنه دمشق مع مرض عرض له ايضا وسار بعد ذلك ولده الملك الافضل الى حلب لابانة الطريق وكشفا لاخباره وحفظا لما يليه من البلاد وسار بعده الملك المظفر لحفظ ما يليه من البلاد وتدبير امر العسكر الحجاز

المجاز ولما سارت هذه العساكر خفت اليمين فان معظم من سار منها فامر رحمه الله الملك العادل ان ينتقل الى منزلة تقي الدين في طرف الميمنة وكان عماد الدين زنكي في طرف الميسرة . ووقع في العسكر مرض عظيم فمرض مظفر الدين صاحب حران وشفي ومرض بعده الملك الظاهر وشفي ومرض خلق كثير من الاكابر وغيرهم الى ان المرض كان سليما بحمد الله ولان المرض عند العدو اكثر واعظم وكان مقرونا بموت عظيم واقام السلطان مصابرا على ذلك مرابطا للعدو . وكد تمام خبر الالمان الملك

Hatta onlardan birinin herhangi bir zevke ulaştığı haberi yayılsa, Beytü'l-Makdis'ten (Kudüs) ayrı kaldıkları için onu kınarlar ve cezalandırırlardı. Onlardan bir grubun uzun süre sivil elbiseleri terk ettikleri, Allah onlara zafer nasip edene kadar sadece zırh giyerek sabrettikleri kesinleşmiştir. Onlar bu darlık, zillet ve yorgunluk içinde büyük bir sabır halindeydiler. Krallar bu durumdan haberdar olduğunda ve yeni gelişmeler yaşandığında -inşallah- bunları bildireceğim. Bu, Hayfukos'un mektubudur; bu kelime "Halife" manasındadır, ismi ise Basil oğlu Yorgi'dir. En doğrusunu Allah bilir.

Uç bölgelerdeki en büyük orduların Alman Kralı'nın yolu üzerine sevki: Sultan, Alman Kralı'nın İbn Lavon'un topraklarına ulaştığını ve İslam diyarlarına yaklaştığını kesin olarak öğrenince, devletin emirlerini ve fikir sahiplerini toplayıp danıştı. Kararlaştırılan görüşe göre; ordunun bir kısmı düşman ordusunun geçeceği sınırdaki şehirlere gönderilecek, geri kalan Mansur ordusuyla da mevcut düşman kuşatılmaya devam edilecektir. İlk yola çıkanlar; Benç sahibi Takiyyüddin oğlu Nasırüddin, sonra Kefertâb ve Bârin sahibi İzzeddin İbnü'l-Mukaddem oldu.

Benç sahibi Nasırüddin bin Takiyyüddin, sonra İzzeddin İbnü'l-Mukaddem (Kefertâb ve Bârin sahibi), Mecdeddin (Baalbek sahibi), Şeyzer sahibi Sâbıkuddin, Halep ordusundan el-Bârukî ve Hama ordusu yola çıktı. Sultan'ın oğlu el-Melikü'l-Efdal ile Şahne Bedreddin, yakalandıkları hastalıklara rağmen yola koyuldular.

El-Melikü'l-Efdal daha sonra yolu açmak, haber toplamak ve bölgedeki şehirleri korumak üzere Halep'e gitti. Ardından el-Melikü'l-Muzaffer, kendi bölgesindeki şehirleri korumak ve Hicaz ordusunu idare etmek için hareket etti.

Bu ordular gidince sağ kanat zayıfladı; zira gidenlerin çoğu oradandı. Sultan (rahmetullahi aleyh), Melik el-Adil'e sağ kanattaki Takiyyüddin'in yerine geçmesini emretti. Sol kanatta ise İmâdeddin Zengî bulunuyordu. Bu sırada orduda büyük bir hastalık baş gösterdi; Harran sahibi Muzafferüddin hastalanıp iyileşti, ardından Melik

el-Zâhir hastalandı ve o da iyileşti. Birçok ileri gelen ve asker hastalandı ancak hamdolsun bu hastalık hafif atlatıldı. Zira düşman tarafındaki hastalık çok daha şiddetli ve büyüktü; beraberinde büyük ölümler getiriyordu. Sultan tüm bunlara rağmen düşman karşısında sabırla beklemeye ve nöbet tutmaya devam etti.

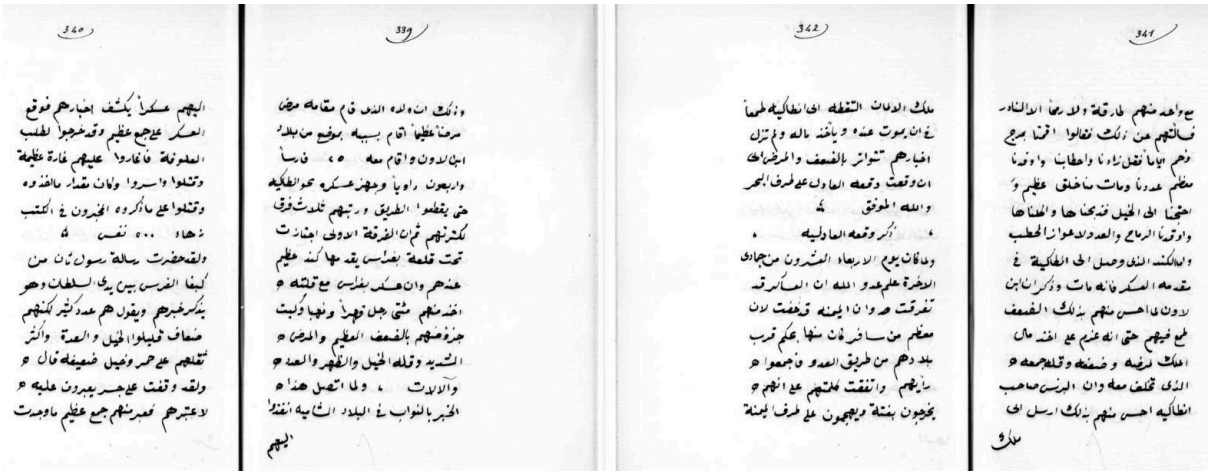

sayfa 339, 340, 341, 342

وذلك ان ولده الذي قام مقامه مرض مرضاً عظيماً اقام بسببه بموضع من بلاد ابن لاون واقام معه ه في نسا واربعون راوياً وجهز عسكره نحو انطاكيه حتى يقطعوا الطريق ورتبهم ثلاث فرق لكثرتهم ثم ان الفرقة الاولى اجتازت تحت قلعة بغراس يقدمها كند عظيم عندهم وان عدد فرس مع قلته ه اخذ منهم مئتي رجل قهراً ونهباً ولبث جزو منهم بالضعف العظيم والمرض ه الشديد وقلة الخيل والظهر والعدد ه والآلات ه ولما اتصل هذا ه الخبر بالنواب في البلاد الشامية انفذوا اليهم

اليهم عسكراً يكشف اخبارهم فوقع العسكر على جمع عظيم وقد خرجوا لطلب العلوفة فاغاروا عليهم غارة عظيمة وقتلوا واسروا وكان مقدار ما اخذوه وقتلوه على ما ذكروه المخبرون في الكتب زهاء ٥٠٠ نفس ه ولقد حضرت رسالة رسول ثان من كبغا الفرس بين يدي السلطان وهو يذكر خبرهم ويقول هم عدد كثير لكنهم ضعاف قليلوا الخيل والعدة والاكثر ثقلهم على حمير وخيل ضعيفة قال ه ولقد وقفت على جسر يعبرون عليه ه لاعبرهم فعبر منهم جمع عظيم ما وجدت مع واحد منهم طارقة ولا رمحاً الا النادر فانهم من ذلك قالوا افنا بجمع وهم اياماً قتل زادنا واخطابنا وافدنا معظم عدونا ومات منا خلق عظيم و احتجنا الى الخيل فذبحناها واكلناها واوقدنا الرماح والعدد لاعواز الحطب والملك الذي وصل الى انطاكيه في مقدمه العسكر فانه مات وذكر ان ابن لاون لما احس منهم بذلك الضعف طمع فيهم حتى انه عزم على اخذ مال الملك لمرضه وضعفه وقلة جمعه ه الذي تخلف معه وان البرنس صاحب انطاكيه احس منهم بذلك ارسل الى ملك الاموات التقطه الى انطاكيه طمعاً في ان يموت عنده ويأخذ ماله ولم تزل اخبارهم تتواتر بالضعف والمرض الى ان وقعت وقعه العادل على طرف البحر والله الموفق ه ذكر وقعة العادلية ه وكان يوم الاربعاء العشرون من جمادى الآخرة علم عدو الله ان العساكر قد تفرقت ه وان الميمنة قد خفت لان معظم من سار كان منها فعلم قرب بلادهم من طريق العدو فاجمعوا ه رأيهم واتفقت كلمتهم على انهم ه يخرجون بغتة ويهجمون على طرف الميمنة

Alman Kralı'nın haberinin sonu Kralın yerine geçen oğlu (Alman İmparatoru'nun oğlu) ağır bir hastalığa yakalandı ve bu sebeple İbn Lavon'un (Ermeni Krallığı) topraklarında bir yerde konakladı. Yanında kırk beş kadar din adamı/danışman (rahib) kaldı. Yolu kesmek amacıyla ordusunu Antakya'ya doğru sevk etti ve sayıca çok oldukları için onları üç gruba ayırdı. İlk grup, yanlarında büyük bir kont (kend) olduğu halde Bağras Kalesi'nin altından geçti. Atlılarının sayısı az olmasına rağmen (Müslümanlardan) zorla ve yağmayla iki yüz kişiyi esir aldılar. Ancak bir kısmı büyük bir halsizlik, şiddetli hastalık, at, binek, mühimmat ve teçhizat eksikliği içinde kaldılar. Bu haber Suriye bölgelerindeki valilere (nüvvâb) ulaşınca, durumlarını araştırmak için üzerlerine bir birlik gönderdiler.

Bu birlik, yem toplamak için dışarı çıkmış büyük bir gruba rastladı. Onlara şiddetli bir baskın düzenlediler; öldürdüler ve esir aldılar. Haber kaynaklarının mektuplarında belirttiklerine göre, öldürülen ve esir alınanların miktarı yaklaşık 500 kişiydi. Sultan'ın huzuruna Kebga el-Fers'ten gelen ikinci bir elçinin mesajına şahit oldum; elçi onların haberini veriyor ve şöyle diyordu: "Sayıca çoklar ama zayıflar, atları ve mühimmatları az. Çoğu eşeklere ve zayıf atlara binmiş durumda." Elçi devamla: "Geçtikleri bir köprünün başında durup onları saydım; geçen büyük kalabalık içinde nadir olanlar dışında hiçbirinde kalkan veya mızrak görmedim. Çektikleri sıkıntılar hakkında şöyle diyorlardı: 'Günlerce açlık ve odunsuzluk bizi bitirdi, düşmanımızın çoğu da canımızı yaktı. Bizden çok sayıda insan öldü. Atlarımıza ihtiyaç duyduğumuzda onları kesip yedik; odun bulamadığımız için mızraklarımızı ve teçhizatlarımızı yakıp ısındık.' Antakya'ya ordunun önünde varan kralları ise öldü. İbn Lavon, onlardaki bu zayıflığı hissedince mallarına el koymaya niyetlendi; zira kral hasta, halsiz ve yanındaki cemaat azdı. Antakya Prensi durumu fark edince, ölmesini ve malına konmayı umarak kralın yanına adam gönderip onu Antakya'ya getirtti."
Onların zayıflığına ve hastalığına dair haberler, el-Melikü'l-Adil'in deniz kıyısındaki çarpışması gerçekleşene kadar ardı ardına gelmeye devam etti. Başarı Allah'tandır.
Adliye (el-Adil) Vakası: 20 Cemaziyelahir Çarşamba günü, Allah'ın düşmanları (Haçlılar) İslam ordusunun bir kısmının dağıldığını ve gidenlerin çoğu oradan olduğu için sağ kanadın zayıfladığını fark ettiler. Kendi yollarının üzerindeki şehirlere yaklaşıldığını anlayınca, aniden çıkıp sağ kanada saldırmak üzere fikir birliğine vardılar.

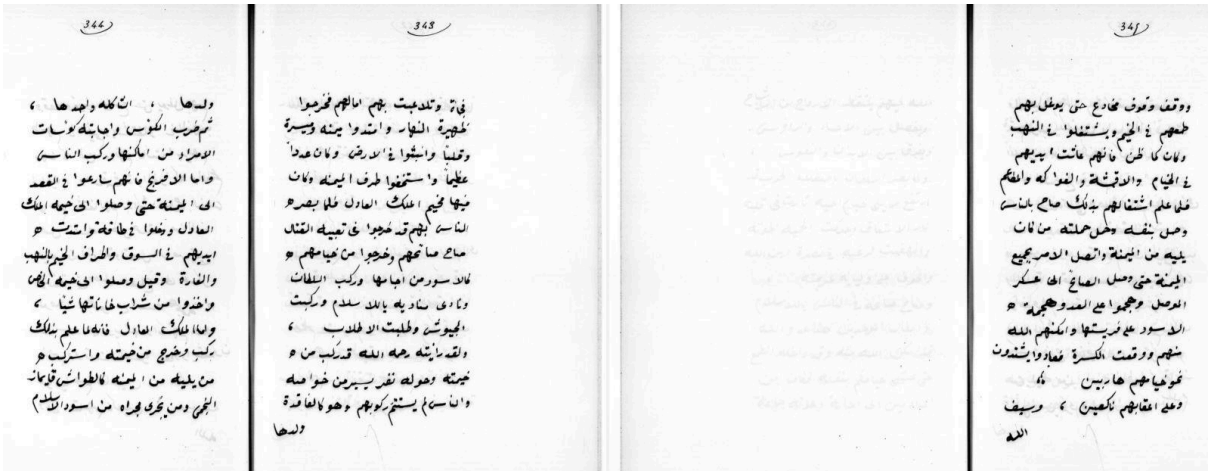

sayfa 343, 344, 345

فجأة وتلاعبت بهم آمالهم فخرجوا ظهيرة النهار وامتدوا يمنة ويسرة وقلباً وانبثوا في الأرض وكان عدداً عظيماً واستخفوا طرف الميمنة وكان فيها مخيم الملك العادل فلما بصرهم الناس بهم قد خرجوا في تعبئة القتال صاح صائحهم وخرجوا من خيامهم ه مالا سور من أمامها وركب السلطان ونادى مناديه بالبلد سلام وركبت الجيوش وطلبت الأطلال ه

ولقد رأيته رحمه الله قد ركب من ه خيمته وحوله نفر يسير من خواصه والناس لم يستتم ركوبهم وهو كالقاعدة ولدها هـ ، أتاكله واحدة ها هـ ، ثم ضرب الكوس وجابته كوشات الامراء من أمكنها وركب الناس هـ واما الافرنج فانهم سارعوا في القصد الى الميمنة حتى وصلوا الى خيمة الملك العادل ودخلوا نطاقه وامتدت هـ ايديهم في السوق وأطراف الخيم بالنهب والغارة وقيل وصلوا الى خيمه الخاص واخذوا من شراب كان بها شيئا هـ واما ملك العادل فانه لما علم بذلك ركب وخرج من خيمته واستركب هـ من يليه من الميمنة فالتوا في قلوبهم اللجى ومن يجري مجراه من اسود الاسلام

ووقف وقوف مخادع حتى يوغل بهم طمعهم في الخيم ويشتغلوا في النهب وكان كما ظن فانهم ماتت ايديهم في الخيام والامتعة والفواكه والطعام فلما علم اشتغالهم بذلك صاح بالناس وحمل بنفسه وحملت معه من كان يليه من الميمنة واتصل الصياح الى عسكر الموصل وحمل الصانع الى عسكر الأسود على مديتها وأمكنهم الله منهم ووقعت الكسرة فعادوا يشتدون نحو خيامهم هاربين هـ وعلى أعقابهم ناكصين هـ ، وسيف الله

Düşman (Haçlılar) aniden ve kuruntularına kapılarak öğle vakti dışarı çıktılar; sağ, sol ve merkez kanat olarak araziye yayıldılar. Sayıları oldukça fazlaydı. el-Melikü'l-Âdil'in karargahının bulunduğu sağ kanadın zayıflığını fırsat bildiler. İnsanlar onların savaş düzeninde çıktıklarını görünce feryat koptu ve önünde sur bulunmayan çadırlarından dışarı fırladılar. Sultan (Selahaddin) atına bindi, münadisi şehirde "selamet" diye seslendi ve ordular binip mevzilerini aldı. Rahmetli Sultan'ın, insanlar henüz tam olarak atlanmamışken çadırından çıkıp bindiğini, etrafında sadece yakınlarından birkaç kişinin olduğunu gördüm; o, yavrusunu koruyan bir aslan gibiydi.

Sultan kös (büyük davul) vurdurdu, diğer emirlerin kösleri de ona karşılık verdi ve herkes atına bindi. Frenkler ise hızla sağ kanada yöneldiler; hatta Melik el-Âdil'in çadırına kadar ulaşıp karargah sınırına girdiler. Elleri çarşıya ve çadırların uçlarına yağma ve talan için uzandı. Hatta özel çadırına kadar ulaşıp oradaki içeceklerden bir şeyler aldıkları söylendi. Melik el-Âdil ise durumu öğrenince atına binip çadırından çıktı; sağ kanatta kendisine yakın olanları atlandırdı. İslam'ın aslanları olan o yiğitler ve peşinden gidenler, denizin dalgaları gibi düşmanın üzerine atıldılar.

Düşman, yağma hırsıyla çadırların içine iyice dalana ve talanla meşgul olana kadar Sultan (stratejik bir hamleyle) bekledi. Tam beklediği gibi oldu; düşman elleriyle çadırlara, mallara, meyvelere ve yemeklere daldı. Onların yağmayla meşgul olduğunu anlayınca Sultan insanlara haykırdı ve bizzat hücuma geçti; sağ kanatta yanında kim varsa onunla birlikte yüklendi. Bu nida Musul askerine ve diğer birliklere kadar ulaştı. Allah onlara düşman karşısında imkan verdi ve Haçlılar bozguna uğradı; kaçarak çadırlarına doğru çekilmeye başladılar. Arkalarına bakmadan, perişan bir halde kaçıyorlardı. Allah'ın kılıcı...

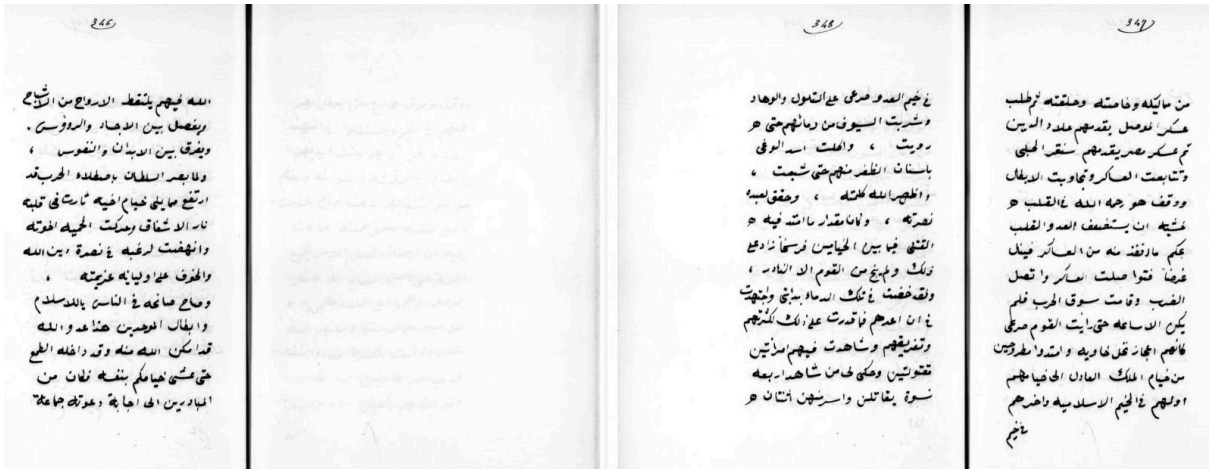

Sayfa 346, 347, 348

Sultan الله فيهم يلتقط الارواح من الاشباح ويفصل بين الاجساد والرؤوس ويفرق بين الابدان والنفوس ولما بصر باصطلاء الحرب قد ارتفع ما يلي خيام أخيه ثارت في قلبه نار الاشفاق وحركت الحمية اخوته وانهضت لرغبته في

نصرة دين الله والخوف على أوليائه عزيمته وصاح صائحه في الناس باللإسلام وأبطال الموحدين هذا عدو الله قد أمكن الله منه وقد داخله الطمع حتى مشى هيا بكم بنفوس نوان المبادرين الى اجابة دعوته جماعة
من مماليكه وخاصته وحلقته ثم طلب عسكر الموصل يقدمهم علاء الدين ثم عسكر مصر يقدمهم سنقر الحلبي وتتابعت العساكر وتجاوبت الابطال ووقف هو رحمه الله في القلب هو نخشية أن يضعف العدو والقلب بحكم ما نفذ منه من العساكر فينال غرضا فما وصلت العساكر واتصل الضرب وقامت سوق الحرب فلم يكن الا ساعة حتى رأيت القوم صرعى كأنهم اعجاز نخل خاوية واستدوا مطرودين من خيام الملك العادل الى خيامهم اولهم في الخيم الاسلامية وآخرهم في خيم
في خيم العدو وصرعى على التلول والوهاد وشربت السيوف من دمائهم حتى رويت واكلت أسد الوغى بأسنان الظفر منهم حتى شبعت وأظهر الله كلمته وحقق لعبده نصرته وكان مقدار ما قتل فيه ه القتلى فيما بين الخيامين فرسخا زاد على ذلك ولم ينج من القوم الا النادر ولقد خضت في تلك الدماء بدابتي واجتهدت في أن أعدهم فما قدرت على ذلك لكثرتهم وتفريقهم وشاهدت فيهم امرأتين مقتولتين وحكى لي من شاهد أربعة نسوة يقاتلن وأسرهن اثنتان ه

Allah, onların arasında ruhları bedenlerden çekip alıyor, başlar ile cesetleri birbirinden ayırıyor, bedenler ile canları birbirinden uzaklaştırıyordu. Sultan, kardeşinin çadırlarının yakınında savaş ateşinin yükseldiğini görünce, kalbinde şefkat ateşi parladı ve kardeşlik duygusu harekete geçti. Allah'ın dinine yardım etme arzusu ve dostları için duyduğu endişe azmini kamçıladı. İnsanlar arasında şöyle haykırdı: "Ey İslam ehli ve ey Muvahhidlerin kahramanları! İşte Allah'ın düşmanı; Allah ona karşı imkan verdi. O, tamahına yenik düşüp üzerimize yürüdü. Haydi, onun çağrısına topluca icabet etmeye koşan canlarla ileri!"

Kölelerinden, özel birliğinden ve muhafız halkasından olanlar; sonra başında Alaaddin'in bulunduğu Musul askeri, ardından başında Sungur el-Halebi'nin bulunduğu Mısır askeri istendi. Askerler birbiri ardına dizildi, kahramanlar birbirine karşılık verdi. O (Allah ona rahmet etsin), merkezden gönderilen birlikler sebebiyle ordunun merkezinin (kalp) zayıflayıp düşmanın bir amaç elde etmesinden çekindiği için merkezde durdu. Askerler ulaşıp vuruşma başlayınca ve savaş kızışınca, üzerinden sadece bir saat geçmişti ki o kavmin, sanki içi boş hurma kütükleriymiş gibi yere serildiklerini gördüm. El-Melikü'l-Adil'in çadırlarından kendi çadırlarına doğru kovularak geri çekildiler; öyle ki ilkleri İslam çadırlarında, sonuncuları ise kendi çadırlarındaydı.

Düşman çadırlarında, tepelerde ve vadilerde yere serilmişlerdi. Kılıçlar onların kanından suya kanana kadar içti, savaş aslanları zafer dişleriyle onlardan doyana kadar yedi. Allah kendi kelimesini yüceltti ve kuluna yardımını gerçekleştirdi. İki ordu çadırları arasında öldürülenlerin kapladığı alan bir fersahı, hatta daha fazlasını buluyordu. O topluluktan nadir kişiler dışında kurtulan olmadı. Ben bizzat o kanların içine hayvanımla girdim ve ölüleri saymaya çalıştım; fakat çokluklarından ve her yana dağılmış olmalarından dolayı buna güç yetiremedim. Aralarında öldürülmüş iki kadın gördüm; gören biri de bana, bizzat savaşan dört kadın olduğunu ve bunlardan ikisinin esir alındığını anlattı.

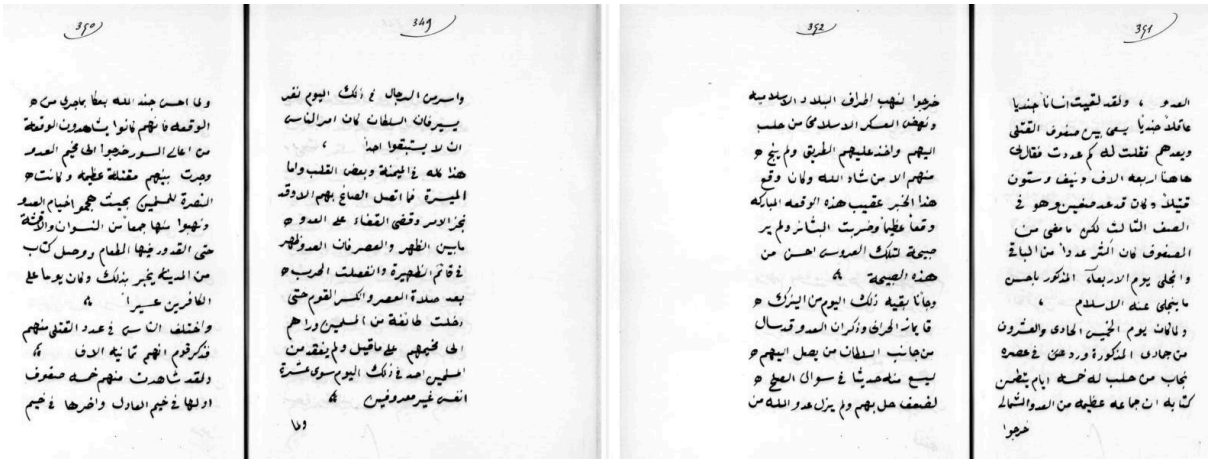

Sayfa 349, 350, 351, 352

واستمر المجال في ذلك اليوم لقد يسر فان السلطان كان امر الناس ان لا يستبقوا احدا هذا كله في الميمنة وبعض القلب واما الميسرة فما اتصل الصياح بهم الى وقت فجر الامس وقضى القضاء على العدو ما بين الظهر والعصر فان العدو ظهر في قائم الظهيرة وانفصلت الحرب بعد صلاة العصر وانكسر القوم حتى دخلت طائفة من المسلمين وراهم الى خيمهم على ما قيل ولم ينفقد من المسلمين احد في ذلك اليوم سوى عشرة انفس غير معروفين

ولى اهل جند الله بعض ما جرى من هذه الواقعة فانهم كانوا يشاهدون الوقعة من اعالي السور فخرجوا الى خيم العدو وجرت بينهم مقتلة عظيمة وكانت النصرة للمسلمين بحيث هجموا خيام العدو ونهبوا منها جماعة من النسوان والامتعة حتى القدور وفيها الطعام ووصل كتاب من المدينة يخبر بذلك وكان يوما على الكافرين عسيرا واختلف الناس في عدد القتلى منهم فذكر قوم انهم ثمانية الاف ولقد شاهدت منهم خمسة صفوف اولها في خيم العادل واخرها في خيم العدو، ولقد لقيت انسانا جنديا عاقلا جنديا يسعى بين صفوف القتلى ويعدهم فقلت له كم عددت فقال لي هاهنا اربعة الاف ونيف وستون قتيلا وكان قد عد صفين وهو في الصف الثالث لكن ما مضى من الصفوف كان اكثر عددا من الباقي

وانجلى يوم الاربعاء المذكور باحسن ما ينجلي عنه الاسلام ولما كان يوم الخميس الحادي والعشرون من جمادى المذكورة ورد على في عصره كتاب من حلب له خمسة ايام يتضمن كتابه ان جماعة عظيمة من العدو والشمال خرجوا خرجوا لنهب اطراف البلاد الاسلامية ونهض العسكر الاسلامي من حلب اليهم واخذ عليهم الطريق ولم ينج منهم الا من شاء الله وكان وقع هذا الخبر عقيب هذه الوقعة المباركة وقعا عظيما وضربت البشائر ولم ير صبيحة لتلك العروس احسن من هذه الصبيحة وجاءنا بقية ذلك اليوم من اليسرى كما جاز الحراني في كران العدو وقد سال من جانب السلطان من يصل اليهم وبيع منه حديثا في سوق الصلح لضعف حل بهم ولم يزل عدو الله من خرجوا

O gün meydandaki durum devam etti; zira Sultan insanlara kimseyi sağ bırakmamalarını emretmişti. Bütün bunlar sağ kanatta ve merkezin bir kısmında yaşandı. Sol kanada gelince, dün şafak vaktine kadar onlara bir ses ulaşmamıştı. Düşman için hüküm öğle ile ikindi arasında verildi; çünkü düşman öğlenin sıcağında ortaya çıkmış, savaş ise ikindi namazından sonra sona ermişti. Topluluk öyle bir bozguna uğradı ki, denildiğine göre Müslümanlardan bir grup onları çadırlarına kadar kovalayarak içeri girdi. Müslümanlardan o gün tanınmayan on kişi dışında kimse kaybedilmedi.

Allah'ın ordusuna mensup olanlar bu hadisede yaşananların bir kısmını üstlendiler; zira vakayı surların üzerinden izliyorlardı. Düşman çadırlarına çıktılar ve aralarında büyük bir çarpışma yaşandı. Zafer Müslümanların oldu; öyle ki düşman çadırlarına baskın yapıp bir grup kadını, eşyaları ve hatta içinde yemek olan kazanları bile ganimet olarak aldılar. Şehirden bunu bildiren bir mektup geldi; kafirler için gerçekten zor bir gündü. Onlardan öldürülenlerin sayısı hakkında ihtilaf edildi; bir grup sekiz bin

olduklarını söyledi. Ben ise onlardan beş saf gördüm ki, ilki Adil'in çadırlarında, sonuncusu ise düşman çadırlarındaydı.
Düşman saflarında akıllı bir askere rastladım, ölülerin safları arasında dolaşıp onları sayıyordu. Ona "Kaç kişi saydın?" diye sordum. Bana "Burada dört bin altmış küsur ölü var" dedi. O sırada iki safı saymış, üçüncü saftaydı; ancak geçen safların sayısı kalanlardan daha fazlaydı. Bahsi geçen Çarşamba günü, İslam adına olabilecek en güzel şekilde sonuçlandı. Cemaziyelevvel ayının yirmi biri olan Perşembe günü ikindi vakti, Halep'ten beş gün önce yola çıkmış bir mektup ulaştı. Mektupta, düşmandan ve kuzeyden büyük bir topluluğun çıktığı yazılıydı.
İslam beldelerinin sınırlarını yağmalamak için yola çıkmışlardı ancak İslam ordusu Halep'ten üzerlerine yürüyüp yollarını kesti. Allah'ın diledikleri dışında kimse kurtulamadı. Bu haberin, bu mübarek zaferin hemen ardından gelmesi büyük bir etki yarattı; müjdeler çalındı. O zafer gelininin sabahından daha güzel bir sabah görülmemişti. O günün geri kalanında sol kanattan, Harranlı'nın düşman birlikleri arasından geçtiği haberi gibi haberler geldi. Sultan tarafında onlara ulaşanlar soruldu; yaşadıkları zayıflık nedeniyle barış pazarında yeni haberler dolaşmaya başladı.

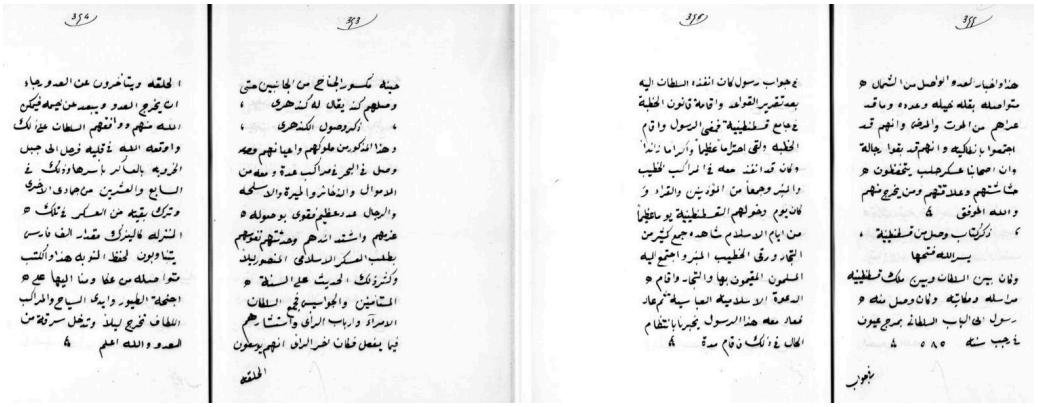

Sayfa 353, 354, 355, 356

له كندهرى ، ذكر وصول الكندهرى ، وهذا المذكور من ملوكهم alحيث تمكن الجناح من الجانبين حتى وصلهم كأنه يق
واعيانهم ومعه وصل في البحر في مراكب عدة ومعه من الاموال والذخائر والميرة والاسلحة والرجال عدد عظيم وقوى
بوصوله عزيمهم واشتد ايدهم وحدثتهم نفوسهم بطلب العسكر الاسلامي المنصور ببلد وعسكر ذلك الحديث على السنة
المتأمنين والجواسيس فجمع السلطان الامراء وارباب الرأي واستشارهم فيما يفعل فكان اخر الرأي انهم يوسعون الحلقة
على ذلك واوقعه الله anويبعد عن خيمه فيمكن الله منهم وانفقهم السلط uالحلقة ويتأخرون عن العدو وجاء ان يخرج العد
في قلبه ووصل الى جبل الخروبة بالعساكر بأسرها وذلك في السابع والعشرين من جمادى الاخرى وترك بقية من
العسكر في تلك المنزلة ليكونوا مقدار الف فارس يتناوبون لحفظ النوبة هذه والكتب تتواصل من عكا ومنا اليها على
اجنحة الطيور وايدي السباح والمراكب اللطاف تخرج ليلاً وتدخل سرقة من العدو والله اعلم
هذا اخبار العدو والواصل من الشمال هو متواصل بقله خيله وعدده وما قد عراهم من الموت والمرض وانهم قد اجتمعوا
بالكلية وانهم قد بقوا رجالة وان اصحابنا عسكر حلب يتخطفون من مشاتهم وعدتهم ومن يخرج منهم والله الموفق، ذكر
كتاب وصل من قسطنطينية ، بسم الله فتحها وكان بين السلطان وبين ملك قسطنطينية مراسلة ومكاتبة وكان وصل منه
رسول الى الباب السلطاني بمرج عيون في رجب سنة ٥٨٥
في جواب رسول كان انفذه السلطان اليه بعد تقدير القواعد واقامة قانون الخطبة في جامع قسطنطينية فمضى الرسول
واقام الخطبة ولقي احتراماً عظيماً واكراماً زائداً وكان قد انفذ معه في المراكب الخطيب والمنبر وجمعاً من المؤذنين
الاسلام شاهده جمع كثير من التجار ورقي الخطيب المنبر amوالقراء وكان يوم دخولهم القسطنطينية يوماً عظيماً من اي

واجتمع اليه المسلمون المقيمون بها والتي، واقام الدعوة الاسلامية العباسية ثم ععاد فعاد معه هذا الرسول يخبر باتمام الحال في ذلك في قام مدة

Allah'ın düşmanları ise çıktıkları yerden geri durmadılar her iki taraftan kanat hakimiyeti sağlanana kadar Kandahari denilen yere ulaştılar. Kandahari'nin gelişi zikredilmiştir; bu şahıs onların hükümdarlarından ve ileri gelenlerinden olup yanında birçok gemiyle denizden gelmişti. Beraberinde büyük miktarda mal, mühimmat, erzak, silah ve asker getirmişti. Onun gelişiyle azimleri güçlendi, elleri kuvvetlendi ve galip İslam ordusuna karşı koyma düşüncesi içlerinde uyandı. Bu durum casuslar ve sığınanlar vasıtasıyla dilden dile yayıldı. Bunun üzerine Sultan, emirleri ve devlet adamlarını toplayıp ne yapılması gerektiği konusunda onlarla istişare etti. Sonunda kuşatmayı genişletme kararı aldılar.

Kuşatmayı genişletip düşmandan bir miktar uzaklaşmaya karar verdiler; böylece düşman çadırlarından dışarı çıkıp uzaklaşınca Allah'ın onlara karşı bir imkan vermesini umuyorlardı. Sultan bu konuda onları ikna etti ve Allah bunu kalbine düşürdü. Cemaziyelahir ayının yirmi yedisinde tüm orduyla Harruba Dağı'na ulaştı. O mevkide, nöbeti tutmak üzere dönüşümlü olarak görev yapacak yaklaşık bin atlı asker bıraktı. Akka ile aramızda haberleşme; kuş kanatları, yüzücüler ve geceleri düşmandan gizlice girip çıkan küçük tekneler vasıtasıyla kesintisiz sürüyordu. Allah en iyisini bilir.

Bu, düşman ve kuzeyden gelenlerle ilgili haberdir; atlarının ve askerlerinin azlığı, aralarında yayılan ölüm ve hastalıklar bildirilmektedir. Tamamen bir araya gelmiş olsalar da piyade (yaya) kalmışlardır. Halep ordusundaki arkadaşlarımız onların yayalarını, teçhizatlarını ve dışarı çıkanlarını tek tek avlamaktadır. Başarı Allah'tandır. İstanbul'dan (Konstantiniyye) gelen mektup: "Bismillahirrahmanirrahim, fethi mübarek olsun." Sultan ile İstanbul kralı arasında yazışmalar ve elçiler vardı. 585 yılı Receb ayında Mercuyun'daki Sultanlık kapısına ondan bir elçi gelmişti. Sultan'ın, İstanbul Camii'nde hutbe okunması ve kuralların belirlenmesi için gönderdiği elçiye karşılık olarak gelmişti. Elçi gidip hutbeyi okutmuş, büyük bir saygı ve aşırı ikramla karşılanmıştı. Yanında gemilerle hatip, minber, bir grup müezzin ve kurra (okuyucu) gönderilmişti. İstanbul'a girdikleri gün, birçok tüccarın şahitlik ettiği İslam günlerinin en büyüklerinden biriydi. Hatip minbere çıkmış, orada ikamet eden Müslümanlar etrafında toplanmış, Abbasi-İslam davetini (duasını) icra etmişti. Sonra elçi geri döndü ve onunla birlikte gelen bu elçi de, o süre zarfında bu durumun tam olarak gerçekleştiğini haber verdi.

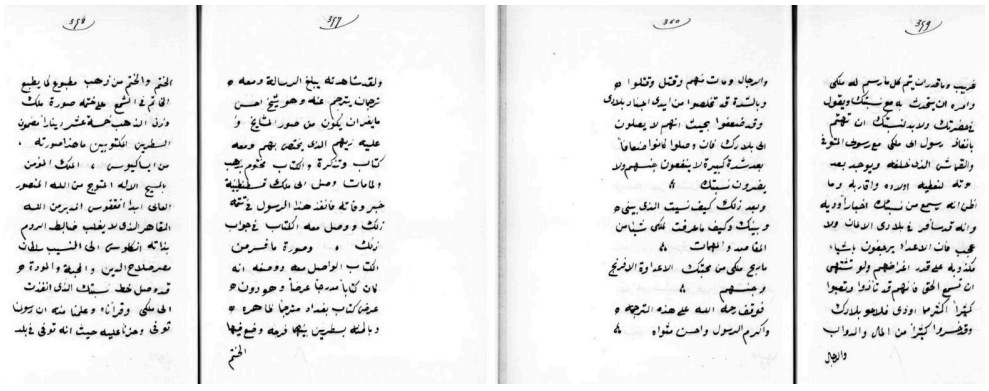

Sayfa 357, 358, 359, 360

ولقد شاهدته يبلغ الرسالة ومعه ترجمان يترجم عنه وهو شيخ احسن ما يكون من صور المشايخ وعليه زيهم الذي يختص بهم ومعه كتاب وتذكرة والكتاب مختوم بذهب ولما مات وصل الى ملك قسطنطينية خبر وفاته فانفذ هذا الرسول في تتمة ذلك ووصل معه الكتاب في جواب ذلك وصورة ما في ضمن الكتاب الواصل معه ووصفه انه كان كتاباً مدرجاً عرضاً وهو دون عرض كتاب بغداد مندرجاً ظاهره وبالباطن سطرين بينهما فرجة وضع فيها الختم

الختم والخاتم من ذهب مطبوع كما يطبع الخاتم في الشمع عدته صورة ملك وزن الذهب خمسة عشر ديناراً مضمون السطرين المكتوبين ما هذا صورته من الباكيوس الملك المؤمن بالمسيح الاله المتوج من الله المنصور العالي ابدا انفقوس المبرم من الله القاهر الذي لا يغلب ضابط الروم بذاته انكلوس الى النسيب سلطان مصر صلاح الدين والمحبة والمودة قد وصل خط بيتك الذي انفذت الي حكى وقرأناه وعلمنا منه ان سونا توفي وهذنا عليه حيث انه توفي في بلد غريب وما قدرت ان يتم كل ما رسم لله ملكي وامره ان يتحدث به مع بيتك ويقول في حضرتك ولا بد لبيتك ان تهتم بانفاذ رسول الى ملكي مع رسوط المتوفى والقماش الذي خلفه ويوجد بعد موته لتعطيه اولاده واقاربه وما اظن انه يسمع من بيتك اخباراً ردية وانه قد سافر في بلادي الامان ولا عجب فان الاعداء يرجفون باشياء مكذوبه على قدر اغراضهم ولو تشتهي ان تسمع الحق فانهم قد نادوا وتعبوا كثيراً التزموا اذى نلاحوا بلادك وقبضوا كثيراً من المال والدواب والرجال والرجال ومات منهم وقتل وقتلوا وبالشدة قد تخلصوا من ايدي اجناد بلادي وقد ضعفوا بحيث انهم لا يصلون الى بلادك فان وصلوا كانوا اضعافاً بعد شدة كبيرة لا ينفعون جنهم ولا يضرون بيتك وبعد ذلك كيف نسيت الذي بيني وبينك وكيف ما عرفت ملكي ثبات المماصد والجهات ما رجع ملكي من محبتك الاعداء والافرنج ورجمهم فوقف رحمه الله على هذه الترجمة واكرم الرسول واحسن مثواه

Mektubu getiren elçiyi ve yanındaki tercümanı gördüm. Elçi, yaşlıların en güzel simalarından birine sahip, kendine has kıyafetleri içinde bir ihtiyardı. Yanında altın mühürlü bir mektup ve bir tezkere vardı. İstanbul kralına Sultan'ın vefat haberi ulaştığında, bu elçiyi işleri tamamlamak ve bir mektup cevabı ile göndermişti.
Mektubun dış görünüşü Bağdat mektuplarından daha dar bir rulo şeklindeydi; içinde iki satır yazı ve aralarında bir boşlukta mühür bulunuyordu.
Mühür ve damga, balmumuna basılan mühürler gibi altın üzerine basılmıştı. Üzerinde kralın sureti vardı ve altının ağırlığı on beş dinardı. Yazılı iki satırın içeriği şöyledir: "Mesih Tanrı'ya inanan mümin Kral, Tanrı tarafından taçlandırılan, daima muzaffer ve yüce Bakios; Tanrı tarafından sağlamlaştırılmış, yenilmez kahir, Rumların bizzat hakimi Inklos'tan; soylu Mısır Sultanı Selahaddin'e. Sevgi ve dostlukla; gönderdiğin mektup ulaştı, okuduk ve ondan Suna'nın vefat ettiğini öğrendik. Gurbet elde vefat etmesinden dolayı üzüldük."
"Kraliyetim adına belirlenen her şeyin tam olarak yerine getirilmesini sağlayamadım. Elçiye, seninle bu konuları konuşmasını emrettim. Ölen kişinin eşyalarını, geride bıraktığı kumaşları ve mallarını çocuklarına ve akrabalarına ulaştırmak üzere kraliyetime bir elçi göndermelisin. Senden kötü bir haber alacağımı sanmıyorum; o benim topraklarımda güvenle seyahat etti. Düşmanların kendi amaçlarına göre uydurdukları yalanlara şaşmamalı. Eğer gerçeği duymak istersen, onlar çok yoruldular ve sıkıntı çektiler. Senin topraklarına saldırırken çok mal, hayvan ve insan kaybettiler."
"Aralarından ölenler ve öldürülenler oldu; topraklarımın askerlerinin elinden büyük bir güçlükle kurtulabildiler. Öyle zayıfladılar ki senin ülkene ulaşamazlar; ulaşsalar bile çektikleri büyük sıkıntılardan sonra ne sana bir fayda ne de bir zarar verebilirler. Bunlardan sonra aramızdaki bağı nasıl unuttun ve kraliyetimin sabitliğini nasıl tanımadın? Kraliyetim, düşmanlara ve Frenklere karşı sana olan sevgisinden asla

vazgeçmedi." Rahmetli Sultan bu çeviriyi dinledi, elçiye ikramda bulundu ve onu en güzel şekilde ağırladı.

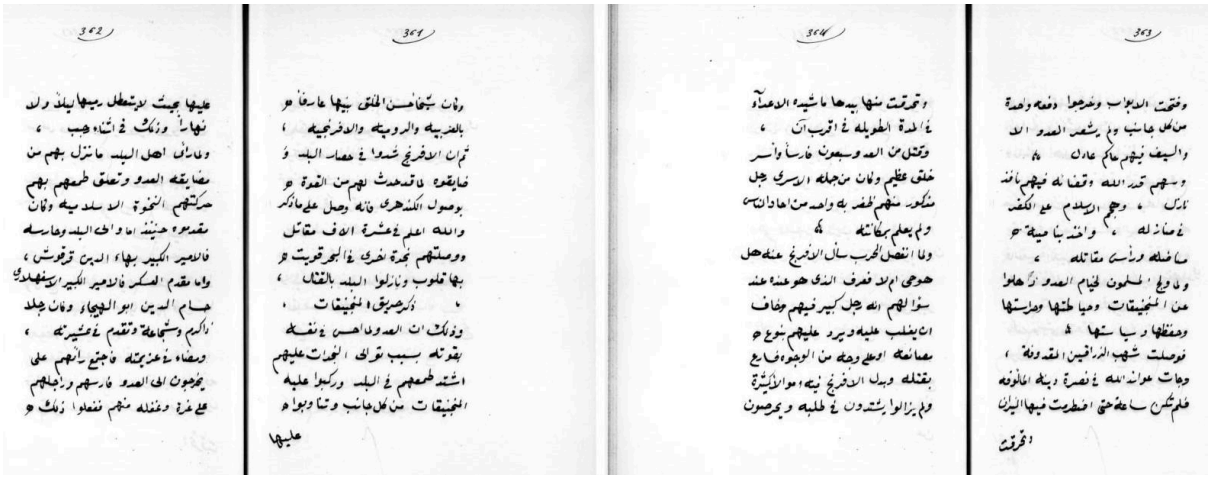

Sayfa 361, 362, 363, 364

وكان يشغلهم الخلق فيها عارفا هو بالعربية والرومية والافرنجية ، ثم إن الافرنج شدوا في حصار البلد وضايقوه حتى حدث لهم من القوة بوصول الكندهرى فانه وصل على ما ذكر والله اعلم في عشرة آلاف مقاتل ووصلتهم نجدة اخرى في البحر فقويت بها قلوبهم ونازلوا البلد بالقتال ، ذكر ضيق المنجنيقات ، وذلك ان العدو لما أحس في نفسه بقوته بسبب توالي النجدات عليهم اشتد طمعهم في البلد وركبوا عليه المنجنيقات من كل جانب وتناوبوا عليها عليها بحيث لا ينقطع رميها ليلا ولا نهارا وذلك في اثناء رجب ، ولما رأى أهل البلد ما نزل بهم من مضايقة العدو وتعلق طمعهم بهم حركتهم النخوة الاسلامية وكان مقدموه حينئذ اما والي البلد وحارسه فالامير الكبير بهاء الدين قراقوش ، وأما مقدم العسكر فالامير الكبير الاسفهسلار حسام الدين ابو الهيجاء وكان بطلا كريما وشجاعا وتقدم في عشيرته ومضى في عزيمته فاجتمع رأيهم على يخرجون الى العدو فارسهم وراجلهم على غرة وغفلة منهم ففعلوا ذلك و وفتحت الابواب وخرجوا دفعة واحدة من كل جانب ولم يشعر العدو الا والسيف فيهم حاكم عادل و سهم قدر الله وقضاؤه فيهم نافذ نافذ ، وهجم الاسلام على الكفر في منازله ، واخذ بناصيته في مداخله ومراس مقاتله ، ودخل المسلمون لخيام العدو فذهلوا عن المنجنيقات وهياطها ومراستها وحفظها وحراستها ، فوصلت شهب المدافعين المقدوفة ، وجاءت عون الله في نصرة دينه المألوفة فلم تكن ساعة حتى اضطرمت فيها النيران واحترقت وتهدمت منها بيده ما شيده الاعداء في المدة الطويلة في اقرب آن ، وقتل من العدو سبعون فارسا وأسر خلق عظيم وكان من جملة الاسرى رجل مذكور منهم ظفر به واحد من آحاد الناس ولم يعلم بمكانته ، ولما انقضى الحرب سأل الافرنج عنه هل هو حي ام لا فعرف الذي هو عنده عند سؤالهم انه رجل كبير فيهم فخاف ان يغلب عليه ويرد عليهم بنوع من مصانعة او على وجه من الوجوه فبادر بقتله وبدل الافرنج فيه اموالا كثيرة ولم يزالوا يشتدون في طلبه ويحرصون

Oradaki halkı meşgul ediyordu; kendisi Arapça, Rumca ve Frenkçe bilirdi. Daha sonra Frenkler şehrin kuşatmasını sıkılaştırdılar ve şehri o kadar daralttılar ki, onlara Kondiheri'nin ulaşmasıyla bir güç geldi. Zira o, bahsedildiğine göre 10.000 savaşçı ile gelmişti. Onlara denizden başka bir yardım daha ulaştı, bununla kalpleri kuvvetlendi ve savaşarak şehre indiler. Mancınıkların darlığının zikri; şöyle ki, düşman yardımların birbiri ardına gelmesiyle kendinde bir güç hissedince şehre olan tamahları arttı ve her yanına mancınıklar kurup sırayla onları kullandılar. Öyle ki, mancınıkların atışları gece gündüz kesilmiyordu; bu durum Recep ayı esnasındaydı. Şehir halkı, düşmanın kuşatmasıyla başlarına gelenleri ve düşmanın onlara karşı iştahının kabardığını görünce İslami vakar ve onurları harekete geçti. O sırada şehrin önde gelenleri; şehir valisi Bahaeddin Karakuş, askerlerin komutanı ise Hüsameddin Ebu'l-Heyca idi. O, cömert ve cesur bir kahramandı. Görüşleri, düşman gaflet içindeyken atlı ve yaya olarak aniden üzerlerine çıkmak konusunda birleşti. Bunu

yaptılar ve kapılar açıldı ve her taraftan tek bir seferde dışarı çıktılar. Düşman ne olduğunu anlamadan, kılıç üzerlerinde adil bir hakem gibi işledi ve Allah'ın takdiri onlara nüfuz etti. İslam, küfrün konakladığı yerlerde hücum etti; giriş yerlerinden ve savaş noktalarından onları yakaladı. Müslümanlar düşman çadırlarına girince, düşman şaşkınlığından mancınıkları ve onların korunmasını unuttu. Savunanların fırlattığı ateş topları hedefe ulaştı ve Allah'ın yardımı geldi. Bir saat geçmeden oralarda ateşler alevlendi ve her şey yandı. Düşmanların uzun sürede inşa ettiği şeyler, en kısa zaman içinde yıkılıp gitti. Düşmandan 70 atlı öldürüldü ve pek çok kişi esir alındı. Esirlerin arasında onlardan tanınmış bir adam vardı ki, onu sıradan bir kişi yakalamış ve mevkiinden haberdar olmamıştı. Savaş sona erdiğinde Frenkler onun hayatta olup olmadığını sordular. Onu elinde tutan kişi, bu soru üzerine adamın aralarında büyük biri olduğunu anladı. Elinden alınmasından korkarak hemen onu öldürdü. Frenkler onun için büyük paralar teklif ettiler, onu aramaya ve ona ulaşmaya çalışmaya devam ettiler.

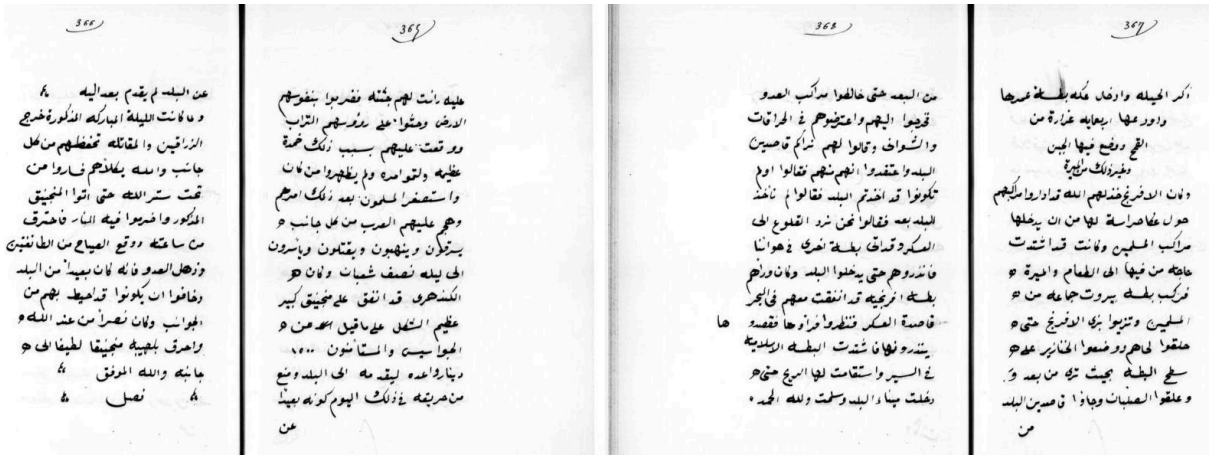

Sayfa 365, 366, 367, 368 عليه وأنت لهم جنه فقدموا بأنفسهم الأرض وحثوا على رؤوسهم التراب ووقعت عليهم بسبب ذلك خمدة عظيمة والتوا منه ولم يظهروا من كان واستصغر الملعون بعد ذلك أمرهم وهجم عليهم العرب من كل جانب ويسرقون وينهبون ويقتلون ويأسرون الى ليلة نصف شعبان وكان هو الكندري قد أنفق على منجنيق كبير عظيم الشكل على ما قيل احدى والجواسيس والمتأمنون ١٥٠٠ دينار وأعده ليقدمه الى البلد وصنع من صريمه في ذلك اليوم كونه بعيدا عن عن البلد لم يقدم بعد اليه ولما كانت الليلة المباركة المذكورة خرج الدراقين والمقاتلة تحفظهم من كل أتوا المنجنيق المذكور وأضرموا فيه النار فاحترق من ساعته ووقع hasta جانب والله يكلأهم فساروا من تحت ستر الله الصياح من الطائفتين وذهل العدو فانه كان بعيدا من البلد وخافوا ان يكونوا قد أحيط بهم من الجوانب وكان نصرا من عند الله و واحرق بلهبه منجنيقاً لطيفاً الى جانبه والله الموفق فصل أكثر الحيلة وأرضى عنه بطنة غيرها ودور عنها رعاياه غزارة من القمح ووضع فيها الجبن وغير ذلك من الميرة وكان الافرنج خذلهم الله قد أداروا مراكبهم حول عكا حراسة لها من أن يدخلها مراكب المسلمين وكانت قد اشتدت حاجته من فيها الى الطعام والميرة وفركب بطشة ببيروت جماعة من المسلمين وتزيوا بزي الافرنج حتى حلقوا لحاهم ووضعوا الخنازير على سطح البطشة بحيث تراه من بعد ووعلقوا الصلبان وجاءوا قاصدين البلد من من البحر حتى خالفوا مراكب العدو فخرجوا اليهم واعترضوهم في الحراقات والشواني وقالوا لهم نراكم قاصدين البلد واعتقدوا انهم منهم فقالوا اوما تكونوا قد أخذتم البلد فقالوا لم نأخذ البلد بعد فقالوا نحن نرد القلوع الى العسكر قد أتى بطشة أخرى في هوانا فانذروهم حتى يدخلوا البلد وكان وراءهم بطشة افرنجية قد اتفقت معهم في البحر قاصدة العسكر فنظروا فرأوها فقصدها يندونها فاشتدت البطشة الاسلامية في السير واستقامت لها الريح حتى دخلت ميناء البلد وسلمت ولله الحمد

Onun üzerindeydi ve sen onlara bir kalkandın; kendilerini yere attılar ve başlarına toprak saçtılar. Bu sebeple üzerlerine büyük bir bitkinlik ve zayıflık çöktü, ondan dolayı sarsıldılar ve kim olduklarını belli etmediler. Lanetli olan düşman, bundan

sonra onların durumunu küçümsedi. Araplar her yandan onlara hücum etti; çalıyor, yağmalıyor, öldürüyor ve esir alıyorlardı. Bu durum Şaban ayının yarısına kadar sürdü. El-Kenderi denildiğine göre, büyük ve muazzam şekilli bir mancınık için casuslar ve güvence verilenler aracılığıyla 1500 dinar harcamıştı. Onu şehre sürmek için hazırladı ve o gün, şehirden uzak olduğu için donanımından bir şeyler yaptı... Şehirden henüz ona ulaştırılamamıştı. Bahsi geçen o mübarek gece olduğunda, her iki yanlarından korunan savaşçılar ve muhafızlar dışarı çıktılar. Allah onları koruyordu; Allah'ın inayetiyle gizlenerek ilerlediler ve zikredilen o mancınığa ulaştılar. Onu ateşe verdiler ve o anda yanmaya başladı. Her iki taraftan çığlıklar yükseldi. Düşman şaşkına döndü çünkü şehirden uzaktaydılar ve her taraftan kuşatıldıklarından korktular. Bu Allah katından gelen bir zaferdi. Onun alevi, yanındaki daha küçük bir mancınığı da yakıp kül etti. Başarı Allah'tandır. (Yeni Bölüm) Hileyi artırdı ve halkın rızasını kazandı. Halkı için oraya bolca buğday, peynir ve diğer azıklardan yerleştirdi. Allah onları kahretsin, Frenkler, Müslüman gemilerinin girmesini engellemek için gemilerini Akka çevresinde devriyeye çıkarmışlardı. İçeridekilerin yiyecek ve erzağa olan ihtiyacı çok şiddetlenmişti. Bunun üzerine Beyrut'ta bir grup Müslüman bir gemiye bindi; sakallarını kesip Frenk kıyafetlerine büründüler. Geminin güvertesine uzaktan görünecek şekilde domuzlar koydular, haçlar astılar ve şehre doğru yöneldiler... Denizden ilerleyerek düşman gemileriyle karşılaştılar. Düşmanlar savaş gemileriyle yollarını kesip "Sizi şehre yönelmiş görüyoruz" dediler. Onların kendilerinden olduğunu sandılar. Müslümanlar "Yoksa şehri henüz almadınız mı?" diye sordular. Onlar da "Henüz almadık" dediler. Müslümanlar "Biz yelkenleri orduya doğru çeviriyoruz, arkamızdan gelen başka bir gemi var, onlar girene kadar uyarın" dediler. Arkalarında gerçek bir Frenk gemisi vardı. Onu görünce Frenkler ona yöneldiler. Bu sırada Müslüman gemisi hızlandı, rüzgar da onlardan yana esti ve nihayet şehrin limanına girerek selamete erdi. Allah'a hamdolsun.

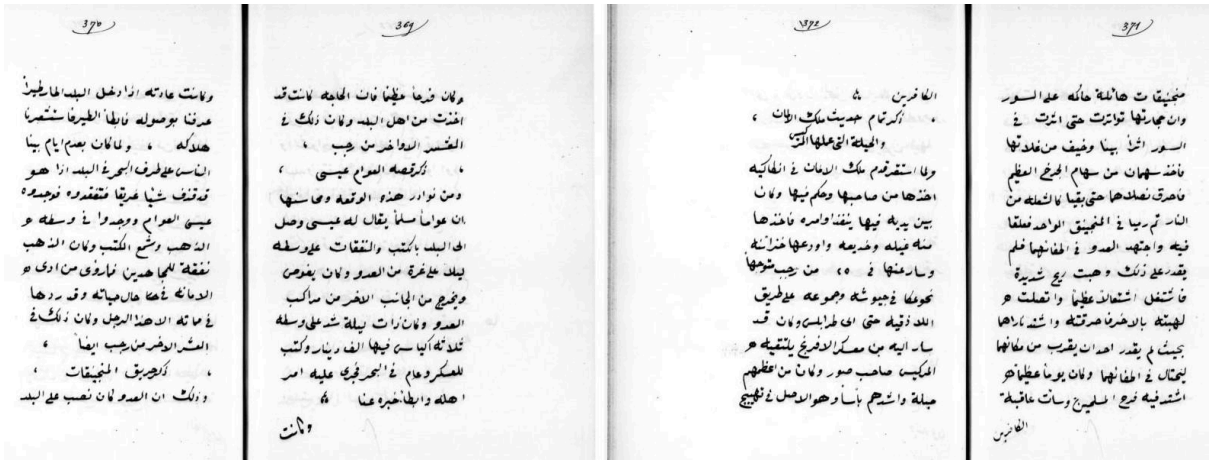

Sayfa 369, 370, 371, 372

وكان فرجاً عظيماً فان الحاجة كانت قد اخذت من اهل البلد وكان ذلك في العشر الاواخر من رجب ذكر قصة العوام عيسى ومن نوادر هذه الوقعة ومحاسنها ان عواماً مسلماً يقال له عيسى وصل الى البلد بالكتب والنفقات على وسطه ليلاً على غرة من العدو وكان يغوص ويخرج من الجانب الاخر من مراكب العدو وكان ذات ليلة شد على وسطه ثلثة اكياس فيها الف دينار وكتب للعسكر وعام في البحر فجرى عليه امر اهله وابطأ خبره عنا وكانت عادته انه اذا دخل البلد طار

طير عرفنا بوصوله فلما ابطأ الطير استشعرنا هلاكه ولما كان بعد ايام بينا الناس على طرف البحر في البلد اذا هو قد قذف شيئاً غريقاً فتفقدوه فوجدوه عيسى العوام ووجدوا في وسطه الذهب وشمع الكتب وكان الذهب نفقة للمجاهدين فما روي من ادى الامانة في حال حياته وقد ردها في مماته الا هذا الرجل وكان ذلك في العشر الاواخر من رجب ايضاً ذكر حريق المنجنيقات وذلك ان العدو كان نصب على البلد منجنيقات هائلة هائلة على السور وان حجارتها تواترت حتى اثرت في السور اثراً بيناً وضيق من شدتها فاخذ سهمان من سهام الجرخ العظيم فاحرق نصلها حتى بقيا كالشعلة من النار ثم رميا في المنجنيق الواحد فعلقا فيه واجتهد العدو في اطفائهما فلم يقدر على ذلك وهبت ريح شديدة فاشتعل اشتعالاً عظيماً واتصلت لهبته بالاخر فاحترق أيضاً ناراً بحيث لم يقدر احد ان يقرب من مكانها ليحتال في اطفائهما وكان يوماً عظيماً اشتد فيه فرح المسلمين وساءت عاقبة الكافرين ذكر تمام حديث ملك الالمان والحيلة التي عملها الملك العزيز ولما استقر قدم ملك الالمان في انطاكيه اخذها من صاحبها وحكم فيها وكان بين يديه فيها ينفذ اوامره فاخذها منه غيلة وخديعة واودعها خزانته وسار عنها في ٢٥ من رجب متوجهاً نحو عكا في جيوشه وجموعه عن طريق اللذقية حتى اتى طرابلس وكان قد سار اليه من معسكر الافرنج ليتلقيه المركيس صاحب صور وكان من اعظمهم جبلة واشدهم بأساً وهو الاصل في تهييج

Bu, halkın ihtiyaçlarının had safhaya ulaştığı bir dönemde büyük bir ferahlık oldu; bu olay Receb ayının son on gününde gerçekleşti. Yüzücü İsa'nın Hikayesi: Bu savaşın ilginç ve güzel hatıralarından biri de İsa adındaki Müslüman bir yüzücüdür. İsa, düşmanın haberi olmadan geceleyin beline bağladığı mektuplar ve paralarla şehre ulaşırdı. Suya dalar, düşman gemilerinin diğer yanından çıkardı. Bir gece beline, içinde bin dinar ve orduya yazılmış mektuplar bulunan üç kese bağlayıp denize daldı. Başına bir hal geldi ve haberi gecikti. Normalde şehre girdiğinde bir kuş uçurur, biz de ulaştığını anlardık. Kuş gelmeyince helak olduğundan endişelendik. Birkaç gün sonra halk deniz kıyısındayken, denizin kıyıya bir ceset attığını gördüler. Onu incelediklerinde yüzücü İsa olduğunu anladılar. Belinde altınları ve mühürlü mektupları buldular. Altınlar mücahitlerin ihtiyacı içindi. Hayatında emaneti yerine getirip de vefatından sonra bile onu teslim eden bu adamdan başkası anlatılmamıştır. Bu olay da yine Receb ayının son on gününde olmuştur. Mancınıkların Yakılması: Düşman, surların üzerine devasa mancınıklar kurmuştu. Attıkları taşlar surlarda belirgin hasarlar bırakmış ve durumu zorlaştırmıştı. Büyük bir çarktan (balistadan) atılan iki ok alındı, uçları ateşle yakılarak alev haline getirildi ve mancınığa fırlatıldı. Oklar mancınığa saplandı; düşman söndürmeye çalışsa da başaramadı. Şiddetli rüzgarın da etkisiyle ateş iyice büyüdü ve diğer mancınığa da sıçradı. Öyle bir yandı ki kimse söndürmek için yanına yaklaşamadı. Müslümanların sevindiği, kafirlerin ise sonunun kötüleştiği büyük bir gündü. Alman Kralı ve Melik el-Aziz'in Hilesi: Alman kralı Antakya'ya yerleşince orayı sahibinden alıp hükmetmeye başladı. Orada emirlerini uygulayan biri vardı; ancak kral burayı hile ve aldatmaca ile ele geçirip hazinesine kattı. Receb'in 25'inde ordularıyla Akka'ya doğru yola çıktı. Lazkiye yolu üzerinden Trablus'a ulaştı. Frenk ordugahından onu karşılamak üzere Sur beyi Marki (Conrad) yola çıkmıştı. Marki, onların en azılılarından ve en cesurlarından biriydi; bu fitneyi körükleyen asıl kişi oydu deniz aşırı yerlerden gelen kalabalıklar.

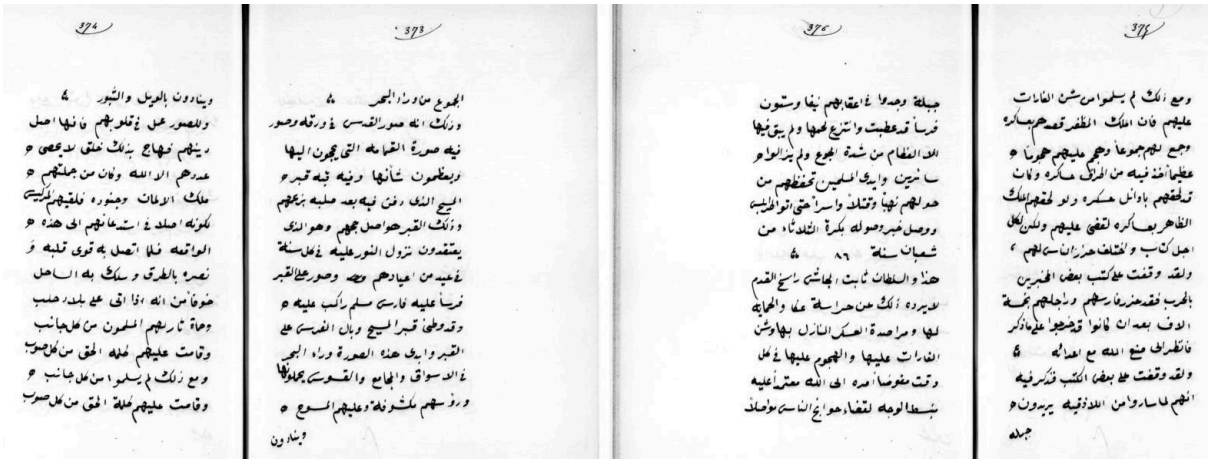

Sayfa 373, 374, 375, 376

الجموع من وراء البحر وذلك انه صور القدس في ورقة وصور فيه صورة القمامة التي يحجون اليها ويعظمون شأنها وفيه شبه قبر المسيح الذي دفن فيه بعد صلبه بزعمهم وذلك القبر هو اصل حجهم وهو الذي يعتقدون نزول النور عليه في كل سنة في عيد من اعيادهم وصور على القبر فرساً عليه فارس مسلم راكب عليه وقد وطئ قبر المسيح وبال الفرس على القبر وابدى هذه الصورة وراء البحر في الاسواق والمجامع والقسوس يحملونها ورؤوسهم مكشوفة وعليهم المسوح وينادون بالويل والثبور وللصور عمل في قلوبهم فانها اصل دينهم فهاج بذلك خلق لا يحصى عددهم الا الله وكان من جملتهم ملك الالمان وجنوده فلقيهم المركيس لكونه اصل في استدعائهم الى هذه الواقعة فلما اتصل به قوى قلبه ونصره بالطرق وسلك به الساحل خوفاً من الله اذا اتى على بلاد حلب وحماة ثار بهم الملعون من كل جانب وقامت عليهم كلمة الحق من كل صوب ومع ذلك لم يسلموا من كل جانب وقامت عليهم كلمة الحق من كل صوب ومع ذلك لم يسلموا من شن الغارات عليهم فان الملك المظفر قصد همر بمساكره وجمع لهم جموعاً وهجم عليهم هجوماً عظيماً اخذ فيه من الفرنج ما كره وكان قد لحقهم باوائل عسكره ولو لحقهم الملك الظاهر بعساكره لقضي عليهم ولكن لكل اجل كتاب واختلف حذر الناس لهم ولقد وقفت على كتب بعض المخبرين بالحرب فقد عد فرسانهم ورجالهم بخمسة آلاف بعد ان كانوا قد ذهبوا على ما ذكر فانظر الى صنع الله مع اعدائه ولقد وقفت على بعض الكتب فذكر فيه انهم لما ساروا من اللاذقية يريدون جبلة وجدوا في اعقابهم نيفاً وستين فرساً قد عطبت وانتزع لحمها ولم يبق فيها الا العظام من شدة الجوع ولم يزل العوام سائرين وايدي المسلمين تخطفهم من حولهم نهباً وقتلاً واسراً حتى اتوا طرابلس ووصل خبر وصوله بكرة الثلاثاء من شعبان سنة ٨٦ وهذا والسلطان ثابت الجاش راسخ القدم لا يرده ذلك عن حراسة عكا والحماية لها ومراصدة العسكر النازل بها وشن الغارات عليها والهجوم عليها في كل وقت مفوضاً امره الى الله معتمداً عليه بسيط الوجه لقضاء حوائج الناس مواصلاً

Şöyle ki; o (Marki), bir kağıda Kudüs'ü resmetmiş, içine de hacca gidip tazim ettikleri Kumame (Kutsal Kabir) Kilisesi'nin resmini koymuştu. Orada, kendi iddialarına göre çarmıha gerildikten sonra defnedilen Mesih'in kabrinin bir benzeri vardı. Bu kabir onların haccının aslıdır ve her yıl bayramlarından birinde oraya bir nurun indiğine inanırlar. Kabrin üzerine, ona binmiş müslüman bir süvari resmi yapmıştı; atı Mesih'in kabrini çiğniyor ve üzerine bevlediyordu. Bu resmi deniz aşırı ülkelerdeki çarşılarda ve toplantı yerlerinde sergiledi. Rahipler başları açık, üzerlerinde çuldan elbiselerle bu resmi taşıyor; feryat figan ederek bağırıyorlardı. Resimlerin onların kalplerinde büyük bir etkisi vardır çünkü dinlerinin aslıdır. Bu sebeple, sayılarını Allah'tan başkasının bilmediği devasa bir kitle galeyana geldi. Alman kralı ve ordusu da bunların arasındaydı. Marki, onları bu savaşa çağıran asıl kişi olduğu için onları karşıladı. Onlara kavuşunca kalbi kuvvetlendi, yollarda onlara yardım etti. Allah korkusuyla (müslümanların gücünden çekinerek) onları sahil yolundan yürüttü; zira Halep ve Hama topraklarına geldiklerinde o lanetli (düşman) her yandan onlara

saldırır ve Hak kelamı her yönden üzerlerine dikilirdi. Buna rağmen her yönden gelen baskınlardan kurtulamadılar. Melik el-Muzaffer askerleriyle onlara yöneldi, birliklerini topladı ve onlara öyle büyük bir saldırı gerçekleştirdi ki Frenklerden pek çok kişiyi saf dışı bıraktı. Ordusunun öncü birlikleriyle onlara yetişmişti; eğer Melik ez-Zahir de ordularıyla yetişseydi işleri bitirilirdi ama her ecel bir kitaba (takdire) bağlıdır. İnsanların onlara karşı ihtiyatı farklılık gösterdi. Savaş haberlerini veren bazı yazışmalara vakıf oldum; burada anlatılan kayıplardan sonra süvari ve piyadelerinin sayısı beş bin olarak sayılmıştı. Allah'ın düşmanlarına karşı yaptıklarına bir bak! Bazı mektuplarda gördüm ki, Lazkiye'den Cebele'ye doğru hareket ettiklerinde, açlığın şiddetinden arkalarında eti kemiğinden ayrılmış, sadece kemikleri kalmış altmıştan fazla at leşi bırakmışlardı. Sıradan askerler (avâm) yürümeye devam ediyor, müslümanların elleri ise her yandan yağma, katil ve esir alma yoluyla onları yok ediyordu. Nihayet Trablus'a ulaştılar. Onun ulaştığı haberi Şaban ayının 86 (586) yılı Salı sabahı geldi. Tüm bunlara rağmen Sultan (Selahaddin), metanetini ve kararlılığını koruyordu. Bu durum onu Akka'yı korumaktan, orayı savunmaktan, oradaki orduyu gözetlemekten ve her fırsatta onlara baskın yapıp saldırmaktan geri koymadı. İşini Allah'a havale etmiş, O'na dayanmış, insanların ihtiyaçlarını güler yüzle karşılamaya devam ediyordu.

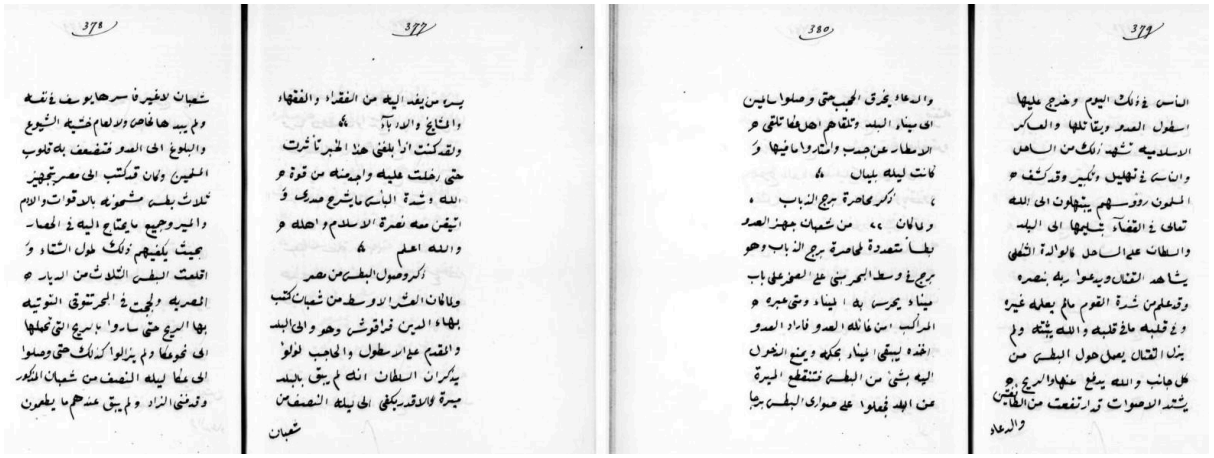

Sayfa 377, 378, 379, 380

يسر من يفد اليه من الفقراء والفقهاء والمشايخ والادباء ولقد كنت اذ بلغني هذا الخبر تأثرت حتى رحلت عليه واجد منه معه نصرة الاسلام واهله والله اعلم ذكر وصول البطش من مصر ولما ظهر من قوة الله وشدة البأس ما يشرح صدري واتيق

كان العشر الاوسط من شعبان كتبت بهاء الدين قراقوش وهو والي البلد والمقدم على الاسطول والحاجب لؤلؤ يذكران للسلطان انه لم يبق بالبلد ميرة الا لدر يكفي الى ليلة النصف من شعبان لا غير فاسرها يوسف في نفسه ولم يبدها خاص

ولا عام فخشية الشيوع والبلوغ الى العدو فتضعف به قلوب المسلمين وكان قد كتب الى مصر لتجهيز ثلاث بطش مشحونة بالقوات والادام والميرة وجميع ما يحتاج اليه في الحصار بحيث يكفيهم ذلك طول الشتاء واقلعت البطش الثلاث من الديار المصرية ولجت في البحر تتوخى النوتية بها الريح حتى ساروا بالريح التي تحملها الى نحو عكا ولم يزالوا كذلك حتى وصلوا الى عكا ليلة النصف من شعبان المذكور وقد فني الزاد ولم يبق عندهم ما يطعمون الناس في ذلك اليوم

وخرج عليها اسطول العدو ويقاتلها والعساكر الاسلامية تشهد ذلك من الساحل والناس في تهليل وتكبير وقد كشف الملعون رؤوسهم يبتهلون الى الله تعالى في القضاء بتسليمها الى البلد والسلطان على الساحل كالوالدة الثكلى يشاهد القتال ويدعو ربه بنصره وقد علم من شدة القوم ما لم يعلمه غيره وفي قلبه ما في قلبه والله يثبته ولم يزل القتال يعمل حول البطش من كل جانب والله يدفع عنها والريح يشتد الاصوات قد ارتفعت من الطائفتين والدعاء والنداء يحرق الحجب حتى

الامطار عن جدب واستبشروا بما فيها وكانت ليلة بليال ذكر اوصلوا سالمين الى ميناء البلد وتلقاهم اهلها كما تتلق

بطشاً متعددة لمحاصرة برج الذباب وهو برج في وسط البحر oمحاصرة برج الذباب ولما كان ٢٢ من شعبان جهز العد

مبني على الصخر على باب ميناء يحرص به الميناء ومتى عبره المراكب امن غائلة العدو فاراد العدو اخذه ليبقى الميناء بحكمه ويمنع الدخول اليه بشئ من البطش فتنقطع الميرة عن البلد فجعلوا على صواري البطش برجاً

Yanına gelen fakirleri, fakihleri, şeyhleri ve edebiyatçıları sevindirirdi. Bu haber bana ulaştığında etkilenmiştim, ta ki onun yanına gidene kadar; orada Allah'ın yardımıyla ondaki güç ve cesareti görünce göğsüm ferahladı, İslam'ın ve ehlinin zaferine olan inancım pekişti. En iyisini Allah bilir. Mısır'dan gemilerin gelişi: Şaban ayının orta on gününde, şehrin valisi ve donanma komutanı Bahaeddin Karakuş ile Hacib Lü'lü, Sultan'a şehirde Şaban ayının ortasına kadar yetecek azıktan başka bir şey kalmadığını bildirdiler. Yusuf bunu gizli tuttu; ne özel ne de genel kimseye açıklamadı. Zira bunun yayılmasından ve düşmanın kulağına gidip Müslümanların kalbine korku salmasından çekindi. Oysa Mısır'a, kış boyu yetecek kadar asker, katık, erzak ve kuşatma için gereken her şeyle dolu üç büyük geminin hazırlanması için yazmıştı. Bu üç gemi Mısır topraklarından denize açıldı. Gemiciler rüzgarı kollayarak ilerlediler ve kendilerini Akka'ya taşıyacak rüzgarla yollarına devam ettiler. Nihayet sözü edilen Şaban ayının ortasında, şehirde yiyecek tamamen bitmiş ve halka yedirecek bir şey kalmamışken Akka'ya ulaştılar. Düşman donanması bu gemilere saldırdı ve çarpışmaya başladı. İslam askerleri sahilden bu durumu izliyor, halk tehlil ve tekbir getiriyordu. Lanetli düşman da başlarını açmış, gemilerin şehre girmemesi için kendi inançlarınca dua ediyordu. Sultan ise sahilde, evladını kaybetmiş yaslı bir anne gibi savaşı izliyor ve zafer için Rabbine dua ediyordu. Halkın çektiği sıkıntıyı kimseden daha iyi biliyordu ve kalbi hüzünle doluydu; Allah ona metanet versin. Çarpışma gemilerin çevresinde her koldan sürerken Allah onları koruyor, rüzgar ise şiddetleniyordu. Her iki taraftan yükselen sesler, dualar ve nidalar göğün perdelerini yırtıyordu. Nihayet gemiler sağ salim limana ulaştılar. Şehir halkı onları, kuraklık sonrası yağmuru karşılar gibi karşıladı ve içindekilerle müjdelendiler; bu gece bin geceye bedeldi. Burcü'z-Zübab kuşatması: Şaban ayının 22'si olduğunda düşman, Burcü'z-Zübab'ı kuşatmak için birçok gemi hazırladı. Bu kule, limanın girişinde, denizin ortasında kayalıklar üzerine inşa edilmiş olup limanı korumaktaydı. Gemiler bu kuleyi geçtiğinde düşman tehlikesinden emin olurdu. Düşman, limanı kontrol altına almak, gemilerin girişini engellemek ve böylece şehrin erzak yolunu kesmek için burayı ele geçirmek istiyordu. Bu amaçla gemi direklerinin üzerine kuleler inşa ettiler gemileri şu şekilde hazırladılar:

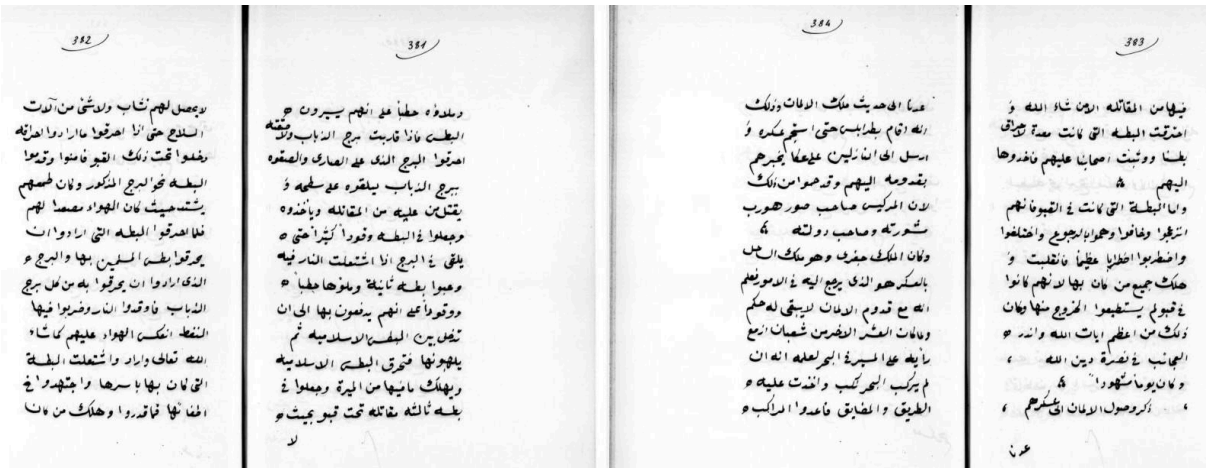

Sayfa 381, 382, 383, 384

وملؤوه حطباً على انهم يسيرون هذه البطش فاذا قاربت برج الذباب ولاصقته احرقوا البرج الذي على الصاري والصفوف ببرج الذباب ليلقوه على سطحه ويقتل من عليه من المقاتله وياخذوه وجعلوا في البطشه وقوداً كثيراً حتى اذا يلقى في البرج اذا اشتعلت النار فيه وعبوا بطشه ثانية وملؤها حطباً ووقوداً على انهم يدفعون بها الى ان تدخل بين البطش الاسلاميه ثم يلهبونها فتحرق البطش الاسلاميه ويهلك ما فيها من الميرة وجعلوا في بطشه ثالثة مقاتله تحت قبو بحيث لا يصل لهم نشاب ولا شئ من آلات السلاح حتى اذا احرقوا ما ارادوا احراقه دخلوا تحت ذلك القبو فآمنوا وقدموا البطش نحو البرج المذكور وكان طمعهم يشتد حيث كان الهواء مساعداً لهم فلما احرقوا البطشه التي ارادوا ان يحرقوا بطش المسلمين بها والبرج الذي ارادوا ان يحرقوا به من كان ببرج الذباب فاوقدوا النار وضربوا فيها النفط انعكس الهواء عليهم كما شاء الله تعالى واراد واشتعلت البطشه التي كان بها باسها واجتهدوا في اطفائها فما قدروا وهلك من كان فيها من المقاتله الذين شاء الله واحترقت البطشه التي كانت معدة لاحراق بطنا ووثبت اصحابنا عليهم فاخذوها اليهم واما البطشه التي كانت في القبو فانهم انزعجوا وخافوا وهموا بالرجوع واختلفوا واضطربوا اضطراباً عظيماً فانقلبت وهلك جميع من كان بها لانهم كانوا في قبوه لم يستطيعوا الخروج منها وكان ذلك من اعظم آيات الله وانصره العجائب في نصرة دين الله وكان يوماً مشهوداً ذكر وصول الالمان الى كفرهم عدنا الى حديث ملك الالمان وذلك انه اقام بطرابلس حتى اجتمع عسكره وارسل الى النازلين على عكا يخبرهم بقدومه اليهم وقدموا من تلك لان المركيس صاحب صور هو رب مشورته وصاحب دولته وكان الملك جفري وهو ملك العمل بالعسكر هو الذي يرجع اليه في الامور فعلم انه مع قدوم الالمان لا يبقى له حكم ولما كان العشر الاخر من شعبان ازمع رايه على المسير في البحر لعلمه انه ان لم يركب البحر تعب واخذت عليه الطريق والمضايق فاعدوا المراكب

İçlerini odunla doldurdular, niyetleri bu gemileri Burcü'z-Zübab'a yaklaştırıp ona yanaştığında, gemi direği üzerindeki kuleyi ve safları ateşe verip kulenin çatısına fırlatarak oradaki savaşçıları öldürmek ve kuleyi ele geçirmekti. Ateş kuleye sirayet etsin diye gemiye bolca yakıt koydular. İkinci bir gemiyi daha odun ve yakıtla doldurarak, Müslüman gemilerinin arasına girip onları yakmak ve içindeki erzağı yok etmek için hazırladılar. Üçüncü bir gemiye ise üzerlerinde bir kubbe/zırh olacak şekilde savaşçılar yerleştirdiler; öyle ki onlara hiçbir ok veya silah işlemesin, yakmak istedikleri yeri yakınca bu kubbenin altına girip güvende olsunlar. Gemileri sözü edilen kuleye doğru sürdüler; rüzgar onlardan yana olduğu için iştahları kabarmıştı. Müslüman gemilerini yakmak için hazırladıkları gemiyi ve Burcü'z-Zübab'dakileri yakmak için hazırladıkları kuleyi ateşe verip neft fırlattıklarında, Allah Teâlâ'nın iradesiyle rüzgar tersine döndü. Kendi hazırladıkları ve içinde adamlarının bulunduğu gemi alev aldı; söndürmek için ne kadar çabalasalar da başaramadılar ve içindeki savaşçılar Allah'ın takdiriyle helak oldu. Bizim gemilerimizi yakmak için hazırlanan gemi de yandı; adamlarımız onların üzerine atılıp gemiyi ele geçirdiler. Kubbeli olan gemidekiler ise paniğe kapılıp korktular, geri dönmeye çalışırken büyük bir kargaşa çıktı ve gemi alabora oldu. Kubbenin içinde oldukları için dışarı çıkamadılar ve hepsi helak oldu. Bu, Allah'ın en büyük mucizelerinden ve dinine yardımındaki hayret verici tecellilerinden biriydi; şahit olunan büyük bir gündü. Almanların ordugaha ulaşması: Tekrar Alman kralının bahsine dönecek olursak; ordusu toplanana kadar Trablus'ta kaldı. Akka'da konaklayanlara geleceğini haber veren elçiler gönderdi. Sur beyi Marki onun akıl hocası ve devletinin idarecisiydi. Ordugahın komutanı ve işlerin kendisine danışıldığı kişi olan Kral Guy (Geoffrey), Alman kralı gelince kendi hükmünün kalmayacağını anladı. Şaban ayının son on günü geldiğinde, Alman kralı deniz yoluyla gitmeye karar verdi; çünkü karadan giderse yolun zahmetli olacağını ve geçitlerin tutulacağını biliyordu. Bu sebeple gemileri hazırladılar.

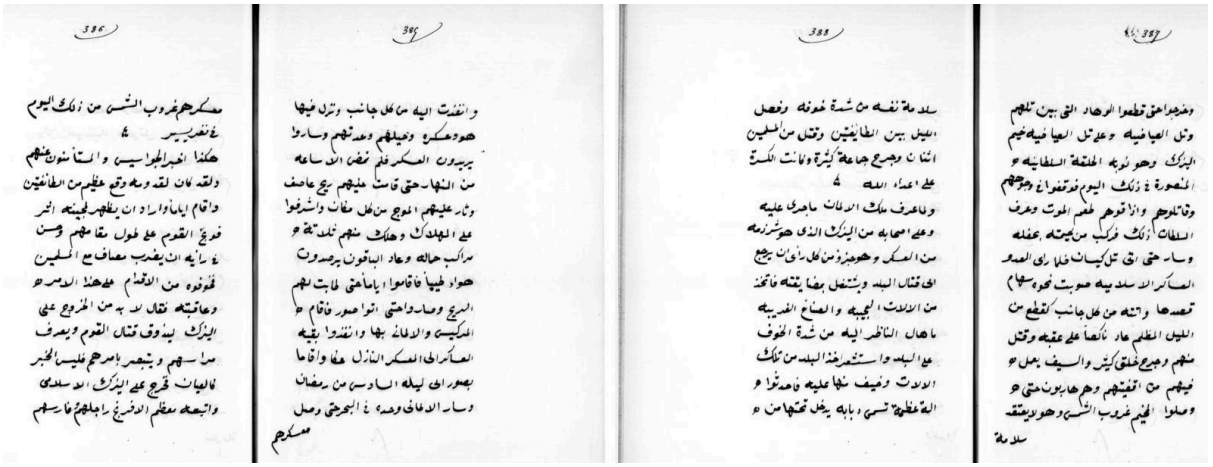

Sayfa 385, 386, 387, 388

وانفذت اليه من كل جانب ونزل فيها هو وعسكره وخيلهم وعدتهم وساروا يريدون العسكر فلم يمض الا ساعة من النهار حتى قامت عليهم ريح عاصف وثار عليهم الموج من كل مكان واشرفوا على الهلاك وهلك منهم ثلة في مراكب مالته وعاد الباقون يرصدون هوا وطيبا فاقاموا اياما حتى طابت لهم الريح وساروا حتى اتوا صور فاقام المركيس والالمان بها وانفذوا بقية العساكر الى العسكر النازل عكا واقاما بصور الى ليلة الاحد من رمضان وسار الالماني وحده في البحر حتى وصل معسكرهم غروب الشمس من ذلك اليوم في تغرير هكذا اخبر الجواسيس والمتأمنون عنهم ولقد كان لقدمه وقع عظيم من الطائفتين واقام اياما واراد ان يظهر للجيش اثر فدع القوم على طول مقامهم وسن في رأيه ان يضرب مصافا مع المسلمين فخوفوه من الاقدام في هذا الامر وعاقبته فقال لا بد من الخروج على البرك ليذوق قتال القوم ويعرف مراسهم ويتبصر بامرهم فليس الخبر كالعيان فخرج مع البرك الاسلامي واتبعه معظم الافرنج باجلهم فغسلهم وخرجوا حتى قطعوا الوهاد التي بين تلهم وتل العياضيه وعلى تل العياضيه خيم البرك وهو نوبه الحلقة السلطانيه والمنصورة في ذلك اليوم فوقفوا في وجوههم وقاتلوهم وازاقوهم طعم الموت وعرف السلطان ذلك فركب من خيمته بعجلة وسار حتى اتى تل كيسان فلما رأى العدو العساكر الاسلاميه صوبت نحوه سهام قصصها واتته من كل جانب تقطع من الليل المظلم عاد ناكصا على عقبه وقتل منهم وجرح خلق كثير والسيف يعمل فيهم من اقفيتهم وهم هاربون حتى وصلوا المخيم غروب الشمس وهو لا يعتقد سلامة نفسه من شدة خوفه وفصل الليل بين الطائفتين وقتل من المسلمين اثنان وجرح جماعة كثيرة ولما عرف ملك الالمان ما جرى عليه وعلى اصحابه من البرك الذي هو شرذمة من العسكر وهو جزء من كل رأى ان يرجع الى قتال البلد ويشتغل بمضايقته فاتخذ من الالات العجيبه والصنائع الغريبه ما هال الناظر اليه من شدة الخوف على البلد واستصغر هذه البلد من تلك الالات وخيف منها عليه فحدثوا بالله عظيمة تسمى دبابه يدخل تحتها من

Her yandan ona (yardım) ulaştırıldı; o, askeri, atları ve mühimmatıyla oraya indi. Ordugaha gitmek üzere yola çıktılar fakat günün üzerinden henüz bir saat geçmemişti ki üzerlerine şiddetli bir fırtına koptu. Her yönden dalgalar kabardı ve helak olmanın eşiğine geldiler; alabora olan gemilerde onlardan bir grup öldü. Geri kalanlar uygun bir rüzgar beklemek üzere geri döndüler. Rüzgar düzelene kadar birkaç gün bekleyip yola çıktılar ve Sur şehrine vardılar. Marki ve Alman kralı orada kaldılar, ordunun geri kalanını ise Akka'daki ordugaha gönderdiler. Ramazan ayının Pazar gecesine kadar Sur'da kaldılar. Alman kralı denizde tek başına ilerleyerek o günün akşamında, tehlikeli bir yolculuğun ardından ordugahlarına ulaştı. Casuslar ve eman dileyenler durumu böyle haber verdiler. Onun gelişi her iki tarafta da büyük bir yankı uyandırdı. Birkaç gün kaldıktan sonra ordusuna bir etkisini göstermek istedi. Uzun süredir bekleyen kavmi topladı ve Müslümanlarla meydan savaşına girmeyi teklif etti. Onu bu işe girişmenin tehlikeleri ve sonuçları hakkında korkuttularsa da o: "Bu orduya (İslam ordusuna) karşı çıkmak şarttır, böylece bu kavmin savaşını tadar,

güçlerini tanır ve durumlarını bizzat görürüm; zira duymak görmek gibi değildir" dedi. İslam ordusuna karşı çıktı ve Frenklerin çoğu tüm heybetiyle onu takip etti. Kendi tepeleri ile İyaziye tepesi arasındaki vadileri geçtiler. İyaziye tepesinde İslam ordusu konaklamıştı ve o gün nöbet sırası Sultan'ın hassa birlikleri (Halka) ile Mansura ordusundaydı. Onların karşısında durup savaştılar ve onlara ölümün tadını tattırdılar. Sultan durumu öğrenince süratle çadırından atına binip Keysan tepesine geldi. Düşman, İslam askerlerinin oklarını kendilerine doğrulttuğunu ve karanlık gecede her yandan üzerlerine gelindiğini görünce arkasına bakmadan kaçmaya başladı. Onlardan birçoğu öldürüldü ve yaralandı; onlar kaçarken kılıçlar arkalarından onları biçiyordu. Akşam güneşi batarken büyük bir korku içinde, kurtulacağına inanmayarak ordugahlarına ulaştılar. Gece iki tarafın arasını ayırdı. Müslümanlardan iki kişi şehit oldu, birçoğu yaralandı; ancak zafer Allah'ın düşmanlarına karşı kazanılmıştı. Alman kralı, ordunun küçük bir parçası olan bu birlik karşısında kendisine ve ashabına ne yapıldığını görünce, tekrar şehre saldırıp orayı kuşatmaya karar verdi. Şehre duyulan korkudan dolayı görenleri dehşete düşüren tuhaf aletler ve garip sanatsal yapılar inşa etti. Bu aletler karşısında şehir küçük kalıyor ve şehir adına korkuluyordu.

"Dabbâbe" adı verilen ve altına insanların girdiği, Allah'ın büyüklüğüyle anlatılan devasa bir yapı yaptılar.

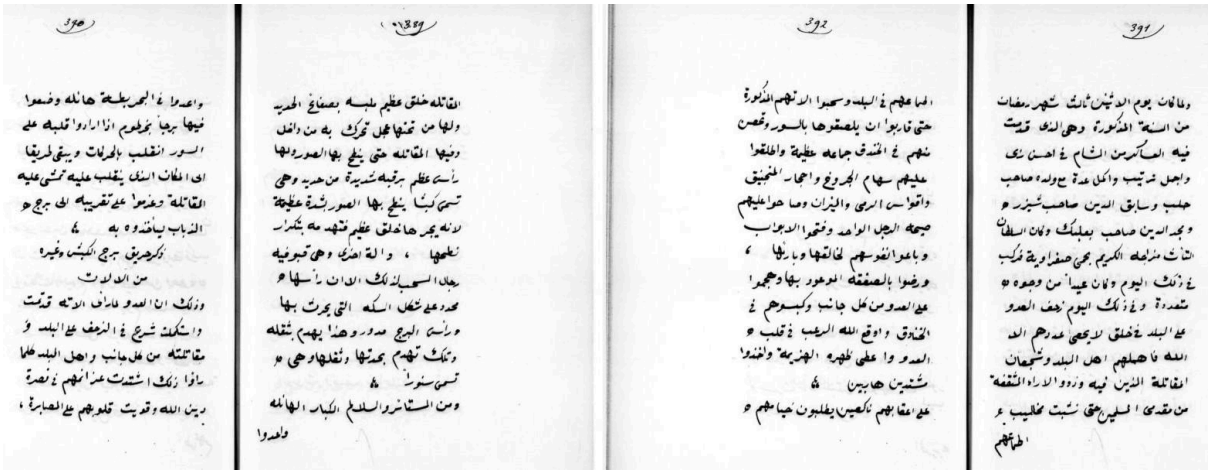

sayfa 389, 390, 391, 392

المقاتلة خلق عظيم ملبسه بصفائح الحديد ولها من تحتها عجل تحرك به من داخل وفيها المقاتلة حتى ينطح بها الصور ولها رأس عظيم برقبته شديدة من حديد وهي تسمى كبشاً ينطح بها الصور نطحة عظيمة لأنه يجرها خلق عظيم فتهدمه بتكرار نطحها، وآلة أخرى وهي قبو فيه رجال السبب لذلك الآن رأسها محدد على شكل السكة التي يحرث بها ورأس حدتها ونفذها وهي تسمى سنوراً ومن الستائر والسلالم الكبار الهائلة وأعدوا b البرج مدور وهذا يهدم بثقله وتلك تهدم.

وأعدوا في البحر بطة هائلة وضعوا فيها برجاً يطوفون إذا أرادوا قلبه على السور انقلب بالمحركات ويبقى طريقاً أي المطران الذي ينقلب عليه المقاتلة وعزموا على تقريبه إلى برج الذباب ليأخذوه به وذكر حريق برج الكبش وغيره من الآلات وذلك أن العدو لما رأى الآلات قدمت واستكملت شرع في الزحف على البلد ومقاتلته من كل جانب وأهل البلد لما رأوا ذلك اشتدت عزائمهم في نصرة دين الله وقويت قلوبهم على الصبر.

ولما كان يوم الاثنين ثالث شهر رمضان من السنة المذكورة وهي التي قويت فيه العساكر من الشام في أحسن زي وأجمل ترتيب وأكمل عدة مع ولده صاحب حلب وسابق الدين صاحب شيزر ومجد الدين صاحب بعلبك وكان السلطان الثالث مزاجه الكريم بحمى صفراوية فركب في ذلك اليوم وكان عيدا من وجوه متعددة وفي ذلك اليوم زحف العدو على البلد فخلق لا يحصى عددهم إلا الله فأهلهم أهل البلد وشجعان المقاتلة الذين فيه وزوروا الآراء المتفقة من مقدمي المسلمين حتى ثبتت مخاليبهم في أطرافهم.

لما معهم في البلد وسحبوا آلاتهم المذكورة حتى قاربوا أن يلصقوها بالسور وتحصن منهم في الخندق جماعة عظيمة وأطلقوا عليهم سهام الجروخ وأحجار المنجنيق وأقواس الرمي والنيران وصاحوا عليهم صيحة الرجل الواحد وفتحوا الأبواب وباعوا نفوسهم لخالقها وبارئها ورضوا بالصفقة الموعود بها وهجموا على العدو من كل جانب وكب هم فيsu الخنادق وأوقع الله الرعب في قلب العدو وأعطى ظهره الهزيمة وأخذوا مشتتين هاربين على أعقابهم ناكصين يطلبون خيامهم.

Savaşçılar, demir levhalarla kaplanmış devasa bir yapı içindeydiler. Bu yapının altında, içeriden hareket ettirilmesini sağlayan tekerlekler vardı ve surları vurması için içinde savaşçılar bulunuyordu. Demirle desteklenmiş güçlü bir boyun kısmında devasa bir başı vardı; buna "koçbaşı" denirdi. Büyük bir topluluk tarafından çekildiği için surlara şiddetli darbeler indirir ve bu vuruşların tekrarıyla suru yıkardı. Bir diğer alet ise içinde adamların bulunduğu bir dehliz (galeri) gibiydi; bunun ucu saban demiri gibi sivriydi. Kulenin başı ise yuvarlaktı; kule ağırlığıyla, diğeri ise sivriliği ve deliciliğiyle yıkım yapardı. Buna da "sennur" (kedi) denilirdi. Ayrıca devasa siperler ve merdivenler hazırladılar.

Denizde ise devasa bir gemi hazırladılar ve içine bir kule yerleştirdiler. Eğer bu kuleyi surun üzerine devirmek isterlerse, mekanizmalar yardımıyla kule devriliyor ve savaşçıların üzerinde yürüyebileceği bir yol haline geliyordu. Bunu "Zübab Kulesi"ne yaklaştırıp orayı ele geçirmeyi planladılar. Koçbaşı kulesinin ve diğer aletlerin yakılmasından bahsedildi. Düşman, aletlerin hazırlandığını ve tamamlandığını görünce şehre yürümeye ve her yönden saldırmaya başladı. Şehir halkı durumu görünce, Allah'ın dinine yardım etme konusundaki azimleri pekişti ve sabır gösterme konusundaki yüreklilikleri arttı.

Zikredilen yılın Ramazan ayının üçüncü günü olan Pazartesi günü, Şam'dan gelen askerlerin en güzel kıyafetler, en iyi düzen ve eksiksiz teçhizatla güçlendiği gündü. Beraberlerinde Halep sahibi olan oğlu, Şeyzer sahibi Sabıkuddin ve Baalbek sahibi Mecduddin de vardı. Sultan'ın mizacı ise o sırada safra humması nedeniyle rahatsızdı. Buna rağmen o gün atına bindi; o gün birçok açıdan adeta bir bayram günüydü. Yine o gün düşman, sayılarını Allah'tan başkasının bilemeyeceği kadar kalabalık bir toplulukla şehrin üzerine yürüdü. Şehir halkı ve oradaki yiğit savaşçılar onlara karşı durdular. Müslüman komutanlar ortak kararlar alarak planlar yaptılar, öyle ki pençelerini düşmanın uç noktalarına iyice geçirdiler.

Şehirde yanlarında bulunanlarla birlikte, zikredilen kuşatma aletlerini surlara yapıştıracak kadar yakına çektiler. Onlardan büyük bir grup hendeklere sığındı. Onların üzerine oklar, mancınık taşları, fırlatma yayları ve ateşler saldılar. Tek bir adam gibi hep bir ağızdan haykırarak kapıları açtılar; canlarını yaratıcılarına feda ettiler ve kendilerine vaat edilen pazarlığa razı oldular. Düşmana her yandan hücum edip onları hendeklerde bastırdılar. Allah düşmanın kalbine korku saldı, düşman arkasını dönüp bozguna uğradı. Darmadağınık bir halde, topuklarının üzerinde geri dönerek kaçmaya ve çadırlarına sığınmaya başladılar.

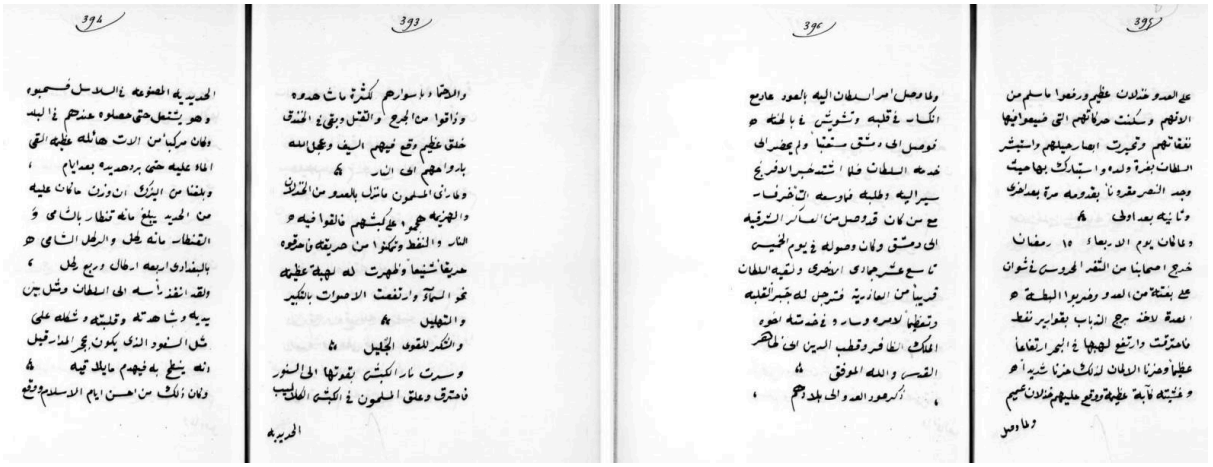

sayfa 393, 394, 395, 396

والرماة بأسوارهم لكثرة ما رَموهُ وذاقوا من الجرح والقتل وبقي في الخندق خلق عظيم وقع فيهم السيف وعجل الله بأرواحهم إلى النار ولما رأى المسلمون ما نزل بالعدو من الخذلان والهزيمة هجموا على كبشهم فألقوا فيه النار والنفط وتمكنوا من حريقه فأحرقوه حريقاً شنيعاً وظهرت له لهبة عظيمة نحو السماء وارتفعت الأصوات بالتكبير والتهليل والشكر للقوي الجليل وسرت نار الكبش بقوتها إلى السنور فاحترق وعلق المسلمون في الكبش السلاسل الحديدية.

الحديدية المصنوعة في السلاسل فسحبوه وهو يشتعل حتى حصلوه عندهم في البلد وكان مركباً من آلات هائلة عظيمة ألقى الماء عليه حتى برد حديده بعد أيام وبلغنا من البرك أن وزن ما كان عليه من الحديد يبلغ مائة قنطار شامي والقنطار مائة رطل والرطل الشامي هو بالبغدادي أربعة أرطال وربع رطل ولقد أنفذ رأسه إلى السلطان ومثل بين يديه وشاهدته وقلبته وشكله على شكل المنقود الذي يكون بحجر المدار قبل أن ينطح به فيهدم ما يلاقيه وكان ذلك من أحسن أيام الإسلام ووقع.

على العدو خذلان عظيم ورفعوا ما سلم من آلاتهم وسكنت حركاتهم التي ضيعوا فيها نفقاتهم وتجبرت أبصار خيلهم واستبشر السلطان بغرة ولده واستدركت بهاميته وجد النصر مقرونا بقدومه مرة بعد أخرى وثانية بعد أولى ولما كان يوم الأربعاء 15 رمضان خرج أصحابنا من الثغر المحروس في شوان عدة بغتة من العدو وضربوا "البطة" المصدمة لأخذ برج الذباب بقوارير نفط فاحترقت وارتفع لهبها في البحر ارتفاعاً عظيماً وحزنا الأمان لذلك حزناً شديداً وغشيته كآبة ووقع عليهم خذلان عميم عظime.

ولما وصل أمر السلطان إليه بالعود عاد مع انكسار في قلبه وتوشيش في باطنه فوصل إلى دمشق منغصاً ولم يحضر إلى خدمة السلطان فلما اشتد خبر الافرنج سير إليه وطلبه فوافقته الشرف مع من كان قد وصل من العساكر الشرقية إلى قريباً من العازرية فترجل له جبر لقلبه anدمشق وكان وصوله في يوم الخميس تاسع عشر جمادى الأخرى ولقيه السلط وتعظيماً لأمره وسار في خدمته أخوه الملك الظاهر وقطب الدين إلى ظاهر القصر والله الموفق ذكر هجوم العدو إلى بلادهم.

Okçular surların üzerindeydi ve o kadar çok ok attılar ki (düşman) yaralanmayı ve ölümü tattı. Hendekte kılıçtan geçirilen çok sayıda kişi kaldı; Allah onların ruhlarını ateşe (cehenneme) yollamakta acele etti. Müslümanlar, düşmanın uğradığı bu bozgunu ve hüsranı görünce onların koçbaşına hücum ettiler. İçine ateş ve neft (yanıcı madde) attılar, onu yakmayı başardılar. Öyle korkunç bir şekilde yandı ki, alevleri göğe yükseldi. Tekbir, tehlil (Lailaheillallah) sesleri yükseldi ve Yüce Güçlüye şükredildi. Koçbaşındaki ateş şiddetiyle "sennur"a (kedi) sıçradı ve o da yandı. Müslümanlar koçbaşına demir zincirler taktılar.

Yapılmış olan demir zincirlerle onu yanar vaziyette çekerek şehrin içine, kendi taraflarına aldılar. Bu, devasa ve azametli parçalardan bir araya getirilmiş bir düzenekti; üzerine su döküldü ve demiri ancak günler sonra soğudu. Bize ulaştığına göre üzerindeki demirin ağırlığı yüz Şam kantarını buluyordu. Bir kantar yüz rıtl, bir

Şam rıtlı ise Bağdat ölçüsüyle dört buçuk rıtldır. Onun başı Sultan'a gönderildi, huzuruna getirildi; ben de onu bizzat gördüm, inceledim. Şekli, vurup çarptığı şeyi yerle bir etmeden önce değirmen taşında bulunan oyulmuş parça (mil/başlık) gibiydi. Bu, İslam'ın en güzel günlerinden biriydi ve gerçekleşti.
Düşman büyük bir hüsrana uğradı; sağlam kalan aletlerini toplayıp geri çektiler. Büyük masraflar yaptıkları o hareketlilikleri sona erdi, atlarının bakışları bile mahzunlaştı. Sultan, oğlunun bu başarısıyla müjdelendi ve onun gelişiyle zaferin peş peşe, tekrar tekrar geldiğini gördü. 15 Ramazan Çarşamba günü olduğunda, bizimkiler korunmuş olan limandan (veya kaleden) birkaç şavani (savaş gemisi) ile aniden düşmanın üzerine çıktılar. Zübab Kulesi'ni ele geçirmek için hazırlanan o "batta" (gemi kulesi) düzeneğine neft şişeleri attılar. Yapı tutuştu ve alevleri denizde devasa bir boyuta ulaştı. (Düşman tarafı) buna çok üzüldü, üzerlerine büyük bir keder ve genel bir bozgun havası çöktü.
Sultan'ın geri dönme emri kendisine ulaştığında, kalbinde bir kırıklık ve iç dünyasında bir karışıklıkla geri döndü. Şam'a moralsiz bir şekilde ulaştı ve Sultan'ın hizmetine (huzuruna) çıkmadı. Frenklerle ilgili haberler ciddileşince Sultan ona haber gönderip çağırdı. Doğu ordularından Şam'a ulaşanlarla birlikte yola çıktı. Varışı 19 Cemaziyelahir Perşembe günüydü. Sultan onu Aziriye yakınlarında karşıladı; onun gönlünü almak ve ona hürmet göstermek için atından indi. Kardeşi Melik Zahir ve Kutbeddin de sarayın dışına kadar ona eşlik ettiler. Başarı Allah'tandır. Düşmanın kendi topraklarına saldırısının zikri.

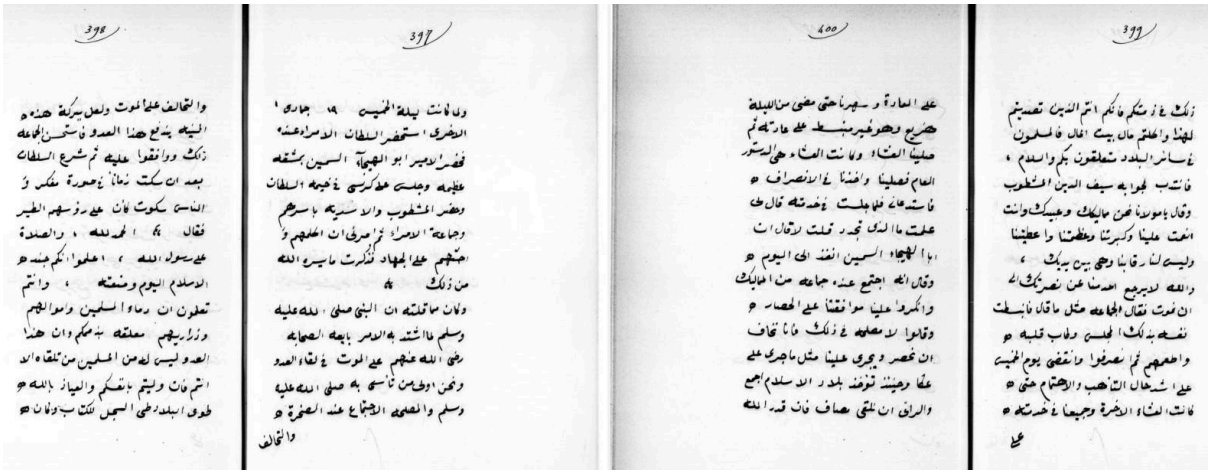

sayfa 397, 398, 399, 400

ولما كانت ليلة الخميس 19 جمادى الأخرى استحضره السلطان الاستدعاء منه فحضر الأمير أبو الهيجاء السمين بشقته عظيمة وجلس على كرسي في خيمة السلطان وحضر المشطوب والأسدية بأسرهم وجماعة الأمراء ثم عرفهم أن عزمهم وحثهم على الجهاد فذكرت ما يسره الله من ذلك وكان مما قلته أن النبي صلى الله عليه وسلم لما اشتد به الأمر بايعه الصحابة رضي الله عنهم على الموت في لقاء العدو ونحن أولى من نأتسي به صلى الله عليه وسلم والمصلحة الاجتماع عند الصخرة والتحالف.

والتحالف على الموت ولعل ببركة هذه النية يدفع هذا العدو فاستحسن الجماعة ذلك ووافقوا عليه ثم شرع السلطان بعد أن سكت زماناً في صورة مفكر والناس سكوت كأن على رؤوسهم الطير فقال الحمد لله والصلوة على رسول الله اعلموا أنكم جند الإسلام اليوم ومنعته وأنتم تعلمون أن دماء المسلمين وأموالهم وذراريهم معلقة بذممكم وأن هذا العدو ليس له من المسلمين من يلقاه إلا أنتم فإن وليتم باقتكم والعياذ بالله طوي البساط وطوي السجل للكتاب وكان

ذلك في ذمتكم فإنكم أنتم الذين تصديتم لهذا وأخذتم مال بيت المال فالمسلمون في سائر البلاد متعلقون بكم والسلام
فانتصب للجواب سيف الدين المشطوب وقال يا مولانا نحن مماليكك وعبيدك وأنت أنعمت علينا وكبرتنا وعظمتنا
وأعطينا وليس لنا رقابنا وهي بين يديك والله لا يرجع أحد منا عن نصرتك إلا أن نموت فقال الجماعة مثل ما قال
فانبسطت نفسه بذلك وانحل المجلس وطاب قلبه وأطعمهم ثم انصرفوا وانقضى يوم الخميس على أشجان التأهب
والاهتمام حتى كانت ليلة الآخرة وجميعنا في خدمته.
على العادة وسهرنا حتى مضى من الليلة هزيع وهو غير منبسط على عادته ثم صلينا العشاء وأذننا في الانصراف
فاستدعاني فلما خلوت في خدمته قال لي علمت ما الذي تجدد قلت لا قال إن أبا الهيجاء السمين أنفذ إلي اليوم وقال إنه
اجتمع عنده جماعة من المماليك وأنكروا علينا موافقتنا على الحصار وقالوا لا مصلحة في ذلك فإنا نخاف أن نحصر
ويجري علينا مثل ما جرى على عكا وحينئذ تؤخذ بلاد الإسلام أجمع والرأي أن نلتقي مصافاً فإن قدر الله.

Cemaziyelahir ayının 19. Perşembe gecesi olduğunda, Sultan onu çağırtarak huzuruna getirdi. Emir Ebu'l-Heyca es-Semin büyük bir ihtişamla geldi ve Sultan'ın çadırındaki bir kürsüye oturdu. el-Meştub, Esediyye birliğinin tamamı ve bir grup emir de hazır bulundu. Sonra Sultan onlara niyetini bildirdi ve onları cihada teşvik etti. Allah'ın bu konuda nasip ettiklerini zikrettim. Dediklerimden biri de şuydu: İşler zorlaştığında Sahabe-i Kiram (r.anhüm), düşmanla karşılaşırken ölüm üzerine Peygamber Efendimiz'e (s.a.v.) biat etmişlerdi. Ona uymaya biz daha layığız. Maslahat, Sahra (Kaya) yanında toplanıp sözleşmektir.

Ölüm üzerine sözleşmek; belki bu niyetin bereketiyle bu düşman defedilir. Topluluk bunu güzel buldu ve kabul etti. Sultan, bir süre sanki derin düşüncelere dalmış gibi sustuktan sonra —ki o sırada insanlar başlarında kuş varmışçasına (hiç kıpırdamadan) sessizdi— şöyle dedi: "Hamd Allah'a, salât Resulullah'a olsun. Biliniz ki sizler bugün İslam'ın ordusu ve kalesisiniz. Müslümanların kanlarının, mallarının ve nesillerinin sizin sorumluluğunuzda olduğunu biliyorsunuz. Bu düşmanın karşısına sizden başka çıkacak Müslüman yoktur. Eğer siz arkanızı dönerseniz —Allah korusun— her şey biter, defter kapanır.

Bu vebal sizin boynunuzdadır; zira bu işe talip olan ve beytülmaldan pay alan sizlersiniz. Diğer diyarlardaki Müslümanların gözü sizdedir, vesselam." Bunun üzerine Seyfeddin el-Meştub cevap vermek için ayağa kalktı ve dedi ki: "Ey efendimiz, biz senin kölelerin ve kullarınız; sen bize nimet verdin, bizi büyüttün, yücelttin ve verdin. Başlarımız senin elindedir. Vallahi, ölmedikçe hiçbirimiz seni savunmaktan geri durmayacaktır." Diğerleri de onun gibi konuşunca Sultan'ın gönlü ferahladı, meclis dağıldı ve huzur buldu. Onlara yemek ikram etti, sonra ayrıldılar. Perşembe günü hazırlık ve telaş içinde geçti, geceye kadar hepimiz onun hizmetindeydik.

Adet olduğu üzere gece yarısına kadar oturduk, ancak o alışılmış neşesinde değildi. Yatsı namazını kılıp dağılmak için izin aldığımızda beni çağırdı. Yanında yalnız kaldığımda, "Yeni ne olduğunu biliyor musun?" dedi. "Hayır" dedim. Şöyle buyurdu: "Ebu'l-Heyca es-Semin bugün bana haber gönderip dedi ki; bir grup memlük onun yanında toplanmış ve kuşatmayı kabul etmemizi kınamışlar. Bunda bir maslahat yok, kuşatılmaktan ve başımıza Akka'da gelenlerin gelmesinden korkuyoruz, o zaman tüm İslam beldeleri elden gider demişler.

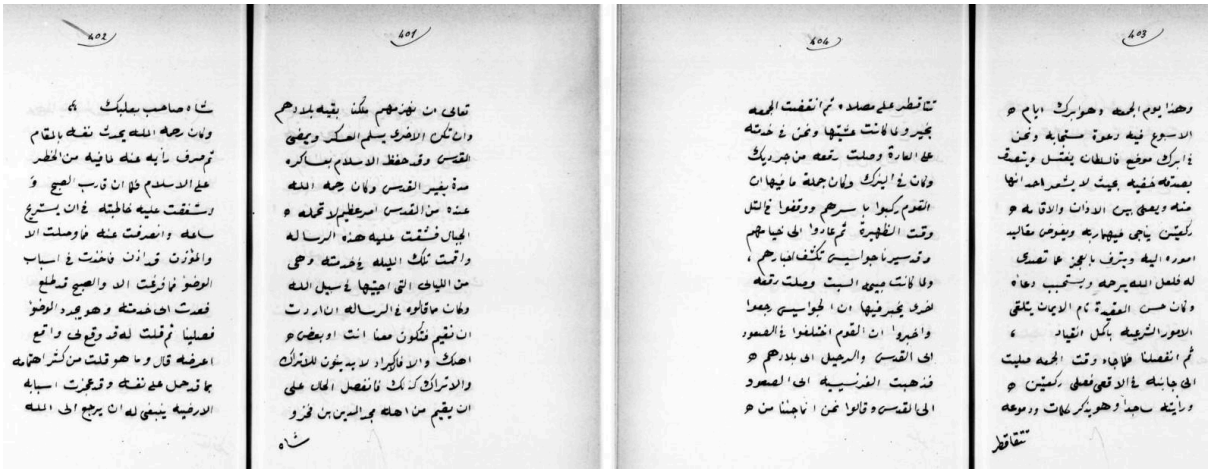

sayfa 401, 402, 403, 404

تعالى ان يهزمهم ملكنا بقية بلادهم وان تكن الأخرى يسلم العسكر ويمضي القدس وقد حفظ الاسلام بمساكره مدة بغير القدس وكان رحمه الله عنده من القدس أمر عظيم لا تحمله الجبال فشقت عليه هذه الرسالة وأقمت تلك الليلة في خدمته وهي من الليالي التي أحياها في سبيل الله وكان ما قالوه في الرسالة ان أردت ان نقيم فتكون معنا انت او بعض من اهلك والا فالاكراد لا يدينون للاتراك والاتراك كذلك فانفصل الحال على ان يقيم من اهله مجد الدين بن خوزو شاه.

شاه صاحب بعلبك وكان رحمه الله يحدث نفسه بالتماتم ثم صرف رأيه عنه لما فيه من الخطر على الاسلام فلما قارب الصبح وأشفقت عليه خاطبته في ان يستريح ساعة وانصرفت عنه فوصلت الى والمؤذن قد اذن فأخذت في اسباب الوضوء فما فرغت الا والصبح قد طلع فعدت الى خدمته وهو يجدد الوضوء فصلينا ثم قلت له قد وقع لي واقع أعرضه قال وما هو قلت من كثرة اهتمامه بما قد حصل على نفسه وقد عجزت اسبابه الارضية ينبغي له ان يرجع الى الله.

وهذا يوم الجمعة وهو بركة ايام الاسبوع فيه دعوة مستجابة ونحن في ابرك موضع فالسلطان يغتسل ويتصدق بصدقة خفية بحيث لا يشعر احد انها منه ويصلي بين الاذان والاقامة ركعتين يناجي فيهما ربه ويفوض مقالب اموره اليه ويعترف بالعجز عما تصدى له فلعل الله يرحمه ويستجيب دعاءه وكان حسن العقيدة تام الايمان يتلقى الامور الشرعية بالكمال الانقياد ثم انفصلنا فلما جاء وقت الجمعة صليت الى جانبه في الاقصى فصلى ركعتين ورأيته ساجداً وهو يذكر كلمات ودموعه تتساقط.

تتساقط على مصلاه ثم انقضت الجمعة بخير ولما كانت عشيتها ونحن في خدمته على العادة وصلت رقعة من جرديك وكان في البرك وكان جملة ما فيها ان القوم ركبوا بأسرهم ووقفوا في التل وقت الظهيرة ثم عادوا الى خيامهم وقد سيرنا جواسيس نكشف اخبارهم ولما كانت صبيحة السبت وصلت رقعة اخرى يخبر فيها ان الجواسيس رجعوا واخبروا ان القوم اختلفوا في الصعود الى القدس والرحيل الى بلادهم فذهبت الفرنسية الى الصعود الى القدس وقالوا نحن انما جئنا من هـ.

Onlara göre en doğrusu meydan savaşı yapmaktır, eğer Allah takdir ederse yüce Allah onları bozguna uğratırsa beldelerinin geri kalanına sahip oluruz; yok eğer aksi olursa, ordu kurtulur ve Kudüs elden çıksa da İslam askerleri korunmuş olur diyerek Kudüs'süz bir süreyi öngördüler. Rahmetli Sultan'ın nazarında Kudüs öyle azametli bir meseleydi ki dağlar taşıyamazdı; bu mesaj ona çok ağır geldi. O gece hizmetinde kaldım, o geceyi Allah yolunda ihya ettiği gecelerden biriydi. Gelen mesajda özetle şöyle diyorlardı: "Eğer kalmamızı istiyorsan ya sen ya da ailenden biri bizimle kalmalı. Aksi halde Kurtlar Türklere, Türkler de Kurtlara itaat etmez."

Çeviren İbrahim Şimşeğin dipnotu: Burada kastedilen Kurtlar, yörüklerden başkaları değildir, Ekrad kürtler demek mi? bakınız.

Nihayetinde, ailesinden Bedreddin (Mecduddin) İbn-i Hurşid Şah'ın kalmasına karar verildi.

Baalbek sahibi olan Şah Sultan (rahmetullahi aleyh) kendi kendine mırıldanarak düşünüyordu; sonra İslam üzerindeki tehlikeyi düşünerek bu fikirden vazgeçti. Sabah

yaklaştığında, ona olan şefkatimden bir saat kadar dinlenmesini söyledim ve yanından ayrıldım. Kendi yerime vardığımda müezzin ezan okumuştu, abdest almaya başladım. Bitirdiğimde sabah olmuştu; tekrar hizmetine döndüm, o da abdestini tazeliyordu. Namazı kıldık, sonra ona "Aklıma gelen bir şeyi arz etmek isterim" dedim. "Nedir?" dedi. Dünyevi sebeplerin tıkandığı bu durumda, bu kadar büyük bir gamla kendisini yıpratmak yerine Allah'a yönelmesi gerektiğini söyledim. "Bugün Cuma, haftanın en bereketli günü ve içinde dualaların kabul olduğu bir vakit var. Biz de en mübarek mekandayız (Kudüs). Sultan boy abdesti almalı, kimsenin haberi olmayacak şekilde gizli bir sadaka vermeli. Ezan ile kamet arasında iki rekat namaz kılıp Rabbine münacat etmeli, tüm işlerini O'na havale edip içine düştüğü bu acziyeti itiraf etmeli. Belki Allah rahmet eder de duasını kabul eder" dedim. Sultan, inancı sağlam, tam iman sahibi biriydi ve şer'i meseleleri tam bir teslimiyetle karşılardı. Sonra ayrıldık. Cuma vakti gelince Mescid-i Aksa'da yanında namaz kıldım. İki rekat (nafile) namaz kıldı; secdede bir şeyler mırıldandığını ve gözyaşlarının seccadesine damladığını gördüm.
Gözyaşları seccadesine dökülüyordu. Cuma hayırla bitti. Akşam her zamanki gibi hizmetindeyken Cerdik'ten bir mektup geldi; kendisi ön saflardaydı. Mektupta özetle şöyle diyordu: "Düşman topluca atlarına binip öğle vakti tepede durdular, sonra çadırlarına döndüler. Haberlerini öğrenmek için casuslar gönderdik." Cumartesi sabahı bir mektup daha geldi; casusların döndüğünü ve düşmanın Kudüs'e yürümek mi yoksa kendi ülkelerine dönmek mi konusunda ihtilafa düştüğünü bildiriyordu. Fransızlar Kudüs'e çıkmakta ısrar edip "Biz zaten buraya şunun için geldik..." diyorlardı.

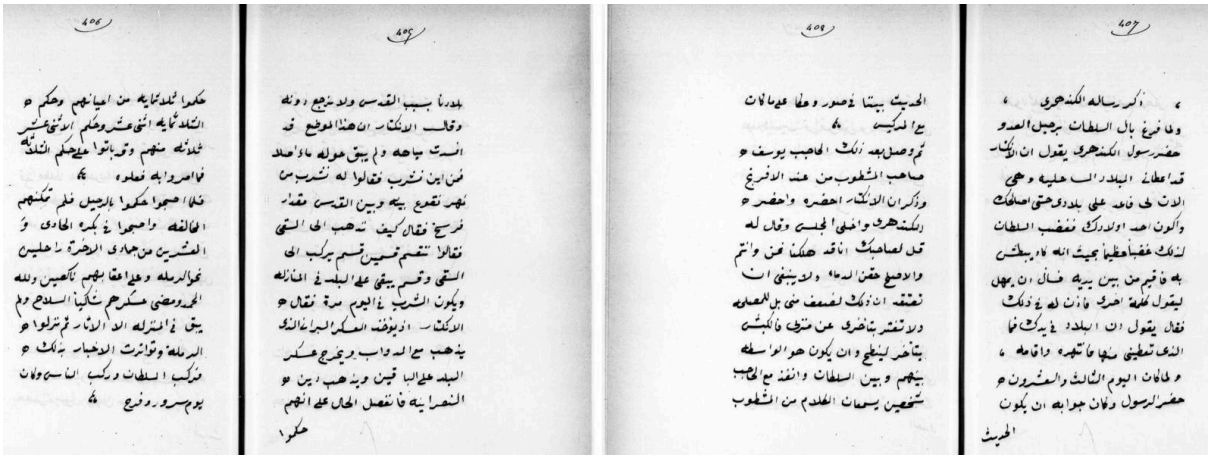

sayfa 405, 406, 407, 408

بلادنا بسبب القدس ولا نرجع دونه وقال الانكليز ان هذا الموضع قد فسدت مياهه ولم يبق حوله ماء أصلا فمن أين نشرب فقالوا له نشرب من نهر يقع بينه وبين القدس مقدار فرسخ فقال كيف نذهب الى السقي فقالوا ننقسم قسمين قسم يركب الى السقي وقسم يبقى على البلد في المنازلة ويكون الشرب في اليوم مرة فقال الانكليز اذ يؤخذ العسكر البراني الذي يذهب مع الدواب ويخرج عسكر البلد على الباقين ويذهب بين هو النصرانية فانفصل الحال على انهم حكموا
حكموا ثلاثماية من أعيانهم وحكم الثلاثماية اثني عشر وحكم الاثني عشر ثلاثة منهم وقفوا باتوا على حكم الثلاثة فأصبحوا وقد حكموا بالرحيل فلم يمكنهم المخالفة وأصبحوا في بكرة الحادي والعشرين من جمادى الآخرة راحلين نحو الرملة وعلى أعقابهم ناكصين ولله الحمد ومضى مكرهم شاكيا السلاح ولم يبق في المنزلة الا الآثار ثم نزلوا في الرملة وتواترت الأخبار بذلك فركب السلطان وركب الناس وكان يوم سرور وفرح.

أكبر رسالة الكندهري ولما فرغ بال السلطان برحيل العدو حضر رسول الكندهري يقول ان الانكليز قد أعطاني البلاد الساحلية وهي الان في يدي على بلادكم حتى أصالحك ويكون أحد أولادك عندي فغضب السلطان لذلك غضباً عظيماً بحيث انه كاد يبطش به فأقيم من بين يديه قال ان يمهل ليقول كلمة أخرى فأذن له في ذلك فقال يقول ان البلاد في يدك فما الذي تعطيني منها حتى أهبه واقامه ولما كان اليوم الثالث والعشرون حضر الرسول وكان جوابه ان يكون الحديث. الحديث بيننا في صور وعلى يد مالك مع الكنديس ثم وصل بعد ذلك الحاجب يوسف صاحب المشطوب من عند الافرنج وذكر ان الانكار احضره واحضر الكندهري وأخلى المجلس وقال له قل لصاحبك انا قد هلكنا نحن وانتم والاصح حقن الدماء وينبغي ان نعتقد ان ذلك لضعف مني بل للمصلحة ولا تنفذ بتأخري عن منزلي فالكبش يتأخر لينطح وان يكون هو الواسطة بينهم وبين السلطان وانفذ مع الحاجب شخصين يسميان الخادم من المشطوب.

Fransızlar, "Biz bu ülkelere Kudüs sebebiyle geldik ve onu almadan dönmeyiz" dediler. İngiliz (Kralı) ise, "Bu bölgenin suları bozuldu, çevrede hiç su kalmadı, nereden içeceğiz?" dedi. Ona, "Kudüs ile burası arasında bir fersah mesafede bulunan bir nehirden içeriz" dediler. Kral, "Oraya su içmeye nasıl gideriz?" diye sorunca, "İki kısma ayrılırız; bir kısmımız atlı olarak suya gider, diğer kısmımız ise şehir önünde kuşatmada kalır, günde bir kez su içilir" dediler. İngiliz Kralı, "O zaman hayvanlarla giden dışarıdaki asker yakalanır, şehirdeki askerler de geri kalanların üzerine çıkar ve Hristiyanlık elden gider" dedi. Sonunda bir hakem heyeti kurulmasına karar verdiler.

Aralarından seçtikleri üç yüz ileri gelen kişi, kendi içlerinden on iki kişiyi, o on iki kişi de üç kişiyi hakem tayin etti. Bu üç kişi geceyi kararlarını düşünerek geçirdiler ve sabah olduğunda geri çekilme kararı verdiler. Bu karara karşı çıkmaları mümkün değildi. 21 Cemaziyelahir sabahı erkenden geri dönerek Remle'ye doğru yola çıktılar. Allah'a hamdolsun ki tuzakları sanki hiç olmamış gibi boşa çıktı ve konakladıkları yerde izlerinden başka bir şey kalmadı. Remle'ye indiklerinde bu haberler peş peşe geldi; Sultan ve halk atlarına bindiler, o gün büyük bir sevinç ve bayram günüydü. Kandaharî'nin (Henry of Champagne) büyük elçisi geldi. Sultan, düşmanın gidişiyle rahata ermişken elçi gelip şöyle dedi: "İngiliz Kralı sahil şehirlerini bana verdi, barış yapana kadar buralar benim elimdedir; çocuklarından birinin yanımda kalmasını istiyor." Sultan buna öyle çok öfkelendi ki neredeyse elçiye saldıracaktı. Elçi huzurdan çıkarıldı; başka bir sözü olduğunu söyleyerek izin istedi. İzin verilince, "Kral diyor ki, bu topraklar zaten senin elinde, bana buralardan ne verirsin ki ben de ona (Henry'ye) bağışlayayım?" dedi. Ayın yirmi üçüncüsü olduğunda elçi tekrar geldi ve cevabı, görüşmelerin Sur'da, Kont (Condes) aracılığıyla yürütülmesi oldu. "Görüşmeler aramızda Sur'da olsun" dendi. Daha sonra el-Meştub'un adamı Hacib Yusuf, Frenklerin yanından geldi. İngiliz Kralı'nın kendisini ve Kandaharî'yi huzuruna çağırdığını, meclisi boşaltıp kendisine şöyle dediğini anlattı: "Arkadaşına (Sultan'a) söyle; hem biz hem siz helak olduk. En doğrusu kan dökülmesini önlemektir. Şunu bilmelisin ki bu karar benim zayıflığımdan değil, maslahat gereğidir. Benim geri çekilmem seni yanıltmasın; koçbaşı da daha şiddetli vurmak için geri çekilir. Sultan ile aramızda arabulucu sen olmalısın." Hacib ile birlikte el-Meştub'un adamlarından "Hizmetçi" lakaplı iki kişiyi de gönderdi.

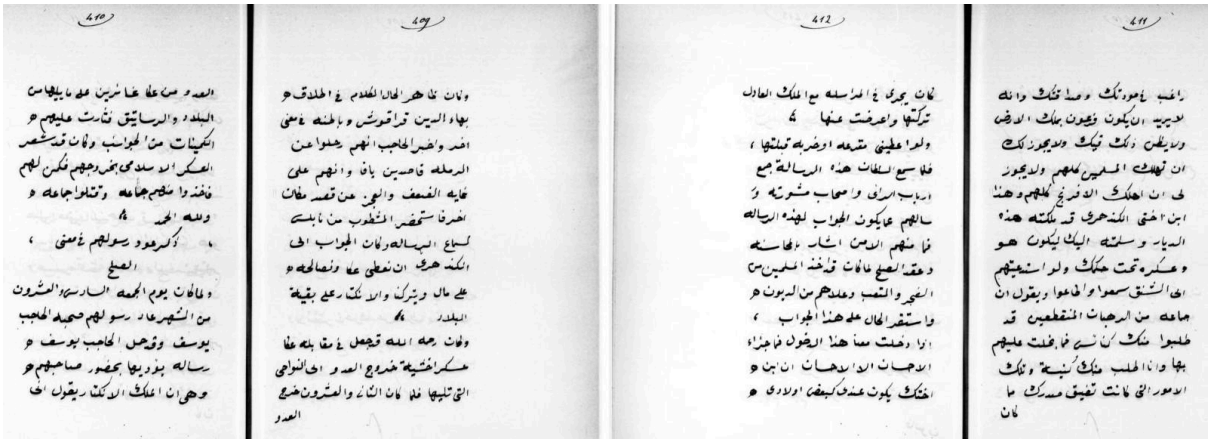

sayfa 409, 410, 411, 412

وكان ظاهر الحال للقادم في الخلايق هو بهاء الدين قراقوش وبالباطن في معنى آخر وأخبر الحاجب أنهم رحلوا عن الرملة قاصدين يافا وأنهم على غاية الضعف والعجز عن قصد مكان آخر فاستحضر المشطوب من نابلس لسماع الرسالة وكان الجواب إلى الكندهري أن نعطي عكا ونصالحهم على مال ويتركونا ولا نختار على بقية البلاد.

وكان رحمه الله قد جعل في مقابلة عكا عسكراً خشية خروج العدو إلى النواحي التي تليها فلما كان الثاني والعشرون ضيع العدو من كان عابراً على ما يليهم من البلاد والسابلة فثارت عليهم الكمينات من الجوانب وكان قد شعر العسكر الإسلامي بمواجهتهم فكمن لهم فأخذوا منهم جماعة وقتلوا جماعة ولله الحمد.

ذكر عود رسولهم في معنى الصلح ولما كان يوم الجمعة السادس والعشرون من الشهر عاد رسولهم ومعه الحاجب يوسف وفوض الحاجب يوسف في رسالة يؤديها بحضور صاحبهم وهو أن الملك الانكليزي يقول أنا راغب في مودتك ومصادقتك وأنه لا يريد أن يكون بينون ملك الأرض ولا يظن ذلك فيك ولا يجوز لك أن تهلك المسلمين كلهم ولا يجوز لي أن أهلك الافرنج كلهم وهذا ابن أختي الكندهري قد ملكته هذه الديار وسلمته إليك ليكون هو وعسكره تحت حكمك ولو استعنتهم إلى الشرق سمعوا وأطاعوا ويقول إن جماعة من الرهبان المنقطعين قد طلبوا منك كنائسهم فمننت عليهم بها وأنا أطلب منك كنيسة وتلك الأمور التي كانت تضيق صدرك ما كان.

كان يجري في المراسلة مع الملك العادل تركتها وأعرضت عنها ولو أعطيتني مقنعة أو ضربة قبلتها فلما سمع السلطان هذه الرسالة جمع أرباب الرأي وأصحاب مشورته وسألهم عما يكون الجواب لهذه الرسالة فنام منهم الدين أشار بالمجانسة وعقد الصلح لما نال الناس من السهر والتعب وعددهم من الديون واستقر الحال على هذا الجواب إذا دخلت معنا هذا الدخول فما أجزاء الإحسان إلا الإحسان إن ابنة أختك يكون عندي كبعض أولادي.

Bahçelere gelenler için durumun görünen yüzü Bahaeddin Karakuş idi; ancak iç yüzünde başka bir amaç vardı. Hacib (saray görevlisi), onların Remle'den ayrılarak Yafa'ya yöneldiklerini, son derece zayıf düştüklerini ve başka bir yere gidecek güçlerinin kalmadığını haber verdi. Bunun üzerine Melik, elçiyi dinlemek için Nablus'tan el-Hatub'u çağırtmıştır. El-Kind Heri'ye (Kral Richard'a) verilen cevap ise şuydu: Akka'yı bize vermeleri ve bir miktar mal (bedel) karşılığında barış yapılması, bizi kendi halimize bırakmaları; aksi takdirde ülkenin geri kalanı için savaşmaya devam edeceğimizdi. Allah'ın rahmeti üzerine olsun, düşmanın çevre bölgelere çıkmasını engellemek için Akka'nın karşısına ahşap bir savunma hattı kurdurmuştu. Ayın yirmi ikisi olduğunda düşman feryat etti.

Düşman, Akka'dan çevredeki beldelere ve kırsal bölgelere doğru gitmeye niyet ederek çıktı. Ancak her iki yandan baskın birlikleri üzerlerine hücum etti. Askerler karşı taraftan onların varlığını hissetmiş ve onlara pusu kurmuştu. Onlardan bir grubu esir aldılar, bir grubunu da öldürdüler, Allah'a hamdolsun. Barış görüşmeleri için elçilerinin geri dönüşü zikredilir: Ayın yirmi altıncı Cuma günü elçileri, Hacib Yusuf ile

birlikte geri döndü. Hacib Yusuf'a, efendilerinin huzurunda iletmesi için bir mesaj verildi; bu mesajda İngiltere Kralı şöyle diyordu:
"Senin sevgi ve dostluğuna rağbet ediyorum. Yeryüzü hükümdarlarının gözünde (kötü) görünmek istemediği gibi, senin hakkında da böyle bir şey düşünülmez. Ne senin tüm Müslümanları helak etmen ne de benim tüm Frenkleri (Haçlıları) helak etmem caizdir. İşte kız kardeşimin oğlu El-Kind Heri (Richard); bu diyarları ona mülk olarak verdim ve o ile askerlerinin senin hükmün altında olması için onu sana teslim ettim. Eğer onları Doğu'ya çağırsan işitir ve itaat ederler." Ayrıca diyor ki: "Dünyadan elini eteğini çekmiş bir grup rahip senden bir kilise istemişlerdi de sen onlara lütfedip vermiştin. Ben de senden bir kilise istiyorum; senin şanına yaraşacak olan o işler..."
"Melik el-Adil ile yapılan yazışmalarda geçenleri bıraktım ve onlardan yüz çevirdim. Bana bir başörtüsü veya bir darbe dahi versen kabulümdür." Sultan bu mesajı işitince, akıl sahiplerini ve danışmanlarını topladı; bu mesaja ne cevap verileceği konusunda onlara danıştı. Onlardan bir kısmı, Müslümanların uğradığı bıkkınlık, yorgunluk ve borçların çokluğu nedeniyle barış yapılmasını ve anlaşmaya varılmasını tercih etti. Durum şu cevap üzerinde karara bağlandı: "Eğer emniyet ve ittifakın sağlanması konusunda bizimle bu yola girersen, senin kız kardeşinin oğlu benim çocuklarımdan biri gibi olacaktır."

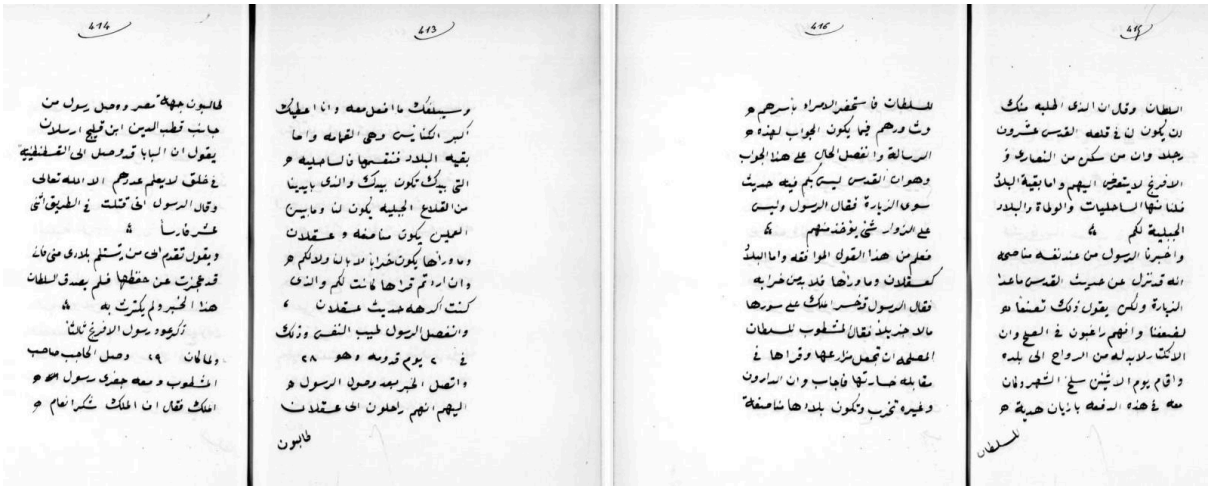

sayfa 413, 414, 415, 416

وسأبلغك ما أفعل معه وأنا أعطيك أكبر الكنايس وهى القمامة وأما بقية البلاد فنقسمها فالحليلة هى التى بيدك تكون بيدك والذى بأيدينا من القلاع الجبلية يكون لنا ومابين العينين يكون مناصفة وعقدت وماوراءها يكون خرابا لا لنا ولا لكم هو وإن أردتم قراها كانت لكم والذى كنت أكرهه حديث عسقلان وانفصل الرسول طيب النفس وذلك فى ٢٠ يوم قدومه وهو ٢٨ واتصل الخبر بعد وصول الرسول إليهم أنهم راحلون إلى عسقلان طالبون. طالبون جهة مصر ووصل رسول من جانب قطب الدين ابن قليج أرسلان يقول إن البابا قد وصل إلى القسطنطينية فى خلق لا يعلم عددهم إلا الله تعالى وحال الرسول أنى قتلت فى الطريق اثنى عشر فارساً ويقول تقدم إلى من يتسلم بلادى منى فإنى قد عجزت عن حفظها فلم يصدق السلطان هذا الخبر ولم يكترث به ذكر عود رسول الإفرنج ثالثاً ولما كان ٢٩ وصل الحاجب صاحب الخطوب ومعه جفرى رسول الملك يشكر إنعام. السلطان وقال إن الذى أطلبه منك أن يكون لى فى قلعة القدس عشرون رجلا وأن من سكن من النصارى والإفرنج لا يتقاضى إليهم وأما بقية البلاد فلانها الساحليات والوطاة والبلاد الجبلية لكم وأخبرنا الرسول من عنده أنه صاحبه أنه قد نزل عن حديث القدس ماعدا الزيارة ولكن يقول ذلك تعسفا و لضعفنا وأنهم راغبون فى الصلح وأن الانكلترا لابد له من الرواح إلى بلده وأقام يوم الاثنين سلخ الشهر وكان معه فى هذه الدفعة بازيان هدية للسلطان. للسلطان فاستحضر الأمراء بأسرهم وشاورهم فيما يكون الجواب لهذه الرسالة وانفصل الحال على هذا الجواب وهو أن القدس ليس لهم فيه حديث سوى الزيارة فقال الرسول وليس على الزوار شئ

يؤخذ منهم فصرف من هذا القول الموافقه وأما البلاد كعسقلان وما وراءها فلابد من خرابه فقال الرسول توضع ملكك على سورها مالا جزيل فقال المشطوب للسلطان المصلحه أن تجعل مزارعها وقراها فى مقابله خارتها فاجاب وأن الدارون وغيره تخرب وتكون بلادها مناصفة.

Onunla ne yapacağımı sana bildireceğim. Sana kiliselerin en büyüğü olan Kumame (Kutsal Kabir) Kilisesi'ni veriyorum. Ülkenin geri kalanına gelince, onu aramızda paylaştıracağız: Senin elinde olan sahil bölgesi yine senin elinde kalsın; bizim elimizde olan dağ kaleleri ise bize kalsın. İki pınar arasındaki bölge ise aramızda yarı yarıya paylaşılsın. Karara bağlanan şudur ki; onun ötesindeki yerler ne bize ne de size ait olacak şekilde harabe kalsın. Eğer köylerini isterseniz sizin olsun. Benim asıl hoşlanmadığım konu ise Aşkelon (Askalan) meselesidir. Elçi, gelişinin 20. gününde, yani ayın 28'inde gönlü hoş bir şekilde ayrıldı. Elçi onlara ulaştıktan sonra, onların Aşkelon'a doğru gitmek üzere yola çıktıkları haberi geldi. Mısır tarafını istiyorlar. Kılıçarslan'ın oğlu Kutbeddin tarafından bir elçi geldi ve dedi ki: "Papa, sayılarını ancak Allah Teâlâ'nın bildiği bir kalabalıkla İstanbul'a ulaştı." Elçi ayrıca, "Yolda on iki atlıyı öldürdüm," dedi ve ekledi: "Memleketimi benden teslim alacak birini gönderin, zira ben orayı korumaktan aciz kaldım." Sultan bu habere inanmadı ve pek önemsemedi. Frenk elçisinin üçüncü kez gelişi zikredilir: Ayın 29'u olduğunda, el-Hatub ile birlikte İngiltere Kralı'nın elçisi Jeffrey geldi. Dedi ki: "Kral, ihsanlarınız için teşekkür ediyor..." Sultan'a şunları söyledi: "Senden talebim, Kudüs Kalesi'nde benim yirmi adamımın bulunması ve orada yaşayan Hristiyan ile Frenklerden (vergi/hesap) sorulmamasıdır. Ülkenin geri kalanına gelince; sahil kesimleri ve ovalar bizim, dağlık bölgeler ise sizin olsun." Elçi, efendisinin (Kralın) ziyaret dışında Kudüs meselesinden vazgeçtiğini bildirdi; ancak bunu bizi zayıf gördüğü için zorlayarak söylüyordu. Oysa onlar barış yapmaya çok isteklilerdi ve İngiltere Kralı'nın mutlaka ülkesine dönmesi gerekiyordu. Ayın son günü olan Pazartesi gününü orada geçirdi. Bu gelişinde yanında Sultan'a hediye olarak bir doğan (av kuşu) getirmişti. Sultan için (getirilen hediye üzerine) Sultan tüm emirleri topladı ve bu mesaja ne cevap verileceği konusunda onlara danıştı. Durum şu cevap üzerinde karara bağlandı: "Kudüs'te ziyaret dışında hiçbir hakları yoktur." Elçi, "Ziyaretçilerden hiçbir şey (ücret) alınmasın," dedi ve bu görüş üzerinde uzlaşıldı. Beldelere, özellikle Aşkelon ve ötesine gelince; oranın mutlaka yıkılması (harap bırakılması) gerekiyordu. Elçi, "Kral oranın surları için çok büyük paralar harcadı," dedi. Bunun üzerine el-Meştub Sultan'a, oranın yıkılması yerine çiftlik ve köylerinin korunmasının daha maslahata uygun olduğunu söyledi. Sultan, Darum ve diğer yerlerin yıkılması ve arazilerinin yarı yarıya paylaşılması şartıyla kabul etti.

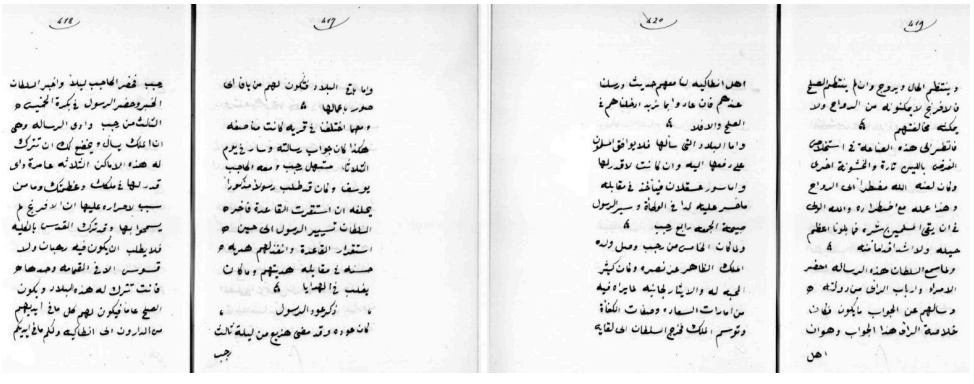

sayfa 417, 418, 419, 420

وأما بقية البلاد فتكون لهم من يافا إلى صور بأعمالها ومهما اختلفا فى قرية كانت مناصفة هكذا كان جواب رسالته وسار فى يوم الثلاثاء مستهل رجب ومعه الحاجب يوسف ولما كان قد طلب رسولاً مذكوراً يحلفه إن استقرت القاعدة فاخره السلطان تسيير الرسول إلى حين استقرار القاعدة وأنفذ لهم هدية حسنة فى مقابله هديتهم وما كان يقبل فى الهدايا ذكر عود الرسول ثانياً وهو قد مضى من رجب من ليلة نالت رجب.

حيث حضر الحاجب يلبد وأخبر السلطان الخبر وحضر الرسول فى بكرة الخميس الثالث من رجب وأدى الرسالة وهى أن الملك يابى ويمتنع لك أن تترك له هذه الأماكن الثلاثة عامرة وأى قدر لها فى ملكك وعظمتك وما من سبب لإصراره عليها أن الإفرنج لم يسمحوا بها وقد ترك القدس بالكلية فلا يطلب أن يكون فيه رهبان ولا قسوس إلا فى القمامة وحدها فإنت تترك له هذه البلاد ويكون الصلح عاما فيكون لهم كل ما فى أيديهم من الدارون إلى أنطاكية ولكم ما فى أيديهم. ويستظم الحال ويروج وإن لم ينتظم الصلح فالإفرنج لا يمكنونه من الرواح ولا يمكنه مخالفتهم فانظر إلى هذه الساعة فى استخلاص الفرصة باللين تارة والخشونة أخرى ولما كان لعنه الله مضطراً إلى الرواح وهذا عده مع مشطوباً رده والله الولى فى أن يقى المسلمين شره فبالله ما أعظم حيله ولو شاء الله ما صالحه ولما سمع السلطان هذه الرسالة أحضر الأمراء وأرباب الرأى من دولته وسألهم عن الجواب ما يكون فكان خلاصة الرأى هذا الجواب وهو أن أهل أنطاكية لا معهم حديث ورسلنا عندهم فإن عادوا بما نريد أضفناهم فى الصلح وإلا فلا وأما البلاد التى سألها فلابد يوافق المسلمون على دفعها إليه وإن كانت لا قدر لها وأما سور عسقلان فيؤخذ فى مقابلة ما صرف عليه كذا فى الوطاة وسير الرسول صبيحة الجمعة رابع رجب وفى كان الخامس من رجب وصل ولد الملك الظاهر غازى نصرة وكان كثيراً المحبة له والايثار لجانبه طاروا فيه من إمارات السعادة وصفات الكفاة وتوسم الملك فخرج السلطان إلى لقائه.

Ülkenin geri kalanı, Yafa'dan Sur'a kadar olan bölgeler ve buralara bağlı yerler onlara ait olacak; şayet bir köy üzerinde anlaşmazlık çıkarsa orası yarı yarıya paylaşılacaktır. Mesajının cevabı buydu. Recep ayının ilk günü olan Salı günü, yanındaki Hacib Yusuf ile birlikte yola çıktı. Temel esaslar kesinleşince yemin ettirmek üzere tanınmış bir elçi istemişti; ancak Sultan, bu esaslar tam yerleşene kadar elçi gönderilmesini erteledi. Onlara, kendi hediyelerine karşılık güzel bir hediye gönderdi, oysa normalde hediye kabul etmezdi. Elçinin ikinci kez geri dönüşü Recep ayının bir gecesi gerçekleşti.

Hacib Yelbed gelerek Sultan'a haberi bildirdi. Elçi ise Recep ayının üçüncü Perşembe sabahı gelerek mesajı sundu: Kral, senin bu üç yeri imar edilmiş (yıkılmamış) halde ona bırakmanı kabul etmiyor ve engelliyor. Senin mülkünde ve azametinde bu yerlerin ne önemi olabilir ki? Kralın bu konuda ısrar etmesinin sebebi, Frenklerin buna izin vermemesidir. O, Kudüs'ten tamamen vazgeçmiş olup; Kumame (Kutsal Kabir) dışında orada hiçbir rahip veya papazın bulunmasını da istememektedir. Sen bu yerleri ona bırakırsan barış genel olacak; Darum'dan Antakya'ya kadar ellerinde ne varsa onlara kalacak, sizin elinizdekiler de size kalacaktır.

Böylece durum düzelecek ve işler yoluna girecektir. Eğer barış sağlanmazsa, Frenkler onun gitmesine izin vermeyecekler ve o da onlara muhalefet edemeyecektir. Öyleyse şu anki fırsatı bir yumuşaklıkla, bir sertlikle değerlendirip durumu çözmeye bak. Allah (onu kahretsin) gitmek zorunda olduğu için bunu el-Meştub ile iletmişti. Müslümanları onun şerrinden koruyacak olan ancak Allah'tır; Allah adına, onun hileleri ne kadar da büyüktür! Eğer Allah dileseydi onunla asla sulh yapmazdı. Sultan bu mesajı işitince emirleri ve devletin akıl hocalarını toplayıp cevabın ne olması gerektiğini sordu. Görüşlerin özeti şu cevaptı:

Antakya halkı ile bir görüşme yoktur, elçilerimiz onların yanındadır. Eğer istediğimiz şartlarla dönerlerse onları barışa dahil ederiz, aksi takdirde hayır. İstediği beldelere

gelince; Müslümanlar buraların verilmesini -önemsiz görseler bile- kabul etmelidir. Aşkelon surları için ise, oraya harcanan masrafa karşılık ovalardan bir bedel alınacaktır. Elçi, Recep ayının dördüncü Cuma sabahı gönderildi. Ayın beşinde ise Melik el-Zahir Gazi'nin oğlu yardım amacıyla geldi. Sultan ona karşı büyük bir sevgi ve bağlılık besliyordu; gelişi büyük bir saadet ve liyakat nişanesi olarak görüldü, Sultan onu karşılamaya bizzat çıktı.

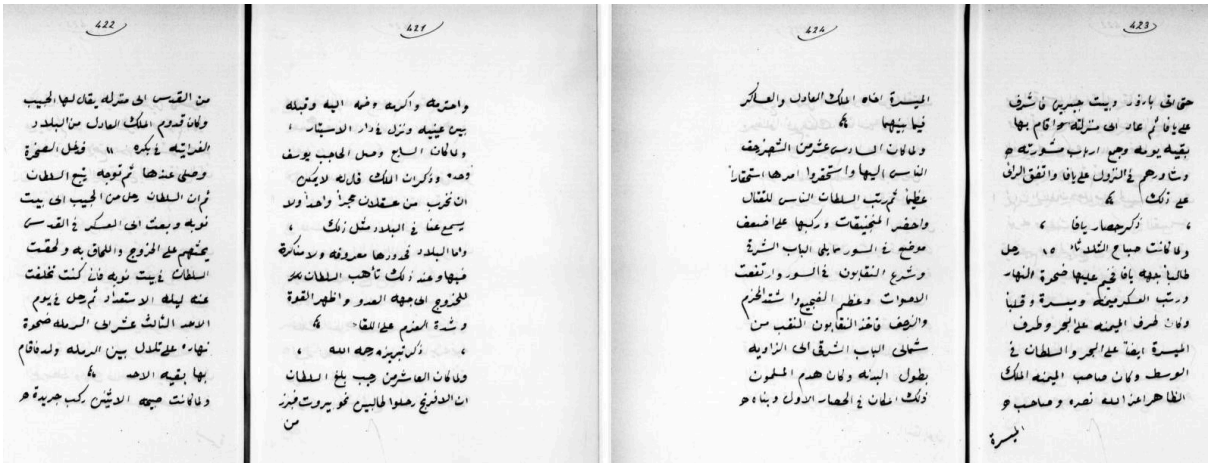

sayfa 421, 422, 423, 424

واحترمه واكرمه وضمه اليه وقبله بين عينيه ونزل في دار الاسبتار، ولما كان السابع وصل الحاجب يوسف وحده وذكر ان الملك قال له لا يمكن ان نخرب من عسقلان حجراً واحداً ولا يسمع عنا في البلاد مثل ذلك، واما البلاد فحدودها معروفة ولا منازعة فيها وعند ذلك تأهب السلطان للخروج الى جهة العدو واظهر القوة وشدة العزم على اللقاء، ذكر عبوره رحمه الله ولما كان العاشر من رجب بلغ السلطان ان الفرنج رحلوا طالبين نحو بيروت فبرز من القدس الى منزله يقال لها الجيب. وكان قدوم الملك العادل من البلاد الفراتية في بكرة ١١ فنزل الصخرة وصلى عندها ثم توجه يتبع السلطان فرأى السلطان رحل من الجيب الى بيت نوبة وبعث الى العسكر في القدس يحثهم على الخروج واللحاق به ولحقت السلطان في بيت نوبة فاني كنت تخلف عنه ليلة الاستعداد ثم رحل في يوم الاحد الثالث عشر الى الرملة ضحوة نهاراً فنزل بين الرملة ولد فاقام بها بقية الاحد ولما كانت صبيحة الاثنين ركب جريدة حتى اتى يازور وبيت جبرين فاشرف على يافا ثم عاد الى منزله واقام بها بقية يومه وجمع ارباب مشورته وشاورهم في النزول على يافا واتفق الرأي على ذلك. ذكر حصار يافا ولما كانت صباح الثلاثاء ١٥ رحل طالباً جهة يافا فخيم عليها ضحوة النهار ورتب العسكر يمنة ويسرة وقلباً وكان طرف اليمين على البحر وطرف الميسرة ايضاً على البحر والسلطان في الوسط وكان صاحب اليمين الملك الظاهر اعز الله نصره وصاحب الميسرة اخاه الملك العادل والعساكر فيما بينهما ولما كان السادس عشر من الشهر خف الناس اليها واستقروا امرها استقراراً عظيماً ثم رتب السلطان الناس للقتال واحضر المنجنيقات وركبها على اضعف موضع في السور مما يلي الباب الشرقي وشرع النقابون في السور وارتفعت الاصوات وعظم الضجيج واشتد الحزم والزحف. فاخذ النقابون النقب من شمالي الباب الشرقي الى الزاوية بطول البدنة وكان هدم الحصون ذلك المكان في الحصار الاول وبناؤه هو.

Onu saygıyla karşıladı, ikramda bulundu, yanına alıp alnından öptü ve Hastaneciler (İspitaller) evine yerleştirdi. Ayın yedisi olduğunda Hacib Yusuf tek başına geldi ve Kral'ın şöyle dediğini nakletti: "Aşkelon'un tek bir taşını bile yıkmamız mümkün değildir, memlekette hakkımızda böyle bir şey duyulmasın." Ülkeye gelince, sınırları bellidir ve bu konuda bir çekişme yoktur. Bunun üzerine Sultan, düşmana doğru çıkmak için hazırlandı, gücünü ve savaş azmini ortaya koydu. Rahmetli Sultan'ın seferi: Recep ayının onunda Sultan'a, Frenklerin Beyrut'a doğru yola çıktıkları haberi ulaştı. Bunun üzerine Kudüs'ten çıkarak "el-Cib" denilen konak yerine geldi.

Melik el-Adil, Fırat bölgesinden 11. günü sabahı geldi, Sahra'ya inip orada namaz kıldıktan sonra Sultan'ı takibe koyuldu. Sultan'ın el-Cib'den Beyt Nuba'ya geçtiğini gördü. Kudüs'teki askerlere de yola çıkıp kendisine yetişmeleri için haber gönderdi. Hazırlık gecesi geride kaldığım için Sultan'a Beyt Nuba'da yetiştim. Ardından Pazar günü, ayın on üçünde, gündüz vakti Remle'ye doğru hareket etti ve Remle ile Lud arasına yerleşti; Pazar'ın geri kalanını orada geçirdi. Pazartesi sabahı hafif birliklerle at sürerek Yazur ve Beyt Cibrin'e geldi, Yafa'yı tepeden gözledi. Sonra karargahına döndü ve günün kalanını orada geçirdi. Danışmanlarını toplayıp Yafa üzerine yürüme konusunda onlarla istişare etti ve bu konuda fikir birliğine varıldı.
Yafa kuşatması: 15 Salı sabahı Yafa tarafına hareket etti ve kuşluk vakti oraya ulaştı. Orduyu sağ, sol ve merkez olarak tertip etti. Sağ kanadın ucu denize, sol kanadın ucu da yine denize dayanıyordu; Sultan ise merkezdeydi. Sağ kanat komutanı Allah yardımını esirgemesin Melik el-Zahir, sol kanat komutanı kardeşi Melik el-Adil idi ve askerler aralarındaydı. Ayın on altıncısı olduğunda insanlar (askerler) şehre yöneldi ve durum iyice pekişti. Sultan orduyu savaş düzenine soktu, mancınıkları getirtip Doğu kapısının yanındaki surun en zayıf noktasına kurdurdu. Lağımcılar surda tünel kazmaya başladı, sesler yükseldi, gürültü arttı ve kuşatma ile hücum şiddetlendi. Lağımcılar, Doğu kapısının kuzeyinden köşeye kadar olan duvar boyunca tünel açtılar; burası ilk kuşatmada kalelerin yıkıldığı ve sonra inşa edilen yerdi.

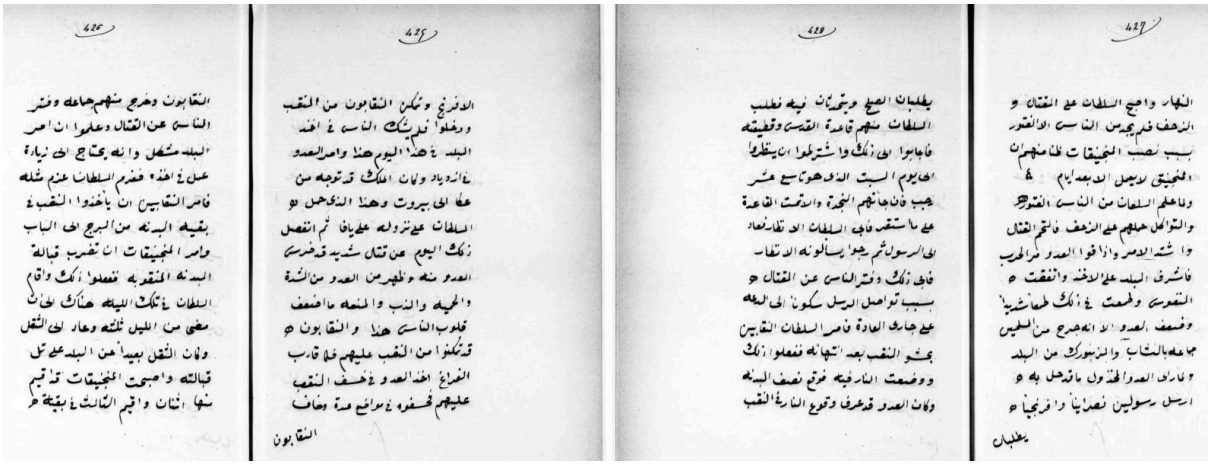

sayfa 425, 426, 427, 428

الافرنج وتمكن النقابون من النقب ودخلوا فلم يشك الناس في اخذ البلد في هذا اليوم هذا وامر العدو في ازدياد وكان الملك قد توجه من عكا الى بيروت وهذا الذي حصل هو السلطان عن نزوله على يافا ثم انفصل ذلك اليوم عن قتال شديد قد خذل العدو منه وظهر من العدو من الشدة والحمية والذب والمنعة ما اضعف قلوب الناس هذا والنقابون قد تمكنوا من النقب حتى قارب الفراغ اخذ العدو في خوف النقب عليهم فحفوه في مواضع عدة وخاف النقابون.

النقابون وخرج منهم جماعة وفتر الناس عن القتال وعلموا ان اخذ البلد مشكل وانه يحتاج الى زيادة عمل في اخذه فقدم السلطان عزم مثله فامر النقابين ان ياخذوا النقب في بقية البدنة من البرج الى الباب وامر المنجنيقات ان تضرب قبالة البدنة المنقوبة ففعلوا ذلك واقام السلطان في تلك الليلة هناك حتى مضى من الليل ثلثه وعاد الى الثقل وكان الثقل بعيداً عن البلد على تل قبالته واصبحت المنجنيقات قد تم منها اثنان واقيم الثالث في بقية هذا.

النهار واجمع السلطان على القتال والزحف فلم يجد من الناس الا الفتور بسبب نصب المنجنيقات ظناً منهم ان المنجنيق لا يعمل الا بعد ايام ولما علم السلطان من الناس الفتور والتواكل حملهم على الزحف فالتحم القتال واشتد الامر واذاقوا العدو مر الحرب فاشرف البلد على الاخذ وانفقت النفوس وطمعت في ذلك طمعاً شديداً وضعف العدو الا انه خرج من الحصن جماعة بالنشاب والزنبورك من البلد وفارقوا السور ولما حصل به ارسل رسولين تدينا وافرنجيا يطلبان.

يطلبان الصلح ويتحدثان فيه فطلب السلطان منهم قاعدة القدس وحقيقته فاجابوا الى ذلك واشترطوا ان ينظروا الى يوم السبت الذي هو تاسع عشر رجب فان جاءتهم النجدة والاستقام القاعدة على ما استقر فابى السلطان الا تقار فعاد الى الرسول ثم رجوا يسالونه الانتقاص فابى ذلك وفتر الناس عن القتال بسبب تواصل الرسل سكوناً الى الدولة على جاري العادة فامر السلطان النقابين بحشو النقب بعد تهيئته ففعلوا ذلك ووضعت النار فيه فوقع نصف البدنة وكان العدو قد عرف وقوع النار في النقب.

Frenkler ve lağımcılar tünele hakim olup içeri girdiler, halk o gün şehrin alınacağından şüphe etmedi. Düşmanın gücü artıyordu; Kral, Akka'dan Beyrut'a yönelmişti. Bu durum, Sultan'ın Yafa'ya inmesiyle sonuçlandı; o gün düşmanın şiddetli direnişiyle karşılaşan çetin bir çatışma yaşandı. Düşmanın gösterdiği azim, hamiyet ve savunma gücü insanların kalbine korku saldı. Bu sırada lağımcılar tünelde iyice ilerleyip sona yaklaştılar; düşman ise tünelin kendi üzerlerine çökmesinden korkup birkaç noktayı kazdı, lağımcılar da korkuya kapıldı. Lağımcılardan bir grup çıktı, insanlar çatışmadan soğudu ve şehri almanın zor olduğunu, daha fazla çalışma gerektiğini anladılar. Sultan kararlılığını göstererek lağımcılara tünelin geri kalanını, kuleden kapıya kadar kazmalarını emretti. Mancınıkların da kazılan duvarın karşısına kurulup ateşlenmesini emretti, öyle yaptılar. Sultan o gece, gecenin üçte biri geçene kadar orada bekledi, sonra karargahına döndü. Karargah, şehrin uzağında bir tepedeydi. Ertesi sabah mancınıklardan ikisi tamamlanmış, üçüncüsü de günün geri kalanında kurulmuştu. Sultan çatışma ve saldırı için toplandı ancak mancınıkların kurulumu nedeniyle insanlarda bir gevşeviklik gördü; zira insanlar mancınıkların günlerce çalışmayacağını sanıyordu. Sultan bu durumu görünce onları saldırıya teşvik etti, çatışma kızıştı ve durum ciddileşti. Düşmana savaşın acı yüzünü gösterdiler, şehir neredeyse alınmak üzereydi, herkes buna çok inanmıştı. Düşman zayıflamıştı ama kaleden bir grup okçu ve zembereklerle çıkıp surları terk ettiler. Durum netleşince iki elçi (biri yerli biri Frenk) gönderip barış talep ettiler.

Barış isterken görüşüyorlardı, Sultan onlardan Kudüs'ün durumu ve hakikatini talep etti. Buna razı oldular ancak 19 Recep olan Cumartesi gününü beklemek şartını koştular; zira o gün yardım gelirse veya işler yoluna girerse anlaşma geçerli olacaktı. Sultan bunu reddetti ve elçi geri döndü, sonra tekrar gelip mühlet istediler ama Sultan yine reddetti. Elçilerin gidip gelmesi ve bir sükunetin oluşması nedeniyle insanlar çatışmadan soğudu. Bunun üzerine Sultan lağımcılara tüneli hazırlayıp doldurmalarını emretti, onlar da öyle yaptılar. Ateş verildiğinde duvarın yarısı çöktü, düşman ise tünelin ateşe verildiğini anlamıştı.

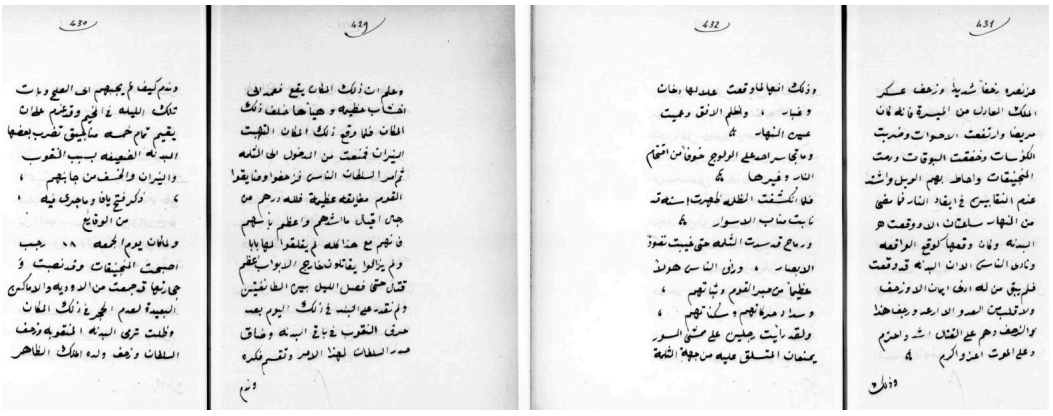

sayfa 429, 430, 431, 432

وعلم أن ذلك الحطب يقع فعمل له أخشاب عظيمة وهيأها خلف ذلك الحائط فلما وقع ذلك الحائط التهبت النيران فمنعت من الدخول إلى القلعة ثم أمر السلطان الناس فزحفوا وضايقوا القوم مضايقة عظيمة فلله درهم من جيل أبطال ما أشجعهم وأعظم بأسهم فإنه مع هذا كله لم يغلقوا لها بابا ولم يزالوا يقاتلون خارج الأبواب أعظم قتال حتى فصل الليل بين الطائفتين ولم نقدر على البلد في ذلك اليوم بعد حرق النقوب في باقي البدنة وضاق صدر السلطان لهذا الأمر وتفسم فكره وندم. وندم كيف لم يجبهم إلى الصلح وبات تلك الليلة في المخيم وقد عزم على أن يقيم تمام خمسة منجنيقات تضرب بعضها البدنة الضعيفة بسبب النقوب والنيران والخسف من جانبهم وذكر فتح يافا وما جرى فيه من الوقائع ولما كان يوم الجمعة ١٨ رجب أصبحت المنجنيقات وقد نصبت وحجارتها قد جمعت من الأودية والأماكن البعيدة لعدم الحجارة في ذلك المكان وظلت ترمي البدنة المنقوبة وزحف السلطان وزحف ولده الملك الظاهر. عن نصره زحفاً شديداً وزحف عسكر الملك العادل من الميسرة فإنه كان مريضاً وارتفعت الأصوات وضربت الكوسات وخفقت البوقات ورمت المنجنيقات وأحاط بهم الويل واشتد عنهم النقابون في إيقاد النار فما مضى من النهار ساعتان إلا ووقعت البدنة وكان وقعها كوقع الواقعة ونادى الناس إن البدنة قد وقعت فلم يبق من له أدنى إيمان إلا وزحف ولما قلب من العدو إذ أرعد ورجف هذا هو الزحف وهم على القتال أشد وأحزم وعلى الموت أعز وأكرم. وذلك أنها لما وقعت عدلها دخان وغبار وأظلم الأفق وعميت عين النهار وما تجاسر أحد على الولوج خوفاً من اقتحام النار وغيرها فلما انكشفت الظلمة ظهرت السنة قد نابت مناب السوار ورماح قد سدت الثلمة حتى غيبت نفوذ الأبصار ورأى الناس هولاً عظيماً من صبر القوم وثباتهم وسداد حركاتهم وسكناتهم ولقد رأيت رجلين على متن السور يمنعان المتسلق عليه من جهة الثلمة.

Sultan, tünelin ateşe verildiği yerdeki odunların yanacağını anladı ve o duvarın arkasına büyük kalaslar hazırlatıp yerleştirdi. Duvar çöktüğünde o kalaslar alev alarak kaleye girişi engelledi. Bunun üzerine Sultan insanlara hücum emri verdi; halk düşmanı müthiş bir kuşatma altına aldı. Allah onlara rahmet etsin, ne cesur ve ne büyük azim sahibi bir nesildiler! Zira tüm bunlara rağmen (düşman) kapıları kapatmadı ve her iki taraf gece araya girene kadar kapıların dışında muazzam bir savaş verdiler. Duvarın geri kalanındaki tünellerin yakılmasından sonra o gün şehri ele geçiremedik. Sultan'ın bu durumdan dolayı göğsü daraldı, zihni bulandı ve pişman oldu.

Barış tekliflerini kabul etmediği için pişmanlık duydu ve o geceyi karargâhta geçirdi. Tüneller, ateş ve kendi taraflarındaki çöküntü nedeniyle zayıflayan duvarı dövmek üzere tam beş mancınık kurmaya karar verdi. Yafa'nın fethi ve orada yaşanan olaylar zikredilir: 18 Recep Cuma günü sabahı mancınıklar kurulmuş, taşları ise o bölgede taş bulunmadığı için vadilerden ve uzak yerlerden toplanmıştı. Mancınıklar tünel açılmış duvarı dövmeye devam etti; Sultan ve oğlu Melik el-Zâhir hücuma geçti. Yardım amacıyla şiddetli bir hücum başlattılar; sol kanattan, hasta olmasına rağmen Melik el-Âdil'in askeri de hücuma kalktı. Sesler yükseldi, kösler vuruldu, borazanlar çalındı ve mancınıklar atış yaptı. Düşmanı felaket kuşattı; lağımcılar tünelleri ateşe verme konusunda daha da şiddetlendiler. Günün üzerinden daha iki saat geçmemişti ki duvar çöktü; çöküşü sanki kıyamet kopmuş gibiydi. İnsanlar "Duvar çöktü!" diye bağırdı. Zerre imanı olan herkes hücuma geçti. Düşmanın kalbi ise titredi ve sarsıldı; işte gerçek hücum buydu. Onlar savaşta daha kararlı, ölüm karşısında ise daha izzetli ve onurluydular.

Duvar çöktüğünde etrafı duman ve toz kapladı, ufuk karardı ve günün gözü kör oldu (her yer karardı). Ateşin içine dalma korkusu ve diğer sebeplerle kimse içeri girmeye cesaret edemedi. Karanlık dağıldığında, surların yerini alevlerin aldığını ve mızrakların açılan gedikleri görüşü kapatacak kadar doldurduğunu gördüler. İnsanlar o kavmin (düşmanın) sabrından, sebatından, hareket ve duruşlarındaki nizamdan

dolayı büyük bir dehşete kapıldılar. Surların üzerinde, gedik tarafına tırmananları engelleyen iki adam gördüm.

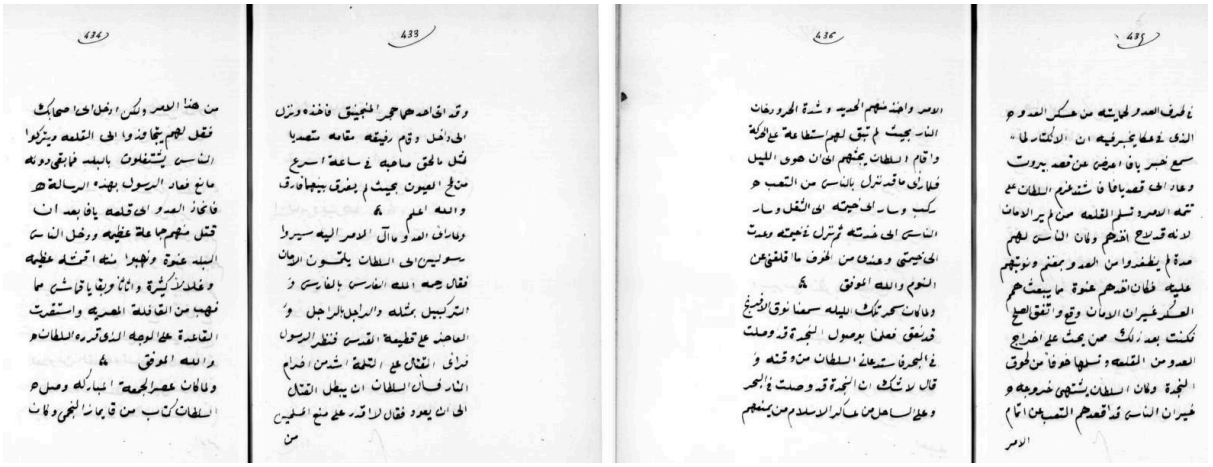

sayfa 433, 434, 435, 436

وقد أتى أحدهما حجر المنجنيق فأخذه وترك إلى داخل وقام رفيقه مقامه متصديا لمثل ما لحق صاحبه في ساعة أسرع من لمح العيون بحيث لم يفرق بينهما فارق والله أعلم ولما رأى العدو ما آل الامر إليه سيروا رسولين إلى السلطان يلتمسون الامان فقال رحمه الله الفارس بالفارس والتركيب بمثله والراجل بالراجل والواحد عن طليعة القدس فنظر الرسول القتال على الثلمة أشد من ضرام النار فقال للسلطان ان يبطل القتال الى ان يعود فقال لا أقدر على منع المسلمين من هذا الامر ولكن اخل الى اصحابك فقل لهم يتجاوزوا الى القلعة ويتركوا الناس يشتغلون بالبلد فما بقى دونه مانع فعاد الرسول بهذه الرسالة فأخذ العدو الى قلعة يافا بعد ان قتل منهم جماعة عظيمة ودخل الناس البلد عنوة ونهبوا منه أقمشة عظيمة وعددًا كثيرة واثاثًا وبقايا قماش مما نهب من القافلة المصرية واستقرت القاعدة على الوجه الذي قدره السلطان والله الموفق ولما كان عصر الجمعة المباركة ووصل السلطان كتب من قايمار العجمي وكان في طرف العدو ولحمايته من عسكر العدو الذي في عكا يخبر فيه ان الانكلتير لما سمع بخبر يافا أعرض عن قصد بيروت وعاد الى قصد يافا فاشتغل عزم السلطان على تتمة الامر وتسلم القلعة من لم ير الامان لانه قد لاح أخذهم وكان الناس لهم مدة لم ينفذوا من العدو وبغنم ونوبتهم عليه فظن اخذهم عنوة ما يبيت لهم العسكر غير ان الامان وقع واتفق الصلح فكنت بعد ذلك ممن بحث على اخراج العدو من القلعة وتسلمها خوفا من لحوق النجدة وكان السلطان يشتهي خروجه وطيران الناس قد اقعدهم التعب من اتمام الامر واخذ منهم الحديد وشدة الجرو رفات النار بحيث لم تبق لهم استطاعة على الحركة وأقام السلطان يحثهم الى ان هوى الليل فلما رأى ما قد نزل بالناس من التعب ركب وسار الى خيمته ثم نزل في خيمته وعدت الى خيمتي وعندي من الخوف ما قلقني عن النوم والله الموفق ولما كان سحر تلك الليلة سمعنا فوق الاصطبل فزعنا فعلمنا بوصول النجدة قد وصلت في البحر فاستدعاني السلطان من وقته وقال لا شك ان النجدة قد وصلت في البحر وعلى الساحل من عساكر الاسلام من يمنعهم.

Onlardan birine mancınık taşı isabet etti; onu alıp içeriye çektiler. Arkadaşı, göz açıp kapayıncaya kadar geçen, aralarında hiçbir fark kalmayacak kadar kısa bir sürede, yoldaşının başına gelenle yüzleşmek üzere onun yerine geçti. En iyisini Allah bilir. Düşman işin vardığı noktayı görünce, eman dilemek üzere Sultan'a iki elçi gönderdiler. Sultan (Allah ona rahmet etsin) şöyle dedi: "Süvariye karşılık süvari, terki yerine benzeri, piyadeye karşılık piyade ve Kudüs öncüsü yerine bir kişi." Elçi bakıp gedik üzerindeki savaşın ateşin alevinden daha şiddetli olduğunu görünce, Sultan'a dönene kadar savaşı durdurmasını rica etti. Sultan ise, "Müslümanları bu işten alıkoymaya gücüm yetmez ama sen arkadaşlarının yanına dön ve onlara kaleye çekilmelerini söyle. Halkı şehirle baş başa bıraksınlar, zira artık arada bir engel kalmadı" dedi. Elçi bu mesajla geri döndü; aralarından büyük bir topluluk öldürüldükten sonra düşman Yafa Kalesi'ne çekildi. Halk şehre zorla girdi ve oradan

büyük miktarda kumaş, çok sayıda mühimmat, eşya ve Mısır kervanından yağmalanan malların kalıntılarını yağmaladı. Düzen, Sultan'ın takdir ettiği şekilde sağlandı; başarıya ulaştıran Allah'tır. Mübarek Cuma günü ikindi vakti olup Sultan ulaştığında, Kaymar el-Acemî'den bir mektup geldi. Kendisi düşman tarafında, onu Akka'daki düşman askerinden korumak üzere bulunuyordu. Mektupta, İngiltere Kralı'nın Yafa haberini alınca Beyrut'a gitmekten vazgeçip tekrar Yafa'ya yöneldiğini haber veriyordu. Sultan'ın azmi, işi tamamlamak ve henüz eman dilememiş olanlardan kaleyi teslim almak üzerine yoğunlaştı; zira ele geçirilmeleri an meselesiydi. Halk uzun süredir düşmandan bir ganimet elde edememişti; bu yüzden ordunun kaleyi zorla almasının daha iyi olacağını düşündüler. Ancak eman verildi ve barış üzerinde anlaşıldı. Ben de o sırada, yardım gelmesi korkusuyla düşmanın kaleden çıkarılması ve kalenin teslim alınması için uğraşanlardan biriydim. Sultan da onların çıkmasını arzuluyordu, zira halkın bitkinliği işin tamamlanmasını engellemişti. Onlardan silahları alınmış, yaraların şiddeti ve ateşin etkisi nedeniyle hareket edecek halleri kalmamıştı. Sultan, gece karanlığı çökene kadar onları teşvik etmeye devam etti. İnsanların üzerindeki yorgunluğu görünce atına binip çadırına doğru yola çıktı. O çadırına geçti, ben de kendi çadırıma döndüm; içimde uykumu kaçıran bir korku vardı, başarıya ulaştıran Allah'tır. O gecenin seher vaktinde ahırın üzerinden gelen bir telaş duyduk ve yardımın deniz yoluyla ulaştığını anladık. Sultan beni hemen yanına çağırdı ve şöyle dedi: "Şüphe yok ki yardım deniz yoluyla ulaştı; ancak sahilde onları engelleyecek İslam askerleri vardır."

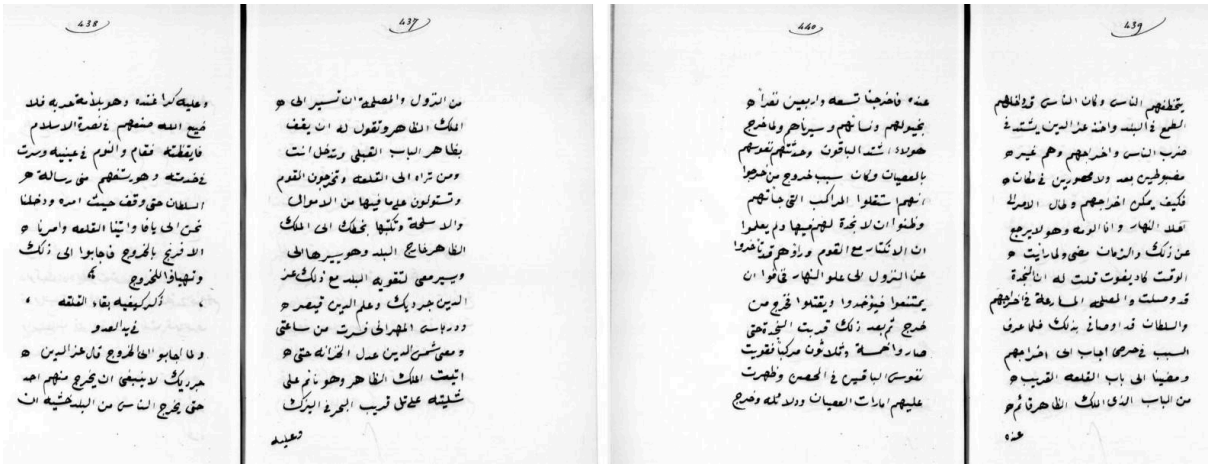

sayfa 437, 438, 439, 440

من النزول والمصلحة ان تسير إلى الملك الظاهر وتقول له ان يقف بظاهر الباب القبلي وتدخل انت ومن تراه الى القلعة وتخرجون القوم وتستولون على ما فيها من الاموال والاسلحة وتكتبها بخطك الى الملك الظاهر فيأج البلد وهو يسيرها إلى ويسير معي لتقوية البلد مع ذلك عز الدين جرديك وعلم الدين قيصر وورباسم المهراني فسرت من ساعتي ومعي شمس الدين عدل الخزانة حتى اتيت الملك الظاهر وهو نائم على شيشته على تل قريب البحر في البرك وعليه كزاغند وهو بلباسه حديّة قد ضيع الله صنعهم في نصرة الاسلام فايقظته فقام والنوم في عينيه وسرت في خدمته وهو يستفهم من رسالة السلطان حتى وقف حيث امره ودخلنا نحن الى يافا وأتينا القلعة وأمرنا الفرنج بالخروج فاجابوا الى ذلك وتهيأوا للخروج ذكر كيفية بقاء القلعة في يد العدو ولما اجابوا الى الخروج قال عز الدين جرديك لا ينبغي ان يخرج منهم احد حتى يخرج الناس من البلد خشية ان يتخطفهم الناس وكان الناس قد اذهلهم الطمع في البلد واخذ عز الدين يشتد في ضرب الناس واخراجهم وهم غير مضبوطين بعد ولا محصورين في مكان فكيف يمكن اخراجهم وطال الامر في ذلك النهار وانا الومه وهو لا يرجع عن ذلك والزمان مضى ولما رأيت الوقت كاد يفوت قلت له ان النجدة قد وصلت والمصلحة المبادرة فاخرجهم والسلطان قد اوصاني بذلك فلما مرى السبب في خروجهم اجاب الى اخراجهم ومضيا الى باب القلعة القريب من الباب الذي الملك الظاهر ثم

المسارعة في اخراجهم والسلطان قد اوصاني بذلك فلما عرف السبب في حرصي اجاب الى اخراجهم ومضينا الى باب القلعة القريب من الباب الذي للملك الظاهر قائم عنده فأخرجنا تسعة واربعين نفرا بخيولهم ونسائهم وسيرناهم ولما خرج هؤلاء اشتد الباقون وحدثتهم نفوسهم بالعصيان وكان سبب خروج من خرج منهم انهم استقبلوا المراكب التي جاءتهم وظنوا ان لا نجدة لهم فيها ولم يعلموا ان الانكلتار مع القوم ورأوهم قد تأخروا عن النزول إلى علو النهار فخافوا ان يمتنعوا فيؤخذوا ويقتلوا فخرج من خرج ثم بعد ذلك قربت النجدة حتى صاروا خمسة وثلاثين مركبا فقويت نفوس الباقين في الحصن وظهرت عليهم امارات العصيان وولوا منه وخرج

Şehre inmek ve (orada) düzeni sağlamak için en uygunu senin Melik el-Zâhir'e gitmen ve ona güney kapısının dışında beklemesini söylemendir. Sen ve uygun gördüğün kişiler kaleye girip oradakileri dışarı çıkarmalı, içindeki mallara ve silahlara el koymalısınız. Bunları kendi el yazınla Melik el-Zâhir'e yazmalısın; o şehri teslim alır ve orayı düzene sokup benimle birlikte şehri tahkim etmek üzere ilerler. Bu görevde ayrıca İzzeddin Cerdik, Alemüddin Kayser ve Verbasm el-Mihrânî de bulunacaktır. Ben yanımda hazine adili Şemseddin olduğu halde hemen yola çıktım; Melik el-Zâhir'in yanına vardığımda denize yakın bir tepedeki çadırında, üzerinde zırhı (kezeğend) ve savaş kıyafetleriyle uyuyordu. Allah, İslam'ın zaferi için onların emeklerini zayi etmesin. Onu uyandırdım, gözlerinde uyku olduğu halde kalktı. Sultan'ın mesajını anlamaya çalışarak benimle birlikte yürüdü ve emredilen yerde durdu. Biz Yafa'ya girdik, kaleye vardık ve Frenklere çıkmalarını emrettik. Onlar da bunu kabul edip çıkmak için hazırlanmaya başladılar. Kalenin düşman elinde kalışının zikri: Onlar çıkmayı kabul edince İzzeddin Cerdik, "Halk onları yağmalamasın diye şehirdeki insanlar tamamen dışarı çıkmadan kaledekilerden kimse çıkmamalı" dedi. Zira halkı şehirdeki ganimet hırsı bürümüştü. İzzeddin insanları (şehirden dışarı) çıkarmak için sert davranmaya başladı; ancak insanlar henüz kontrol altına alınmamış ve tek bir yerde toplanmamışlardı. Bu durumda onları dışarı çıkarmak nasıl mümkün olabilirdi? Bu iş bütün gün uzadı; ben onu ayıplıyorsam da o geri adım atmıyordu. Vakit geçiyordu; zamanın tükenmek üzere olduğunu görünce ona, yardımın (düşman donanmasının) ulaştığını, en doğrusunun onları çıkarmada acele etmek olduğunu ve Sultan'ın bana bunu tembihlediğini söyledim. Israrımın sebebini anlayınca onları çıkarmayı kabul etti. Melik el-Zâhir'in önünde durduğu kapıya yakın olan kale kapısına gittik; atları ve kadınlarıyla birlikte kırk dokuz kişiyi dışarı çıkarıp gönderdik. Bunlar çıktıktan sonra geride kalanlar direnmeye başladılar ve içlerinde isyan fikri doğdu. Çıkanların çıkış sebebi, gelen gemileri karşılarında görüp onlarda kendilerine bir yardım olmadığını sanmalarıydı. İngiltere Kralı'nın (Richard) o gemilerle geldiğini ve gemilerin günün ilerleyen saatlerine kadar karaya yanaşmadığını bilmiyorlardı; bu yüzden direnirlerse yakalanıp öldürülmekten korkmuşlardı. Ancak daha sonra yardım gemileri iyice yaklaştı ve sayıları otuz beşe ulaştı. Bunun üzerine kalede kalanların cesareti arttı, isyan belirtileri gösterdiler ve geri dönüp çıktılar.

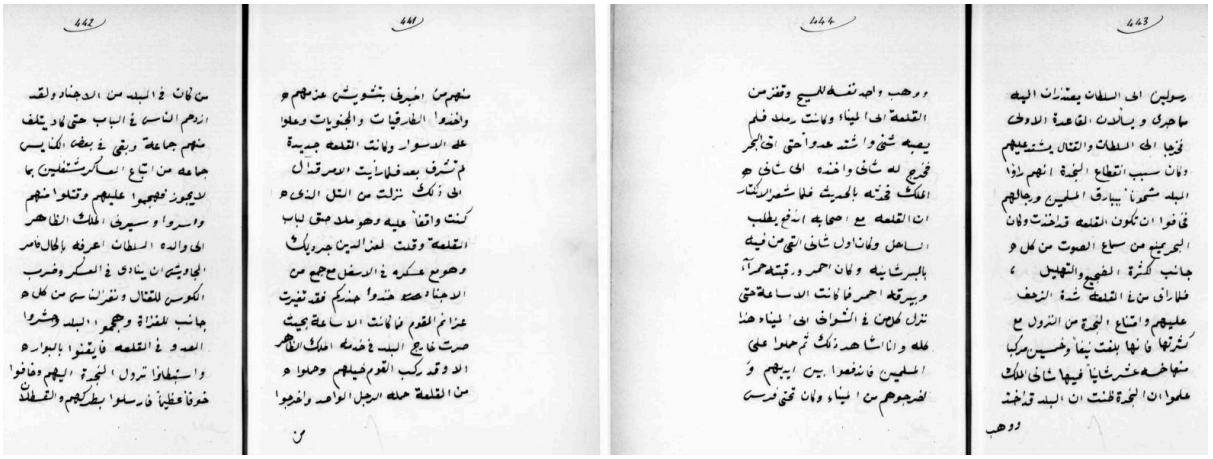

sayfa 441, 442, 443, 444

منهم من اخبرني بتشويش عزمهم واخذوا الطارفيات والجنويات وعلوا على الاسوار وكانت القلعة جديدة لم تشرف بعد فلما رأيت الامر قد آل الى ذلك نزلت من التل الذي كنت واقفا عليه وهو ملاحق لباب القلعة وقلت لعز الدين جرديك وهو مع عسكره في الاسفل مع جميع من الاجناد قد فتروا حذركم فقد تغيرت عزائم القوم فما كانت الا ساعة بحيث صرت خارج البلد في خدمة الملك الظاهر الا وقد ركب القوم خيلهم وحملوا من القلعة حملة الرجل الواحد واخرجوا من كان في البلد من الاجناد ولقد ازدحم الناس في الباب حتى كad يتلف منهم جماعة وبقي في بعض الكنائس جماعة من اتباع ك العسكر مشتغلين بما لا يجوز فهجموا عليهم وقتلوا منهم واسروا وسيرني الملك الظاهر الى والده السلطان اعرفه بالحال فأمر الحاجب ان ينادي في العسكر وضرب الكوس للقتال ونفر الناس من كل جانب للغزاة وهجموا البلد وشروا العدو في القلعة فايقنوا بالبوار واستبطأوا نزول النجدة اليهم وخافوا خوفا عظيما فارسلوا بطركهم والقسطلان رسولين الى السلطان يعتذران اليه مما جرى وبذلان القاعدة الاولى فبينهما الى السلطان والقتال يشتد عليهم وكان سبب انقطاع النجدة انهم رأوا البلد مشحونا ببيارق المسلمين ورجالهم فخافوا ان تكون القلعة قد اخذت وكان البحر يمنع من سماع الصوت من كل جانب لكثرة الضجيج والتهليل فلما رأى من في القلعة شدة الزحف عليهم وامتناع النجدة من النزول مع كثرتها فانها بلغت نيفا وخمسين مركبا منها خمسة عشر غاليا فيها شاني الملك علموا ان النجدة ظنت ان البلد قد اخذ ووهب واحد نفسه للسباحة وقفز من القلعة الى الميناء وكانت رمد فلم يصبه شئ واشتد عدوا حتى الى البحر فخرج له شاني واخذه الى شاني الملك فحدثه بالحديث فلما شعر الانكلتار ان القلعة مع اصحابه اندفع يطلب الساحل وكان اول شاني التقى من فيه بالبرشانية وكان احمر وقبته حمراء وبيرقه احمر فما كانت الا ساعة حتى نزل كل من في الشواني الى الميناء هذا كله وانا اشاهد ذلك ثم حملوا على المسلمين فاندفعوا بين ايديهم واخرجوهم من الميناء وكان تحت فرسي

Bazıları bana düşmanın azminin bozulduğunu haber verdi; onlar kadırgaları ve Cenevizlileri alıp surların üzerine çıktılar. Kale yeniydi ve henüz burçları tamamlanmamıştı. Durumun buraya vardığını görünce üzerinde bulunduğum ve kale kapısına bitişik olan tepeden indim. Aşağıda askeri ve tüm birlikleriyle beraber olan İzzeddin Cerdik'e: "Dikkatiniz mi dağıldı? Bu insanların azmi değişti!" dedim. Bir saat bile geçmeden, ben şehrin dışında Melik el-Zahir'in hizmetine vardığımda düşman atlarına binmiş, kaleden tek bir adam gibi saldırıya geçmiş ve şehirdeki tüm askerleri dışarı çıkarmışlardı. Kapıda öyle bir izdiham oldu ki bir grup neredeyse helak oluyordu. Bazı kiliselerde ordudan bir grup uygun olmayan işlerle meşgul olarak kalmıştı; düşman onlara saldırıp bir kısmını öldürdü, bir kısmını esir aldı. Melik el-Zahir beni durumu bildirmem için babası Sultan'a gönderdi. Sultan hemen münadiye orduda çağrı yapmasını emretti ve savaş kösleri vuruldu. Halk her taraftan gaza için fırladı; şehre hücum edip düşmanı kalede kuşattılar. Düşman helak olacağını anlayınca onlara yardımın gelmesini beklemeye başladılar ve büyük bir korkuya kapıldılar. Patriklerini ve kalecilerini Sultan'a elçi olarak gönderip olanlardan dolayı özür dilediler ve ilk barış şartlarını sundular. Onlar Sultan'ın yanındayken

savaş şiddetlendi. Yardım gelmemesinin sebebi, gemilerdekilerin şehrin Müslüman sancakları ve askerleriyle dolu olduğunu görünce kalenin ele geçirildiğini sanmalarıydı. Gürültü ve tekbir sesleri nedeniyle deniz tarafı seslerin duyulmasını engelliyordu. Kaledekiler üzerlerine gelen şiddetli hücumu ve yardımın karaya çıkmadığını görünce yardımın şehrin düştüğünü sandığını anladılar. Bir adam kendini feda edip kaleden limana atlayarak yüzdü; gözleri hastaydı ama ona bir şey olmadı. Hızla denize doğru koştu, bir kadırga onu fark edip yanına alarak Kral'ın kadırgasına götürdü; o da olanları anlattı. İngiltere Kralı kalenin hala kendi adamlarında olduğunu anlayınca sahile doğru atıldı. Yanındakilerle karşılaştığı ilk gemi kırmızı tentesi ve bayrağı olan kadırgaydı. Bir saat bile geçmeden tüm gemilerdekiler limana indiler. Tüm bunlar olurken ben izliyordum; sonra Müslümanlara saldırdılar, Müslümanlar onların önünden çekilmek zorunda kaldı ve onları limandan çıkardılar. Altımda atım vardı.

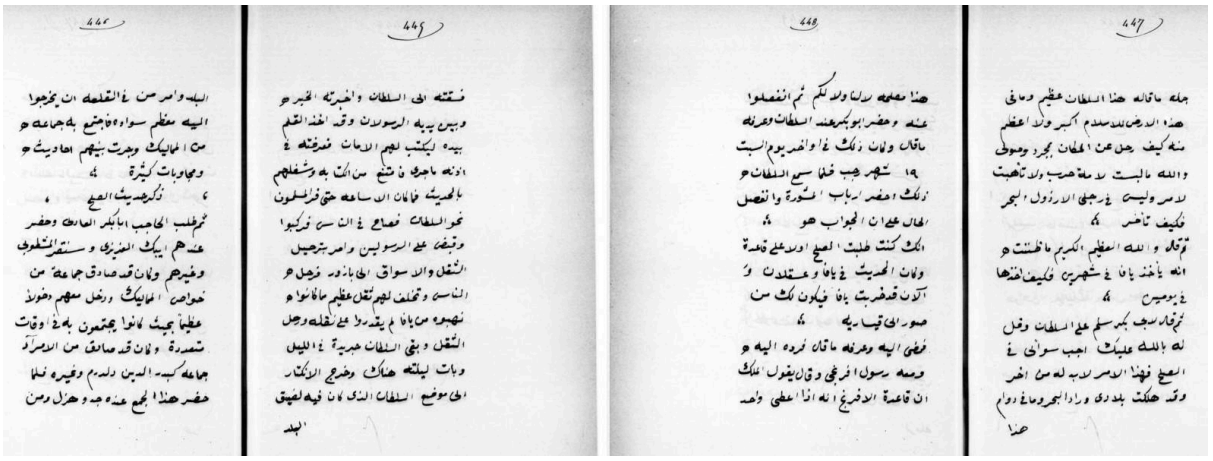

sayfa 445, 446, 447, 448

فلحقته إلى السلطان وأخبرته الخبر وهو وبين يديه الرسولان وقد أخذ القلم بيده ليكتب لهم الأمان فغرقته في أذنه ما جرى فامتنع من ذلك وشغلهم بالحديث فما كان إلا ساعة حتى فر المسلمون نحو السلطان فصاح في الناس فركبوا وقبض على الرسولين وأمر بترحيل الثقل والأسواق إلى يازور ورحل الناس وتخلف لهم ثقل عظيم ما كانوا نهبوه من يافا لم يقدروا على نقله ورحل السلطان جريدة في الليل وبات ليلته هناك وخرج الانكلتار إلى موضع السلطان الذي كان فيه لضيق البلد وأمر من في القلعة أن يخرجوا إليه معظم سوادهم فاجتمع به جماعة من المماليك وجرت بينهم أحاديث ومجاوبات كثيرة ذكر حديث الصلح ثم طلب الحاجب أبا بكر العادل وحضر عندهم أبيك العزيزي وسنقر المشطوب وغيرهم وكان قد صادق جماعة من خواص المماليك ودخل معهم دخولاً عظيماً بحيث كانوا يجتمعون به في أوقات متعددة وكان قد صادق من الأمراء جماعة كبدر الدين دلدرم وغيره فلما حضر هذا الجمع عنده جد وهزل ومن جملة ما قاله هذا السلطان عظيم وما في هذه الأرض لأحد صدم أكبر ولا أعظم منه كيف رحل عن المكان بمجرد وصولي والله ما لبست لامة حرب ولا تأهبت لأمر وليس في رجلي إلا زول البحر فكيف تأخر؟ ثم قال والله العظيم الكريم ما ظ نتη أنه يأخذ يافا في شهرين فكيف أخذها في يومين؟ ثم قال لأبي بكر سلم على السلطان وقل له بالله عليك أجب سؤالي في الصلح فهذا الأمر لا بد له من آخر وقد هلكت بلادي وأراد البحر وما في دوام هذا مصلحة لنا ولا لكم ثم انفصلوا عنه وحضر أبو بكر عند السلطان وعرفه ما قال وكان ذلك في أواخر يوم السبت ١٩ شهر رجب فلما سمع السلطان ذلك أحضر أرباب المشورة وانفصل الحال على أن الجواب هو إنك كنت طلبت الصلح أولاً على قاعدة وكان الحديث في يافا وعسقلان والآن قد خربت يافا فيكون لك من صور إلى قيسارية فمضى إليه وعرفه ما قال فرده إليه ومعه رسول الفرنجي وقال يقول الملك أن قاعدة الإفرنج أنه إذا أعطى واحد يده.

Hemen Sultan'ın yanına gidip olanları haber verdim; o sırada Sultan'ın önünde iki elçi vardı ve elinde onlara eman yazmak için kalem tutuyordu. Kulağına olanları fısıldayınca yazmaktan vazgeçti ve onları konuşmayla meşgul etti. Bir saat

geçmeden Müslümanlar Sultan'a doğru kaçmaya başladılar; Sultan halka bağırdı, herkes atına bindi, elçiler tutuklandı ve ağırlıklar ile çarşıların Yazur'a taşınması emredildi. Halk yola çıktı; Yafa'dan yağmaladıkları ve taşıyamadıkları büyük bir yük geride kaldı. Sultan geceyi orada geçirdi; İngiltere Kralı (Richard) ise şehrin darlığından dolayı Sultan'ın bulunduğu yere çıktı ve kaledekilerin çoğunun yanına gelmesini emretti. Bir grup Memlük onunla buluştu ve aralarında uzun konuşmalar geçti. Barış görüşmeleri bahsi: Richard, Hacib Ebubekir el-Adil'i çağırdı; yanlarında Aybek el-Azizi, Sungur el-Maştub ve diğerleri vardı. Richard bazı seçkin Memlüklerle ve Bedreddin Dildirim gibi emirlerle dostluk kurmuştu. Bu topluluk toplandığında şaka ile karışık ciddi bir şekilde şöyle dedi: "Bu Sultan büyüktür, yeryüzünde hiç kimsenin darbesi onunkinden daha büyük değildir; ben gelir gelmez nasıl oldu da buradan çekildi? Vallahi ne zırhımı giydim ne de bir işe hazırlandım, ayağımda sadece deniz ayakkabısı vardı, nasıl geri çekildi?". Sonra dedi ki: "Yüce ve Kerim olan Allah'a yemin olsun ki, Yafa'yı iki ayda alacağını sanmazdım, nasıl oldu da iki günde aldı?". Ebubekir'e şöyle dedi: "Sultan'a selam söyle ve ona de ki: Allah aşkına barış talebime cevap ver, bu işin bir sonu olmalı; ülkem helak oldu, deniz (donanma) yoruldu, bu durumun devam etmesinde ne bizim ne de sizin için bir maslahat vardır.". Sonra ayrıldılar; Ebubekir Sultan'ın yanına gelip olanları anlattı. Bu olay 19 Recep Cumartesi gününün sonlarındaydı. Sultan bunu duyunca istişare heyetini topladı; cevap olarak Richard'ın daha önce istediği barış şartları hatırlatıldı, ancak Yafa artık harap olduğu için kendisine Sur'dan Kayserya'ya kadar olan bölgenin teklif edilmesine karar verildi. Ebubekir bu cevabı iletmek üzere gitti; Richard onu Frenk elçisiyle birlikte geri gönderdi ve Kral'ın şöyle dediğini iletti: "Frenklerin kuralıdır ki, eğer biri elini (sözünü) verirse (Kral Richard'ın mesajı devam ediyor):

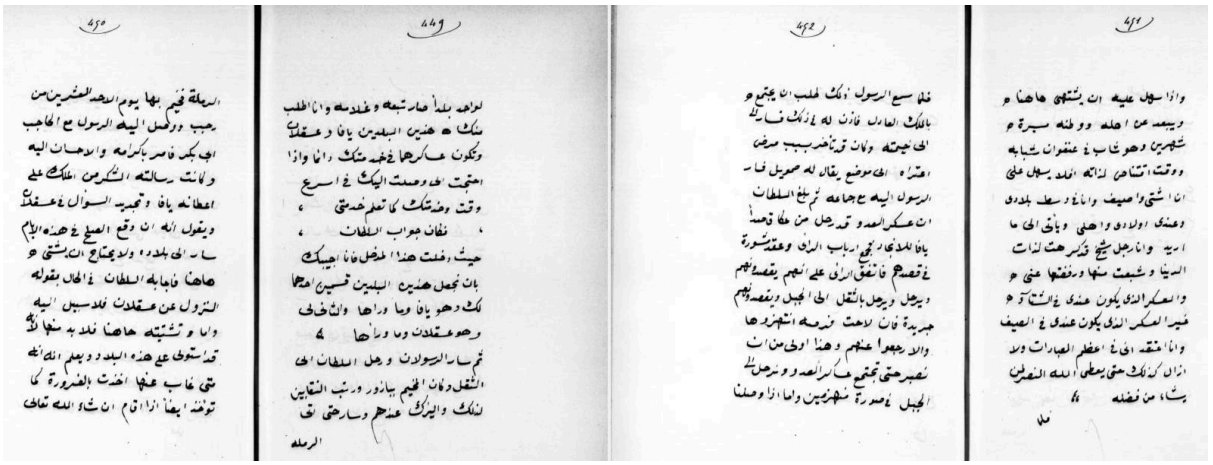

sayfa 449, 450, 451, 452

لواحد بلدأ صار تبعه وعندما وانا اطلب منك هذه هذين البلدين يافا وعسقلان وتكون عساكرهما في خدمتك وانما واذا احتجت الي وصلت اليك في اسرع وقت وخدمتك كما تعلم خدمتي فكان جواب السلطان حيث فعلت هذا فدخل فانا اجيبك وما وراها ثم سار الرسولان ورحل anبأن نجعل هذين البلدين قسمين احدها لك وهو يافا وما وراها والثاني وهو عسقل السلطان الى الثقل وكان المخيم بيازور ورتب النقابين لذلك والبرك عندهم وسار حتى اتى الرملة فخيم بها يوم الاحد العشرين من رجب ووصل اليه الرسول مع الحاجب ابي بكر فأمر باكرامه والاحسان اليه وكانت رسالته الشكر من الملك على اعطائه يافا وتجديد السؤال في عسقلان ويقول انه ان وقع الصلح في هذه الايام سار الى بلاده ولا يحتاج ان في الحال بقوله النزول عن عسقلان فلا سبيل اليه واما وتشتيته هاهنا فلا بد منها لأنه قد anيشتي ها هنا فاجابه السلط

استولى على هذه البلاد ويعلم انه ان متى غاب عنها اخذت بالضرورة كما تؤخذ بيضا الزاوق ان شاء الله تعالى فلما سمع الرسول ذلك طلب ان يجتمع بالملك العادل فاذن له في ذلك فسار الى خيمته ولما كان قد تأخر بسبب مرض اعتراه الى موضع يقال له صمويل فارسل الرسول اليه مع جماعة ثم بلغ السلطان ان عسكر العدو قد رحل من عكا قاصداً يافا للنجدة فجمع ارباب الرأي وعقد مشورة في قصدهم فاتفق الرأي على انهم يقصدونهم ويرحل ويرحل بالثقل الى الجبل ويقصدهم جريدة فان لاحت فرصة انتهزوها والا رجعوا عنهم وهذا اولى من ان نصبر حتى تجتمع عساكر العدو ونرحل الى الجبل في صورة منهزمين واما اذا وصلنا

"Bir kimse elini (sözünü) verdiğinde o kişi artık onun takipçisi (tabisi) olur. Ben senden şu iki şehri, Yafa ve Aşkelon'u (Askalon) istiyorum. Bu iki şehrin askerleri senin hizmetinde olsun; eğer bana ihtiyaç duyarsan en kısa sürede sana ulaşıp bildiğin üzere hizmetini görürüm." Sultan'ın cevabı ise şöyle oldu: "Bunu madem böyle yaptın, ben de senin bu talebine cevap veriyorum; bu iki şehri iki kısma ayıralım: Birincisi, Yafa ve arkasındaki bölge senin olsun; ikincisi, Aşkelon ve arkasındaki bölge ise bizim olsun." Bunun üzerine elçiler yola çıktı, Sultan da ağırlıkların olduğu tarafa hareket etti. Ordugah Yazur'daydı; Sultan lağımcıları ve birlikleri orada tertipleyip ilerledi ve nihayet 20 Recep Pazar günü Remle'ye ulaşıp oraya konakladı. Elçi, Hacib Ebubekir ile birlikte oraya ulaştı. Sultan ona ikram edilmesini emretti. Kral'ın mesajı, Yafa'nın verilmesinden dolayı teşekkür ve Aşkelon konusundaki talebinin yenilenmesi hakkındaydı. Kral diyordu ki: "Eğer bu günlerde barış sağlanırsa ülkeme dönerim ve burada kışlamama gerek kalmaz." Sultan ise anında şu cevabı verdi: "Aşkelon'dan vazgeçmenin hiçbir yolu yoktur. Kral'ın burada kışlamasına gelince; bu kaçınılmazdır zira o bu toprakları ele geçirdi. Ancak bilmelidir ki, buralardan ayrıldığı an, buralar tıpkı bir kuş yumurtasının (beyda ez-zavık) kolayca alınması gibi zorunlu olarak geri alınacaktır." Elçi bunu duyunca Melik el-Adil ile görüşmek istedi; Sultan izin verince onun çadırına gitti. Melik el-Adil o sırada bir hastalık nedeniyle Samuel denilen mevkide kalmıştı; elçi bir grup askerle oraya gönderildi. Bu esnada Sultan, düşman ordusunun yardım amacıyla Akka'dan Yafa'ya doğru yola çıktığı haberini aldı. İstişare heyetini toplayıp bir toplantı yaptı; fikir birliğiyle ağırlıkların dağa nakledilmesine, ordunun ise hafif bir birlik (ceride) halinde düşmanın üzerine gitmesine karar verildi. Eğer bir fırsat doğarsa bunu değerlendirecekler, doğmazsa geri çekileceklerdi. Bu, düşman kuvvetleri birleşene kadar bekleyip sonra yenilmiş gibi dağa çekilmekten daha evlaydı.

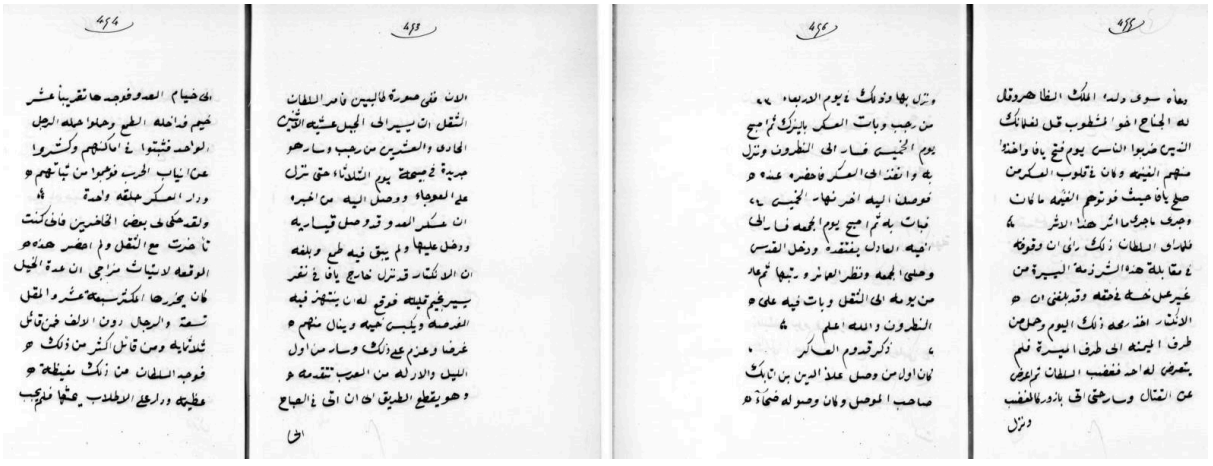

sayfa 453, 454, 455, 456

الآن ففي غدوة طالبين فأمر السلطان الثقل أن يسير إلى الجبل عشية الاثنين الحادي والعشرين من رجب وسار هو جريدة في صبيحة يوم الثلاثاء حتى نزل على العوجاء ووصل إليه من أخبره أن عسكر العدو قد وصل قيسارية ودخل عليها ولم يبق فيه طمع وبلغه أن الانكلتار قد نزل خارج يافا في نفر يسير غير خيم قبله فوقع له أن ينتهز فيه الفرصة ويلبس خفيه وينال منهم غرضاً وعزم على ذلك وسار من أول الليل والأدلاء من العرب تقدمه وهو يقطع الطريق إلى أن أتى في الصباح إلى خيام العدو فقدرها تقريباً عشر خيم فداخله الطمع وحملوا حملة الرجل الواحد فثبتوا في أماكنهم وكشفوا عن ثياب الحرب وخرجوا من خيامهم ووراء العسكر حلقة واحدة ولقد حكى لي بعض الحاضرين فأني كنت ما صرت مع الثقل ولم أحضر هذه الوقعة لإثبات مزاجي أن عدة الخيل كان يحررها الانكلتار سبعة عشر والمقل تسعة والرجال دون الألف فمن قائل ثلاث مائة ومن قائل أكثر من ذلك فوجد السلطان من ذلك غيظة عظيمة ورأى أن الاطلاب يحثها فلم يجب دعاءه سوى ولده الملك الظاهر وقتل له الجماعة أخو المشطوب قد تلانك الذين ضربوا الناس يوم فتح يافا وأخذوا منهم الغنيمة وكان في قلوب العسكر من صلح يافا حيث فوتهم الغنيمة ما كان وجرى ما جرى مما أشرنا إليه فلما رأى السلطان ذلك رأى أن وقوفه في مقابلة هذه الشرذمة اليسيرة من غير عمل خسة في حقه وقد بلغني أن الانكلتار أخذ رمحه ذلك اليوم وحمل من طرف الميمنة إلى طرف الميسرة فلم يتعرض له أحد فغضب السلطان ثم أعرض عن القتال وسار حتى أتى يازور كالمغضب ونزل ونزل بها وذلك في يوم الأربعاء ٢٢ من رجب وبات العسكر بالبرك ثم أصبح يوم الخميس فسار إلى النطرون ونزل به وأنفذ إلى العسكر فأحضره عنده فوصلوا إليه آخر نهار الخميس فبات به ثم أصبح يوم الجمعة فسار إلى أخيه العادل بتل الفول ودخل القدس وصلى الجمعة ونظر العمائر ورتبها ثم عاد من يومه إلى الثقل وبات فيه على النطرون والله أعلم. ذكر قدوم العساكر كان أول من وصل عماد الدين بن أتابك صاحب الموصل وكان وصوله ضحى و نزل

Sultan, düşman ordusunun Akka'dan hareket ettiğini öğrenince hemen harekete geçme kararı aldı. Pazartesi günü (21 Recep) akşamı ağırlıkların (lojistik birimlerin) dağ tarafına gönderilmesini emretti. Kendisi ise Salı sabahı hafif bir birlikle yola çıkarak Avca (el-Avca) suyuna indi. Burada düşmanın Kayserya'ya girdiğini ve artık orayı almanın mümkün olmadığını haber aldı. Ancak İngiltere Kralı Richard'ın Yafa dışında, sadece birkaç çadırla çok az sayıda askerin eşliğinde ordugah kurduğu bilgisini alınca bir baskın fırsatı doğduğunu düşündü. Gece karanlığında Arap rehberlerin öncülüğünde yola çıktı ve sabahın ilk ışıklarıyla düşman çadırlarına ulaştı. Düşman çadırlarının sayısı yaklaşık on kadardı. Sultan baskın yapmak istedi ancak düşman askerleri hızla zırhlarını giyip mevzi alarak tek vücut halinde direnişe geçtiler. O sırada ben ağırlıklarla beraber olduğum ve rahatsızlığım nedeniyle orada bulunmadığım için olayı bizzat görenlerden dinledim: Kral Richard'ın yanında sadece 17 atlı ve yaklaşık 300 ile 1000 arasında piyade vardı. Bu kadar az sayıdaki askerin bu kadar büyük bir orduya direnmesi Sultan'ı çok öfkelendirdi. Saldırı emri verdi ancak Yafa'nın fethinde yağma yapmalarına engel olunan askerler gönülsüz davrandılar; sadece oğlu Melik el-Zahir ve birkaç sadık komutan saldırıya geçti. Sultan, bu küçük gruba karşı netice alamadan beklemenin kendi şanına yakışmayacağını gördü. Hatta anlatılanlara göre Richard o gün mızrağını alıp İslam ordusunun sağ kanadından sol kanadına kadar at sürmüş, kimse ona saldırmaya cesaret edememiştir. Sultan bu duruma çok kızarak savaşı bıraktı ve öfkeyle Yazur'a (22 Recep Çarşamba) döndü. Ertesi gün Natrun'a (en-Natrun) geçti. Cuma günü kardeşi el-Adil'i Tel el-Ful'da ziyaret edip Kudüs'e girdi, cuma namazını kıldı ve oradaki tahkimat işlerini denetledi. Ardından tekrar Natrun'daki ana karargaha döndü. En iyisini Allah bilir. Askerlerin gelişi: İlk gelen, Musul sahibi Atabey'in oğlu İmadüddin oldu; kuşluk vakti ulaşıp ordugaha katıldı.

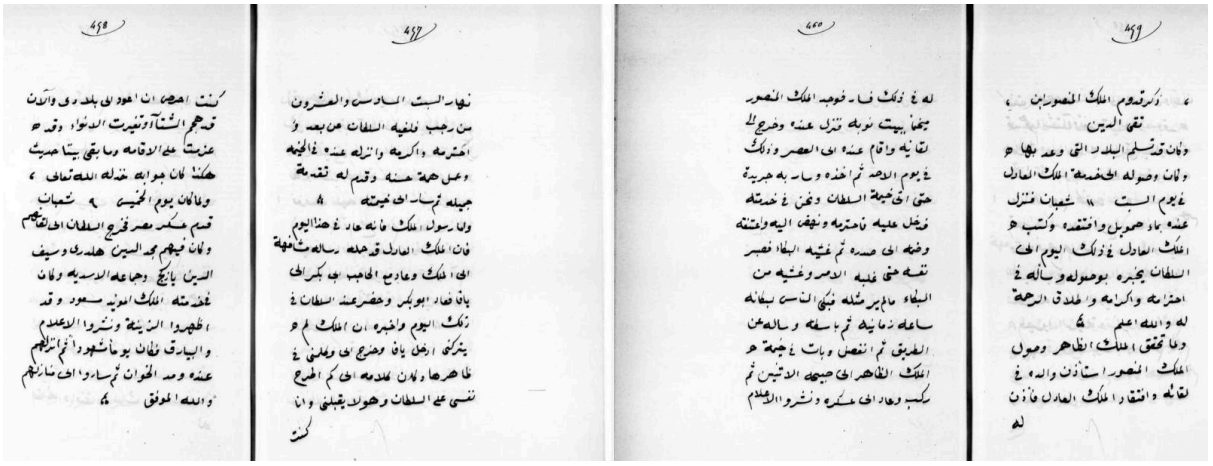

sayfa 457, 458, 459, 460

نهار السبت السادس والعشرون من رجب فلقيه السلطان من بعد واحترمه واكرمه وانزله عنده في خيمته وعلى جهة منه وقدم له تقدمة جميلة ثم سار الى خيمته ولما رسول الملك فانه عاد في هذا اليوم فان الملك العادل قد حمله رسالة شافهة الى الملك وعاد مع الحاجب ابي بكر الى يافا فسار ابو بكر وحضر عند السلطان في ذلك اليوم واخبره ان الملك لم يتركني ارحل يافا وخرج الى وملكني في ظاهرها وكان كلامه الى كم اطرح نفسي على السلطان وهو لا يقبلني وانا كنت احب ان اعود الى بلدي والآن قد هجم الشتاء وتغيرت الاجواء وقد عزمت على الاقامة وما بقى بيننا حديث هكذا كان جوابه خذله الله تعالى وما كان يوم الخميس ٨ شعبان قدم عسكر مصر فخرج السلطان الى لقائهم وكان فيهم مجد الدين هلدري وسيف الدين يازكج وجماعة الاسدية وكان في خدمته الملك المؤيد مسعود وقد ظهروا الزينة ونشروا الاعلام والبيارق وكان يوماً مشهوداً واقام السلطان عنده ومد الخوان ثم ساروا الى منازلهم والله الموفق ذكر قدوم الملك المنصور ابن تقي الدين وكان قد تسلم البلاد التي وعد بها وكان وصوله في خدمة الملك العادل في يوم السبت ٢ شعبان فنزل عنده بماء صمويل وافتقده وكتب الملك العادل في ذلك اليوم الى السلطان يخبره بوصوله وسأله في احترامه واكرامه واطلاق الرحمة له والله اعلم ولما تحقق الملك الظاهر وصول الملك المنصور استأذن والده في لقائه وافتقار الملك العادل فاذن له في ذلك فسار فوجد الملك المنصور مقيماً ببيت نوبة فنزل عنده وخرج في الثانية واقام عنده الى العصر وذلك في يوم الاحد ثم اخذه وسار به جريدة حتى اتى خيمة السلطان ونحن في خدمته فدخل عليه فاحترمه ونهض اليه واعتنقه وضمه الى صدره ثم غلبه البكاء فصبر نفسه حتى غلبه الامر وغشيه من البكاء ما لم ير مثله فبكى الناس ببكائه ساعة زمانية ثم باسطه وسأله عن الطريق ثم انفصل وبات في خيمة الملك الظاهر الى صبيحة الاثنين ثم ركب وعاد الى عسكره ونشروا الاعلام

Sultan, 26 Recep Cumartesi günü (Kral Richard'ın elçisini) uzaktan karşıladı; ona hürmet ve ikramda bulunarak kendi çadırında, yan tarafında bir yer verdi ve ona güzel hediyeler sundu. Richard'ın elçisi o gün geri döndü; zira Melik el-Adil ona Kral Richard'a iletilmek üzere şifahi bir mesaj yüklemişti. Hacib Ebubekir ile birlikte Yafa'ya dönen elçiyle giden Ebubekir, aynı gün Sultan'ın huzuruna gelerek şunları anlattı: "Kral benim Yafa'ya girmeme izin vermedi, kendisi dışarı çıkıp beni karşıladı. Şöyle dedi: 'Daha ne kadar kendimi Sultan'a arz edeceğim? O beni kabul etmiyor. Ben ülkeme dönmek istiyordum ama artık kış geldi ve havalar değişti. Artık burada kalmaya karar verdim, aramızda konuşacak bir şey kalmadı.' Allah onu kahretsin, cevabı böyleydi." 8 Şaban Perşembe günü Mısır ordusu geldi; Sultan onları karşılamaya çıktı. Aralarında Mecdüddin Helderî, Seyfeddin Yazkuc ve bir grup Esediyye birliği vardı. Yanlarında Melik el-Müeyyed Mesud da bulunuyordu. Süslemeler yapılmış, sancaklar ve bayraklar açılmıştı; görülmeye değer bir gündü. Sultan onlara ziyafet verdi, sonra herkes kendi menziline çekildi. Takıyyüddin'in oğlu Melik el-Mansur'un gelişi: Kendisine vaat edilen şehirleri teslim almıştı. 2 Şaban

Cumartesi günü Melik el-Adil'in maiyetinde geldi ve Samuel suyu mevkisine indi. Melik el-Adil o gün Sultan'a mektup yazarak onun geldiğini haber verdi, kendisine saygı gösterilmesini ve şefkatle davranılmasını rica etti. Melik el-Zahir, Melik el-Mansur'un geldiğini kesin olarak öğrenince, babasından onu karşılamak ve Melik el-Adil'i ziyaret etmek için izin istedi. İzin verilince yola çıktı ve Melik el-Mansur'u Beyt-i Nuba'da buldu. Pazar günü onu alıp hafif bir birlikle Sultan'ın çadırına getirdi. Biz de o sırada Sultan'ın hizmetindeydik. Sultan onu saygıyla karşıladı, ayağa kalkıp ona sarıldı ve göğsüne bastırdı. Sonra Sultan'ı bir ağlama tuttu ki; kendini tutmaya çalışsa da gözyaşlarına hakim olamadı, daha önce benzeri görülmemiş bir şekilde ağladı. Onun ağlamasıyla oradakiler de bir süre ağladılar. Sonra Sultan onunla sohbet edip yolculuğunu sordu. Melik el-Mansur o gece Melik el-Zahir'in çadırında kaldı, Pazartesi sabahı ise sancaklarını açarak kendi ordusunun başına döndü.

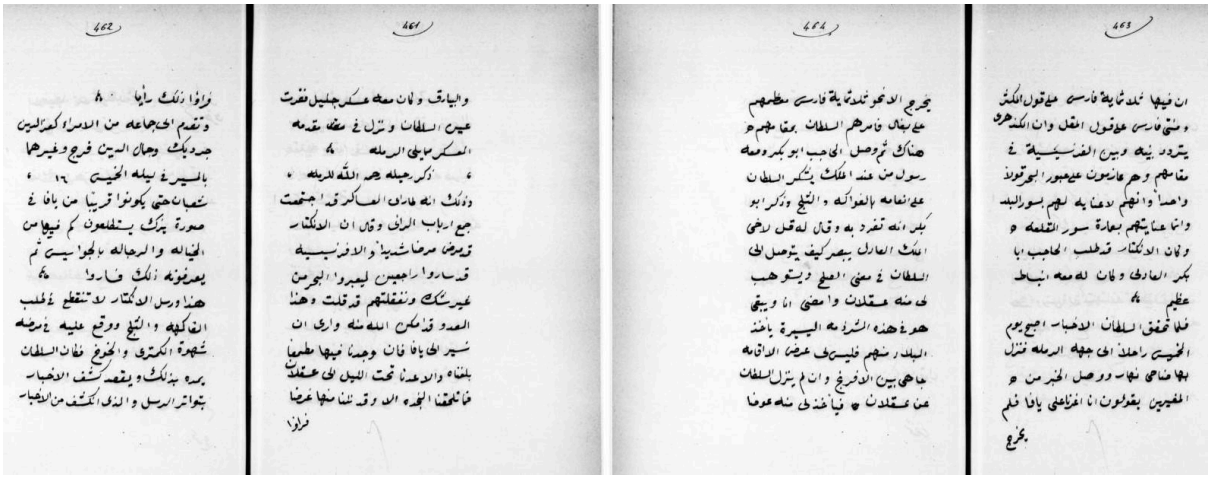

sayfa 461, 462, 463, 464

والبيارق وكان معه عسكر جليل فنزل عين السلطان ونزل في صحة مقدمه العسكر ما يلي الرملة ذكر رحيله رحمه الله للرملة وذلك انه لما طال العساكر قد اجتمعت جمع ارباب الرأي وقال ان الانكلتار قد مرض مرضاً شديداً والافرانجية قد ساروا راجعين ليعبروا البحر بغير شك وتفلتهم قد قلت وهذا العدو قد مكن الله منه وارى ان نسير الى يافا فان وجدنا فيها مطمعا بلغناه والاعداء تحت الليل الى عسقلان واوا ذلك رأيا وتقدم الى جماعة من الامراء كعز الدين جرديك وجمال الدين فريح وغيرهما بالمسير في ليلة الخميس ١٦ شعبان حتى يكونوا قريبا من يافا في صورة برك يتطلعون كم فيها من الخيالة والرجالة بالجواسيس ثم يعرفونه ذلك فساروا هذا ورسل الانكلتار لا تنقطع في طلب الفاكهة والثلج ووقع عليه في مرضه شهوة الكمثرى والخوخ فكان السلطان يمده بذلك ويقصد كشف الاخبار بتواتر الرسل والذي انكشف من الاخبار ان فيها ثلثمائة فارس على قول المكثر ومائة فارس على قول المقل وان الانكلتار يتردد بينه وبين السفينية في مقامهم وهم عازمون على عبور البحر قولا واحدا وانهم لا عناية لهم بسور البلد وانما عنايتهم بعمارة سور القلعة وكان الانكلتار قد طلب الحاجب ابا بكر العادل وكان له معه انبساط عظيم فلما تحقق السلطان الاخبار اصبح يوم الخميس راحلا الى جهة الرملة فنزل بها ضاحي نهار ووصل الخبر من المخبرين يقولون انا أغرنا على يافا فلم يخرج يخرج الا نحو ثلثمائة فارس معظمهم على بغال فأمرهم السلطان بمقامهم هناك ثم وصل الحاجب ابو بكر ومعه رسول من عند الملك يشكر السلطان على انعامه بالفواكه والثلج وذكر ابو بكر انه تفرد به وقال له قل لاخي الملك العادل يبصر كيف يتوصل الى السلطان في معنى الصلح ويتوهب لى منه عسقلان وامضي انا ويبقى هو في هذه الشرذمة اليسيرة يأخذ البلد منهم فليس لي غرض الا اقامة جاهي بين الافرنج وان لم ينزل السلطان عن عسقلان فيأخذ لى منه عوضا

Sancaklar ve beraberinde yüce bir ordu vardı; Sultan'ın huzuruna çıkıp Remle tarafına yerleştiler. Sultan (Allah ona rahmet etsin) ordular toplandığında istişare heyetini topladı ve şöyle dedi: "İngiltere Kralı (Richard) ağır hastalandı ve Frenkler hiç şüphesiz denizi geçip dönmek üzere yola çıktılar; sayıları azaldı. Allah bize bu

düşmana karşı bir imkan verdi. Görüşüm odur ki Yafa'ya yürüyelim; eğer orada bir fırsat bulursak amacımıza ulaşırız, düşmanlar da gece vakti Aşkelon'a çekilirler." Bu fikir uygun görüldü ve İzzeddin Cerdik ile Cemaleddin Ferih gibi emirlere, 16 Şaban Perşembe gecesi yola çıkmaları emredildi. Yafa yakınlarında bir birlik olarak duracaklar ve casuslar vasıtasıyla içeride ne kadar süvari ve piyade olduğunu öğreneceklerdi. Bu sırada İngiltere Kralı'nın elçileri meyve ve buz istemek için gelmeye devam ediyordu; hastalığında canı armut ve şeftali çekmişti. Sultan ona bunları gönderiyor, bir yandan da elçiler vasıtasıyla haber toplamayı amaçlıyordu. Gelen haberlere göre içeride en fazla 300, en az 100 süvari vardı ve Richard gemilerle karargah arasında gidip geliyordu; kesin olarak denizi geçip gitmeye kararlıydılar. Şehir surlarıyla ilgilenmiyor, sadece kale surlarını onarmaya çalışıyorlardı. Richard, aralarında samimiyet olan Ebubekir el-Adil'i çağırdı. Sultan haberlerin doğruluğunu anlayınca Perşembe sabahı Remle yönüne hareket etti ve kuşluk vakti oraya vardı. Muhbirler Yafa'ya akın yapıldığını ama dışarı kimsenin çıkmadığını bildirdi. Dışarıya sadece çoğu katır üzerinde olan 300 kadar süvari çıkmıştı; Sultan onlara orada kalmalarını emretti. Ardından Ebubekir, Kral'dan meyve ve buz için teşekkür getiren bir elçiyle döndü. Ebubekir, Kral'ın kendisiyle baş başa kaldığını ve şöyle dediğini iletti: "Kardeşim Melik el-Adil'e söyle; Sultan'ı barışa nasıl ikna edebileceğine baksın ve Aşkelon'u benim için ondan bağış olarak istesin. Ben giderim, o ise burada kalıp şehri bu az sayıda kişiden teslim alır. Benim tek amacım Frenkler arasındaki itibarımı korumaktır; eğer Sultan Aşkelon'u vermezse bana başka bir karşılık bulsun."

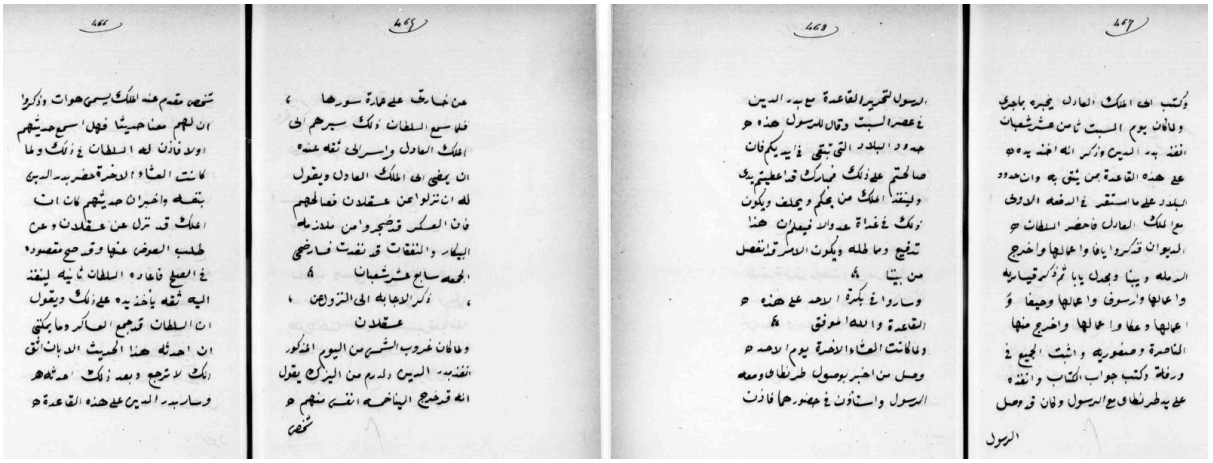

sayfa 465, 466, 467, 468

من خارج على عمارة سورها فلما سمع السلطان ذلك سيرهم الى الملك العادل واسر الى ثقة عنده ان يمضى الى الملك العادل ويقول له ان نزلوا عن عسقلان فصالحهم فان العسكر قد ضجروا من ملازمة البيكار والنفقات قد نفدت فارضى الجمعة سابع عشر شعبان ثقة قدم عنه الملك يسمى هوات وذكروا ان لهم معنا حديثا فهل نسمع حديثهم اولا فاذن له السلطان في ذلك ولما كانت العشاء الآخرة حضر بدر الدين بثقة واخبر ان حديثهم كان ان الملك قد نزل عن عسقلان وعن طلب العوض عنها وقد صح مقصوده في الصلح فاعاده السلطان ثانية لينفذ اليه ثقة يأخذ يده على ذلك ويقول ان السلطان قد جمع العساكر وما يمكن ان احدثه هذا الحديث الا بان اثق انك لا ترجع وبعد ذلك احدثه وسار بدر الدين على هذه القاعدة وكتب الى الملك العادل يخبره بما جرى ولما كان يوم السبت ثامن عشر شعبان انفذه بدر الدين وترك اله اخذ يده على هذه القاعدة ممن يثق به وان حدود البلاد على ما استقر في الدفعة الاولى مع الملك العادل فاحضر السلطان في الديوان تذكروا يافا واعمالها واخرج الرملة وبينا ومجدل يابا ثم ذكر قيسارية واعمالها وارسوف واعمالها وحيفا واعمالها

وعكا واعمالها واخرج منها الناصرة وصفورية واثبت الجميع في ورقة وكتب جواب الكتاب وانفذه على يد طرنطاى مع الرسول وكان قد وصل الرسول لتقرير القاعدة مع بدر الدين في عصر السبت وقال للرسول هذه حدود البلاد التي تبقى في ايديكم فان صالحتم على ذلك فمبارك قد اعطيتم يدي ولينفذ الملك من يحلف ويحلف ويكون ذلك في غداة غد ولا يفعلان هذا تدفيع وما طله ويكون الامر قد انفصل من بيننا وساروا في بكرة الاحد على هذه القاعدة والله الموفق ولما كانت العشاء الآخرة يوم الاحد وصل من اخبر بوصول طرنطاي ومعه الرسول واستأذن في حضور هما فاذن

(Düşman kuvvetlerinin) dışarıdan surların onarımıyla meşgul olduğu haberi gelince Sultan onları Melik el-Adil'e gönderdi. Sultan, güvendiği birine Melik el-Adil'e gidip şunu söylemesini gizlice emretti: "Eğer Aşkelon'dan (Askalon) vazgeçerlerse onlarla barış yap; zira askerler sürekli savaşmaktan usandı ve masraflar tükendi". 17 Şaban Cuma günü Kral tarafından "Huvat" adında güvenilir bir temsilci geldi. Sultan, onların tekliflerini dinlemek için izin verdi ve yatsı vaktinde Bedreddin, Kral'ın artık Aşkelon'u ve karşılığında herhangi bir tazminat istemediğini, barış konusunda ciddi olduğunu bildirdi. Sultan, Kral'ın bu sözünden dönmeyeceğinden emin olmak için Bedreddin'i tekrar gönderdi. 18 Şaban Cumartesi günü sınırların belirlenmesi için divan toplandı; Yafa ve çevresi konuşulurken Remle, Yibna ve Mecdelyaba dışarıda tutuldu. Ayrıca Kayserya, Arsuff, Hayfa ve Akka bölgeleri belirlenmiş, Nasıriye ve Saffuriye ise kapsam dışı bırakılmıştır. Tüm bu maddeler bir kağıda yazılarak Toruntay ve elçi vasıtasıyla gönderildi. Sultan, elçiye bu sınırların son karar olduğunu, eğer kabul ederlerse barışın yarın sabah her iki tarafın yeminiyle kesinleşeceğini ve artık oyalama yapılmaması gerektiğini bildirdi. Pazar sabahı bu esaslar üzerine yola çıkıldı; Pazar gecesi Toruntay ve elçinin geri döndüğü haberi gelince Sultan onları huzuruna kabul etti.

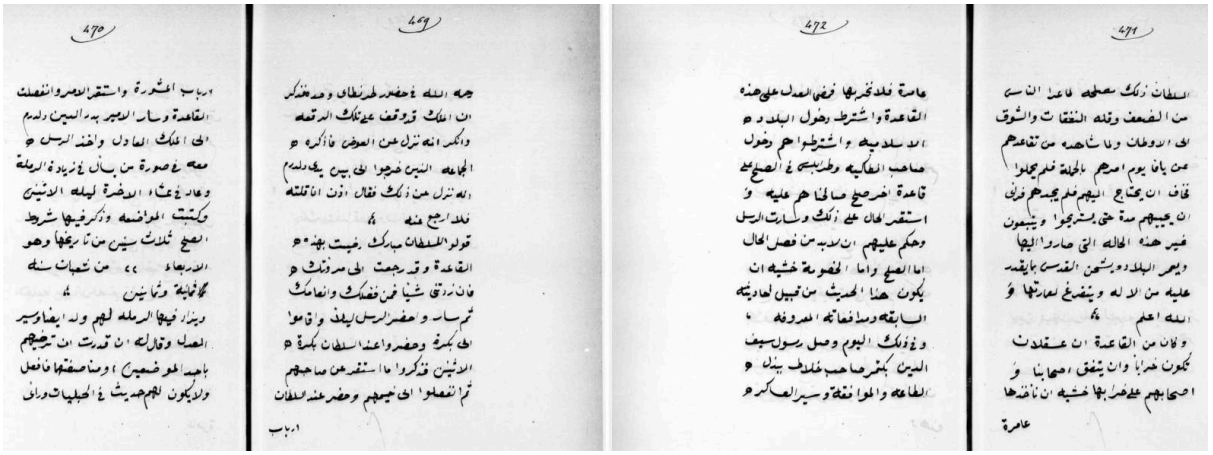

sayfa 469, 470, 471, 472

وجه الله فاحضر طرنطاي وحده فذكر ان الملك قد توقف على تلك الرقعة وانكر انه نزل عن العوض وانما الجماعة الذين خرجوا الى بين يدي ولده وانه نزل عن ذلك فقال اذن انا قلته فلا ارجع عنه ثم قال قولو للسلطان مبارك رضيت بهذه القاعدة وقد رجعت الى مروءتك فان نلتني شيئا فمن فضلك وانعامك ثم سار واحضر الرسول ليحلف واقاموا الى بكرة وحضروا عند السلطان بكرة الاثنين فذكروا ما استقر من صاحبهم ثم انفصلوا الى خيمهم وحضر عند السلطان ارباب المشورة واستقر الامر وانفصلت القاعدة وسار الامير بدر الدين دلدرم الى الملك العادل واخذ الرسل معه في صورة من يأخذ زيادة الرملة وعاد في عشاء الآخرة ليلة الاثنين وكتبت المواضعة وذكر فيها شروط الصلح ثلاث سنين من تاريخها وهو الاربعاء ٢٢ من شعبان سنة ثمانية وثمانين وخمسمائة ويدار فيها الرملة لهم وللملك العادل وقال له ان قدرت ان ترضيهم باحد الموضعين وما صفقتها فافعل ولا يكون لهم حديث في الجبليات ورأى السلطان ذلك مصلحة لما عليه الناس من الضعف وقلة النفقات والشوق الى الاوطان وما شاهده من تقاعدهم عن يافا يوم امرهم بالجملة فلم يجدوا فخاف ان يحتاج اليهم فلم يجدهم فرأى ان يجيبهم مدة حتى يستريحوا ويتبعون غير هذه الحالة التي صاروا اليها ويعمر البلاد

ويستعين القدس بما يقدر عليه من الآلة ويتفرغ لعادتها والله اعلم وكان من القاعدة ان عسقلان تكون خرابا وان يتفق اصحابنا واصحابهم على تخريبها خشية ان يأخذها عامرة

Kral (Richard) sunulan metin üzerinde durup tazminattan vazgeçtiğini önce inkar etti; ancak sonunda ikna olup "Sultan'a deyin ki; mübarek olsun, bu şartları kabul ettim ve senin mertliğine sığındım; eğer bana bir şey bahşedersen bu senin lütfundur" dedi. Elçi yemin etmek için bekletildi ve Pazartesi sabahı Sultan'ın huzuruna çıkarak hükümdarlarının kararını bildirdiler. Ardından istişare heyeti toplandı ve barış şartları kesinleşti. Emir Bedreddin Dildirim, Remle bölgesinin durumunu netleştirmek üzere elçilerle birlikte Melik el-Adil'e gitti ve Pazartesi gecesi geri döndü. Böylece 22 Şaban 588 (Çarşamba) tarihinden itibaren geçerli olacak üç yıllık barış antlaşması yazıldı. Remle bölgesi onlar (Frenkler) ve Melik el-Adil arasında paylaştırıldı; Sultan dağlık bölgeler hakkında konuşulmamasını şart koştu. Sultan; halkın bitkinliğini, masrafların tükenmesini, askerlerin evlerine duyduğu özlemi ve Yafa kuşatmasında gösterdikleri isteksizliği görerek bu barışı maslahata uygun buldu. Amacı, bu sürede ordunun dinlenmesini sağlamak, ülkeyi imar etmek ve Kudüs'ün savunmasını güçlendirerek şehri tekrar eski düzenine kavuşturmaktı. Antlaşmanın en önemli kurallarından biri de Aşkelon'un (Askalon) harap durumda kalması ve her iki tarafın da burayı mamur halde ele geçirmemek için yıkımında ittifak etmesiydi.

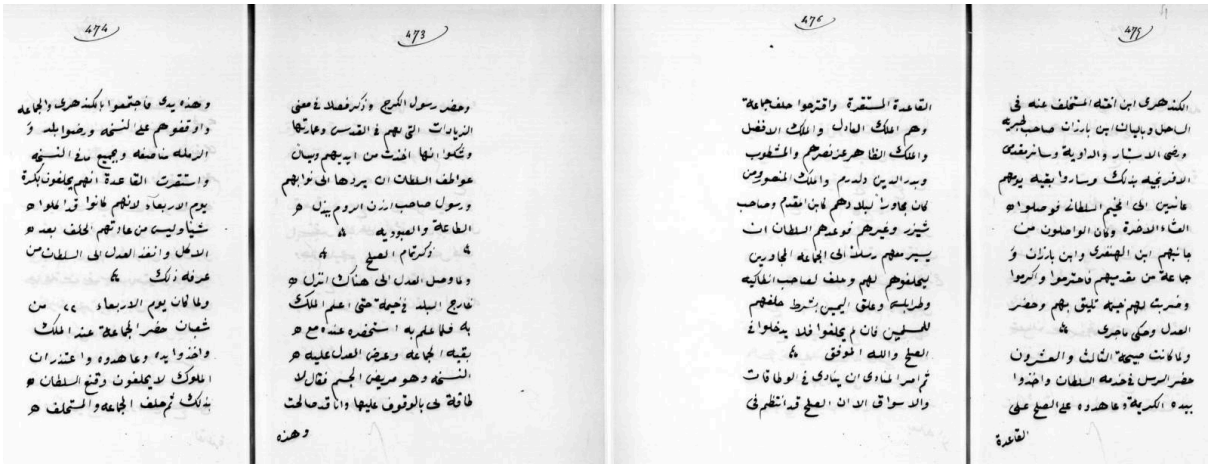

sayfa 473, 474, 475, 476

وحضر رسول الكرج وذكر فضلا في معنى الزيادات التي لهم في القدس وعمارتها وشكوا انها اخذت من ايديهم وسأل عواطف السلطان ان يردها الى نوابهم ورسول صاحب ارزن الروم يبذل له الطاعة والعبودية وذكر تمام الصلح ولما وصل العدل الى هناك انزل في خارج البلد في خيمة حتى اعلم الملك به فلما علم به استحضره عنده مع بقية الجماعة وعرض العدل عليه النسخة وهو مريض الجسم فقال لا طاقة لي بالوقوف عليها وانا قد صالحت وهذه وهذه يدي فاجتمعوا بالسكندري والجماعة واوقفوهم على النسخة وضوابط الرملة مناصفة وجميع ما في النسخة واستقرت القاعدة انهم يحلفون بكرة يوم الاربعاء لانهم كانوا قد عملوا شياوليه من عادتهم الخلف بعده الاكل وانفذ العدل الى السلطان من عرفه ذلك ولما كان يوم الاربعاء ٢٢ من شعبان حضر الجماعة عند الملك واخذوا يده وعاهدوه واعتذر ان الملوك لا يحلفون وقنع السلطان بذلك ثم حلف الجماعة والمتخلف هو السكندري ابن اخته المتخلف عنه في الرحل وباباك بن بارزان صاحب طبرية ورضي الاثنان والداوية وسائر مقدمي الافرنجية بذلك وساروا بقية يومهم عازمين الى مخيم السلطان فوصلوا في العشاء الآخرة وكان الواصلون من جانبهم ابن الهنفرى وابن بارزان وجماعة من مقدميهم فاحترموا واكرموا وضربت لهم خيمة تليق بهم وحضر العدل وحكى ما جرى ولما كانت صبيحة الثالث والعشرين حضر الرسل في خدمة السلطان واخذوا بيده الكريمة وعاهدوه على الصلح على القاعدة القاعدة المستقرة واقترحوا حلف جماعة وهم الملك العادل والملك الافضل والملك الظاهر عزيز نصرهم والمطلوب وبدر الدين ولدهم والملك المنصور من كان

مجاور لبلدهم لابن مقدم وصاحب شيزر وغيرهم فوعدهم السلطان ان يسير معهم رسلا الى الجماعة المجاوبين يحلفونهم لهم وحلف لصاحب انطاكية وطرابلس وعلق اليمين بشرط خلفهم للمسلمين فان لم يحلفوا فقد يدخلوا في الصلح والله الموفق ثم امر المنادى ان ينادي في الوطاقات والاسواق الآن ان الصلح قد انتظم في

Gürcü elçisi gelerek Kudüs'teki mülklerinin artırılması ve buraların imarı hususunda fazladan taleplerde bulundu; buraların ellerinden alınmış olmasından şikayetle, Sultan'ın lütfuyla tekrar kendi temsilcilerine iade edilmesini istedi. Erzurum Sahibi'nin elçisi de gelerek itaat ve bağlılıklarını sundu ve barışın tamamlanması sürecinden bahsetti. El-Adil (Sultan'ın elçisi) oraya ulaştığında, Kral'a (Richard) haber verilene kadar şehrin dışında bir çadırda konaklatıldı. Kral durumdan haberdar olunca onu diğer heyetle birlikte huzuruna çağırdı. El-Adil, hazırlanan metni Kral'a sundu; ancak Kral bedenen hasta olduğundan, "Bunu incelemeye takatim yok, ben zaten barışı kabul ettim, işte bu da sözümdür" diyerek iradesini beyan etti. Bunun üzerine İskenderi ve yanındaki heyetle bir araya gelindi; onlara metnin içeriği, Remle bölgesinin yarı yarıya paylaşılmasına dair şartlar ve nüshadaki tüm hususlar bildirildi. Yemin töreninin Çarşamba sabahı yapılması kararlaştırıldı; zira onlar adetleri gereği "şiyavuliyye" yapmışlardı ve geleneklerine göre bu törenden sonra yemek yenirdi. El-Adil durumu derhal Sultan'a bildirdi. 22 Şaban Çarşamba günü heyet Kral'ın huzuruna çıkarak elini tutup ona biat ettiler. Kral, hükümdarların şahsen yemin etmeyeceği yönünde mazeret bildirdi ve Sultan da bu usulü kabul etti. Ardından heyetteki diğerleri yemin etti; o an orada bulunmayanlar, konaklama yerinde kalan kız kardeşinin oğlu İskenderi ile Taberiye Sahibi Barzan oğlu Babak idi. Her ikisi de, Tapınak Şövalyeleri (Daviye) ve Frenklerin diğer ileri gelenleri de bu şartlara razı oldular. Günün geri kalanında Sultan'ın ordugahına doğru yola çıkıp yatsı vaktinde vardılar. Gelen heyette İbnü'l-Henferî, İbn Barzan ve diğer bazı önde gelenler bulunuyordu. Büyük bir hürmet ve ikramla karşılanıp kendilerine layık bir çadır tahsis edildi. El-Adil de gelerek yaşananları Sultan'a aktardı. Ayın yirmi üçüncü sabahı elçiler Sultan'ın huzuruna çıktılar; Sultan'ın elini tutarak belirlenen esaslar dahilinde barış antlaşması için ahitleştiler. Belirlenen kurallar çerçevesinde; Melik el-Adil, Melik el-Efdal, Melik ez-Zahir Aziz, el-Matlub, oğulları Bedreddin, İbn Mukaddem topraklarına komşu olan Melik el-Mansur, Şeyzer Sahibi ve diğerlerinin de yemin etmesini talep ettiler. Sultan, bu komşu yöneticilere elçiler göndererek onların da yemin etmesini sağlayacağına söz verdi. Antakya ve Trablus Sahibi için de yemin edildi, ancak bu durum onların Müslümanlara karşı tutumuna ve yemin şartlarına bağlandı; eğer yemin etmezlerse barış kapsamına alınacaklardı. Başarı Allah'tandır. Ardından Sultan, ordugahlarda ve çarşılarda barışın tam anlamıyla sağlandığının ilan edilmesini emretti.

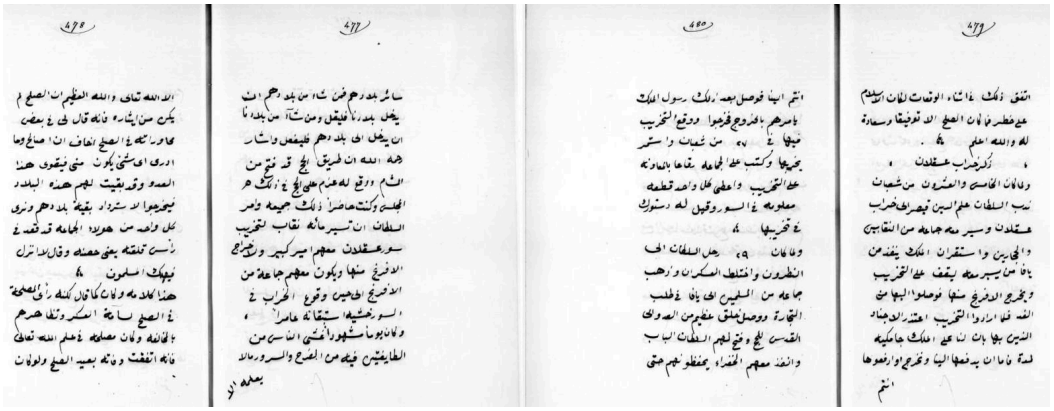

sayfa 477, 478, 479, 480

سائر بلدهم فمن شاء من بلدهم ان يدخل بلادنا فليدخل ومن شاء من بلادنا ان يدخل الى بلدهم فليفعل واشار رحمه الله ان طريق الحج قد فتح من الشام ووقع له عزم على الحج في ذلك المجلس وكنت حاضرا ذلك جميعة وامر السلطان ان يسير مائة نقاب لتخريب سور عسقلان معهم امير كبير والاخرج الافرنج منها ويكون معهم جماعة من الافرنج الى حين وقوع الخراب في السور خشية ابقائه عامرا وكان يوما مشهورا انثنى الناس من الطائفتين فيه من الفرح والسرور مالا يعلمه الا الله تعالى والله العظيم ان الصلح لم يكن من ايثاره فانه قال لي في بعض محاوراته في الصلح اخاف ان اصالح وما ادري اي شئ يكون مني ويقوى هذا العدو وقد بقيت لهم هذه البلاد فيخرجوا لاسترداد بقية بلادهم وترى كل واحد من هؤلاء الجماعة قد قعد في رأس قلعته يعني حصنه وقال لا انزل فيهلك المسلمون هذا كلامه وكان كما قال لكنه رأى المصلحة في الصلح لامة العسكر وتظاهرهم بالمخالفة ولان مصلحة في علم الله تعالى فانه اتفقت وفاته بعيد الصلح ولو كان اتفق ذلك في اثناء الوفعات لكان الاسلام على خطر فكان الصلح الا توفيقا وسعادة لله والله اعلم ذكر خراب عسقلان ولما كان الخامس والعشرون من شعبان ندب السلطان علم الدين قيصر الى خراب عسقلان وسير معه جماعة من النقابين والحجارين واستقر ان الملك ينفذ من يافا من يسير معه يقف على التخريب ويخرج الافرنج منها فوصلوا اليها من الغد فلما ارادوا التخريب اعتذر الرهبان الذين بها بان لنا على الملك جامكية مدة فاما ان يدفعها الينا ونخرج او ارفعوها انتم اليهم فوصل بعد ذلك رسول الملك يامرهم بالخروج فخرجوا ووقع التخريب فيها في ٢٧ من شعبان واستمر يخربها وكتب على الجماعة بقاعا بالمعاونة على التخريب واعطى كل واحد قطعة معلومة في السور وقيل له دستورك في تخريبها ولما كان ٢٩ رحل السلطان الى النطرون واختلط العسكران وذهب جماعة من المسلمين الى يافا في طلب التجارة ووصل خلق عظيم من العدو الى القدس للحج وفتح لهم السلطان الباب وانفذ معهم الخفراء يحفظونهم حتى

Sultan (Allah ona rahmet etsin), "Onların memleketinden bizim topraklarımıza girmek isteyen girsin, bizim topraklarımızdan da onlarınkine gitmek isteyen gitsin" diyerek serbestiyeti ilan etti ve Şam'dan hac yolunun açıldığını işaret etti. Hatta o mecliste bizzat hacca gitme niyetini de dile getirdi ki ben de tüm bu konuşulanlara şahittim. Sultan, Askalon surlarının yıkımı için bir emir komutasında yüz lağımcı (duvar yıkım ustası) gönderilmesini emretti. Frenklerin şehirden tamamen ayrılması ve surlar yıkılana kadar -şehrin mamur kalmasından çekinildiği için- onlardan da bir grubun orada bulunması kararlaştırıldı. O gün her iki tarafın insanlarında öyle bir sevinç ve mutluluk vardı ki bunu ancak Allah bilir. Vallahi, aslında bu barış Sultan'ın en çok arzuladığı şey değildi; bir keresinde bana, "Barış yapmaktan korkuyorum; ben barıştıktan sonra başıma ne geleceğini bilemem, bu düşman güçlenir ve ellerinde kalan bu toprakları kullanarak geri kalan yerleri de almak için harekete geçerler. Sonra bizimkilerin her birini kendi kalesinin başına çekilmiş, 'ben inmem' derken görürsün ve Müslümanlar helak olur" demişti. Bu sözleri tam da dediği gibiydi ancak ordunun bitkinliğini ve isteksizliğini gördüğü için barışı maslahata uygun buldu. Allah'ın ilmindeki asıl hayır ise şuydu: Sultan barıştan kısa bir süre sonra vefat etti. Şayet bu vefat savaşın tam ortasında olsaydı İslam dünyası büyük bir tehlikeye

düşerdi; bu yüzden barışın gerçekleşmesi tamamen Allah'ın bir lütfu ve inayetiydi. Askalon'un yıkımına gelince; 25 Şaban günü Sultan, Alemüddin Kayser'i şehrin yıkımı için görevlendirdi ve yanına lağımcılar ile taş ustaları verdi. Kral'ın (Richard) da Yafa'dan yıkıma nezaret edecek ve Frenklerin tahliyesini sağlayacak birilerini göndermesi kararlaştırıldı. Ertesi gün oraya vardıklarında ve yıkıma başlanacağı sırada oradaki rahipler, "Kral'dan alacağımız birikmiş maaşlarımız var; ya bunları ödesinler çıkarız ya da siz bu durumu onlara bildirin" diyerek mazeret sundular. Ardından Kral'ın elçisi gelip onlara çıkmalarını emredince, 27 Şaban'da yıkım başladı. Sultan, her gruba surların belli bir kısmını yıkma görevi verdi ve yardım emretti. 29 Şaban'da Sultan Natrun'a hareket etti. Burada iki ordu birbirine karıştı (barış havası esti); Müslümanlardan bir grup ticaret için Yafa'ya giderken, düşman tarafından da büyük bir halk kitlesi hac için Kudüs'e geldi. Sultan onlara şehrin kapılarını açtı ve kendilerini korumaları için muhafızlar görevlendirdi.

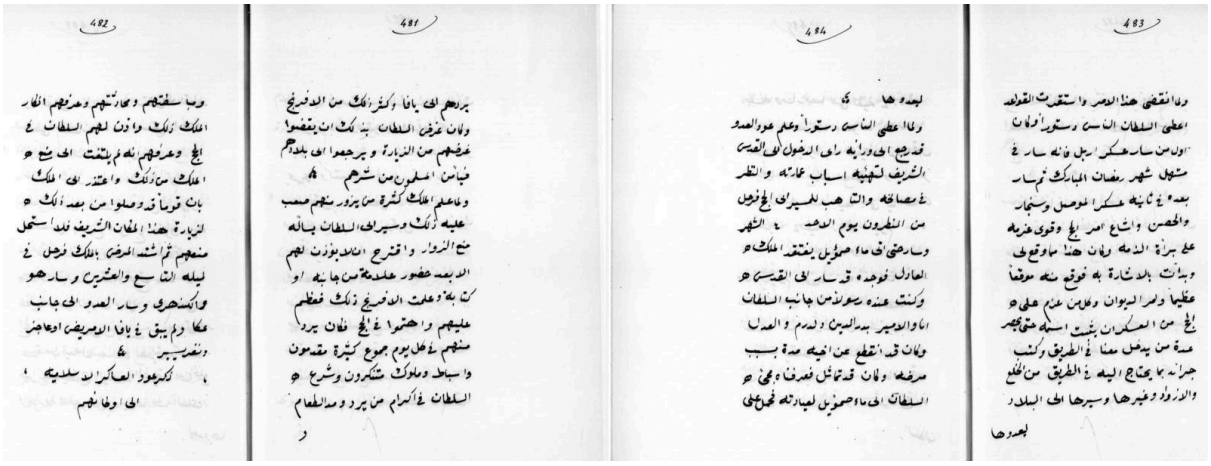

sayfa 481, 482, 483, 484

يردهم الى يافا وكثر ذلك من الافرنج ولما عرض السلطان بذلك ان يقضوا غرضهم من الزيارة ويرجعوا الى بلادهم فيأمن المسلمون من شرهم ولما علم الملك كثرة من يزور منهم صعب عليه ذلك وسير الى السلطان بالله منع الزوار واقترح ان لا يؤذن لهم الا بعد حضور علامة من جانبه او كتابه وتعلمت الافرنج ذلك فعظم عليهم واهتموا في الحج فكان يرد منهم في كل يوم جموع كثيرة مقدمون واسباط وملوك متنكرون وشرع السلطان في اكرام من يرد ومد الطعام وما في الحج وعرفهم انه لم يلتفت الى منع الملك من ذلكanصفقتهم ومحاربتهم وعرفهم ان الملك ذلك واذن لهم السلط واعتذر الى الملك بان قوما قد وصلوا من بعد ذلك لزيارة هذا المكان الشريف فلم استحل منعهم ثم اشتد المرض بالملك فرحل في ليلة التاسع والعشرين وسار هو والسكندري وسار العدو الى جانب عكا ولم يبق في يافا الا مريض او عاجز وذكر عود العساكر الاسلامية الى اوطانهم ولما انقضى هذا الامر واستقرت القواعد اعطى السلطان الناس دستورا وكان اول من سار عسكر اربل فانه سار في مستهل شهر رمضان المبارك ثم سار بعده في ثانية عسكر الموصل وسنجار والحصن وشاع امر الحج وقوي عزمه على براءة الذمة ولما كان هذا ما وقع لي وبدأت بالاشارة به فوقع منه موقعا عظيما وامر الديوان وكل من عزم على الحج من العسكر ان يثبت اسمه حتى يحصر عدة من يدخل معنا في الطريق وكتب جيرانه بما يحتاج اليه في الطريق من الخلع والارزاق وغيرها وسيرها الى البلاد لعدوها ولما اعطى الناس دستورا وعلم عدو العدو قد رجع الى ورايه رأى الدخول الى القدس الشريف لتهيئة اسباب عمارته والنظر في مصالحة والتأهب للمسير الى الحج فرحل من النطرون يوم الاحد في الشهر وسار حتى اتى ماء صمويل يفتقد الملك العادل فوجده قد سار الى القدس وكان عنده رسولان من جانب السلطان اما الامير بدر الدين دلدرم والعدل وكان قد انقطع عن اخيه مدة بسبب مرضه ولما ان قدم تماثل فعرفناه بمجئ السلطان الى ماء صمويل لعيادته فخرج على لعدوها

Frenkler arasından Kudüs'ü ziyaret edenlerin sayısı iyice arttı ve onları Yafa'ya geri gönderiyorlardı. Sultan, onların ziyaret amaçlarını gerçekleştirip bir an önce

ülkelerine dönmelerini, böylece Müslümanların onların şerrinden emin olmasını arzuluyordu. Kral (Richard), kendi safından bu kadar çok kişinin ziyaret için gittiğini görünce bu durum ona ağır geldi ve Sultan'a haber göndererek ziyaretçilerin engellenmesini rica etti. Hatta kendisinden bir işaret veya mektup getirmeyenlere izin verilmemesini önerdi. Frenkler bu kısıtlamayı öğrenince durum onlara çok ağır geldi ve hacca gitme konusunda daha da hırslandılar; her gün içlerinde tanınmış liderler, asilzadeler ve hatta tebdil-i kıyafet etmiş hükümdarların da bulunduğu büyük kitleler gelmeye devam etti. Sultan ise gelenlere ikramda bulunmaya başladı, sofralar kurdurdu. Onlara Kral'ın bu engel olma isteğini bildirdi ancak kendisinin buna itibar etmediğini ve ibadetlerine izin verdiğini bizzat hissettirdi. Kral'a ise, "Bu insanlar bu kutsal mekanı ziyaret etmek için uzak yollardan gelmişler, onları engellemeyi helal görmem" diyerek mazeret beyan etti. Bu sırada Kral'ın hastalığı şiddetlendi ve 29. gece İskenderi ile birlikte yola çıktı. Düşman ordusu Akka tarafına hareket etti; Yafa'da sadece hastalar ve acizler kaldı. İslam ordularının memleketlerine dönüşüne gelince; işler düzene girip kurallar kesinleşince Sultan askerlere izin (düştur) verdi. İlk ayrılan Erbil ordusu oldu ve Ramazan ayının başında yola çıktılar. Ardından ayın ikisinde Musul, Sincar ve Hisn Keyfa orduları ayrıldı. Bu sırada hacca gitme fikri iyice yayıldı ve Sultan da bu kutsal görevi yerine getirip zimmetini (dini borcunu) ödeme konusunda kesin kararını verdi. Bu fikir benden çıkmıştı ve Sultan nezdinde büyük kabul gördü. Divan'a, ordudan hacca niyetlenenlerin isimlerinin kaydedilmesi emredildi ki yolda yanımızda olacakların sayısı bilinsin. Yol boyunca ihtiyaç duyulacak azıklar, hilatler ve diğer erzaklar için çevre bölgelere emirler yazıldı. Sultan, ordusuna izin verip düşmanın da çekildiğinden emin olunca, Kudüs'ün imar işlerini düzenlemek ve hac hazırlıklarını bizzat yerinde görmek üzere şehre girmeye karar verdi. Pazar günü Natrun'dan hareket ederek Ma'u Samuil mevkisine geldi. Orada, bir süredir hastalığı nedeniyle görüşemediği kardeşi Melik el-Adil'i ziyaret etmek istedi. El-Adil'in yanında Sultan'ın elçileri Emir Bedreddin Dildirim ve Adil bulunuyordu. El-Adil iyileşmeye başlamıştı; Sultan'ın kendisini ziyarete geldiğini duyunca onu karşılamaya çıktı.

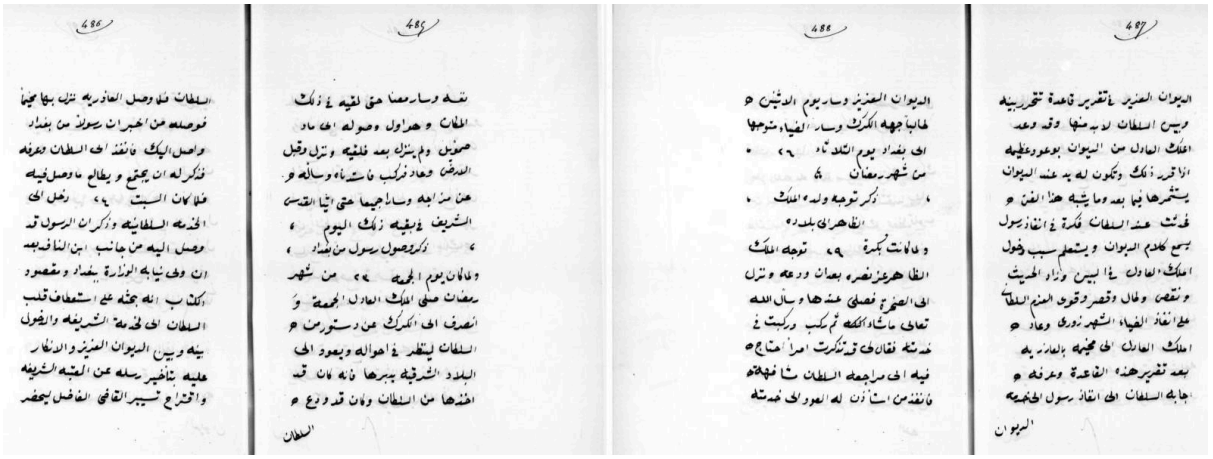

sayfa 485, 486, 487, 488

لقيه وسار معنا حتى لقيه في ذلك المكان وهواول وصوله الى ماء صمويل ولم ينزل معه فلقيه ونزل وقبل الارض وعاد فركب فاتيناه وسألته عن مزاجه وسار جميعا حتى اتينا القدس الشريف في بقية ذلك اليوم ذكر وصول رسول من بغداد ولما كان يوم الجمعة ٤ من شهر رمضان صلى الملك العادل الجمعة وانصرف الى الكرك عن دستور من السلطان لينظر

في احواله ويعود الى البلاد الشرقية يدبرها فانه كان قد اخذها من السلطان وكان قد ودع السلطان السلطان فلما وصل العازرية نزل بها مخيما فوصلته من اخباره رسولا من بغداد واصل اليك فانفذ الى السلطان وعرفوه فذكر له ان يجتمع ويطالع ما وصل فيه فلما كان السبت ٥ رحل الى الخدمة السلطانية وذكر ان الرسول قد وصل اليه من جانب ابن النافذ بعد ان ولى نيابة الوزارة ببغداد ومقصود الكتاب انه يحثه على استعطاف قلب السلطان الى الخدمة الشريفة والقبول بينه وبين الديوان العزيز والاعتذار عليه بتأخير رسله عن العتبة الشريفة واقتراح تسيير القاضي الفاضل ليحضر الديوان العزيز وتقرير قاعدة تحرر بينه وبين السلطان لابد منها وقد وعد الملك العادل من الديوان بوعود عظيمة اذا قرر ذلك وتكون له يد عند الديوان يستثمرها فيما بعد وما يشبه هذا الفن فحدث عند السلطان فكرة في انفاذ رسول يسمع كلام الديوان ويتعلم سبب دخول الملك العادل في البين وزاد الحديث ونقص وطال وقصر وقوى العزم المنصرم على انفاذ الضياء الشهرزورى وعاد الملك العادل الى مخيمه بالعازرية بعد تقرير هذه القاعدة وعرفه اجابة السلطان الى انفاذ رسوله الخدمة الديوان العزيز وسار يوم الاثنين ٧ طالبا جهة الكرك وسار الضياء متوجها الى بغداد يوم الثلاثاء ٨ من شهر رمضان ذكر توجه ولده الملك الظاهر الى بلده ولما كانت بكرة ٩ توجه الملك الظاهر عزيز نصره بعد ان ودعه ونزل الى الصخرة فصلى عندها وسأل الله تعالى ما شاء الله ثم ركب وركبت في خدمته فقال لى قد تذكرت امرا احتاج فيه الى مراجعة السلطان فافهتة فانفذ من استأذن له للعود الى خدمته

Sultan (Allah ona rahmet etsin), Melik el-Adil ile karşılaştı ve o Ma'u Samuil mevkisine ilk vardığında bizimle birlikte yürüdü. El-Adil atından inip yeri öptü, sonra tekrar binerek yanımıza geldi. Ben kendisine sıhhatini sordum ve o günün geri kalanında hep birlikte mukaddes Kudüs şehrine girdik. Bağdat'tan elçi gelmesine dair zikre gelince; 4 Ramazan Cuma günü Melik el-Adil cuma namazını kıldıktan sonra, Sultan'dan aldığı izinle (düştur) kendi işlerini düzenlemek ve ardından idaresini üstlendiği Doğu vilayetlerine gitmek üzere Kerak'a doğru yola çıktı. Sultan ile vedalaşıp Aziriye'ye vardığında orada ordugah kurdu. Bu sırada Bağdat'tan kendisine bir elçinin gelmekte olduğu haberi ulaştı. Durumu hemen Sultan'a bildirdi; Sultan da onunla buluşup gelen mesajın içeriğini incelemesini istedi. 5 Ramazan Cumartesi günü el-Adil tekrar Sultan'ın huzuruna geldi ve Bağdat'ta Vezir Vekilliği makamına getirilen İbnü'n-Nâfız tarafından bir elçi gönderildiğini arz etti. Mektubun maksadı, Sultan'ın gönlünü Halifelik makamına (Hizmet-i Şerife) yaklaştırmak, Divan-ı Aziz (Abbasi Divanı) ile arasını düzeltmek ve elçilerin gönderilmesindeki gecikmeler için özür dilemekti. Ayrıca iki taraf arasında kesin bir kuralın (anlaşma zemini) belirlenmesi için Kadı el-Fâzıl'ın Bağdat'a gönderilmesi teklif ediliyordu. Divan, bu işi başarırsa Melik el-Adil'e ileride meyvesini toplayacağı büyük vaatlerde bulunmuştu. Sultan bu teklif üzerine derin düşüncelere daldı; Divan'ın ne diyeceğini bizzat duyacak ve Melik el-Adil'in bu arabuluculuğa neden dahil olduğunu anlayacak bir elçi göndermeye karar verdi. Konu üzerinde uzun uzadıya tartışıldıktan sonra nihayet Ziyaeddin eş-Şehrezûrî'nin gönderilmesi kararlaştırıldı. Melik el-Adil, bu meseleyi karara bağladıktan ve Sultan'ın elçi gönderme rızasını aldıktan sonra Aziriye'deki çadırına döndü. 7 Pazartesi günü Kerak tarafına, 8 Ramazan Salı günü ise Ziyaeddin eş-Şehrezûrî Bağdat'a doğru yola çıktı. Sultan'ın oğlu Melik ez-Zâhir'in kendi memleketine (Halep) dönüşüne gelince; 9 Ramazan sabahı Melik ez-Zâhir (Allah ona zafer versin) babasıyla vedalaşarak yola çıktı. Sahra'ya (Kubbetü's-Sahra) inip orada namaz kıldı ve Allah'a dua etti. Tam yola koyulmuştu ki, ben de hizmetinde refakat ederken bana, "Bir meseleyi hatırladım, bu konuda Sultan'a tekrar danışmam gerekiyor" dedi. Ben de durumu anladım; yanındakilerden birini Sultan'ın huzuruna tekrar girmek için izin istemeye gönderdi.

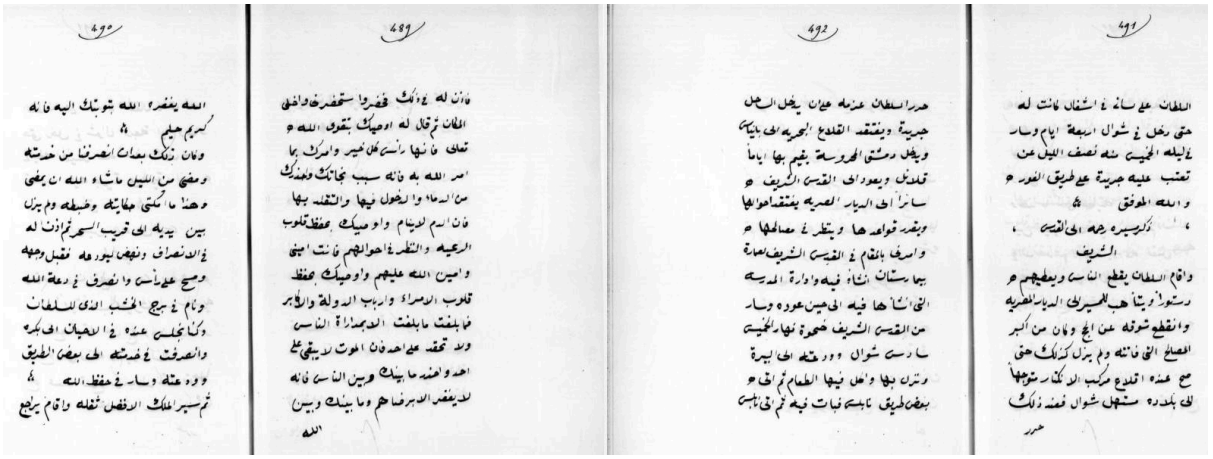

sayfa 489, 490, 491, 492

فأذن له في ذلك فحضروا فاستحضر القاضي وأنا والسلطان ثم قال له أوصيك بتقوى الله تعالى فإنها رأس كل خير وآمرك بما أمر الله به فإنه سبب نجاتك وأحذرك من الدماء والدخول فيها والتقلد بها فإن الدم لا ينام وأوصيك بحفظ قلوب الرعية والنظر في أحوالهم فأنت أميني وأمين الله عليهم وأوصيك بحفظ قلوب الأمراء وأرباب الدولة والأكابر فما بلغت ما بلغت إلا بمداراة الناس ولا تحقد على أحد فإن الموت لا يبقي على أحد واحذر ما بينك وبين الناس فإنه لا يغفر إلا برضاهم وما بينك وبين الله يغفره الله بتوبتك إليه فإنه كريم حليم وكان ذلك بعد أن انصرفنا من خدمته ومضى من الليل ما شاء الله أن يمضي وهذا ما حكتي كتابته وضبطه ولم يزل بين يديه إلى قريب السحر ثم أذن له في الانصراف ونهض لبورعه فقبل وجهه ومسح على رأسه وانصرف في رعة الله ونام في برج الخشب الذي للسلطان وكنا نجلس عنده في الأحيان إلى بكرة وانصرفت في خدمته إلى بعض الطريق ودعته فبلغ الله ثم سير الملك الأفضل ثقله وأقام يودع السلطان على ما في النفس من المشاق لانت له حتى رحل في شوال أربعة أيام وسار في ليلة الخميس منه نصف الليل عن تعتب عليه جارية على طريق الغور والله الموفق ذكر مسيره رحمه الله إلى القدس الشريف وأقام السلطان يقطع الناس ويعطيهم دستورا ويتأهب للمسير إلى الديار المصرية وانقطع شوقه عن الحج وكان من أكبر المصالح التي فاتته ولم يزل كذلك حتى صح عنده القلع مركب الإنكتار متوجها إلى بلده في مستهل شوال فعند ذلك صمم السلطان عزمه على أن يدخل الساحل جربة ويتفقد القلاع البحرية إلى يافا ويصل دمشق المحروسة يقيم بها أياما قلائل ويعود إلى القدس الشريف سائرا إلى الديار المصرية يتفقد أحوالها ويقرر قواعدها وينظر في مصالحها واصرف بالمقام في القدس الشريف لعمارة بيمارستان أنشأه فيه وإدارة المدرسة التي أنشأها فيه إلى حين عوده وسار من القدس الشريف ضحوة نهار الخميس سادس شوال ووصله إلى البيرة ونزل بها وأكل فيها الطعام ثم أتى في بعض طريق نابلس فبات فيه ثم أتى نابلس

Sultan (Oğlu Melik ez-Zahir'in geri dönme isteğine) izin verdi. Onlar huzura gelince Sultan; Kadı'yı, beni ve diğerlerini çağırttı. Sonra oğluna şu vasiyette bulundu: "Sana Allah'tan korkmanı vasiyet ederim, zira bu her hayrın başıdır. Sana Allah'ın emrettiği şeyleri yapmanı emrederim, çünkü kurtuluşun buna bağlıdır. Kan dökmekten ve haksız yere can almaktan seni sakındırırım; buna bulaşma, zira dökülen kan asla uyumaz (hesabı sorulur). Sana halkın kalplerini kazanmanı ve onların hallerini gözetmeni vasiyet ederim; zira sen benim ve Allah'ın onlar üzerindeki emanetçisisin. Emirlerin, devlet ileri gelenlerinin ve büyüklerin gönüllerini hoş tutmanı vasiyet ederim; ben bugün ulaştığım makama ancak insanlara yumuşak davranarak ve idare ederek ulaştım. Kimseye kin besleme, zira ölüm kimseyi baki kılmaz. İnsanlarla arandaki hukuka çok dikkat et; çünkü kul hakkı onlar razı olmadıkça affedilmez. Allah ile arandaki günahları ise Allah tövbenle affeder, zira O kerem sahibi ve halimdir." Bu konuşma biz hizmetinden ayrılmadan önce gece epey ilerlemişken gerçekleşti. Ben de bu sözleri zapt edip kaydettim. Seher vaktine kadar huzurunda kaldı; sonra Sultan ona izin verdi, kalkıp veda ederken oğlunun yüzünü öptü ve başını okşadı. Oğlu Allah'ın koruması altında yanından ayrılıp Sultan'a ait ahşap kulede uyudu. Biz de

bazen sabaha kadar yanında otururduk. Yolun bir kısmına kadar ona eşlik edip vedalaştım; o da Allah'ın hifzında yoluna devam etti. Ardından Melik el-Efdal ağırlıklarını gönderdi ancak içindeki tüm hüzne rağmen Sultan ile vedalaşmak için bir süre daha kaldı. Nihayet Şevval ayının dördünde, Perşembe gecesi yarısında El-Gavr yolu üzerinden yola çıktı. Başarı Allah'tandır. Sultan'ın (rahmetullahi aleyh) Kudüs'e gidişine gelince; Sultan bir yandan askerlere izin verip ikramlarda bulunuyor, bir yandan da Mısır'a gitmek üzere hazırlık yapıyordu. Artık hacca gitme isteği (şartlar gereği) kalmamıştı; bu onun kaçırdığı en büyük maslahatlardan biriydi. İngiltere Kralı'nın (Richard) Şevval ayının başında gemiyle ülkesine dönmek üzere yola çıktığı kesinleşinceye kadar bekledi. Bunun üzerine Sultan, sahil şeridini teftiş etmeye, Yafa'ya kadar deniz kalelerini gözden geçirmeye, ardından Şam-ı Şerif'e gidip orada birkaç gün kaldıktan sonra tekrar Kudüs üzerinden Mısır'a geçmeye karar verdi. Amacı Mısır'ın ahvalini görmek, düzenini kurmak ve maslahatlarını gözetmekti. Kudüs'te kaldığı süreyi, orada inşa ettirdiği hastanenin (Bimaristan) tamamlanması ve kurduğu medresenin idaresiyle ilgilenerek değerlendirdi. 6 Şevval Perşembe günü kuşluk vakti Kudüs'ten ayrılıp El-Bire'ye ulaştı. Orada konaklayıp yemek yedi, ardından Nablus yolu üzerinde bir yerde geceledi ve ertesi gün Nablus'a vardı.

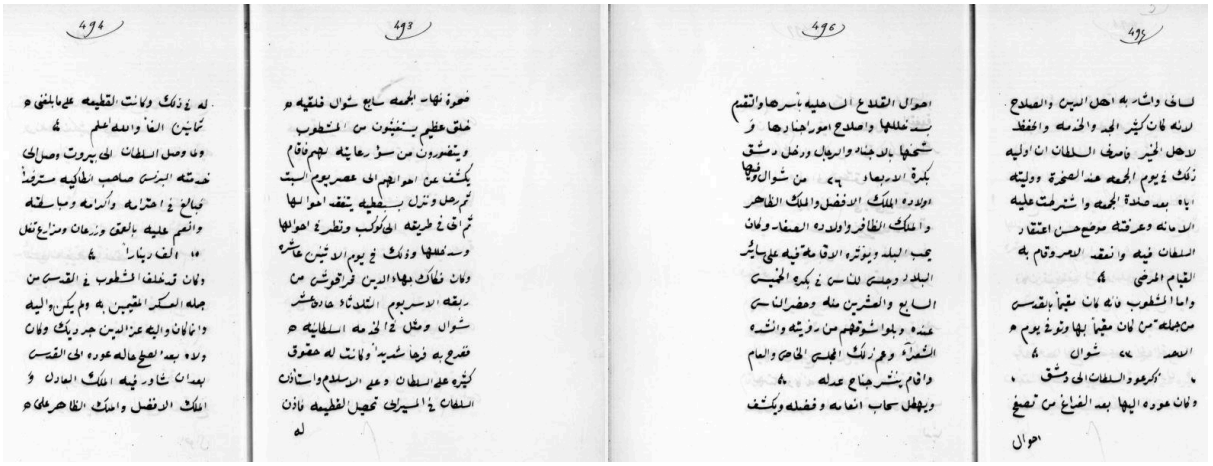

sayfa 493, 494, 495, 496

ضحوة نهار الجمعة سابع شوال فلقيه بها خلق عظيم يتظلمون من المشطوب ويتضررون من سوء رعايته بهم فأقام يكشف عن أحوالهم الى عصر يوم السبت ثم رحل ونزل ببيسان يتفقد أحوالها ثم أتى في طريقه الى كوكب ونظر في أحوالها وتسلمها وذلك في يوم الاثنين عاشره وكان قد فوض بها الى بهاء الدين قراقوش من رتبة الاسرى يوم الثلاثاء حادي عشر شوال ومثل في الخدمة السلطانية فقدم به فرحاً شديداً وكانت له حقوق كثيرة على السلطان وعلى الاسلام واستأذن السلطان في المسير الى تحصيل قطيعته فأذن له له في ذلك وكانت القطيعة على ما بلغني ثمانين ألفاً والله أعلم ولما وصل السلطان الى بيروت وصل الى خدمته البرنس صاحب انطاكية متردداً فبالغ في احترامه واكرامه وضيافته وأنعم عليه باللاذقية وجبلة ومزارع تغل عشرة آلاف دينار وكان قد خلف المشطوب في القدس من جملة العسكر المقيمين به ولم يكن والياً وانما كان واليه عز الدين جردیك وكان ولاه بعد الصلح حاله عوده الى القدس بعد أن شاور فيه الملك العادل والملك الافضل والملك الظاهر على ما نأى وأشار به أهل الدين والصلاح لانه كان كثير الجد والخدمة والحفظ لاهل الخير فاصغى السلطان الى قولهم ذلك في يوم الجمعة عند الصخرة وولیته اياه بعد صلاة الجمعة واشترطت عليه الامانة وعرفته موضع حسن اعتقاد السلطان فيه وانفذ الامر وقام به القيام المرضى واما المشطوب فانه كان مقيماً بالقدس من جملة من كان مقيماً بها وتوفى يوم الاحد ٢٢ شوال ذكر عود السلطان الى دمشق وكان عوده اليها بعد الفراغ من تصفح أحوال القلاع الساحلية بأسرها والتقدم باستغلالها واصلاح أمور أجنادها وشحنها بالاجناد والرجال ودخل

دمشق بكرة الاربعاء ٢٥ من شوال وفيها أولاده الملك الافضل والملك الظاهر والملك الظافر وأولاده الصغار وكان يحب البلد ويؤثره بالاقامة فيه على سائر البلاد وجلس للناس في بكرة الخميس السابع والعشرين منه وحضر الناس عنده وبلغوا شوقهم من رؤيته وأنشده الشعراء وعم ذلك المجلس الخاص والعام وأقام ينشر جناح عدله ويهطل سحاب انعامه وفضله ويكشف أحوال

7 Şevval Cuma günü kuşluk vakti Nablus'a ulaştığında, orada büyük bir kalabalık onu karşıladı; halk, el-Meştûb'dan şikayet ediyor ve onun kötü yönetiminden zarar gördüklerini dile getiriyordu. Sultan, Cumartesi ikindi vaktine kadar orada kalarak halkın durumunu bizzat inceledi. Ardından hareket ederek Beysan'a indi ve oranın ahvalini teftiş etti. Yoluna devam ederek Kevkeb'e ulaştı, oradaki durumu inceledi ve 10 Şevval Pazartesi günü kaleyi teslim aldı. Buranın idaresini, esirler arasından kurtulup 11 Şevval Salı günü Sultan'ın huzuruna çıkan Bahaeddin Karakuş'a devretti. Karakuş'un gelişi büyük bir sevinçle karşılandı; zira kendisinin hem Sultan hem de İslam davası üzerinde emeği ve hakkı çoktu. Sultan'dan, (esaret bedeli veya alacağı olan) "katia"sını tahsil etmek için izin istedi, Sultan da ona izin verdi; duyduğuma göre bu miktar seksen bin (dinar) idi, doğrusunu Allah bilir. Sultan Beyrut'a vardığında, Antakya Sahibi Prens (Bohemond) onu ziyaret etmek üzere huzuruna geldi. Sultan ona büyük bir hürmet gösterdi, ikramlarda bulundu ve onu en iyi şekilde ağırladı; ayrıca kendisine Lazkiye, Cebele ve yıllık on bin dinar gelir getiren araziler ihsan etti. el-Meştûb ise o sırada Kudüs'te ikamet eden askeri topluluğun içindeydi ancak vali değildi. Kudüs'ün valisi İzzeddin Cerdîk idi. Barıştan sonra Kudüs'e dönüldüğünde; Melik el-Adil, Melik el-Efdal ve Melik ez-Zâhir ile istişare edildikten sonra, dindar ve salih zatların tavsiyesiyle Sultan onu vali atamıştı. Çünkü Cerdîk, ciddiyeti, hizmet aşkı ve hayır ehlini korumasıyla biliniyordu. Sultan bu tavsiyelere kulak vererek bir Cuma günü Sahra'nın (Kubbetü's-Sahra) yanında, namaz çıkışı onu vali tayin etti; kendisine emaneti (dürüstlüğü) şart koştu ve Sultan'ın ona olan güvenini bizzat bildirdi. O da bu görevi layıkıyla yerine getirdi. el-Meştûb'a gelince, o Kudüs'te kalanlar arasındaydı ve 22 Şevval Pazar günü vefat etti. Sultan'ın Şam'a dönüşüne gelince; sahil kalelerinin tamamını denetleyip buraların gelirlerini düzenledikten, askerlerin durumunu iyileştirip kaleleri muhafızlarla tahkim ettikten sonra 25 Şevval Çarşamba sabahı Şam'a girdi. Orada oğulları Melik el-Efdal, Melik ez-Zâhir, Melik ez-Zâfir ve küçük çocukları kendisini bekliyordu. Sultan Şam'ı çok sever ve orayı ikamet için diğer tüm şehirlere tercih ederdi. 27 Şevval Perşembe sabahı halkın huzuruna çıktı; insanlar onu görme özlemiyle akın ettiler, şairler şiirler okudu. O meclis hem seçkinlere hem de halka açıktı; Sultan orada adalet kanatlarını gererek, ihsan ve fazilet yağmurlarını yağdırarak halkın meselelerini dinlemeye devam etti.

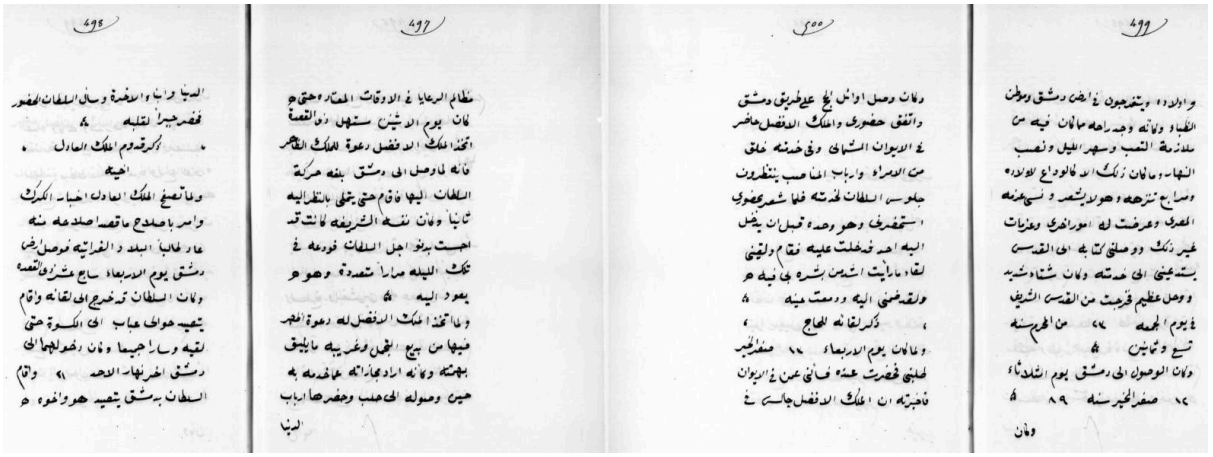

sayfa 497, 498, 499, 500

مظالم الرعايا في الاوقات المعتادة حتى كان يوم الاثنين استهل ذى القعدة اتخذ الملك الافضل دعوة للملك الظاهر فانه لما وصل الى دمشق بلغه حركة السلطان اليها فاقام حتى يتملى بالنظر اليه ثانيا وكان لنفسه الشريفة كانت قد احست بدنو اجل السلطان فودعه في تلك الليله مرارا متعددة وهو يعود اليه ولما اتخذ الملك الافضل له دعوة اظهر فيها من بديع التجمل وغريبة ما يليق بهمة وكانه اراد مجازاته عما خدمه به حين وصوله الى حلب وحضرها ارباب الدنيا والدنيا وابناء الآخرة وسأل السلطان الحضور فحضر جبرا لقلبه ذكر قدوم الملك العادل اخيه ولما تصفح الملك العادل اخبار الكرك وامر باصلاح ما قد فسد منه عاد طالبا البلد والخدمة فوصل ارض دمشق يوم الاربعاء سابع عشر ذى القعدة وكان السلطان قد خرج الى لقائه واقام يتصيد حوالى عذراء الى الكسوة حتى لقيه وسارا جميعا وكان دخولهما الى دمشق آخر نهار الاحد ٢١ واقام السلطان بدمشق يتصيد هو واخوه واولاده ويتفرجون في ارض دمشق ومواطن الغياض وكان راحة ما كان فيه من ملازمة التعب وسهر الليل ونصب النهار وما كان ذلك الا كالوداع لاولاده ومواضع تنزهه وهو لا يشعر ونسى عزمه المصرى وعرضت له امور اخرى وعزيات غير ذلك ووصلني كتابه الى القدس يستدعيني الى خدمته وكان شتاء شديد ووحل عظيم فخرجت من القدس الشريف يوم الجمعة ٢٧ من المحرم سنة تسع وثمانين وكان الوصول الى دمشق يوم الثلاثاء ١٢ صفر الخير سنة ٨٩ وكان وكان وصل اوائل الحاج على طريق دمشق واتفق حضورى والملك الافضل حاضر في الايوان الشمالي وفي خدمته خلق من الامراء وارباب المناصب ينتظرون جلوس السلطان لخدمته فلما شعر بحضوري استدعى بي وهو وحده قبل ان يصل اليه احد فدخلت عليه فقام ولقيني لقاء ما رأيت اشد من بشره لي فيه ولقد ضمني اليه ودمعت عينه ذكر لقائه للحاج ولما كان يوم الاربعاء ١٢ صفر الخير طلبني فحضرت عنده فأنبئني عن في الديوان فاخبرته ان الملك الافضل جالس في

Sultan (Allah ona rahmet etsin), alışılagelmiş vakitlerde halkın şikayetlerini dinlemeye (mezâlim) devam etti. Zilkade ayının başında Melik el-Efdal, Melik ez-Zâhir onuruna bir ziyafet tertip etti. Zira ez-Zâhir, Şam'a ulaştığında Sultan'ın oraya hareket ettiğini duyunca, babasını ikinci kez görüp onunla vakit geçirmek için kalmıştı. Sanki o yüce nefs, Sultan'ın ecelinin yaklaştığını hissetmişti; o gece defalarca babasıyla vedalaştı, her seferinde tekrar yanına döndü. Melik el-Efdal'in hazırladığı bu ziyafet, öyle bir ihtişam ve zarafet içindeydi ki, sanki ez-Zâhir'in Halep'e vardığında kendisine gösterdiği misafirperverliğin bir karşılığı gibiydi. Davete hem dünya ehli devlet adamları hem de ahiret ehli alimler katıldı; Sultan da oğlunun gönlünü hoş etmek (cebr-i kalb) için bizzat iştirak etti. Kardeşi Melik el-Adil'in gelişine gelince; el-Adil, Kerak'taki işleri inceleyip bozulan yerlerin ıslahını emrettikten sonra tekrar Sultan'ın hizmetine dönmek üzere yola çıktı. 17 Zilkade Çarşamba günü Şam topraklarına ulaştı. Sultan onu karşılamak üzere şehirden çıkmış, Adra ile Kisve civarında avlanarak onu beklemişti. Nihayet buluştular ve 21 Zilkade Pazar günü gün sonunda birlikte Şam'a girdiler. Sultan, kardeşi ve çocuklarıyla birlikte Şam civarında avlanarak ve bahçeleri gezerek vakit geçirdi. Bu günler, uzun süren savaş

yorgunluklarının, uykusuz gecelerin ve zahmetli günlerin ardından bir istirahat gibiydi; sanki o farkında olmadan çocuklarıyla ve sevdiği mekanlarla vedalaşıyordu. Bu sırada Mısır'a gitme azmi ve diğer planları zihninden bir süreliğine uzaklaştı. O günlerde bana Kudüs'e bir mektup göndererek yanına çağırdı. Şiddetli bir kış ve her yerin çamur olduğu bir zamanda, 27 Muharrem 589 Cuma günü Kudüs'ten yola çıktım. 12 Safer Salı günü Şam'a ulaştım. Şam yolu üzerinden hacı kafilelerinin ilk grupları da şehre varmaya başlamıştı. Benim vardığım sırada Melik el-Efdal Kuzey Eyvanı'nda, yanında emirler ve makam sahipleriyle birlikte Sultan'ın huzura çıkmasını bekliyordu. Sultan benim geldiğimi duyunca, henüz kimseyi kabul etmemişken beni yalnız başına huzuruna çağırdı. İçeri girdiğimde ayağa kalktı; beni öyle bir güler yüzle ve neşeyle karşıladı ki daha önce böylesini görmemiştim. Beni bağrına bastı ve gözleri yaşardı. Hacıların karşılanmasına gelince; 13 Safer Çarşamba günü beni yanına çağırdı, divandakilerin durumunu sordu; ben de Melik el-Efdal'in yerinde oturduğunu haber verdim.

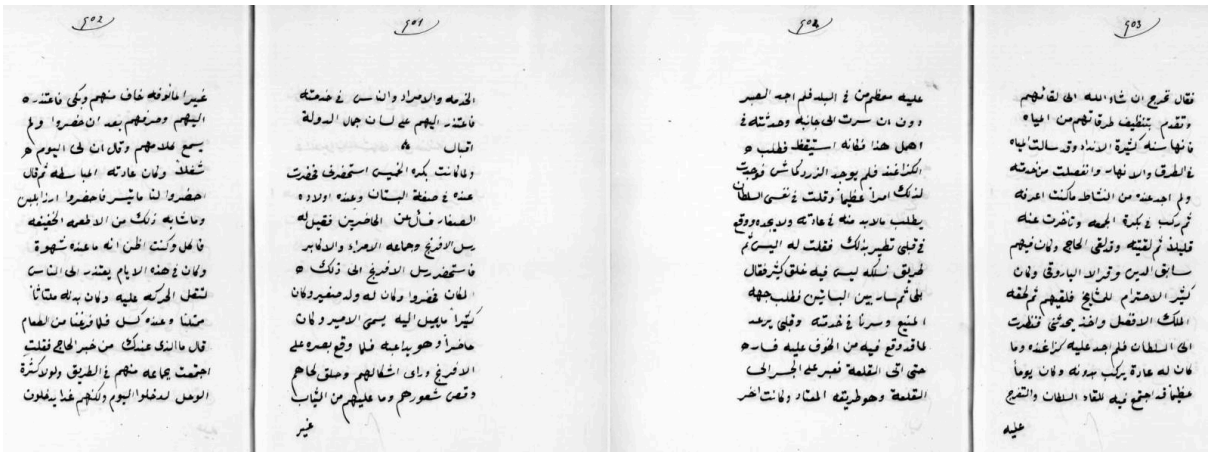

sayfa 501, 502, 503, 504

الخدمة والامراء والناس في خدمته فاعتذر اليهم على ان حال الدولة اقبال ولما كانت بكرة الخميس استحضرفي فحضرت عنده في صفة البستان وعنده اولاده الصغار فاقبل من الحاضرين فقبل له رسل الافرنج وجماعة الامراء والاكابر فاستحضر رسل الافرنج الى ذلك وكان لهم عنده ولد صغير وكان كثيرا ما يميل اليه يسمى الامير وكان حاضرا وهو يداعبه فلما وقع بصره على الافرنج رأى اشكالهم وحلق لحاهم وقص شعورهم وما عليهم من الثياب غير ما ألفه خاف منهم وبكى فاعتذر اليهم وصرفهم بعد ان حضروا ولم يسمع كلامهم وقال ان لى اليوم شغل وثان عادته السياسة المتبعة ثم قال احضروا لنا ما تيسر فاحضروا لنا البان وما شابه ذلك من الاطعمة الخفيفة فأكل وكنت اظن انه ما عنده شهوة ولما كان في هذه الايام يعتذر الى الناس بثقل الحركة عليه وكان به مثاثا متينا وعنده كل فلا فرغنا من الطعام قال ماالذى عندك من خبر الحاج فقلت اجتمعت بجماعة منهم في الطريق ولولا كثرة t الذى عندك من خبر الحاج فقل فقال نخرج ان شاء الله الى لقائهم وتقدم بتنظيف طرقاتهم من المياه فانها سنة كثيرة الانداد وقد سالت مياه في الطرق والنهار وانفصلت من خدمته ولم اجد عنده من النشاط ما كنت اعرفه ثم ركب في بكرة الجمعة وكان اعرفه قليلا ثم لقيته وتلقى الحاج وكان فيهم سابق الدين وترك لا الباروقي وكان كثير الاحترام للمشايخ فلقيهم ثم لحقه الملك الافضل واخذ يحدثني فنظرت الى السلطان فلم اجد عليه كراعته وما كان له عادة يركب بدونه وكان يوما عظيما فيه اجتمع فيه للقاء السلطان والتفريح عليه معظم من في البلد فلم اجد الصبر دون ان سرت الى جانبه وحدثته في اهل هذا كأنه استيقظ فطلب الكاغد فلم يوجد والزر كما شس فوجدت لذلك امرا عظيما وقلت في نفسي السلطان يطلب ما لابد منه في عادته ولا يجده وقع في قلبي طير بذلك فقلت له أليس ثم طريق نلكه ليس فيه خلق كثير فقال بلى ثم سار بين البابين لطلب جهة المنيع وسرنا في خدمته وقلبي يرجف لما قد وقع فيه من الخوف عليه فسار حتى أتى القلعة فعبر على الجسر الى القلعة وهو طريقه المعتاد وكانت آخر

Sultan, devlet işlerinin yoğunluğunu mazeret göstererek emirlerin ve halkın huzuruna çıkamadı. Perşembe sabahı beni bahçeye, yanına çağırdı; orada küçük çocukları da vardı. Elçiler, emirler ve devlet büyükleri huzuruna gelmişti. Frenk elçilerini içeri davet ettiğinde, Sultan'ın çok sevdiği ve o sırada yanında oyunlar oynadığı "Emir" adındaki küçük oğlu, elçilerin tıraşlı yüzlerini, kısa saçlarını ve alışık olmadığı kıyafetlerini görünce korkup ağlamaya başladı. Sultan bunun üzerine elçilerden özür dileyerek o gün meşgul olduğunu belirtti ve onları dinlemeden uğurladı. Ardından hafif yiyecekler ve süt getirilmesini istedi; iştahsız görünmesine rağmen biraz yedi. O günlerde vücudundaki ağır bir halsizlikten ve hareket etmekte zorlandığından bahsediyordu. Bana hacı kafilelerinden haber sordu; ben de yolların çamurlu olduğunu ancak ertesi gün şehre gireceklerini söyledim. Sultan, "İnşallah onları karşılamaya çıkarız" diyerek yolların temizlenmesini emretti. O gün onda eski canlılığını ve enerjisini göremiyordum. Cuma sabahı hacıları karşılamak üzere atına bindi; yanında Melik el-Efdal ve diğerleri vardı. Dikkat ettim, Sultan her zamanki tam teçhizatı (kura'ate) olmadan yola çıkmıştı ki bu onun için alışılmış bir durum değildi. Halk onu görmek için yollara dökülmüştü. Ben yanına yaklaşıp konuşurken bir ara not almak için kağıt (kağıd) istedi ancak o an bulunamadı. Sultan'ın her zamanki rutin ihtiyaçlarının dahi o an karşılanamaması beni derinden sarstı ve kalbime bir korku düştü. Kalabalığın olmadığı tenha bir yoldan gitmeyi teklif ettim, o da kabul etti. Kalbim endişeyle çarparak ona eşlik ettim; kale köprüsünden geçerek içeri girdi. Bu, onun at üzerindeki son seferiydi.

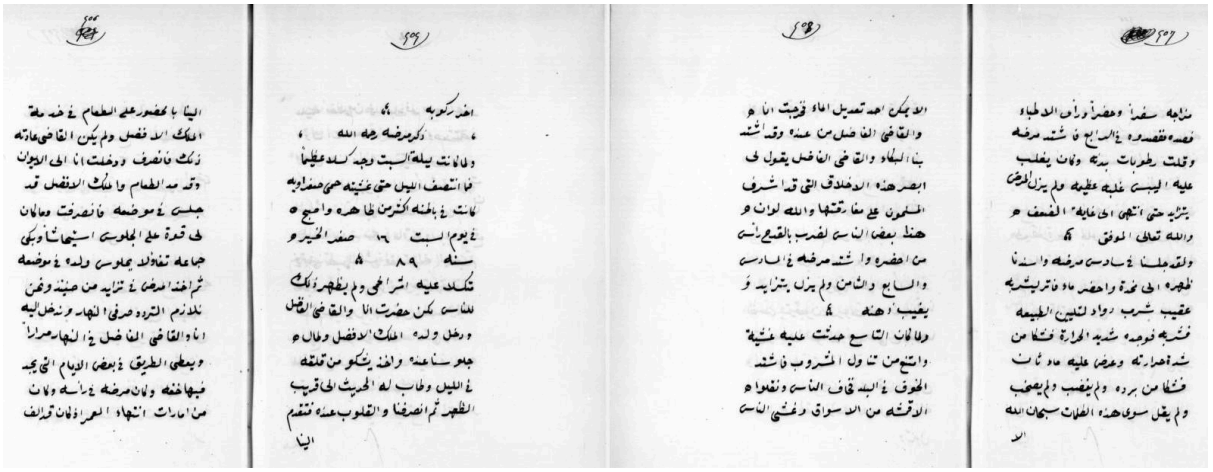

sayfa 505, 506, 507, 508

الينا بالحضور على الطعام في خدمة الملك الافضل ولم يكن القاضي عادته ذلك فانصرف ودخلت انا الى الايوان وقد مد الطعام والملك الافضل قد جلس في موضعه فانصرفت وما كان لى قوة على الجلوس استيحاشا وبكى جماعة تفاءلا بجلوس ولده في موضعه ثم اخذ المرض في تزايد من حينه ونحن نلازم التردد في النهار وندخل اليه انا والقاضي الفاضل في النهار مرارا ويعطى الطريق في بعض الايام التي يجد فيها خفة وكان مرضه في راسه وكان من امارات انتهاء العمر وكان قد الف الا يمكن احد تعديل الماء فوجهت انا والقاضي الفاضل من عنده وقد اشتد بنا البكاء والقاضي الفاضل يقول لى ابصر هذه الاخلاق التي قد اشرفت المسلمون على مفارقتها والله لو ان هذا بعض الناس لضرب بالقدح رأس من احضره واشتد مرضه في السادس والسابع والثامن ولم يزل يتزايد ويغيب ذهنه ولما كان التاسع حدثت عليه غشية وامتنع من تناول المشروب فاشتد الخوف في البلد وتخاف الناس ونقلوا الامتعة من الاسواق وعشي الناس مزاجه سقما وحضروا رأي الاطباء فصده فصدوه في الرابع في شدة مرضه وقلت رطوبات بدنه وكان يغلب عليه اليبس غلبة عظيمة ولم يزل المرض يتزايد حتى انتهى الى غايته الضعف والله تعالى الموفق ولقد جلسنا في سادس مرضه واسندنا

ظهره الى مخدة واحضر ماء فاتر ليشربه عقيب شرب رواد لتليين الطبيعة فشربه فوجده شديد الحرارة فتكلم من شدة حرارته وعرض عليه ماء ثان فشكا من برودة ولم يغضب ولم يصعب ولم يقل سوى هذه الكلمات سبحان الله

Melik el-Efdal'in hizmetinde yemeğe katılmamız istendi; ancak Kadı el-Fâzıl'ın böyle bir adeti olmadığı için o ayrıldı. Ben eyvana girdim, yemek kurulmuştu ve Melik el-Efdal babasının makamına oturmuştu. Kalbimdeki büyük hüzün ve ürperti sebebiyle oturmaya takatim kalmadığından ben de ayrıldım. Oradakilerden bir grup, oğlunun onun yerine oturmasını vefatına işaret sayarak ağlıyordu. O andan itibaren hastalık şiddetlenmeye başladı; biz gün boyu sürekli gidip geliyor, ben ve Kadı el-Fâzıl günde defalarca huzuruna giriyorduk. Hastalığının hafiflediği bazı anlarda geçişine izin veriliyordu; rahatsızlığı başındaydı ve bu, ömrünün sonuna geldiğinin emarelerinden biriydi. Suyun ısısını ayarlama konusunda kimseye bir şey demezdi; ben ve Kadı el-Fâzıl yanından çıktığımızda ağlamamız şiddetlendi. Kadı el-Fâzıl bana, "Müslümanların ayrılmak üzere olduğu şu güzel ahlaka bak; vallahi başka biri olsa, kendisine bu suyu getirenin başına o tası çalardı" diyordu. Hastalığı altıncı, yedinci ve sekizinci günlerde daha da arttı, zihni bulanmaya başladı. Dokuzuncu gün bir baygınlık geldi ve içecek kabul edemez oldu; şehirde korku yayıldı, insanlar çarşılardaki mallarını taşımaya başladı. Hastalığının dördüncü gününde doktorların kararıyla kan alındı; vücudundaki nem azalmış, büyük bir kuruluk hakim olmuştu. Hastalık, en uç noktadaki halsizliğe kadar artarak devam etti; başarı Allah'tandır. Hastalığının altıncı gününde oturduk ve sırtını bir yastığa dayadık; doğasını yumuşatacak bir ilaçtan sonra içmesi için ılık su getirildi. Suyu içince çok sıcak buldu ve sıcaklığından dolayı şikayet etti; ikinci bir su sunulduğunda ise bu kez soğukluğundan yakındı. Buna rağmen ne öfkelendi ne de bir zorluk çıkardı; sadece şu kelimeleri söyledi: "Sübhanallah".

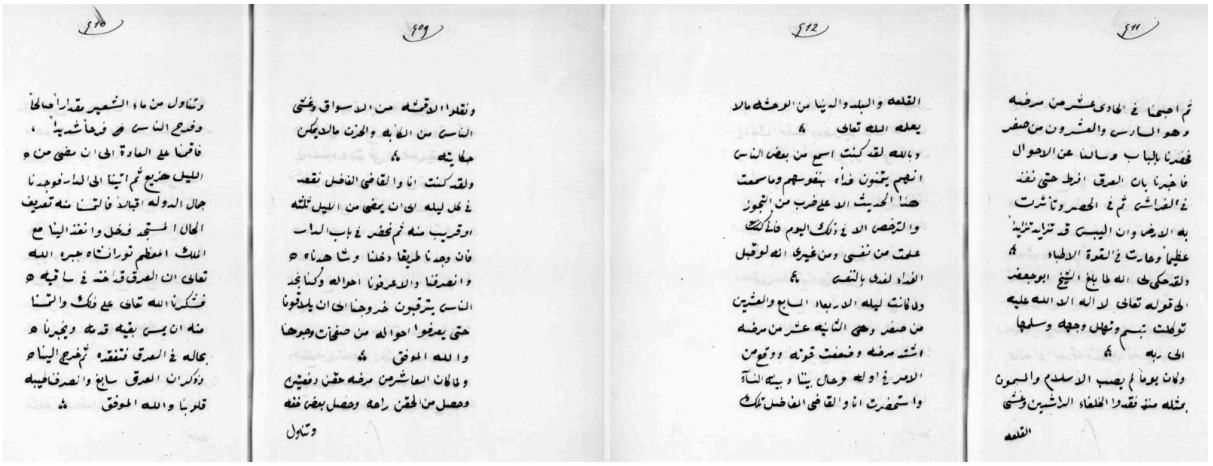

sayfa 501, 502, 503, 504

الخدمة والامراء والناس في خدمته فاعتذر اليهم على ان جمال الدولة اقبال ولما كانت بكرة الخميس استحضرت فحضرت عنده في صفة البستان وعنده اولاده الصغار فأول من المحاضرين فقيل له رسل الافرنج وجماعة الامراء والاكابر فاستحضر رسل الافرنج الى ذلك المكان فخضروا ولما كان له ولد صغير وكان كثيرا ما يميل اليه يسمى الامير وكان حاضراً وهو يداعبه فلما وقع بصره على الافرنج ورأى اشكالهم وحلق لحاهم وقص شعورهم وما عليهم من الثياب غير المألوفة خاف منهم وبكى فاعتذر اليهم وصرفهم بعد ان حضروا ولم يسمع كلامهم وقال ان لي اليوم شغلاً وكان عادته المنبسطة ثم قال احضروا لنا ما تيسر فاحضروا لنا اللبن وما شابه ذلك من الاطعمة الخفيفة فأكل وكنت اظن انه ما

عنده شهوة ولما في هذه الايام يعتذر الى الناس لشغل الحركة عليه وكان بالله متأثراً متئناً وعنده كل فلا فرغنا من الطعام قال ما الذي عندك من خبر الحاج فقلت اجتمعت بجماعة منهم في الطريق ولولا كثرة الوحل لدخلوا اليوم ولكنهم غداً يدخلون عليه فقال تخرج ان شاء الله الى لقائهم وتقدم بتنظيف طرقاتهم من المياه فانها سنة كثيرة الامداد وقد سالت المياه في الطرق والانهار وانفصلت من خدمته ولم اجد عنده من النشاط ما كنت اعرفه ثم ركب في بكرة الجمعة وتأخرت عنه قليلاً ثم لقيته وتلقى الحاج وكان فيهم سابق الدين وتركا الباروتي وكان كثير الاحترام للمشايخ فلقيهم ثم لحقه الملك الافضل واخذ يحدثني فنظرت الى السلطان فلم اجد عليه كزاغته وما كان له عادة يركب بدونه وكان يوماً عظيماً فيه اجتمع فيه للقاء السلطان والتفريح عليه عليه معظم من في البلد فلم اجد الخبر دون ان سرت الى جانبه وحدثته في اهل هذا فكأنه استيقظ فطلب الكتاب عنه فلم يوجد وكأنه وجد لذلك امراً عظيماً وقلت في نفسي السلطان يطلب مالا بد منه في عادته ولا يجده ووقع في قلبي تطير بذلك فقلت له اليس ثم طريق تسلكه فيه خلق كثير فقال بلى ثم سار بين البابين لطلب وجه المنيع وسرنا في خدمته وقلبي يرعد لما قد وقع فيه من الخوف عليه فسار حتى اتى القلعة فعبر على الجسر الى القلعة وهو طريقه المعتاد وكانت اخر

Sultan'ın hizmetinde bulunan emirler ve insanlar oradaydı; Sultan onlara devletin durumunun iyiye gittiğini söyleyerek özür diledi. Perşembe sabahı çağrıldım ve bostan sofasında yanına vardım; yanında küçük çocukları vardı. Huzura ilk olarak Frenk elçileri, emirler ve devletin ileri gelenleri çağrıldı; Sultan onları o mekanda kabul etti. Sultan'ın yanında, çok sevdiği küçük oğlu Emir de vardı ve onunla şakalaşıyordu. Çocuk, Frenkleri ve onların tıraşlı sakallarını, kesilmiş saçlarını ve alışık olmadığı kıyafetlerini görünce korkup ağlamaya başladı. Bunun üzerine Sultan onlardan özür dileyerek, "Bugün işim var" dedi ve daha bir şey konuşmadan onları gönderdi; oysa normalde çok güler yüzlü ve rahattı. Ardından "Bize ne varsa getirin" dedi; süt ve benzeri hafif yiyecekler getirildi. İştahı olmadığını sanıyordum ama yedi; o günlerde hareket etmekte zorlandığı için insanlardan özür diliyordu ve bitkin bir hali vardı. Yemekten sonra bana "Hacılardan ne haber var?" diye sordu; ben de yolda onlardan bir gruba rastladığımı, çamur olmasa bugün gireceklerini ama yarın geleceklerini söyledim. "İnşallah onları karşılamaya çıkarsın ve yollarını temizletirsin; zira bu yıl yağmur çoktu, yollar ve nehirler suyla doldu" dedi. Yanından ayrılırken onda o eski canlılığı göremedim. Cuma sabahı atına bindi, ben biraz geride kalmıştım, sonra ona yetiştim; hacıları karşılamaya gitti. Aralarında Sabıkuddin ve Terka el-Baruti de vardı; Sultan alimlere ve şeyhlere çok hürmet ederdi, onları karşıladı. Sonra Melik el-Efdal ona yetişti ve benimle konuşmaya başladı. Sultan'a baktığımda üzerinde alışık olduğum o heybetli duruşu göremedim; o gün Sultan'ı karşılamak ve sevindirmek için şehir halkının çoğu toplanmıştı. Yanına varıp kendisiyle konuştuğumda sanki uykudan uyanır gibi oldu ve bir kitap istedi ama kitap bulunamadı. Bu durumun onu çok sarstığını gördüm; Sultan'ın her zamanki alışkanlığı olan bir şeyi isteyip de bulamaması içime kötü bir his doğurdu. Ona "Gidilecek başka bir yol yok mu?" diye sordum, "Evet, var" dedi. Sonra kaleye giden köprüden geçti; bu onun her zamanki yoluydu ve bu onun son binişiydi.

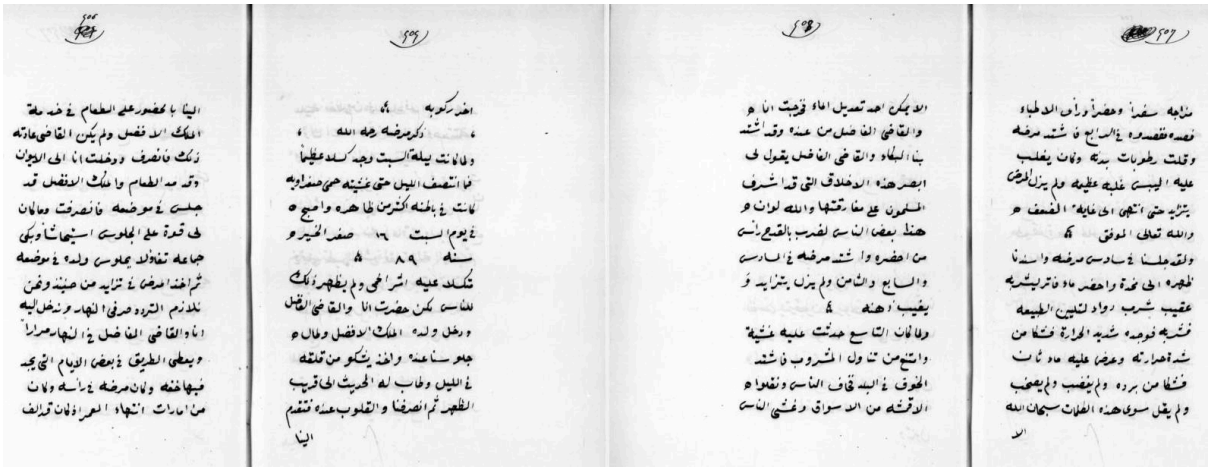

sayfa 505, 506, 507, 508

الينا بالحضور على الطعام في خدمة الملك الافضل ولم يكن القاضي عادته ذلك فانصرف ودخلت انا الى الايوان وقد مد الطعام والملك الافضل قد جلس في موضعه فانصرفت وما كان لى قوة على الجلوس استيحاشا وبكى جماعة تفاءلا بجلوس ولده في موضعه ثم اخذ المرض في تزايد من حينه ونحن نلازم التردد في النهار وندخل اليه انا والقاضي الفاضل في النهار مرارا ويعطى الطريق في بعض الايام التي يجد فيها خفة وكان مرضه في راسه وكان من امارات انتهاء العمر وكان قد الف الا يمكن احد تعديل الماء فوجهت انا والقاضي الفاضل من عنده وقد اشتد بنا البكاء والقاضي الفاضل يقول لى ابصر هذه الاخلاق التي قد اشرفت المسلمون على مفارقتها والله لو ان هذا بعض الناس لضرب بالقدح رأس من احضره واشتد مرضه في السادس والسابع والثامن ولم يزل يتزايد ويغيب ذهنه ولما كان التاسع حدثت عليه غشية وامتنع من تناول المشروب فاشتد الخوف في البلد وتخاف الناس ونقلوا الامتعة من الاسواق وعشي الناس مزاجه سقما وحضروا رأي الاطباء فصده فصدوه في الرابع في شدة مرضه وقلت رطوبات بدنه وكان يغلب عليه اليبس غلبة عظيمة ولم يزل المرض يتزايد حتى انتهى الى غايته الضعف والله تعالى الموفق ولقد جلسنا في سادس مرضه واسندنا ظهره الى مخدة واحضر ماء فاتر ليشربه عقيب شرب رواد لتليين الطبيعة فشربه فوجده شديد الحرارة فتكلم من شدة حرارته وعرض عليه ماء ثان فشكا من برده ولم يغضب ولم يصعب ولم يقل سوى هذه الكلمات سبحان الله

Melik el-Efdal'in hizmetinde yemeğe katılmamız istendi; ancak Kadı el-Fâzıl'ın böyle bir âdeti olmadığı için o ayrıldı. Ben eyvana girdim, yemek kurulmuştu ve Melik el-Efdal babasının makamına oturmuştu. Kalbimdeki büyük hüzün ve ürperti sebebiyle oturmaya takatim kalmadığından ben de ayrıldım. Oradakilerden bir grup, oğlunun onun yerine oturmasını vefatına işaret sayarak ağlıyordu. O andan itibaren hastalık şiddetlenmeye başladı; biz gün boyu sürekli gidip geliyor, ben ve Kadı el-Fâzıl günde defalarca huzuruna giriyorduk. Hastalığının hafiflediği bazı anlarda geçişine izin veriliyordu; rahatsızlığı başındaydı ve bu, ömrünün sonuna geldiğinin emarelerinden biriydi. Suyun ısısını ayarlama konusunda kimseye bir şey demezdi; ben ve Kadı el-Fâzıl yanından çıktığımızda ağlamamız şiddetlendi. Kadı el-Fâzıl bana, "Müslümanların ayrılmak üzere olduğu şu güzel ahlaka bak; vallahi başka biri olsa, kendisine bu suyu getirenin başına o tası çalardı" diyordu. Hastalığı altıncı, yedinci ve sekizinci günlerde daha da arttı, zihni bulanmaya başladı. Dokuzuncu gün bir baygınlık geldi ve içecek kabul edemez oldu; şehirde korku yayıldı, insanlar çarşılardaki mallarını taşımaya başladı. Hastalığının dördüncü gününde doktorların kararıyla kan alındı; vücudundaki nem azalmış, büyük bir kuruluk hâkim olmuştu. Hastalık, en uç noktadaki halsizliğe kadar artarak devam etti; başarı Allah'tandır. Hastalığının altıncı gününde oturduk ve sırtını bir yastığa dayadık; doğasını yumuşatacak bir ilaçtan sonra içmesi için ılık su getirildi. Suyu içince çok sıcak buldu

ve sıcaklığından dolayı şikâyet etti; ikinci bir su sunulduğunda ise bu kez soğukluğundan yakındı. Buna rağmen ne öfkelendi ne de bir zorluk çıkardı; sadece şu kelimeleri söyledi: "Sübhânallah".

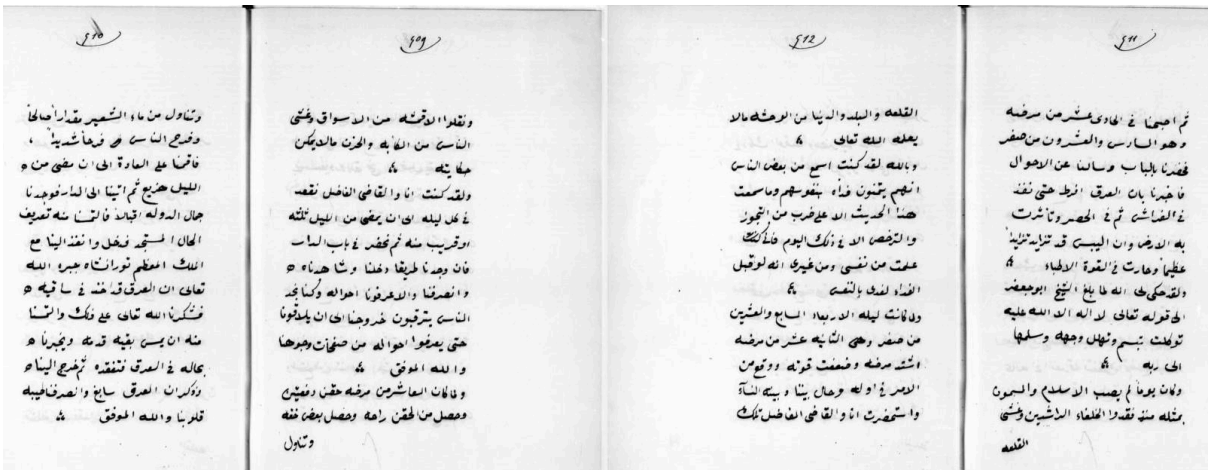

sayfa 411, 412, 409, 410

ثم اجتمعنا في الحادي عشر من مرضه وهو السادس والعشرون من صفر فدخلنا بالباب وسألنا عن الاحوال فاخبرنا بان العرق افرط حتى نفذ في الفراش ثم في الحصير وتناثرت به الارض وان اليبس قد تزايد تزايداً عظيماً وخارت في القوة والاطباء ولقد حكي لي انه لما بلغ الشيخ ابوجعفر الى قوله تعالى لا اله الا الله عليه توكلت تبسم وتهلل وجهه وسلما الى ربه وكان يوماً لم يصب الاسلام والمسلمون بمثله منذ فقدوا الخلفاء الراشدين وغشي القلعه والبلد والدينا من الوحشة مالا يعلمه الله تعالى وبالله لقد كنت اسمع من بعض الناس انهم يتمنون فداء بنفوسهم وما سمعت هذا الحديث الا على ضرب انه لو قبل الفداء لفدى بالنفس وكانت ليلة iمن التجوز والترخص الا في ذلك اليوم فاني كنت علمت من نفسي ومن غير الاربعاء السابع والعشرين من صفر وهي الثانيه عشر من مرضه اشتد مرضه وضعفت قوته ووقع من الامر في اوله وحال بيننا وبينه الناس واستحضرت انا والقاضي الفاضل تلك ونقلوا الامتعه من الاسواق وغشى الناس من الكآبه والحزن مالا يمكن حكايته ولقد كنت انا والقاضي الفاضل نقعد في كل ليلة الى ان يمضي من الليل ثلثه او قريب منه ثم نحضر في باب الدار فان وجدنا طريقاً دخلنا وشاهدناه وانصرفنا والا عرفنا احواله وكنا نجد الناس يترقبون خروجنا الى ان يلدغونا حتى يعرفوا احواله من صفحات وجوهنا والله الموفق ولما كان العاشر من مرضه حقن دفعتين وحصل من الحقن راحة وحصل بعض خفة وتناول من ماء الشعير مقداراً صالحاً وخدع الناس فيه فرحاً شديداً فاقمنا على العادة الى ان مضى من الليل هزيع ثم اتينا الى الدار فوجدنا جمال الدولة اقبالاً فاستمنا منه تعريف الحال المستجد فدخل وانفذ الينا مع الملك المعظم تورانشاه جبره الله تعالى ان العرق قد اخذ في ساقيه فشكرنا الله تعالى على ذلك وسألنا منه ان يمس بقية قدمه ويخبرنا بحاله في العرق فنتفقده ثم خرج الينا وذكر ان العرق سابغ وانصرفنا طيبة قلوبنا والله الموفق

Sonra hastalığının on birinci günü olan Safer ayının yirmi altıncısında toplandık. Kapıdan girip durumu sorduğumuzda, terlemesinin aşırı derecede arttığı, öyle ki terin yataktan hasıra, oradan da yere sızdığı haberini aldık. Kuruluk muazzam bir şekilde artmış ve doktorların dermanı kesilmişti. Bana anlatıldığına göre, Şeyh Ebu Cafer, "Ondan başka ilah yoktur, ben yalnızca O'na tevekkül ettim" mealindeki ayete geldiğinde, (Sultan) gülümsedi, yüzü aydınlandı ve ruhunu Rabbine teslim etti. O gün, Hülefa-yi Raşidin'in kaybından beri İslam'ın ve Müslümanların başına gelen en acı gündü. Kaleyi, şehri ve dünyayı, ancak Allah Teala'nın bilebileceği bir dehşet kapladı. Vallahi, bazı insanların kendi canlarını onun uğruna feda etmek istediklerini duyardım da, bunu o güne kadar sadece bir mübalağa sanırdım. Fakat o gün anladım ki, eğer feda mümkün olsaydı, gerçekten canlar feda edilirdi. Safer ayının yirmi yedinci Çarşamba gecesi, hastalığının on ikinci günüydü; hastalığı şiddetlendi, kuvveti zayıfladı ve görevliler insanlarla onun arasını kapattı. Ben ve Kadı el-Fâzıl o

durumu takip ediyorduk. Eşyaları çarşılardan taşıdılar; insanları anlatılamaz bir keder kapladı. Ben ve Kadı el-Fâzıl, her gece vaktin üçte biri geçene kadar bekler, sonra evin kapısına gelirdik. Bir yol bulursak içeri girer, onu görürdük; yoksa durumunu öğrenmeye çalışırdık. İnsanların, durumunu yüzümüzün ifadesinden anlamak için çıkışımızı beklediklerini görürdük; başarı Allah'tandır. Hastalığının onuncu günü iki kez lavman yapıldı ve bir rahatlama hissetti; hatırı sayılır miktarda arpa suyu içti. Bu durum insanlarda büyük bir sevinç yarattı. Gece yarısı geçene kadar bekledik, sonra eve geldik. Cemalüddevle İkbal'den son durumu sorduk. İçeri girdi ve Melik el-Muazzam Turanşah aracılığıyla terlemenin bacaklarına kadar indiği müjdesini gönderdi. Allah'a şükrettik ve ayaklarının geri kalanını da kontrol etmesini istedik. Tekrar çıkıp terlemenin her yere yayıldığını söyledi; biz de gönül rahatlığıyla ayrıldık. Başarı Allah'tandır.

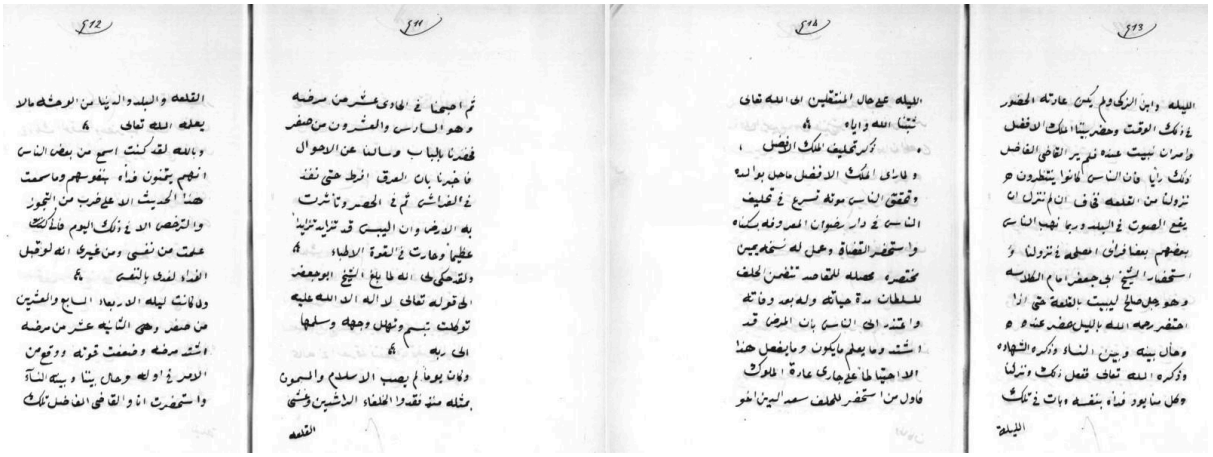

sayfa 412, 411, 414, 413

القلعه والبلد والدينا من الوحشة مالا يعلمه الله تعالى وبالله لقد كنت اسمع من بعض الناس انهم يتمنون فداء بنفوسهم وما سمعت هذا الحديث الا على ضرب من التجوز والترخص الا في ذلك اليوم فاني كنت علمت من نفسي ومن غيري انه لو قبل الفداء لفدى بالنفس وكانت ليلة الاربعاء السابع والعشرين من صفر وهي الثانيه عشر من مرضه اشتد مرضه وضعفت قوته ووقع من الامر في اوله وحال بيننا وبينه الناس واستحضرت انا والقاضي الفاضل تلك ثم اجتمعنا في الحادي عشر من مرضه وهو السادس والعشرون من صفر فدخلنا بالباب وسألنا عن الاحوال فاخبرنا بان العرق افرط حتى نفذ في الفراش ثم في الحصير وتناثرت به الارض وان اليبس قد تزايد تزايداً عظيماً وخارت في القوة الاطباء ولقد حكي لي انه لما بلغ الشيخ ابوجعفر الى قوله تعالى لا اله الا الله عليه توكلت تبسم وتهلل وجهه وسلما الى ربه وكان يوماً لم يصب الاسلام والمسلمون بمثله منذ فقدوا الخلفاء الراشدين وغشي القلعه الليله على حال المتقين الى الله تعالى ثبتنا الله واياه فكان اول تحليف الملك الافضل ولما راى الملك الافضل ما حل بوالده وتحقق الناس موته تسرع في تحليف الناس في دار رضوان المعروفة بكناه واستحضر القضاة وعمل له نسخه يمين مختصرة محصلة للمقاصد تتضمن الحلف للسلطان مدة حياته وله بعد وفاته واعتذر الى الناس بان المرض قد اشتد وما يعلم مايكون وما يفعل هذا الا احتياطاً لما على جاري عادة الملوك فاول من استحضر للمحلف سعد الدين مسعود الليله وابن الزكي ولم يكن عادته الحضور في ذلك الوقت وحضر بيتا الملك الافضل وامر ان تبيت عنده فلم ير القاضي الفاضل ذلك رأياً فان الناس كانوا ينتظرون نزولنا من القلعه فخاف ان لم ننزل ان يقع الصوت في البلد وربما نهب الناس بعضهم بعضاً فرأى المصلحة في نزولنا واستحضار الشيخ ابي جعفر امام الكلاسة وهو رجل صالح ليبيت بالقلعة حتى اذا احتضر رحمه الله بالليل حضر عنده وحال بينه وبين النساء وذكره الشهادة وذكره الله تعالى ففعل ذلك ونزلنا وكل منا يود فداه بنفسه وبات في تلك الليلة

Kaleyi, şehri ve dünyayı, ancak Allah Teala'nın bilebileceği bir dehşet ve ıssızlık kapladı. Vallahi, bazı insanların kendi canlarını onun uğruna feda etmek istediklerini duyardım da, bunu o güne kadar sadece bir mübalağa ve mecaz sanırdım. Fakat o gün, hem kendimden hem de başkalarından anladım ki, eğer canın canla takası

mümkün olsaydı, gerçekten canlar feda edilirdi. Safer ayının yirmi yedinci Çarşamba gecesi, hastalığının on ikinci günüydü; hastalığı şiddetlendi, kuvveti zayıfladı, işin başında olanlar araya girerek insanlarla onun arasını kapattı. Ben ve Kadı el-Fâzıl o durumu takip ediyorduk. Sonra hastalığının on birinci günü olan Safer ayının yirmi altıncısında toplandık. Kapıdan girip durumu sorduğumuzda, terlemesinin aşırı derecede arttığı, öyle ki terin yataktan hasıra, oradan da yere sızdığı haberini aldık. Kuruluk muazzam bir şekilde artmış ve doktorların dermanı kesilmişti. Bana anlatıldığına göre, Şeyh Ebu Cafer, "Ondan başka ilah yoktur, ben yalnızca O'na tevekkül ettim" mealindeki ayete geldiğinde, (Sultan) gülümsedi, yüzü aydınlandı ve ruhunu Rabbine teslim etti. O gün, Hülefa-yi Raşidin'in kaybından beri İslam'ın ve Müslümanların başına gelen en acı gündü ve kaleyi bir hüzün kapladı. Allah'a yönelen muttakilerin hali üzere olan o gecede Allah bizi ve onu sabit kılsın. İlk iş Melik el-Efdal'e biat ettirilmesi oldu. Melik el-Efdal babasının başına geleni görünce ve insanlar da onun vefatını anlayınca, Rıdvan'ın evi olarak bilinen yerde insanlara aceleyle bağlılık yemini ettirdi. Kadıları topladı; sultanın hayatı boyunca ve vefatından sonra ona sadık kalınacağına dair kısa ve net bir yemin metni hazırlattı. İnsanlara hastalığın şiddetlendiğini, ne olacağının bilinmediğini ve bunun sadece hükümdarların adeti üzere bir ihtiyat olduğunu beyan ederek özür diledi. Yemin için ilk çağrılan Saadettin Mesud oldu. O gece İbnü'z-Zeki de oradaydı ki o vakitte gelmesi adeti değildi. Melik el-Efdal'in evine geldi ve onun yanında kalması emredildi. Fakat Kadı el-Fâzıl bunu uygun görmedi; çünkü halk bizim kaleden inişimizi bekliyordu, eğer inmezsek şehirde şayia çıkmasından ve insanların birbirini yağmalamasından korktu. Bizim inmemizin ve yerimize Kelâse imamı salih bir zat olan Şeyh Ebu Cafer'in getirilmesinin daha maslahat olduğunu düşündü. Böylece (Sultan) vefat ederken yanında bulunur, kadınlarla arasını ayırır, ona şehadeti ve Allah'ı hatırlatırdı. Öyle yapıldı ve biz indik. Her birimiz canımızı ona feda etmek istiyorduk; o geceyi bu hal üzere geçirdik.

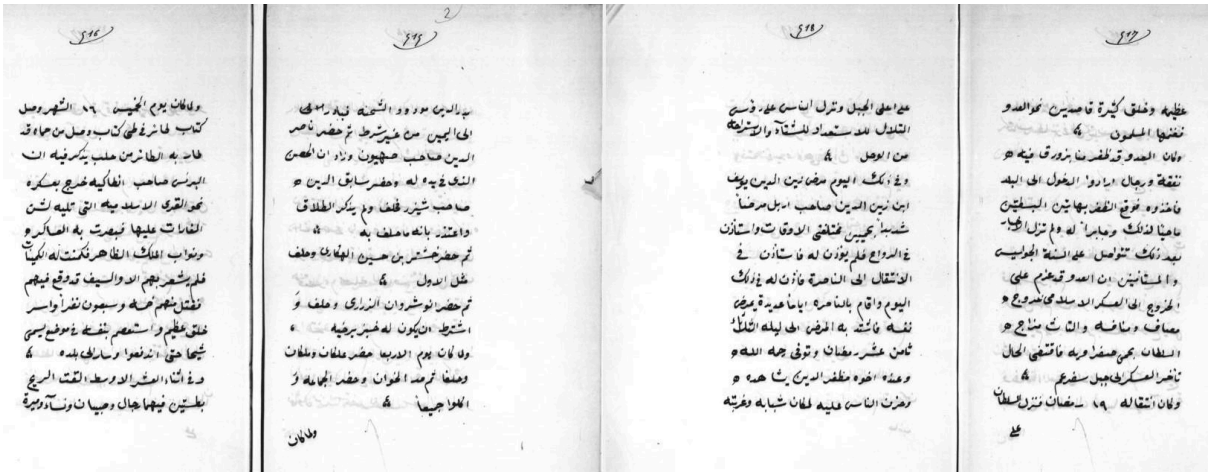

sayfa 416, 415, 418, 417

ولما كان يوم الخميس ٢٦ من الشهر وصل كتاب لما فرغ طي كتاب وصل من حماه قد طار به الطائر من حلب يذكر فيه ان البرنس صاحب انطاكيه خرج بكرة نحو القرى الاسدية التي تليه لشن الغارات عليها فبصرت به العساكر ونواب الملك الظاهر فكمنت له الكميناً فلم يشعر بهم الا والسيف قد وقع فيهم فقتل منهم خمسة وسبعون نفراً واسر خلق عظيم واستعصم بنقبة في موضع يسمى شيحا حتى اندفعوا وسار الى بلده وفي اثناء العشر الاوسط التقت البريج بطين فيهما

رجال وحبيان وزاد ميرة بـه الدين مودود الشحنة فبادر المشي الى اليمين من غير شرط ثم حضر ناصر الدين صاحب صهيون وزاد ان الحصن الذي في يده له وحضر سابق الدين صاحب شيزر فحلف ولم يذكر الطلاق واعتذر بانه ما حلف به ثم حضر عشتر بن حيين الهكاري وحلف مثل الاول ثم حضر انوشروان الزراري وحلف و اشترط ان يكون له خبر برضيه ولما كان يوم الاربعاء حضر خلفان وحلفان وحلفا ثم مد الخوان وحضر الجماعة واكلوا جميعاً ولما كان على اعلى الجبل وتنزل الناس على رؤوس التلال للاستعداد للقتال والاستراحة من الوحل وفي ذلك اليوم مرض زين الدين يوسف ابن زين الدين صاحب اربل مرضاً شديداً بحيث اختلف الاوقات واستأذن في الرواح فلم يؤذن له فاستأذن في الانتقال الى الناصرة فاذن له في ذلك اليوم واقام بالناصرة اياماً عديدة بمحض ثقة فانتهى به المرض الى ليلة الثلاث ثامن عشر رمضان وتوفي رحمه الله وعنده اخوه مظفر الدين يشاهدوه وحزن الناس عليه لمكان شبابه وغربته عظيمة وخلق كثيرة قاصدين نحو العدو فبينما المسلمون وان العدو قد ظفر منا بزورق فيه م نفقة ورجال ارادوا الدخول الى البلد فاخذوه فوقع الضعف بهاتين البطين مأخذاً لذلك وجاهراً له ولم تنزل اخبار بعد ذلك تتواصل على السنة الجواسيس والمستأمنين ان العدو قد عزم على الخروج الى العسكر الاسلامي لخروج مصاف ومنافسه وكانت مناجع السلطان يحمى حضور به فاقتضى الحال تأخر العسكر الى جبل شفيعم وكان انتقاله ٩ رمضان فنزل السلطان على

Ayın yirmi altıncısı Perşembe günü, Hama'dan gelen bir mektubun okunması biter bitmez Halep'ten kuşla (posta kuşuyla) gönderilen başka bir mektup ulaştı. Mektupta, Antakya beyi Prens'in, baskın yapmak amacıyla kendisine yakın olan Esediyye köylerine doğru sabah erkenden yola çıktığı bildiriliyordu. Ancak askeri birlikler ve Melik el-Zâhir'in vekilleri onu fark ederek pusular kurmuşlardı. Prens ne olduğunu anlamadan kılıçlar üzerlerine indi; onlardan yetmiş beş kişi öldürüldü, pek çok kişi de esir alındı. Prens, Şîha denilen mevkideki bir geçide sığınarak canını zor kurtardı ve kendi memleketine doğru uzaklaştı. Bu arada ayın orta on gününde, içinde adamlar ve erzak olan iki gemi (birice) karşılaştı; Şıhne Mevdud aceleyle şartsız bir şekilde yemin etmeye girişti. Ardından Sahyun sahibi Nasıruddin geldi ve elindeki kalenin kendisine ait olduğunu belirtti. Şeyzer sahibi Sabıkuddin de gelip yemin etti ancak yemininde "boşama" (talak) ifadesini zikretmedi, daha önce hiç böyle yemin etmediğini söyleyerek özür diledi. Sonra Hevkarî aşiretinden Eşter b. Hayyîn geldi ve ilki gibi yemin etti. Daha sonra Enuşirvan el-Zurarî geldi, o da razı olacağı bir haber verilmesi şartıyla yemin etti. Çarşamba günü olduğunda Halfan ve diğeri gelip yemin ettiler. Sonra sofra kuruldu, cemaat hazır bulundu ve hep birlikte yemek yediler. Dağın en tepesinde bulunulduğu sırada insanlar, savaşa hazırlanmak ve çamurdan kurtulup dinlenmek için tepelerin yamaçlarına indiler. O gün, Erbil sahibi Zeynettin'in oğlu Zeynettin Yusuf şiddetli bir hastalığa yakalandı; öyle ki vakitleri karıştırdı. Gitmek için izin istedi ancak verilmedi; bunun üzerine Nasırıye'ye geçmek için izin istedi. Aynı gün kendisine izin verildi ve Nasırıye'de güvendiği kimselerin yanında günlerce kaldı. Hastalığı Ramazan'ın on sekizinci Salı gecesine kadar sürdü ve orada rahmet-i Rahman'a kavuştu. Yanında kardeşi Muzaffereddin de bulunuyordu. Genç yaşta ve gurbette vefat etmesi sebebiyle insanlar onun için çok üzüldüler. Çok sayıda insan düşmana doğru yönelmişken, düşmanın içinde ödenek ve adamlar bulunan bir teknemizi ele geçirdiği haberi Müslümanlar arasında yayıldı. Şehre girmeye çalışırken yakalanan bu iki tekne hadisesi moralleri bozdu. Bundan sonra casuslardan ve sığınmacılardan gelen haberler kesilmedi; düşmanın, İslam ordusuna karşı meydan savaşına çıkmaya kararlı olduğu söyleniyordu. Sultan'ın bulunduğu mevki (erzak ve otlak açısından) korunmasız kaldığı için ordunun Şefâ'am Dağı'na çekilmesi uygun görüldü. 9 Ramazan'da bu nakil gerçekleşti ve Sultan oraya konakladı.

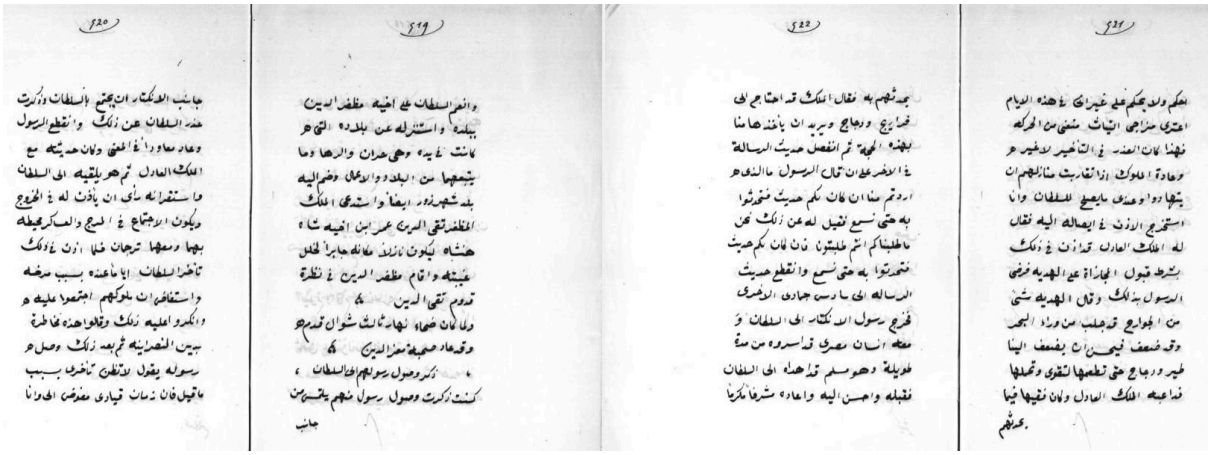

sayfa 420, 419, 422, 421

جانب الانكتار ان يجتمع بالسلطان وذكرت هذه للسلطان عن ذلك وانقطع الرسول وعاد معاوداً في المعنى وكان حديثه مع الملك العادل ثم هو يلقيه الى السلطان واستقر انه رأى ان يأذن له في الخروج ويكون الاجتماع في المرج والعسكر يحيط بهما ومعهما ترجمان فلما اذن في ذلك تأخر السلطان اياماً عنده بسبب مرضه واستفاض ان ملوكهم اجتمعوا عليه وانكروا عليه ذلك وقالوا هذه مخاطرة بدين النصرانية ثم بعد ذلك وصل رسوله يقول لا تظن تأخري بسبب ما قيل فان ذمات قيادي مفوض الى وانا وانعم السلطان على اخيه مظفر الدين ببلده واستنزله عن بلاده التي كانت في يده وهي حران والرها وما يتبعهما من البلاد والاعمال وضم اليه بلد شهرزور ايضاً واستدعى الملك المظفر تقي الدين عمر ابن اخيه شاه هنشاه ليكون نازلاً مكانه جابراً لخلل غيبته واقام مظفر الدين في نظرة قدوم تقي الدين ولما كان ضحى نهار ثالث شوال قدم هو وقد عاد صحبة معز الدين ذكر وصول رسولهم الى السلطان كنت ذكرت وصول رسول منهم يلتمس من جانب بحديثهم به فقال الملك قد احتاج الى مخاريق وزجاج ويريد ان يأخذ هاهنا بهذه الحجة ثم انفصل حديث الرسالة في الآخر على ان قال الرسول ما الذي ارادتم منا ان كان لكم حديث فحدثوا به حتى نسمع فنقبل له عن ذلك نحن ما طلبناكم انتم طلبتمونا فان كان لكم حديث فتحدثوا به حتى نسمع وانقطع حديث الرسالة الى سادس جمادى الاخرى فخرج رسول الانكتار الى السلطان ومعه انسان مصري قد اسروه من مدة طويلة وهو سلم هداه الى السلطان فقبله واحسن اليه واعاده شرفاً مكرماً بحديثهم لعلكم ولد يحملكم على غيرها في هذه الايام اعتري مزاجي التياث منني من الحركه فهذا كان العذر في التأخير لا غيره وعادة الملوك اذا تقاربت منازلهم ان يتهادوا وعندي ما يصلح للسلطان وانا استخرج الاذن في ايصاله اليه فقال له الملك العادل قد اذن في ذلك بشرط قبول المجازاة على الهدية فرضي الرسول بذلك وقال الهدية شيء من الجوارح قد جلب من وراء البحر وقد ضعف فنحن ان يضعف الينا طير ودجاج حتى تطعمها لتقوى وتحملها فداعبه الملك العادل وكان فقيهاً فيها

İngiltere Kralı (Aslan Yürekli Richard), Sultan ile görüşmek istedi; bu durum Sultan'a iletildi ancak elçilik trafiği bir süreliğine kesildi. Daha sonra elçi aynı mesele için tekrar geldi. Görüşmeleri Melik el-Adil ile yapıyor, o da durumu Sultan'a aktarıyordu. Sonunda Sultan'ın onun çıkışına izin vermesi, görüşmenin mercide (çayırda) yapılması, ordunun her ikisini de çevrelemesi ve yanlarında bir tercüman bulunması kararlaştırıldı. İzin çıkmasına rağmen Sultan, hastalığı sebebiyle görüşmeyi birkaç gün erteledi. Bu sırada Haçlı krallarının toplanıp İngiltere Kralı'na karşı çıktıkları, bunun Hristiyanlık dini için büyük bir risk olduğunu söyledikleri haberi yayıldı. Bundan sonra kralın elçisi gelerek şöyle dedi: "Gecikmemi söylenenlere yormayın; zira dizginlerim benim elimdedir ve ben..." Sultan, kardeşi Muzaffereddin'e kendi bölgesini ihsan etti; elindeki Harran, Urfa ve bunlara bağlı yerlerden onu feragat ettirip yerine Şehrizor bölgesini de ona bağladı. Kardeşinin oğlu Melik el-Muzaffer Takiyyüddin Ömer b. Şahinşah'ı, onun yokluğunda yerini doldurması ve düzeni sağlaması için çağırdı. Muzaffereddin, Takiyyüddin'in gelişini beklemek üzere kaldı. Şevval ayının üçüncü günü kuşluk vaktinde, yanında Muizzüddin ile birlikte geldi.

Elçilerinin Sultan'a gelişi zikredilince; onlardan bir elçinin gelip bir görüşme talep ettiğini anlatmıştım. Kral (Aslan Yürekli Richard) dedi ki: "Bazı oyunlara ve cam kaplara (hediyelere) ihtiyacım var, bu bahaneyle burada bir şeyler almak istiyor." Sonunda elçilik görüşmesi şu sözlerle kesildi: Elçi dedi ki: "Bizden ne istiyorsunuz? Eğer bir sözünüz varsa söyleyin dinleyelim." Cevap olarak, "Biz sizi çağırmadık, siz bizi çağırdınız; eğer bir teklifiniz varsa siz söyleyin biz dinleyelim" denildi. Elçilik görüşmeleri Cemaziyeilahir ayının altıncısına kadar kesildi. O gün İngiltere Kralı'nın elçisi, yanında uzun süre önce esir aldıkları Mısırlı bir adamla Sultan'ın huzuruna çıktı. Bu kişi Sultan'a hediyeler sundu; Sultan da hediyeleri kabul edip ona ihsanda bulundu ve onu onurlandırarak geri gönderdi. (Kral elçisiyle dedi ki:) "Belki sizi başka yöne sevk eden bir durum vardır ama bugünlerde mizacımda hareket etmeme engel olan bir bozukluk (hastalık) meydana geldi; gecikmemin sebebi sadece budur, başka bir şey değil. Hükümdarların adeti, birbirlerine yakın konakladıklarında hediyeleşmektir. Yanımda Sultan'a layık bir şeyler var, onları ulaştırmak için izin istiyorum." Melik el-Adil, "Hediyeye karşılık verilmesi şartıyla buna izin verildi" dedi. Elçi bunu kabul etti ve "Hediye, deniz aşırı yerlerden getirilmiş avcı kuşlardır, ancak şu an zayıf düştüler; onlara yedirip güçlendirmek için bize kuş ve tavuk gönderirseniz onları size getirebiliriz" dedi. Melik el-Adil bu duruma nükteyle karşılık verdi, zira o bu konularda bilgiliydi.

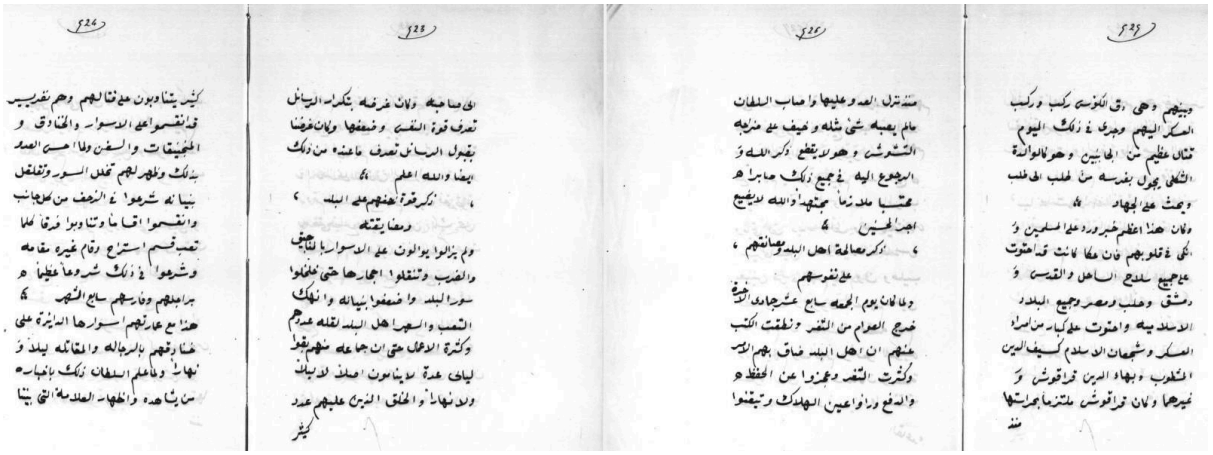

sayfa 525, 526, 523, 524

وبينهم وهي في النوبة ركب وركب العسكر اليهم وجرى في ذلك اليوم قتال عظيم من الجانبين وهو كالوالدة الثكلى يجول بفرسه من طلب الى طلب ويحث على الجهاد ،
وكان هذا اعظم خبر ورد على المسلمين ونكى في قلوبهم فان عكا كانت قد احتوت على جميع سلاح الساحل والقدس ودمشق وحلب ومصر وجميع البلاد الاسدية واحتوت على كبار من امراء العسكر وشجعان الاسلام كسيف الدين المشطوب وبهاء الدين قراقوش وغيرهما وكان قراقوش ملتزما بحراستها منذ نزول العدو عليها واصاب السلطان مالم يصبه شئ مثله وخيف على مزاجه التشويش وهو لا ينقطع ذكر الله والرجوع اليه في جميع ذلك صابراً محتسباً ملازماً مجتهداً والله لا يضيع اجر المحسنين ذكر مصالحة اهل البلد ومصافاتهم على نفوسهم ولما كان يوم الجمعة سابع عشر جمادي الآخرة خرج القوام من النفر ونطقت الكتب منهم ان اهل البلد ضاق بهم الامر وكثرت القتلى وعجزوا عن الحفظ والدفع وراوا عين الهلاك وتيقنوا الى صاحبه وكان غرضه بتكرار الرسائل تعرف قوة النفس وضعفها وكان غرضنا بقبول الرسائل تعرف ما عنده من ذلك ايضا والله اعلم ذكر قوة ضغطهم على البلد ومضايقته ولم يزالوا يوالون على الاسوار بالمنجنيق والضرب وتنقبوا احجارها حتى ثلموا سور البلد وضعفوا بنيانه وانهك التعب والسهر اهل البلد لقلة عددهم وكثرة الاعمال حتى ان جماعة منهم بقوا ليالى عدة لا ينامون اصلا لا ليلا ولا نهارا والخلق الذين عليهم عدد كثير يتناوبون على قتالهم وهم قد نقدير قد انقسموا على الاسوار والخنادق والمنجنيقات والسفن ولما احس العدو بذلك وظهر لهم تهدم السور وتقلقل بنيانه شرعوا في الزحف من كل جانب وانقسموا اقساما

وتناوبوا فرقا كلما تعب قسم استراح وقام غيره مقامه وشرعوا في ذلك شروعا عظيما هم بر اجلهم وفارسهم سابع الشهر هذا مع كثرة اسوارها الدايرة على مناظقهم بالرجالة والمقاتلة ليلا ونهارا ولما علم السلطان ذلك باخباره ساءه ذلك واظهار العلامة التي بيننا

Nöbet sırası onlardayken (Sultan) atına bindi, askerler de onlara doğru at sürdüler. O gün her iki taraf arasında büyük bir savaş vuku buldu. Sultan, yavrusunu yitirmiş feryat eden bir anne gibi, bir birlikten diğerine at koşturuyor ve herkesi cihada teşvik ediyordu. Bu, Müslümanların aldığı en ağır haberdi ve kalplerini derinden yaraladı; zira Akka; sahil boyunun, Kudüs'ün, Şam'ın, Halep'in, Mısır'ın ve tüm Esediyye topraklarının silah deposu konumundaydı. Ayrıca Seyfeddin el-Meştûb ve Bahâeddin Karakuş gibi İslam ordusunun büyük emirlerini ve kahramanlarını içinde barındırıyordu. Karakuş, düşman oraya indiğinden beri şehri korumakla görevliydi. Sultan, daha önce benzeri görülmemiş bir kedere kapıldı, sağlığının bozulmasından korkuldu. Buna rağmen o, bir an bile Allah'ı zikretmekten ve O'na yönelmekten geri durmadı; sabrederek, ecrini Allah'tan bekleyerek ve gayretle çalışarak metanetini korudu. Şüphesiz Allah, iyilik yapanların mükafatını zayi etmez. Şehir halkının sulh yapması ve canlarını kurtarmak için anlaşmalarına dair zikir: Cemaziyeilahir ayının on yedinci Cuma günü, halktan temsilciler dışarı çıktı. Gelen mektuplar ve haberler, şehir halkı için durumun artık dayanılmaz hale geldiğini, ölü sayısının arttığını, şehri savunmaktan ve düşmanı püskürtmekten aciz kaldıklarını, helakı gözleriyle gördüklerini ve bundan emin olduklarını bildiriyordu. Karşı tarafa (elçi gönderildi); elçiliklerin tekrarlanmasındaki amaç, karşı tarafın manevi gücünü ve zayıflığını ölçmekti. Bizim bu elçileri kabul etmemizdeki amacımız da aynı şekilde onların durumunu anlamaktı; en doğrusunu Allah bilir. Şehrin şiddetle kuşatılması ve darlığa düşmesine dair zikir: Düşmanlar surları mancanıklarla dövmeye ve taşları döverek tahrip etmeye devam ettiler. Nihayet surlarda gedikler açtılar ve yapısını zayıflattılar. Şehir halkı, sayıca az olmaları ve iş yükünün ağırlığı sebebiyle uykusuzluk ve yorgunluktan bitap düştü; öyle ki içlerinden bir grup gece gündüz hiç uyumadan günler geçirdi. Buna karşın karşılarındaki düşman sayıca çok kalabalıktı ve sürekli taze güçlerle saldırıyorlardı. Surlar, hendekler, mancanıklar ve gemiler arasında görev dağılımı yapmışlardı. Düşman, surların yıkılmaya başladığını ve yapının sarsıldığını fark edince her yönden saldırıya geçti. Gruplara ayrıldılar ve vardiyalı olarak savaştılar; bir grup yorulunca dinleniyor, diğeri onun yerini alıyordu. Ayın yedinci günü, piyade ve süvarileriyle büyük bir taarruz başlattılar. Bu sırada gece gündüz demeden, etraflarını saran çok katlı surlar üzerinde piyadeler ve savaşçılarla baskıyı artırdılar. Sultan bu haberleri alınca durum onu çok üzdü ve aramızdaki kararlaştırılan işaretin verilmesini emretti.

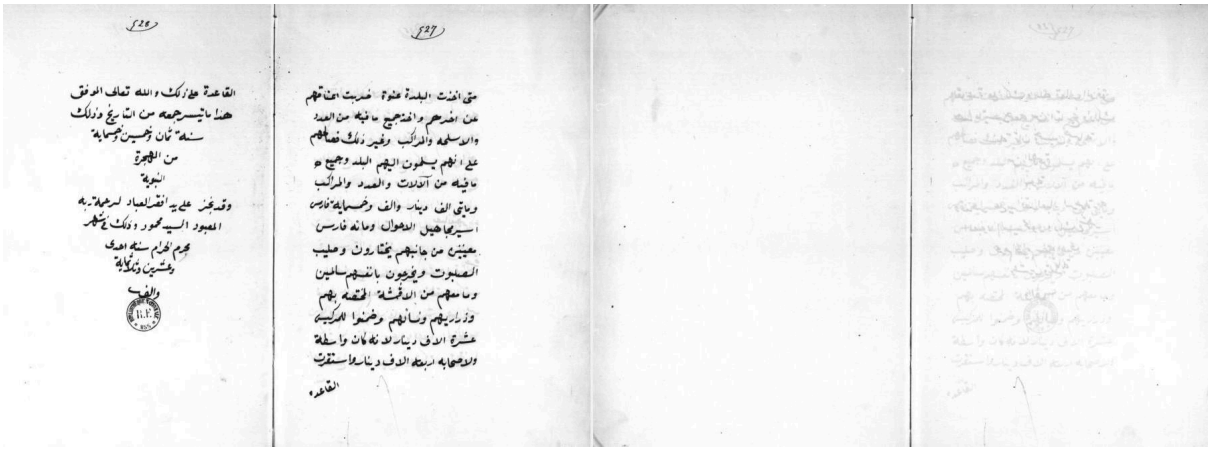

sayfa 527, 528

متى اخذت البلدة عنوة ضربت اعناقهم عن اخرهم واخذ جميع ما فيه من العدد والاسلحة والمراكب وغير ذلك فصالحهم على انهم يسلمون اليهم البلد وجميع ما فيه من آلات والعدد والمراكب وبائتي الف دينار والف وخمسماية فارس اسير مجاهيل الاحوال ومائة فارس معينين من جانبهم يختارون وصليب الصلبوت ويخرجون بانفسهم سالمين وما معهم من الاقمشة المختصة بهم وذراريهم ونسائهم وضمنوا للمراكبية عشرة الاف دينار لانه كان واسطة ولاصحابه اربعة الاف دينار واستقرت القاعدة على ذلك والله تعالى الموفق هذا ما تيسر جمعه من التاريخ وذلك سنة ثمان وخمسين وخمسماية من الهجرة النبوية وقد نجز على يد افقر العباد لرحمة ربه المعبود السيد محمود وذلك في شهر محرم الحرام سنة احدى وعشرين وثمانمائة والف

Eğer şehir zorla (savaşla) alınacak olursa, hepsinin boyunlarının vurulacağı ve içindeki tüm teçhizatın, silahların, gemilerin ve diğer her şeyin ganimet olarak alınacağı (bildirildi). Bunun üzerine şu şartlarla sulh yaptılar: Şehri ve içindeki tüm aletleri, mühimmatı ve gemileri teslim edecekler; iki yüz bin dinar ödeyecekler; kimlikleri belirsiz bin beş yüz süvari esiri ile kendi taraflarından seçilecek belirlenmiş yüz süvariyi ve Büyük Haç'ı (Salîbü's-Salabût) iade edeceklerdi. Kendileri, yanlarındaki şahsi eşyaları, çocukları ve kadınlarıyla birlikte sağ salim dışarı çıkacaklardı. Aracılık yaptığı için gemicilere on bin dinar, arkadaşlarına ise dört bin dinar vermeyi garanti ettiler. Düzen bu şekilde karara bağlandı; başarı Allah'tandır. Tarihten toplanması müyesser olan (kolaylaşan) bu kayıtlar, Hicret'in beş yüz elli sekizinci yılında (vuku bulmuştur). Bu nüsha, Rabbine muhtaç kulların en fakiri Seyyid Mahmud eliyle, bin sekiz yüz yirmi bir yılı Muharrem ayında tamamlanmıştır.

Türkçeye çeviren: İbrahim Şimşek.